

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DLXXVII. ad annum DXC.

Parisiis, 1644

urn:nbn:de:hbz:466:1-15221

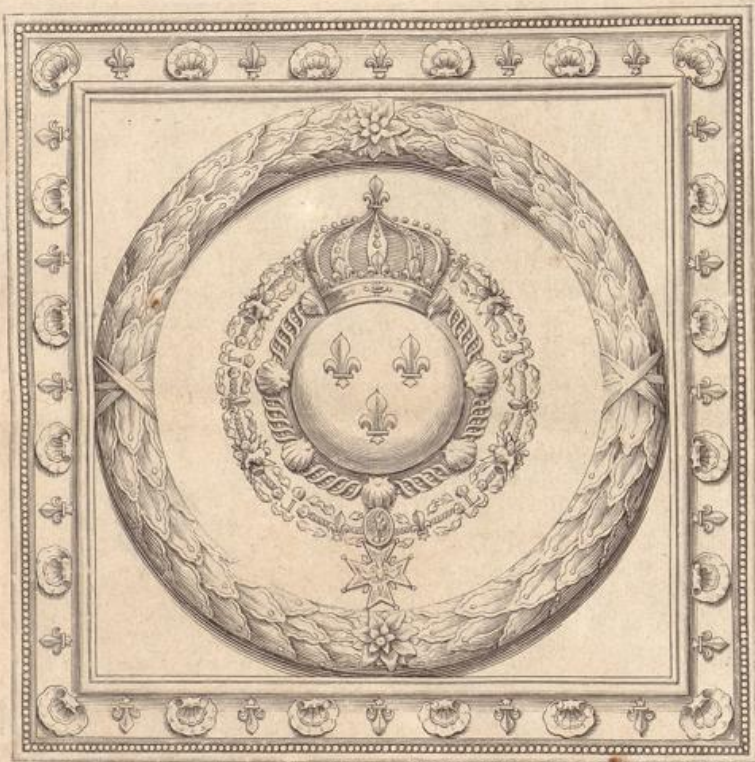

Th. 1007a.

CONCILIORVM

TOMVS DECIMVSTERTIVS.

Ab anno DLXXVII. ad annum DXC.

P A R I S I I S,
E T Y P O G R A P H I A R E G I A.

M. DC. XLIV.

*FERNANDVS Dei et Apostolica sedis gratia Epus Paderbornensis
Coadiutor Monasteriensis. S. R. I. Princeps, Comes
Pyrmontanus, Theodoriano Sacerdotum collegio
Paderbornæ donavit
Anno 1673. 29 Decemb.*

INDEX CONCILIORVM

QVÆ IN HOC TOMO XIII. CONTINENTVR.

<i>Pontifices.</i>	<i>Anni Christi.</i>	<i>Concilia.</i>	
PELAGIVS P. II.	577		
	578	Concilium Antisiodorense.	<i>pag.</i> 41
	579	Concilium Cabilonenſe.	52
		Concilium Santonenſe.	52
	580	Concilium Brennacenſe.	53
	581	Concilium Matisconenſe I.	55
	583	Concilium Lugdunenſe III.	66
	585	Concilium Matisconenſe II.	73
	587	Conuentus apud Andelaum.	96
		Synodus Conſtantinopolitana.	100
	588	Concilium Aruernenſe.	100
	589	Concilium Toletanum III.	101
		Concilium apud Sauriciacum villam.	142
		Concilium Gallicum duplex.	142
GREGORIVS P. I.		Concilium Narbonenſe.	145
	590	Concilium Romanum.	154

Concil. Tom. 13.

ã ij

INDEX EPISTOLARVM.

P ELAGII <i>pape II. vita.</i>	pag. 1
<i>Epistola I. Pelagii pape II. ad Benignum archiepiscopum.</i>	3
<i>Epistola II. Pelagii pape II. ad episcopos Italie.</i>	11
<i>Epistola III. Pelagii pape II. ad Gregorium diaconum.</i>	15
<i>Epistola IV. Pelagii pape II. ad Aunacharium episcopum Autisodorensem.</i>	16
<i>Epistola V. Pelagii pape II. ad Eliam & episcopos Istrie.</i>	17
<i>Epistola VI. Pelagii pape II. ad eosdem.</i>	23
<i>Epistola VII. Pelagii pape II. ad eosdem.</i>	29
<i>Epistola VIII. Pelagii pape II. ad episcopos qui illicita conuocatione Ioannis episcopi Constantinopolitani ad Synodum conuenerant.</i>	30
<i>Epistola IX. Pelagii pape II. ad episcopos Germanie & Gallie.</i>	37
<i>Decreta Pelagii pape II.</i>	38
<i>Præceptio Guntramni regis de obseruando die dominico & aliis.</i>	92
<i>Guntramni regis adlocutio de ducibus qui rem bellicam male administrant.</i>	94

GREGORII *pape I. vita.* 154
 Gregorii pape I. epistolæ, in libros duodecim distributæ, quorum septem priore hoc tomo 13. quinque vero vltimi sequentis tomi 14. initio continentur.

<i>Ad Adeodatam. Lib. VII. 673. Lib. VIII.</i>	58
<i>ad Adeodatum abbatem Neapolitanum. Lib. VIII. 35. Lib. XI. 194. 195</i>	
<i>ad Adeodatum & Maurentium episcopos Africe. Lib. VII.</i>	596
<i>ad Adeodatum primatem Numidie. Lib. II.</i>	321
<i>ad Etherium episcopum Lugdunensem. Lib. IX. 116. Lib. XI.</i>	197
<i>ad Agapitum abbatem. Lib. IX.</i>	138
<i>ad Agilulphum regem Longobardorum. Lib. VII.</i>	653
<i>ad Agnellum episcopum Ariminensem. Lib. VI.</i>	539
<i>ad Agnellum episcopum de Fundis. Lib. II.</i>	289
<i>ad Agnellum episcopum Tarracinensem. Lib. VI. 545. Lib. VII.</i>	602
<i>ad Albanos. Lib. II.</i>	288
<i>ad Alcysionem episcopum Corcyre. Lib. XII.</i>	254. 262
<i>ad Aldibergam reginam Anglorum. Lib. IX.</i>	128
<i>ad Aldibertum regem Anglorum. Lib. IX.</i>	130
<i>ad Alexandrum presbyterum. Lib. IX.</i>	63
<i>ad Amantinum. Lib. VIII.</i>	52. 55
<i>ad Amos episcopum Hierosolymitanum. Lib. VII.</i>	590
<i>ad Anastasium archiepiscopum Corinthi. Lib. I.</i>	191
<i>ad Anastasium episcopum Antiochenum. Lib. I. 168. 190. Lib. IV. 428.</i>	
<i>Lib. VI. 555. Lib. VII.</i>	582. 658
<i>ad Anastasium presbyterum. Lib. V. 523. Lib. VI.</i>	563

<i>ad Anatolium diaconum.</i> Lib. VII. 676. 699. Lib. IX.	63. 108
<i>ad Andream episcopum Tarentinum.</i> Lib. II.	318
<i>ad Andream illustrem de Dibiria.</i> Lib. I.	193
<i>ad Andream scholasticum.</i> Lib. IV. 446. Lib. VI. 558. Lib. VII. 622. 645	
<i>ad Anthemium subdiaconum.</i> Lib. I. 179. 200. 202. 215. 219. 221. 225.	
226. 227. Lib. III. 374. Lib. V. 484. 496. 499. Lib. VII. 644. 645.	
650. 664. Lib. VIII. 15. 16. 22. Lib. IX. 70. 71. 72. 137. Lib. X. 148.	
153. 186. Lib. XI. 218. 219. 220. 221. Lib. XII.	279
<i>ad Antoninum subdiaconum.</i> Lib. II.	251. 287. 295
<i>ad Antonium & Dometianum.</i> Lib. VII.	642
<i>ad Aregium episcopum Vapincensem.</i> Lib. VII. 725. Lib. IX. 117. 135	
<i>ad Arigium patricium.</i> Lib. V.	515
<i>ad Ariminenfes.</i> Lib. II. 298. Lib. VII.	663
<i>ad Aristobolum expraefectum & antigraphum.</i> Lib. I.	193
<i>ad Arogem ducem.</i> Lib. X.	165
<i>ad Asclepiodotum patricium.</i> Lib. VII. 742. Lib. XII.	271
<i>ad Augustinum episcopum Anglorum.</i> Lib. IX. 125. Lib. XII.	269
<i>ad Aurelium.</i> Lib. IX.	141
<i>ad Azimarcum scribonem.</i> Lib. VIII. 57. Lib. X.	159
<i>Ad Bacandam episcopum Formiensem.</i> Lib. I.	169
<i>ad Bacandam & Agnellum episcopos.</i> Lib. XII.	272
<i>ad Balbinum episcopum Rosellanum.</i> Lib. I.	174
<i>ad Barbaram & Antoniam.</i> Lib. IX.	87. 145
<i>ad Barbarum episcopum Beneventanum.</i> Lib. XI.	208
<i>ad Basilium.</i> Lib. VII.	705
<i>ad Benenatum episcopum Cumanum.</i> Lib. II.	254. 262
<i>ad Benenatum episcopum Fundaritanum.</i> Lib. VII.	700
<i>ad Bonam abbatissam.</i> Lib. V. 503. Lib. VII.	660
<i>ad Bonifacium Africanum.</i> Lib. III.	383
<i>ad Bonifacium diaconum.</i> Lib. XII.	256
<i>ad Bonifacium episcopum Regiensem.</i> Lib. II. 280. 317. Lib. III. 348.	
Lib. V. 471. Lib. VIII.	56
<i>ad Bonifacium notarium.</i> Lib. XI.	216
<i>ad Bonifacium primum defensorem.</i> Lib. VII. 599. Lib. IX.	144
<i>ad Bonitum defensorem.</i> Lib. X.	180
<i>ad Bonum episcopum Messanensem.</i> Lib. VI. 572. Lib. VII. 584.	
Lib. VIII.	53
<i>ad Brunichildem reginam Francorum.</i> Lib. V. 467. 509. 517. Lib. VII.	
586. 729. 741. Lib. IX. 123. 124. 136. Lib. XI.	198
<i>ad Candidum abbatem sancti Andree.</i> Lib. VII.	595
<i>ad Candidum defensorem.</i> Lib. III.	370
<i>ad Candidum episcopum de Vrbe veteri.</i> Lib. II. 243. Lib. V.	489
<i>ad Candidum presbyterum.</i> Lib. V. 472. Lib. VI. 550. Lib. IX.	137
<i>ad Capreensfes.</i> Lib. VII.	710
<i>ad Castorium episcopum Ariminensem.</i> Lib. II. 245. Lib. IV.	440

<i>ad Castorium notarium.</i> Lib. IV. 405. 406. Lib. V. 495. Lib. VII. 694.	
697. Lib. X.	153
<i>ad Catulum, Romanum & Victorem.</i> Lib. XI.	228
<i>ad Childebertum regem Francorum.</i> Lib. IV. 456. Lib. V.	468
<i>ad Chrysanthum episcopum Spoletanum.</i> Lib. VII. 632. 649. 692. 693.	
Lib. XI.	228
<i>ad Ciridanum.</i> Lib. X.	178
<i>ad Claudium abbatem.</i> Lib. IX.	143
<i>ad Claudium in Hispaniis.</i> Lib. VII.	743
<i>ad Clementinam patriciam.</i> Lib. I. 171. Lib. VIII.	13. 15
<i>ad Clerum Ausina civitatis.</i> Lib. VII.	704
<i>ad Clerum ecclesie Capuanae.</i> Lib. III.	396
<i>ad Clerum & nobiles Corsicae.</i> Lib. I.	237
<i>ad Clerum Mediolanensem.</i> Lib. II.	301
<i>ad Clerum Salonitanum.</i> Lib. II.	319
<i>ad Clotarium regem Francorum.</i> Lib. IX.	122
<i>ad Colonos patrimonii Syracusani.</i> Lib. VII.	636
<i>ad Columbum episcopum Numidia.</i> Lib. II. 265. 320. Lib. V. 498. Lib. VI.	
526. Lib. VII. 598. Lib. X.	152. 171
<i>ad Conductores massarum per Galliam.</i> Lib. XII.	266
<i>ad Cononem abbatem Lirinensem.</i> Lib. IX.	66
<i>ad Constantium episcopum Mediolanensem.</i> Lib. III. 344. 345. 346. 364.	
379. Lib. IV. 400. Lib. VI. 542. Lib. VII. 647. 675. 701. 755.	
Lib. VIII.	25
<i>ad Constantium episcopum Scodritanum.</i> Lib. X.	175
<i>ad Constantium episcopum Panormitanum.</i> Lib. VII.	692
<i>ad Constantinam Augustam.</i> Lib. III. 371. Lib. IV.	418. 420
<i>ad Crotonenses.</i> Lib. II.	260
<i>ad Cyprianum diaconum.</i> Lib. II. 333. Lib. III. 348. 359. Lib. IV. 389. 403.	
404. 408. Lib. V. 466. 475. 482. 500. Lib. VI. 548. 578. Lib. XII. 267	
<i>ad Cyprianum rectorem Siciliae.</i> Lib. VI.	576
<i>ad Cyriacum episcopum Constantinopolitanum.</i> Lib. VI. 528. 533. 562.	
Lib. XI.	232
<i>Ad Datianum episcopum Metropolitanum.</i> Lib. XII.	268
<i>ad Decium episcopum Lilybetanum.</i> Lib. VIII.	59
<i>ad Demetrium episcopum Neapolitanum.</i> Lib. I.	173
<i>ad Demetrianum & Valerianum clericos.</i> Lib. VII.	633
<i>ad Deodatum episcopum Mediolanensem.</i> Lib. X. 181. Lib. XI.	222
<i>ad Desiderium & Syagrium episcopos.</i> Lib. V.	512
<i>ad Desiderium episcopum Viennensem.</i> Lib. VII. 735. Lib. IX.	114.
Lib. X.	179
<i>ad Dominicam.</i> Lib. VI.	572
<i>ad Dominicum Domitianum.</i> Lib. VIII.	48
<i>ad Dominicum episcopum Centumcellensem.</i> Lib. I.	172
<i>ad Dominicum episcopum Carthaginensem.</i> Lib. II. 275. Lib. IV. 387.	
Lib. V. 481. 520. Lib. VI. 570. Lib. VII. 615. Lib. VIII. 37. Lib. X. 146	

<i>ad Domitianum metropolitanum.</i> Lib. II.	339
<i>ad Donum episcopum Messanensem.</i> Lib. V. 471. 500. Lib. IX.	113
<i>ad Donellum erogatorem.</i> Lib. VII. 695.	752
<i>ad Dynamium & Aureliam.</i> Lib. VI.	571
<i>ad Dynamium patricium Galliarum.</i> Lib. II.	305
<i>ad Episcopos Concilii Byzaceni.</i> Lib. X.	176
<i>ad Episcopos Corinthios.</i> Lib. II.	309
<i>ad Episcopos Dalmatie.</i> Lib. II. 250. Lib. III.	358
<i>ad Episcopos Epiri.</i> Lib. V.	469
<i>ad Episcopos Galliarum.</i> Lib. IV.	454
<i>ad Episcopos Græciæ.</i> Lib. IV.	461
<i>ad Episcopos Hiberniæ.</i> Lib. II. 269. Lib. IX.	132
<i>ad Episcopos Illyrici.</i> Lib. I. 211. Lib. IV.	391
<i>ad Episcopos Italiæ.</i> Lib. I. 175. Lib. II.	300
<i>ad Episcopos Numidiæ.</i> Lib. I.	234
<i>ad Episcopos Sicilia.</i> Lib. I. 161. 228. Lib. IX. 112. Lib. XI.	212
<i>ad Eugenium diaconum.</i> Lib. X.	186
<i>ad Eulogium episcopum Alexandrinum.</i> Lib. V. 518. Lib. VI. 574.	
Lib. VII. 610. 612. 696. Lib. VIII. 29. 39. Lib. X. 189. Lib. XI. 233.	
234	
<i>ad Eulogium episcopum Clusinum.</i> Lib. VIII. 29.	45
<i>ad Eulogium & Anastasium episcopos.</i> Lib. IV. 424. Lib. VI.	567
<i>ad Eupatorem ducem Sardinie.</i> Lib. X.	161
<i>ad Eusebiam patriciam.</i> Lib. XI.	224
<i>ad Eusebium abbatem.</i> Lib. II.	258
<i>ad Eusebium episcopum Thessalonicensem.</i> Lib. VII. 625. Lib. IX.	140
<i>ad Eusebium, Urbicium, &c.</i> Lib. VII. 593.	688
<i>ad Eutychium episcopum Tyndaritanum.</i> Lib. II.	336
<i>Ad Fantinum defensorem.</i> Lib. III. 384. Lib. VII. 677. 678. Lib. VIII.	
4. 13. 24. Lib. X. 149. 154. 157. 182. Lib. XI.	252
<i>ad Faustinum defensorem.</i> Lib. VII. 606.	700
<i>ad Faustum.</i> Lib. VII.	644
<i>ad Felicem episcopum Acropolitani.</i> Lib. II.	261
<i>ad Felicem episcopum & Cyriacum abbatem.</i> Lib. IV.	386
<i>ad Felicem episcopum Messanensem.</i> Lib. I. 201. 225. Lib. XII. 264. 298	
<i>ad Felicem episcopum Pisaurensem.</i> Lib. V.	505
<i>ad Felicem episcopum Portuensem.</i> Lib. X.	187
<i>ad Felicem episcopum Sardicæ.</i> Lib. IV.	394
<i>ad Felicem episcopum Sipontinum.</i> Lib. I. 218. Lib. II. 316. Lib. III.	360
<i>ad Felicem in Sicilia.</i> Lib. VII.	654. 711
<i>ad Felicem subdiaconum.</i> Lib. XII.	263
<i>ad Firminum episcopum Istrie.</i> Lib. X.	177
<i>ad Fortunatum episcopum & Anthemium defensorem.</i> Lib. VI.	549
<i>ad Fortunatum episcopum Fanensem.</i> Lib. VI.	542
<i>ad Fortunatum episcopum Neapolitanum.</i> Lib. II. 335. 337. Lib. V. 473.	

493. Lib. VI. 525. Lib. VII. 634. 640. 647. 701. 704. 717. Lib. VIII.
4. II. 19. 20. 21. 22

<i>Ad Gallinicum exarchum Italiae.</i> Lib. VII.	629. 709
<i>ad Gaudentium episcopum Nolanum.</i> Lib. IV.	396. 407
<i>ad Gaudiosum episcopum Eugubinum.</i> Lib. VII.	702
<i>ad Gaudiosum magistrum militum Africae.</i> Lib. I.	233
<i>ad Georgium & Theodorum.</i> Lib. VI.	544
<i>ad Georgium Italiae praefectum.</i> Lib. I.	178
<i>ad Gennadium exarchum Africae.</i> Lib. I. 222. 231. 232. Lib. III.	349.
Lib. V. 519. Lib. VI. 527. Lib. X.	182
<i>ad Gratosum episcopum Numentanum.</i> Lib. II.	294
<i>ad Gratosum subdiaconum.</i> Lib. II.	292
<i>ad Gregoriam cubiculariam Augustae.</i> Lib. VI.	550
<i>ad Gregorium expraefectum.</i> Lib. X.	166
<i>ad Gudiscalcum ducem Campania.</i> Lib. VIII.	10
<i>ad Gudoinum ducem Neapolitanum.</i> Lib. XII.	258
<i>ad Gulsarem magistrum militum.</i> Lib. VII.	707
<i>Ad Hadrianum notarium.</i> Lib. VIII. 18. Lib. IX.	III. 113
<i>ad Heliam presbyterum.</i> Lib. IV.	410
<i>ad Hilarium monachum Africae.</i> Lib. I.	239
<i>ad Hilarium notarium.</i> Lib. VIII.	59
<i>ad Honoratum diaconum Salonitanum.</i> Lib. I. 171. 215. Lib. II.	304.
Lib. XII.	278
<i>ad Honorium episcopum Tarentinum.</i> Lib. XI.	214
<i>ad Hortonenses.</i> Lib. III.	382
<i>ad Hospitonem ducem Barbaricorum.</i> Lib. III.	369
<i>Ad Iadertinos.</i> Lib. V.	506
<i>ad Ianuarium archiepiscopum Calaritanum.</i> Lib. I. 223. 224. 238. Lib. II.	
267. Lib. III. 350. 351. 353. 366. 368. 370. Lib. VII. 619. 620. 623. 626.	
674. 684. Lib. VIII. 34. Lib. IX. 76. Lib. XI.	196
<i>ad Importunum episcopum.</i> Lib. II.	246
<i>ad Innocentium Africae praefectum.</i> Lib. VIII. 33. Lib. IX.	61
<i>ad Innocentium & Maximianum, &c. episcopos Sardiniae.</i> Lib. VII.	628
<i>ad Ioannem abbatem.</i> Lib. II. 279. Lib. IV.	448
<i>ad Ioannem abbatem de monte Sina.</i> Lib. XII.	270
<i>ad Ioannem, Agnellum, &c. episcopos.</i> Lib. VII.	632
<i>ad Ioannem Constantinopolitanum, Eulogium Alexandrinum, Ioannem Hierosolymitanum, & Anastasium Antiochenum, episcopos.</i> Lib. I.	179
<i>ad Ioannem defensorem.</i> Lib. XI.	237. 241
<i>ad Ioannem episcopum Callipolitanum.</i> Lib. II.	319
<i>ad Ioannem episcopum Constantinopolitanum.</i> Lib. I. 164. Lib. II. 325.	
Lib. IV. 430. Lib. V.	477
<i>ad Ioannem episcopum Corinthiorum.</i> Lib. IV.	452. 459
<i>ad Ioan-</i>	

<i>ad Ioannem episcopum Larissensem.</i>	Lib. II.	283
<i>ad Ioannem episcopum Nepeatinum.</i>	Lib. II.	255
<i>ad Ioannem episcopum Panormitanum.</i>	Lib. XI. 229. 236. 251. 252. 258	
<i>ad Ioannem episcopum primæ Iustinianæ.</i>	Lib. II. 281. Lib. X.	174
<i>ad Ioannem episcopum Rauennatem.</i>	Lib. I. 199. Lib. II. 256. 261. 263.	
	328. Lib. IV.	386. 394. 397
<i>ad Ioannem episcopum Squillatinum.</i>	Lib. II. 259. 274. Lib. VII.	616
<i>ad Ioannem episcopum Surrentinum.</i>	Lib. I.	218
<i>ad Ioannem episcopum Syracusanum.</i>	Lib. V. 480. 503. Lib. VI. 538.	
	573. Lib. VII. 604. 609. 610. 638. 655. 680. 681. 682. 712. Lib. VIII.	
	9. 46. 47. 88. 92. Lib. X. 185. Lib. XI.	222
<i>ad Ioannem episcopum Velitranum.</i>	Lib. II.	246. 268
<i>ad Ioannem episcopum de Vrbe veteri.</i>	Lib. I.	172
<i>ad Ioannem & Fortunatum episcopos & Anthemium subdiaconum.</i>		
	Lib. VIII.	57
<i>ad Ioannem exconsulem.</i>	Lib. I.	194
<i>ad Ioannem proconsulem Italiae.</i>	Lib. VIII.	16
<i>ad Ioannem religiosum.</i>	Lib. IX.	81
<i>ad Ioannem subdiaconum.</i>	Lib. II. 303. Lib. IX. 80. Lib. X. 162. Lib. XI. 211	
<i>ad Ioannem tribunum Sipontinum.</i>	Lib. IX.	75
<i>ad Iobinum episcopum Illyrici.</i>	Lib. II.	253
<i>ad Isicium episcopum Hierosolymitanum.</i>	Lib. IX.	105
<i>ad Italicam & Venantium.</i>	Lib. VII.	751
<i>ad Italicam patriciam.</i>	Lib. II.	334
<i>ad Iulianum.</i>	Lib. XI.	213
<i>ad Iulianum scribonem.</i>	Lib. XII.	265
<i>ad Iustinum prætorem Siciliae.</i>	Lib. I.	162
<i>ad Iustinum presbyterum.</i>	Lib. II.	257
<i>ad Laurentium episcopum Mediolanensem.</i>	Lib. I.	238
<i>ad Leandrum episcopum Hispalensem.</i>	Lib. I. 203. Lib. IV. 447. Lib. VII. 744	
<i>ad Leonem acolytum.</i>	Lib. III.	361
<i>ad Leonem episcopum Catanensem.</i>	Lib. III. 376. Lib. V. 492. Lib. VII.	
	590. Lib. VIII. 17. Lib. IX.	64
<i>ad Leonem episcopum Fanensem.</i>	Lib. V.	506
<i>ad Leonem episcopum in Corsica.</i>	Lib. I.	235
<i>ad Leonem episcopum primæ Iustinianæ Illyrici.</i>	Lib. IV.	391
<i>ad Leontiam Augustam.</i>	Lib. XI.	231
<i>ad Leontium episcopum Ariminensem.</i>	Lib. IV. 440. Lib. V.	505
<i>ad Leontium episcopum Vrbinate.</i>	Lib. II.	297
<i>ad Leontium exconsulem.</i>	Lib. VII. 617. Lib. VIII.	47. 49. 54
<i>ad Libertinum Ciridanum.</i>	Lib. VII.	638
<i>ad Libertinum præfectum Siciliae.</i>	Lib. II. 308. Lib. VII. 637. Lib. VIII.	26
<i>ad Lucidum episcopum Leontinum.</i>	Lib. X.	188
<i>ad Lucillum episcopum de Melita.</i>	Lib. II.	262
<i>ad Luminosum abbatem.</i>	Lib. IV.	439
<i>ad Luponem abbatem.</i>	Lib. XI.	204
Concil. Tom. 13.		6

<i>Ad Magnum presbyterum.</i> Lib. II.	299
<i>ad Malchum episcopum Dalmatiensem.</i> Lib. I.	200
<i>ad Marcellinum proconsulem.</i> Lib. VII.	622
<i>ad Marcellum scholasticum.</i> Lib. III.	381
<i>ad Marinianum abbatem.</i> Lib. II. 299. Lib. IX.	139
<i>ad Marinianum episcopum Rauennae.</i> Lib. IV. 458. Lib. V. 463. 484. 490.	
Lib. VI. 576. 577. Lib. VII. 600. 602. 603. 630. 662. 696. 710. Lib. VIII.	
7. 8. Lib. IX. 62. 85. Lib. X. 150. Lib. XI. 220. Lib. XII.	253
<i>ad Martinum diaconum & abbatem.</i> Lib. VI.	547
<i>ad Martinum episcopum in Corsica.</i> Lib. I.	236
<i>ad Martinum scholasticum.</i> Lib. VII.	679
<i>ad Mastalonem.</i> Lib. VII.	706
<i>ad Maurentium magistrum militum.</i> Lib. VII. 690. 693. Lib. X. 160.	
164. 166. 168. Lib. XII.	277
<i>ad Mauricium & Vitalianum magistros militum.</i> Lib. XII.	275
<i>ad Mauricium imperatorem.</i> Lib. II. 337. Lib. IV. 411. 415. Lib. V. 478.	
522. Lib. VI. 534. 565. Lib. VIII.	3
<i>ad Mauricium patricium, Petrum, Domitianum & Elpidium episcopos.</i>	
Lib. VI.	535
<i>ad Maurilionem ex praefectum.</i> Lib. X.	160
<i>ad Maurum abbatem a sancto Pancratio.</i> Lib. III.	360
<i>ad Maximianum episcopum Arabiae.</i> Lib. IX. 84. Lib. XII.	277
<i>ad Maximianum episcopum Syracusanum.</i> Lib. II. 242. 254. 260. 288.	
324. 327. Lib. III. 354. 355. 356. 357. 378. 384.	
<i>ad Maximum episcopatum Salonitanum.</i> Lib. III. 362. Lib. V. 465.	
485. Lib. VII. 698. 753. Lib. VIII. 31. Lib. XI.	205
<i>ad Mediolanenses.</i> Lib. VIII. 60. Lib. IX.	70
<i>ad Mellitum abbatem in Francia.</i> Lib. IX.	142
<i>ad Mennam, Serenum, Lupum, &c. episcopos Galliae.</i> Lib. IX.	119
<i>ad Messanenses.</i> Lib. VII.	641
<i>ad Milites Neapolitanos.</i> Lib. XII.	276
<i>ad Monachos in Christi monte constitutos.</i> Lib. I.	216
<i>ad Montanam & Thomam.</i> Lib. V.	474
<i>Ad Narsen patricium.</i> Lib. I. 167. Lib. II. 341. Lib. V.	476
<i>ad Narsen religiosum.</i> Lib. VI.	560
<i>ad Natalem episcopum Salonitanum.</i> Lib. I. 176. 177. Lib. II. 248. 270. 286	
<i>ad Neapolitanos.</i> Lib. II. 241. 243. Lib. VIII.	36
<i>ad Nepeanos.</i> Lib. II.	245
<i>ad Nobiles Sardiniae.</i> Lib. III.	365
<i>ad Nobiles Syracusanos.</i> Lib. IV.	447
<i>ad Nonnosum.</i> Lib. I.	178
<i>Ad Occillianum tribunum Hydruntinum.</i> Lib. VII.	714
<i>ad Opportunum.</i> Lib. X.	156

<i>Ad Palladium episcopum Santonensem.</i> Lib. V.	509
<i>ad Palladium, Pelagium & Serenum episcopos.</i> Lib. V.	510
<i>ad Palladium presbyterum.</i> Lib. VIII.	44
<i>ad Panormitanos.</i> Lib. XI.	210
<i>ad Pantaleonem notarium.</i> Lib. II. 315. Lib. IX. 77. Lib. X. 183. Lib. XI.	
226	
<i>ad Pantaleonem praefectum Africae.</i> Lib. III.	374
<i>ad Paschalem consulem Siciliae.</i> Lib. XI.	214
<i>ad Paschalem, Demetrianum & Castorium fratres.</i> Lib. II.	295
<i>ad Paschasium episcopum Neapolitanum.</i> Lib. IX. 83. 86. Lib. XI.	207
<i>ad Passium episcopum Firmanum.</i> Lib. VII. 691. Lib. X. 155. Lib. XI.	210
<i>ad Paulinum episcopum.</i> Lib. II.	248
<i>ad Paulinum, Proculum, &c. episcopos.</i> Lib. VII.	658
<i>ad Paulum episcopum Neapolitanum.</i> Lib. II.	244. 247
<i>ad Paulum scholasticum.</i> Lib. I. 163. Lib. XI.	248
<i>ad Perusinos.</i> Lib. I.	222
<i>ad Petrum.</i> Lib. X.	189
<i>ad Petrum diaconum.</i> Lib. I.	201
<i>ad Petrum episcopum Aleriensem.</i> Lib. V. 483. Lib. VII.	581
<i>ad Petrum episcopum de Vibicis.</i> Lib. II.	291
<i>ad Petrum episcopum Hydruntinum.</i> Lib. V. 482. Lib. IX.	144
<i>ad Petrum episcopum Tarracinensem.</i> Lib. I. 198. Lib. II.	278
<i>ad Petrum episcopum Tricalitanum.</i> Lib. IV.	395
<i>ad Petrum & Prudentium Istriae episcopos.</i> Lib. IV.	449
<i>ad Petrum notarium.</i> Lib. II. 240. Lib. IV.	393
<i>ad Petrum Siciliensem.</i> Lib. VII.	637
<i>ad Petrum subdiaconum.</i> Lib. I. 170. 175. 205. 212. 220. 227. 229. 230.	
Lib. II. 277. 280. 293. 297. 306. 314. Lib. XII.	280
<i>ad Philippum comitem excubitorum.</i> Lib. I.	195
<i>ad Philippum episcopum.</i> Lib. XI.	216
<i>ad Phocam imperatorem.</i> Lib. XI.	223. 230
<i>ad Praeclitium episcopum Narniensem.</i> Lib. II.	241
<i>ad Priscum patricium orientis.</i> Lib. II.	324
<i>ad Probum abbatem.</i> Lib. IX.	77
<i>ad Proiectam.</i> Lib. VII.	678
<i>ad Protasium episcopum Aquensem.</i> Lib. V.	513
 <i>Ad Quertinum ex praefectum.</i> Lib. X.	 169
 <i>Ad Rauennates.</i> Lib. IV. 404. Lib. V.	 465. 492
<i>ad Reccaredum regem Hispaniae.</i> Lib. VII.	746
<i>ad Religiosos in Angliam euntes.</i> Lib. IV.	463
<i>ad Respectam abbatissam Massiliensem.</i> Lib. VI.	540
<i>ad Romanos.</i> Lib. XI.	192
<i>ad Romanum defensorem.</i> Lib. VII. 634. 635. 639. 640. 650. 652. 708.	
Lib. VIII. 1. 9. 12. 53. 58. Lib. IX. 65. 74. 89. 91. Lib. X. 158. 168.	
180. 184. 185. Lib. XII.	279

<i>ad Romanum exarchum Italia.</i>	Lib. I. 195. Lib. II. 303. Lib. IV. 402
<i>ad Romanum, Fantinum, &c.</i>	Lib. VII. 651
<i>ad Rufinum episcopum Ephesi.</i>	Lib. VI. 540
<i>ad Rufinum episcopum Viuonensem.</i>	Lib. V. 501
<i>ad Rusticiam patriciam.</i>	Lib. XI. 215
<i>ad Rusticianam patriciam.</i>	Lib. II. 255. Lib. III. 385. Lib. VII. 605.
	Lib. IX. 93
<i>Ad Sabinellam, Columbam & Gallam.</i>	Lib. X. 151
<i>ad Sabinianum diaconum.</i>	Lib. IV. 436. Lib. VII. 579
<i>ad Sabinianum episcopum Callipolitanum.</i>	Lib. VII. 715
<i>ad Sabinianum episcopum Iadertinum.</i>	Lib. VI. 546. Lib. VII. 594.
	607
<i>ad Sabinum diaconum.</i>	Lib. VII. 657
<i>ad Sabinum & Anthemium.</i>	Lib. II. 307
<i>ad Sabinum subdiaconum.</i>	Lib. II. 287. Lib. VIII. 516. Lib. XI. 217.
	218. Lib. XII. 272
<i>ad Salonitanos.</i>	Lib. V. 488
<i>ad Scholasticum defensores.</i>	Lib. IX. 72. 73
<i>ad Scholasticum ducem Campanie.</i>	Lib. II. 291
<i>ad Sebastianum episcopum Rhizinensem.</i>	Lib. I. 192. Lib. IV. 423.
	Lib. VII. 664
<i>ad Secundinum.</i>	Lib. V. 491. Lib. VII. 665
<i>ad Secundinum episcopum Taurominitanum.</i>	Lib. II. 334. Lib. V. 497.
	Lib. VII. 614. Lib. VIII. 27. 28
<i>ad Senatorem abbatem.</i>	Lib. XI. 202
<i>ad Serenum episcopum Massiliensem.</i>	Lib. VII. 718. Lib. IX. 67
<i>ad Sergium defensores.</i>	Lib. VII. 592. 656. 716
<i>ad Seuerum episcopum Anconitanum.</i>	Lib. VII. 633. 703
<i>ad Seuerum episcopum Aquileiensem.</i>	Lib. I. 174. 220
<i>ad Seuerum Ficulium episcopum.</i>	Lib. IV. 404
<i>ad Seuerum scholasticum.</i>	Lib. IV. 409
<i>ad Smaragdum exarchum.</i>	Lib. XI. 225
<i>ad Spesindeo presidem Sardinie.</i>	Lib. IX. 74
<i>ad Stephanum abbatem Lirinensem.</i>	Lib. V. 514
<i>ad Stephanum chartularium.</i>	Lib. XII. 273
<i>ad Stephanum episcopum.</i>	Lib. VI. 537. Lib. X. 167
<i>ad Syagrium, Etherium, Virgilium & Desiderium episcopos.</i>	Lib. VII. 719
<i>ad Syagrium episcopum Augustodunensem.</i>	Lib. VII. 727. 736. 738
<i>ad Symmachum defensores.</i>	Lib. I. 217
<i>Ad Tadinates.</i>	Lib. VII. 702
<i>ad Talitanum.</i>	Lib. IX. 64
<i>ad Tarracinenfes.</i>	Lib. II. 290
<i>ad Theoctistam sororem imperatoris.</i>	Lib. I. 165. Lib. IX. 96
<i>ad Theodebertum regem Francorum.</i>	Lib. IX. 121

<i>ad Theodolindam reginam Longobardorum.</i>	Lib. III. 347-375. Lib. VII.	
653. Lib. XII.		260
<i>ad Theodoricum & Theodebertum reges Francorum.</i>	Lib. V.	515.
Lib. VII.		731. 739
<i>ad Theodoricum regem Francorum.</i>	Lib. IX. 120. Lib. XI.	201
<i>ad Theodorum consiliarium.</i>	Lib. II.	293
<i>ad Theodorum curatorem Rauennae.</i>	Lib. VII. 713. Lib. VIII. 7. Lib. X.	
150. Lib. XI.		247
<i>ad Theodorum ducem Sardiniae.</i>	Lib. I.	214
<i>ad Theodorum episcopum Lilybatanum.</i>	Lib. II.	323
<i>ad Theodorum medicum.</i>	Lib. II. 342. Lib. IV. 437. Lib. VI.	557
<i>ad Theotimum medicum.</i>	Lib. II.	343
<i>ad Theotistum & Andream scholasticos.</i>	Lib. VI.	552
<i>ad Theotistum cognatum imperatoris.</i>	Lib. V.	480
<i>ad Thessaliam abbatissam.</i>	Lib. XI.	204
<i>ad Turritanenses & Taurianenses.</i>	Lib. XI.	209
<i>ad Valentinum abbatem.</i>	Lib. III.	383
<i>ad Vantiloem & Aregium.</i>	Lib. VII.	742
<i>ad Velocem magistrum militum.</i>	Lib. XII.	274
<i>ad Venantium cancellarium.</i>	Lib. I. 196. Lib. V.	502
<i>ad Venantium episcopum Lunensem.</i>	Lib. III. 363. Lib. IV. 389. 399.	
Lib. VII. 589. 643. 646. Lib. VIII.		42. 43
<i>ad Venantium episcopum Perusinum.</i>	Lib. X.	188
<i>ad Venantium episcopum Syracusanum.</i>	Lib. IX.	82
<i>ad Venantium patricium.</i>	Lib. X. 183. Lib. XI.	205
<i>ad Vianenses.</i>	Lib. I.	236
<i>ad Vicomalum defensorem.</i>	Lib. IV.	406
<i>ad Victorem & Columbum Africae episcopos.</i>	Lib. III. 377. Lib. VII.	
597		
<i>ad Victorem episcopum Panormitanum.</i>	Lib. IV. 388. Lib. V. 501.	
Lib. VII. 609. 705. Lib. X.		172
<i>ad Virgilium Arelatensem & Theodorum Massiliensem episcopos.</i>	Lib. I.	
213		
<i>ad Virgilium episcopum Arelatensem.</i>	Lib. IV. 450. Lib. V. 511. Lib. VII.	
734. Lib. IX.		115. 135
<i>ad Virgilium & Syagrium episcopos.</i>	Lib. VII.	737
<i>ad Vitalem defensorem Sardiniae.</i>	Lib. VII. 683. Lib. IX. 75. Lib. XI.	
240. 248		
<i>ad Vitalianum episcopum Sipontinum.</i>	Lib. VII.	591
<i>ad Vitum defensorem.</i>	Lib. IX.	90
<i>ad Vrbicum abbatem.</i>	Lib. V. 508. Lib. IX.	109. 110
<i>ad Vrsicinum ducem & Ariminenses.</i>	Lib. I.	221
<i>Ad Zabardam ducem Sardiniae.</i>	Lib. III.	367
<i>ad Zittanum magistrum militum.</i>	Lib. VIII.	23

<i>Decreta Gregorii papa I. Tom. XIV.</i>	309
<i>Privilegium monasterii sancti Medardi. Tom. XIII. 310. Tom. XIV.</i>	
304	
<i>Gesta Synodi Romae habite a Gregorio papa tempore Mauricii imperatoris. Tom. XIII.</i>	442
<i>Sermo beati Gregorii papa tempore mortalitatis. Tom. XIV.</i>	190
<i>Responsiones beati Gregorii papa ad interrogationes Augustini episcopi Anglorum. Tom. XIV.</i>	284
<i>Epistola Ioannis Rauennatis episcopi ad Gregorium papam. Tom. XIII.</i>	
331	
<i>Sententia Ioannis defensoris. Tom. XIV.</i>	242
<i>Capitulare legum imperialium pro immunitate clericorum. Tom. XIV.</i>	
243	

VITA, EPISTOLAE ET DECRETA PELAGII PAPÆ II.

Ex libro pontificali.

ANNO
CHRIST.
577.

PELAGIUS^a natione Romanus ex patre Vinigildo,^b sedit annos decem, menses duos, dies decem. Hic ordinatur absque iussione principis, eo quod Longobardi obsiderent ciuitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret. Eodem tempore tantæ pluuiæ fuerunt, vt omnes dicerent, quia aquæ diluuiæ superinundarent. Et talis clades fuit, qualem a sæculo nullus meminit fuisse. Eodem tempore inuestiuit corpus beati Petri apostoli tabulis argenteis deauratis. Hic domum suam xenodochium fecit pauperum senum. Hic fecit cœmeterium beati Hermetis martyris.^c Hic fecit supra corpus beati Laurentii martyris basilicam a fundamento constructam, & tabulis argenteis exornauit sepulcrum eius. Qui mortuus est, & sepultus ad beatum Petrum apostolum, sexto Idus Februarias. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros 82. diacones 8. episcopos per diuersa loca numero 48. Et cessauit episcopatus menses 6. dies 25.

NOTÆ.

^a *Pelagius.*] Post vacationem trium mensium & vndecim dierum, Pelagius
vndecima Nouembris anni 577. post Christum natum, sublegitur quo tempo-
Concil. Tom. 13. re pontifi-
A

catum ade-
ptus?

Pelagii li-
ber aduer-
sus schisma-
ticos.

Romanus
pontifex ar-
biter testa-
mentorum.

Obitus Iu-
stini impe-
ratoris cui
Tiberius
succellit.

Mors Tibe-
rii & subro-
gatio Mau-
ritii impe-
ratoris qua-
lis?

Pelagius
quandiu
sederit?

Pelagius iunior eius nominis secundus Romanus pontifex, patre Vi-
nigildo, &, vt putatur ex nomine, Gothico potius quam Romano
genere. Pontificatus illius incidit in calamitosa tempora, quibus
Longobardi Italiam vastabant, atque occidentalis ecclesia, propter
quintam Synodum a sede apostolica approbatam, diro schismate
vsque ad Hibernos diuisa erat. His cōsulturus pontifex sanctissimus,
consilio & auxilio sancti Gregorii successoris sui librum edidit pro
quinta Synodo, quam defendens ait, tria capitula iure meritoque
condemnata esse. Meminit huius libelli sanctus Gregorius in epistola
ad Hibernos, quem infra inter epistolas Pelagii nunc primum ex an-
nalibus Baronii in lucem emittimus: de quo plura vide infra in notis
ibidem. Huius temporibus a Ioanne sacrae Romanæ ecclesiæ presby-
tero erectum est oratorium apud thermas Agrippinas, quod seruis
Dei, monachis nimirum, inseruiret, illudque reditibus locupletauit,
scripto de his omnibus testamento: quod cum Pelagio papæ tradidif-
set, ex hac vita migravit. Gregorius successor Pelagii mutata volun-
tate testatoris in eodem sacras virgines collocavit sub cura religio-
sæ feminae Bonæ abbatissæ. Extant de his omnibus ipsius sancti
Gregorii epist. libro 7. Vnde intelligis Romanum pontificem testa-
mentorum ad pias causas conditorum arbitrum esse, ita vt in alium
æque pium vsum illa mutare possit, si id ratio persuadeat. Iustinus im-
perator precibus sanctæ Mariæ virginis mentis sanitati restitutus, de-
signato successore Tiberio, post exactos imperii annos sexdecim mē-
sesque nouem cum dimidio, ex hac vita recessit. Tiberius antequam
coronaretur, loca sancta obiuit, Sophia vxoris Iustini insidias Dei au-
xilio euasit, & dum insidiantem bonis omnibus spoliasset, eamdem
in ordinem redegit. Exstitit erga pauperes munificentissimus. Vnde
factum sine dubio quod non tantum contra hostes, sed etiam aduersus
iteratam Sophiæ coniurationem cum Iustiniano Iustini cognato ini-
tam, præclare triumpharit. Hic cum ægrotantem Eutychium Con-
stantinopolitanum episcopum, Constantinopoli benedictionem ab
eo percepturus, inuississet, intellexit se post quatuor menses ex hac
vita auocandum. Quarto mense adueniente in morbum incidens,
Mauritium ciuili & castrensi militia clarum, catholica quoque reli-
gione & virtutibus illustrem, Cæsarem creat, dataque illi vxore filia
Constantina, imperium eidem pro dote assignauit. Mense Augusto
anni 586. Tiberius imperator piissimus magno dolore bonorum om-
nium ab imperio inquieto, prout in somnis viderat, ad pacatum
cæleste regnum transit. Mauritius imperium adeptus, per literas
ad Theodorum archimandritam datas rogauit pro se orari, vt im-
perium in pace tueri, & ab hostibus defendere posset.

^b *Sedit annos decem, menses duos, dies decem.*] Anno Christi 590. sexto
Idus Februarii defunctum esse Pelagiū, cum sedisset annos 12. men-
ses 2. & dies 27. constat ex initio pontificatus S. Gregorii, qui postquā
sedes apostolica 6. mensibus & 25. diebus pastore vacasset, III. Nonas
Septembris anno 5. Mauritii imperatoris, qui est Christi redemptoris
590. Pelagio in pontificatu succellit. Manifesto igitur errore labūtur

qui deprauatum Anastasii textum secuti, huic pontifici annos dumtaxat decem, menses 2. & dies 10. attribuunt. Et quidem maiore errore decipiuntur qui obitum Pelagii, & creationem Gregorii, vel in sequentem annum reiiciunt, vel diuerso anno contigisse scribunt. Longius vero hac in re aberrat Beda, qui de gestis Angl. libro 1. cap. 23. creationem Gregorii collocat sub anno decimo Mauriti imperatoris, quam anno quinto eiusdem imperatoris inchoante indictione nona contigisse ipsiusmet Gregorii testificatione constat, principio libri 2. epistolarum, ubi pontificatus sui annum secundum numerat Mauriti imperatoris annum septimum. Vide Baron. anno 590. num. 2.

Errores de initio pontificatus sancti Gregorii & obitu Pelagii.

^c *Hic fecit supra corpus beati Laurentii martyris.*] Cum sancti Laurentii corpus ab operariis quaereretur, miranda atque pauenda illa contigerunt quæ sanctus Gregorius libro 3. epistola 30. enarrat his verbis: *Sancta memoria decessor meus itidem ad corpus sancti Laurentii martyris quadam meliorare desiderans, dum nescitur ubi venerabile corpus eius esset collocatum, & effoditur exquirendo, subito sepulcrum eius ignoranter apertum est, & ii qui praesentes erant atque laborabant monachi & mansionarii, qui corpus eiusdem martyris viderunt, quod quidem minime tangere praesumpserunt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus superesse potuisset, qui sanctum & iustum corpus illius viderat.* Hæc Gregorius de inuentione corporis sancti Laurentii.

Quæ miracula contigerint in translatione sancti Laurentii.

EPISTOLA I.

PELAGII PAPÆ II.

AD BENIGNVM ARCHIEPISCOPVM.

Reprobat episcoporum de vna ad aliam ecclesiam transitus, ecclesiæ vtilitate id non expostulante.

Dilectissimo fratri Benigno archiepiscopo Pelagius episcopus.

LECTIS fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quem dudum noueramus, agnouimus, congratulantes dilectioni tuæ, quod ad custodiendum gregem Christi pastorem curam vigilanter impendis, & pro tibi subditis sollicitus existis. Ad nostram enim lætitiā & beneficia perueniunt: & si aliqua secus, quam oportet, prouenerint, non modico nos mœrore conturbant. Magnam enim gratulationem diuina concedit gratia, quando tribuit inter nos & salutaris disciplinæ normam literis conferre, & prouenire ad pacificorum studia facit præoptata. Exigit ergo dilectio tua consulta sedis apostolicæ, si licitum foret episcopum transire, aut mutare de ciuitate ad ciuitatem, dum quidam Canones (ut tibi videtur) hoc fieri prohibeant.

Concil. Tom. 13.

A ij

Significasti etiam literis tuis, quemdam fratrem, nomine & actu Dei seruum, causa vtilitatis mutare te velle in locum & ciuitatem defuncti, licet quidam dicant hoc fieri non licere, nisi consensum apostolicæ sedis habuisses. Quapropter scias, frater dilectissime, aliud esse causam necessitatis & vtilitatis, & aliud causam præsumptionis & propriæ voluntatis. Non ergo mutat sedem, qui non mutat mentem, id est, qui non causa auaritiæ, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, vel suæ electionis migrat de ciuitate ad ciuitatem, sed causa necessitatis aut vtilitatis mutatur. Nam plurimorum vtilitas vnus vtilitati aut voluntati præferenda est. Aliud est enim mutare, & aliud mutari: sicut aliud ministrare, & aliud ministrari. Vnde

Math. 10. Dominus in euangelio loquitur, dicens: *Non veni ministrari, sed ministrare.* Quod enim in Canonibus legitur, non debere episcopum de ciuitate ad ciuitatem transire, vel transferri, non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut auctoritate maiorum hoc agunt: sed de his, qui auaritiæ ardore inflammati, sponte sua profiliunt, & potius ambitioni, quam vtilitati ecclesiæ seruire, & vt dominationem agant, insistere cupiunt. Vnde & in subiectis Canonibus continetur: Si aliquis extiterit temerarius, qui forsitan excusationem afferat, quod populi literas acceperit, & ideo migrauerit, dum manifestum sit, præmio & mercede paucos, qui sinceram fidem non habent, potuisse corrumpi, vt clamarent in ecclesia, & ipsum petere viderentur, omnino has fraudes remouendas esse censemus. His verbis & aliis multis exemplis liquet non de his dicere (vt paulo superius prælibatum est) qui pulsi, aut non recepti a ciuibus, vel a quibuscumque, aut necessitate cogente, vel auctoritate maiorum transeunt de ciuitate ad ciuitatem: sed de his qui sponte profiliunt, aut temeritatis, aut ambitionis causa hoc faciunt. Nam aliud est sponte transire, & aliud est coacte aut necessitate venire. Vnde non isti mutant ciuitates, sed mutantur: quia non sponte sed coacte hoc agunt. Quis enim vnquam audet dicere, sanctum Petrum apostolorum principem non bene egisse, quando mutauit sedem de Antiochia in Romam? Aut quis eum negat ob id sanctum non esse, aut dignitatem, aut meritum vnquam

Math. 10.

Concil.
Antioch.
Can. 11.

apostolatus tam in cælis, quam in terris perdidisse? Aut quis negat sanctos non esse multos alios episcopos, qui de ciuitatibus ad ciuitates translati sunt, aut meritum pontificatus perdidisse: quorum nomina si cœperim enumerare, ante dies pertransiet, quam hæc omnia perscribere possem, & prolixior erit epistola, quam necesse sit? Aut quis vnquam potest approbare, sanctum non esse Alexandrum qui Hierosolymam de altera ciuitate translatus est? aut sanctum Gregorium Nazianzenum, qui in Nazianzo constitutus est? aut sanctum Proclum, qui de Cyzico translatus, & Constantinopolim inthronizatus est? Non ergo bene intelligunt ecclesiasticas regulas, qui hoc negant causa vtilitatis aut necessitatis fieri non posse, quoties communis vtilitas aut necessitas persuaferit. Nul- lum enim ex his, aut ex aliis, qui meliori consilio muta- uerunt ciuitates necessitate quadam, vel vtilitate eccle- siastica, aut laica communione carere reperimus, nec vl- latenus vnquam fieri debet. Sententia vero quæ in An- tiocheno Concilio habetur, vt episcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam, tota, atque omnes sententiæ de ea re vim superius comprehensam retinent, & nihil prætaxato modo translationibus episcoporum actis aut agendis nocent, sed magis robur eis ac Domini saluatoris, quæ omnes canonicos superexaltat libros, auctori- tatem præstant. Tales autem quæstiones magis ex inui- dia quam ex caritate aut vtilitate nasci videntur, cum ipsa per se veritas dicat: *Si vos persecuti fuerint in vnâ ciuitate* Matth. 10. *tem, fugite in aliam*, & reliqua. Huic ergo sententiæ nul- lus catholicorum vsquam contradicere potest, quæ non alterius, sed ipsius proprio Domini ore prolata, & firma- ta esse dignoscitur. Cui si aliquis contradixerit, non solum extorris, sed etiam anathematizatus ab ecclesia pellatur. Et Dominus in euangelio alias dicit: *Beati qui persecutio-* Matth. 5. *nem patiuntur propter iustitiam*. Si eos Dominus beatos dicit, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quis eos damnare potest? Et si ipse de ciuitate ad ciuitatem pro- pter persecutionem fugere præcipit, quis eos detrahare, aut damnare propterea audet vel potest, quod verbis do- minicis obtemperant? Profecto is qui contradicit aut resistit, seipsum damnat, quia ori Domini contumax &

Ieron. 8. inobediens existit. Vnde & ipsa per se veritas dicit: *Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Omnino oportet Deo obedire plus quam hominibus. Et idcirco quod Deo obedimus, & de ciuitate ad ciuitatem (ipso præcipiente) persecutionis causa, id est, necessitatis aut vtilitatis transimus, damnandi sumus? Non omnino, sed potius venerandi atque portandi, quoniam nec ipsis episcopis hoc imputari potest. *Rom. 13.* Qui his resistit, profecto Dei ordinationi resistit, & est infideli deterior: quia melius est non cognoscere viam veritatis, quam post agnitionem retrorsum abire. Nam & ipse Dominus de loco ad locum secessit, id est, transiit, Iudæis illum quærentibus. Fugiens ille quærentes & persequentes se, dedit nobis exemplum fugere nos persequentes, & de ciuitate ad ciuitatem transferre, dicens: *Matth. 10.* *Si vos persecuti fuerint in ciuitate ista, fugite in aliam, & cetera his similia.* Nam si fugere, malum est: persequi, multo deterius. Hic quidem ne moriatur, absconditur: hic autem persequitur, vt occidat: & vt fugiatur, præcipitur: quia qui quærit occidere præuaricatur legem, & magis fugiendi præbet occasionem. Si fugam improperant persequentes, erubescant potius semetipsos, & quiescant insidiari, & quiescent continuo fugientes. Nemo enim mitem fugit aliquando, sed magis ferocem simul & callidum. *1. Reg. 22.* Omnis enim qui gemebat, & vexabatur a Saul, fugiebat & veniebat ad Dauid. Si ergo piissimus atque iustissimus Dauid sciret peccatum esse, persecutionem fugientes, & transeuntes de loco ad locum, & de ciuitate ad ciuitatem, tales nequaquam reciperet, nec secum teneret, nec in aliis ciuitatibus eos collocaret. Qui enim persequuntur Domini episcopos, eosque de ciuitatibus ad ciuitates transire compellunt, non eos tantum persequuntur, quantum Dominum nostrum Iesum Christum, cuius legatione funguntur. Nec ipsi in hoc peccant episcopi, quoniam non sponte, sed coacte hoc agunt; sed illi a quibus persequuntur: nec ipsis episcopis hoc imputari potest, sed illis qui eos hoc agere cogunt. Sanctus enim protomartyr Stephanus lapidabatur, sed Iesus suscipiebat plagas. Ideoque vnicuique præuidendum est,

Act. 7.

ne aliquem iniuste persequatur, iudicet, vel puniat, ne Iesum persequatur, iudicet, & puniat. Qui autem negant misericordiam faciendam fugientibus, ac necessitatem patientibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia & veritas, & omnibus necessitatem patientibus subuenire iubet. Pauca sunt, frater, quæ asserui: sed quanta ex his pendeant, tua prouidentia poteris aestimare. Quare hanc annituntur maleuoli irrumpere misericordiam? Cur illudere vanis intentionibus felicitatem? Excusationem iam non habet furor iste in credentibus: nec interest quibus itineribus ad mundi principem currat, qui a beneuolentia fratrum desciscit, aut necessitatem patientibus misericordiam negat. Negat misericordiam necessitatem patientibus, qui populis indigentibus diuinis mysteriis, & non habentibus proprium episcopum qui eos instruat, causa vtilitatis atque necessitatis, ex alia ciuitate (licet minor sit) in eam, quæ non habet episcopum, doctiorem vel vtiliorem, meliori consilio, non sponte transeuntem, sed maiorum exhortatione mutare, aut episcopum eiectum & persecutionem patientem, causa vtilitatis aut necessitatis inthronizari non permittit. Apud veteres enim, sine vlla differentia de vna ciuitate ad alteram migrabat episcopus, dum vtilitas aut necessitas euocaret. Quapropter ipsam etiam regulam huic epistolæ placuit inseri, vt monstretur, eos mentitos esse, qui episcopum non posse inthronizari dixerunt. Vnde & in Canonibus legitur ita: *Si quis episcopus ordinatus, ad parochiam in qua ordinatus est, minime proficiscitur, non sua culpa, sed aut populo respiciente, aut propter aliam quamlibet causam necessitate factam, hunc honore ministerioque participare, nec tamen misceri rebus ecclesiæ, in qua collectas celebrat, sed sustinere quoque quod prouinciæ Synodus suo iudicio terminauerit, decernimus.* Huic regulæ contradicere nullus potest, quæ etiam causa vtilitatis aut necessitatis inthronizari episcopum iubet, & mutari ac transire eum de ciuitate ad aliam ciuitatem non proprium habentem episcopum finit. Pingues hostias litat diabolo, qui his resistere nititur, aut misericordiam & vtilitatem ecclesiæ iam dictis negat, id est, & episcopis & populis. In vanum ergo contra simplices, qui hæc olim dicentes agere prohibuerunt, tendicula deinceps parabunt, cum his

Antioch.
Conc. Can.
18.

& aliis armati adminiculis, nouerint quid super his sit agendum, & quid vitandum. Nimis enim armatus est, qui illa, quæ aduersarius misericordiæ, vtilitatis atque concordia ministrat, tela contemnit. Sufficit ergo contra omnia iacula iurgiorum fidei nuda oppositio. Scio te non ignorare, frater, memoratas Canonum sententias atque euangelicas sanctiones, nouas non esse sed nostro eas assensui mancipari. Cur his contradicentes, & emigrationes episcoporum vtilitatis & necessitatis causa fieri prohibentes, vt sæpe dictum est, & non auaritiæ aut temeritatis, in perniciem sacerdotum ac populorum, lædunt sacerdotale consilium? Cur lacerant sententiam, in qua, inspirante Christo, oracula superna patuerunt, & inter Deum & homines interpres extitit lingua pontificum? Illa enim cæli curia variarum dotibus aucta curulum, & multo redemptoris nostri auro ostroque decorata, nihil in illa decisione auctore se protulit, sed per humanæ linguæ ministerium diuino militauit imperio. Intellexit non esse suum, quidquid impulsâ constituit: nihil quoque habet in illa sententia, nisi vnde de sola deuotione gratuletur. Nam dum profanis memoratorum verbis creditur, & suæ vesaniæ inscitiam produnt, & liuorem. Quis hic locus erroris, vbi congruentia pari ductu exempli & historiæ verba concurrunt? Nec diuersum est ab intellectu catholico & lectionibus, quod profertur. Nam non bene nodus in scirpo quæritur, dum inuoluit nebula prædicatæ lucis auctores. Fœda quoque a nitore Domini sui obligatione dissoluitur, qui statutis cælestibus minus mera fide dependit officia. Talium ergo dictiones vel prohibitiones indignæ etiam fiunt memoratu. *Profunda est ergo nimis imperitia eorum, & sepulcrum patens guttur eorum, quia linguis suis dolose agunt. Non est enim in ore eorum rectum, interiora eorum insidiæ, densis core eorum vepribus suffocatur, & interna vitia aliis certant adscribere.* Nobilitatem ergo dat facinoribus, qui in talibus ventilationem ipsorum in exemplum sumit, aut ad aures posteras digna relatione transmittit. Tibi autem non sit cura talium quæstionum, sed sequere sententiam beati Pauli apostoli, qui monet per discipulum cunctos, & clamat, dicens: *Inanes quæstiones deuita.* Inanes, namque (iuxta Apostolum) quæstiones semper deuita, & age quod
meliori

Psal. 5.

1. Tim. 4.

meliori consilio, non auaritiæ vel temeritatis, sed vtilitatis & necessitatis (vt sæpe dictum est) causa faciendum vtiliter perspexeris. Quapropter, carissime, his apostolicis fultus auctoritatibus, muta episcopum causa necessitatis aut vtilitatis, super quo consulere nos voluisti: & alios fratres nostros, quibus hoc faciendum necessitas aut vtilitas compulerit, agere doce: quia hoc quod tibi soli scribimus, generaliter omnibus tenere mādamus. Quia sicut potestatem habemus episcopos & sacerdotes regulariter titulare & ordinare, ita (vt prædictum est) causa necessitatis aut vtilitatis habes & mutare, ac de titulo ad titulum translatare, * licet de minori ad maiorem urbem mutandus sit. Hoc tamen summopere præuidendum est, ne causa arrogantiae aut auaritiæ vnquam fiat: quia hi a prædictis Canonibus damnantur, non illi qui necessitate aut vtilitate, maiorum consilio, & sana ac pura & Deo placita intentione hoc faciunt. Tu, frater, semper *sectare iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam & mansuetudinem. Certa etiam bonum certamen fidei, & apprehende vitam æternam, in qua vocatus es: quoniam spiritus timentium Dominum, quæritur ab illo, & in respectu illius benedicitur. Spes enim illorum in saluantem illos, & oculi Dei in diligentes se. Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis Dominum beata est anima, ad quem respicit, & quis est fortitudo eius? Oculi Domini super timentes eum: protector potentiae, firmamentum virtutis, tegmen ardoris, & umbraculum meridiani, & prædicatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, & non sunt beneplacitæ subsannationes iniustorum. Dominus solus sustentibus se in vita veritatis & iustitiæ. Dona iniquorum non probat. Altissimus, nec respicit in oblationibus iniustorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperum est: qui defraudat illum, homo sanguinis est: qui aufert in sudore panem, & sudanti cibos, quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem, & qui facit fraudem mercenario, fratres sunt. Vnus ædificans, & vnus destruens; quid prodest illis nisi labor? vnus orans, vnus maledicens; cuius vocem audiet Deus? Qui baptizatur*

Concil. Tom. 13.

B

* trans-
ferre,

1. Tim. 6.

Ecclef. 34.

Eccles. 35.

a mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lauatio ipsius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Orationem illius quis audiet? Qui conseruat legem, multiplicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate: & propitiatio, litare sacrificium super iniustitias: & deprecatio pro peccatis, recedere ab iniustitia. Retribuit gratiam, qui offert similaginem: & qui facit misericordiam, offert sacrificium. Beneplacitum est Domino, recedere ab iniquitate: & deprecatio, recedere ab iniustitia. Non apparebis ante conspectum Dei vacuus. Hæc enim omnia propter mandatum Domini fiunt. Oblatio iusti impinguat altare, & odor suauitatis est in conspectu Altissimi. Sacrificiū iusti acceptum est, & memoriam eius non obliuiscetur Dominus. Bono animo gloriam redde Deo, & non minuas primitias frugum tuarum. In omni dato fac hilarem vultum tuum, & in exaltatione sanctifica decimas tuas. Da Altissimo secundum datū eius, & in oculo bono ad inuentionem fac manuum tuarū: quoniam Dominus retribuit, & septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera praua: non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex est, & non est apud illum gloria personæ. Non accipiet Dominus personam in pauperem, & precationem læsi exaudiet. Non despiciet preces pupilli: nec viduam, si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad cælum, & Dominus ex auditor non delectabitur in illis. Qui adoratur Deum, in oblatione suscipietur, & precatio illius usque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: & donec propinquet, non consolabitur. Et non discedet, donec aspiciat Altissimus: & Dominus non elongabit, sed iudicabit iniustos, & faciet iudicium, & fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum, & gentibus reddat vindictam, donec tollat plenitudinem superborum, & sceptrum iniquorum contribulet, donec reddat omnibus secundum actus suos, & secundum opera Adæ, & secundum præsumptionem illius, donec iudicet iudicium plebis suæ, & oblectabit iustos misericordia sua. Deus autem (frater carissime) impleat desiderium, & ministerium tibi diuinitus collatum, secundum diuitias suas in gloria in Christo Iesu Domino nostro. Deo autem & Patri nostro gloria in sæcula sæculorum. Amen. Data decimotertio die Augusti mensis, indictione quartadecima.

Anno Domini 581.

•EPISTOLA II.
PELAGII PAPÆ II.
AD EPISCOPOS ITALIÆ.

Episcopos summo in honore esse habendos, nec posse
a quolibet accusari.

*Dilectissimis atque clarissimis fratribus vniuersis episcopis, & cun-
ctis specialiter per Campaniæ & Italiæ prouincias
militantibus Domino, Pelagius salutem.*

SOLICITVDINEM omnium ecclesiarū (iuxta Apostolum) ^{2. Cor. 11.}
Sircumferentes, diuinæ circa nos gratiæ memores esse
debemus, quod nos per dignationis suæ Dominus miseri-
cordiam ad hoc fastigium sacerdotale prouexit, vt manda-
tis ipsius inhærentes, in quadam sacerdotum eius specula
constituti prohibeamus illicita, & sequenda doceamus.
Omnes, carissimi, qui volunt in Christo pie viuere, necesse est, ^{2. Tim. 3.}
vt ab impiis & dissimilibus patiantur opprobria, & despi-
ciantur tamquam stulti & infani, qui ideo præsentia bona
perdunt, vt inuisibilia ac sibi profutura acquirant. Sed
hæc despectio & irrisio in ipsos retorquebitur, dum &
abundantia eorum in egestatem, & superbia eorum trans-
ierit in confusionem. Iusto enim iudicio datur plerum-
que potestas peccatoribus, qua sanctos eius persequan-
tur, vt qui Spiritu Dei iuuantur & aguntur, fiant per la-
borum exercitia clariores. Et quamquam, fratres, hæc ita
se habeant, non tamen sunt consentiendi, sed reproban-
di, qui prælatos suos reprehendunt, vel accusant. Vn-
de canonica sanctorum patrum statuta, ne columnæ san-
ctæ ecclesiæ vacillent, sequentes ac roborantes, omnes in-
fames, cunctosque suspectos vel inimicos, & eos qui non
sunt eorum gentis, vel quorum fides, vita & libertas ne-
scitur, & qui non sunt bonæ conuersationis, vel quorum
vita est accusabilis, ab omni accusatione episcoporum
funditus submouemus. Similiter & omnes, quos diuinæ
leges mortuos appellant, submouendos esse ab eadem ac-
cusatione, & publicæ poenitentiae submittendos iudica-
mus. Neque dum ecclesiæ alicuius episcopi, aut pos-
sessiones, vel res ab æmulis eius, vel a quibuscumque

Concil. Tom. 13.

B ij

Zach. 2.

Coloss. 3.

Matth. 10.

Luc. 10.

aliis non sua sponte detinentur, aliquid illi debet, aut potest a quoquam ante redintegrationem omnium rerum suarum obiici: sed prius illi legibus redintegranda sunt omnia, & postea tempore a patribus præfinito sunt negotia ventilanda. Refutandi sunt etiam raptores, fures, sacrilegi, adulteri, & horum similes. Manifestum est enim, quod semper tales magis discordiam quam pacem sectantur. Nullus quoque monachus talia vnquam arripiat, nec sæcularia aut ecclesiastica negotia perturbare præsumat: quia mortua in talibus vox est eorum. Immobiles enim Dominus suos summos semper vult manere prædicatores, & non a quibusdam temerari, sed sibi libere & quiete famulari. Vnde & ipse ait: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Et qui vos contristat, me contristat. Et, qui fecerit iniuriam, recipiet quod inique gessit.* Et alibi: *Qui vos recipit, me recipit: & qui vos spernit, me spernit.* Ita quoque & a plebibus vel ceteris generaliter omnibus sunt timendi & ferendi atque venerandi pastores & prædicatores ecclesiæ, ut sub exercitatione bonæ voluntatis sustineantur temporalia, sperentur æterna. Auget enim merita virtutis, qui propositum non violat, sed auget, religionis. Caritas vero semper hominem innouat. Et sicut malignitas veteres, ita dilectio novos facit. Fides eorum, qui Deum visuri sunt, quod non videt, credit. Nam si videt, non est fides. Credenti colligitur meritum, videnti redditur præmium. Tunc preciosum pastoris diadema est, quando suasioni eius grex ecclesiasticus, dum ad probitatem graditur, non repugnat. Ille sine fuco monitorem & veridico ore diligit, qui eius instituta sectatur. Præbent hominibus, naturæ institutione, & muta responsum. Redit ad mortales vicissitudo clamoræ sollicitudinis, quia vnusquisque prout gesserit recipiet. Nam perit, quod linguæ acceperunt, frustra beneficium, nisi legitime cœptum fuerit negotium, & canonice peractum. De fiducia enim partium nostrarum mittitur, quod apostolica mandat auctoritas. Vos tantummodo præfules Christi, benignitatem vestram, salua aurium animorumque æquitate, & bona voluntate semper præstate. Nam aduersus impetus iuuare, peregrinantem reducere post interualla, est iustitia. Libat enim Domino prospera, qui ab afflictis pellit

aduerſa. Statutus, venerandi præſules, ſudoribus fructus eſt, cum iudicio puriſſime reddendus, vt in vtroque congruus nitor, nec ſuſcipientem deueniſtet, ſi indigno auctore prouenerit; nec, ſi conferatur immerito, maculet largientem. Sit ſemper aduerſus prauos & impios, arque ſeruorum Dei perſecutores, libera vox, & oris gladio feriantur, & redarguantur. Perſequantur & repellantur, confundantur & auertantur, nec lædendi pie viuentes vllam habeant facultatem. Plerumque periculis plena ſunt, quæ videntur eſſe tutiſſima. Videte, quantis laborent tales inſidiis: ideo abſconditum eſſe non licet, quod audimus. Iam latebat noſtra perſecutio manifeſta: miſericordia eſt, circa perſecutores & facinorofos ſeruata diſtriſtio. Ergo ſopori quietem tribuite: cæleſtium mandatorum hoſtem quoque depellite, ne candida conuerſatio vobiscum habitantium fuſca ſuperuenientis contagione violetur. Ante enim prouidenda ſunt remedia, quam morbus increſcat. Sanctorum quoque apoſtolorum & reliquorum ſacerdotum petamus exercitum, & prædictorum perſecutorum ora claudamus. Sæculi conuerſatio legum metu retinetur: eccleſiaſtica quoque cuſtodia regularum frenis ſeruatur & regitur. Deus, cariſſime, ſemper procul auertat inuidiam. Vos ergo armamini (iuxta Apoſtolum) gladio ſpiritus, quod eſt verbum Dei, & apoſtolice auctoritatis clypeo, vt eccleſiaſtica fecunditatis iura nulla ſæuiantis procellæ poſſint impulſione ſubuerti. Nullo vnquam præiudicio grauare quemquam, ſed inſpiciſte ſemper quæ regularum teſtimonio declarantur. Super eſt, ſalute prælata, vt ad gaudia ſemper fratrum deuote properetis: quia diuina beneficia gradibus ſemper accedunt, & quibus bona conferunt, meliora pollicentur. Semper enim incrementis ad culmen aſcenditur, vbi ſuperſus fauor præſtat exordium. Deus omnipotens indulta ſemper cuſtodiat, augeatque ſucceſſibus profutura. Omnia enim veſtra ſemper, fratres, in caritate fiant. Et detrahentibus nolite detrahere: quoniam detrahentibus detrahere non eſt bonum, ne ad ea, quæ ſcripta ſunt, commoti minime certamen faciamus. Non debemus omnino timere opprobrium hominũ, neque eorum exprobrationibus vinci, quoniã hoc nobis Dominus iubet per Iſaiam

*Ephes. 6.**1. Cor. 16.*

Isa. 51.

Psal. 43.

Psal. 93.

Psal. 11.

Prov. 12.

Prov. 14.

Matth. 16.

Rom. 12.

Isa. 13.

Anno Do-
mini 582.

prophetam, dicens: *Audite me, qui scitis iudicium, populus meus, in quorum cordibus lex mea est: Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne timeatis, considerantes quod in psalmo scriptum est: Nonne Deus requirit ista? ipse enim non occulta cordis, & cogitationes talium hominum, quoniam vanae sunt. Vana autem locutus est unusquisque ad proximum suum: labia dolosa, in corde & corde locuti sunt mala. Sed disperdat Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam. Qui dixerunt: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est? Nam si hæc in memoria retinerent, minime ad tantam proflirent iniquitatem. Non enim per probabilem & paternam doctrinam hoc faciunt, sed ut suam exercean in servos Dei vindictam. Scriptum est namque: *Via stulti recta in oculis eius. Et sunt viæ, quæ videntur homini iustæ, nouissima autem earum deducunt ad mortem.* Nos enim qui hæc patimur, iudicio Dei hæc referuare debemus, qui reddet unicuique iuxta opera sua. Qui etiam per ministros suos intonuit, dicens: *Mihi vindictam, ego retribuam.* Vos enim in recta fide ac pura, in bona voluntate succurrite vicissim, nec aliquis a supplemento fratris subtrahat manum: quoniam in hoc (ait Dominus) cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Data Kalendis Decembris indictione xv.*

NOTA.

* *Epistola.*] Cum bello Longobardorum, quo vniuersa Italia flagrabat, adhuc vigente, cultus episcopis deferri solitus non nihil diminutus esse videretur, persuasique bellorum tempore iura filere, bonis ecclesiæ non parcerent; hanc decretalem epistolam de accusationibus ac iudiciis episcoporum pontifex conscribere debuit. Ea in primis de causa, quod frequenter eueniret, ut cum episcopi bona ecclesiarum a laicis usurpata repetebant, atque in usum pristinum vindicare studebant, in se illorum linguas prouocarent, qui ne quod abstulerunt redderent, criminosis primum omnium episcopos accusationibus impetebant. Baron. anno 582. num. 8.

EPISTOLA III.
PELAGII PAPÆ II.

AD GREGORIVM DIACONVM.

Vt ab imperatore auxilium contra Longobardos sibi
impetret.*Pelagius episcopus dilecto filio Gregorio diacono.*

OMNIA quidem quæ necessaria fuerunt, per Honora-
tum notarium tibi curauimus indicare; quem cum
fratre, & coepiscopo Sebastiano ad dilectionem tuam di-
reximus, vt quia illis in partibus ad Rauennam vsque
nunc cum viro glorioso domino Decio Patricio fuit, ipse
sua relatione te de omnibus studeat informare: vel si qua
necessaria iudicaueris, possit domino imperatori suggere-
re. Quia tantæ calamitates ac tribulationes nobis a perfi-
dia Longobardorum illatæ sunt, contra suum proprium
iusiurandum, vt nullus possit ad referendum sufficere.
Prædictum autem fratrem Sebastianum quomodo susce-
perimus, vel in quali apud nos, te suggerente, fuerit carita-
te, ipsius poteris relatione cognoscere: qui etiam promisit
nobis necessitates vel pericula totius Italiæ piissimo domi-
no imperatori suggerere. Loquimini ergo, & tractate pa-
riter, quomodo nostris possitis celeriter subuenire pericu-
lis: quia ita hic coangustata est respublica, vt nisi Deus piis-
simi in corde principis inspirauerit, vt insitam sibi miseri-
cordiam suis famulis largiatur, & super illam diacoposin,
vel vnum magistrum militum, & vnum ducem dignetur
concedere, in omni simus angustia destituti: quia maxime
partes Romanæ omni præsidio vacuatæ videntur. Et
Exarchus scribit, nullum nobis posse remedium facere:
quippe qui nec ad illas partes custodiendas se testatur pos-
se sufficere. Imperet ergo illi Deus nostris velociter peri-
culis subuenire, antequam nefandissimæ gentis exercitus
loca, quæ adhuc a republica detinentur, Deo sibi contra-
rio, quod absit, præualeant occupare. Presbyterum * au-
tem ad nos, Deo adiuuante, retransmittere festina: quia &
in monasterio tuo, & in opere, cui eum præposuimus, ne-
cessarius esse omnino cognoscitur. Data iv. Nonas Octo-
bris, indictione III.

Ex Ioan.
diac. libro
i. vitæ san-
cti Grego-
rii.

* Maxi-
mianum,
de quo S.
Gregor.
dial. libro
3. c. 36.

Anno Do-
mini 584.

AD AVNACHARIVM EPISCOPVM AVTISIODORENSEM.

Regum Francorum fidem orthodoxam commendat,
hortaturque vt illis suadeat, ne cum Longobardis
foedus habeant. & de reliquiis quas mittit.

Dilectissimo fratri Aunario Pelagius urbis Romæ episcopus.

Rom. 15.
Gal. 6.

Psalm. 36.

LAVDANDA tuæ caritatis vota relegimus, quibus te,
nisi gentilis motus obliteret, ad nos venire voluisse si-
gnificas. Licet enim spiritualiter, & simul & vnum semper
simus in Domino, verumtamen etiam præsentias corpo-
rales & antiquiores patres, & ipsos quæsisse inuenimus
apostolos. Sed dum tua desideria, causasque quibus obsta-
reris exponeres, mirati sumus minus te illud quod ipsis ob-
uiaret excusationibus attendisse. Si enim mundo venera-
bilem iudicatis hanc urbem, si ad pacem sedis apostolicæ
cunctarum regere moderamina ecclesiarum prædicatis;
cur non & tribulationes nostras, & temporales angustias
caritatis compassione gemiscitis? scientes diuino per Apo-
stolum nobis ore mandari, vt nos inuicem diligamus, vt
onera inuicem nostra portemus; vt quotiens fratrum qui-
cumque vritur, nos vramur: dum pene in conspectu ve-
stro tantus sanguis innocentium sit effusus, ita sacra vio-
lentur altaria, ita catholicæ fidei ab idololatriis insultetur.
Nouimus & nos, quod temporalia ista flagella sint, & ad
probationem, sicut de cælesti confidimus miseratione,
proficiant; & proximum, sicut a vobis scribitur, Dominus
noster de tribulatione dat gaudium: quia qui nequiter
agunt exterminabuntur, & inimici Dei mox vt exaltabun-
tur, sicut fumus deficient, & generaliter peribunt gentes
de terra eius. Propter quod vos decuerat, qui illic catho-
licæ membra estis ecclesiæ, vni corpori vnius capitis gu-
bernatione coniuncta, omnibus quibus viribus valere-
tis, paci quietique nostræ pro ipsa sancti Spiritus vnitatem
concurrere. Nec enim credimus otiosum, nec sine ma-
gna diuinæ prouidentiae admiratione dispositum, quod
vestri reges Romano imperio in orthodoxæ fidei con-
fessione

fectione sunt similes; nisi ut huic urbi, ex qua fuerat oriunda, vel vniuersæ Italiæ finitimos, adiutoresque præstaret. Cauete igitur, carissime frater, ne dum regibus vestris iuuandi nos virtus sit data diuinitus, caritatis vestræ circa nos leuitas arguatur: qui illis & in fide, & in consiliis, vestro sacerdotio sic deuotis, suadere talia, aut negligitis, aut differtis. Sacras autem reliquias, quas & tua caritas, & gloriosissimus filius noster petiit dirigendas, cum cohærenti sibi sanctificatione transmissimus. Propter quod nihilo minus admonemus, ut quorum virtutem quæritis, eorum templa a pollutione gentium liberari, in quantum vobis est possibile, festinetis: & vestris regibus instantissime suadeatis, quatenus ab amicitiiis & coniunctione nefandissimi hostis, Longobardorum, salubri se prouisione segregare festinent: ne dum illorum vindictæ tempus aduenerit, sicut & celere fieri diuina miseratione confidimus, eorum etiam illi inueniantur esse participes: quia scriptum est, *Non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus puniendos.* Rom. 1. Deus te incolumem custodiat, carissime frater. Datum III. Nonas Octobres, imperante domno Tiberio Constantinopoli Augusto, anno VII.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV.

* *Epistola.*] Castiganda inscriptio, ut legatur *Pelagii papæ II. epistola.* Autisiodorensis episcopi verum & antiquum nomen Aunacharius, pro quo interdum *Aunaharius*, & *Aunaarius*, & *Aunarius*, ut hoc loco, sicut ex Chlotachario factum Clotarius.

•EPISTOLA V.

PELAGII PAPÆ II.

QUÆ EST PRIMA AD ELIAM ET EPISCOPOS ISTRIÆ.

*Dilectissimis fratribus Eliæ aliisque episcopis, vniuersis filiis
in ecclesiæ Istriæ partibus constitutis, Pelagius episcopus
sanctæ ecclesiæ catholicæ urbis Romæ.*

QVOD ad dilectionem vestram, fratres, filiique carissimi, nostra tardius scripta dirigimus, non maleuolæ voluntatis, aut dissimulationis vel negligentia fuisse credatur, sed, sicut nostis, temporalis qualitas & hostilis

Concil. Tom. 13.

C

Isa. 49. necessitas hæcenus impediuit. Nam sicut ait Dominus per prophetam: *Numquid obliuiscetur mulier filium uteri sui?* Non ergo credatur nos viscerum nostrorum diuisionem non cum graui fletu ac gemitu doluisse: sed vtinam, carissimi, illuminet Dominus oculos cordis vestri, vt nostri
2. Cor. 11. cordis gemitus pro vobis videre possitis. *Quis enim,* sicut ait beatus Apostolus, *infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror?* & alibi: *Quia si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra.* Postea ergo quam Deus omnipotens pro felicitate Christianissimorum principum per labores atque sollicitudinem filii nostri excellentissimi Smaragdi exarchi & chartularii sacri palatii pacem nobis interim vel quietem donare dignatus est, cum omni sollicitudine festinamus præsentia ad vos scripta dirigere, hortantes & obsecrantes, ne in diuisione ecclesiæ ulterius quisquam studeat permanere. Nos enim secundum euangelicam vocem studemus fraternitati ac dilectioni vestræ, in quantum fragilitas nostra sufficit, quæ nobis iussa sunt, cum sinceritate cordis humiliter exhibere. Nostis enim in euangelio Dominum proclamantem: *Simon, Simon, ecce satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum: ego autem rogaui pro te Patrem, vt non deficiat fides tua, & tu conuersus confirma fratres tuos.*

Luc. 22. Considerate, carissimi, quia veritas mentiri non potuit, nec fides Petri in æternum quassari poterit vel mutari: nam cum omnes discipulos diabolus ad exciubrandum poposcerit, pro solo Petro se Dominus rogasse testatur, & ab eo voluit ceteros confirmari: cui etiam pro maiori dilectione quam præ ceteris Domino exhibebat, pascendarum ouium sollicitudo commissæ est: cui
Matth. 16. & clauæ regni cælorum tradidit; & super quem ecclesiam suam ædificaturum esse promisit, nec portas inferni aduersus eam præualere testatus est. Sed quia inimicus humani generis vsque in finem sæculi non quiescit in Domini ecclesiam bono semini superfeminare zizania: ideoque ne forte quisquam maligno studio aliqua de fidei nostræ integritate diaboli instigatione fingere præsumperit & argumentari, & ex hoc vestri fortasse videantur animi perturbari, necessarium iudicauimus per præsentem epistolam nostram, & ad viscera vos matris

ecclesiæ vt reuerti debeat, cum lacrymis exhortari, & de fidei nostræ integritate vobis satisfactionem nostram mittere: quatenus nulla possit in cordibus vestris de nobis remanere suspicio, vt in diuini tremendique iudicii die de taciturnitate mea reus inueniri non possim.

Nos enim illam fidem prædictam tenemus, & cum omni puritate conscientiæ vsque ad sanguinis effusionem defendimus, quæ ab apostolis tradita, & per successores eorum inuiolabiliter custodita, reuerenda Nicæna Synodus trecentorum decem & octo patrum suscepit atque * reliquit in symbolum, sed & Constantinopolitana centum & quinquaginta patrum sub piæ memoriæ Theodosio seniore principe factum; etiam Ephesina prima, cui præfedit beatæ recordationis prædecessor noster Celestinus Romanæ vrbs antistes, & Cyrillus Alexandrinæ episcopus; sed & Calchedonenfis sexcentorum triginta patrum, quæ sub piæ memoriæ Marciano imperatore conuenit: cuique sanctæ recordationis papa Leo per legatos vicarios suos præfedit; & vt diuersarum hæresum damnanda exigebat aduersitas, eandem fidem vno eodemque sensu * clamantes

Si quis autem contra hanc fidem aut sapit, aut credit, aut docere præsumit, secundum eorumdem patrum sententiam, damnatum atque anathematizatum se esse cognoscat. Non ergo patiamini falsis suspicionibus aut rumoribus denuo agitari, & in diuisione ecclesiæ malorum hominum persuasionibus (quod auertat Dominus) remanere. Quid enim vos a sanctæ ecclesiæ vnitatem diuiditis? quando nihil noui, nihil (quod absit) contrarium in dicta ecclesia prædicari cognoscitis vel teneri? Sed vnam eandemque fidem, quæ ab apostolis tradita, & a sanctis patribus & prædictis quatuor Synodis explanata atque confirmata dig-

Concil. Tom. 13.

C ij

noscutur, sincerissime teneri atque defendi modis omnibus comprobatur. Vbi ergo de fidei firmitate nulla vobis poterit quæstio vel suspicio generari, in vnitæte fidei, atque in sinu sanctæ matris catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ permanete. Si quid forte causæ est, vnde vestri scandalizati animi videantur: manentes in vnitatis caritate, eligite de fratribus ac filiis nostris, quos ad nos, ^{* in quærendo} inquirendo de quibus mouemini, transmittere debeat: & parati sumus secundum præceptionem apostolicam, & cum caritate eos suscipere, & cum humilitate ad placita satisfactionis reddere rationem: & sine aliquo impedimento cum omni dilectione, quando reuerti voluerint, voluntate sincerissima relegare.

1. Pet. 3.

Coloss. 2.

Audiamus autem doctorem gentium clamantem: *Sicut accepistis Christum Iesum Dominum, in ipso ambulate, radicati & superædificati in ipso, & confirmati in fide, sicut didicistis, abundantes in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam, nec ad contentionem aut superfluas quæstiones vestra vltius studia conuertantur. Vocem eiusdem Apostoli cum humilitate cordis attendite: sic enim scribens ad Timotheum ait: Stultas autem & sine disciplina quæstiones deuota, sciens quia generant lites: seruum autem Domini non oportet litigare. & iterum ad Corinthios: Si quis autem videtur inter vos contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque ecclesia Dei. & iterum post alia: Non est Deus dissensionis, sed pacis.*

2. Tim. 2.

1. Cor. 11.

Considerate ergo, quia quicumque in pace & vnitæte ecclesiæ non fuerit, Dominum habere non poterit. Item ad Galatas scribens ait: *Qui ex fide sunt, hi sunt filii Abraham.* Prouidens autem scriptura, quia ex fide iustificat gentes Deus, prænuntiavit Abraham, *quia benedicentur in te omnes gentes.* Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fideli Abraham. Quam ergo excusationem apud Dominum post præsentem satisfactionem nostram habere vltius potestis, quando nulla vobis de fidei nostræ sinceritate & puritate contraria suspicio remanebit? Audite protestantem & commonentem eundem Apostolus: *Nolite seduci, corrumpunt mores bonos colloquia mala.* Nō ergo circumueniamur a satana, non enim ignoramus cogitationem eius. Cum dilectione ergo fraterna & humilitate Deo placita, si cuius forte ani-

Gal. 3.

Gen. 22.

1. Cor. 15.

mi scandalizari videntur in aliquo, manens in vnitatis caritate, perquirat atque cognoscat. Nam sicut beatus Iacobus apostolus ait: *Ubi zelus & contentio, ibi & instantia & omne opus prauum.* & iterum doctor gentium: *Quis vos impediuit caritati non obedire: persuasio hæc non est* Iac. 3. *ex eo qui vocauit vos. modicum fermentum totam massam corrumpit.* & alibi: *Ego confido in Domino, quod nihil aliud sapientis: qui autem conturbat vos, portabit iudicium quicumque est ille.* & in subsequenti ait: *Vtinam abscindantur qui vos conturbant.* Et rursus admonens dicit: *Quod si inuicem mordetis, & comeditis, videte ne ab inuicem consumamini:* & iterum: *Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus: non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem inuidentes. Alter alterius onera portemus, & sic adimplebimus legem Christi.* & alibi idem Apostolus ait: *Flecto genua mea ad Dominum Patrem Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur, ut det vobis secundum diuitias gloriæ suæ virtutem, corroborari per Spiritum eius in interiorem hominem, habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in caritate radicati & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis.* Et post alia: Ephes. 3. *Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis in vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in caritate, solliciti seruare unitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & Pater omnium, qui super omnia, & per omnia, & in omnibus nobis.* Et dum tales exhortationes apostolicas habeamus, quis nos separabit a caritate, quæ est in Christo Iesu Domino nostro? Si enim cum humilitate & fletu diligenter intendimus; consideramus & intelligimus quod ille sit insidiator noster, de quo dictum est: *Quia aduersarius vester diabolus, sicut leo rugiens* 1. Pet. 5. *circuit quærens quem deuoret:* cui secundum eiusdem apostoli exhortationem, cum omni nos concordia & unitate in fortitudine fidei resistere atque obuiare necesse est. Exemplo enim omnes didicimus, carissimi fratres ac filii, quanta mala quantaque flagella diuisionem ecclesiæ fuerint subsecuta. Vnde in ipsius misericordia, licet indigni, confidimus, quia si ecclesiam suam adunare atque pacificare concesserit, omnia a nobis quæ

pro delictis nostris suscepimus flagella, celerius remouentur, & vnitas ac firmitas pacis ecclesiæ pacem nobis & temporalem obtinet & æternam.

Ioan. 14.

Ioan. 13.

1. Cor. 1.

Luc. 2.

Tantummodo rogamus, & obsecramus, & per diuinum vos tremendumque Dei iudicium obtestamur, vbi fibi nullus hominum poterit argumentis vel excusationibus subuenire; ne vltius per vos Dei diuidatur ecclesia, sed hereditatem Domini communi possideamus & teneamus studio. Quæ autem sit eius hereditas, ipsius verba quæ ad discipulos dicta sunt audiamus: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* & iterum: *In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem.* Id ipsum autem, sicut ait vas electionis, *dicamus omnes, & non sint in vobis schismata, simus autem perfecti in eodem sensu & in eadem scientia*, vt in sinum matris ecclesiæ congregati efficiamur vnus grex, & vnus Christi pastoris custodia ab omnibus externis internisque hostis insidiis eius protectione atque defensione seruemur illæsi. Hæc autem ad vos direximus per fratrem & coepiscopum nostrum Redemptum & Quodvultdeum abbatem monasterii maioris basilicæ beati Petri apostoli, quos vestra dilectio & complacita Deo caritate suscipiat, & ad nos cum vnitatis vestræ gaudio sine mora reuerti dimittat: quatenus cognoscentes dilectionem atque obedientiam caritatis vestræ, cum sanctis angelis communiter atque veraciter dicere mereamur: *Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

NOTA.

* *Epistola.*] Cum innotuisset Pelagio Romano pontifici Mauricium imperatorem post Tiberium coronatum, teste sancto Gregorio in epistola ad Eulogium & Ioannem Constantinopolitanum, nouum, prout fieri consueuerat, diaconum cardinalem apocrisarium nomine Laurentium ad eum misit. Gregorius igitur tempore Tiberii illo munere bene functus, magnisque muneribus sacrarum reliquiarum, brachio nimirum S. Andreæ, & capite S. Lucæ euangelistæ donatus, post obitum Tiberii Romam rediit, ibique iussu Pelagii aduersus ingruentes ob tria capitula schismaticos stylum exercuit. Eorū omnium caput fuit Paulinus Aquileiensis antistes, posteaque eius successor, inde vero Seuerus. De his epistolis Paulus Diaconus lib. 3. cap. 10. de gestis Longobard. hæc scribit: *Pelagius papa Eliæ Aquileiensi episcopo nolenti tria capitula Calchedonensis Synodi suscipere* (potius nolenti

trium capitulorum damnationem in quinta Synodo factam approbare & ratam habere) *epistolam satis utilem misit, quam beatus Gregorius cum adhuc esset diaconus scripsit.* Hæc epistola sancti Pelagii a Gregorio adhuc diacono conscripta, eiusdem plane generis est cuius erat illa beati Leonis decima ad Flavianum scripta; quæ cum epistolæ nomine scripta esset, ob sui amplitudinem atque tractatum tomus dicebatur. Nam & ipsa Pelagii epistola ab ipso sancto Gregorio liber est nuncupata, de quo ad Hiberniæ episcopos dum scribit epistola 36. lib. 2. hæc habet: *Vt igitur de tribus capitulis, animis vestris ablata dubietate, possit satisfactio abundanter infundi; librum quem de hac re sancta memoria decessor meus Pelagius papa scripserat, vobis utile iudicavi transmittere: quem si posito voluntaria defensionis studio puro vigilantique corde volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad unitatem nostram reuersuros nihilo minus esse confido.* Quantæ autem esset efficaciæ liber iste, ex his quæ mox idem Gregorius subdit intelligere possumus, ubi ait: *Porro si post huius libri lectionem in ea qua estis volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis.* Hanc epistolam illustrissimus cardinalis Baronius vna cum duabus sequentibus eiusdem Pelagii a Nicolao Fabro Parisiensi viro doctissimo accepit.

Cum adhibitum satis bene præparatum pharmacum animis schismaticorum male affectis nihil prodesset, imitatus Pelagium I. aduersus ipsos Smaragdum Italiæ exarchum Rauennæ degentem exagitauit: qui haud impigre eisdem coercere aggressus est, nec cessauit, quousque depascentem ecclesiam morbum ex iis regionibus, teste Diacono lib. 3. cap. 12. penitus auferret.

EPISTOLA VI.

PELAGII PAPÆ II.

QVÆ EST SECVNDA AD EPISCOPOS ISTRİÆ.

*Dilectissimis fratribus Eliæ vel aliis episcopis Istriæ
Pelagius episcopus.*

DILECTIONIS vestræ per eos quos direxistis scripta suscepimus, relectisque his, graui sumus mœrore & dolore perculsi; cum neque his quæ nos vobis scripsimus respondistis, neque, vt fraternam decuerat caritatem, fidei nostræ satisfactione suscepta ad vnitatem ecclesiæ reuertendi obedientiam commodastis; postremo nec eos aliter qui venerunt dirigere pertulistis, vt apertissimam lucidissimamque satisfactionem se paterentur accipere: sed scripto nobis quasi capitulare, vel interdictum potius ostenderunt, nihil iniunctum sibi a vobis aliud asserentes,

nisi vt vestræ tantummodo essent portatores epistolæ. In qua tamen nullam rationis satisfactionem quæsisse vos legitur, sed velut iudicatum quid nobis expressisset, quod quam prauum sit, quam iniustum, patrumque regulis inimicum, si volueritis ad cognitionem veritatis accedere, splendidissime cum diuino auxilio potestis addiscere. Vnde nos cum Propheta lacrymabiliter conuenit exclamare: *Obmutui, & humiliatus sum, & filii a bonis, & dolor cordis mei renouatus est.* Renouatus est dolor cordis nostri, quando diuturnæ diuisionis scandalum minime tanto fidei fulgore superatur, maxime quia prauorum hominum persuasionem decepti, scripta nobis diuersis infecta contagiis direxistis: & quod in epistolis patrum quædam testimonia non incongrua solum, sed nec ad causam pertinentia tentastis inferere: ita vt nec ordinem testimoniorum, qui in ipsis epistolis patrum legitur, seruaretis: quippe vt quod scriptum nomine alterius fuerat, alterius nominis titulo promeretur. In quo euidenter dictum vobis apostolicum constat aptari: *Nescientes neque de quibus dicunt neque de quibus affirmant.*

Quod quidem non vestræ malitiæ vel calliditati credimus adscribendum, sed veneno hostis malignissimi perspicimus exquisitum: qui zizania seminare per visâ iræ vsque in finem sæculi, in Dei ecclesia non quiescit. Ex quo intelligimus, fraternitatem vestram epistolas, de quibus posuistis testimonia, non legisse: neque enim si vobis eorum scriptura constaret, illa quæ apertissime pro fidei tantummodo causa sunt posita, aliis congruere fingeretis, propter quod ab errore diuisionis, in quem falsis opinionibus incidistis, hortor & opto vos celerius reuocari, & non (sicut scriptum est) *iugum cum infidelibus ducere*, sed illi iterum iugo mansueta colla submittere, de quo ipse Dominus dicit: *Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue est:* quod nullo modo poterit quis vel ferre vel discere, nisi eodem iugo caritatis vinculis fuerit subiugatus, ipsi oneri per dilectionem quippe vt spiritali sarcinæ mentes, humeros, viresque subdiderit. Sicut namque animositas abscissionis intellectum facit per superbiam colligare, ita recuperatæ caritatis humilitas mentes in vnitate fidei perseveranter ad cognitionem veritatis illuminat.

Pro-

Propter quod præsentium portatoribus quos fraternitas vestra direxit, & ex codicibus & ex antiquis polyptichis scrinii sanctæ sedis apostolicæ relecta sunt aliqua, quibus euidenter apparet, nihil eorum quæ in vestra posuistis epistola causâ trium capitulorum conuenire ullatenus, aut verisimiliter coaptari. Ideoque necesse est, vos omnes epistolas synodales solícite vigilanterque percurrere, vt euidentius agnoscatis, quia sancti patres nihil aliud de Calchedonenſi Synodo in suis epistolis firmauerunt, nisi vt inuiolabilis fidei definitio seruaretur. Nam ad eamdem Synodum confirmandam beatæ recordationis prædecessor noster papa Leo scribens, inter alia sic ait: Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, vtrum quæ in Synodo Calchedonenſi per vnanimitatem vestram de fide statuta sunt approbarim, hæc ad omnes fratres & coepiscopos nostros, qui prædicto Concilio interfuerunt, scripta direxi, quæ gloriosissimus & clementissimus princeps, sicut poposci, in notitiam vestram mittere pro catholicæ fidei amore dignabitur: vt & fraterna vniuersitas & omnium fidelium corda cognoscant, me non solum per fratres qui vicem meam executi sunt, sed etiam per probationem gestorum synodaliū, propriam vobiscum munisse sententiam: in sola videlicet fidei causâ, (quod sæpe dicendum) propter quam generale Concilium, & ex præcepto Christianissimorum principium, & ex consensu apostolicæ sedis, placuit congregari.

Sed ne forte animis vestris aliqua adhuc videatur quæstio aut dubietas remanere, apertius quæ ad Maximum Antiochenæ ecclesiæ antistitem scripserit pariter curauimus indicare. Post plurima itaque sic ait: Si quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam Synodum vice mea misi, præter id quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur; nullius erit firmitatis: quia ad hoc tantum ab apostolica sede directi sunt, vt excisis hæresibus, catholicæ essent fidei defensores. Quidquid enim præter speciales causas synodaliū Conciliorum ad examen episcopale defertur, potest diiudicandi habere rationem, &c. Ecce, sicut superius dictum est, cognoscitis, fratres carissimi, nihil aliud sæpe fatum præ-

decessorem nostrum, quam ea quæ de fidei firmitate definita sunt, confirmasse, quod pene in omnibus epistolis eius, si volueritis, plenius potestis cognoscere. Nam priuata causæ, quæ illic post definitionem fidei actæ sunt, non solum minime confirmauit, sed & retractari atque diiudicari concessit. In encycliis vero (quod est episcopaliū collectio literarum, ex quibus aliqua in scriptis vestris testimonia incongrue similiter posuistis) vnde mora sit causa, vel quid piæ recordationis Leo imperator per vniuersas prouincias sacerdotibus scripserit consulendo, aut qualiter ab ipsis responsa susceperit, nobis quoque tacentibus, eorum lectione valebitis plenius informari: vt nulla de cetero in vestris cordibus malignæ excogitatio prauitatis locum subreptionis inueniat. Nos enim propter prolixitatem huius epistolæ ordinem causæ ipsius declinauimus indicare. Nam si cum studio caritatis, quæ a nobis scribuntur, cum timore Domini solite vigilanterque relegetis: facile sentietis, quantum sit periculum pro superfluis quæstionibus, & hæreticorum defensione capitulorum, tamdiu ab vniuersali ecclesia segregari.

Nolite ergo amore iactantiæ, quæ superbix semper est proxima, in obstinationis vitio permanere: quando in die iudicii nullus vestrum excusare se valeat: & neque Theodorus Mopsuestinæ, neque Ibas epistola, quæ ab aduersariis est prolata, ante tribunal tanti iudicis vobis valeat subuenire. Doctori itaque gentium pareamus, qui in prima ad Corinthios epistola dicit: *Æmulamini charismata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Quæ ergo maiora sint, & a se demonstranda promittat, ex ipsius voce audiamus intentius. Si linguis hominum loquar & angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum sicut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim omnia mysteria, & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, & si distribuero incibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum vt ardeat, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. & iterum: Fides, spes, caritas, tria hæc, maior autem his caritas. Quam igitur ante Dominum poteritis habere fiduciam, quando nullum scandalum generari vobis de fidei nostræ integritate cernentes, tan-*

1. Cor. 12.

1. Cor. 13.

Ibidem.

tis temporibus per superfluas quæstiones ab ecclesia Dei, quæ vna est, & a fraterna caritate vos diuidi duratis. Vbi namque sit ecclesia constituta, licet ipsius Domini voce in sancto euangelio sit apertum, quid tamen beatus Augustinus eiusdem dominicæ memor sententiæ definierit, audiamus. In his namque, ait, esse Dei ecclesiam constitutam, qui sedibus apostolicis per successionem præsulum præsidere noscuntur. Et quicumque ab earumdem sedium se communione vel auctoritate suspenderit, esse in schismate demonstratur. Et post alia: Positus foris, etiam si pro Christi nomine mortuus fueris, inter membra Christi *. Patere pro Christo, hærens corpori, pugna pro capite. Sed & beatus Cyprianus egregius martyr in libro quem de vnitatis nomine titulauit, inter alia sic dicit: Exordium ab vnitatis proficiscitur: & primatus Petro datur, ut vna Christi ecclesia & cathedra monstretur: & pastores sunt omnes, sed grex vnus ostenditur, qui ab apostolis vnanimi consensione pascatur. Et post pauca: Hanc ecclesiæ vnitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui cathedram Petri, super quam ecclesia fundata est, deserit, & resistit, in ecclesia se esse confidit? Item post alia: Ad pacis præmium peruenire non possunt, quia pacem Domini discordiæ furore ruperunt.

* non numerab-
ris.

Item ex eodem libro sic ait: Ad sacrificium cum dissensione venientes reuocat ab altari, & iubet prius concor- *Matth. 5.*
dare cum fratre, tunc cum pace redeuntibus Domino munus offerre: quia nec ad Cain munera respexit Deus: ne- *Genes. 4.*
que enim habere Dominum pacatum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quæ sacrificia celebrare se credunt æmuli sacerdotum? Secum esse Christum cum collecti fuerint opinantur, hi qui extra ecclesiam colliguntur? Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine abluitur. Inexpiables & grauis culpa discordiæ nec passione purgatur. Esse martyr non potest, qui in ecclesia non est: ad regnum peruenire non poterit, qui eam quæ regnatura est derelinquit. Et post alia: Cum Deo manere non possunt, qui esse in ecclesia Dei vnanimiter noluerunt: ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel obiecti bestiis animas

Concil. Tom. 13.

D ij

suas ponant: non erit illa fidei corona, sed pœna perfidiæ: nec religiosæ virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitus: occidi talis potest, coronari non potest.

Item eiusdem: An esse sibi cum Christo videtur, qui aduersus sacerdotes Christi facit? qui se a cleri eius & plebis societate secernit? Arma ille contra Deum portat, contra Dei dispositionem repugnat: hostis altaris aduersus sacrificium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, inobsequens seruus, filius impius, frater inimicus, contemptis episcopis & Dei sacerdotibus derelictis, constituere audet aliud altare. Item cuius supra: Peius schismatis crimen est, quam quod hi qui sacrificauerunt: qui tamen in pœnitentia criminis constituti Dominum plenius satisfactionibus deprecantur. Hic ecclesia quæritur & rogatur, illic ecclesiæ repugnatur. Hic potest necessitas fuisse, illic voluntas tenetur in scelere. Hic qui lapsus est, sibi tantum nocuit, illic qui hæresim vel schisma facere conatur, multos secum trahendo decipit. Hic animæ vnus est damnum, illic periculum plurimorum. Certe se peccasse hic intelligit & lamentatur & plangit, ille tumens in peccato suo, & ipsis sibi delictis placens, a matre filios segregat, oues a pastore sollicitat, Dei sacramenta disturbat, & cum lapsus semel peccauerit, ille quotidie peccat. Postremo lapsus martyrium postmodum consecutus potest regni promissa percipere: ille si extra ecclesiam fuerit occisus, ad ecclesiæ non potest præmia peruenire.

Item qui supra: Quod si in scripturis sanctis frequenter & vbique disciplina præcipitur, & fundamentum religionis a fidei obseruatione ac timore proficiscitur, quid cupidius appetere, quid magis velle ac tenere nos conuenit, quam vt radicibus fortius fixis, & domiciliis nostris super petra robustæ mole solidatis, inconcussi ad procellas ac turbines sæculi stemus, vt ad Dei munera per diuina præcepta venire possimus?

Et ideo hortamur dilectionem vestram, & obsecramus, vt tam terribilia patrum testimonia cognoscentes, nullo modo patiamini vltius in diuisione ecclesiæ persistere? sed in viscera sanctæ matris catholicæ atque apostolicæ regredi tota mentis intentione * celerate: vt

* accelerate

radicati in caritate vnitatis atque fundati dicere mereamur: *Ecce quam bonum & quam iucundum, habitare fratres in unum*: veraciter exclamantes: *Repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione*. Quibus breuiore quidem stylo, abundanti tamen caritate responsis, & de fraternitatis vestræ mentibus: & de diuinæ misericordiæ virtute confidimus, vos sanctæ citius reformari indubitanter ecclesiæ. Si tamen pro nostris adhuc delictis aliquid inimicus animarum vobis obstinationis (quod absit) aut dubietatis intulerit, secundū quod interlocutio nostra gestorum apud nos habitōrū suprema complectitur, & sicut excellentissimo domino filio nostro Smaragdo exarcho Italiæ supplicare curauimus: instructas huc ad nos personas, quibus facilius reddenda recipiendaque sit ratio, mittere festinate, vt nulla deinceps consensus vestri dubieras supersit, aut tarditas, si eis satisfactio plena reddatur. Vel si hoc pro longinquitate locorum, vel temporum qualitate pauescitis, illic Rauennæ fiat congregatio sacerdotum, quo nos etiam qui loco nostro intersint, diuinitate propitia, dirigemus, a quibus satisfactionem plenissimam capiat; ne amplius animæ simplices diuisæ a sancta ecclesia pro superfluis quæstionibus tam longa obstinatione remaneant, nec per vos, quos dominici gregis decet esse pastores, oues a septis ecclesiasticis euagantes rapacis lupi dentibus consumantur.

EPISTOLA VII.

PELAGII PAPÆ II.

QVÆ EST TERTIA AD ELIAM ET EPISCOPOS ISTRIÆ.

Dilectissimis fratribus Eliæ vel vniuersis episcopis in Istriæ partibus constitutis, Pelagius episcopus.

VIRTUTVM mater caritas, quæ redemptoris sui lucris seruiens, quæ nunquam ea quæ sua sunt quærit. *Extat supra in fragmentis Synodi quintæ generalis Constantinopolitaneæ II.*

Liber Pelagii II. seu epistola cōtra schismata Istriæ.

PELAGII PAPÆ II.

Ioannem arguit, qui vniuersalis episcopi nomen sibi
vindicabat, qua de causa generalem
Synodum conuocauerat.

*Dilectissimis fratribus vniuersis episcopis, qui illicita vocatione
Ioannis Constantinopolitani episcopi ad Synodum Con-
stantinopolim conuenerunt, Pelagius.*

MANIFESTO (sicut optauimus) per gratiam Dei lu-
mine euangelicæ veritatis, ab vniuersali ecclesia,
perniciossissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaude-
mus in Domino: sed non modico contristamur mœrore,
quia ea, quæ olim calcata fuerant, & funditus damnata,
nec vnquam fieri debuerant, rediuiuis radicibus germi-
nant atque pullulant. Et quoniam multa, quæ pœnitudi-
nem possunt generare, proueniunt; necesse est ea cassare
quæ contra ordinem & omnem auctoritatem facta esse
noscuntur. Vnde, fratres, reiecta penitus audacia, quæ
contra apostolicam sedem, & contra ipsam Domini saluato-
ris vocem, qua dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram*
ædificabo ecclesiam meam, sumpta est disputandi contra Do-
mini præcepta, vana errantium corda conquiescant, nec
liceat defendi, quod non liceat agere. Relatum est ergo
ad apostolicam sedem, Ioannem Constantinopolitanum
episcopum vniuersalem se subscribere, vosque ex hac sua
præsumptione ad Synodum conuocare generalem, cum
generalium Synodorum conuocandi auctoritas apo-
stolicæ sedi beati Petri singulari priuilegio sit tradita, &
nulla vnquam Synodus rata legatur quæ apostolica au-
thoritate non fuerit fulta. Quapropter, quidquid in præ-
dicto vestro Conuenticulo (quia Synodus taliter præsum-
pta esse non potuit) statuistis, ex auctoritate sancti Petri
apostolorum principis, & Domini saluatoris voce, qua beato
Petro potestatem ligandi atque soluendi ipse saluator de-
dit, quæ etiam potestas in successoribus eius indubitanter
transiit, præcipio omnia quæ ibi statuistis, & vana, & cas-
sata esse, ita vt deinceps nunquam appareat, nec ventilen-

Matth. 16.

tur. Etenim ipse saluator B. apostolo Petro tamquam ipsa per se veritas loquitur, dicens: *Quaecumque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælo: & quaecumque solueris super terram, erunt soluta & in cælo.* Matth. 16. Multis denuo apostolicis & canonicis atque ecclesiasticis instruimur regulis, non debere absque sententia Romani pontificis Concilia celebrari: quapropter (vt iam dictum est) recte non Concilium, sed vestrum Conuenticulum vel Conciliabulum cassatur: & quidquid in eo actum est, irritum habetur ac vacuum. Vos quoque deinceps, vt nullius hortatu talia præsumatis, si apostolicæ sedis communione carere non vultis. Modo vero ideo suspenditur vltio, vt locum possit habere correctio. Prædecessores vero Ioannis, & ipse Ioannes, non semel sed sæpissime epistolas atque libellos propria manu subscriptos sanctis antecessoribus nostris miserunt, quibus coram Deo protestati sunt, nihil vnquam proterue contra apostolicam sedem agere, nec de illius aut aliorum priuilegiis quidquam vsurpare: qui hætenus in archiuo sanctæ Romanæ ecclesiæ sub sigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipsis enim epistolis vel libellis, anathematis vinculo se & successores eorum constrinxerunt, si vnquam aliquid contra eos præsumpserint, aut contra apostolicam, vel vllius alterius episcopi sedem, quidquam aduersi quoquo modo essent moliti. Idcirco eos non est necesse excommunicare, aut anathematizare; quia ipsi anathematis vinculo, propriis manibus professiones suas suaque scripta roborando, constrinxerunt. Sciat se tamen & ipse Ioannes, nisi errorem suum cito correxerit, a nobis excommunicandum fore, & apostolicæ sedis atque omnium sanctorum episcoporum communione carere. Vniuersalitatis quoque nomen, quod sibi illicite vsurpauit, nolite attendere, nec vocacione eius ad Synodum, absque auctoritate sedis apostolicæ, vnquam venite, si apostolicæ sedis & ceterorum episcoporum communione vultis frui. Nullus enim patriarcharum hoc tam profano vocabulo vnquam vtatur: quia si summus patriarcha, vniuersalis dicitur, patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed absit hoc, absit a fidelis cuiusquam mente, hoc sibi vel velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacum-

que parte videatur. Quapropter caritas vestra neminem vnquam suis in epistolis vniuersalem nominet, ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.

1. Pet. 5.

Aduersarius namque noster diabolus, qui contra humiles fauens, *sicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret*, non iam, vt cernimus, caulas circuit, sed ita valide in quibusdam ecclesiæ necessariis membris dentem figit, vt nulli sit dubium, quia nisi vnanimiter, fauente Domino, cunctorum prouida pastorum turba concurrat, omne, quod absit, citius ouile dilaniet. Perpenditis, fratres carissimi, quid e vicino subsequatur, cum & in sacerdotibus erumpunt tam peruersa primordia. Quia enim iuxta est ille de quo

Iob. 41.

scriptum est: *Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ* (quod non sine graui dolore dicere compellor, dum frater & coepiscopus noster Ioannes mandata dominica, & apostolica præcepta, regulasque patrum despiciens, eum per elationem præcurrere conatur in nomine) vestra beatitudini indicet omnipotens Deus, quam graui considerationis huius gemitu torqueor, quod ille quondam mihi notissimus, ille omnibus dilectus, ille qui eleemosynis, orationibus, atque ieiuniis videbatur occupatus, & ex eo quo fœtebat cinere, ex ea quam prætendebat humilitate iactantiam tantam sumpsit, ita vt vniuersa sibi tentet adscribere, & omnia, quæ soli vni capiti cohærent, videlicet Christo, per electionem pompatici sermonis eiusdem Christi sibi studeat membra subiugare. Nec mirum, quod ille tentator, qui initium omnis peccati scit esse superbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia usus est, & nunc eam in quibusdam hominibus ponit in fine virtutum: & qui aliquatenus bonis vitæ studiis videbantur crudelissimas manus eius effugere, eis in ipsis metis boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusionem tendiculum. Vnde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, vt hunc a mente illius auertat errorem, hoc ab vnitæ atque humilitate ecclesiæ malum superbiæ & confusionis amoueant, & fauente Deo, omnibus viribus concurrendum atque prouidendum, ne in vnius veneno sermonis, viuentia in Christi corpore membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur, honor patriarcharum omnium negatur:

gatur: & fortasse is in errore perit, qui vniuersalis dicitur, & nullus iam episcopus remansisse in statu veritatis inuenitur. Oportet ergo, vt constanter ac sine præiudicio seruetis, sicut accepistis, ecclesias, & nihil sibi in vobis hæc tentatio diabolicæ vsurpationis adscribat. State fortes, state securi: scripta quæ vniuersalis nominis falsitate condemnata sunt, nec dare vnquam, nec accipere præsumatis. Omnes episcopos curæ vestræ subiectos ab huius adulationis iniquatione prohibete, vt vniuersa vos ecclesia patriarchas non solum in bonis operibus, sed etiam in veritatis auctoritate cognoscat. Si qua autem forsitan aduersa subsequantur, vnanimiter persistentes, etiam moriendo debemus ostendere, quia in damno generalitatis nostrum specialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo: *Mihi* Philip. 1. *viuere Christus est, & mori lucrum.* Audiamus quod primus omnium apostolorum dicit: *Si quid patimini propter iustitiam,* 1. Pet. 3. *beati eritis.* Mihi enim credite, quia honorem quem pro prædicanda suscepimus veritate, si necessitatis causa exigat, securius pro eadem veritate relinquimus, quam teneamus. Orate, fratres, vt honor ecclesiasticus nostris diebus non euacuetur: nec vnquã Romana sedes, quæ (instituen- Romana sedes caput omnium ecclesiarum. Heb. 6. te Domino) caput est omnium ecclesiarum, priuilegiis suis vsquam careat aut expolietur. *Confidimus autem de vobis, carissimi, meliora atque viciniore saluti: quia neque mors, neque vi-* Rom. 8. *ta, neque angeli, neque principatus, neque instantia, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (magistro gentium docente) poterit nos separare a caritate Domini nostri Jesu Christi, & quæ in ipso est, recta fide.* Heb. 10. *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem.*

Patientia enim nobis necessaria est ad colluctationes aduersariorum, quatenus fidem intemeratam vsque in finem conferuantes, repromissionem percipiamus, quam repromisit his qui legitime certare deproperant. *Adbuc* Act. 2. inquit 70. *enim modicum aliquantulum, qui venturus est veniet, & non tardabit.* Ecce enim iudex ante ianuam assistit, coronas hilariter Iac. 5. promittens his qui pro eo passionibus submittuntur. *Quod* Heb. 10. *si quis se subtraxerit, non placebit animæ meæ; sed cadet de promissione propter negationem.* Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem animæ. Propter quod assumite arma Dei, vt possitis Eph. 6. *resistere in die malo aduersus omnes inimicos sanctæ Dei ecclesiæ &*

Concil. Tom. 13.

E

vestros, & induite loricam iustitiæ, calceati pedes in præparationem euangelii pacis, in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi ignea extinguere: & galeam salutis accipite, & gladium Spiritus, quod est Verbum Dei, per omnem orationem & obsecrationem radicati & fundati in solatio fratrum pro Christo Iesu Domino nostro.

Act. 20.

Rom. 15.

Rom. 16.

Matth. 12.

Apoc. 1.

Apoc. 2.

Apoc. 3.

Rom. 1.

Sed & nunc, fratres, commendamus vos omnes Domino, & verbogratia eius, qui potest perficere & dare hereditatem vobis cum omnibus sanctis. Ipse autem Deus pacis & consolationis det vobis id ipsum sapere in alterutrum, ut vobis inuicem succurratis, & non sitis diuisi, ut vnanimes, vno ore & vno corde honorificemus eum in concordiam & consolationem fratrum, qui potens est confirmare vos secundum euangelium eius, & iuxta reuelationem mysterii æternis temporibus taciti, quibus vobis futurorū gaudiorum largienda sunt munera. Summopere etiam considerare debetis, quod hi qui fratribus inuident, eosque damnare aut perdere cupiunt, per se & sua dogmata destruuntur. Dicit enim Dominus: Omne regnum in se diuisum, non stabit: & omnis scientia & lex aduersum se diuisa, non stabit. Ideoque necesse est, ut concorditer salubres fuscipiat horatus, & nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimes diuinis & apostolicis constitutionibus pareatis, & in nullo patiamini prouidentissima Canonum decreta violari, quatenus & Nicænorum Canonum constituta, & quæ a nobis, vel a prædecessoribus nostris sunt prouide & salubriter decreta, intemerata permaneant in futuro. & in Apocalypsi Dominus per Ioannem loquitur dicens: Nolite timere, ego sum primus & nouissimus, & viuus, & fui mortuus, & ecce sum viuens in sæcula sæculorum. &: Habeo clauēs mortis & inferni. Et paulo post: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei. Item idem: Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Et iterum: Qui vicerit, & custodierit vsque in finem opera mea, dabo ei potestatem super gentes, & reget illas in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringentur. Item idem: Ecce sto ad ostium, & pulso. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum, & cænabo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut & ego vici, & consedi cum Patre meo in throno eius. Vos fratres, si non vultis cum eo damnari (quia non solum, qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus, rei

sunt) hortamini eum, & monete recedere a præfatis illicitis, & memor sit vnde exciderit, & agat pœnitentiam, & prima opera faciat. Sin minus, non mea loquar verba, sed ipsa Domini saluatoris, quæ per prædictum Ioannem in iam dicto libro locutus est, replicans, aio: *Veniam, &* ^{Apos. 2.} *mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris.* Ipse enim magis tenet doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum coram filiis Israel, sicut iste docet vos scandalizare sanctam matrem ecclesiam, & vniuersum cœtum tam sacerdotum, quam religiosorum Christianorum atque fidelium. Vnde & in supradicto libro continetur ita: (semper enim potius vos verbis Domini saluatoris ferire & instrui cupio, quam meis, licet & ipsa apostolicæ auctoritatis sint ponderibus plena.) *Novi ope-* ^{Ibidem.} *ra tua nouissima plura prioribus. Sed habeo aduersus te pauca, quia permittis mulierem Jezabel, quæ se dicit propheten, docere, & seducere seruos meos, fornicari & manducare de idolothytis. Et dedi illi tempus, vt pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere a fornicatione sua. Ecce ego mitto eam in lectum, & qui mœchantur cum ea, in tribulationem maximam, nisi pœnitentiam egerint ab operibus suis, & filios eius interficiam in morte. Et scient omnes ecclesiæ, quia ego sum scrutans corda & renes, & dabo unicuique vestrum secundum opera vestra.* Hæc, fratres, valde cauenda sunt, & præcepta Domini, atque sanctæ sedis apostolicæ, quæ vice Domini saluatoris legatione fungitur, monita fideliter amplectenda & peragenda. De cetero, fratres, super prouinciæ causa, vnde sedem apostolicam dudum consulere voluistis, videtur nobis sufficienter tractatum a sanctis prædecessoribus nostris. Sed quia denuo nostram mediocritatem de eadem re interrogare dignum duxistis, scitote, certam prouinciam esse, quæ habet decem vel vndecim ciuitates, & vnum regem, & totidem minores potestates sub se, & vnum episcopum, aliosque suffragatores decem, vel vndecim episcopos iudices, ad quorum iudicium omnes causæ episcoporum, & reliquorum sacerdotum, ac ciuitatum causæ referantur, vt ab his omnibus iuste consona voce discernantur, nisi ad maiorem auctoritatem fuerit ab his, qui iudicandi sunt, appellatum. Vnde non oportet vt degradetur, vel dehonoretur vnaquæque prouincia, sed apud

femetipsam habeat iudices, sacerdotes, & episcopos singulos, videlicet iuxta ordines suos. Et quicumque causam habuerit, a suis iudicibus iudicetur, & non ab alienis, id est, a suæ iustis iudicibus prouinciæ, & non ab externis, nisi (vt iam prælibatum est) a iudicatis fuerit appellatum. Si vero in qualibet prouincia ortæ fuerint quæstiones, & inter ipsius prouinciæ episcopos discrepare cœperit ratio, atque inter ipsos dissidentes non conueniat, ad maiorem tunc sedem referantur. Et si illæ facile & iuste non discernuntur, vbi fuerit Synodus regulariter congregata, canonice & iuste iudicentur. Maiores vero & difficiles quæstiones, (vt sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedem apostolicam semper referantur. Ceterum sanctorum patrum statuta sequentes, synodali auctoritate omnes qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores & mactatores, infames esse censemus: quoniam ea vulnera, quæ fomentis non sanantur, ferro abscindi vel curari necesse est. Vnde, fratres, cessent iniustæ æmulationes, cessent insidiæ, cessent falsæ criminationes, ne infirmus quisquam, propter quem Christus mortuus est, talibus laceretur insidiis: ne ouis, precio Christi redempta, lupinis a fratre faucietur moribus. Merito ergo causa nos respicit, si talibus fauere cœperimus. Corripiantur semper talia, nec illis, qui hæc exercere conantur, aut patribus vel fratribus insidiantur, libere loqui concedatur, aut pro voluntate sermo proferri permittatur. Liquet omnino quod conueniant illis qui talia eos loqui permittunt: quoniam occurreret veritas, si falsitas & calumnia displiceret vel odium. Desinat igitur falsitas incessere veritatem: desinat suspicio, quæ iuste repellitur, insidiari: desinat odium & inimicitia persequi patres vel fratres: desinat conspiratio, quæ ab omnibus est repudianda, infestare magistros. Horum igitur vitiorum auctores vel patratores, non sunt in accusatione pontificum recipiendi, sed penitus repellendi: quoniam iubent canonica decreta patrum, vt accusatio vel testimonium eorum qui odio quoslibet insequuntur, vel qui inimici aut suspecti habentur, nullo modo recipiantur. Quorum statuta & nos firmantes, eadem omnibus inuiolabiliter futuris temporibus tenere censemus. Quidquid autem super hac

causa patres nostri decernendum duxere dignum, ut concederet, necesse est, cum labefactari vel infirmari cœperit, apostolica denuo auctoritate firmari ac renouari, fratribusque dari. Data Kalendis Martii anno Domini 587. indictione quinta.

NOTA.

**Epistola.*] Hæc est illa epistola Pelagii, qua Pelagius, teste sancto Gregorio, Synodi Constantinopolitanæ omnia acta, præterquam absolutionem Gregorii Antiocheni episcopi, cassauit & reprobauit: præcipue vero illud Decretum, quo Ioannes Constantinopolitanus episcopus nomen œcumenici sibi arroganter vsurpauerat. Qua de re vide quæ infra dicam in notis allegatæ Synodi Constantinopolitanæ. Ridiculum est quod ex hac epistola nouantes hæretici primatum ecclesiæ impugnent, cum hinc potius vndecim validissima argumenta colligi possint, quibus Romani pontificis primatus firmissime corroboratur. Vide Baron. anno 587. num. 7. & 13. 14. & 15.

EPISTOLA IX.

PELAGII PAPÆ II.

AD EPISCOPOS GERMANIÆ ET GALLIÆ.

Nouem præfationes, inter Missarum solennia decantandæ, a Romana ecclesia recipi.

Pelagius Romanæ ecclesiæ & apostolicæ sedis episcopus vniuersis Germaniarum ac Galliarum regionum episcopis.

CUM in Dei nomine in Romana ecclesia Synodum episcoporum siue ceterorum confacerdotum Dei fidelium congregatam habuissemus, & de ecclesiasticis statutis, ut sunt ab apostolis & sanctis patribus tradita, diligentius tractaremus; superuenere literæ vestræ, & ut magnæ essent auctoritatis, etiam viuæ voces præcesserunt, rogantes, ut ordinem præfationum, quem sancta Romana ecclesia hætenus haberet, nostris literis vobis remandaremus. Tunc de vestra voluntate & studio tam bono multum gauisi sumus, & sacrum ordinem Romanum, sacraque constituta nostrorum antecessorum solerter relegendes, inuenimus has nouem præfationes in sacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana ecclesia hætenus seruauit: vnam in Albipascalibus, aliam de Ascensione Domini, tertiam de Pen-

E .iij

tecoste, quartam de Natali Domini, quintam de apparitione Domini, sextam de apostolis, septimam de sancta trinitate, octauam de cruce, nonam in ieiunio & quadragesima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet & custodit sancta Romana ecclesia. Has tenendas vobis mandamus.

NOTA.

* *Ordinem præfationum.*] De præfationibus meminere Concilium Mileuit. cap. 12. & Africanum cap. 70. Earum nouem, de quibus hic, auctor proditur Gelasius in libro pontificali. Decimam de beata Virgine edidit Vrbanus secundus, in Concilio Placentiæ habito, vt ait Gratianus ad d. 70. & alii.

DECRETA PELAGII.

EX GRATIANO, QUÆ SECUNDO TRIBVNTVR.

Pelagius papa Antoninæ patriciæ, & Deciæ.

16. q. 1. De
præsen-
tium.
luc p. 7.
cap. 23.

DE præsentium portitore, quod defensor factus non est, nulla vobis animi molestia sit: quia vere satis amarissimum habeo de isto proposito ad * illud officium *al. aliud* homines deduci, in quo nullo modo quæ a monachis Deo promissa sunt valeant adimpleri. Omnimoda enim est illius habitus, & istius officii diuersitas. Illic enim quies, oratio, labor manuum; at hic causarum cognitio, conuentiones, actus, publica litigia, & quæcumque vel ecclesiastica instituta, vel supplicantium necessitas poscit. Faciat autem Deus, vt tales sint hi, qui vela nobis in isto habitu nutriuntur, vel in monasteriis crescunt, vt prouecta ætate, & vita probata non ad litigiorum officia, sed ad sacerdotium valeant promoueri.

PELAGIUS PAPA
FLORENTINO EPISCOPO.

Qui post mortem, &c.

Dist. 34.
Fraternita-
tis. Ancl. 7.
c. 68. al. 73.
Poly. l. 2.
tit. 1.

FRATERNITATIS tuæ relatione suscepta, eius latorem secundas quidem nuptias, expertum non fuisse didicimus; castitatem tamen * eum priori non seruasse, con- *al. cupi* iugio designasti. Et quamuis multa sint quæ in huiusmodi casibus obseruari canonice iubeat sublimitatis * aucto- ** al. subtilitatis* ritas: tamen quia defectus nostrorum temporum, qui-

bus non solum merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, distractionis illius non patitur in omnibus manere censuram, & ætas istius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ suspicionem auferre dignoscitur; vt ad diaconatum possit prouehi, temporum, vt dictum est, concedentes defectui concessisse nos noueris. & *infra*. * Micenam vero ancillam eius, de qua post transitum vxoris filios habere confessus est, iubemus, vt tua dispositione cuiquam monasterio continentium professura tradatur.

* al. Micenam

PELAGIVS PAPA
CLERO CATINENSI.

Qui in episcopum eligitur, &c.

TALIA quidem iamdudum ad fratrem & coepiscopum nostrum Eucarpum de visitatione Carmentis ecclesiæ scripta direximus, vt in eis iudicium nostrum potuissetis agnoscere. Verumtamen, quia quosdam ibi non sana intentione, sed prauis studiis dissensiones suscitare, vestra etiam relatione cognouimus, qui scientes se ad episcopatum nec ætate, nec scientia, nec vitæ meritis posse perducere, ad hoc tantummodo inquietare ecclesiam volunt, vt sibi de his, quæ ex ipsa præsumpta sunt, impunitatem futurus promittat episcopus, & fiat rapinæ securitas, episcopatus ambitio; hoc etiam vos duximus commonendos, vt decretum in Elpidium diaconum factum, & subscriptum ab omnibus, quos vestra relatio designauit, ad nos cum prædicti visitatoris epistola, & cum eodem diacono maturetis, Deo propitiante, perducere. & *post pauca*. Cum igitur huc filius noster magnificus vir Leo prætor venisset, retulit nobis de singulis quæ ibi morata sunt, & quomodo vota prope totius ciuitatis in Elpidio diacono concordarent. Vnde quia de memorati viri testimonio dubitare omnino non possumus; idcirco, sicut dictum est, Elpidium diaconum ad nos facite properare: nec expectetis vltius, vt admonitio ad eum nostra debeat * destinari. Quem tamen hoc per vestram dilectionem in præsentem iussione specialiter admonemus, ne cui se aliquid dare, vel daturum esse promittat: sed neque de ecclesiasticis præteritis causis aliquam securitatem cui-

8. q. 3. Talia.
Ans. l. 6. c.
40. Polyc.
l. 2. tit. 3.

* al. iterari. Emendatus est hic locus ex Anselmo, & Polycarpo.

40 PELAGII PAPÆ II. DECRETA.

quam audeat facere, siue promittere, aut quasi factus episcopus ea quæ direpta sunt non repetat, sed apud eos, a quibus direpta sunt, permanere libere patiatur: sciens, quod si tale aliquid fecit, vel fecerit, nec a nobis omnino permittitur valere ipsa promissio, & cum iudicii nostri, quod de ipso habuimus, damno, pastoralis consecrationis ordinem promereri non poterit.

PELAGIVS PAPA
CRESCONIO ILLVSTRI.

De exactionibus episcoporum.

10. q. 3. Il-
lud.
luc. p. 3. c.
136.

ILLVD te volumus modis omnibus custodire, ne qui episcoporum Sicilia de parochiis ad se pertinentibus nomine cathedratici amplius quam duos solidos præsumant accipere; neque compellere presbyteros, aut clerum parochiarum suarum supra vires suas eis conuiuia præparare.

PELAGIVS PAPA
BENEGESTO DEFENSORI.

Ante iudicem civilem clerici non accusentur.

11. q. 1. Ex-
perientia.

EXPERIENTIÆ tuæ præsentī auctoritate mandamus, vt in causis, in quibus quælibet ecclesiastici officii persona loco petitoris existit, quemquam laicum pulsatura apud suæ prouinciæ iudicem suas proponere actiones non deferat †. In iis vero negotiis, in quibus ecclesiastici officii persona pulsatur, totius submoto pulsationis obstaculo, ad episcopi, vel presbyterorum in loco, vbi quæstio vertitur, constitutorum occurrat indifferenter examen.

† Tex.
est. pro
hoc in l.
1. & l. in
crim. C.
de iur.
om. iud.
& l. si.
C. vbi
in rem
act. non
det.

ITEM SERGIO CANCELLARIO.

SI * quisquam clericus, siue inferioris, siue potioris gradus petitor existat, & contra laicam personam suas dirigat actiones; iste modis omnibus non alibi, quam apud prouinciæ iudicem negotium suum dicturus occurrat. Si quis autem laicus clericum cuiuscumque gradus duxerit esse pulsandum, ad episcoporum iudicium in eadem ciuitate vel territorio constitutorum proponat eas quas se habere

* Idem.

habere existimat actiones. Quem ordinem legibus per omnia conuenientem, atque consentaneum demonstrari illa regula manifestat, quæ præcepit actorem forum semper sequi pulsati. Clericis vero pulsatis in episcopali iudicio forum competere, principalium quoque sanctionum designat auctoritas.

Sup. 3. q. 6.
neminem.

ANNO
CHRISTI
578.

CONCILIVM

AVTISIODORENSE.

SYNODVS

AB AVNACHARIO EPISCOPO AVTISIODORENSI
cum diœcesis suæ abbatibus & presbyteris celebrata
sub annum Christi DLXXVIII. id est, Pelagii II. pa-
pæ I. Chilperici regis XVII.

TITVLI CANONVM.

I. De Kalendis Ianuariis.	palla inuoluantur.
II. Vt quadragesima initium in epi-
phania nuntietur.	XIII. Vt diaconus pallis scapulas
non inuoluat.
III. Vt vota & vigilia in ecclesia
exoluantur.	XIV. Ne quis in baptisterio sepelia-
tur.
IV. Vt auguria & sortilegia non
fiant.	XV. Ne mortuus supra mortuum
mittatur.
V. Vigilia S. Martini interdicta.	XVI. De obseruatione diei domi-
nicæ.
VI. Vt chrisma a media quadrage-
sima petatur.	XVII. De iis qui sibi mortem con-
sciscunt.
VII. De Synodis presbyterorum, &
abbatum.	XVIII. Vt baptisnus extra Pa-
scha nisi moribundis non confe-
ratur.
VIII. Quod mulsu in altari of-
ferre non liceat.	XIX. Vt Missæ a ieiunis clericis
celebrentur & audiantur.
IX. Ne chori & cantica puella-
rum, nec conuiuia in ecclesia per-
mittantur.	XX. Vt archipresbyter de clerico-
rum adulteriis episcopo, vel ar-
chidiacono denuntiet.
X. Ne in altari ubi episcopus Mis-
sas dixit presbyter illa die Mis-
sas dicat.	XXI. Vt clerici coniugati ab vxoribus
abstineant.
XI. De vigiliis Paschæ, Natalis, &
aliarum solennitatum.	XXII. Relictæ clerici post eius mor-
tem alteri nubere non licet.
XII. Ne mortuis eucharistia de-
tur, nec osculum: & ne velo vel	XXIII. De pœna abbatis qui mona-

Concil. Tom. 13.

F

- chi peccata non emendat, aut denuntiat.
- XXXVI. Vt mulier eucharistiam nuda manu non accipiat.
- XXIV. Abbati aut monacho ad nuptias ire non licet.
- XXXVII. Ne mulier pallas dominicas contrectet.
- XXV. Abbati aut monacho filios de baptismo habere non licet.
- XXXVIII. Vt nullus cum excommunicato communicet.
- XXVI. De pœna abbatis qui mulierem in monasterium ingredi permiserit.
- XXXIX. Vt qui cum excommunicato communicat simili sententia subiaceat.
- XXVII. Nouercam in uxorem accipere non licet.
- XL. Ne presbyter inter epulas cantet, aut saltet.
- XXVIII. Nec priuignam ducere.
- XLI. Presbytero, vel diacono accusare non licet.
- XXIX. Nec cognatam.
- XLII. Vt mulier sine dominicali non communicet.
- XXX. Nec duas sorores.
- XLIII. De pœna iudicis qui clericum sine episcopi voluntate distrinxerit.
- XXXI. Nec consobrinā, aut sobrinā.
- XLIV. De pœna laici qui archipresbyteri admonitionem contemnit.
- XXXII. Nec relictam auunculi.
- XLV. De obseruatione horum Canonum.
- XXXIII. Vt presbyteri & diaconi reorum supplicia non spectent.
- XXXIV. Vt presbyter iudicio capitis non intersit.
- XXXV. Vt clericus clericum ad iudicem secularem non trahat.

CANONES.

I.

NON licet Kalendis Ianuarii² vetula, aut ceruolo facere, vel strenas diabolicas obseruare: sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus.

II.

Vt omnes presbyteri ante epiphaniā missos suos dirigant, qui eis de principio quadragesimæ nuntient, & in ipsa epiphania ad populum indicent.

III.

^d Non licet compensos in domibus propriis, nec peruigilias in festiuitatibus sanctorum facere; nec inter sentes, aut³ ad arbores sacriuos, vel ad fontes vota exoluere: sed quicumque votum habuerit, in ecclesia vigilet, & matriculæ ipsum votum,

aut pauperibus reddat : nec sculptilia aut pede, aut homine lineo fieri penitus præsumat.

IV.

Non licet ad sortilegos, vel ad auguria respicere, non ad caragios, nec ad sortes, quas Sanctorum vocant, vel quas de ligno, aut de pane faciunt, aspicere : sed quæcumque homo facere vult, omnia in nomine Domini faciat.

V.

Omnino & inter supradictas condiciones, peruigilias, quas in honore domni Martini obseruant, omnimodis prohibete.

VI.

Vt a media quadragesima presbyteri chrisma petant : & si quis infirmitate detentus venire non potuerit, ad archidiaconum suum, vel archisubdiaconum transmittat, sed cum chrismario & linteo, sicut reliquæ sanctorum deportari solent.

VII.

Vt medio Maio omnes presbyteri ad Synodum in ciuitatem veniant, & Kalendis Nouembris omnes abbates ad Concilium conueniant.

VIII.

Non licet in altario in sacrificio diuino mellitum, quod mulsum appellant, nec vllum aliud poculum, extra vinum cum aqua mixtum, offerre : quia ad grande reatum & peccatum pertinet presbytero illi, quicumque aliud poculum, extra vinum, in consecrationem sanguinis Christi offerre præsumpserit.

IX.

Non licet in ecclesia choros sæcularium, vel puel-

Matth. 21. larum cantica exercere, nec conuiuia in ecclesia
præparare, quia scriptum est: *Domus mea, domus
orationis vocabitur.*

X.

Non licet super vno altario in vna die duas Mis-
sas dicere: nec in altario vbi episcopus Missas dixe-
rit, vt presbyter in illa die Missas dicat.

XI.

Non licet in vigilia Paschæ ante horam secun-
dam noctis vigilias perexplere, quia in illa nocte
non licet post mediam noctem bibere, nec in na-
tali Domini, nec in reliquis solennitatibus.

XII.

Non licet mortuis, nec eucharistiam, nec oscu-
lum tradi, nec velo vel pallis corpora eorū inuolui.

XIII.

Non licet diacono, velo vel palla scapulas suas
inuolui.

XIV.

Non licet in baptisterio corpora sepeliri.

XV.

Non licet mortuum super mortuum mitti.

XVI.

Non licet die dominico boues iungere, vel alia
opera exercere, nisi pro causis constitutis.

XVII.

Capitular.
l. 7. c. 334.
Iuo part.
10. c. 6.

Quicumque se propria voluntate in aquam ia-
ctauerit, aut collum ligauerit, aut de arbore præ-
cipitauerit, aut ferro percusserit, aut qualibet oc-
casione voluntariæ se morti tradiderit, istorum ob-
latio non recipiatur.

XVIII.

Non licet absque Paschæ solennitate vlllo tempore baptizare, nisi illos quibus mors vicina est, quos grabatarios dicunt. Quod si quis in alio pago, contumacia faciente, post interdictum hoc infantes suos ad baptismum detulerit in ecclesias nostras, non recipiantur vsque ad satisfactionem. Et quicumque presbyter ipsos extra nostrum permissum recipere præsumpserit, tribus mensibus a communione ecclesiæ sequestratus sit.

XIX.

Non licet presbytero, aut diacono, aut subdiacono, post acceptum cibum vel poculum Missas tractare, aut in ecclesia dum Missæ dicuntur stare.

XX.

Quod si presbyter, quod nefas est dicere, aut diaconus, aut subdiaconus, post acceptam benedictionem, infantes procreauerit, aut adulterium commiserit, & archipresbyter hoc episcopo aut archidiacono non innotuerit si scit, integro anno non communicet, illi vero qui hoc commiserint dependantur.

XXI.

Non licet presbytero, post acceptam benedictionem, in vno lecto cum presbytera sua dormire, nec in peccato carnali misceri, nec diacono, aut subdiacono.

XXII.

Non licet relictæ presbyteri, nec relictæ diaconi, nec subdiaconi, post eius mortem maritum accipere.

XXIII.

Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut peculiare habere præsumpserit, aut furtum fecerit, & hoc abbas per se non emendauerit, aut episcopo, aut archidiacono non innotuerit, ad poenitentiam agendam in alio monasterio retrudatur.

XXIV.

Non licet abbati, nec monacho, ad nuptias ambulare.

XXV.

De consecr.
dist. 4. Non
licet abbati.

Non licet abbati filios de baptismo habere, nec monachis commatres habere.

XXVI.

Quod si quis abbas mulierem in monasterio suo ingredi permiserit, aut festiuitates aliquas ibi spectare præceperit, tribus mensibus in alio monasterio retrudatur, pane & aqua contentus.

XXVII.

Non licet vt aliquis suam nouercam accipiat uxorem.

XXVIII.

Non licet vt filiam vxoris suæ quis accipiat.

XXIX.

Non licet vt relictam fratris sui quis in matrimonium ducat.

XXX.

Non licet duas sorores, si vna mortua fuerit, alteram in coniugium accipere.

XXXI.

Non licet consobrinam, hoc est quæ de duobus

fratribus, aut de duabus sororibus procreatur, in coniugium accipere: nec qui de ipsis nati fuerint, in coniugio sociantur.

XXXII.

Non licet vt nepos auunculi vxorem accipiat.

XXXIII.

Non licet presbytero, nec diacono, ad trepallium, vbi rei torquentur, stare.

XXXIV.

Non licet presbytero in iudicio illo stare, vnde homo ad mortem tradatur.

XXXV.

Non licet presbytero, aut diacono, vel cuiquam clericorum, de qualibet causa conclericum suum ad iudicem sæcularem trahere.

XXXVI.

Non licet mulieri nuda manu eucharistiam accipere.

XXXVII.

Non licet mulieri manum suam ad pallam dominicam mittere.

XXXVIII.

Non licet cum excommunicato communicare, nec cum eo cibum sumere.

XXXIX.

Si quis presbyter, aut quilibet de clero, aut de populo, excommunicatum absque voluntate ipsius, qui eum excommunicauit, sciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, vel colloquium habere decreuerit, simili sententiæ subiacet.

XL.

Non licet presbytero inter epulas cantare vel saltare.

XLI.

Non licet presbytero, nec diacono, quemquam inscribere; sed in vice sua, si causam habuerit, aut fratrem, aut quemcumque sæcularem roget.

XLII.

° Vt vnaquæque mulier, quando communicat, dominicalem suum habeat. Quod si qua non habuerit, vsque in alium diem dominicum non communicet.

XLIII.

Quicumque iudex, aut sæcularis, presbytero, aut diacono, aut cuilibet de clero, aut de iunioribus, absque voluntate episcopi, aut archidiaconi, vel archipresbyteri, iniuriam inferre præsumpserit, anno ab omnium Christianorum consortio habeatur extraneus.

XLIV.

Si quis ex sæcularibus institutionem aut admonitionem archipresbyteri sui, contumacia faciente, audire distulerit, tamdiu a liminibus sanctæ ecclesiæ habeatur extraneus, quamdiu tam salubrem institutionem adimplere non studuerit. Insuper & multam, quam gloriosissimus dominus rex præcepto suo instituit, sustineat.

XLV.

Si quis hanc definitionem, quam ex auctoritate canonica communi consensu, & conuenientia conscripsimus ac instituimus, tam ad clerum, quam
ad

ANNO
CHRISTI
578.

ad populum commonendum, vel ad id quod constitutum est conseruandum, negligens inuentus fuerit, & ob hoc obseruare distulerit, aut eos qui ipsum audire neglexerint celauerit aut suppresserit, & in notitiam episcopi non deposuerit, anno a consortio fratrum, vel ab omnium Christianorum communione habeatur extraneus.

SUBSCRIPTIONES.

Aunacharius in Dei nomine episcopus constitutionem hanc subscripsi.

Vinobaudis abbas subscripsi.

Baudonius abbas subscripsi.

Francolus abbas subscripsi.

Cæsarius abbas subscripsi.

Desideratus abbas subscripsi.

Amandus abbas subscripsi.

Tegredus abbas subscripsi.

Vigilius presbyter subscripsi.

Gregorius presbyter subscripsi.

Claudius presbyter subscripsi.

Anianus presbyter subscripsi.

Saupandus presbyter subscripsi.

Theodulfus presbyter subscripsi.

Ruricius presbyter subscripsi.

Niobaudis presbyter subscripsi.

Antonius presbyter subscripsi.

Seuardus presbyter subscripsi.

Addo presbyter subscripsi.

Sindulfus presbyter subscripsi.

Audouius presbyter subscripsi.

Medardus presbyter subscripsi.

Badericus presbyter subscripsi.

Syagrius presbyter subscripsi.

Friobaudis presbyter subscripsi.

Eominus presbyter subscripsi.

Elladius presbyter subscripsi.

Theodemodus presbyter subscripsi.

Launouius presbyter subscripsi.

Leonastis presbyter subscripsi.

Medardus presbyter subscripsi per diaconum Leudegisilum.

Eunius presbyter subscripsi.

Filmatius presbyter subscripsi.

Nonnouius presbyter subscripsi.

Concil. Tom. 13.

G

Ballomeris presbyter subscripsi.

Romacharius presbyter subscripsi.

Medardus presbyter subscripsi.

Audila presbyter subscripsi.

Genulfus presbyter subscripsi.

Syagrius presbyter subscripsi.

Sindulfus presbyter subscripsi.

Vinobaudis presbyter subscripsi.

Apronius diaconus subscripsi.

Barbario diaconus subscripsi.

Leudegisilus diaconus pro Medardo subscripsi.

In hac Synodo fuerunt congregati episcopus unus, abbates septem, presbyteri 34. diaconi, qui in vice presbyterorum subscripserunt, tres tantum.

NOTÆ IACOBI SIRMONTI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Sub annum Christi DLXXXVIII.]* In Synodo Autifiodorensi nihil est quod tempus denotet, præter nomen Aunacharii episcopi qui præfuit. Nos, quia verisimile videbatur sub initia episcopatus habitam fuisse, satius duximus paulo post Concilium IV. Parisiense, cui interfuerat, collocare, quam ad annum Christi 590. quod nonnullis placuit, reicere. Absurdus autem illi faciunt, qui anno 614. collocant, cum exploratum sit Aunacharium vitam ad ea usque tempora non produxisse.

² *Vetula aut ceruolo facere.]* Quidam libri *vecola*, alii *vacola*, aut *vecolo*, legunt. Lectio nostra auctorem habet sanctum Eligium in sermone ad omnem plebem: *Nemo in Kalendis Ianuariis nefanda & ridiculosa, vetulas aut ceruolos, vel iocundos faciat.* Extat hic sermo in appendice tomi 9. operum sancti Augustini tract. 20. sine nomine auctoris: reuera autem est sancti Eligii episcopi Nouiomenensis veterum exemplarium consensu, & Audoeni testimonio in vita sancti Eligii. Hanc eandem lectionem confirmat, simulque quid sit vetula aut ceruolo facere docet vetus poenitentiale in codice Andegauensi: *Si quis, inquit, in Kalendis Ianuariis in ceruolo & in vetula vadet, tribus annis peniteat, quia hoc demonum est.* Utrobique porro *vetula* prisco more scriptum pro *vitula*.

³ *Ad arbores sacriuos.]* Sanctus Eligius in eodem sermone: *Arbores, quas sacriuos vocant, succidite: pedum similitudines, quas per biuios ponunt, fieri vetate, & ubi inueneritis igne cremate.*

⁴ *Non ad caragios.]* Vulgati characteres. sed *caragios* habent omnes antiqui, Tilianus, Bellouacensis ac Pithœanus. Item & S. Eligius: *Non caragios promittentes, quæ explere non valent, non diuinos, non sortilegos, &c. consulere presumatis.* & S. Augustinus sermone 241. de tempore.

⁵ *Archisubdiaconum.]* Pithœanus, *Subarchidiaconum.*

NOTÆ SEVERINI BINII.

¹ *Concilium.]* Ad ecclesiasticam disciplinam nec non monasticam

ANNO
CHRISTI
578.

obseruantiam retinendam, in hoc Concilio sanciti reperiuntur quadraginta quinque Canones; quorum nonnulli etsi in vsu esse desierint, antiquitatis tamen indices remanserunt. Concilium fuit non prouinciale, sed dioecesanum dumtaxat, cui solus Aunacharius eiusdem ciuitatis episcopus cum abbatibus & presbyteris eiusdem dioecesis praefuit. Plura ex iis, quae in Matisconensi II. Concilio statuta fuerant, cuique ipse Aunacharius interfuit, & sexto loco subscripsit, pariter hic repetita esse reperiuntur.

Causa & acta Concilii quae?

Concilium dioecesanum.

^b *Autisiodorensis.*] Autisiodorum, inquit Ortelius, *vrbs est in Burgundionibus, vino, quod inde nomen habet, plurimum nobilitata. Hodie Auxerre dicitur secundum quosdam*: ita Ortelius. aliis est ciuitas Galliae Lugdunensis iuxta Sequanam sita, quae a Ptolemaeo Antricum dicitur: meminit eius Antoninus in itinerrario.

Locus Concilii.

^c *Anno Domini.*] Paulo post Concilium Matisconense II. hanc Synodum habitam fuisse hoc indicio colligitur, quod Aunacharius utrique interfuerit, quaeque illo Matisconensi secundo communi patrum consensu sancita fuerant, hac Synodo dioecesana suis subditis intimaue- rit.

Tempus.

^d *Non licet, &c. vigilias in festiuitatibus sanctorum facere.*] Prohibentur vigiliae quae cum quadam superstitione, quam admixtam habebant, in priuatis domibus fieri consueuerant. Cum enim immediate ante dixisset; *Non licet Conuentus in domibus propriis facere*, subiunxerunt, *nec vigilias in festiuitatibus sanctorum.* Et paulo post: *sed quicumque votum habuerit, in ecclesia vigilet.* Ita intelligenda sunt, quae de superstitiosa vigiliarum obseruatione Canone quinto habentur. Haec expositio confirmatur eo argumento, quod patres Concilii Matisconensis secundi, quemlibet diem dominicum praecedentibus nocturnis vigiliis a fidelibus celebrari constituerint. Quod decretum prouincialis Concilii, cum ipse Aunacharius Autisiodorensis episcopus sua praesentia & subscriptione confirmauerit, non est probabile, ut per hoc dioecesanum Concilium illi constitutioni aliquid derogatum voluerit, cum praesertim Canone vndecimo huius Concilii, de vigiliis Paschae religiose seruandis sanctissimam constitutionem ediderit. Quam frequens fuerit hoc tempore vsus vigiliarum in Gallia, ex Canone primo Concilii Matisconensis II. satis liquido apparet.

Cap. 3. Quae vigiliae prohibeantur.

^e *Vt unaquaeque mulier, quando communicat, dominicalem suam habeat.*] Quid per *dominicalem* intelligi debeat, accipe ex sancto Augustino, qui de hoc agit sermone centesimo quinquagesimo secundo de tempore, ubi ait: *Omnes viri, quando communicare desiderant, lauent manus, & omnes mulieres nitida exhibeant linteamina, ubi corpus Christi accipiant, &c.*

Can. 42. Dominicale quid?

CONCILIVM CABILONENSE

GVNTRAMNI REGIS IVSSV CONVOCATVM aduersus Salonium Ebredunensem, & Sagittarium Vapincensem episcopos, qui iterato iudicio in hac Synodo ab episcopatu deiecti, atque in custodiam retrusi sunt, anno Christi DLXXIX. Pelagii II. papæ secundo, Guntramni & Chilperici regum XV III.

Hi iam pridem damnati, ut dictum est, & honore spoliati fuerant in Synodo II. Lugdunensi, sed Ioannis papæ interuentu sedibus suis postmodum restituti. Nunc ergo, cum ad ingenium, & pristina scelera rediissent, ac maiestatis præterea crimine infimularentur, in hoc iterum Concilio episcopatu deiecti, atque in sancti Marcelli basilicam sub custodia detrusi sunt. Rem paucis explicat Gregorius Turonensis, addens illos hinc etiam fuga lapsos esse, aliofque tandem in eorum ciuitatibus episcopos subrogatos. Sic enim scribit libro 5. historiæ cap. 28. Anno quarto Childeberti, qui fuit decimus octauus Guntheramni & Chilperici regum, apud Cabillonum ciuitatem Synodus acta est ex iussu principis Guntheramni: discussisque diuersis causis, contra Salonium & Sagittarium episcopos iteratur illa antiqua calamitas. Obiiciuntur eis crimina, & non solum de adultariis, verum etiam de homicidiis accusantur. Sed hæc per poenitentiam purgari censentes episcopi, illud est additum, quod essent rei maiestatis, & patriæ proditores. Quæ de causa ab episcopatu discincti, in basilicam sancti Marcelli sub custodia detruduntur. Ex qua per fugam lapsi discesserunt, per diuersa vagantes, donec in ciuitatibus eorum alii subrogati sunt.

CONCILIVM SANTONENSE

IN QVO NANTINVS COMES ENGOLISMENSIS ab Heraclio episcopo excommunicatus, in gratiam ab eodem Synodi rogatu receptus est, eodem, ut videtur, Christi anno DLXXIX.

REM altius repetit Gregorius Turonensis libro 5. historiæ cap. 27. Narrat enim Nantinum, ut Magnacharii auunculi sui, quondam comitis, postea episcopi Engolismensis, veneno extincti necem

ANNO
CHRISTI
579.

ulcisceretur; inter cetera, quæ contumeliose ac violenter admiserat, etiam presbytero, ut confessionem ab eo eliceret, tormentis vitam eripuisse: atque hac de causa ab Heraclio, qui Magnachario in episcopatu post Frontonium vnius anni pontificem successerat, ecclesiæ foribus prohibitum. Tum de Synodo subiicit quæ sequuntur. Conuenientibus, inquit, apud Santonas sacerdotibus, deprecabatur Nantinus, ut pacem episcopi mereretur, promittens se omnes ecclesiæ res, quas sine ratione abstulerat, redditurum, atque humilem exhibere se sacerdoti. At ille fratrum iussioni obaudire procurans, cuncta quæ petebantur indulgit. Causam tamen presbyteri omnipotenti Deo commendans, comitem in caritate recepit, & cetera, quibus Nantini eiusdem iteratam excommunicationem, infelicemque exitum describit.

CONCILIVM BRENNACENSE

IN CAUSA GREGORII EPISCOPI TVRONENSIS,
quem Leudastes comes falso apud Chilpericum regem accusarat, anno Christi DXXC. Pelagii II. papæ III. Chilpericii eiusdem regis XIX.

ANNO
CHRISTI
580.

ACCUSARAT Gregorium Leudastes, quasi is de Fredegunde regina obrectans, eam cum Berthramno episcopo consuesse dixisset. Qua de causa cum Synodum in Brennaco villa Chilperici indixisset, Gregorius, qui hoc a se dictum inficiabatur, sacramento se purgavit: Leudastes, qui calumniæ sibi conscius fugam inierat, publica excommunicatione multatus est. Gregorius ipse lib. 5. historiæ Francorum post alia quæ de Leudastis in se odio & insidiis præmittit, de Synodo in hæc verba scribit cap. 49. Igitur rex, inquit, accersitis regni sui episcopis, causam diligenter iussit exquiri. Congregati apud Brennacum villam episcopi in vnam domum residere iussi sunt. Dehinc adueniente rege, data omnibus salutatione, ac benedictione accepta recedit. Tunc Berthramnus Burdigalensis ciuitatis episcopus, cui hoc cum regina crimen impactum fuerat, causam proponit, meque interpellat, dicens a me sibi ac reginæ crimen obiectum. Negavi ego in veritate hæc me locutum: & audisse quidem hæc alios; nam non excogitasse. Nam extra domum rumor in populo magnus erat di-

G iij

centium, cur hæc super sacerdotem Dei obiiciuntur? cur alia rex prosequitur? numquid potuit episcopus talia dicere vel de seruo? Heu, heu, Domine Deus, largire auxilium seruo tuo. Rex autem dicebat: Crimen vxoris meæ meum habetur opprobrium. Si ergo censetis, vt super episcopum testes adhibeantur, ecce adsum. Certe si videtur vt hæc non fiant, & in fidem episcopi committantur, dicite, libenter audiam quæ iubetis. Mirati sunt omnes regis prudentiam vel patientiam simul. Tunc cunctis dicentibus: Non potest persona inferior super sacerdotem credi; restitit ad hoc causa, vt dictis Missis in tribus altaribus me de his verbis exuerem sacramento. Et licet Canonibus essent contraria, pro causa tamen regis impleta sunt. Sed nec hoc fileo, quod Rigunthis regina, condolens doloribus meis, ieiunium cum omni domo sua celebrauit, quousque puer nuntiaret me omnia sic implese, vt fuerant instituta. Igitur regressi sacerdotes ad regem aiunt: Impleta sunt omnia ab episcopo quæ imperata sunt, o rex: quid nunc ad te, nisi vt cum Berthramno accusatore fratris communione priueris? Et ille: Non, inquit, ego nisi audita narraui. Quærentibus illis quis hæc dixerit, respondit se hæc a Leudaste audisse. Ille autem secundum infirmitatem vel consilii, vel propositionis suæ, iam fugam inierat. Tunc placuit omnibus sacerdotibus, vt sator scandali, inficiator reginæ, accusator episcopi, ab omnibus arceretur ecclesiis, eo quod se ab audientia subtraxisset. Vnde & epistolam subscriptam aliis episcopis, qui non adfuerant, transmiserunt. Et sic vnusquisque in locum suum regressus est.

NOTA SEVERINI BINII.

Causa Con-
cilii.

^a *Concilium.*] Cum Leudastes præfectus siue comes Turonensis iniuste admodum segeffisset, ecclesiisque plurima damna intulisset, ideoque opera sancti Gregorii Turonensis præfectura eiusdem vr-
bis amotus fuisset, aduersus eum hanc vindictam parauit. Conspirans cum quodam Riculpho Turonensi presbytero, cui episcopatum Gregorii promiserat, apud regem illum accusauit; dicens per Gregorium diffamatam esse Fredegundem reginam, quasi ipsa cum Berthramno Burdigalensi episcopo commisceri consueuisset, & ad calumniam facilius comprobendam Platonem archidiaconum & Gallienum eiusdem ecclesiæ æque diaconum produxit, qui de iniuria reginæ illata testarentur. Interea Gregorius vsque ad futurum

ANNO
CHRISTI
580.

Conuentum episcoporum in villa Brennaco colligendum iussus est custodiri. Facto autem patrum Conuentu, dum se Gregorius per iuramentum debite purgasset, reconciliatus est regi Chilperico. Leudastes autem accusator ab audientia se subtraxit, estque ab omnibus ecclesiis excommunicatus. Riculphus a morte per Gregorium ereptus, cui per sententiam iudicis adductus fuerat, in tormentis confessus est, quidquid in sanctum Gregorium inter se & Leudasten malitiose excogitatum fuerat. Totam rei gestam seriem summam recenset ipse Gregorius Turon. lib. 5. hist. Franc. cap. 47. 48. & 49. Venantius Fortunatus Fredegundem, de tanto crimine sacrilegii iniuste & innocenter diffamatam, insigni carmine celebrauit; ut quæ cum ignominia ad iudicium fuerat deducta, maiore cum laude & virtutis ornamento isthinc abduceretur. De seipso scribit S. Gregorius lib. 6. hist. Franc. cap. 5. quod qui ad regem reus maiestatis aduenerat, a regia maiestate non nisi maximo affectus honore recesserit, utpote a quo non nisi episcopali benedictione regi impertita dimitti potuerit. Vide plura apud Baron. anno 583. num. 15.

Acta Con-
cili.

ANNO
CHRISTI
581.

^a CONCILIVM ^b MATISCONENSE I.

GVNTRAMNI REGIS EVOCATIONE CONGREGATVM die Kalendarum Nouembrium, indictione xv. id est, anno Christi DXXCI. * Pelagii II. papæ v. Guntramni eiusdem, & Chilperici regum XXI.

*c Pelagii
II. papæ
XVIII. ut
putat Bi-
nius.

TITVLI CANONVM.

I. <i>Vt clerici cum extraneis feminis non habitent.</i>	IX. <i>Vt a festo sancti Martini ad natalem Domini secunda, quarta, & sexta feria ieiunetur, & Canones legantur.</i>
II. <i>Ne clerici aut laici puellarum monasteria ingredi, vel cum illis colloqui temere presumant.</i>	X. <i>Vt clerici dies feriatos celebrent cum episcopo.</i>
III. <i>Vt mulier cubiculum episcopi, nisi cum testibus, non ingrediat.</i>	XI. <i>Vt honoratiores clerici, qui ad pristinas uxores redierint, dignitate priuentur.</i>
IV. <i>Vt qui oblationes fidelium defunctorum retinent excommunicentur.</i>	XII. <i>Vt puella Deo deuota, quæ postea nupserint, usque ad exitum vitæ cum adulteris suis excommunicentur.</i>
V. <i>Vt clerici habitu decenti utantur.</i>	XIII. <i>Ne Iudæi iudices sint, vel telonarii inter Christianos.</i>
VI. <i>Vt archiepiscopus Missas sine pallio non dicat.</i>	XIV. <i>Vt Iudæi a cæna Domini ad secundam feriam Paschæ non vagentur: & ut clericis honorem impendant.</i>
VII. <i>Ne iudex secularis clericum extra causam criminalem distringat.</i>	
VIII. <i>Ne clericus ullum clericum trahat ad iudicem secularem.</i>	

XV. *Vt Iudeorum conuiujs Christiani non participant.**rium seu falsum testimonium sollicitant, & iis qui illis consentiunt.*XVI. *Vt nullus Christianus Iudeo deinceps seruiat, & vt mancipia quæ nunc sunt redimantur.*XVIII. *De illis qui innocentes accusant.*XVII. *De his qui alios ad periu-*XIX. *De Agnete monacha.*

P R Æ F A T I O.

CVM ex euocatione gloriosissimi domni Gunthramni Regis, tam pro causis publicis, quam pro necessitatibus pauperum, in vrbe Matiscensi nostra mediocritas conuenisset; primo in loco visum nobis est, vt in nomine Domini, non tam noua, quam prisca patrum statuta sancientes, id ipsum constituamus quod titulis præsentibus in Canonibus legitur insertum.

C A N O N E S.

I.

Matth. 16.

Ideoque definitum est, vt episcopi, vel presbyteri, atque diaconi, ita sanctæ conscientiæ luce resplendeant, vt effugiant improbitatem actuum, maledicorum obloquia, ac testimonium in se diuinum implere contendant, quod Dominus ait: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & magnificent Patrem vestrum qui est in cælis.* Igitur auctoritate canonica, atque mansura in æuum constitutione sancimus, vt fugiatur ab his extranearum mulierum culpanda libertas, & tantum cum auia, matre, sorore, vel nepte, si necessitas fuerit, habitent.

II.

Vt nullus episcopus, presbyter, diaconus, clericus, vel quicumque sæcularis, in monasterijs puel-
larum, nisi probatæ vitæ, & ætatis prouectæ, præ-
ter vtilitatem, aut quamcumque reparationem mo-
nasterii,

nafterii, ad quascumque earum necessitates habitare, aut secretas colloctiones habere præsumant: nec extra salutatorium, aut oratorium vltius ingredi permittantur. Præcipue Iudæi, non pro quorumcumque negotiorum occasione, puellis intra monasterium Deo dicatis aliquid secretius colloqui, aut familiaritatem, vel moras ibi habere præsumant.

III.

Vt nulla mulier in cubiculum episcopi absque duobus presbyteris, aut certe diaconis, ingredi permittatur.

IV.

Vt qui oblationes fidelium defunctorum, quæ ecclesiis conferuntur, retinent, veluti retentatores ecclesiæ, aut egentium necatores, ab ecclesiæ liminibus arceantur.

V.

Vt nullus clericus sagum, aut vestimenta vel calceamenta sæcularia, nisi quæ religionem deceant, induere præsumat. Quod si post hanc definitionem clericus, aut cum indecenti veste, aut cum armis inuentus fuerit, a seniore ita coerceatur, vt triginta dierum inclusione detentus, aqua tantum & modico pane diebus singulis sustentetur.

VI.

Vt archiepiscopus sine pallio Missas dicere non præsumat.

VII.

Vt nullus clericus de qualibet causa, extra discussionem episcopi sui, a sæculari iudicio iniuriam patiat, aut custodiæ deputetur. Quod si quicum-

que iudex cuiuscumque clericum, absque causa criminali, id est, homicidio, furto, aut maleficio, hoc facere fortasse præsumpserit, quamdiu episcopo loci illius visum fuerit, ab ecclesiæ liminibus arceatur.

VIII.

Vt nullus clericus ad iudicem sæcularem quemcumque alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocumque modo præsumat; sed omne negotium clericorum, aut in episcopi sui, aut in presbyterorum, vel archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicumque clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit, vno minus de quadraginta ictus accipiat; sin certe honoratior, triginta dierum conclusione multetur.

IX.

11. q. 1. Nullus clericus.

° Vt a feria S. Martini vsque ad natale Domini, secunda, quarta, & sexta sabbati ieiunetur, & sacrificia quadragesimali debeant ordine celebrari. In quibus diebus Canones legendos esse speciali definitione sancimus, vt nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse.

X.

Vt presbyteri, diaconi, vel quolibet ordine clericum, episcopo suo obedienti deuotione subiaceant, & non alibi dies feriatos, nisi in obsequio illius liceat tenere, aut celebrare. Quod si quis per quamcumque contumaciam, aut per cuiuscumque patrociniū, hoc facere fortasse distulerit, ab officio regradetur.

XI.

Episcopi, presbyteri, vel vniuersi honoratio-

res clerici, cum sublimi dignitatis apice sublimantur, actibus omnino renuntient sæculi, & sacro electi ministerio, repudient carnale consortium, ac permixtionis pristinae contubernium permutent germanitatis affectu. Et quisquis ille est, diuino munere benedictione percepta, uxori prius suæ frater illico efficiatur ex coniuge. Eos vero quos reperimus ardore libidinis inflammatos, abiecto religionis cingulo, ad vomitum pristinum & inhabita rursus coniugia repetisse, atque incesti quodammodo crimine clarum decus sacerdotii violasse, quod nati etiam filii prodiderunt. Quod quisquis fecisse cognoscitur, omni in perpetuum, quam admissio iam crimine perdidit, dignitate priuabitur.

XII.

De puellis vero quæ se Deo vouerint, & præclaræ decore ætatis ad terrenas nuptias transferint, id custodiendum esse decreuimus, vt si qua puella voluntarie, aut parentibus suis rogantibus, religionem professæ, vel benedictionem fuerit consecuta, & postea ad coniugium, aut illecebras sæculi, quod potius stuprum est quam coniugium iudicandum, transgredi præsumpserit, vsque ad exitum, cum ipso qui se huiusmodi consortio miscuerit, communionem priuetur. Quod si se poenitentia ducti sequestrauerint, quamdiu episcopo loci illius visum fuerit, a communionis gratia suspendantur; ita tamen, vt propter infirmitatem, aut subitaneum transitum, viaticum illis miserationis intuitu non negetur.

XIII.

Ne Iudæi Christianis populis iudices deputentur. Iuo part. 12. cap. 18.

Concil. Tom. 13.

H ij

tur, aut telonarii esse permittantur, per quod illis, ^{ANNO} quod Deus auertat, Christiani videantur esse sub- ^{CHRISTI} iecti. ^{581.}

XIV.

° Vt Iudæis a cœna Domini vsque ad primum Pascha, secundum edictum bonæ recordationis domni Childeberti regis, per plateas aut forum, quasi insultationis causa, deambulandi licentia denegetur: & vt reuerentiam cunctis sacerdotibus Domini, vel clericis impendant; nec ante sacerdotes confessum, nisi ordinati, habere præsumant. Qui hoc facere fortasse præsumpserit, a iudicibus locorum, prout persona fuerit, distringatur.

XV.

Vt nullus Christianus Iudæorum conuiuuiis participare præsumat. Quod si facere quicumque, quod nefas est dici, clericus aut sæcularis præsumpserit, ab omnium Christianorum consortio se nouerit compescendum, quisquis eorum impietatibus fuerit inquinatus.

XVI.

Et licet quid de Christianis, qui aut captiuitatis incurfu, aut quibuscumque fraudibus Iudæorum seruitio implicantur, debeat obseruari, non solum canonicis statutis, sed & legum beneficio pridem fuerit constitutum: tamen quia nunc ita quorundam querela exorta est, quosdam Iudæos, per ciuitates aut municipia consistentes, in tantam insolentiam & proteruiam prorupisse, vt nec reclamantes Christianos liceat vel precio de eorū seruitute absolui. Idcirco * præsentī Concilio, Deo auctore, san-

ANNO
CHRISTI
581.

cimus, vt nullus Christianus Iudæo deinceps debeat deferuire; sed datis pro quolibet bono mancipio XII. solidis, ipsum mancipium quicumque Christianus, seu ad ingenuitatem, seu ad seruitium, licentiam habeat redimendi: quia nefas est, vt quos Christus Dominus sanguinis sui effusione redemit, persecutorum vinculis maneant irretiti. Quod si acquiescere his quæ statuimus quicumque Iudæus noluerit, quamdiu ad pecuniam constitutam venire distulerit, liceat mancipio ipsi cum Christianis, vbi- cumque voluerit, habitare.⁹ Illud etiam specialiter fancientes, quod si qui Iudæus Christianum mancipium ad errorem Iudaicum conuictus fuerit persuasisse, vt ipso mancipio careat, & legali damnatione plectatur.

& cap. 1. de
Iudæis, Sa-
racenis, &c.

XVII.

Id etiam pari conuiuentia placuit, (quia in vniuerso populo¹⁰ multi peccatis inuoluti esse dicuntur, qui ambitionis instinctu sunt periuriis irretiti) vt * si quis conuictus fuerit alios ad falsum testimonium vel periurium attraxisse, aut quacumque corruptione sollicitasse, ipse quidem vsque ad exitum non communicet: hi vero qui ei in periurio consensisse probantur, post ab omni sunt testimonio prohibendi, & secundum legem infamia notabuntur.

22. q. 5. Si
quis conui-
ctus.

XVIII.

De his vero qui innocentes¹¹ aut principi, aut iudicibus accusare conuicti fuerint, si clericus honoratior fuerit, ab officii sui ordine regradetur: si vero sæcularis, communione priuetur, donec ma-

H iij

lum, quod admisit, per publicam pœnitentiam digna satisfactione componat.

ANNO
CHRISTI
581.

XIX.

Can. 12.
huius Con-
cilii.

Et licet priori titulo legatur definitum, quid de puellis, quæ se diuinis cultibus, aut parentum, aut sua voluntate dicauerint, debeat obseruari: tamen quia monacha nomine Agnes, quæ de monasterii septis fuga ante aliquot annos discesserat, in eodem est monasterio reuocata; & dicitur, instigante diabolo, agellos vel quascumque res ad se pertinentes, aliquibus potentibus velle donare, dummodo per eorum patrociniū se possit de intra monasterii sui septa subtrahere, & voluptatibus sæculi clandestina vel singulari habitatione vacare: ideo præsentī constitutione sancimus, vt tam illa, quam quæcumque alia monacha, quæ sub hac argumentatione se de religionis habitu ad illecebras sæculi subtrahere, aut res suas pro tam iniquæ deliberationis causa quibuscumque dare censuerit, tam illa quæ hoc dare voluerit, quam illi quicumque hoc acceperint, ne, quod Deus auertat, ambitionis instinctu religionis videatur regula vitari, tamdiu sint a communionis gratia sequestrati, quamdiu res ipsas eis, a quibus has acceperant, digna pœnitentiæ satisfactione restituant.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Priscus in Dei nomine episcopus ecclesiæ Lugdunensis constitutionibus nostris subscripsi.

Euautius peccator episcopus ecclesiæ Viennensis constitutionibus nostris subscripsi.

Artemius episcopus ecclesiæ Senonicæ constitutionibus nostris subscripsi.

Remedius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Bituricæ constitutionibus nostris subscripsi.

ANNO
CHRISTI
581.

Gallomagnus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Tricastinæ constitutionibus nostris subscripsi.

Silvester in Christi nomine episcopus ecclesiæ Vefontienfis constitutionibus nostris subscripsi.

Syagrius episcopus Æduorum constitutionibus nostris subscripsi.

¹³ Aunacharius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Autisiodorensis constitutionibus nostris subscripsi.

¹⁴ Hefychius episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ constitutionibus nostris subscripsi.

Victor episcopus ecclesiæ Tricastinæ constitutionibus nostris subscripsi.

Heraclius episcopus ecclesiæ Diniensis constitutionibus nostris subscripsi.

Ragnoaldus episcopus ecclesiæ Valentianæ constitutionibus nostris subscripsi.

Namatius episcopus ecclesiæ Aurelianensis constitutionibus nostris subscripsi.

Eusebius episcopus ecclesiæ Matiscenensis constitutionibus nostris subscripsi.

Agricola episcopus ecclesiæ Neuernensis constitutionibus nostris subscripsi.

Mummolus episcopus ecclesiæ Lingonicæ constitutionibus nostris subscripsi.

Flavius episcopus ecclesiæ Cabilonensis constitutionibus nostris subscripsi.

Hiconius episcopus ecclesiæ Mauriennatis constitutionibus nostris subscripsi.

Pappus episcopus ecclesiæ Aptensis constitutionibus nostris subscripsi.

Artemius episcopus ecclesiæ Vafensis constitutionibus nostris subscripsi.

Martianus episcopus ecclesiæ Tarantasiæ constitutionibus nostris subscripsi.

Explicit Synodus Matiscensis, quæ fuit facta¹⁵ anno 21. regni domni nostri Gunthramni regis, die Kalendarum Nouembrium indictione 15.

NOTÆ IACOBI SIRMONTI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Anno Christi DXXCI.* Editionis Venetæ auctores Concilium hoc anno 576. habitum notarunt: quia nimirum huic anno congruere putabant annum Gunthramni 12. quem in fine Synodi adscriptum legerant. In editione Colonienfi collocatum est in anno 582. atque hunc annum Gunthramni fuisse volunt decimum octauum. Ceterum indictio 15. de qua libri omnes consentiunt, utrosque refellit, mense Nouembri designans annum Christi 581. Quare hoc anno celebra-

tum fuisse statuendum est. Verum is annus ab obitu Clotarii tantum erat 20. Legendum igitur anno regum 20. pro eo quod in vulgatis scriptum fuerat 12. & in codice Bellouacensi anno 22.

² *Cum ex euocatione.*] Codex Lugdunensis, *Cum ad iniunctionem glor. domni regis*, expuncto nomine Guntramni.

Can. 2. ³ *Nec extra saluatorium.*] Ita Lugdunensis. At Bellouacensis, collectio Andegauensis & Diuionensis, vt vulgati: *nec intra saluatorium, aut oratorium ingredi.* Item paulo superius collectio Andegauensis, propter utilitatem legit, reliqui preter.

Can. 5. ⁴ *Modico pane.*] Lugdunensis, *modici panis vsu.* Bellouacensis, *modici panis portiuncula.*

Can. 8. ⁵ *Presbyterorum vel archidiaconi.*] Bellouacensis, *presbyterorum cum archidiacono.* apud Gratianum, *cum archidiaconi presentia.*

Can. 10. ⁶ *Clerici episcopo suo.*] Ita Lugdunensis. At Bellouacensis & collectio Diuionensis, *clerici ita episcopo suo obedientia deuotione subiaceant, vt non alibi, sicut in vulgatis.*

Can. 11. ⁷ *Sacro electi ministerio.*] Lugdunensis, *ad sacrum electi ministerium.* & infra, *qui fecisse cognoscitur: idem Lugdunensis, quisquis facere presumpserit.*

Can. 12. ⁸ *Præclara decore atatis.*] Lugdunensis, *præclari decoris atate.*

Can. 16. ⁹ *Illud etiam specialiter.*] Hoc membrum adiectum est ex codice Lugdunensi, agnosciturque ab Agobardo, de Iudaicis superstitionibus pag. 69. Porro in eodem codice distinguitur a superioribus, & numeratur Canon 17. atque ita in vniuersum sunt Canones 20. quot nimirum in hac Synodo conditos fuisse testis est Ado Viennensis in chronico.

Can. 17. ¹⁰ *Multi peccatis inuoluti.*] Lugdunensis & Bellouacensis, *multi pro peccatis esse d.*

Can. 18. ¹¹ *Aut principi, aut iudicibus.*] Ita Lugdunensis. In Bellouacensi, *apud principes aut iudices.* Appendix ad finem, *donec malum, &c.* addita ex codice Lugdunensi.

¹² *Remedius Biturica.*] Ita Lugdunensis & Bellouacensis, Agobardus etiam pag. 68. & Concilium Meldense Can. 73. At Gregorius Turonensis libro 6. cap. 39. Ado in chronico, & quidam libri hoc loco, Remigium vocant. Cognata quippe sunt nomina, & alterum pro altero sæpissime vsurpatur. Quin & Rhemensis ipse Remigius interdum Remedius a quibusdam appellatur, vt a Fredegario in appendice ad Gregorium.

¹³ *Aunacharius ecclesie Autisiodorensis.*] In codice Bellouacensi, *ecclesie Autrica*, quod idem est.

¹⁴ *Hesychius Gratianop.*] Codex Lugdunensis, *Efychius.* Bellouacensis, *Tficius.* vulgati, *Efuius*: eademque varietas in aliis Conciliis, quibus interfuit.

¹⁵ *Anno 21. regni.*] Codex Bellouacensis, *anno 22. regni.* vulgati autem, *anno 12.* Legendum opinor *anno 20.*

NOTÆ

NOTÆ SEVERINI BINII.

ANNO
CHRISTI
581.

^a *Concilium.*] Hoc Concilium hortatu Guntramni regis celebratum esse, acta indicant. Ad mores ecclesiæ reformandos ac præcipue Iudæorum petulantiam coercendam in eo viginti Canones constitutos fuisse, scripsit Ado Viennensis episcopus in chronico his verbis: *Post Philippum Euantius vir sanctus episcopus Viennæ leuatus est. Hic cum sancto Prisco & Artemio Senonico & Remigio Bituricensi & cum aliis sanctis episcopis viginti capitula ecclesiastica perfecte roborauit, quibus consensit quoque Syagrius Aduensis episcopus vir summa sanctitatis.* Ex his viginti capitulis, quorum Ado mentionem facit, in actis Concilii nouemdecim dumtaxat reperiuntur.

Causa Concilii.

^b *Matisconenſe.*] Sic dictum a Matiscona, quæ est ciuitas Aduorum in Gallia ad Ararim sita. De quo hæc Hadrianus in suo theatro. *Matiscona vulgo Mascon, sita est apud Ararim fluiuium recto & longo tractu. Quamplurima damna passa est ab Attila, Francis Burgundiam impugnantibus, aliisque quamplurimis. Vltimo instituta est sub Philippo Augusto anno salutis 1222. cum generosioris animi ciues orsi sunt urbem nouis mœnibus concludere, & aduersus prædonum incursiones vallo & propugnaculis munire: sex tunc constituerunt portas, & opidum oratoriis publicis decenter ornarunt. Inter quæ diuorum Petri & Pauli ecclesia & curia, quæ pridem extra urbem sita erat, ut urbis murorum veteres ruine declarant, quæ inter hanc ecclesiam & sancti Vincentii cœnobium a diuo Niceta condita visuntur. Sed istis a Lothario euersis, diui Petri & Pauli ecclesia diuerso loco restaurata fuit, atque apud eam canonici regulares collocati. Nec longe ab his prochodochium & cœmeterium publicum. Quod autem diui Petri cœnobium natura & opere munitum erat, & Carolus Burgundiorum dux canonicorum fidem suspectam habebat, iussit illud deleri, eoque facto canonici receperunt se adeam urbem ecclesiam, quæ ipsorum alioqui iuris, ab iisdem etiam nunc tenetur. Erat & alia ecclesia primi atque sanctioris instituti canonicorum, quos regulares vocant, diui Stephanii titulo, in colle extra urbem sita, quæ a Lothario euersa in Iudæorum postea usu fuit, ex quo & hodie pons eo pertinet Iudæorum vocatur. Sed exactis Gallia Iudæis illa ecclesia paræcica & curialis facta est. ecclesia autem cathedralis primo dicata fuit sub nominibus apostolorum Petri & Bartholomæi, & martyrum Geruasii & Protasii. Sed Gallia Rex Childebertus eius nominis primus, quo erat pietatis affectu erga Vincentium martyrem, reconditis ibi eius reliquiis, multis eam ecclesiam beneficiis auxit: quo euenit ut cum populi quoque affectio ad regis pietatem accederet, appellaretur hæc diui Vincentii ecclesia. Sed pulcerrimum apud Matisconios adificium est Dominicanorum cœnobium, quo loco ante comitum erat palatium a sancto Ludouico extructum. Quod cœnobium Hugonotica rabie anno 1561. & rursus anno 1566. vastatum fuit, quod idem Minoritarum cœnobio, iudiciali foro, & collegio, & carceribus, & omnibus fere urbis ecclesiis accidit. Hæc de Matiscona Hadrianus.*

Matiscona quæ & qualis ciuitas.

Tempus
Concili.

^c *Pelagii II. anno 18.*] In fine actorum Concilii scribitur, hanc Synodum anno duodecimo Guntramni regis celebratā esse; sed mendose & deprauate. Nam si (vt ibi legitur) decima quinta indiotione habita fuerit, non duodecimo, sed decimo octauo Guntramni regis, eam celebratam esse dicere oportet. Nec est quod quis eam reuocet ad præcedentis indiotionis periodi itidem decimam quintam indiotionem: nam illis temporibus Nicetius præerat ecclesiæ Lugdunensi: hoc autem tempore & indiotione regebat eam ecclesiam Priscus, qui huic Synodo subscriptus infra inuenitur.

Can. 5.

^d *Vt nullus clericus sagum, &c.*] Hoc Canone sustulerunt prauum illum vsum clericorum, qui factione Salonii & Sagittarii episcoporum, de quibus supra in notis Concilii Cabilonenfis, irrepserat.

Can. 9.

^e *Vt feria sancti Martini, &c.*] Huiusmodi ieiunia in Galliis a sancto Perpetuo Turonensi episcopo primum instituta fuisse, docet Gregorius eiusdem ecclesiæ antistes libro 10. hist. Franc. cap. 31. vbi inter alia ieiunia a depositione, inquit, sancti Martini vsque ad natalem Domini, terna in septimana ieiunia. Fluxit inde vt nonnulli fidelium integrum tempus aduentus, quod natalem Domini diem præcedit, ieiunio continuato transigerent.

Can. 14.

^f *Vt Iudeis a cœna Domini, &c.*] Vide quæ hac de re notauimus supra Can. 28. Concilii Aurelianensis III.

CONCILIVM LVGDVNENSE III.

ANNO
CHRISTI
583.

SVB GVNTRAMNO REGE ANNO REGNI
eius XXII. mense Maio celebratum, id est ^{*} anno Christi
DXXCIII. Pelagii II. papæ VI. Chilperici regis XXII.

* Anno
Christi
DXXCIII.
vt Binini
putat.

TITVLI CANONVM.

I. <i>Vt episcopi, presbyteri, & diaconi, extraneas feminas domi non habeant: & qui coniugati ordinantur, ab vxoribus seque-
strentur.</i>	recedunt.	IV. <i>De incestis coniunctionibus.</i>
II. <i>De epistolis captiuorum caute examinandis & conscribendis.</i>	V. <i>Vt episcopi natale Domini, & pascha extra ecclesiam suam non celebrent.</i>	
III. <i>De puellis quæ a monasterio</i>	VI. <i>De leprosis cuiusque ciuitatis & territorii, vt episcopi eorum curam gerant.</i>	

CANONES.

I.

MVLTA quidem anterioribus temporibus venerabilium patrum sanxit auctoritas: nunc

ANNO
CHRISTI
583.

tamen, quia crescente Deo propitio fide, oportet in clero vel populo catholico meliora salubri pontificum consilio renouari; idcirco beatissimorum patrum statuta reminiscens, huius tituli definitione sancimus, ut nullum clericum, ab ordine sancto antistitis usque ad subdiaconi gradum, mulierem, præter matrem, amitam, & sororem, in hospitio suo habere liceat. Placuit etiam, ut si quicumque vxoribus iuncti ad diaconatus, aut presbyteratus ordinem quoquomodo peruenerint, non solum lecto, sed etiam frequentatione quotidiana debeant de vxoribus suis sequestrari. Quod si, quod Deus auertat, de eorum familiari contubernio post acceptam benedictionem infans natus paruerit, ab officii gradu priuentur.

II.

* Id etiam de epistolis placuit captiuorum, ut ita sint sancti pontifices cauti, ut in seruitio pontificibus consistentibus, qui eorum manu vel subscriptione agnoscat epistolæ aut quælibet insinuationum literæ dari debeant, quatenus de subscriptionibus nulla ratione possit Deo propitio dubitari: & epistola commendationis pro necessitate cuiuspiam promulgata, dies datarum, & precia constituta, vel necessitates captiuorum, quos cum epistolis dirigunt, ibidem inferantur.

III.

Puellæ vero quæ conuiuentia parentum suorum se voluntarie dedicauerint, & intra monasterium puellarum conclusionem elegerint, & se de eodem monasterio quacumque animi leuitate, aut vili-

tate corporis, extra captiuitatis incursum, voluntate sua subtraxerint, & de conuersatione religiosa cuiuscumque vocationis spiritu sæculi delectationes elegerint, quousque in monasterium vnde egressæ sunt reuertantur, a communionis gratia segregentur; viaticum tamen illis miserationis intuitu præbeatur.

I V.

De incestis vero coniunctionibus hoc placuit custodiri, quod prisca Canonum statuta sanxerunt.

V.

Vt nullus episcoporum natalem Domini, aut Pascha, alibi nisi ad ecclesiam suam, præter infirmitatis incursum, aut ordinem regium, celebrare præsumat.

V. I.

Placuit etiam vniuerso Concilio, vt vniuscuiusque ciuitatis leprosi, qui intra territorium ciuitatis ipsius aut nascuntur, aut videntur consistere, ab episcopo ecclesiæ ipsius sufficientia alimenta, & necessaria vestimenta accipiant, vt illis per alias ciuitates vagandi licentia denegetur.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Priscus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Lugdunensis constitutionibus nostris subscripsi.

Euantius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Viennensis constitutionibus nostris subscripsi.

Syagrius episcopus Æduorum constitutionibus nostris subscripsi.

Helychius episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ subscripsi.

Ragnoaldus episcopus ecclesiæ Valentiniæ subscripsi.

Eusebius episcopus ecclesiæ Matiscensis subscripsi.

Agricola episcopus ecclesiæ Neuernensis subscripsi.

Flavius episcopus ecclesiæ Cabilonensis subscripsi.

Et missi episcoporum, qui hos Canones subscripserunt, duodecim.

ANNO
CHRISTI
583.

NOTÆ IACOBI SIRMONTI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Anno Christi DXXCIII.*] Meminit Gregorius Turon. lib. 6. capite 1. Synodi apud Lugdunum conuocata anno sexto Childeberti regis, hoc est anno Christi 581. Verum is annus erat Guntramni tantum 20. huius vero nostræ inscriptio annum denotat 22. Sic enim habet: *Synodus habita in ciuitate Lugdunensi anno 22. regni gloriosissimi domni Guntramni regis.* Annus autem Guntramni 22. iuxta æram nostram congruit anno Christi 583. At qui Clotarii obitum serius constituunt, Concilium hoc reiciunt in annum 586. alii in annum subsequenterem.

² *Id etiam de epistolis.*] Locus est mendosus, cui veterum exemplarium inopia mederi non licuit. Can. 2.

³ *Placuit etiam vniuerso Concilio.*] Citatur hic Canon in antiquis collectionibus Andegauensi & Diuionensi, titulo *De viduis, pupillis, & pauperibus.* Can. 6.

NOTÆ SEVERINI BINII.

¹ *Concilium.*] In hoc Concilio ad disciplinam ecclesiæ reformatam anteriorum Conciliorum constitutiones confirmatæ sunt. Ex viginti episcopis duodecim per suos vicarios interfuerunt & subscriplerunt. Qui sint Euanthius & Syagrius, dixi supra in notis Concilii Matisconensis I. ex Adonis Viennensis chronico.

² *Anno Christi 587.*] Cum hoc enim anno vigesimus secundus regis Guntramni coincidit: vt patet ex iis quæ supra diuersis in locis hac de re notata fuerunt.

³ *De epistolis captiuorum.*] Literæ captiuorum sunt, quas pro redemptione captiuorum episcopi scribere solebant. Baron. anno 142. numero 9. Can. 2.

ANNO
CHRISTI
584.

^a CONCILIVM VALENTINVM II.

SYNODVS HABITA IN VRBE VALENTINA

¹ x. Kalendas Iunii, anno XXIII. regni gloriosissimi domini Gunthramni regis, indictione II. id est, ² anno Christi DXXCIV. Pelagii II. papæ VII. Chilperici regis XXIII.

² Anno
Christi
DXXCIV.
vt Biniius
putat.

Confirmantur a Synodo quæcumque Gunthramnus rex, ipsiusque uxor, & filia, in diuersas ecclesias, vel alia pia loca contulerant.

CVM in vrbe Valentina, iuxta imperium gloriosissimi Gunthramni regis, nostra mediocritas pro diuersis

pauperum querimoniis conuenisset, id primo auctore Deo decreuimus faciendum, quod pro salute regis, & animæ suæ saluatione, vel religionis statu censuimus opportunum. Id est, vt quia prædictus rex per virum illustrem Asclepiodotum referendarium datis ad sanctam Synodum epistolis suis iniunxit, vt quodcumque tam ipse, quam bonæ memoriæ iugalis suæ Austrechildis regina, vel filiæ eorum, Deo sacratæ puellæ, id est, bonæ memoriæ Clodebergis, vel Clodehildis, locis sanctis contulissent, aut adhuc conferre decreuerint, auctoritate apostolica deberet sancta Synodus præsentis titulo manuum suarum subscriptione firmare. & quia tam laudabili deuotioni, non solum sacerdotalem, sed etiam diuinam credimus posse conuiuentiam conspirare; idcirco præsentis constitutione vnanimi consensu, Deo medio, Synodus sancta decreuit, vt si quid basilicæ sancti Marcelli, vel sancti Symphoriani, vel quibuscumque locis, vel seruientibus Deo, per quasumque auctoritates, vel scripturarum epistolas, præfatus dominus rex, vel supra nuncupata iugalis suæ, & filiæ eorum, siue in ministerio altariorum, siue in quibuscumque speciebus, quæ ad diuinum cultum pertinere noscuntur, contulisse vel adhuc conferre voluerint, neque episcopi locorum, neque potestas regia quocumque tempore successura, de eorum voluntate quidquam minorare, aut auferre præsumat. Quod si quis hoc quocumque tempore temerare, aut auferre præsumperit, veluti necator pauperum, anathemate perpetui iudicii diuini plectatur, & veluti sacrilegii perpetrator, criminis sui reus, supplicii æterni teneatur obnoxius.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

¹ Sapaudus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Arelatenfis, subscripsi.

Priscus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Lugdunensis subscripsi.

Euantius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Viennensis subscripsi.

Isitius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ subscripsi.

Ragnoaldus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Valentiniæ subscripsi.

Trapidius in Christi nomine episc. ecclesiæ Arausicæ subscripsi.

ANNO
CHRISTI
584.

Eusebius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Matiscensis subscripsi.

Flavius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Cabilonensis subscripsi.

Pappus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Aptensis subscripsi.

Vrbicus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Regensis subscripsi.

Aridius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Vappicensis subscripsi.

Artemius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Valsensis subscripsi.

Martianus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Tarantasiensis subscripsi.

Pologronius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Sigestariæ subscripsi.

Eusebius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Tricastinæ subscripsi.

Cariato in Christi nomine episcopus ecclesiæ Genauensis subscripsi.

Boetius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Carpentoratensis subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONTI
SOCIETATIS IESV.

* *X. Kalendas Iunii.*] Legendum *Iulii.* & mox pro anno 23. vulgati habent anno 24.

* *Anno Christi DXXCIV.*] Huic prorsus anno congruit mensis Iunius indictione 2. quam Synodi præfert inscriptio. Ceterum hic annus Guntramni regis, iuxta æram Gregorii & nostram, fuit tantum 23. Quare ita potius scriptum videtur, quam 24. ut est in vulgata inscriptione. Alii contra mendum esse coniiciunt, non in annis Guntramni, sed in nota indictionis, eamque 7. fuisse volunt, non 2. & quia Guntramni annum 24. congruere putant cum anno Christi 589. in eum annum Synodum Valentinam coniiciunt.

* *Sapaudus Arelatensis.*] Sapaudum & Euantium episcopos, qui hoc loco subscribunt, anno 11. Childeberti, hoc est anno Christi 586. diem obiisse notat Gregorius Turon. lib. 8. cap. 39. Aberrant ergo, qui Synodum hanc triennio post habitam decernunt, ut dictum est.

NOTÆ SEVERINI BINII.

* *Concilium.*] In hoc Concilio nihil aliud factum inuenitur, quam quod ad instantiam regis Guntramni, donationes, quas ob pias causas, nimirum in vsu pauperum & ecclesiæ ipse eiusque posterit contulerant, vel collaturi essent, priuilegiis & immunitatibus ecclesiasticis donata fuerint.

Quid in
hoc Con-
cilio ge-
stum.

72 VERANI EPISCOPI SENTENTIA.

^b Anno Christi 589.] Celebratum est hoc Concilium X. Kalendas Iulias in fine anni 24. regis Guntramni: adeoque anno Christi 589. Nam 24. annus Guntramni incipit circa Septembrem, anno Christi 588. & finitur anno Domini nostri Iesu Christi 589. mense eodem. Vnde patet, emendandandum esse illud quod in titulo inscriptum habetur; indictione secunda. Nam cum anno 25. Guntramni regis indictio septima coincidit, non secunda.

ANNO
CHRISTI
584.

SENTENTIA

VERANI EPISCOPI CABELLICÆ

in aliqua huius temporis Synodo dicta.

De castitate sacerdotum.

VERANVS episcopus dixit: Quis præfidentem sacris altaribus, atque ad ipsa sancta sanctorum honoris privilegio venientem indignissimis carnalium voluptatum contaminari illecebris patiatur; ac sub ipso coniugalis licentiæ nomine acquiescat quempiam clericorum, & sacerdotis agere officium, & mariti implere personam: cum purificatis corporis atque animi moribus multa cogitatione perpendendum, quam idoneus esse debet is qui ad celebranda mysteriorum loca non solum pro suis, verum etiam pro alienis peccatis intercessurus accedit. Incongruum siquidem mihi videtur, de coniugali toro aliquem confurgentem altariorum septa penetrare. Ipsi utique illuminati & docti de Spiritu sancto optime nostis, oblaturum spiritualis sacrificii victimas quali oporteat igne flagrare. Si enim in lege veteri, vbidum euangelicæ perfectionis auctoritas præfulgeat, sancto David, cum fugæ necessitate premeretur, sacerdos Sadoch non prius panes propositionis tradidit, quam se & pueros suos iam die tertio mundos esse a mulieribus fateretur; quis immaculatas agni carnes ad salutem mundi præstittas post passionum inquinamenta, vel etiam audeat consecrare? Beatus Paulus apostolus in veritate nos contestatur dicens: Probet se vnusquisque ministrorum, & sic panem illum præsumat offerre. Notum vobis est, circa loca beatitudinis vestræ, sub magnorum patrum disciplina, monachorum congregationes esse non paruas, vnde ad supplenda clericorum officia in promptu est viros bonos assumi. Vtilior est enim

1. Cor. 11.

in ec-

in ecclesia paucorum bonorum electa probatio, quam eratica multitudinis praesentia conglobata: ac plus aedificationis afferunt rara virtutis exempla, quam popularis licentiae abundans & incorrecta praesumptio.

NOTA IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Verani episcopi Cabellica.*] Satis apparet hanc sententiam in Synodo aliqua dictam a Verano episcopo. Sed cuius sedis fuerit episcopus, codex sancti Germani, unde excerpta est, non exprimit. Cum hoc loco intexeretur, veniebat in mentem Veranus Cabellicensis episcopus, qui proximae Synodo Matisconensi II. subscribit. Nunc vero aptius tribui posse videtur Verano Lugdunensi, ad quem extant Hilari papae epistolae, ab eoque tum dicta, cum in Synodo provinciales suos affaretur.

ANNO
CHRISTI
585.

CONCILIVM MATISCONENSE II.

GVNTRAMNI REGIS IVSSV,

* Anno
Christi
DCCCXIII.
ut Binus
putat.

^b anno regni eius XXIV. celebratum, id est, ^{1*} anno Christi DCCCXV. Pelagii II. papae VIIII. ² Clotarii iunioris regis II.

TITVLI CANONVM.

I. De intermisso diei dominica cultu restituendo.	XI. De hospitalitate seruanda.
II. De Paschate per sex dies festos agendo.	XII. De viduis & pupillis, non nisi coram episcopis iudicandis.
III. De baptismo in Paschate celebrando.	XIII. De canibus & accipitribus ab episcopis non alendis.
IV. De oblationibus in omnibus dominicis diebus populo faciendis.	XIV. De violentia potentum in miferos coercenda.
V. De decimis a populo clericis antiquo more soluendis.	XV. De honore clericis honorationibus a secularibus exhibendo, adeo ut clerico pedestri eques obuiam secularis ad terram defiliat.
VI. De Missis non nisi a ieiunis celebrandis.	XVI. De vxoribus clericorum, ne post eorum mortem ineant secunda matrimonia.
VII. De libertorum causis ab episcopis iudicandis.	XVII. De alieno sepulture iure non usurpando.
VIII. De reis ab ecclesia non extrahendis.	XVIII. De incestuosis copulationibus vitandis.
IX. De episcopis ad sacularia iudicia non trahendis.	
X. De clericis coram episcopis concil. Tom. 13.	

K

XIX. *De clericis, ne forum crimi-
nale frequentent, nec reorum
neci interfint.*

XX. *De Concilio tertio quoque an-
no celebrando.*

ANNO
CHRISTI
585.

PRÆFATIO.

RESIDENTIBVS Prisco, Euantio, Prætextato, Berre-
chranno, Artemio, Sulpitio metropolitanis episco-
pis, cum omnibus confacerdotibus eorum, ^d Priscus epi-
scopus patriarcha dixit: Gratias agimus Domino Deo no-
stro, fratres & confacerdotes mei, qui nos in hoc die con-
gregans, alterna nos fecit sospitate gaudere. Ceteri epi-
scopi metropolitani responderunt: Gaudemus, frater san-
ctissime, quod omnes episcopi, qui in regno gloriosi do-
mini Guntramni regis episcopali honore funguntur, in
vno se conspiciunt coadunati Concilio. Propterea inde-
finenter omnes nos orare oportet, vt Dei omnipotentis
maiestas, & regis nostri incolumitatem solita pietate con-
seruet, & nos omnes, qui membra sumus vno sub no-
stro capite Christo coadunati, illa nos operari concedat,
quæ serenitati ac maiestati eius rite complacent. Vniuer-
si episcopi dixerunt: Congratulamur & nos, patres san-
ctissimi, qui per intervalla temporum separati, hodie no-
scimur, post tot temporum curricula, fraterna dilectione
corporaliter iungi: ideoque petimus, vt quæ tractanda
sunt, vobis præcipientibus, celeriter pertractentur, ne
nos sæuæ hiemis procellosa tempestas a sedibus propriis,
quia longe sunt, longitudine sua arceat. Metropolitan
omnes dixerunt: Deo auxiliante, communi deliberatio-
ne singula quæ necessaria sunt a nobis definientur. Hoc
vniuersæ fraternitati vestræ suademus, vt ea quæ Spiritu
sancto dictante per ora omnium nostrorum terminata
fuerint, per omnes ecclesias innotescant, vt vnusquisque
quid obseruare debeat, sine aliqua excusatione discat.
Quoniam nos indiuidua trinitas, quemadmodum spiritu,
corpore quoque in vno copulauit Conuentu, debemus
sapienti consilio omnibus subuenire, ne forte taciturnitas
nostra & nobis præiudicium diuinitatis afferat, & subie-
ctos in tentationem inducat.

CANONES.

I.

Vidimus enim populum Christianum temerario more diem dominicam contemptui tradere, & sicut in priuatis diebus, operibus continuis indulgere. Propterea per hanc synodalem nostram epistolam decernimus, vt vnusquisque nostrum in sacrosanctis ecclesiis admoneat sibi subditam plebem. Et si quidem admonitioni consensum præbuerint, suis proderunt vtilitatibus: sin autem, subiacebunt poenis a nobis diuinitus definitis. Omnes itaque Christiani, qui non incassum hoc nomine fruimini, nostræ admonitioni aurem accomodate, scientes quoniam nostræ est auctoritatis vtilitati vestræ prospicere, & a malis operibus coercere. Custodite diem dominicam, quæ nos de nouo peperit, & a peccatis omnibus liberauit. Nullus vestrum litium fomitibus vacet: nullus causarum actiones exerceat: nemo sibi talem necessitatem exhibeat, quæ iugum ceruicibus iuuenorum imponere cogat. Estote omnes in hymnis & laudibus Dei animo corporeque intenti. Si quis vestrum proximam habet ecclesiam, properet ad eandem, & ibi dominico die semetipsum precibus lacrymisque afficiat. Sint oculi, manusque vestræ toto illo die ad Deum expansæ. Ipse est enim dies requietionis perpetuus: ipse nobis per septimæ diei vmbra insinuatus noscitur in lege, & prophetis. Iustum igitur est, vt hanc diem vnanimiter celebremus, per quam facti sumus quod non fuimus: fuimus enim ante serui peccati, sed per

eam facti sumus serui iustitiæ. Exhibeamus Domino liberam seruitutem, cuius nos nouimus pietate de ergastulis liberatos erroris. Non quia hoc Dominus noster a nobis expetit, ut corporali abstinentia diem dominicam celebremus: sed quærit obedientiam, per quam nos calcatis terrenis actibus ad cælum usque misericorditer prouehat. Si quis itaque vestrum hanc salubrem exhortationem parui penderit, aut contemptui tradiderit, sciat se pro qualitatis merito principaliter a Deo puniri, & deinceps sacerdotali quoque iræ implacabiliter subiacere. Si causidicus fuerit, irreparabiliter causam omittet: si rusticus aut seruus, grauioribus fustium ictibus verberabitur: si clericus aut monachus, mensibus sex a consortio suspendetur fratrum. Hæc namque omnia & placabilem erga nos Dei animum reddunt, & plagas morborum vel sterilitatem amouent atque repellunt. Noctem quoque ipsam, quæ nos inspiratæ luci inaccessibili reddidit, spiritualibus exigamus excubiis; nec dormiamus in ea, quemadmodum dormitant qui nomine tenus Christiani esse noscuntur, sed oremus & vigilemus operibus sacris, ut digni habeamur in regno heredes fieri saluatoris.

II.

Pascha itaque nostrum, in quo summus sacerdos & pontifex pro nostris delictis nullam habens obnoxietatem peccati immolatus est, debemus omnes festiuissime colere, & sedulæ obseruationis sinceritate in omnibus venerari: ut illis sanctissimis sex diebus nullus seruile opus audeat facere; sed om-

ANNO
CHRISTI
585.

nes simul coadunati, hymnis paschalibus indulgentes, perseuerationis nostræ præsentiam quotidianis sacrificiis ostendamus, laudantes creatorem ac regeneratorem nostrum vespere, mane, & meridie.

III.

Relatione quorumdam fratrum nostrorum comperimus, Christianos non obseruantes legitimum diem baptismi, pene per singulos dies ac natales martyrum, filios suos baptizare, ita vt vix duo vel tres reperiantur in sancto Pascha, qui per aquam & Spiritum sanctum regenerentur. Idcirco censemus, vt ex hoc tempore nullus eorum permittatur talia perpetrare, præter illos quos infirmitas nimia, aut dies extremus compellit filiis suis baptismum percipere. Ideoque præsentibus admonitionibus a suis erroribus vel ignorantia reuocati, omnes omnino a die quadragesima cum infantibus suis ad ecclesiam obseruare præcipimus, vt impositionem manuum certis diebus adepti, & sacri olei liquore peruncti, legitimi diei festiuitate fruantur, & sacro baptismo regenerentur: quo possint & honoribus, si vita comes fuerit, sacerdotalibus fungi, & singularis celebrationis solennitate frui.

IV.

Residentibus nobis in sancto Concilio, cognouimus quosdam Christianos, * relicto fratrum cœtu, a mandato Dei aliquibus locis deuiasse, ita vt nullus eorum legitimo obsecundationis parere velit officio deitatis, dum sacris altaribus nullam admovent hostiam. Propterea decernimus, vt omni-

bus dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur tam panis quam vini: vt per has immolationes, & peccatorum suorum fascibus careant, & cum Abel, vel ceteris iustis offerentibus, promereantur esse consortes. Omnes autem qui definitiones nostras per inobedientiam euacuare contendunt, anathemate percellantur.

V.

Omnes igitur reliquas fidei sanctæ catholicæ causas, quas temporis longitudine cognouimus deterioratas fuisse, oportet nos ad statum pristinum reuocare; ne nobis simus aduersarii, dum ea, quæ cognoscimus ad nostri ordinis qualitatem pertinere, aut non corrigimus, aut, quod nefas est, silentio præterimus. Leges itaque diuinæ, consulentes sacerdotibus ac ministris ecclesiarum, pro hereditatis portione omni populo præceperunt decimas fructuum suorum locis sacris præstare, vt nullo labore impediti, horis legitimis spiritalibus possint vacare ministeriis. Quas leges Christianorum congeries longis temporibus custodiuit intemeratas. nunc autem paulatim præuaricatores legum pene Christiani omnes ostenduntur, dum ea quæ diuinitus sancita sunt adimplere negligunt. Vnde statuimus ac decernimus, vt mos antiquus a fidelibus reparetur, & decimas ecclesiasticis famulantibus ceremoniis populus omnis inferat, quas sacerdotes aut in pauperum vsum, aut in captiuorum redemptionem prærogantes, suis orationibus pacem populo ac salutem impetrent. Si quis autem contumax nostris

ANNO
CHRISTI
385.

statutis saluberrimis fuerit, a membris ecclesiæ omni tempore separetur.

VI.

Item decernimus, vt nullus presbyter confertus cibo, aut crapulatus vino, sacrificia contrectare, aut Missas priuatis festisque diebus concelebrare præsumat. Iniustum est enim, vt spiritali alimento corporale præponatur: sed si quis hoc attentare curauerit, dignitatem amittat honoris. Iam enim de tali causa & in Conciliis Africanis definitum est. Quam definitionem nostro quoque dignum duximus sociare decreto: Et ad locum. *Vt sacramenta altaris non nisi a ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuersario, quo cæna Domini celebratur.* Quæcumque reliquæ sacrificiorum post peractam Missam in sacrario supersederint, quarta vel sexta feria innocentes ab illo cuius interest, ad ecclesiam adducantur, & indicto eis ieiunio, easdem reliquias consperfas vino percipiant.

Concilium
Africanum
cap. 8.
De consecr.
dist. 1. Sa-
cramenta
altaris.

VII.

Quæ dum postea vniuerso cœtui secundum consuetudinem recitata innotescerent, Prætextatus & Pappulus viri beatissimi dixerunt: Decernat itaque, & de miseris libertis vestræ auctoritatis vigor insignis, qui ideo plus a iudicibus affliguntur, quia sacris sunt commendati ecclesiis: vt si quas quispiam dixerit contra eos actiones habere, non audeat eos magistratui contradere; sed in episcopi tantum iudicio, in cuius præsentia litem contestans, quæ sunt iustitiæ ac veritatis audiat. Indignum est enim, vt hi qui in sacrosancta ecclesia iure no-

scuntur legitimo manumissi, aut per epistolam, aut per testamentum, aut per longinquitatem temporis libertatis iure fruuntur, a quolibet iniustissime inquietentur. Vniuersa sacerdotalis congregatio dixit: Iustum est, ut contra calumniatorum omnium versutias defendantur, qui patrociniū immortalis ecclesiæ concupiscunt. Et quicumque a nobis de libertis latum decretum superbiæ ausu præuacillare tentauerit, irreparabili damnationis suæ sententia feriat. Sed si placuerit episcopo ordinarium iudicem, aut quemlibet alium sæcularem, in audientiam eorum accersiri, cum libuerit fiat, & nullus alius audeat causas pertractare libertorum, nisi episcopus cuius interest, aut is cui idem audiendum tradiderit.

VIII.

Item Christianæ religionis negotia pertractantes comperimus, quosdam pseudochristianos de sacrosanctis ecclesiis, suæ religionis oblitos, fugitios subtrahere. Ideoque vim illatam nequaquam inultam relinquentes, censemus pro Dei timore, ut quicumque culpa compellente, aut potentum importunia non sustinens, suæ gremium matris ecclesiæ petierit, usque in præsentiam sacerdotis in eodem loco inconcusse permaneat: nulli permittentes, quolibet dignitatis gradu functo, fugitiuo etiam in locis sacris violentiam inferre. Si enim mundani principes suis legibus censuerunt, ut quicumque ad eorum statuas fugerit, illæsus habeatur; quanto magis hi permanere debent indemni, qui patrociniā immortalis regni & cælestis adepti sunt? Si ta-

men

ANNO
CHRISTI
585.

men aliquo facto tenentur obnoxii, qui ad eccle-
siam sunt a fuga versi, coram sacerdote culpæ eorum
innotescant, & ipse consultum ferat, qualiter Dei
habitaculum per subtractionem non violetur il-
lorum.

IX.

Licet reuerentissimi Canones, atque sacratissimæ
leges, de episcopali audientia in ipso pene Christia-
nitatis principio sententiam protulerint: tamen quo-
niam eadem postposita, humana in sacerdotes Dei
grassatur temeritas; ita ut eos de atriis venerabilium
ecclesiarum violenter abstractos, ergastulis publi-
cis addicant: censemus ut episcopum nullus sæcu-
larium fascibus præditus, iure suo contumaciter
& perperam agens, de sancta ecclesia, cui præest,
trahere audeat. Sed si quid contentionis aduer-
sus episcopum potentior persona habuerit, per-
gat ad metropolitanum episcopum, & ei causas
allegat, & ipsius sit potestatis honorabiliter episco-
pum, de quo agitur, euocare, ut in eius præsentia
accusatori respondeat, & oppositas sibi actiones ex-
tricat. Quod si talis fuerit immanitas causæ, ut eam
solus metropolitanus definire non valeat, aduocet
secum vnum vel duos coepiscopos. Quod si & ipsis
dubietas fuerit, Conciliabulum definito die vel
tempore instituant, in quo vniuersa rite collecta
fraternitas coepiscopi sui causas discutiat, & pro me-
rito aut iustificet, aut culpet. Nefas est enim, ut il-
lius manibus episcopus, aut iussione, de ecclesia tra-
hatur, pro quo semper Deum exorat, & cui, inuocato
nomine Domini, ad saluationem corporis animæ-

Concil. Tom. 13.

L

que eucharistiam sæpe porrexit. Hoc enim decretum a nobis præfixum qui fuerit audacter transgressus, tam ipse, quam omnes qui ei consenserint, usque ad generale Concilium anathemate de ecclesia separentur.

X.

Quod de episcopis censuimus, obtinet & in clero, ut neque presbyter, neque diaconus, neque subdiaconus de ecclesiis trahantur, aut iniuriam aliquam in scio episcopo eorum patiantur: sed quidquid quis aduersus eos habuerit, in notitiam episcopi proprii perducatur; & ipse causam iustitiae præeunte discutiens, animo clericos accusantis satisfaciat.

XI.

Sectatores nos hospitalitatis esse non solum Dominus Iesus admonet, cum se dicit in hospite receptum fuisse, sed etiam eius Apostolus, omnibus pene suis præceptis. Propterea, beatissimi fratres, vnumquemque nostrum oportet non solum semetipsum ad hoc opus hortari, sed etiam omnium fidelium mentes, ut possint apud Deum misericordiae operibus pro nostris peccatis intercedere, & nos ei per puram hospitalitatem reconciliare. Si quis ergo nostrum non admonuerit, aut exemplum exhortationis suæ ipse prius opere non comprobavit, indignationem procul dubio incurret Domini maiestatis. Prædicetur hoc nostræ mediocritatis statutum in auribus omnium Christianorum.

XII.

Quid autem scriptura diuina de viduis & pupillis

ANNO
CHRISTI
585.

præcipiat, nobis clam non est. Ideoque, quoniam prouisioni nostræ, Deo auctore, causæ principaliter viduarum & pupillorum sunt commissæ, peruenit ad nos, quod a iudicibus crudelius proleuissimis causis, veluti defensore carentes, irremediabiliter affligantur. Ob quam causam decernimus, vt iudices non prius viduas & pupillos conueniant, quam episcopo nuntiarint, cuius sub velamine degunt. Quod si episcopus præsens non fuerit, archidiacono vel presbytero cuidam eius, vt pariter sedentes, communi deliberatione causis eorum terminos figant, ita iuste ac recte, vt deinceps de talibus antedictæ personæ non conquassentur. Quod si is qui iudex est, aut impetitor, eis aut iniuriam aliquam ingesserit, aut definitionem tanti Concilii transgressus fuerit, a communione suspendatur. Quibus igitur magnarum rerum causæ commissæ sunt, nec minimarum dignum est causas paruipendere personarum. Solent enim & minima paulatim despecta in magnum malum trahere.

XIII.

Propterea tractatis omnibus quæ diuinæ legis, vel humani iuris fuerunt, & ad finem vsque perductis, putauimus congruum esse, de canibus etiam vel accipitribus aliqua statuere. Volumus igitur quod episcopalis domus, quæ ad hoc Deo fauente instituta est, vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitate recipiat, canes non habeat; ne forte hi qui in ea miseriarum suarum leuamen habere confidunt, dum infestorum canum morsibus laniantur, detrimentum versa vice suorum sustineant corporum.

Concil. Tom. 13.

Lij

Custodienda est igitur episcopalis habitatio hymnis, non latratibus, operibus bonis, non morsibus venenosis. Vbi igitur Dei est assiduitas cantilenæ, monstrum est & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.

XIV.

Ex interpellatione quorundam cognouimus, quod calcatis Canonibus & legibus, hi qui lateri regis adhærent, vel aliqui qui potentia sæculari inflantur, res alienas competere, & nullis exertis actionibus, aut conuictionibus prærogatis, miseros non solum de agris, sed etiam de domibus propriis exulare. Idcirco in remedium consulentes decernimus, vt deinceps huius mali licentiam quispiam non habeat: sed secundum Canonum atque legum tenorem causarum suarum actionem proponat; vt nullus miserorum rebus suis per vim, aut assentionem quamlibet defraudetur. Illi autem qui contra dispositum non solum nostrum, sed etiam antiquorum patrum & regum, venire tentauerint, procellosi anathematis ultione plectantur.

XV.

Et quia ordinationi sacerdotum, annuente Deo, congruit de omnibus disponere, & causis singulis honestum terminum dare, vt per hos reuerentissimos Canones, & præteritorum Canonum viros, ac florida germina maturis fructibus enitescant; statui-
mus vt ⁸ si quis sæcularium quempiam clericorum honoratorum in itinere obuium habuerit, vsque ad inferiorem gradum honoris veneranter, sicut condecet Christianum, illi colla subdat, per cuius of-

ANNO
CHRISTI
585.

ficia & obsequia fidelissima Christianitatis iura promeruit. Et si quidem ille sæcularis equo vehitur, clericusque similiter, sæcularis galerum de capite auferat, & clerico sinceræ salutationis munus adhibeat. Si vero clericus pedes graditur, & sæcularis vehitur equo sublimis, illico ad terram defluat, & debitum honorem prædicto clerico sinceræ caritatis exhibeat: vt Deus, qui vera caritas est, in vtrisque lætetur, & dilectioni suæ vtrumque adsciscat. Qui vero hæc, quæ Spiritu sancto dictante sancita sunt, transgredi voluerit, ab ecclesia, quam in suis ministris dehonorat, quamdiu episcopus illius ecclesiæ voluerit, suspendatur.

XVI.

Illud quoque rectum nobis visum est disponere, vt quæ vxor subdiaconi, vel exorcistæ, vel acolythi fuerat, mortuo illo, secundo se non audeat sociare matrimonio. Quod si fecerit, separetur, & in cœnobiis puellarum Dei tradatur, & ibidem vsque ad exitum vitæ suæ permaneat.

XVII.

Comperimus multos necdum marcidatis mortuorum membris sepulcra referare, & mortuos suos superimponere, vel aliorum, quod nefas est, mortuis suis religiosa loca vsurpare, sine voluntate scilicet domini sepulcrorum. Ideoque statuimus, vt nullus deinceps hoc peragat. Quod si factum fuerit, secundum legum decreta superimposita corpora de eisdem tumulis reiaçantur.

XVIII.

Incestam copulationem, in qua nec coniunx,

L iij

nec nuptiæ recte appellari leges sanxerunt, catholica omnino detestatur atque abominatur ecclesia: & grauioribus pœnis eos afficere promittit, qui natiuitatis suæ gradus libidinoso ardore contemnentes, in merda, quod nefas est, sua vt fues teterrimi conuoluuntur.

XIX.

Cognouimus etiam quosdam clericorum infrunitos ad forales reorum sententias frequenter accedere. Propterea prohibitionis eorum accessus hunc Canonem protulimus, definientes vt ad locum examinationis reorum nullus clericorum accedat; neque interfit atrio sauciolo, vbi pro reatus sui qualitate quispiam interficiendus est. Si tamen nunc aliquis eorum definita contemnens illuc accesserit, aut interfuerit, defraudatus honesti honoris stola, illis gregibus examinatorum societur, quos diuinis prætulit mysteriis.

XX.

Vniuersæ fraternitatis deliberatione ac definitione complacuit, vt antiquorum patrum iuribus in omnibus custoditis, ad Synodum post trietericum tempus omnes conueniant: vt de alterna principaliter sospitate exhilarati, causas exurgentes tam diuinæ religionis, quam humanæ necessitatis, discutiant, & omnibus iustum æquumque finem imponant. Et hoc adimplere sollicitudinis sit metropolitani Lugdunensis episcopi, vna cum dispositione magnifici principis nostri, prius definientis locum mediterraneum, ad quem omnes episcopi sine labore alacres congregentur. Et si aliquis eorum con-

ANNO
CHRISTI
585.

tumax fuerit, aut excusationem falsæ necessitatis,
quare non interfit, inuenerit; & postea publicatum
fuerit quod inepta erat eius excusatio, volumus
vt vsque ad Concilium vniuersale a communione
& caritate fraterna maneat alienus.

10 SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Priscus episcopus ecclesiæ Lugdunensis subscripsi.
Euantius episcopus ecclesiæ Viennensis subscripsi.
Prætextatus episcopus ecclesiæ Rothomagensis subscripsi.
Bertechrannus episcopus ecclesiæ Burdigalensis subscripsi.
Artemius episcopus ecclesiæ Senonicæ subscripsi.
Sulpitius episcopus ecclesiæ Bituricæ subscripsi.
Syagrius episcopus ecclesiæ Æduorum subscripsi.
Fauftus episcopus ecclesiæ Ausciorum subscripsi.
Orestes episcopus ecclesiæ Vafaticæ subscripsi.
Aunacharius episcopus ecclesiæ Autifiodorensis subscripsi.
Estitius episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ subscripsi.
Siluester episcopus ecclesiæ Vefontiensis subscripsi.
Theodorus episcopus ecclesiæ Massiliensis subscripsi.
Ferreolus episcopus ecclesiæ Lemouicinæ subscripsi.
Palladius episcopus ecclesiæ Santonicæ subscripsi.
Ragnoaldus episcopus ecclesiæ Valentinae subscripsi.
Pappolus episcopus ecclesiæ Carnotinae subscripsi.
Heracius episcopus ecclesiæ Diniensis subscripsi.
Eusebius episcopus ecclesiæ Matiscensis subscripsi.
Namatius episcopus ecclesiæ Aurelianensis subscripsi.
Agricola episcopus ecclesiæ Neuernensis subscripsi.
Ragnemodus episcopus ecclesiæ Parisiorum subscripsi.
Mummolus episcopus ecclesiæ Lingonicæ subscripsi.
11 Marius episcopus ecclesiæ Auenticæ subscripsi.
Trapetius episcopus ecclesiæ Arausicæ subscripsi.
Flauius episcopus ecclesiæ Cabilonensis subscripsi.
Veranus episcopus ecclesiæ Cabellicarum subscripsi.
Antidius episcopus ecclesiæ Agennensis subscripsi.
Carterius episcopus ecclesiæ Petrocoricæ subscripsi.
12 Rusticus episcopus ecclesiæ Vicoiulienfis subscripsi.
13 Sauinus episcopus ecclesiæ Benarnensium subscripsi.
Rufinus episcopus ecclesiæ Conuenicæ subscripsi.
14 Nicasius episcopus ecclesiæ Aquilimensium subscripsi.
Baudigifilus episcopus ecclesiæ Cenomannorum subscripsi.
Cariatto episcopus ecclesiæ Genauensis subscripsi.
Lucerius episcopus ecclesiæ Eloronensium subscripsi.
Amelius episcopus ecclesiæ Bigorritanæ subscripsi.

Vrsicinus episcopus ecclesiæ Cadurcinæ subscripsi.
Vrbicus episcopus ecclesiæ Regensis subscripsi.
Aredius episcopus ecclesiæ Vappicensis subscripsi.
Emeritus episcopus ecclesiæ Ebredunensis subscripsi.
Hiconius episcopus ecclesiæ Mauriennatis subscripsi.
Agroëcius episcopus ecclesiæ Glannatinæ subscripsi.

Item¹ missi episcoporum qui in ea Synodo subscripserunt.

Sapaudi episcopi ab Arelato.
Optati episcopi ab Antipoli.
Deuterii episcopi a Ventio.
Desiderii episcopi a Telone.
Pientii episcopi ab Aquis.
Pauli episcopi a Dea.
Laban episcopi ab Elufa.
Magnulfi episcopi a Tolosa.
Pologronii episcopi a Segefterico.
Martiani episcopi a Tarantasia.
Artemii episcopi a Vassione.
Boetii episcopi a Carpentorato.
Pappi episcopi ab Apta.
Eusebii episcopi ecclesiæ Tricastinorum.
Catulini episcopi a Nicia.
Heliodori episcopi a Sedunis.
Ioannis episcopi ab Auenione.
Vigili episcopi a Senetio.
Agroëcii a Tricastibus.
Felicis a Belica.

Item¹⁶ episcopi qui in ea Synodo fuerunt non habentes sedes.

Fronimius episcopus. Promotus episcopus. Faustianus episcopus.

NOTÆ IACOBI SIRMONTI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Anno Christi DXXCV.*] Annum regis testatur vulgata inscriptio, quæ cum verbis Synodi perperam antea copulabatur: extat autem & in codice Bellouacensi: *Synodus habita in ciuitate Matisconensi anno 24. regni gloriosissimi Guntramni regis*: eundemque Guntramni annum, ac diem quoque Synodo indictam X. Kalendas Nouembres, habet Gregorius Turon. lib. 8. cap. 1. & 7. Synodi vero acta quædam exponit cap. 20. Nec dubium quin Gregorii calculo & nostro Christi annus is fuerit 585. vel argumento, quod iam supra obseruauimus, diei dominicæ, quæ biennio ante, vt Gregorius idem narrat lib. 6. cap. 21. pridie Kalendas Februarias incidens annum arguebat 583. Quare falli eos necesse est, qui Synodum hanc in annum 588. vel in sequentem reiciunt.

¹⁶ *Clotarii iunioris anno 11.*] Chilperici regis filii, qui defuncto patri supe-

ANNO
CHRISTI
585.

superiore anno successerat. Quare aut primus desinens Clotarii an-
nus hic erat, aut secundus inchoans.

¹ *Obnoxietatem.*] Legendum *obnoxiationem*, vt vulgati. Ita enim Can. 2.
codex Bellouacensis & collectio Diuionensis.

⁴ *Relicto fratrum cœtu a mand.*] Bellouac. *relatu fratrum a mand.* Can. 4.
Item paulo post, *altaris oblatio*, Bellouac. & Diuionen. *aris ablatio*.
Item, & cum *Abel vel ceteris iuste offer. promereantur*. Bellouac. &
Diuionen. & *Abel vel ceteris iustis offer. mereantur*. & mox: *omnis*
autem, &c. contendat, *anathemate percellatur*.

⁵ *Si aliquid contentionis.*] Bellouac. *si aliquas intentiones*. & paulo Can. 9.
post, *actiones extricet*. Bellouac. *actiones exerceat*.

⁶ *Per puram hospitalitatem.*] Bellouac. *per ipsam hospitalitatem*. Can. 11.

⁷ *Non conquassentur.*] Diuion. *non quassentur*. Andegau. *non cau-* Can. 12.
sentur.

⁸ *Si quis secularium quempiam.*] Bellouac. *si quis secularium honora-* Can. 15.
torum in itinere obuiam habuerit aliquem ecclesiasticorum graduum vs-
que ad, &c.

⁹ *Legum decreta.*] Bellouac. *legum auctoritatem*. Can. 17.

¹⁰ *Subscriptiones.*] In ordinem alphabeticum de more digestæ fue-
rant in vulgatis, & quinque episcopi prætermisii, quos ex codice
Bellouacensi restituiimus, multis passim, quæ in aliis corrupta erant,
emendatis.

¹¹ *Marius ecclesia Auentica.*] Apud Auenticum, Heluetiorum
coloniam, sedes olim fuit episcopalis. inde postea Lausanam ab
hoc ipso, vt ferunt, Mario translata, Childeberti regis tempo-
ribus.

¹² *Rusticus Vicouiliensis.*] Id est Aturenensis, a Vico Iulio Aturensem
in Nouempopulonia. Meminit autem Rustici huius Vicouiliensis
episcopi Gregorius Turonen. lib. 7. cap. 31.

¹³ *Sauinus Benarnensium.*] Qui hodie Lascarenenses episcopi appel-
lantur, hi olim de gentis nomine Benarnenses dicti, vt *Galactorius*
de Benarno in Synodo Agathensi. Male ergo in vulgatis *Vinarien-*
sium scriptum est pro *Benarnensium*.

¹⁴ *Nicasius Aquilimensium.*] Ita vetus exemplar, non, vt in vulga-
tis, Auxitanæ. Auscensis enim, siue Auxitanus, episcopus erat Fau-
stus, qui iam supra nominatus est: hic vero Nicasius episcopus En-
golismensis, de quo Gregorius lib. 9. capite 41.

¹⁵ *Missi episcoporum.*] Vulgata editio pro episcopis 18. quorum vi-
carii Synodo subscripsisse dicuntur, episcopos habet 20. duobus ad-
iectis, Agroecio Tricassino, & Felice Belicensi, qui prætermitti
minime debent.

¹⁶ *Episcopi non habentes sedes.*] Ex his Fronimius episcopus fuerat
Agathensis, sed a Gothis deiectus sedem hoc tempore non habe-
bat: postea successit Deuterio Venciensi, vt est apud Gregorium
libro 9. capite 24. Promotus vero ille est, quem in Dunensi castro
non rite consecratum Synodus IV. Parisiensis abstinere iussit. Fau-
stianus in hoc ipso Concilio remotus est ab episcopatu Auenensi, ad

Concil. Tom. 13.

M

quem ordinatus fuerat a Berteranno Burdigalensi, & aliis, vt Gregorius idem narrat lib. 7. cap. 31. & lib. 8. cap. 20.

ANNO
CHRISTI
585.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Causa
Concili.

Concilium.] Hæc Synodus conuocata est iussu regis Guntramni: qui cum magno dolore videret statum regni sui quotidie in peius vergere, seque contra Gothos aliquoties infeliciter pugnasse, maiorum fontem altius inquirens, solos episcopos hac in re culpandos esse animaduertit; vtpote qui populum corruptis suis moribus Dei vindicis iram in se prouocantem, euangelicis, vt par erat, doctrinis non instituerent. Quare in eosdem nonnihil commotus, omnes metropolitanos in sua prouincia positos, cum reliquis omnibus episcopis sibi subditis conuenire voluit, vt Synodo generali congregati, definirent & statuerent, quidquid ad mores ecclesiæ vniuersæ reformandos necessarium esse ipsi iudicarent.

Hæc Synodus generalis appellatur, quia in ea omnes metropolitani episcopi, quotquot erant in regno Guntramni, conuenerunt.

Ad hanc Synodum referendum est quod Gregorius Turonensis lib. 8. cap. 12. hist. Franc. scribit de Theodoro Massiliensi episcopo sanctissimo: quem sæcularis iudex a se antea satis exagitarum, ad præsentiam regis Guntramni, inquit Gregorius prædicto loco, direxit, vt scilicet ad Synodum, quæ Matiscone futura erat, quasi ab episcopis dammandus, adesset.

Quæ in
hoc Con-
cilio gesta.

Præter ea quæ in actis Concilii habentur, in hac Synodo circa diuersorum episcoporum causas & iudicia illa contigerunt de quibus ita Greg. lib. 8. cap. 20. Interim dies aduenit: & episcopi ex iussu regis Guntramni apud Matisconensem urbem collecti sunt. Faustianus autem qui ex iussu Gundebaldi Aquensis urbis fuerat episcopus ordinatus, ea conditione remouetur, vt eum Berthramnus, Oresteque siue Palladius, qui eum benedixerant, vicibus pascere, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent. Nicetius autem ex laico, qui primus Chilperico regi præceptum elicuerat, in ipsa vrbe episcopatum adeptus est. Vrsicinus autem Cadurcensis episcopus excommunicatur, pro eo quod Gundebaldum excepisse publice confessus est, accepto eiusmodi placito, vt penitentiam tribus annis ageret, neque capillum neque barbam tonderet, vino & carnibus abstinere: Missas celebrare, clericos ordinare, ecclesias chrismaque benedicere non præsumeret, eulogias dare penitus non auderet: utilitas tamen ecclesiæ, per eius ordinationem, sicut solita erat, omnino exerceretur. Et paulo post: Prætextatus vero Rothomagensis episcopus, orationes quas in exilio positus scripsit, coram episcopis recitauit: quibusdam quidem placuerunt, a quibusdam vero, quia artem secutus minime fuerat, reprehendebantur: stylus autem per loca ecclesiasticus & rationalis erat. Hactenus de rebus in Concilio gestis Gregorius.

Qui &
quot epi-
scopi inter-
fuerint.

Episcopi 62. Concilio interfuerunt in propria persona: per legatos nonnulli præsto fuere: ex his sanctitate celebres sunt, Priscus Euantijs, Prætextatus, Theodorus, Sulpitius, Veranus, alique plures.

ANNO
CHRISTI
585.

^b *Anno regni eius 24.*] Celebrata est enim hæc Synodus, vt ex præcedentibus patet, in fine anni 588. quo 24. Guntramni regis numerari incipit.

^c *Anno Christi 588.*] Qui cum initio vigesimi quarti anni regis Guntramni coincidit. Fuisse autem hanc Synodum initio anni 24. Guntramni celebratam, testantur acta Concilii. Ex Gregorio Turonensi lib. 8. cap. 7. constat indictam fuisse ad XI. Kalendas Nouembris quo Palladius & Berthechrannus episcopi præsto esse iussi erant.

^d *Priscus episcopus patriarcha.*] Cum Venetiarum, Istriae, atque Liguria episcopi essent in schismate, de quo supra in epistolis Pelagii prima & secunda, Paulinusque Aquileiensis his omnibus præemineret, placuit iisdem schismaticis, qui ab ecclesia Romana descuerant, eundem Paulinum, teste Paulo diacono lib. 2. de gest. Longobard. cap. 12. patriarcham nominare, quem sibi loco summi pontificis supremum antistitem constituerant. Et quamquam in Italia hætenus nemo præter Romanum pontificem apud veteres eiusmodi titulo insignitus fuisse legatur; temporibus tamen hisce prædictum nomen frequenter vsurpatum reperitur pro archiepiscopo; nimirum vt qui sub se alios haberet episcopos, sicut dictus esset archiepiscopus, ita pariter ex vocis significatione princeps patrum, & Græco nomine patriarcha nominaretur. Sunt de his plura exempla: Gregorius enim Turon. lib. 5. cap. 20. histor. Franc. sanctum Nicetium archiepiscopum Lugdunensem patriarcham appellat. Ita hic Priscus eiusdem ecclesiae Lugdunensis archiepiscopus, patriarcha vocatur. Apud Vi-
Priscus quis fuerit.

^e *De sacrosanctis ecclesiis.*] Ad hæc iterum sancienda patres inducti fuisse videntur, ob diuersos casus, quos diuersis in locis accidisse diximus supra in notis Concilii Parisiensis sub Benedicto I. Mouebantur exemplis recentibus, quæ etiam circa hæc tempora huius Concilii acciderant Turonis in atrio ecclesiae sancti Martini, quæque contigerant apud Agennensem ciuitatem in basilica sancti Vincentii martyris, de quibus videatur Gregorius libro 6. hist. cap. 21. & 22. & lib. 7. capite 28. & 29.

PRÆCEPTIO

GLORIOSISSIMI REGIS GVNTRAMNI
AD EPISCOPOS ET IVDICES REGNI SVI,
post Synodum suprascriptam edita, de obser-
uando die dominico, & aliis.

*Gunthrammus rex Francorum omnibus pontificibus, ac vniuersis
sacerdotibus, & cunctis iudicibus in regione
nostra constitutis.*

PER hoc supernæ maiestatis auctorem, cuius vniuersa reguntur imperio, placari credimus, si in populo nostro iustitiæ iura seruamus: & ille pius pater & dominus, qui humanæ fragilitatis substantiam suo semper adiuuare consuevit auxilio, melius dignabitur cunctorum necessitatibus quæ sunt opportuna concedere, quos cognoscit præceptorum suorum monita custodire. Dum pro regni ergo nostri stabilitate, & saluatione regionis, vel populi sollicitudine attentius pertractaremus; agnouimus infra regni nostri spatia vniuersa scelera, quæ Canonibus & legibus pro diuino timore puniri consueverant, suadente aduersario boni operis perpetrari: & ex hoc procul dubio indignatione cælesti, per diuersas sæculi tempestates, homines ac pecora, aut morbo consumi censentur, aut gladio, dum diuina iudicia non timentur: atque ita fit, vt admittendo illicita per ignorantiam multi depereant, & non solum præsentem vitam celerius cogantur amittere, sed & inferni supplicia sustinere. Ad vos ergo, sacrosancti pontifices, quibus diuina clementia potestatis paternæ concessit officium, in primis nostræ serenitatis sermo dirigitur, sperantis quod ita populum vobis prouidentia diuina commissum frequenti prædicatione studeatis corrigere, & pastoralis studio gubernare, quatenus dum vniuersi diligendo iustitiam conuersatione præcipua cum omni honestate studuerint viuere melius, cuncta rerum aduersitate remota, cælesti beneficio concedatur tranquillitas temporum, & congrua saluatio populorum. Et licet absque nostra admonitione ad vos specialiter prædican-

di causa pertineat; attamen reliquorum peccatis vos omnino credimus esse participes, si filiorum vestrorum culpas non assidua obiurgatione corrigitis, sed silentio præteritis. Nam nec nos, quibus facultatem regnandi superni regis commisit auctoritas, iram eius euadere possumus, si de subiecto populo sollicitudinem non habemus. Idcirco huius decreti ac definitionis generalis vigore decernimus, ut in omnibus diebus dominicis, in quibus sanctæ resurrectionis mysterium veneramur, vel in quibuscumque reliquis solennitatibus, quando ex more ad veneranda templorum oracula vniuersæ plebis coniunctio deuotionis congregatur studio, præter victum quem præparari conuenit, ab omni corporali opere suspendantur, nec vlla causarum præcipue iurgia moueantur: sed vos, apostolici pontifices, iungentes vobiscum consacerdotes vestros, & filios seniores ecclesiæ, ac iudices locorum, quoscumque agnoscitis quod vitæ qualitas honesta commendat, ita vniuersam populi multitudinem constanti vel Deo placita iugiter prædicatione corrigite, ut & bene viuentes mysticus adhortationis sermo mulceat, & excedentes ad viam recti itineris correctio pastoralis adducat: quatenus omnes vnanimi deliberatione laudabiliter studeant viuere, vel æquitatem & iustitiam conseruare; qualiter ab omni peccatorum face liberos suos sancta suscipiat ecclesia Christianos. Enimuero quicumque sacerdotum, aut sæcularium, intentione mortifera perdurantes, crebrius admoniti, emendare neglexerint, alios canonica seueritas corrigat, alios legalis poena percellat: quoniam nec innocentes potest reddere collata securitas liberos, nisi culparum probatio punierit criminosos; nec minor est pietas proteruos conterere, quam releuare compressos. Conuenit ergo, ut iustitiæ & æquitatis in omnibus vigore seruato, distringat legalis ultio iudicum, quos non corrigit canonica prædicatio sacerdotum: quo fiat ut dum præterita refecantur scelera, nullus audeat perpetrare futura; & ita vniuersos excedentes pro disciplinæ tenore seruando correctionis frena constringant, ut in vniuersa regione nostra pacis & concordie iura proficiant. Cuncti itaque iudices iusta, sicut Deo placet, studeant dare iudicia. Nam non dubium est, quod acrius

illos condemnabit sententia nostri iudicii, a quibus non tenetur æquitas iudicandi. Non vicarios, aut quoscunque de latere suo per regionem sibi commissam instituere vel destinare præsumant, qui, quod absit, malis operibus consentiendo, venalitatem exerceant, aut iniqua quibuscunque spolia inferre præsumant. Clericorum transgressiones cum aduersario instigante contigerint, quatenus illis pro diuino amore reuerentia maior impenditur, tantum conuenit vt acrius refecentur: quoniam si sancti pastores, aut instituti iudices, quod nefas est, subiectorum suorum scelera potius occultare, quam refecare tentaauerint, se ex hoc amplius reos esse vel noxios non ignorant. Cuncta ergo quæ huius edicti tenore decreuimus, perpetualiter volumus custodiri, quia in sancta Synodo Matisconensi hæc omnia, sicut nostis, studuimus definire, quæ præsentī auctoritate vulgamus. Subscriptio domni Gunthramni regis, Perrunas. Data sub die iv. Idus Nouembris anno xxiv. regni suprascripti regis.

NOTA SEVERINI BINII.

* *Præceptio gloriosissimi regis Guntramni.*] Post peractam Synodum Matisconensem II. rex Guntramnus hanc sanctionem ad episcopos atque iudices scriptam edidit: qua (vt decet religiosissimum principem) eosdem hortatur episcopos, Verbi in primis prædicationi inuigilare, suumque vt officium non per vicarios, sed per seipsosexpleant. Vtinam omnes Christiani principes, huius regis exemplo, ad populi mores corrigendos, atque ad iudices emendandos se conuertant, dum peste, penuria, bello, aliisque calamitatibus affliguntur.

GVNTRAMNI REGIS
ADLOCVTIO,

QVANDO IN AVDIENTIA PVBLICA CONVOCATIS
episcopis, & optimatibus, discussi sunt duces qui rem
bellicam male administrarant anno Christi dxxxv.

BELLO quod Guntramnus aduersus Hispanos Ingundis filie
causa destinarat, cum exercitum in Septimaniam præmisisset,
milites soluta disciplina, quacumque iter erat, cædibus & rapinis,
ac sacrorum etiam locorum direptionibus omnia populati sunt. Quo
factum, vt non modo nihil promouerint, verum etiam in reditu, cum

*per eadem loca regrederentur, partim fame ob rerum inopiam, partim
seditionibus perierint supra quinque millia. Quibus reuersis,
ait Gregorius Turonensis libro 8. cap. 30. magna Guntramnum
regem amaritudo cordis obsedit. Duces vero supradicti
exercitus ad basilicam sancti Symphoriani martyris expe-
tierunt. Veniente itaque rege ad eius solennitatem, re-
praesentati sunt sub conditione audientiae in postmodum
futurae. Postea vero, quatuor conuocatis episcopis, nec
non & maioribus natu laicorum, duces discutere coepit
dicens: Qualiter nos hoc tempore victoriam obtinere pos-
sumus, qui ea quae patres nostri consecuti sunt non custo-
dimus? Illi vero ecclesias aedificantes, in Deum spem om-
nemponentes, martyres honorantes, sacerdotes veneran-
tes, victorias obtinuerunt, gentesque aduersas diuino opi-
tulante adiutorio, in ense & parma saepius subdiderunt.
Nos vero non solum Deum non metuimus, verum etiam
sacra eius vastamus, ministros interficimus, ipsa quoque
sanctorum pignora in ridiculo discerpimus ac vastamus.
Non enim potest obtineri victoria, ubi talia perpetrantur.
Ideo manus nostrae sunt inuolidae, ensis tepescit, nec cly-
peus nos, ut erat solitus, defendit ac protegit. Ergo si hoc
meae culpa adscribitur, iam id Deus capiti meo restituat.
Certe si vos regalia iussa contemnitis, & ea quae praecipio
implere differtis, iam debet securis capiti vestro submer-
gi. Erit enim documentum omni exercitui, cum vnus de
prioribus fuerit interfectus. Verumtamen iam experiri
debemus, quid agi oporteat. Si quis iustitiam sequi desti-
nat, iam sequatur: si quis contemnit, iam ultio publica cer-
uici eius immineat. Satiusest enim, ut pauci contumaces
pereant, quam ira Dei super omnem regionem dependat
innoxiam. Haec rege dicente, responderunt duces: Boni-
tatis tuae magnanimitas, rex optime, enarrari facile non
potest, qui timor tibi in Deum sit, qui amor in ecclesias,
quae reuerentia in sacerdotes, quae pietas in pauperes, quae-
ue dispensatio in egenos. Sed quia omnia, quae gloria ve-
stra profert, recta veraque esse censentur, quid faciemus
quod populus omnis in vitium est dilapsus, omnemque
hominem agere quae sunt iniqua delectat? Nullus regem
metuit, nullus ducem, nullus comitem reueretur: & si for-
tassis alicui ista displicent, & ea pro longanimitate vitae ve-*

stræ emendare conatur, statim seditio in populo, statim tumultus exoritur; & in tantum vnusquisque contra seniore[m] sæua intentione grassatur, vt vix se credat euadere, si tandem filere nequiu[er]it. Ad hæc rex ait: Si quis sequitur iustitiam, viuat: si quis legem mandatumque nostrum respuit, iam pereat, ne nos diutius hoc blasphemium prosequatur.

CONVENTVS APVD ANDELAVM,

ANNO
CHRISTI
587.

QUANDO INTER GVNTRAMNVM ET CHILDEBERTVM reges, episcoporum procerumque consilio pax firmata, mutuique foederis pactio conscripta est anno Christi DXXCVII.

De hoc Conuentu & foedere scribit Gregorius Turonensis libro 9. histor. cap. 11. *Rex, inquit, Guntramnus, cum nepote suo ac reginis, id est cum Childeberto rege, & cum Brunichilde matre, ac Faileuba uxore Childeberti, pacem firmavit, & conscriptis pactio[n]ibus regressus est vnusquisque in ciuitatem suam.* Pactio[n]is vero exemplar profert idem cap. 20. quo loco illam Childeberti legatis a Guntramno prolatam ac relegi iussam narrat.

EXEMPLAR PACTIO[N]IS.

CVM in Christi nomine præcellentissimi domini Gunthramnus & Childebertus reges, & gloriosissima domina Brunichildis regina, Andelaum caritatis studio conuenissent, vt omnia quæ vndecumque inter ipsos scandalum poterant generare, pleniori consilio definirent; id inter eos, mediantibus sacerdotibus atque proceribus, Deo medio, caritatis studio sedit, complacuit, atque conuenit, vt quamdiu eos Deus omnipotens in præsentis sæculo superesse voluerit, fidem & caritatem puram & simplicem sibi debeant conseruare. Similiter quia domnus Gunthramnus, iuxta pactio[n]em, quam cum bonæ memoriæ domno Sigiberto inierat, integram portio[n]em, quæ est de regno Chariberti, illis fuerat consecutus, sibi diceret in integrum redhiberi; & pars domni Childeberti, ea quæ pater suus possederat, ad se vellet ex omnibus reuocare: id inter ipsos constat fixa deliberatione finitum, vt

in

in illam tertiam portionem de Parisiensi ciuitate cum terminis & populo suo, quæ ad domnum Sigibertum de regno Chariberti conscripta pactione peruenerat, cum castellis Duno & Vindocino, & quidquid de pago Stampensi, vel Carnoteno, in peruiio illo antefatus rex cum terminis & populo suo perceperat, in iure & dominatione domni Gunthramni, cum eo quod superstiti domno Sigiberto de regno Chariberti antea tenuit, debeant perpetualiter permanere: pari cōditione ciuitates Meldonenfes, & duas portiones de Siluaneſtis, Turonos, Pictauos, Abrincatas, Vicum Iulienſem, cum Conſorannis, Lapurdo, & Albige, domnus Childebertus rex cum terminis, a præſenti die ſuæ vindicet poteſtati. Ea igitur conditione ſeruata, vt quem Deus de ipsis regibus ſuperſtitē eſſe præceperit, regnum illius, qui abſque filiis de præſentis ſæculi luce migrauerit, ad ſe in integritatem iure perpetuo debeat reuocare, & poſteris ſuis Domino auxiliante relinquere. Illud ſpecialiter placuit per omnia inuiolabiliter conſeruari, vt quidquid domnus Gunthramnus rex filiæ ſuæ Clotildi contulit, aut adhuc Deo propitiante contulerit, in omnibus rebus atque corporibus, tam in ciuitatibus, quam agris vel redditibus, in iure & dominatione ipſius debeat permanere: & ſi quid de agris ſiſcalibus, vel ſpeciebus atque præſidio, pro arbitrii ſui voluntate facere, aut cuiquam conferre voluerit, in perpetuo auxiliante Domino conſeruetur; neque a quocumque vllō vnquam tempore conuellatur: & ſub tuitione ac deſenſione domni Childeberti, cum his omnibus quæ ipſam tranſitus genitoris ſui inuenerit poſſidentem, ſub omni honore & dignitate ſecura debeat poſſidere. Pari conditione repromittit domnus Gunthramnus rex, vt ſi, vt habet humana fragilitas, quod diuina pietas non permittat, nec ille videre deſiderat, contigerit domnum Childebertum eo ſuperſtite de hac luce migrare, filios ſuos Theodobertum & Theodoricum regem, vel ſi adhuc alios ipſi Deus dare voluerit, vt pius pater ſub ſua tuitione & deſenſione recipiat: ita vt regnum patris eorum ſub omni ſoliditate poſſideant, & genitricem domni Childeberti, domnam Brunichildem reginam, vel filiam eius Clodoſuindam, germanam domni Childeberti regis, quamdiu intra regionem Francorum fuerit, vel

eius reginam Faileubam, tamquam sororem bonam, & filias in sua tuitione & defensione, spiritali dilectione recipiat, & sub omni honore & dignitate cum omnibus rebus earum, cum ciuitatibus, agris, redditibus, vel cunctis titulis, & omni corpore facultatis, tam quod præsenti videntur tempore possidere, quam quod adhuc Christo præsule iuste potuerint augmentare, sub omni securitate & quiete possideant: vt si quid de agris fiscalibus, vel speciebus atque præsidio, pro arbitrii sui voluntate facere, aut cuiquam conferre voluerint, fixa stabilitate in perpetuo conferuetur, nec a quibuscumque voluntas illarum vlllo tempore conuellatur. De ciuitatibus vero, hoc est Burdegala, Lemouica, Cadurco, Benarno, & Begorra, quas Gailefuindam germanam domnæ Brunichildis tam in dote, quam in morganegiba, hoc est matutinali dono, in Franciam venientem certum est acquisisse; quas etiam per iudiciū gloriosissimi domni Gunthramni regis, vel Francorū, superstitibus Chilperico & Sigiberto regibus, domna Brunichildis noscitur acquisisse; ita conuenit, vt Cadurcam ciuitatem, cum terminis & cuncto populo suo, domna Brunichildis de præsenti in sua proprietate percipiat: reliquas vero ciuitates ex hac cōditione superius nominatas, domnus Gunthramnus dum adiuuit possideat; ita vt quandoque post eius transitū, in dominatione domnæ Brunichildis, heredumque suorum cum omni soliditate Deo propitiante reuertantur; nec superstiti domno Gunthramno, neque a domna Brunichilde, neque a filio suo Childeberto rege, filiisque suis, quolibet ingenio vel tempore repetantur. Simili modo conuenit, vt Siluanectum domnus Childebertus in integritate teneat, & quantum tertia domni Gunthramni exinde debita competit, de tertia domni Childeberti, quæ est in Rosfontensi, domni Gunthramni partibus compensetur. Similiter conuenit, vt secundū pactiones inter domnum Gunthramnum, & bonæ memoriæ domnū Sigibertū initas, leudes illi, qui domno Gunthramno post transitum domni Clotarii sacramenta primitus præbuerunt, etsi postea conuincuntur se in parte alia tradidisse, de locis, vbi cōmanere videntur, conuenit vt debeant remoueri. Similiter & qui post transitum domni Clotarii conuincuntur domno Sigiberto sacramenta

ANNO
CHRISTI
587.

primitus præbuisse, & se in aliam partem transtulerunt, modo simili remoueantur. Similiter quidquid antefati reges ecclesiis aut fidelibus suis contulerint, aut adhuc conferre cum iustitia, Deo propitiante, voluerint, stabiliter conferuetur: & quidquid vnicuique fidelium in vtriusque regno per legem & iustitiam redhibetur, nullum ei præiudicium pariat; sed liceat res debitas possidere atque recipere. Et si aliquid cuicumque per interregna sine culpa sublatum est, audientia habita restauretur. Et de eo quod per munificentiam præcedentium regum vnusquisque vsque ad transitum gloriosæ memoriæ domni Clotarii regis possedit, cum securitate possideat. Et quod exinde fidelibus personis ablatum est, de præsentī recipiat. Et quia inter præfatos reges pura & simplex est in Dei nomine concordia illigata, conuenit vt in vtroque regno vtriusque fidelibus, tam pro causis publicis, quam priuatis, quicumque voluerit ambulare, peruium nullis temporibus denegetur. Similiter conuenit, vt nullus alterius leudes nec sollicitet, nec venientes excipiat. Quod si forsitan pro aliqua amissione partem alteram crediderit expetendam, iuxta æqualitatem culpæ excusati reddantur. Hoc etiam huic addi placuit pactioni, vt si qua pars præsentia statuta sub quacumque calliditate, tempore quocumque transcendere, omnia beneficia, tam repromissa, quam in præsentī collata amittat, & illi proficiat qui inuiolabiliter omnia superscripta seruauerit: & sit de sacramentorum obligatione in omnibus absoluta. His itaque omnibus definitis, iurant partes per Dei omnipotentis nomen, & inseparabilem trinitatem, vel diuina omnia, ac tremendum diem iudicii, se omnia quæ superius scripta sunt absque vllō dolo malo, vel fraudis ingenio, inuiolabiliter seruaturos. Facta pactio sub die quarto Kalendas Decembris, anno vicesimo sexto regni domni Gunthcramni regis, domni Childeberti vero duodecimo anno.

NOTA IACOBI SIRMONT
SOCIETATIS IESV.

¹ *Conuentus apud Andelaum.*] Vetus nomen retinet opidum in pago Lingonenſi, cuius ſitum indicat Fredegarius: *Anno*, inquit, *XVII. regni Theodorici Lingonas menſe Maio exercitus adunatur: dirigenſque per Andelaum, Naſio caſtro capto, Tullum ciuitatem peruenit.*

Concil. Tom. 13.

N ij

SYNODVS
CONSTANTINOPOLITANA
IN CAUSA GREGORII ANTIOCHENI EPISCOPI
celebrata anno Domini DXXXVII.

NOTA.

Qua occa-
sione habi-
ta.

Gregorius
absoluitur a
calumnia
accusato-
rum.

Ioannes
Constanti-
nopolitanus
episcopus
se vniuersa-
lem nomi-
nat.

Acta Con-
cilii ex par-
te reproba-
ta.

^a *Synodus Constantinopolitana.*] Hæc Synodus habita fuit ista occa-
sione: Gregorius Antiochenus episcopus inuidia præfectorum &
totius populi accusabatur, inquit Euagrius libro 6. cap. 7. *cum pro-
pria sorore alteri viro in matrimonium data rem habuisse: prosperumque
ciuitatis statum non semel, sed sæpius labefactasse.* De quo crimine cum
se purgasset, & ad Concilium prouocasset, profectus est Constanti-
nopolim, vt ibidem se purgaret. Causa cognita, post multas & graues
contentiones, inquit prædicto loco Euagrius, *secundum Gregorium
sententia promulgata est.* Hæc est illa causa, cuius prætextu sanctus
Gregorius multis in locis ait Ioannem Constantinopolitanum epi-
scopum Synodum fecisse, in qua se vniuersalem episcopum appella-
ret. Verba sancti Gregorii libro 4. indiæ. 13. epist. 36. ad Eulogium
hæc sunt: *Ante annos octo sanctæ memoria Pelagii decessoris mei tem-
pore frater & coepiscopus noster Ioannes in Constantinopolitana vrbe, ex
causa alia occasionem quærens, Synodum fecit, in qua se vniuersalem ap-
pellare conatus est. Quod mox idem decessor meus vt agnouit, directis li-
teris ex auctoritate sancti Petri apostoli, eiusdem Synodi acta cassauit:
quarum videlicet epistolarum sanctitati vestra exemplaria studui destinare.*
Sintne acta huius Synodi a Pelagio ex parte, vel omnino reprobata,
idem sanctus Gregorius declarat his verbis: *Cognoscat fraternitas ve-
stra Ioannem Constantinopolitanum in Synodo superbum ac pestiferum
æcumenicon, hoc est, vniuersalis sibi vocabulum usurpasse. Quod beate
recordationis Pelagius decessor noster, &c.*

CONCILIVM ARVERNENSE.

ANNO
CHRISTI
588.

DE PAROCHIIS CADVRCINIS REPETENTI
episcopo Ruthenensi adiudicatis, sub annum Christi
DXXXVIII. hoc est regum Guntramni XXVII. Childe-
berti XIII. Clotarii iunioris IV.

SYNODVS hæc apud urbem Aruernam celebrata est a Sulpitio
metropolitano Bituricensi cum suis prouincialibus, in quorum
numero censebantur Ruthenensis & Cadurcinus episcopi, cum reli-
quis Aquitanicæ primæ. Quæ autem conuocandæ Synodi occasio,

ANNO CHRISTI 588. quodque illius de orta inter vtrumque antistitem controuersia iudicium fuerit, apud Gregorium Turonensem legere est lib. v. i. historiae cap. xxxviii. Theodosius, inquit, Ruthenorum episcopus obiit, & Innocentius Gabalitanorum comes eligitur ad episcopatum, opitulante Brunichilde regina. Sed assumpto episcopatu, confestim Vrsicinum Cadurcinæ urbis episcopum laceßere cœpit, dicens, quia diœceses Ruthenæ ecclesiæ debitas retineret. Vnde factum est, vt diuturna intentione gliscente, post aliquot annos coniunctus metropolitanus cum suis prouincialibus apud urbem Aruernam residens iudicium emanaret, scilicet vt parochias, quas nunquam Ruthena ecclesia tenuisse recolebatur, reciperet, quod ita factum est. Et capite sequenti. Remigius Biturigum episcopus obiit. Post hæc Sulpitius in ipsa vrbe ad sacerdotium Guntheramno rege fauente præligitur. Hic Synodum illam, cuius supra meminimus, pro parochiis Cadurcinis fieri commonuit.

ANNO CHRISTI 589. a CONCILIVM TOLETANVM III.

SVB PELAGIO II.

ANNO DOMINI DXXCIX. CELEBRATVM,

In quo Gothi in Hispania abiurata Arianæ hæreseos perfidia orthodoxam fidem profitentur.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, anno quarto regnante gloriosissimo domino Reccaredo rege, die octauo Iduum Maiarum, æra DCXXVII. hæc sancta Synodus habita est in ciuitate regia Toletana ab episcopis totius Hispaniæ, vel Galliæ, qui infra scripti sunt.

Cum pro fidei suæ sinceritate idem gloriosissimus princeps * omnis regiminis sui pontifices in vnum conuenire mandasset, vt tam de eius conuersione, quam de gentis Gothicæ innouatione in Domino exultarent, & diuinæ dignationi pro tanto munere gratias agerent, sanctissimus idem princeps sic venerandum Concilium alloquitur, dicens:

Non incognitum reor esse vobis, reuerendissimi sacerdotes, quod propter instaurandam disciplinæ ecclesiasticæ formam ad nostræ vos serenitatis præsentiam deuoca-

Legendum
Galliæ non
Galliciæ vt
in quibus-
dam, quia
Gallia Nar-
bonensis in
regno Go-
thorum cõ-
tinebatur.

uerim. Et quia decursis retro temporibus hæresis immi-
nens, in tota ecclesia catholica agere synodica negotia de-
negavit; Deus, cui placuit per nos eiusdem hæresis obi-
cem depellere, admonuit instituta de more ecclesiastica
reparare. Ergo sit vobis iucunditatis, sit gaudii, quod mos
canonicus prospectu Dei, per nostram gloriam, ad pater-
nos reducit terminos. Prius tamen admoneo pariter, &
exhortor, ieiuniis vos & vigiliis atque orationibus ope-
ram dare; vt ordo canonicus, quem a sacerdotalibus sen-
sibus detraxerat longa ac diutina obliuio, * quo ætas no-
stra se nescire fatetur, diuino vobis rursus dono patefiant.
Adhæc autem gratias Deo agentes & religiosissimo prin-
cipi vniuerso Concilio in laudibus acclamante, triduanū
est exinde prædicatum ieiunium. Sed cum die octauo
Iduum Maiarum in vnum agmen Dei sacerdotes adessent,
& oratione præmissa vnusquisque sacerdotū competenti
loco resedisset; ecce in medio illorum adfuit serenissimus
princeps, seque cum Dei sacerdotibus orationi commu-
nicans, diuino deinceps flamine plenus, sic ad loquendum
exorsus est, dicens: Non credimus vestram latere sancti-
tatem, quanto tempore in errore Arianorum laborasset
Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri
dies quibus nos vestra beatitudo fidei sanctæ catholicæ
cognouit esse sociatos, credimus generaliter magnum, &
æternum gaudium habuisse. Et ideo, venerandi patres, ad
hanc vos peragendam congregari iussimus Synodum, vt
de omnibus nuper aduenientibus ad Christum, ipsi æter-
nas Deo gratias deferatis. Quidquid vero verbis apud sa-
cerdotium vestrum nobis agendum erat de fide atque spe
nostra, quæ gerimus in hunc tomum conscripta atque
allegata * notescimus. Relegatur enim in medio vestri, &
iudicio synodali examinatus, per omne successuum tem-
pus gloria nostra eiusdem fidei testimonio decorata clare-
scat. Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus,
offerente rege, sacrosanctæ fidei tomus, & pronuntiante
notario clara voce recensitus est ita:

* quæ, al.
quem, al.
quæque.* notifi-
cimus.

Quamuis Dominus Deus omnipotens pro vtilitatibus
populorum, regni nos culmen subire tribuerit, & mode-
ramen gentium non paucarum regiæ nostræ curæ com-
miserit, meminimus tamen nos mortalium conditione

ANNO
CHRISTI
589.

* extolli-
mur,

* sint, vt
bonorū
nostro-
rum ni-
hil egeat,
nisi

* natus
ingeni-
tus

* in diui-
nitate

* hominis
* natura,

* aposto-
licam vni-
tatem in

* constan-
ter

* hæretici
* propriæ
niteren-
tur per-
fidie.

constringi, nec posse felicitatem futuræ beatitudinis aliter promereri, nisi nos cultui veræ fidei deputemus, & conditori nostro saltim confessione, qua dignus ipse est, placeamus. Pro quare quanto subditorum gloria regali excellimus, tanto prouidi esse debemus in his, quæ ad Deum sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus a Deo nobis creditis consulere. Ceterum, quid pro tantis beneficiorum collationibus omnipotentia diuinæ valemus tribuere, quando omnia ipsius sunt, nisi vt in eum tota deuotione credamus? Quemadmodum per scripturas sacras seipsum intelligi voluit, & credi præcepit, id est, vt confiteamur esse Patrem, qui genuerit ex sua substantia Filium sibi coæqualem & coæternum; non tamen vt ipse idem sit natus, & genitor; sed persona alius sit Pater, qui genuit, alius sit Filius, qui fuerit generatus; vnus tamen vterque substantiæ diuinitate subsistat. Pater ex quo sit Filius, ipse vero ex nullo sit alio; Filius qui habeat Patrem, sed sine initio, & sine diminutione, in ea, qua Patri coequalis, & coæternus est, diuinitate subsistat. Spiritus æque sanctus confitendus a nobis, & prædicandus est a Patre & a Filio procedere, & cum Patre & Filio vnus esse substantiæ, tertiam vero in trinitate Spiritus sancti esse personam, qui tamen communem habeat cum Patre & Filio diuinitatis essentiam. Hæc enim sancta trinitas vnus est Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, cuius bonitate omnis licet bona sit condita creatura, per assumptam tamen a Filio humani habitus formam, a damnata progenie reformamur ad beatitudinem pristinam. Sed sicut veræ salutis indicium est, trinitatem in vnitatem, & vnitatem in trinitate sentire, ita erit consummatio iustitiæ, si eandem fidem intra vniuersalem ecclesiam teneamus, & apostolica monita in apostolico positi fundamento seruemus. Vos tamen Dei sacerdotes meminisse oportet, quantis hucusque ecclesia Dei catholica per Hispanias aduersæ partis molestiis laborauerit: dum & catholici constantem fidei suæ tenerent ac defenderent veritatem, & hæretici hæreses pertinaciori animositate propriam niterentur vindicare perfidiam. Me quoque, vt re ipsa conspiciatis, calore fidei accensum, in eo Dominus excitauit, vt depulsa obstinatione infidelitatis, & discordiæ submoto furore,

Isa. 56.

Math. 18.

Psal. 39.

populum qui sub nomine religionis famulabatur errori, ad agnitionem fidei & ecclesiæ catholicæ consortium reuocarem. Adest enim omnis gens Gothorum inclyta & fere omnium gentium * gemina virilitate * opinata; quæ licet suorum prauitate doctorum a fidei hæctenus vel unitate ecclesiæ fuerit catholicæ segregata; * toto nunc tamen * mecum assensu concordans eius ecclesiæ communioni participatur, quæ diuersarum gentium multitudinem materno sinu suscipit, & caritatis vberibus nutrit, de qua Propheta canente dicitur: *Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus.* Nec enim Gothorum sola conuersio ad cumulum nostræ mercedis accessit; quinimo & Sueuorum gentis infinita multitudo, quam præsidio cælesti nostro regno subiecimus, alieno licet vitio in hæresim deductam, nostro tamen ad veritatis originē studio reuocauimus. Proinde, sanctissimi patres, has nobilissimas gentes, quæ lucris per nos dominicis applicatæ sunt, quasi sanctum & placabile sacrificium, per vestras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi immarcessibilis corona, vel gaudium in retributione iustorum, si hi populi, qui nostra ad unitatem ecclesiæ solertia * transcurrerunt, fundati in eadem, & stabiliti permaneant. Sicut enim diuino nutu nostræ curæ fuit, hos populos ad unitatem Christi ecclesiæ pertrahere, ita sit vestræ docibilitatis, catholicis eos dogmatibus instituere; quo in toto cognitione veritatis instructi, nouerint ex solido errorem hæresis perniciosæ respuere, & veræ fidei tramitem ex caritate retinere, vel catholicæ ecclesiæ communionem desiderio audiori amplecti. Ceterum sicut facile ad veniam peruenisse confido, quod nescia hucusque tam clarissima errauerit gens; ita grauius esse non dubito, si agnitam veritatem dubio corde teneat, atque a patenti lumine (quod absit) oculos suos auertat. Vnde valde pernecessarium esse prospexi, vestram in vnum conuenire beatitudinem, habens sententiæ dominicæ fidem, qua dicit: *Ubi fuerint duo, vel tres collecti in nomine meo, * ibi ero in medio eorum.* Credo enim beatam sanctæ trinitatis diuinitatem huic sancto interesse Concilio; & ideo tamquam ante conspectum Dei, ita in medio vestri fidem meam protuli; conscius admodum sententiæ diuinæ dicentis: *Non celauit misericordiam tuam*

* genuina
* illustrata;
* tota
* meo assensu

* transcurre,

* ibi sum;
& sic ecclesiam
Græcorum;
cuius est præsentia

ANNO
CHRISTI
589.
* multa-
rum :

tuam, & veritatem tuam a congregatione * multa: vel apostolum Paulum Timotheo discipulo præcipientem audiui: *Certa* 1. Tim. 6.
bonum certamen fidei; apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & confessus bonam confessionem coram multis testibus. Vera est enim redemptoris nostri ex euangelio sententia, qua con- Math. 10.
fitentem se coram hominibus, confiteri dicit coram Pa- Marc. 8.
tre, & negantem se, esse negaturum. Expedit enim nobis Luc. 9.
id ore proprio profiteri, quod corde credimus, secundum cæleste mandatum, quo dicitur: *Corde creditur ad iustitiam,* Rom. 10.

* oris autem confessio fit ad salutem. Proinde sicut anathemati-
zo Arium cum omnibus dogmatibus & complicibus suis,
qui vnigenitum Dei Filium a paterna degenerem asseue-
rat esse substantia, nec a Patre genitum, sed ex nihilo dice-
bat esse creatum, vel omnia Concilia malignantium quæ
aduersus sanctam Synodum Nicænam extiterunt, ^b ita in
honorem * & in laudem, fidem sanctam Nicæni obseruo &
honoro Concilii, quam contra eumdē rectæ fidei pestem
Arium trecentorū decem & octo sancta episcopalis scrip-
psit Synodus. Amplector itaque & teneo fidem centum
quinquaginta episcoporum Constantinopoli congregato-
rum, quæ Macedonium, Spiritus sancti substantiam mino-
rantem, * & a Patris & Filii vnitate & essentia segregantē,
iugulo veritatis interemit. Primæ quoque Ephesinæ Syno-
di fidem, quæ aduersus Nestorium eiusque doctrinam re-
lata est, credo pariter & honoro: similiter & Calchedo-
nensis Concilii fidem, quam plenam sanctitate & erudi-
tione aduersus Eutychen & Dioscorum protulit, cum
omni ecclesia catholica reuerenter suscipio. Omniū quo-
que orthodoxorum venerabilium sacerdotum Concilia,
quæ a superscriptis quatuor sanctis Synodis fidei puritate
non dissonant, pari veneratione obseruo. Properet ergo re-
uerentia vestra fidem hanc nostram canonicis applicare
monimentis, & ab episcopis vel religiosis, aut gentis nostræ
primoribus solerter fidem, quam in ecclesia catholica cre-
diderunt, audire. Quam * rem notatam, & apicibus, vel
eorum subscriptionibus roboratam, futuris olim tempori-
bus in testimonium Dei atque * hominum referuate; vt
hæ gentes, * quas in Dei nomine regia potestate præcelli-
mus, & quæ, * deteriso antiquo errore, per vnctionē sacro-
sancti chrismatis, vel manus impositionem paracletum in-

Concil. Tom. 13.

O

* renoua-
ram, &c

* omniū
fidelium
* qua-
rum
* relicto

tra Dei ecclesiam * præceperunt Spiritum, quem vnum, & æqualem cum Patre & Filio confitentes, eiusque dono in sinu ecclesiæ sanctæ catholicæ collocatæ sunt. Si eorum aliqui hanc rectam & sanctam confessionem nostram minime credere voluerint, iram Dei cum anathemate æterno percipiant, & de interitu suo, fidelibus gaudium, infidelibus sint in exemplum. Huic vero confessioni meæ, sanctarum supra scripturarum * Conciliorum constitutiones contexui, & testimonio diuino, tota cordis simplicitate subscripsi.

Fides a sancto Nicæno Concilio edita.

* Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & inuisibilium * conditorem, & in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei, de Patre natum vnigenitum, hoc est de substantia Patris: Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero: natum non factum, homousion Patri, hoc est eiusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo & quæ in terris: qui propter * nos & per nostram salutem descendit, & incarnatus est, homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cælos: inde venturus est iudicare viuos & mortuos: & in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat, & antequam nasceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus est, aut ex * aliqua substantia vel * natura dicunt esse mutabilem, & conuertibilem Filium Dei, anathematizat catholica & apostolica ecclesia.

^d *Fides sancta, quam exposuerunt C. L. patres Constantinopolitani Concilii, consona magnæ Nicænæ Synodo.*

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorem; & in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei * vnigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero: natum non factum, homousion Patri, hoc est eiusdem substantiæ cum Patre, per quem omnia facta sunt quæ in cælo & quæ in terra. Qui propter * nos & propter nostram salutem * descendit, & incarnatus est de Spi-

ANNO
CHRISTI
389.
* præce-
perunt

* & Con-
ciliorum
constitu-
tionibus
confirma-
riens et
tex.

* crea-
rem,

* nobis
minis

* alia sub-
stantia
* substan-
tia fuisse
aut crea-
tum, aut

mutatio-
ni altera-
tioni-
ve obno-
xium.

cos an-
thematis
fecit san-
cta eccle-
sia catho-
lica & apo-
stolica.

* ex Pa-
tre vni-
* nos ho-
mines &
nostram
* descen-
dit de ca-
lis,

ANNO CHRISTI 589. * & inhumanatus est, & crucifixus est pro nobis sub ritu sancto ex Maria Virgine, * homo factus, passus est sub Pilato, sepultus, tertia die resurrexit, ascendit in caelos, sedet ad dexteram Patris, iterum venturus in gloria, iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum, Dominum & viuificantem, ex Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio * adorandum, & glorificandum, qui locutus per prophetas: in vnam catholicam atque apostolicam ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum: expectamus resurrectionem mortuorum & vitam futuri saeculi. Amen.

Tractatus Calchedonensis Concilii.

* Suffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionem, & confirmationem, * cautissimum, hoc est, salutare diuinæ gratiæ symbolum; de Patre enim, & Filio, & Spiritu sancto doctrinam perfectam edocet, & incarnationem dominicam fideliter suscipientibus manifestat. Sed quoniam hi qui prædicationem veritatis destruere nituntur, quasdam propriæ hæreseos nouitates parturiunt; (quidam enim * ministerium pro nobis actum diuinæ dispensationis audent corrumpere, & vocem illam diuini partus factam ad Virginem denegant: alii temperamentum confusionemque inducentes, & vnam esse naturam carnis & deitatis insensate componentes, passibilem Vnigeniti diuinam naturam tali confusione prodigiose diuulgant) idcirco omnem aduersus veritatem opponendam ab ipsis machinationem volens excludere sancta & magna vniuersalis Synodus, * antiquam prædicationem immobilem docens, statuit, præcipue trecentorum decem & octo sanctorum patrum fidem incontaminatam manere; & propter eos qui Spiritui sancto aduersantur, centum quinquaginta patrum paulo posteriori tempore in vrbe Constantinopolitana conuenientium de substantia Spiritus sancti traditam doctrinam corroborat, quam etiam illi omnibus insinuauerunt: non quod in præcedentibus aliquid deesset, sed adiicientes de Spiritu sancto eorundem intellectum, aduersus eos qui deitatis eius dominationem nituntur * adimere, scripturarum testimoniis plenius manifestantes. Propter eos sane qui dispensatio-

Concil. Tom. 13.

O ij

nis mysterium tentant corrumpere, & purum hominem esse qui ex sancta Virgine Maria natus est, impudenter diuulgant, beatissimi quondam Cyrilli Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotis synodicas epistolas tam ad Nestorium, quam ad ceteros per orientem congruas, & sibi consentientes suscepit, ad confutationem quidem Nestorianæ amentix, interpretationem vero eorum, qui religioso zelo salutaris symboli cupiunt intellectum. Quibus epistolam sancti ac beatissimi primæ sedis archiepiscopi Leonis, scriptam ad Flavianum sanctæ recordationis archiepiscopum, ad perimendam Euthychetis malignitatem, atque magni Petri confessioni concordantem, & communem quamdam * columnam existentem, contra eos qui recte non glorificant, ad confirmationem catholicæ religionis euidenter subiunxit. Nam eos, qui in duos filios dispensationis dominicæ mysterium scindere moluntur, execratur: & eos, qui passibilem diuinitatem vnigeniti Filii audent asserere, de Concilio sacerdotum repellit: & eis, qui in duas naturas Christi * temperamentum, vel confusionem argumentantur, aduersatur: & qui cælestem, aut alterius cuiuscumque substantiam existere formam serui, quam pro nobis sumpsit, insaniendo asserunt, procul abiicit: & eos, qui duas quidem ante adunationem naturas Domini delirant, vnam vero post adunationem confingunt, anathema facit. Consistentes igitur sanctis patribus, vnum Dominum nostrum, eundemque Filium confiteri Dominum Iesum Christum consona voce pariter edocemur: perfectum eundem in diuinitate, perfectum eundem in humanitate; Deum verum, & hominem verum eundem ex anima rationali & corpore; secundum diuinitatem, vnus cum Patre naturæ; secundum humanitatem, eundem vnus naturæ nobiscum, per omnia similem nobis, absque peccato; ante sæcula quidem ex Patre natum, secundum diuinitatem; in nouissimis vero diebus propter nos & propter salutem nostram, * ex Maria virgine Dei genitrice, secundum humanitatem hominem factum; vnum eundemque Christum filium Dei vnigenitum in duas naturas inconfuse immutabiliter induisse; inseparabiliter cognoscendo, in nullo naturarum differentias propter vnitatem perimendas; ma-

ANNO
CHRISTI
589.* pugni
confi-
scentem,* mixtio
nem,* homi-
nem fa-
ctum, hanc vnam
eundemque
Christum, Fi-
lium, Do-
minum
vnigeni-
tum

ANNO
CHRISTI
589.

gis autem salua vtriusque naturæ proprietate, & in vna
coeunte persona, vnoque statu concurrente; non in dua-
bus personis partiendum, vel diuidendum, sed vnum eum-
demque Filium, vnigenitum Deum Verbum, Dominum
Iesum Christum, sicut ab exordio prophetæ de eo, & ipse
nos erudiuit, & patrum nobis tradidit symbolum. His ita-
que cum omni vndique subtilitate & diligentia a nobis
ordinatis, statuit sancta & vniuersalis Synodus, aliam fi-
dem nulli licere * proferre, aut * scribere, aut credere,
aut * sapere, aut docere aliter. Qui autem audent, aut ex-
ponere aliã fidem, aut proferre, aut credere aliud symbo-
lum, volentibus conuerti ad scientiam veritatis, ex Gen-
tibus, ex Iudæis, vel hæreticis quibuscumque, siquidem
aut episcopi, aut clerici fuerint, alienos esse episcopos ab
episcopatu, & clericos a clero; si vero monachi vel laici
fuerint, anathema fieri.

Ego Reccaredus rex fidem hanc sanctam, & veram
confessionem, quam vnam per totum orbem catholica
confitetur ecclesia, corde retinens, ore affirmans, mea
dextera, Deo protegente, subscripsi.

* Badda,

Ego * Baddo, gloriosa regina, hanc fidem, quam credi-
di, & suscepi, mea manu de toto corde subscripsi.

Badda, pia
vxor Recca-
redi regis, fi-
lia, vt tra-
dunt histo-
rici nostri,
Arturi regis
Britanniæ.

* Conci-
lio.

Tunc acclamatum est in laudibus Dei, & in fauore
principis ab vniuerso * clero.

Gloria Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto, cui cura
est pacem & vnitatem ecclesiæ suæ sanctæ catholicæ pro-
uidere.

Gloria Deo nostro Iesu Christo, qui precio sanguinis sui
ecclesiam catholicam ex omnibus gentibus congregauit.

Gloria Deo nostro Iesu Christo, qui tam illustrem gen-
tem vnitati veræ fidei copulauit, & vnum gregem &
vnum pastorem instituit.

Cui a Deo æternum meritum, nisi vero catholico Rec-
caredo regi?

Cui a Deo æterna corona, nisi vero orthodoxo Recca-
redo regi?

Cui præsens gloria, & æterna, nisi vero amatori Dei
Reccaredo regi?

Ipse nouarum plebium in ecclesia catholica conqui-
sitor.

Ipsē mereatur veraciter apostolicum meritum, qui apostolicum impleuit officium. ANNO
CHRISTI
589.

Ipsē sit Deo & hominibus amabilis, qui tam mirabiliter Deum glorificauit in terris, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo Patre uiuit, & regnat in vnitatem Spiritus sancti, in sæcula sæculorum. Amen.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI,

*Fidei confessio episcoporum, presbyterorum, vel primorum
Gothicæ gentis, qui infra subscripserunt.*

Præcipiente autem vniuerso venerabili Concilio, atque iubente, vnus episcoporum catholicorum ad episcopos & religiosos, vel maiores natu, ex hæresi Ariana conuersos, eiusmodi allocutione exorsus est, dicens:

Psal. 146.

Officii nostri cura, & felicissimi atque gloriosissimi principis admonitione propellimur, diligenter a vestra caritate perquirere, vel quid damnetis in hæresi, aut quid intra Dei catholicam credatis ecclesiam. Nam sicut dicente psalmista didicimus: *Incipite Domino in confessione*; optimū est, vestræque saluti conueniens palam confiteri, quod creditis, & sub auditu vniuersorum anathematizare, quod respuitis. Tunc prorsus optime poteritis euangelicæ atque apostolicæ fidei participes fieri, si eandem catholicam fidem ex confessione catholica incipiat, vel propria subscriptione firmetis; & sicuti Deo iam de bona consensione cogniti estis conscientia, ita & vos proximos fidei sanctæ ad stipulationem monstretis. Eo itaque fiet, ut & vos Christi esse corporis membra significetis, & nostra exiguitas nihil dubium, nihil infidum vnquam de vestra suspicetur fraternitate; dum patuerit, vos pestem perfidiæ Arianae cum omnibus dogmatibus, regulis, officiis, communione, codicibus prædamnare, vel detestandæ hæreseos expoliati contagione, innouati quodammodo intra Dei ecclesiam *splendidi habitu veræ fidei clareatis. *splendi-
do

Tunc episcopi omnes vna cum clericis suis, primoresque gentis Gothicæ pari consensione dixerunt:

Licet hoc quod paternitas atque fraternitas vestra a nobis cupit audire, vel fieri, iam olim cōuersionis nostræ tempore egerimus, quando secuti dominum nostrum gloriosissimum Reccaredum regem ad Dei ecclesiam transiui-

ANNO
CHRISTI
589.

mus, & perfidiam Arianam cum omnibus superstitionibus suis anathematizauimus pariter & abiecimus; nunc vero propter caritatem & deuotionē, quam vel Deo, vel ecclesiæ sanctæ catholicæ meminimus nos debere, non tantum hæc eadem quæ petitis promptissime agere prope-ramus, sed & quæ adhuc congrua fidei esse conspiciatis, nobis de caritate persuadete. Vos etenim ita semel rectæ fidei amor in eam deuotionem aduexit, vt omne quod nobis verius fraternitas vestra patefecit, teneamus, & liberali fa-teamur confessione.

I.

Omnis ergo qui fidem & communionem ab Ario ve-nientem, & hucusque a nobis retentam, adhuc tenere de-fiderat, & de tota cordis intentione non damnat, ana-thema sit.

II.

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum negauerit a paterna substantia sine initio geni-tum, & æqualem Patri esse, vel consubstantialem, ana-thema sit.

III.

Quicumque Spiritum sanctum non credit, aut non crediderit a Patre & Filio procedere, eumque non dixerit coæternum esse Patri & Filio, & coæqualem, anathema sit.

IV.

Quicumque in Patre, & Filio, & Spiritu sancto, & per-sonas non distinguit, & vnius Dei vnitatis substantiam non cognoscit, anathema sit.

V.

* iuxta
deitatem
esse Pa-
tre mino-
rem,

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, & Spiritum sanctum * esse Patre minores asse-ruerit, & gradibus separauerit, creaturamque esse dixerit, anathema sit.

VI.

Quicumque Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum vnius substantiæ, omnipotentia, æternitatis esse non cre-dit, anathema sit.

VII.

Quicumque nescire Filium Dei, quæ Deus Pater sciat, dixerit, anathema sit.

VIII.

Quicumque initium Filio Dei, & Spiritui sancto deputauerit, anathema sit.

IX.

Quicumque Filium Dei, secundum diuinitatem suam visibilem aut passibilem ausus fuerit * profiteri, anathema sit.

X.

Quicumque Spiritum sanctum sicut Patrem & Filium verum Deum omnipotentem esse non crediderit, anathema sit.

XI.

Quicumque aliam fidem & communionem catholicam, * præter ecclesiasticam vniuersalem, esse crediderit, (illam dicimus ecclesiam, quæ Nicæni, Constantinopolitani, & primi Ephesini, & Calchedonensis Concilii decreta tenet pariter & honorat) anathema sit.

XII.

Quicumque Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum honore & gloria & diuinitate separat & disiungit, anathema sit.

XIII.

Quicumque Filium Dei & Spiritum sanctum cum Patre non crediderit esse glorificandos & honorandos, anathema sit.

XIV.

Quicumque non dixerit: Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui sancto, anathema sit.

XV.

Quicumque rebaptizandi sacrilegum opus bonum esse credit aut crediderit, agit aut egerit, anathema sit.

XVI.

Quicumque libellum detestabilem duodecimo anno * Leouegildi regis a nobis editum, in quo continetur Romanorum ad hæresim Arianam traductio, & in quo gloria Patri, per Filium, in Spiritu sancto male a nobis instituta continetur, hunc libellum si quis pro vero habuerit, anathema sit in æternum.

XVII.

Quicumque Ariminense Concilium non ex toto corde respuerit & damnauerit, anathema sit.

XVIII.

ANNO
CHRISTI
589.* præter
quam in
ecclesia
vniuersali* Leouegildi,
et Leouegildi

XVIII.

ANNO
CHRISTI
589.

Confitemur enim nos ex hæresi Ariana toto corde, tota anima, & de tota mente nostra ad ecclesiam catholicam fuisse conuersos. Nulli dubium est, nos nostrosque decessores errasse in hæresi Ariana, & fidem euangelicam atque apostolicam nunc intra ecclesiam catholicam didicisse. Proinde fidem sanctam, quam præfatus religiosissimus dominus noster patefecit in medio Concilii, & manu sua subscripsit, hanc & nos tenemus, hanc confitemur pariter, & suscipimus, hanc in populis prædicare atque docere * promittimus. Hæc est vera fides, quam omnis ecclesia Dei per totum mundum tenet, catholica esse creditur & probatur. Cui hæc fides non placet, aut non placuerit, sit anathema, maranatha in * aduentum Domini nostri Iesu Christi.

*permittimus.

*aduentu

XIX.

Qui fidem spernit Nicæni Concilii, anathema sit.

XX.

Qui fidem Concilii Constantinopolitani centum quinquaginta episcoporum veram non dixerit, anathema sit.

XXI.

Qui fidem Ephesinæ Synodi primæ & Calchedonenfis non tenet, & ea non delectatur, anathema sit.

XXII.

* Conciliorum
Nicæni,
Constant.
&c.

Qui Concilia omnia episcoporum orthodoxorū * consona Conciliis Nicæno, Constantinopolitano, primo Ephesino, & Calchedonenfi non recipit, anathema sit.

XXIII.

*perfidia
commu-
nionis

Proinde & damnationē hanc * perfidiæ & communicationis Arianae, & omnium Conciliorū hæresim Arianam fouentiū, cum anathemate eorum propria manu subscripsimus. Constitutiones vero sanctorum Conciliorum Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, vel Calchedonenfis, quas gratissima aure audiuius, & confessione nostra veras esse probauimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente nostra subscripsimus. Nihil ad cognitionē veritatis lucidius arbitantes, quam quæ supradictorum Conciliorū continent auctoritates. De trinitate autem & unitate Patris, & Filii, & Spiritus sancti, nihil his verius, nihil lucidius vnquā potest vel poterit demonstrari. De mysterio

incarnationis vnigeniti Filii Dei, pro salute humani generis, quo & vera probatur humanæ naturæ sine peccati contagione susceptio, * & permanet incorrupte in eo diuinitatis plenitudo, cum ex natura vtraque non deperit, * & vna sit ex vtraque Domini nostri Iesu Christi persona, satis plene in his Conciliis probatur patefieri veritate, & a nobis creditur omni remota dubitatione.

Quicumque hanc fidem sanctam deprauare, corrumpere, mutare tentauerit, aut ab eadem fide, vel communionem catholicam, quam nuper sumus, Deo miserante, adepti, egredi, separari, vel dissociari voluerint, sint Deo & vniuerso mundo crimine infidelitatis in æternum obnoxii. Floreat autem ecclesia sancta catholica per omnem mundum pacatissime, & emineat doctrina, sanctitate & potestate. Si qui intra eam fuerint, crediderint, communicauerint, *Matth. 25.* hi audiant ad dexteram Patris positi: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est a constitutione mundi.* Si qui autem ab ea recesserint, eiusque destruxerint fidem, & communionem respuerint, hi audient ex ore diuino *Ibidem.* in die iudicii: *Discedite a me maledicti, nescio vos: ite in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius.* Sint ergo damnata in cælo & in terra, quæcumque per hanc catholicam fidem damnantur; sint accepta in cælo & in terra, quæcumque * in hanc fidem accipiuntur: regnante Domino nostro Iesu Christo, cui, cum Patre & Spiritu sancto, est gloria in sæcula sæculorum. * per

Fides a sancto Nicæno Concilio edita.

Credimus in vnum Deum Patrem, &c. *ut supra pag. 106.*

Sancta fides quam exposuerunt centum quinquaginta patres Concilii Constantinopolitani, consona magnæ Nicænæ Synodo.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, &c. *ut supra pag. 106.*

Sancta fides quam exposuerunt tractatus Calchedonensis Concilii.

Suffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionem & confirmationem, & cautissimum, hoc est, salutare diuinæ gratiæ symbolum, &c. *ut supra pag. 107.*

ANNO
CHRISTII
589.

Vgnus in Christi nomine episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

Erat Barci-
nonensis
ecclesiæ
episcopus.

Murila in Christi nomine episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea, & toto corde subscripsi.

Est hic Va-
lentinus
episcopus.

*Vbiligi-
scus

* Vbiligisculus in Christi nomine episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

Valentinæ
ecclesiæ
episcopus.

* Sumila

* Sumila in Christi nomine ciuitatis Vefensis episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

* Cardin-
gus
Tudensa

* Gardingus in Christi nomine ciuitatis * Tudensis episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

* Beccila

* Becila in Christi nomine ciuitatis Lucensis episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, hanc sanctam catholicam fidem, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

* Arbi-
trius, et
Arutritius

* Argiouittus in Christi nomine ciuitatis Portugalensis episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

* signum
feci.
* Erui-
scius

* Fruiscus in Christi nomine ciuitatis Dertosanæ episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

Similiter & reliqui presbyteri & diaconi, ex hæresi Ariana conuerſi, subscripserunt.

* Gufini

*Signum * quo signarunt viri illustres proceres.*

* Alla

Fonsa vir illustris anathematizans subscripsi.

* Flauius
et. Ella.

* Aguila vir illustris anathematizans subscripsi.

* Eila vir illustris anathematizans subscripsi.

Similiter & omnes seniores Gothorum subscripserunt.

Post confessionem igitur & subscriptionem omnium episcoporum & totius gentis Gothicæ seniorum, gloriosissimus dominus noster Reccaredus rex pro reparandis simul & confirmandis disciplinæ ecclesiasticæ moribus, Dei sacerdotes taliter affatus est dicens: Regia cura vsque

Concil. Tom. 13.

P ij

in eum modū protendi debet, & dirigi, quo possit veritatis & scientiæ capere rationem. Nam sicut in rebus humanis gloriosius eminet potestas regia, ita & prospiciendæ commoditati * prouinciarum maior debet esse prouidentia. Ac nunc, beatissimi sacerdotes, non in eis tantummodo rebus diffundimus solertiam nostram, quibus populi sub nostro regimine positi pacatissime gubernentur & viuant, sed etiam in adiutorio Christi extendimus nos ad ea quæ sunt cælestia cogitare, & quæ populos fideles efficiunt satagimus non nescire. Ceterum si totis nitendum est viribus humanis moribus modum ponere, & insolentium rabiem regia potestate frenare, si * qui etiam & paci propagandæ opem debemus impendere, multum magis est adhibenda sollicitudo desiderare & cogitare diuina, inhiare ad sublimia, & ab errore retractis populis veritatem eis * serena luce ostendere. Sic enim agit, qui multiplici * honore a Deo remunerari potest: sic enim audit, qui super id quam quod ei committitur auget, dum illi dicitur: *Quidquid supererogaueris, ego cum rediero reddam tibi.* Ergo quia iam fidei nostræ & confessionis formam plena serie vestra beatitudo recensuit, simulque & sacerdotum nostrorumque procerum fides atque confessio * caritati vestræ præparauit, hoc adhuc necessarium pro firmitate catholice fidei nostræ Deo supplex instituere decreuit auctoritas, ut propter roborandam gentis nostræ nouellam conuersionem, omnes Hispaniarum & * Galliæ ecclesiæ hanc regulam seruent, ut omni sacrificii tempore communicationem corporis Christi vel sanguinis iuxta orientalium * patrum morem vnanimiter clara voce sacratissimum fidei recenseant^m symbolum: ut primum populi quam credulitatem teneant fateantur; & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant. Dum enim constitutio hæc fuerit perenniter conseruata in Dei ecclesia, & fidelium ex solido corroboratur credulitas, & perfidia infidelium confutata, ad id quod repetitum sæpius recognoscit, facillime inclinatur; nec se quisquam iam de ignorantia fidei excusabit a culpa, quando vniuersorum ore cognoscit, quid catholica teneat & credat ecclesia. Omnibus ergo capitulis, quæ adhuc per vestram sanctitatem regulis ecclesiasticis adiicienda sunt, hoc

ANNO
CHALIST
389.* com-
prouin-
cialium

* quicquid

* serena
lucis
* bono,
al. dono

Luc. 10.

* sancti-
tati

* Galliæ

* patrum

ANNO
CHRISTI
589.

* distri-
ctioris &
firmioris
discipli-
nae;

pro fidei sanctæ reuerentia & firmitate proponite, quod de proferendo symbolo nostra Deo dicente decreuit serenitas. De cetero autem pro inhibendis insolentium moribus, mea vobis consentiente clementia, sententiis terminata * districtioribus & firmiori disciplina, quæ facienda non sunt, prohibete, & ea quæ fieri debent, immobili constitutione firmate.

TITVLI CAPITVLORVM.

- I. De obseruatione priorum Canonum.
- II. De symbolo proferendo a populo in ecclesia.
- III. Vt episcopo non liceat rem alienare ecclesia.
- IV. Vt episcopo liceat vnā de parocitanis ecclesiis monasterium facere.
- V. Vt episcopis, presbyteris, diaconibus ex heresi venientibus, iam non liceat misceri vxoribus, vel quod hi qui semper catholici fuerunt, in cellulis suis cum mulieribus extraneis non morentur.
- VI. Quod liberti ab episcopis, vel ab alijs facti, & ecclesijs commendati, permanere debeant liberi.
- VII. Quod lectio in omnibus sacerdotalibus mensis legi debet.
- VIII. Quod de clero, ex familijs fisci nullus vnquam postulet a rege; & qui acceperit, irrita talis donatio maneat.
- IX. De ecclesijs ab heresi translatis, vt ad episcopos in quorum sunt parochijs * permaneant.
- X. De viduis, quæque vouerint, continentiam teneant, & quæque nubere elegerint, quibus voluerint nubant: æque & de virginibus.
- XI. Quod pœnitentes, secundum modum antiquorum Canonum, agere pœnitentiam debeant.
- XII. Quod qui voluerint pœnitentiam agere, prius tondeantur, vt habitum mutant.
- XIII. Quod non liceat duos clericos in forum causare.
- XIV. Vt Iudeis vxores vel concubinas Christianas habere, siue comparare mancipia Christiana, & iudicare non liceat, vel publica officia peragere.
- XV. Quod manere debeat firmum, si serui fisci ecclesias fecerint, easque peculio suo ditauerint.
- XVI. Quod idololatriæ cultura a sacerdotibus, vel a iudicibus exquirenda est, atque exterminanda.
- XVII. Quod qui filios suos necauerit, a sacerdotibus vel a iudicibus distringatur.
- XVIII. Quod semel in anno ad Concilium sacerdotes & iudices, atque actores * patrimonij nostri debeant conuenire.
- XIX. Quod ecclesiarum omnium dos ad episcopi ordinationem debeat pertinere.
- XX. Quod sacerdotes moderanter agere debent per parochias.
- XXI. Quod serui ecclesiæ, siue clericorum, non debeant a iudicibus vel ab actoribus in aliqua angaria fatigari.
- XXII. Quod religiosorum corpora cum hymnis & canticis tantum deferenda sunt ad sepulcra.
- XXIII. Quod * vallemantie, & * allemantia, al. galles, turpes cantici prohibendi sunt a sanctorum solennitatibus.

CAPITVLA.

ANNO
CHRISTII
1194.

I.

POST damnationem hæresis Arianæ, & fidei
sanctæ catholicæ expositionem, hoc sanctum
præcipit Concilium, vt quia in nonnullis vel hæ-
resis vel gentilitatis necessitatibus per Hispaniarum
ecclesias canonicus prætermisus est ordo, dum &
licentia abundaret transgrediendi, & disciplinæ o-
ptio negaretur: dumque omnis excessus hæresis fo-
ueretur patrocínio, vt abundantiam mali temperet
districción disciplinæ; pace ecclesiæ Christi miseri-
cordia reparata, omne quod priscorum Canonum
auctoritas prohibet, sit resurgente disciplina inhibi-
tum, & agatur omne quod præcipit fieri: maneant
in suo vigore Conciliorum omnium constituta,
simul & synodica sanctorum præsulum Romano-
rum epistolæ: nullus deinceps ad promerendos ho-
nores ecclesiasticos contra ^{* abut-} vetita Canonum aspi-
ret indignus; nihil ex hoc fiat, quod sancti pa-
tres Spiritu Dei pleni sanxerunt debere non fieri: &
qui præsumperit, seueritate priorum Canonum
distringatur.

* abut-
dantia
malis
poris,
proculd
ter disti-
ctio di-
sciplinæ.
Atque
pace* Cano-
num
tu

II.

Pro reuerentia sanctissimæ fidei, & propter cor-
roborandas hominum inualidas mentes, consultu
piissimi & gloriosissimi domini nostri Reccaredi
regis, sancta constituit Synodus, vt per omnes ec-
clesias Hispaniæ, vel Gallaciæ, secundum formam
orientalium ecclesiarum Concilii Constantinopo-
litani, hoc est, centum quinquaginta episcoporum

ANNO
CHRISTI
589.
*predi-
cetur;

symbolum fidei recitetur; vt priusquam dominica
dicatur oratio, voce clara a populo * decantetur;
quo & fides vera manifestum testimonium habeat,
& ad Christi corpus & sanguinem prælibandum
pectora populorum fide purificata accedant.

III.

Hæc sancta Synodus nulli episcoporum licen-
tiam tribuit res alienare ecclesiæ, quoniam & anti-
quioribus Canonibus prohibetur. Si quid vero
quod vtilitatem non grauet ecclesiæ, pro suffragio
monachorum, vel ecclesiis ad suam parochiam
* pertinentibus dederunt, firmum maneat. Pere-
grinorum vero vel clericorum & egenorum neces-
sitati, saluo iure ecclesiæ, præstare permittantur,
pro tempore, quo potuerint.

12. q. 2. Sine
exceptione.
Decr. luo.
p. 3. c. 167.

*pertinē-
tium de-
derit,

IV.

Si episcopus vnam de * parochitanis ecclesiis suis
monasterium dicare voluerit, vt in eaⁿ monacho-
rum regulariter congregatio viuat, hoc de consen-
su Concilii sui habeat licentiam faciendi; qui etiam
si de rebus ecclesiæ pro eorum substantia aliquid,
quod detrimentum ecclesiæ non exhibet, eidem
loco donauerit, sit stabile. Rei enim bonæ statuen-
dæ sanctum Concilium dat assensum.

12. quest. 1.
Si episco-
pus. Decr.
luo. p. 3. c.
168.

*parochi-
an

V.

° Compertum est a sancto Concilio, episcopos,
presbyteros, & diaconos venientes ex hæresi, car-
nali adhuc desiderio vxoribus copulari. Ne ergo de
cetero fiat, hoc præcipitur, quod & prioribus Ca-
nonibus * terminatur, vt non liceat eis viuere libi-
dinosa societate; sed manente inter eos * fide coniu-

*congi-
necur,
*lege

gali, communem vtilitatem habeant, & non sub vno conclauo maneant: & certe si suffragatur virtus, in aliam domum suam uxorem faciat habitare; vt castitas & apud Deum & homines habeat testimonium bonum. Si quis vero post hanc conventionem obscene cum uxore elegerit viuere, * vt lector habeatur. Qui vero semper sub Canone ecclesiastico iacuerunt, si contra veterum imperata in suis cellulis, mulierum, quæ infamem suspicionem possunt generare, consortium habuerint, illi canonice quidem distringantur, mulieres vero ipsæ ab episcopis venumdatæ, precium ipsum pauperibus erogetur.

* vt nec
lector, sed
vt neglector

VI.

12. q. 2. de
libertis.

De libertis autem * id Dei præcipiunt sacerdotes, vt si qui ab episcopis facti sunt secundum modum quo Canones antiqui dant licentiam, sint liberi; & tamen a patrocinio ecclesiæ tam ipsi, quam ab eisprogeniti non recedant. Ab aliis quoque libertati traditi, & ecclesiis cõmendati, * patrocinio episcopali regantur, a principe hoc episcopus postulet.

* hoc
præcipi
S. Syno-
dus, vt
qui pro-
hibent
vel di-
coni ab
episc.

* patro-
cinio ep-
scopi cõ-
ligantur,
& ne cui-
quam do-
nentur,
hoc a
principe
episco-
pus

VII.

Dist. 44.
Pro reueren-
tia. Burch.
lib. 2. c. 169.
Iuo p. 6. c.
260. Raba.
1. pæn. cap.
287. Eadem
dist. c. Quo-
modo au-
tem.

Vide de or-
dine in con-
uiuio sacer-
dotum ser-
uando: &
in Conc.
Brac. II. in
decretis
Martini
c. 62.

Pro reuerentia Dei sacerdotum, id vniuersa sancta constituit Synodus; vt quia solent crebro mensis otiosæ fabulæ interponi, in omni sacerdotali conuiuio lectio scripturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariae * prohibentur.

* repro-
bantur.

VIII.

* Innuente atque consentiente domino piissimo Reccaredo rege, id præcipit sacerdotale Concilium,

* iubente

ANNO
CHRISTI
589.

lium, ^p vt clericorum ex familia fisci, nullus audeat
^q a principe donatos expetere; sed reddito capitis
sui tributo ecclesiæ Dei, cui sunt alligati, vsque dum
viuent, regulariter administrent.

IX.

Decreto huius Concilii hoc statuitur, vt eccle-
siæ quæ fuerunt in hæresi Ariana, nunc autem sunt
catholicæ, ad episcopos cum suis rebus pertineant,
ad quos parochiæ ipsæ, in quibus ecclesiæ ipsæ fun-
datae sunt, pertinere videntur.

X.

Pro consultu castitatis, quod maxime horta-
mento Concilii proficere debet, annuente domi-
no nostro gloriosissimo Reccaredo rege, hoc san-
ctum affirmat Concilium, vt viduæ, quibus placue-

31. q. 2. Hoc
sanctum
confir.
Burch. li. 8.
c. 44. Deer.
Iuo. p. 7. c.
62. & p. 8.
c. 19.

* teneant
castita-
tem, &
nulla vi
ad
nuptias
iterandas
vi venire
cogatur.

rit * tenere castitatem, nulla vi ad nuptias iterandas
venire cogantur. Quod si priusquam profiteantur
continentiam, nubere elegerint, illis nubant, quos
propria voluntate elegerint habere maritos. Similis
conditio & de virginibus habeatur, ne citra volun-
tatem parentum vel suam cogantur maritos acci-
pere. Si quis vero propositum castitatis viduæ vel
virginis impedierit, a sancta communione, & a li-
minibus ecclesiæ habeatur extraneus.

Iuo p. 8.
c. 18.

XI.

Quoniam comperimus per quasdam Hispa-
niarum ecclesias, non secundum Canonem, sed
fœdissime pro suis peccatis homines agere poeni-
tentiam, vt quotienscumque peccare libuerit, to-
tiens a presbytero se reconciliari expostulent; &
ideo pro coercenda tam execrabili præsumptione,

Concil. Tom. 13.

Q

id a sancto Concilio iubetur, vt secundum formam Canonum antiquorum dentur pœnitentiæ, hoc est, vt prius eum, quem sui pœnitet facti, a communione suspensum, faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionem crebro recurrere; expleto autem satisfactionis tempore, sicuti sacerdotalis contemplatio probauerit, eum communioni restituat. Hi vero qui ad * priora vitia, vel infra pœnitentiæ tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secundum priorum Canonum seueritatem damnentur.

ANNO
CHRISTI
529.Iuo p. 15.
cap. 19.

XII. Quicumque ab episcopo vel a presbytero, sanus, vel infirmus, pœnitentiam postulat, id ante omnia episcopus obseruet, vel presbyter, vt si vir est, siue sanus, siue infirmus, prius eum * tondeat, & sic pœnitentiam ei tradat: si vero mulier fuerit, non accipiat pœnitentiam, nisi prius * mutauerit habitum: sæpius enim laicis tribuendo desidiose pœnitentiam, ad lamentanda rursus facinora post acceptam pœnitentiam relabuntur.

* tōdē,
aut in o-
nere d-
ciliis
habere
mutare
faciunt.
* aut ro-
lata so-
rit, ut
mut.xi. quest.
1. Inolita
præsum-
ptio.

XIII. Diuturna indisciplina, & licentiæ inolita præsumptio vsque eo in illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici conclericanos, suo * neglecto pontifice, ad iudicia publica pertrahant: proinde statuimus hoc de cetero non præsumi: sed si quis hoc facere præsumperit, & causam perdat, & a communionem efficiatur extraneus.

* relido

XIV.

Suggerente Concilio, id gloriosissimus dominus

ANNO
CHRISTI
589.

noster Canonibus inferendum præcipit, vt Iudæis non liceat Christianas habere vxores vel concubinas, neque mancipia Christiana comparare in vsus proprios: sed & si qui filii ex tali coniugio nati sunt, assumendos esse ad baptismum: nulla officia publica eos opus est agere, per quæ eis occasio tribuatur poenam Christianis inferre. Si qui vero Christiani ab eis Iudaico ritu sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddito precio, ad libertatem & religionem redeant Christianam.

Dist. 64.
Nulla officia publica.

XV.

Si qui ex seruis fiscalibus ecclesias fortasse construxerint, easque de sua paupertate ditauerint, hoc procuret episcopus prece sua, auctoritate regia confirmari.

XVI.

Quoniam pene per omnem Hispaniam siue Galliam idololatriæ sacrilegium inoleuit, hoc, cum consensu gloriosissimi principis, sancta Synodus ordinauit, vt omnis sacerdos in loco suo vna cum iudice territorii sacrilegium memoratum studiose perquirat, & exterminare inuentum non differat: homines vero qui ad talem errorem concurrunt, saluo discrimine animæ, qua potuerint animaduersione coerceant. Quod si neglexerint, sciant se vtique excommunicationis periculum esse subituros. Si qui vero domini extirpare hoc malum a possessione sua neglexerint, vel familiæ suæ prohibere noluerint, ab episcopo & ipsi a communionem pellantur.

XVII.

Cum multæ querelæ ad aures sancti Concilii de-

Concil. Tom. 13.

Qij

ferrentur, inter cetera tantæ crudelitatis est opus
nuntiatum, quantum ferre confedentium aures sa-
cerdotum non possent; vt in quibusdam Hispaniæ
partibus filios suos parentes interimant, ¹ fornicationis auidi, nescii pietatis. Quibus si tædium est
filios numerosos agere, prius seipsum debent casti-
gare a fornicatione: nam dum causa propagandæ
prolis sortiuntur coniugia, hi & parricidio, &
fornicationi tenentur obnoxii, qui * fetus necan-
do proprios, docent se, non pro filiis, sed pro li-
bidine * sociari. Proinde tantum nefas ad cognitio-
nem gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis
perlatum est; cuius gloria dignata est iudicibus ea-
rumdem partium imperare, vt * hoc horrendum
facinus diligenter cum sacerdote * perquirant, &
adhibita seueritate prohibeant. Ergo & sacerdotes
locorum hæc sancta Synodus dolentius conuenit,
vt idem scelus cum iudice curiosius quærant, & si-
ne capitali vindicta acriori disciplina prohibeant.

XVIII.

Decr. Iuo.
p. 4. c. 244.

Præcipit hæc sancta & * veneranda Synodus,
vt stante priorum auctoritate Canonum, quæ bis
in anno præcipit congregari Concilia, consulta
itineris longitudine, & paupertate ecclesiarum Hi-
spaniæ, semel in anno in locum quem metro-
politanus elegerit episcopi congregentur: iudi-
ces vero locorum, vel actores fiscalium patrimo-
niorum, ex decreto gloriosissimi domini * nostri
simul cum sacerdotali Concilio, * autumnali tem-
pore, die Kalendarum Nouembrium in vnum
conueniant; vt discant, quam pie & iuste cum

ANNO
CHRISTI
589.

* filios

* vxores
ducere.

* amo-
uendum
tantum
facinus
procu-
rent, al.
requirant.

* vniuer-
salis

* nostri
Reccare-
di regis
aut ver-
nali tem-
pore, aut
die Kal.

ANNO
CHRISTI
89.

* iniustis
vedigali-
bus &
immode-
ratis exa-
ctionibus
iplos pre-
mant, sed
potius
per misce-
rationem
compa-
tientes, a
grauami-
nibus de-
fendant,
vt bonos
populi
tutores
facere de-
cet, nec
in anga-
riis,
* prospe-
ctatores
* quid per
prouin-
cias in
suo de-
trimento
præstare
debeant
iudices, si
ad Con-
cilium
non ve-
nerint.
Conci-
liū vero

populis agere debeant, ne * in angariis, aut in ope-
rationibus superfluis, siue priuatum honorent, siue
fiscalem grauent: sint enim * prospectores episcopi
secundum regiam admonitionem qualiter iudices
cum populis agant; ita vt ipsos præmonitos corri-
gant, aut insolentias eorum auditibus principis in-
notescant. Quod si correptos emendare nequie-
rint, & ab ecclesia, & a communione suspendant.
A sacerdote vero & a senioribus deliberetur, * quod
prouincia sine suo detrimento præstare debeat iu-
diciū; Concilium autem non soluatur, nisi lo-
cum prius elegerint, quo succedente tempore ite-
rum ad Concilium veniatur: vt iam non necesse
habeat metropolitanus episcopus pro congregan-
do Concilio literas destinare, si in priori Concilio
tempus omnibus denuntietur, & locus.

XIX.

Multi contra Canonum constituta sic ecclesias,
quas ædificauerint, postulant consecrari, vt dotem,
quam ei ecclesiæ contulerint, censeant ad episco-
pi ordinationem non pertinere: * quod factum &
in præteritum displicet, & in futuro prohibetur,
sed omnia secundum constitutionem antiquam ad
episcopi ordinationem & potestatem pertineant.

XX.

Multorum querela hanc constitutionem exe-
git; quia cognouimus episcopos per parochias suas
non sacerdotaliter, sed crudeliter * desæuire: & dum
scriptum sit: *Forma estote gregi, neque dominantes in*
clero, exactiones diœcesi suæ, vel damna infligunt.
Ideoque (excepto quod veterum constitutiones a

Q iij

10. q. 1. Sic
quidam.
Burch. lib.
3. cap. 10.
Iuo p. 3. c.
23.

10. q. 3.
Quia cog-
nouimus.
Dec. Iuo.
part. 3. c.
137.

1. Petr. 5.

parochiis habere iubent episcopos) * alia, quæ huc
vsque præsumpta sunt, denegentur; hoc est, neque
in angariis presbyteros, & diaconos, neque in ali-
quibus fatigent indictionibus; ne videantur in ec-
clesia Dei exactores potius, quam Dei pontifices
nominari. Hi vero clerici, tam locales, quam dioc-
cesani, qui sese ab episcopo grauari cognouerint,
querelas suas ad metropolitanum deferre non diffe-
rant: qui metropolitanus non moretur huiusmodi
* præsumptiones districte coercere.

ANNO
CHRISTI
589.
* vt talia
quæ illis

* præsu-
ptiones
auertere.

XXI.

12. q. 2. Ec-
clesiarum.
luc p. 3. c.
138.

Quoniam cognouimus per multas ciuitates ec-
clesiarum seruos, & episcoporum, vel omnium cleri-
corum, a iudicibus vel actoribus publicis diuersis
angariis * fatigari, omne Concilium a pietate domi-
ni nostri poposcit, vt tales deinceps ausus inhibeat;
sed serui superscriptorum officiorum, in eorum vsi-
bus, vel ecclesiæ laborent. Si quis vero iudicum, aut
actorum, clericum aut seruum clerici, vel ecclesiæ
in publicis ac priuatis negotiis occupare voluerit, a
communione ecclesiastica (cui impedimentum fa-
cit) efficiatur extraneus.

* fatigari
dolemus,
propter
quod
omne
Conci-
lium

XXII.

13. q. 1. Qui
diuina. vide
quæ anno-
tauimus in
Concilio
Valentino
cap. 4. de
mortuorum
exequiis.

Religiosorum omnium corpora, qui diuina vo-
catione ab hac vita recedunt, cum psalmis tantum-
modo, psallentium vocibus debere ad sepulcra * de-
ferri. Nam funebre carmen quod vulgo defunctis
cantari solet, vel pectoribus se proximos aut familias
cædere, omnino prohibemus. Sufficiat autem quod
in spe resurrectionis, Christianorum corporibus fa-
mulatus diuinorum impenditur canticorum. Pro-

* deferre
sufficiat.

ANNO
CHRISTI
589.

hibet enim nos Apostolus lugere defunctos, dicens:

De dormientibus autem nolo vos contristari, sicut & ceteri, qui spem non habent. Et Dominus non fleuit La- 1. Thes. 4.
Ionn. 11.

zarum mortuum, sed ad huius vitæ ærumnas ploravit resuscitandum. Si enim potest hoc episcopus

*Chri-
stianos
omnes

* Christianorum omnium prohibere, agere non moretur. A religiosis tamen omnino aliter fieri non debere censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

XXIII.

Exterminanda omnino est irreligiosa consuetudo, quam vulgus per sanctorum solennitates agere consuevit; ut populi, qui debent officia diuina

De consecr.
dist. 1. Irre-
ligiosa con-
suetudo est.

* saltat.
turp. in-
uig. can-
tica non
solum
mala cā-
tantes,
sed & re-
ligioso-
rum

attendere, * saltationibus & turpibus inuigilent canticis; non solum sibi nocentes, sed & religiosorum officiis perstreptentes. Hoc etenim, ut ab omni Hispania depellatur, sacerdotum & iudicum a Concilio sancto curæ committatur.

EDICTVM REGIS

DE CONFIRMATIONE CONCILII.

Gloriosissimus & piissimus dominus noster Reccaredus Rex.

VNIVERSORVM sub regni nostri potestate consistentium amatores nos suos diuina faciens veritas, nostris principaliter sensibus inspirauit, ut causa instaurandæ fidei ac disciplinæ ecclesiasticæ, episcopos omnes Hispaniæ nostro præsentandos culmini iuberemus. Præcedenti autem diligenti & cauta deliberatione, siue quæ ad fidem conueniunt, seu quæ ad morum correctionem respiciunt. Cum enim sensus maturitate & intelligentiæ grauitate constant esse digesta, nostra proinde auctoritas id omnibus hominibus ad regnum nostrum pertinentibus iubet,

vt si qua definita sunt in hoc sancto Concilio, habito in vrbe Toletana, anno regni nostri feliciter quarto, nulli contemnere liceat, nullus præterire præsumat: capitula enim, quæ nostris sensibus placita & disciplinæ congrua, a præfenti conscripta sunt Synodo, in omni auctoritate, siue clericorum, siue laicorum, siue quarumcumque omnium obseruentur & maneant.

I. De obseruatione priorum Canonum.

II. De symbolo proferendo a populis in ecclesia, &c. vt supra pag. 117.

Has omnes constitutiones ecclesiasticas, quas summam, breuiterque perstrinximus (sicut plenius in Canone continentur) manere perenni stabilitate sancimus. Si quis vero clericus, aut laicus harum sanctionum* obediens esse noluerit; si episcopus, presbyter, diaconus, aut clericus fuerit, ab omni Concilio excommunicationi subiaceat: si vero laicus fuerit, & honestioris loci persona est, medietatem facultatum suarum amittat, fisci iuribus profuturam: si vero inferioris loci persona est, amissione rerum suarum multatus in exilio deputetur.

*obediens
obserua-
tor esse
noluerit,
superba
fronte
maiorum
statutus
repu-
gnans: si
episco-
pus,

SVBSCRIPTIONES.

Flavius Reccaredus rex hanc deliberationem, quam cum sancta definiuimus Synodo, confirmans subscripsi.

* Massona in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Emeritensis metropolitani episcopus provincie Lusitanie, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

* Maule-
na

† Pro Carthagenensis, vt collegit rex Gundemarus in epistola missa episcopis provincie Carthagenensis. vide locum: est enim Carpetania pars provincie Carthagenensis non ipsa provincia.

* Euphemius in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Toletanæ metropolitani episcopus provincie † Carpetanie, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

† Leander in Christi nomine ecclesiæ Spalensis metropolitani provincie Baticæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

* Migetius in Christi nomine Narbonensis metropolitani episcopus Gallie provincie, in his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

* Mice-
tius

Pantardus in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Bracarensis metropolitani episcopus Gallicie provincie, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens, tam pro me quam pro fratre meo * Nigisio episcopo de ciuitate Luci, subscripsi.

Vgnus in Christi nomine Barcinonensis episcopus his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi.

* Nigisio,
Nigisio

Maurila in Christi nomine Valentine ecclesiæ episcopus, in his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi.

Andonius

Nitigesius, qui in II. Bracarensi subscripsit, vt metropolitani Luci.

ANNO
CHRISTI
89.
* Addo-
nus
* Sedu-
etus

* Andonius in Christi nomine ecclesiæ Oretanæ episcopus his con-
stitutionibus quibus interfui, annuens subscripsi.

* Sedatus in Christi nomine Beterrensis ecclesiæ episcopus sub-
scripsi.

Palmatius in Christi nomine ecclesiæ Pacencis episcopus sub-
scripsi.

Ioannes in Christi nomine Mentefanæ ecclesiæ episcopus sub-
scripsi.

Mutto Setabitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Petrus Oflonobensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Stephanus * Tyrassonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Gabinus Ofsensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Neufila Tudenfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Paulus Olyssipponensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Sophronius * Egarenfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ioannes Dumienfis monasterii episcopus subscripsi.

* Benenatus Egabrienfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Ioannes Elnensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Polybius Ilerdenfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Proculus Segobrienfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ermarius * Laniobrenfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Simplicius Casaraugustanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Constantius Portugalensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Simplicius Vrgelitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Asterius * Aucensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Agapius Cordubensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Stephanus Eliberitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Petrus * Arcauicensis Celtiberiæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Viligifclaus ecclesiæ Valentiniæ episcopus subscripsi.

Ioannes Velenfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Sumila Vefensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Philippus Lamecensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Aquilinus * Aufonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Dominicus Irienfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Sergius Carcaſſonenfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Basilus * Ilipensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Leuterius Salmanticensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Eulalius Italicensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Iulianus Dertosanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Froisclaus item ibi, episcopus subscripsi.

Theudorus Bastitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Petrus Illiberitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Becilla Lucensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Petrus Segobiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Gardingus Tudenfis ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Higradius Agathensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Argiuitus Portucalensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Concil. Tom. 13.

R

Agapius, vt
dicitur in
II. Concilio
Hispal. c. 7.
fuit ignarus
vir ecclesia-
sticæ disci-
plinæ, & sta-
tim a sæcu-
lari militia
in sacerdo-
tale mini-
sterium de-
legatus.

Froisclaus
item ibi,
habent co-
dices manu-
scripti. in-
telligit Der-
tosanæ, sic-
ut Iulia-
nus, quam-
uis in Con-
cilio Bra-
car. infra
subscribit
Froisclaus
Mentefanæ.

Lilliolus * Accitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.
 Celsinus Valentinæ ecclesiæ episcopus subscripsi.
 * Theudericus Castulonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.
 Belatus Tuccitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.
 Protogenes * Sagontinæ ecclesiæ episcopus subscripsi.
 * Muminius Calahorritanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.
 Alicius Gerundenfis ecclesiæ episcopus subscripsi.
 Possidonius * Eminienfis ecclesiæ episcopus subscripsi.
 Thalassius Astoricenſis ecclesiæ episcopus subscripsi.
 Agrippinus ciuitatis Lutubenſis prouinciæ Galliæ episcopus sub-
 scripsi.
 Lilliolus Pampilonenſis ecclesiæ episcopus subscripsi.
 Iaquintus Gaurienſis ecclesiæ episcopus subscripsi.
 Galanus archipresbyter Empuritanæ ecclesiæ, agens vicem domi-
 ni mei Fructuosi episcopi, subscripsi.
 Seruandus diaconus ecclesiæ Astigitanæ, agens vicem domini mei
 Pegasii episcopi, subscripsi.
 Hildemirus archipresbyter Auriensis ecclesiæ, agens vicem do-
 mini mei Lupati episcopi, subscripsi.
 Genesius archidiaconus ecclesiæ * Magalonensis, agens vicem do-
 mini mei Boetii episcopi, subscripsi.
 Valerianus archidiaconus ecclesiæ * Nemaſenſis, agens vicem do-
 mini mei Pelagii episcopi, subscripsi.

Genesius
hic postea
eiusdem ec-
clesiæ epi-
scopus
creatur, vt
patet ex
Concilio
Toletano
sub Recca-
redi anno
11. conſecto.

ANNO
CHRISTI
589.

* Accianæ
* Theu-
dorus

* Segun-
tinenſis
* Mumius

* Eminen-
ſis

* Mola-
bonenſis

* Maſen-
ſis

H O M I L I A
 SANCTI LEANDRI EPISCOPI
 IN LAUDEM ECCLESIAE,

*Ob conuerſionem gentis, poſt Concilium & confirmationem
 Canonum edita.*

FESTIUITATEM hanc omnium eſſe ſolenniorem feſti-
 uitatum, nouitas ipſa ſignificat. Quoniam ſicut noua
 eſt conuerſio tantarum plebium cauſa, & nobiliora ſunt
 ſolito eccleſiæ gaudia: nam multas ſolennitates per an-
 ni diſcurſum celebrat eccleſia, in quibus tametſi habet
 gaudia conſueta, noua vero ſicut in hac non habet. Ali-
 ter enim gaudet de rebus ſemper poſſeſſis, aliter de lu-
 cris magnis his nuper inuentis. Pro qua re & nos maio-
 ribus gaudiis eleuamur, quia repente nouos eccleſiam
 parturiſſe populos intuemur: & quorum aſperitatem
 quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus cre-
 dulitate. Ergo materia gaudiū noſtri tribulationis præ-
 teritæ occaſio fuit. Gemebamus dum grauaremur, dum

ANNO
CHRISTI
589.

exprobraremur; sed gemitus illi id egerunt, vt hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conuerfionem corona. Hoc enim gratulatiue profert in psalmis ecclesia dicens: *In tribulatione dilatasti me*: & Sara dum saepe a regibus concupiscitur, nec maculam pudicitiae sentit, & Abraham causa pulcritudinis suae diuitem facit: ab ipsis enim regibus Abraham ditatur, a quibus Sara concupiscitur. Condigne ergo ecclesia catholica gentes, quas simul senserit fidei suae decore, ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lucra transducit, & per ea regna suum virum diuitem reddit, per quae se inquietari persenserit: sic enim dum ex initio lacessitur, vel inuidientium dentibus mordetur, dum premitur, eruditur; & dum insectatur, dilatur. Quoniam patientia sua aemulatores suos aut superat aut lucratur. Dicit enim ad eam diuinus sermo: *Multae filiae congregauerunt diuitias, tu autem supergressa es uniuersas*. Si non mirum quod haereses filiae dicuntur, sed attendendum quod loco spinarum ponuntur: filiae sunt, eo quod ex semine Christiano generantur; spinae sunt, eo quod foris a Dei paradiso, hoc est, extra catholicam ecclesiam nutriuntur: & hoc non * lectura sensus nostri, sed scripturae diuiniae auctoritate probatur, dicente Salomone: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. Ergo ne magnum vobis videretur quod haereses dixerit filias, continuo eas * numerat esse spinas; haereses, inquam, aut in aliquem angulum mundi, aut in vnam gentem inueniuntur versari. Ecclesia vero catholica, sicut per totum mundum tenditur, ita & omnium gentium societate constituitur. Recte ergo haereses in cauernis, quibus latent, congregant ex parte diuitias: ecclesia autem catholica in speculo totius mundi locupletata supergreditur vniuersis. Exulta ergo, & latere ecclesia Dei, gaude, & consurge vnum corpus Christi, induere fortitudine, & iubila exultatione: quoniam tui moerores in gaudium sunt mutati, tristitiae habitum in amictum laetitiae verum est. Ecce repente oblita sterilitatis & paupertatis tuae, vno partu populos innumeros genuisti Christo tuo. Nam dispendiis tuis proficis, tuoque damno subcrescis: tantus denique est sponsus tuus, cuius imperio regeris, vt dum te patiatur depradari ad modicum, rursus pra-

Psalm. 4.
Gen. 29.

Prom. 31.

Cant. 11.

* conie-
ctura

* nomi-
nat

dam tuam ad te reducat, & hostes tuos tibi conquirat. Sic autem agricola, sic piscator, dum lucra attendit futura, quæ seminat, & quæ amodo incesserit, non imputat damna. Tu proinde iam ne fleas, ne lugeas, temporaliter quosdam recessisse a te, quos cernis cum magnis lucris rediisse ad te. Exulta ergo fidei confidentia, & tui capitis merito, fide esto robusta; dum quæ recolis olim repromissa, nunc cernis fuisse completa. Ait enim in euangelio ipsa veritas:

Ioan. 11. Oportebat Christum mori pro gente, & non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. Tu profecto in psalmis proclamas, odientibus pacem dicens: *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in unum.* & rursum: *Psalm. 33. In conueniendo populos in unum, & regna ut seruiant Domino.*

Quam dulcis sit caritas, quam delectabilis vnitas, non nesciens per prophetica vaticinia, per euangelica oracula, per apostolica documenta, non nisi connexionem gentium prædicas, non nisi vnitatem populorum suspiras, non nisi pacis, & caritatis bona disseminas. Lætare ergo in Domino, eo quod non sis fraudata desiderio tuo: nam quos tanto tempore, gemitu teste, & oratione continua concepisti, nunc post glaciem, post hiemem, post duritiam frigoris, post austeritatem niuis; velut iocunditatem agrorum, frugem, & lätos * verni flores, vel arridentes vinearum stipitibus palmites, repente in gaudio peperisti. Ergo fratres tota caritate animi exultemus in Domino, & iubilemus Deo salutari nostro. Hoc de cetero per ea, quæ iam sublata sunt, ea, quæ adhuc expectantur implenda, vera esse credamus. Quæ enim præfata sunt, Domino dicente:

*Ioan. 10. Alias oues habeo, quæ nō sunt ex hoc ouili, & illas oportet * me ad-* * forte
veris, aut
temporis
verna

ducere, ut sit vnus grex, & vnus pastor; ecce contuemur fuisse completa. Pro qua re non dubitemus totum mundū posse in Christo credere, atque ad vnam ecclesiam conuenire. Quoniam rursus ipso testificante didicimus in euangelio: *Matth. 24. Et prædicabitur (inquit) hoc euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus; & tunc (inquit) veniet consummatio.* Si ergo remansit pars aliqua mundi, vel gens barbara, quam fides non irradiauerit Christi, profecto credituram, atque in vnam ecclesiam esse venturam nullo modo dubitemus, si ea, quæ Dominus dixit, vera esse putamus. Ergo fratres repozita est loco malignitatis bonitas, & errori

ANNO
CHRISTI
589.

* ita &

* forte ad
vniatē,

occurrit veritas: vt quia superbia linguarum diuerſitate
ab vniōe gentes ſeparauerat, eas rurfus gremio germani-
tatis colligeret caritas: & quemadmodum vnus poſſeſſor
eſt totius mundi Dominus, * ita vt poſſeſſionis eius eſſet
vnum cor, & animus vnus: *Pete a me (ait) & dabo tibi gen- Pſal. 2,*
tes hereditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ: pro-
pterea & ex vno homine propagatum eſt omne hominum
genus, vt qui ex vno illo procederent, vnum ſaperent,
vniatē quærerent, & diligerent. Ordo ergo naturalis
expoſcit, vt qui ex vno homine trahunt originem, mu-
tuam teneant caritatem; nec diſſentiant a fidei veritate,
qui non diſiunguntur naturali propagine. Hæreſes vero,
& diuiſiones e fonte manant vitiorum; vnde quiſquis ad
lenitatem venit, ex vitio ad naturam redit: quia ſicut na-
turæ eſt fieri ex pluribus * vniatē, ſic eſt vitii, fraterni-
tatis declinare dulcedinem. Erigamur ergo tota mente in
gaudio; vt quia gentes ſtudio decertandi perierant, ſibi-
met in amicitiam Chriſtus vnā eccleſiam procuraret, in
qua eas rurfus reduceret concordia caritatis. De hac pro-
fecto eccleſia vaticinatur propheta, dicens: *Domus mea Iſai. 2,*
domus orationis vocabitur omnibus gentibus: & iterum: *Erit (in- Ibidem*
quit) in nouiſſimis diebus præparatus mons domus Domini in ver-
tice montium, & eleuabitur ſuper colles, & fluent ad eum omnes
gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite aſcendamus ad
montem Domini, & ad domum Dei Iacob. Mons enim Chriſtus
eſt, & domus Dei Iacob, vnā eccleſia eſt eius, ad quam, &
gentium concurſum, & populorum pronuntiat confluere
conuentum: de qua rurfus in alio loco dicit propheta:
Surge illuminare Ieruſalem, quia venit lumen tuum, & gloria Do- Iſai. 60,
mini ſuper te orta eſt: & ambulabunt (ait) gentes in lumine tuo, &
reges in ſplendore ortus tui. Leua in circuitū oculos tuos, & vide: om-
nes iſti congregati ſunt, & venerunt tibi: & ædificabunt (inquit)
filii peregrinorum muros tuos, & reges eorum miniſtrabunt tibi. Qui,
vt noſceret quæ ventura eſſent genti, vel populo, quæ
ab vnius eccleſiæ communionē recidiſſent, ſecutus eſt:
gens enim, & regnum, quod non ſeruiert tibi, peribit. Alio deni-
que loco ſimiliter ait: *Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis; & Iſai. 55,*
gentes, quæ non cognouerunt te, ad te current. Vnus enim eſt
Chriſtus Dominus, cuius eſt vnā per totum mundum ec-
cleſia, ſancta poſſeſſio: ille igitur caput, & iſta corpus, de

Gen. 2.

Ephes. 5.

Cant. 6.

Cant. 7.

Isai. 49.

Luc. 2.

quibus in principio Genesis dicitur: *Erunt duo in carne una*: quod Apostolus in Christo intelligit & in ecclesia. Dum ergo ex omnibus gentibus vnam vult Christus habere ecclesiam, quicumque extraneus est ab ea, licet Christi nomine nuncupetur, Christi tamen corporis compage non continetur. Hæresis enim, quæ respuit catholicæ ecclesiæ unitatem, eo quod adulterino amore diligit Christum, non vxoris, sed concubinæ obtinet locum. Quoniam reuera duos dicit scriptura esse in carne vna; videlicet Christum, & ecclesiam: quo locum meretrix nullum inuenit tertium. *Vna est enim* (ait Christus) *amica mea, una est sponsa mea, una est genitricis suæ filia*. De quo item eadem ecclesia pronuntiat, dicens: *Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi*. Quærant nunc hæreses, a quo constuprentur, vel cuius sint prostibulum factæ: quoniam ab immaculato toro recesserunt Christi; a quo quanto preciosam esse nouimus copulam caritatis, tanto Deum hac celebritate laudemus; quod gentes, pro quibus sanguis fusus est Unigeniti sui, non passus est extra vnum ouile diaboli dentibus deuorari. Lugeat igitur uernosus prædo suam prædam amisisse, quia impletum videmus, quod propheta vaticinante audiuiamus. *Equidem* (inquit) *hæc captiuitas a forti* tollitur, & quod ablatum fuerat a robusto, *saluatur*: parietem enim discordiæ, quem fabricauerat diabolus, pax Christi destruxit; & domus, quæ diuisione in mutuam certabat cædem, vno iam Christo lapide angulari coniungitur. Dicamus ergo omnes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Nullum enim præmium caritati compensatur. Inde omni gaudio præponitur, quia & caritas facta est, quæ omnium virtutum obtinet principatum. Superest autem, vt vnanimiter vnum omnes regnum effecti, tam pro stabilitate regni terreni, quam felicitate regni cælestis, Deum precibus adeamus; vt regnum, & gens, quæ Christum glorificauit in terris, glorificetur ab illo non solum in terris, sed etiam in cælis. Amen.

NOTÆ.

* *Concilium*.] Habitum est hoc Concilium æra 627. vt habent codices manuscripti sub Reccaredo rege, Gelasio II. papa, & Euphemio primæ sedis Toletanæ episcopo. De Reccaredo rege piissimo Isi-

* tollitur,
* saluatur.
bitur:

ANNO
CHRISTI
589.

dorus in chronico Gothorum æra 635. & Rodericus Toletanus lib. 2. hist. Hispan. cap. 15. & Gregor. mag. lib. 1. epistolarum, epist. 41. ad Leandrum, in qua de hac Gothorum conuersione agitur. Exterminata est hæresis Ariana in eo, qua gens Gothica per 213. annos infecta fuerat. *Hæc Garsias.* Quid de tempore huius Concilii & de initio Reccaredi regis senserit Baronius anno Domini 591. dicam in notis Concilii Narbonensis.

^b *Item in honorem.*] De quatuor Conciliis Gelasius papa in Decreto de scripturis apocryphis, & Gregor. magn. epistol. libro 1. epistola 24. & libro 2. epistola 49. & Isidorus libro 6. etymol. cap. 16. & Nicephor. libro 15. capite 13.

^c *Credimus in unum Deum.*] Hæc est formula fidei in sancto Concilio Nicæno edita, in qua formanda Osius Cordubensis episcopus, totum laboriosæ inquisitionis pondus sustinuit: eam tradit Athanasius in epistola ad Iouinianum imperatorem de fide, his verbis: *Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & inuisibilium creatorem; & in Dominum Iesum Christum, Filium Dei, natum ex Patre, & unigenitum, hoc est, ex substantia Patris; Deum ex Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero; genitum, non factum, & consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, tam in celis quam in terra: qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus est, passus est, & resurrexit tertia die: & ascendit in celos, venturus inde ad iudicandos viuos & mortuos, & in Spiritum sanctum.*

Hæc est regula Nicænæ fidei. Quod vero sequitur: *Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat, &c.* anathematismi sunt, decreti aduersus impiam Arii sententiam, vt radicitus ecclesiæ gladio hæresis iugulata, tota rueret. Neque mirum, Athanasium in aliquibus verbis a nostra versione discrepare: nam symbolum Nicænum, Latinum est factum diuersis interpretibus: & ita apud Athanasium, & Basilium, epistola 78. & Synodum Calchedonensem idem est sensus, sed sermo discrepans. Cum vero dicit: *& in Spiritum sanctum*, subintelligitur vox prima, *Credimus*, vt adnotauit Epiphanius hæresi 74. prope finem, & Athanasius eadem epistola. Neque amplius de Spiritus sancti natura & functione patres dixerunt, quia tunc temporis de ea re nulla controuersia mota est vt Basilii animaduertit epistola 78. & Hieron. epistola 65.

^d *Fides sancta.*] Hoc est symbolum Concilii Constantinopolitani a centum & quinquaginta patribus celebrati aduersus Eunomium, Photinum, & Macedonium, in quo aliqua explicata sunt, & posita in symbolo, quæ in Nicæno non erant; vt est illud quod ad personam Spiritus sancti spectat: *Credimus in Spiritum sanctum, Dominum, & uiificantem, qui ex Patre Filioque procedit, &c.* Neque existimo, vt alii, postea hæc verba, *Ex Patre Filioque*, addita in Synodo Romana, sed in ipsa prima symboli formatione fuisse posita, vt constat ex D. Hieron. in symbolo, & ex lib. 9. tripart. hist. cap. 16. & ex Concilio Florentino.

^e *Incipite.*] Sic Augustinus in enarratione in psalmum 146. legit: Græce est *Ἐρχεσθαι*: quæ vox vtrumque significat: Præcinite, & incipite. Vulgata editio habet: *Præcinite Domino.*

^f *Gloria & honor.*] In confessione episcoporum, Concilium Toletanum quartum cap. 15. & 23. sic habet: *Statuimus, ut in fine psalmorum non gloria Patri, sed gloria & honor Patri dicatur.* De qua re scribit D. Hieronymus ad Damasum, si eius est epistola, vel potius adulterina. Niceph. Callist. lib. 3. cap. 8. Cassianus de institutis cænob. libro 2. cap. 9. Hymnum glorificationis, hoc est, Gloria Patri & Filio, & Spiritui sancto, ab apostolorum instituto fluxisse, auctor est D. Basilius lib. de Spiritu sancto, cap. 7. 27. & 29. & eo tempore, quo ab apostolis promulgatum est euangelium, ab eisdem accini cœptum, cum iussu Domini sacrum baptisma in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sit fidelibus collatum. In Concilio Nicæno adiectum aduersus Arianos: Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Id constat ex Concilio Valsensi, Can. 3. his verbis: *Et quia non solum in sede apostolica, sed etiam per totum orientem, & totam Africam, vel Italiam, propter hæreticorum astutiam, qui Dei Filium non semper cum Patre fuisse, sed a tempore capisse blasphemant, in omnibus clausulis, post Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, Sicut erat in principio, & nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen, dicatur: & iam nos in vniuersis ecclesiis nostris hoc ita dicendum esse decernimus.*

^g *Cautissimum.*] Excusi, *sanctissimum, & salutare, diuinum, verum bene Gothici, ut constat ex Euagrio lib. 2. histor. eccles.*

^h *Communem quamdam columnam.*] Vnus excusus *paginam*; alii *scopum*, vel *columnam*: quæ lectio aliis antiquis translationibus confirmatur, atque ipsis Græci textus verbis: *Κοινὴν ἑνα στήλην ὑποστηρῶσιν.*

ⁱ *Perfectum eundem.*] Excusus, *pariter perfectum eundem in deitate Deum, & hominem verum, &c.* Recte vero Gothici nostri libri: Græce enim apud Euagrium est: *Τέλειον ὃ ἐν θεότητι. Καὶ τέλει ὃ ἐν ἀνθρώπῳ ἐν ἀνθρώπῳ θεὸν ἀληθῶς, &c.*

^k *Et patrum nobis.*] Excusi minus; *& nobis tradidit symbolum.* Græce est: *καὶ ὁ πατήρ ἡμῶν παραδίδωκε σύμβολον.*

^l *Illam dicimus ecclesiam.*] Habet duas singulares notiones ecclesia catholica, apostolica, Romana, quibus dignoscitur, & secernitur a conuenticulis clandestinis hæreticorum: prima est continua successio pontificum Romanorum a Petro vsque ad Clementem; qui pie & sancte hodie magna cum sui nominis laude regit Petri nauiculam. Nam verbum illud Christi inane esse non potest: *Ego rogaui pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*: non enim deficiet in personis, in quibus regimen ecclesiæ est; neque in doctrina vera, & indubitabilis fidei. Id Augustinus perpendens dicebat cap. 4. contra epistolam Manichæi: *Multa sunt alia quæ in eius gremio me iussissime tenent; tenet consensio populorum atque gentium; tenet auctoritas miraculis inchoata, spe*

ANNO CHRISTI 539. spe nutrita, caritate aucta, vetustate firmata; tenet ab ipsa sede Petri apostoli, cui pascendas oves post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad presentem episcopatum, successio sacerdotum; tenet postremo ipsum catholici nomen, quod non sine clausa inter tam multas hareses sic ista ecclesia sola obtinuit. Secunda notio, est fides eadem in Conciliis œcumenicis & vniuersalibus continenter stabilita & propagata: & hoc est esse catholicam ecclesiam, vt Vincentius Lirinensis doctissime adnotauit: quia in nomine, Catholica, complectuntur vniuersitas, antiquitas, & consensus. Idem Lactantius lib. 4. cap. 30. & Augustinus supra. Et recte hic dicitur: Illam dicimus ecclesiam, quæ Nicæni, Constantinopolitani, & primi Ephesini, & Calchedonenſis Concilii decreta tenet pariter & honorat. Nos similiter possumus dicere: Illam dicimus Ecclesiam, quæ decreta sancti Concilii Tridentini vniuersalis, œcumenici tenet pariter & honorat.

^m Symbolum.] Isidorus libro 6. etymol. capite 18. Symbolum, inquit, per linguam Græcam, signum, vel cognitio interpretatur. Discessuri enim apostoli ad euangelizandum in gentibus hoc sibi predicationis signum, vel indicium posuerunt. Continet enim confessionem trinitatis, & unitatem ecclesie, & omne Christiani nominis sacramentum. Quod symbolum fidei & spei nostræ non scribitur in chartis, & atramento, sed in tabulis cordis carnalibus. Adde hæc ex aliis. Symbolum annulus dictus, eo quod sit nota & signum, ex Plinio libro 33. capite primo. Quod prisci ungulum (loquitur de annulo) vocabant, postea & Græci & nostri symbolum. Dicitur etiam collatio a συμβάλλω, id est, confero, hoc est, quod plures in vnum conferunt. Dionysius Areop. in ecclesiast. hierarch. Augustinus de tempore, sermone 2. dominicæ in ramis palmarum. Cassianus libro 6. de incarnatione capite 3. & sanctus Clemens epistola 1. ad Iacobum fratrem Domini, Rufinus in expositione symboli. Etiam ciuitatum pacta, & conuenta, symbola dicta, eo quod in pactis & conuentis tesseriſ quibusdam utebantur, quæ loco tabularum, & syngrapharum erant, & illis ius dicebatur: Hispani vocant *señal*, quod idem est quod symbolum, ne in contractu partes retrocedant. Recte igitur apostoli & Christiani homines signum, quod Paulus signaculum dixit, & quod inter eos collatum & statutum erat, ad Christi Domini nostri fidem in vniuerso orbe prædicandum symbolum appellarunt. Symbolum vero Nicænum publice occentu sacerdotum in sacris solennibus recitatum fuit, vt tradit Theodorus Lect. collectaneorum biblioth. Timotheus, inquit, (erat enim Constantinopolitanus episcopus) ab amicis rogatus symbolū fidei trecentorum decem & octo patrum per singulas synaxes dici curauit, ad reprehensionem Macedonii, quasi ille symbolū hoc non receperit. Cum autem semel tantum in anno, in parasceue scilicet dominicæ passionis, tempore quo episcopus catechizabat, recitatum esset, &c. Hæc Theodorus. Rupertus Tungren. de Can. obseruantia propositione vltima est auctor a Marco pontifice symbolum alta voce dici iussu post

Concil. Tom. 13.

S

euangelium, a Damaso papa solennibus diebus symbolum Constantinopolitanum ad Missam eius institutione decantatum.

Cap. 4.

ⁿ *Monachorum.*] Nomen monachi recens, professio antiqua, & ab initio nascentis ecclesiae instituta & sancte culta: adde quod Philo scribit de Iosseis, & Dionysius Arcop. & Aug. in Ioan. tract. 97. Monasteria, & xenodochia postea sunt appellata nouis nominibus, res autem ipsae ante sua nomina erant.

Cap. 5.

^o *Compertum est a sancto Concilio.*] Ex hoc Canone euidenter colligitur, quod his temporibus neque in Sicilia, neque etiam in Hispania subdiaconis continentia adhuc imperata fuerit: cum hoc loco sacerdotes tantum atque diaconi absque vxoribus caste viuere admoneantur. Refert S. Greg. epist. 42. lib. 1. quam scripsit ad Petrum subdiaconum Siciliae, quod anno 591. indi. 9. in Sicilia constitutum fuerit, vt subdiaconi cum vxoribus ante subdiaconatum sibi coniunctis permanerent, moreque Romanae ecclesiae continentiam seruarent, etsi vsus coniugii eis antea concessus fuerit. Quod sancto Gregorio durum & incompetens videretur, cuius sententia constitutum fuit, ne quis deinceps subdiaconus ordinaretur, nisi qui se caste viuturum promiserit. Vide praedictam epistolam Gregorii ad Petrum subdiaconum.

Cap. 8.

^p *Vt clericorum ex familia fisci.*] Familiam fisci appellat conuentum eorum qui res ecclesiae curabant, & fiscum ecclesiae regebant. Greg. lib. 1. regist. epist. 42. vocat ex familia ecclesiastica sacerdotes, vel familiam fisci vocat seruos fisco addictos. Fiscus vnde originem trahat sunt qui dubitent: de eo sic Isidorus lib. 20. orig. cap. 9. ait: *Fiscus saccus est publicus, vnde & fiscella & fiscina dicuntur: hunc habent exactores, & in eo mittunt debitum publicum, quod redditur regibus.* Erat enim, vt ex multis legibus constat, fiscus, vt inquit Isidorus, vas quoddam rusticum, capax, contextum, sparteum, quo recipiebantur pecuniae, & deferiebantur. Varro 4. de lingua Latina ait, fiscinam dici a ferendo, cui affinis est fiscus: & ideo accipitur continens pro contento, scilicet fiscus pro pecunia quae fisci continetur. Quidam existimarunt ararium dici pecuniam publicam, fiscum vero principis peculiarem. Plin. in panegy. Traian. sic ait: *At fortasse non eadem seueritate fiscum, qua ararium cohibes; imo tanto maiore, quanto tibi plus licere de tuo, quam de publico credis.*

Alii aliunde trahunt originem fisci, a nomine Graeco *φίσκος*, vel *φύσκis*, quod idem est ex Helychio, quod vterus, vel intestinum crassum; cuius natura est in perfectis animalibus, vt latitudine sua contineat cibum immissum: & ideo continuo non egemus alimentis subministratione: cuius similitudinem retinet fiscus in republica, vt instar vteri pecunias recipiat, & paulatim eroget, ad eius conseruationem, & amplificationem.

^q *A principe donatos.*] Donati sunt serui, & ecclesiis commendati, & dati, vt illis inseruiant: inde nomen donatorum adhuc in coenobiis monachorum durat.

^r *Ex seruis fiscalibus.*] Fiscales res dicuntur, quae fisci patrimonio

ANNO
CHRISTI
589.

sunt quasi propriæ, & priuatæ principis, vt diximus supra leg. 2. §. Cap. 15.
Hoc interdictum. ne quid in loco publico. Vnde dicitur seruus fisca-
lis, qui erat ex fisco regis: id constat ex confirmatione Concilii.

[*Fornicationis auidi.*] Idem in Concilio Ilerdensi cap. 2. Primus Cap. 17.
huius nefandi parricidii auctor fuit Plato, vt Theodoretus affirmat
oratione 9. de legibus.

[*Subscriptiones.*] Subscribunt in hoc Concilio nationali episcopi
septuaginta octo, nimirū Massona ecclesiæ Emeritensis, qui successit
Liberio in Eliberitano, Euphemius Toletanæ, qui Montano II. To-
letano, Leander Hispalensis, qui Sabino in Eliberitano, Migerius
Narbonensis, Pantardus Bracarenf. qui Martino Bracar. II. Vgnus
Barcinonensis, qui Paterno in Ilerdensi, Maurila Valentinæ, Ando-
nius Oretanæ, Sedatus Beterrensis in prouincia Narbonensi, Palma-
tius Pacensis, Ioannes Mentefanæ, qui Pardo, in Concilio Eliberita-
no, Mutto Setabitanæ, Petrus Osonobensis (in aliquibus manuscri-
ptis dicitur Exonobensis, & Exonoba, quæ ad prouinciā Lusita-
niam pertinet) qui successit Vincentio in Eliberitano, Stephanus Ty-
rassonensis, Gabinius Oscensis, Neufila Tudenfis, qui Auilæ in Bra-
carensi II. Paulus Olyssipponensis, Sophronius Egarenfis, qui Nebri-
dio in I. Tarraconensi, Ioannes Dumienfis, qui successit sancto Mar-
tino, Benenatus Egabrienfis, Ioannes Elnensis, (Elna in prouincia
Narbonensi) Polybius Ilerdensis, qui Februario in Concilio Ilerdensi,
Proculus Segobrienfis, Ermericus Lutobienfis, Simplicius Cæsarau-
gustanæ, qui Ioanni in Can. Barcin. Constantius Portucalensis, Sim-
plicius Vrgelitanæ, Asterius Aucensis, ab Auca, Agapius Corduben-
fis, qui Ofio in Eliberitano, Stephanus Eliberitanæ, qui Flauio in Eli-
beritano, Petrus Arcauicensis Celtiberiæ, Viligifclius Valentinæ,
Ioannes Valerienfis, Sunila Vefensis, & Vifensis, qui Remisol in Bra-
carensi II. Philippus Lamecenfis, qui successit Sardinario in II. Braca.
Aquilinus Aufonensis, ab Aufona, qui Camidio in Tarracon. Domi-
nicus Irienfis, Sergius Carcaſſonensis, Basilius Elipensis, Leuterius
Salmanticensis, Eulalius Italicensis, Iulianus Dertosanæ, qui Asce-
lio, Theodorus Bastitanæ, a Basti, Petrus Illiberitanæ, a Caucoli-
beri, Becilla Lucensis, qui Nitigifio in Bracarenfi II. Petrus Segob-
ienfis, Gardingus Tudenfis, qui Auilæ in II. Bracarenfi, Higradius
Agathensis, Argoutus Portugalenfis, Liliolus Accitanæ, qui Feli-
ci in Eliberitano, Celsinus Valentinæ, Theudericus Castulonensis,
qui Secundino in Eliberitano, Valerius Tuccitanæ, qui Camerino
in Eliberitano, Protogenes Sagontinæ, Mumnius Calahorritanæ,
Alicius Gerundenfis, qui Staphilio in Can. Barcinonensi, Possi-
donius Eminienfis, Liliolus Pampilonensis, Iaquantus Caurienfis,
Thalassius Astoricensis, qui Polemio in II. Bracarenfi, Agrippinus
Luthonenfis, Fructuosus Empuritanæ per procuratorem, Pegasius
Astigitanæ per procuratorem, Lupatus Aurienfis per procuratorem,
Boetius Magalonenfis per procuratorem, Genesius archidiaconus,
qui postea eiusdem ecclesiæ fuit episcopus creatus, vt patet ex
Concilio Toletano, anno Reccaredi 12. coacto, Pelagius Nema-

Concil. Tom. 13.

S ij

senfis per procuratorem. Est in prouincia Galliae Narbonensis Nema-
maso.

ANNO
CHRISTI
589.

Interfuerunt huic sancto Concilio quinque metropolitae; nimi-
rum Euphemius Toletanus, Leander Hispalensis, Migentius Narbo-
nensis, Pantardus Bracarenfis, Massona Emeritenfis. Metropolita
Tarraconensis non adfuit. Vna cum Toletano fuerunt quindecim
episcopi eiusdem prouinciae, scilicet, Murila, Petrus, Liliolus Valen-
tinae, Andonius Oretanae, Ioannes Mentefanae, Muto Setabitanæ,
Proculus Secobricensis, Petrus Arcauicensis, Ioannes Valericensis,
Petrus Secobienfis, Liliolus Accitanae, Theodomirus Castulonensis.

Cum metropolitano Hispalensi fuerunt Benenatus Egabrenfis,
Agapius Cordubensis, Stephanus Eliberitanus, Basilus Eliplensis,
Eulalius Italicensis, Valerius Tuccitanae, Iaquantus Cauriensis, Pe-
gafius Astigitanae, omnes cum Leandro sanctissimo viro, numero
nouem.

Cum metropolitano Emeritenfi fuerunt Palmatius Pacensis, Pe-
trus Ossonobensis, Paulus Olyssipponensis, Leutherius Salmanti-
censis, numero quatuor.

Cum metropolitano Narbonensi fuerunt Sedatus Biterrenfis,
Ioannes Elnensis, Sergius Carcassonensis, Petrus Illiberitanus, (est
Caucoliberis,) Igidius Agathensis, Agrippius, & Ermericus Lutu-
bensis, Boetius Magalonensis, Pelagius Nemasensis, omnes nouem.

Cum metropolitano Bracarenfi fuerunt Neufila, & Gardingus
Tudensis, Ioannes Dumienfis, Constantius, & Argouitus Portuca-
lensis, Sunila Vefensis, Philippus Lamecensis, Dominicus Iriensis,
Theodorus Bastitanae, Becila Lucensis, Talasius Astoricensis, Lu-
patus Auriensis, omnes duodecim.

Ex prouincia Tarraconensi non interfuit metropolitani, nec
eius procurator, unde suspicor abiisse e vita. Sed adfuerunt S. Con-
cilio sedecim episcopi eiusdem prouinciae: Vgnus Barcinonensis,
non S. Idalius, vt Beuther scripsit: Stephanus Tyraffonensis, Gratus
Oscensis, Sophronius Egarensis, Polybius Ilerdensis, Simplicius
Caesaraugustanae, Simplicius Vrgelitanae, Asterius Aucensis ex Au-
ca, Aquilinus Aufonensis, Iulianus, & Froisclaus Dertosanae, Mum-
nius Calagurritanae, Alicius Gerundensis, Liliolus Pampilonensis,
Fructuofus Empuritanae. Sanctus Fulgentius nondum erat episcopus
Astigitanus, & ita non interfuit huic tertio Toletano, sed potius Pela-
gius, seu Pegafius Astigitanus per procuratorem, vt ex subscriptioni-
bus constat. Erat hoc tempore episcopus Malacitanus Ianuarius, qui
coniuratione pessimorum hominum ab episcopatu fuit deiectus, sed
magnus Greg. misso in Hispaniam Ioanne defensore, eum restituit,
& calumniae, & impietatis auctores debita poena multauit, vt constat
ex epistola D. Gregorii: quapropter non interfuit huic Concilio.

^u *Massona.*] Massona episcopus Emeritenfis, vir sanctitate & do-
ctrina eximius, acerrimus catholicae fidei propugnator ac defensor,
Arianæque perfidia hostis, pro fide catholica in exilium actus, ab
episcopatu a Leouegildo impio rege relegatus, prouentibusque pri-

ANNO
CHRISTI
589.

uatus, inuicto animo religionem a maioribus acceptam puram corde tenuit, oreque publice professus est. Roderic. arch. libro 2. cap. 43. & Paulus diaconus Emeritenfis in eius vita. Primus subscribit, eo quod sit antiquior metropolitanus: sic enim in Concilio Bracar. I. cap. 6. definitum est: Item placuit, vt conseruato metropolitani primatu, ceteri episcoporum, secundum suæ ordinationis tempus, alius alio sedendi deferat locum.

² *Euphemius.*] Si seriem Toletanorum præfulum in capitulo Toletano sculptam sequamur, is Euphemius, seu Epiphimius, vigesimus quartus erit a beato Eugenio martyre, primo archiepiscopo Toletano, & vigesimus a Paruino, sub quo fuit primum Concilium celebratum, & a Montano quintus, sub quo fuit secundum. Rodericus libro 2. cap. 15. incaute sub Elladio tertiam Synodum fuisse actam affirmat.

¹ *Leander.*] In excusis male omittitur Leandri subscriptio, cum diuus Isidorus sit auctor, eum huic tertio Concilio interfuisse, libro 2. chron. sic inquit: *Interfuit tunc dignitate primas ille catholicus & orthodoxus Leander Hispalensis archiepiscopus, & Romana ecclesia legatus, sanctitate & doctrina perspicuus,* & Roder. libro 2. cap. 15. Id etiam constat ex homilia ab eo habita in fine Concilii. Vitam eius scribit Isidorus libello de viris illustribus. Viros doctos non parū torsit, quod in his subscriptionibus eiusdem ecclesiæ duo subscribant episcopi, vt de Tudensi ecclesia Neufila episcopus num. 16. & Gardingus num. 49. de Lucensi ecclesia Nitigisius, pro quo subscribit Pantardus metropolitanus Bracarenfis, & Becila num. 47. Similiter de aliis ecclesiis. Dicendum, vt auctores sunt Isidorus, & Rodericus Toletanus, Leouegildum regem Arianum episcopos catholicos a sedibus deiecisse, & Arianos substituisse: vnde factum est, vt vnus ecclesiæ duo subscribant episcopi, vnus catholicus, alter ex hæresi veniens. Præterea cum senectute confectus esset episcopus, impotensque ad ecclesiæ regimen & onus subleuandum, seruato honore episcopali, alius muneri præficietur, quod forte in Nitigisio Lucensi est factum, qui in Concilio Bracarenfi II. subscribit vt metropolitanus, æra. 610. Hic vero de Nitigisio Lucensi, & Becila alia potest esse ratio; nam cum duo essent ciuitates Luco, altera Galliciæ, altera Asturum, Nitigisius erat episcopus Lucensis in Galliciæ: vnde pro eo subscribit in calce Concilii Pantardus Bracarenfis, cui subiacebat: Becila vero erat episcopus Lucensis in Asturibus.

² *Homilia sancti Leandri.*] Huius homiliæ meminit Roderic. Tolet. libro 21. histor. cap. 15. *Hæc omnia ex Garsia Loaisa exceptis notis ad Canonem 5.*

CONCILIVM
APVD SAVRICIACVM VILLAM
QVOD DROCTIGISILO EPISCOPO SVESSIONENSI,
vt urbem suam, cuius aditu prohibebatur, ingredi
liceret, constituit, anno Christi DXXXIX.

DROCTIGISILO episcopo Sueffionensi obiciebatur amentia, maleficio, vt fama erat, inflicta: alii nimio potu contractam ferebant. Rei seriem exponit Gregorius Turonensis libro I x. historiae cap. xxxvii. Erat, inquit, apud urbem Sueffionas his diebus Droctigisilus, qui propter nimiam, vt ferunt, potationem, quarto instante anno sensum perdididerat. Asserebant enim multi ciuium quod hoc ei maleficiis accessisset per emissionem archidiaconi, quem ab honore repulerat: in tantum, vt intra muros urbis hanc amentiam magis haberet; si vero de ciuitate fuisset egressus, agebat commodius. Cumque rex supradictus, Theodebertus Childeberti filius, ad urbem venisset, & hic melius ageret, permittebatur ingredi urbem propter regem qui aduenerat. Et licet esset vorax cibi, ac potator vini extra modum, quam sacerdotalem cautelam decet; tamen nullum de eo adulterium quispiam est locutus. Verumtamen in sequenti, cum apud Sauriciacum villam episcoporum Synodus aggregata fuisset, iussu est, vt liceret ei ingredi urbem suam.

CONCILIVM SEV CONVENTVS
EPISCOPORVM DVPLEX,

IN QVORVM ALTERO APVD PICTAVOS INIECTA est, in altero apud Guntramnum regem confirmata excommunicatio in Chrodiel dem & reliquas moniales quæ a sanctæ Radegundis monasterio recesserant, anno Christi DXXXIX.

IN monasterio Picta uensi, post excessum beatæ Radegundis, grauis orta est perturbatio, cuius auctor & princeps fuit Chrodiel dis, Chariberti quondam regis filia. Hæc enim Leuboueræ abbatissæ

ANNO
CHRISTI
589.

sua, cuius locum affectabat, imperium non ferens, cum Basina consobrina, Chilperici filia, & aliis amplius quadraginta puellis, quas in partes suas traxerat, monasterio egressa, Turonos ad Gregorium episcopum, inde ad Guntramnum regem in Burgundiam profecta est, multis ubique abbatissam conuiciis falsisque criminibus insectans. Post hæc cum sodalibus, quas Turonis reliquerat, Pictauos reuersa, beati Hilarii basilicam insedit, collectaque perditorum hominum manu, ibi se communiit, negans se ad monasterium nisi eiecta Leubonera redituram. Quin etiam cum ad eas Gundegisilus Burdigalensis metropolitani, cum Nicasio Engolismensi, Saffario Petragorico, & Maroueo Pictauiensi, ad monasterium reducere cupiens aduenisset, obstinatiusque reluctantibus excommunicationem indiceret, sic in eos repente illa sicariorum turba grassata est, ut clericis sanguine respersis episcopi vix euaserint. Cum has ergo Gundegisilus, ut dictum est, a communione submonisset, epistolam ex suo fratrumque nomine conscripsit ad episcopos, qui tunc a Guntramno rege, ut hoc Chrodielidis cum abbatissa dissidium discuterent, erant aggregati. Sed epistolæ huius exemplar non extat. Rescriptum autem episcoporum apud Gregorium Turonensem libro IX. cap. XLI. est huiusmodi.

RESCRIPTVM EPISCOPORVM

qui apud Guntramnum regem erant ad episcopos
qui Pictaui Chrodielidem & reliquas monachas
illi adhærentes excommunicarant.

*Domnis semper suis atque apostolica sede dignissimis, Gundegisilo,
Nicasio, & Saffario, Aetherius, Syagrius, Aunacharius,
Hesychius, Agricola, Urbicus, Felix, Veranus, item
Felix, & Berthramnus episcopi.*

LITERAS vestræ beatitudinis quantum referante nuntio de vestra sospitate gauisi excepimus, tantum de iniuria quam vos pertulisse signastis, non modico mœrore adstringimur, dum & regula transcenditur, & nulla reuerentia religioni seruatur. Sed quia indicastis monachas, quæ de monasterio bonæ memoriæ Radegundis instigante diabolo fuerunt digressæ, quod nullam a vobis acquirerint correctionem audire, nec intra monasterii sui septa, de quo egressæ fuerant, voluissent reuerti: insuper basilicæ domni Hilarii per cædes vestras vestrorumque

Gregor.
Tur. libro
9. c. 41.

iniuriam intulisse. Quapropter ipsas a communionis gratia visi fueritis suspendere: ac per hoc nostram exinde mediocritatem elegistis consulere. Igitur quia optime vos nouimus statuta Canonum percurrisse, ac regulæ plenitudinem continere, vt qui in talibus excessibus videntur deprehendi, non solum excommunicatione, verum etiam poenitentia satisfactione debeant coerceri: ea de re addentes cum venerationis cultu summæ audivitis dilectionis instinctum, indicamus ea quæ definistis nos concordantes vestrae sententiæ consentire; quoadusque in synodali Concilio Kalendis Nouembris pariter positi debeamus consilio pari tractare, qualiter talium temeritas frenum districtiōis possit accipere, vt deinceps nulli liceat sub hunc lapsum faciente iactantia similia perpetrare. Attamen quia nos sua dictione domnus Paulus apostolus indefinenter videtur monere, vt opportune importuneque debeamus quoscumque credentes sedula prædicatione corrigere, & pietatem protestatur ad omnia utilem esse: ideo suggerimus, vt adhuc oratione assidua Domini misericordiā deprecemini, vt ipse spiritus compunctionis ipsas inflammare dignetur, vt id quod per delictum visæ sunt contraxisse, digna satisfactione poeniteant: vt in monasterio suo vestra prædicatione animæ, quæ quodammodo perierunt, propitio Christo reuertantur: vt ille qui vnam humeris illatam errantem ouem ad ouile reduxit, & de istarum transgressione, quasi acquisito gregi, congaudere dignetur: hoc specialius postulantes, vt pro nobis intercessionum vestrarum suffragia indefinenter, vt confidimus, tribuatis.

SUBSCRIPTIONES.

Peculiaris vester Ætherius peccator salutare præsumo.
 Cliens vester Hesychius reuerenter audeo salutare.
 Amator vester Syagrius reuerenter saluto.
 Cultor vester Vrbicus peccator famulanter saluto.
 Venerator vester Veranus episcopus reuerenter saluto.
 Famulus vester Felix salutare præsumo.
 Humilis vester atque amator Felix audeo salutare.
 Humilis atque obediens vester Berthramnus episcopus audeo salutare.

NOTA

NOTA IACOBI SIRMONTI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Post excessum beatæ Radegundis.*] Obiisse feria quarta die 13. Augusti beatam Radegundem omnes consentiunt, eumque Childeberti annum fuisse duodecimum auctor est Gregorius Turonensis libro 9. cap. 2. Et feria porro, & annus Childeberti, annum Christi prorsus indicant 587. Quare hoc anno illam obiisse statuendum est. Qui enim ad annum Christi 592. eius obitum reiciunt, non animadverunt ipsam Gregorii historiam, cum in 16. Childeberti anno desinat, ad hunc quem volunt annum Christi non procedere. Qui ergo potuit Radegundis mortem, cui interfuit, tot ante annis commemorare, si nondum obierat? Maneat ergo, & anno quo diximus excessisse, & tumultum hunc monialium, qui biennio post secutus est, in annum Christi 589. incidisse, quem adscripsimus.

^a CONCILIVM ^b NARBONENSE

¹ RECCAREDI GOTHORVM IN HISPANIA
regis tempore celebratum, sub die Kalendarum No-
uembrium, æra DCXXVII. hoc est ^a anno Christi DXXCIX.
Pelagii iunioris papæ XII. Clotarii II. regis VI.

TITVLI CANONVM.

I. Vt clerici purpureis vestibus non induantur.	clesie utilitatem egerit, gradu deiciatur.
II. Vt in fine cuiusque psalmi, & per intervalla maiorum, gloria dicatur.	VIII. Vt clericus qui de rebus ecclesie fraudem fecerit, restituat, & pœnitentia subiiciatur.
III. Vt clerici per plateas non se-deant, nec confabulentur.	IX. Vt Iudæis mortuos suos psal-lendo deducere non liceat.
IV. Vt dies dominicus ab omnibus observetur, & nulla eo die fiant opera.	X. Vt clericus episcopo non obediens stipendio careat, & communione priuetur.
V. Vt clerici a conspirationibus abstineant, & qui inferioris sunt gradus in superiorem ne in-surgant.	XI. Vt absque literis qui est idiota non ordinetur.
VI. Vt cum clericis, qui ob culpas in monasterium retruduntur, sic agat abbas, ut ab episcopo fuerit constitutum.	XII. Ut nullus clericus, dum Missa celebratur, de altario ante finem egredi audeat.
VII. Vt clericus qui adversus ec-cil. Tom. 13.	XIII. Vt clerici omnes senioribus suis subiaceant, & illis exeunti-bus, atque ingredientibus vela sublevent.

T

XIV. *Vt qui sortilegos consulunt
excommunicentur, & pecunia
multentur: qui vero sortes fa-
ciunt, venundentur, & precium*

pauperibus erogetur.

XV. *Vt quinta feria, nisi aliqua fe-
stiuitas in eam incidat, feriari &
cessare non liceat.*

ANNO
CHRISTI
589.

P R Æ F A T I O.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi. Anno feliciter quarto regni domini nostri gloriosissimi Reccaredi regis, Narbonæ, Migerius, Sedatius, Benenatus, Boetius, Pelagius, Tigridius, Agrippinus, & Sergius, episcopi Galliarum prouinciæ, Concilia sanctorum antiquorum patrum, vel decreta obseruare cum Dei timore cupientes, nos in vrbe Narbona, secundum quod sancta Synodus per ordinationem gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis in vrbe Toletana definiuit, die Kalendarum Nouembris Deo auspice in vnum conuenimus, & aliquanta, quæ iuste & pie sunt edita, & per patrocinationis potestatem non supplebantur, ad memoriam nunc temporibus Domini nostri sub præfationibus deducentes recapitulare fecimus: & quæ pro regula, & fidei catholicæ disciplina adhuc visa sunt, communi tractatu elegimus conscribenda, & Canonibus definiuimus adiungenda: quæ tenore capitulorum subsequenter euidenti iure declarantur.

C A N O N E S.

I.

Hoc regulariter definitum est, vt nullus clericorum vestimenta purpurea induat, quæ ad iactantiam pertinent mundialem, non ad religiosam dignitatem; vt sicut est deuotio in mente, ita & ostendatur in corpore: quia purpura maxime laicorum potestate præditi debetur, non religiosi. Quod si quis non obseruauerit, velut transgressorem legis coercendum.

II.

Hoc itaque definitum est, vt in psallendis ordini-

bus per quemque psalmum gloria dicatur omnipotenti Deo : per maiores vero psalmos, prout fuerint prolixius, pausationes fiant, & per quamque pausationem gloria trinitatis Domino decantetur.

III.

Nam & hoc secundum priscorum censuram Canonum finitum, vt nullus clericus, subdiaconus, diaconus, vel presbyter in plateis resideat : certe nec in plateis stare, & fabulis diuersis commisceri. Quod si quis facere præsumpserit, repellendum omnino ab officio, & execrandum, si non emendauerit, & a communione & ab officio priuetur.

IV.

Vt omnis homo, tam ingenuus, quam seruus, Gothus, Romanus, Syrus, Græcus, vel Iudæus, die dominico nullam operam faciant, nec boues iungantur, excepto si in mutando necessitas iucubuerit. Quod si quisquam præsumpserit facere, si ingenuus est, det comiti ciuitatis solidos sex ; si seruus, centum flagella suscipiat.

V.

Secundum Concilium Nicænum sanctissimum Conciliabula vel coniurationes non fiant clericorum, quæ sub patrocínio solebant fieri laicorum. Nec vnusquisque de inferiore gradu seniore sibi elatus aut increpet aut iniuriet. Quod si quis prætermisso tam iustæ censuræ ordine ausus fuerit facere, distriktione sæuissima corrigatur, vt sub poenitentiae nomine vitia recedant : id est anno vno in monasterio sciat abiicere superbiam vnde inflatur, quod est diabolus ; & addiscat humiliationē Christi,

quia per ipsam mortem gustare dignatus est.

VI.

Secundum Concilia priscorum orthodoxorum decreuit fraternitas, vt quicumque fuerit culpabilis inuentus clericus; aut honoratus de ciuitate, & ad monasterium fuerit deputatus, sic abba qui est præfectus cum illo qui dirigitur agat, sicut ab episcopo manifesta correctione fuerit ordinatum. Ali- ter si abba facere elegerit, pro correctione tempus aliquod suspendatur: quia ob hanc causam dirigitur, vt emendetur, non passim ferculis diuersis saturetur.

VII.

Quicumque clericorum a maximo vsque ad in- fra contra sanctæ ecclesiæ vtilitatem agere, tracta- re, vel conari fuerit repertus, merito deiiciatur, qui fidem seruare minime cognoscitur.

VIII.

Quicumque clericus, subdiaconus, diaconus, presbyter, sine conscientia episcopi aliquid de pos- sessionibus, vel de domo ecclesiæ tulerit, aut frau- dem fecerit, non solum cum omni dedecore con- strictus restituat quod fecerit, sed etiam non debet ibi in ecclesia esse, vbi fraudem visus est operasse: duobus iaceat sub pœnitentia annis, & cum defle- uerit factum, reuertatur ad officium.

IX.

Hoc ante omnia decretum est, vt Iudæis non li- ceat corpus defuncti deducere psallendo; sed vt eo- rum habuit mos & consuetudo antiqua, corpus de- ducant & deponant. Quod si aliter facere præsum- pserint, inferant comiti ciuitatis vncias sex.

ANNO
CHRISTI
189.

X.

Hoc maxime definitum est, vt nullus audeat clericorum ordinationem sui episcopi contemnere; sed vbi ordinatus fuerit, ambulare debeat cum gratia & obedientia, & quæ iniuncta fuerint agere. Quod si sub cothurno superbiæ neglexerit implere, non solum a stipendio, sed vno anno a communione priuetur.

XI.

Amodo nulli liceat episcoporum ordinare diaconum, aut presbyterum literas ignorantem: sed si qui ordinati fuerint, cogantur discere. Qui vero diaconus aut presbyter fuerit literis ineruditus, & desidiose legere vel implere officium distulerit, & in ecclesia ad omnia utilis non fuerit, ab stipendio reiiciendum, & inclinandum, quoadusque curuatus impleat & defendat, quod esse cognoscitur. Ad quid erit in ecclesia Dei, si non fuerit ad legendum exercitatus? Et si perseuerauerit desidiose, & non vult proficere, mittatur in monasterio, quia non potest ædificare populum.

XII.

Hæc maxime pro Dei timore, & modo disciplinæ canonicæ, elegimus custodienda vel tenenda, vt dum Missa celebratur, nullus presbyter, aut diaconus, absque aliqua infirmitate, dum Missa perficitur, egredi de altario audeat. Nec diaconus, aut subdiaconus certe, vel lector, antequam Missa consummetur, alba se præsumat exuere. Quod si quisquam non impleuerit constitutum, presbyteri increpentur vt redeant, diaconos & execrandos, & sti-

T iij

XIII.

Hoc regulariter secundum priorum statuta Canonum finitum est, vt tam subdiaconus quam ostiarius, & reliqui, seruitium sanctæ ecclesiæ consuetum absque vlla desidia impleant, & senioribus' vela ad ostia subleuent. Qui contempserit facere & adimplere, subdiaconos verbis corripiendos, & si non emendauerint, stipendio priuandos, reliquos flagris coercendos.

XIV.

Hoc itaque propter ampliandam fidei catholicæ disciplinam elegimus definiendum vel tenendum; vt si qui viri ac mulieres diuinatores, quos dicunt esse caragios atque forticularios, in cuiuscunque domo Gothi, Romani, Syri, Græci, vel Iudæi, fuerint inuenti, aut quis ausus fuerit amodo in eorum vana carmina interrogare, & non publice hoc voluerit annuntiare; pro hoc quod præsumpsit, non solum ab ecclesia suspendatur, sed etiam sex auri uncias comiti ciuitatis inferat. Illi vero qui tali iniquitate repleti sunt, & sortes, & diuinationes faciunt, & populum præuaricando seducunt, vbi inuenti vel inuentæ fuerint, seu liberi, seu serui, vel ancillæ sint, grauiissime publice fustigentur, & venundentur, & precia ipsorum pauperibus erogentur.

XV.

Ad nos peruenit quosdam de populis catholicæ fidei execrabili ritu diem quintam feriam, qui &

dicatur Iouis, multos excolere, & operationem non facere. Quam rem pro Dei timore execrantes & blasphemantes, quicumque ab hac die, præter festiuitates in eo die venientes, ausus vel ausa fuerit vacare, & operam non facere, si ingenuus est aut ingenua, de ecclesia repellendus, & sub pœnitentia mittendus anno vno, & eleemosyna & fletu satisficiat, vt ei Dominus ignoscat: si seruus aut ancilla fuerit, flagellis correcti domino consignentur, & vltra talia eos obseruare non permittat.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Migetius in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Narbonensis episcopus has constitutiones, secundum quod nobis cum fratribus nostris Deo conspirante placuit, relegi & subscripsi.

Sedatius in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Biterrensis episcopus, his constitutionibus interfui & subscripsi.

Boetius in Christi nomine ecclesiæ Magalonensis episcopus, in has constitutiones interfui & subscripsi.

Pelagius in Christi nomine ecclesiæ Nemausensis episcopus, in has constitutiones interfui & subscripsi.

Tigridius in Christi nomine ecclesiæ Agathensis episcopus, in has constitutiones interfui & subscripsi.

Sergius in Christi nomine ecclesiæ Carcassonensis episcopus, in has constitutiones interfui & subscripsi.

Agrippinus de ciuitate Loteua in Christi nomine episcopus, in has constitutiones interfui & subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONTI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Reccaredi Gothorum regis.*] Eiecti e Gallia Gothi a Clodoueo rege, compulsi in Hispaniam, prouinciæ Narbonensis oram maritimam, quæ ipsis olim a Romanis concessa fuerat, & Gothia de illorum postea nomine dicta est, in potestate sua retinuerunt, quoad tandem Caroli Martelli armis recepta Francorum regno adscita est. Hoc igitur tempore, quia in Gothorum erat imperio, Reccaredi regis nomen huic Concilio præfixum est, qui primus Hispaniæ regum ex Ariana hæresi conuersus catholicam fidem amplexus est.

² *Anno Christi 589.*] Huic enim anno congruit quartus annus Reccaredi æra 627. vt est in præfatione Concilii Toletani III. quod hoc ipso anno celebratum fuerat mense Maio. Cui & iidem, qui hic ad-

sunt, prouinciæ Narbonensis episcopi, aut præsentēs ipsi, aut per vicarios interfuerant.

³ *Sedatius.*] Rectius, opinor, Sedatus, vt in Concilio Toletano, & in Agathensi, *Sedatus episcopus Nemausensis.* Extat in veteribus libris Sedati episcopi homilia, cuius exordium: *Fratres rogo vt de salute animæ vestre attentius cogitetis.* Vtri autem istorum potius tribuenda sit, an tertio cuiquam, non liquet.

⁴ *Benenatus.*] Hunc Elnensem in eadem prouincia episcopum fuisse docent vetera exemplaria Concilii Toletani III. Nam in vulgari eius Concilii subscriptionibus mendum irrepsit ex nominum traiectione. Ioannes enim, qui Elnensis ibi episcopus dicitur, episcopus fuit Egabrensis, vt constat ex Synodo Spalensi sequentis anni. Benenatus vero non Egabrensis, vt ibidem appellatur, sed Elnensis fuit episcopus, vt testantur codices antiqui. Quare inter episcopos qui huic Synodo subscribunt, Benenati subscriptione tertio loco restituenda videtur, in hunc fortasse modum: *Benenatus in Christi nomine ecclesia Elnensis episcopus his constitutionibus interfui & subscripsi.*

Can. 13.

⁵ *Vela ad ostia subleuent.*] Vulgari mendose, *vel ad ostios subleuent.* Emendationem firmat titulus canonis ex Tolosana Fuxensi bibliotheca cum ceteris depromptus. De velis autem sermo est, quæ appendi ad ostia solebant, tum in ecclesiis, vt in Epiphaniæ epistola ad Ioannem Hierosol. *Inueni ibi velum pendens in foribus ecclesie.* & in Concilio Romano sub Zacharia: *Deneardus præ velo est, & petit ingredi.* tum in cubiculis, vt apud Athanasium apologia 1. αὐτὸς γὰρ εἰσῆλθαι ὡς τὸ βήλου, de Eugenio Magistro, qui ad velum stabat, cum Athanasius Constantem alloqueretur.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Acta Concilii.

² *Concilium.*] In hoc Concilio de disciplina ecclesiæ reformanda, ab octo episcopis prouinciæ Narbonensis in Gallia sexdecim Canones editi reperiuntur. Descriptum est ex vetusto codice Gothico monasterii sancti Æmiliani in regiam bibliothecam translato. Manuscriptum Idibus Nouembris anni Domini 1576. Romam ad Gregorium XIII. eius nominis pontificem, transmissum esse, scribit Baron, prædicto loco: cuius auctoritate illud huic Conciliorum editioni inferuimus.

Narbo describitur.

⁶ *Narbonense.*] Sic dictum a Narbone, quæ, teste Hadriano Romano in suo theatro urbium, est metropolis Languedociæ, sita ad ripam fluuii Audæ. Antiquitus fuit Romanorum colonia contra barbaros: nunc vero est locus munitissimus contra Hispaniam. De eadem vrbe in suo thesauro geographico hæc Ortelius: *Narbo colonia Teffosagum in Gallia Narbonensi vrbs, vt Ptolemæus eam describit. Decimanorum coloniam esse, ait Plinius.* Et paulo infra: *Narbonæ hodie vulgo indigetatur. Juniores hanc urbem sæpius Narbonam nominant, sed perperam: Narbona enim in Illyrico est. Neque quisquam veterum, præter Ammianum (quod sciam) Narbonam nuncupat Gallie urbem.*

^c *Recca-*

ANNO
CHRISTI
589.

Reccaredi Gothorum in Hispania regis tempore.] Reccaredus filius Leuigildi regis, frater germanus Hermenegildi, quem pater Ari- nus, instigante vxore Gofuinda, post multos alios fideles relegatos, diuersisque suppliciis affectos, obtruncari mandauit; ideo quod obla- tam sibi communionem ab Ariano episcopo constantissime reiecif- set. Hermenegildus opera Leandri episcopi ad fidem catholicam traductus, offensionem patris incurrerat, ita vt se inuicem bello pe- terent. Sed cum filius se patri viribus imparem fore sentiret, impetra- to subsidio Tiberii imperatoris facile palmam victoriæ obtinuisset, si a Græcis militibus, quos pater pecunia corruperat, desertus non fuif- set. Fraude patris circumuentus, eidem sub iuramento securitatem promittenti sese tradidit: qui promissæ fidei parum memor, filium in carcerem misit, & ea causa, quam supra allegauit, corona marty- rii insigniri procurauit. Hac nece filii peracta, parens Arianus poeni- tentiam agens, in catholicam religionem propendens, e vita migra- uit. Reccaredus filius non tantum patri succedit, sed etiam, sanguine fratris Hermenegildi martyris pro eo interpellante, factus est catho- licus, totumque regnum Hispaniæ & Galliæ Narbonensis opera Leandri Gothorum apostoli ad fidem catholicam perduxit. Gotho- rum episcopos, populum, & magistratus ad idem faciendum ad- hortatus, effecit Dei gratia, vt cum annis plus quam ducentis a tem- poribus Constantii imperatoris Arianae perfidiæ adhæsisent, omnes prope eandem cum rege fidem catholicam profiterentur. Hæc ex Gregorio papa dial. lib. 3. cap. 21. &c. item ex Gregorii Turon. hist. Baron. anno 583. & 584. Quibus temporibus ista contigerint, quo- ue anno Christi incarnati initium regni Reccaredi collocari debeat, inter scriptores huius sæculi celeberrimos non satis conuenit. Ad annum 5. Mauricii imperatoris, qui est Christi 590. & Gregorii 1. Gothorum conuersionem, & initium Reccaredi referendum esse, putat Baron. tum quod S. Gregorius lib. 1. epistola 41. ad sanctum Leandrum de conuersione Reccaredi scribens, illius non secus me- minerit, quam si nouiter exordio sui pontificatus contigisset; tum etiam quod Ioannes Biclarensis & Lucas Tudensis, huius sæculi scri- ptores recenter inuenti, expressis verbis scribant, obitum Leuigildi, 5. anno Mauricii, exordio pontificatus sancti Gregorii, æra 620. conti- gisse; eodemque tempore Reccaredum filium parenti in regno subro- gatum fuisse. Hæc eadem in fide anni Christi 589. sub Tiberio impe- ratore gesta fuisse, multorum Conciliorum Hispanicorum acta te- stantur, in quibus annus quartus Reccaredi cum æra 627. quintus, cum æra 628. coniunctus reperitur. Quæ si vera sunt, necessum est, primum Reccaredi cum æra 624. Christi que redemptoris nostri 585. coincidere; nisi chronologiam æræ Hispanicæ in omnibus Conciliis sub Reccaredo in Hispania celebratis mendacem & erroneam esse sustinueris. Vtrius sententiæ rationes præponderent, doctiores hic diiudicent. Vide Baron. anno 584. num. 1. & 2. item 585. num. 5. & 12. anno 589. numero 9. item anno 591.

Gothi Aria-
ni ad fidem
catholicam
perducun-
tur.

Quo tem-
pore hæc
contigerint

Concil. Tom. 13.

V

CONCILIVM ROMANVM
SVB PELAGIO II.

NOTA.

* *Concilium.*] Huius Concilii mentio habetur in epistola Pelagii, quam scripsit ad episcopos Germaniæ & Galliæ, his verbis: *Cum in Dei nomine in Romana ecclesia Synodum episcoporum sue ceterorum consacerdotum Dei fidelium congregatam habuissemus*, &c. Quid in ea actum sit, indicat allegata epistola, quam supra excusam inuenies inter epistolas Pelagii pag. 37.

VITA

EPISTOLÆ, ET DECRETA
GREGORII MAGNI PAPÆ I.

Ex libro pontificali.

* **G**REGORIUS natione Romanus, ex patre Gordiano, ^{ANNO CHRISTI 590.} sedit annos 13. menses sex, dies decem. Hic exposuit homilias euangeliorum numero 40: in Iob 35. in Ezechielem 22. Pastoralem quoque, & dialogorum libros quatuor edidit, & multa alia, quæ enumerare non possumus. Eodem tempore venit Romanus patricius & exarchus Romam, & dum reuerteretur Rauennam, retinuit ciuitates quæ a Longobardis tenebantur, id est, Sutrium, Polimartium, * Ortas, Tuder, Ameriam, Perusiam, Luciolis, & alias multas. Eodem tempore beatissimus Gregorius misit seruos Dei, Mellitum, Augustinum & Ioannem, & alios plures cum eis monachos timentes Deum, in prædicationem ad gentem Anglorum, vt eos conuerterent ad Dominum Iesum Christum. Hic augmentauit precationem Canonis, Diesque nostros in tua pace disponas, &c. Hic fecit ad beatum Petrum apostolum super altare ciborium cum columnis quatuor ex argento puro. Hic præcepit vt supra beati Petri & Pauli corpora Missa celebraretur. Eodem tempore dedicauit ecclesiam Gothorum, quæ fuit in Suburra, in nomine sanctæ Agathæ martyris. Hic domum suam constituit mo-

* Hortas

nasterium, qui mortuus, sepultus est in basilica beati Petri apostoli ante secretarium, 12. mensis Martii. Hic fecit ordinationes duas, vnam in quadragesima, & aliam in mense Septembri. presbyteros * 38. diacones 5. episcopos per diuersa loca numero * 62. Et cessauit episcopatus menses quinque, dies * 16.

NOTA.

* *Gregorius.*] Anno Domini 590. postquam sedes sex mensibus & 26. diebus vacasset, factus est pontifex S. Gregorius, qui natus atauo Felice papa eius nominis tertio, non quarto, vt vult Ioannes diaconus, patrem habuit Gordianum, matrem nomine Siluiam inter sanctos relatam. Tarfillam atque Æmilianam Deo dicatas virgines, homilia 38. patris sorores fuisse scribit; sed Gordianam a sanctis sororibus valde degenerem. Nutricis, pontificatus sui tempore adhuc superstitis, meminit ad Rusticanam patriciam libro 4. epistola 34. Institutus fuit optimis moribus, & bonis literis; Græcæ tamen linguæ ignarus extitit. Iuris quoque consultum fuisse, declarat ipse epistola 54. lib. 11. Eo tempore quo Laurentius iunior Mediolanensis episcopatus curam assumpserat, anno nimirum Domini 581. sub pontificatu Pelagii, inter senatores militabat, primosque ordines in ea forensi militia ducens, vrbani præfecturam administrabat. Cum his sæcularibus negotiis foris inferuaret, intus, vt testatur in epistola ad sanctum Leandrum Hispalensem, ad solitudinem & vitam monasticam anhelabat; postque sex monasteria in Sicilia ædificata, septimum in honorem sancti Andreæ Romæ erexit in cliuo Scauri, eique ex prouincia Valeriæ monasterio sancti Equitii, in quo vigeabant instituta monastica, præfecit abbatem; a quo ipse Gregorius habitum monasticæ conuersionis accepit, regulisque monachorum S. Equitii, non, quod vulgo putatur, sancti Benedicti, institutus fuit. Sed cum Pelagius papa eius virtutem, doctrinam, pietatem, & in rebus agendis dexteritatem atque industriam cognouisset, auulsum a monasterio destinat apocrisiarium sedis apostolicæ Constantinopolim ad Tiberium: quod munus cum non nisi sacræ Romanæ ecclesiæ cardinalibus committi i soleret, eum, quantumuis plurimum reluctaretur, cardinalem diaconum creauit. Cum vero innotuisset Pelagio Romano pontifici Mauricium imperatorem Tiberio subrogatum fuisse, misso istuc, prout fieri consuevit, alio nouoque cardinale diacono, reuersus est Romam, brachio sancti Andreæ & capite sancti Lucæ, aliisque magnis muneribus donatus. Cumque post reditum, moralium libros a se inchoatos perficere laboraret, aduersus Eliam Aquileiensem, aliosque Hiberniæ & Istriæ episcopos schismaticos, tres epistolas, supra sub nomine Pelagii extantes, de trium capitulorum iusta damnatione scripsit. Post obitum Pelagii totius cleri ac populi consensu pontifex factus, scripsit ad Mauricium imperatorem, con-

Gregorii
papæ pro-
genies de-
scribitur.

Gregorii
mores &
doctrina.

Ex præfecto
vrbis factus
est mona-
chus.

Concil. Tom. 13.

V ij

firmationem electionis suæ illi dissuadens; sed cum paulo post ordinatus, sententia imperatoris confirmaretur, latibula fugæ quærens, diuino iudicio capitur, trahitur, & ad beati apostoli Petri basilicam deductus III. Nonas Septembris consecratur.

Initio pontificatus quæ gesserit.

Ordinatus pontifex, prout decebat optimum pastorem, verbo Dei alere populum aggreditur: habuitque in eadem basilica sancti Petri illam homiliam, qua illius temporis ærumnas pluribus deplorauit. Ad subleuandam imminens diram famem illam, quam vna cum peste aliisque calamitatibus euenturam prædixerat sanctus Benedictus, frumentum e Sicilia aduehendum curauit. Præclarissimum illum de pastoralis cura commentarium elaborauit. Cum vndique viri sanctissimi de suscepto pontificatus onere illi gratularentur, redditus literis suæ conditionis miseriam deplorauit. Ad curandum Romanæ ecclesiæ patrimonium in Sicilia, Petrum subdiaconum istuc ablegauit. Ecclesias Italiæ per bella Gothorum & Longobardorum vastatas, vicinis episcopis curandas commisit. Ex trium capitulorum defensoribus schismaticis alios ecclesiæ reconciliauit, nonnullos vero sedibus suis exutos diuina ultione persecutus fuit. Quantopere vero pro conuertendis Arianis laborauerit, epistola eiusdem 17. libri primi manifeste satis indicat.

Acta secundæ anni.

Anno pontificatus sui secundo, Anthemio subdiacono Campaniæ per literas mandauit, vt certis personis egestate pressis (prout ipsi cum reliquis subdiaconis mandatum fuerat) præscriptam eleemosynam impertiat. Ex Synodo vicinorum episcoporum more maiorum de sua fide synodicam epistolam ad orientalis ecclesiæ patriarchas misit. Ad Anastasium Antiochenum cum clauibus sancti Petri, *qua super agros posita* (verba Gregorii scribo) *multis solent miraculis coruscare*, priuatas reddidit. Clericos coram sæcularibus conueniri prohibuit, omnesque episcopos non tantum officii sui admo- nuere, verum etiam munera spernere, pauperumque inopiam subleuare, suo exemplo satis instruxit. Desertores monachos reuocauit: vxores, quas duxerant, ab eis abstraxit: ne quis ante decem & octo annos in monasterium reciperetur, constituit: curauit quoque vt monachorum sæcularia negotia per prudentes sæculares viros administrarentur, quo minus ipsi a spiritualibus curis auocentur. Clericos ex suorum Canonum præscripto vitam componere curauit: aduersus vero contumaces pro meritis censuram exercuit. Nam Laurentium sacræ Romanæ ecclesiæ cardinalem archidiaconum, & Demetrium Neapolitanæ ecclesiæ, episcopos, homines facinorosos, ab officiis suis amouit. Ad ea quæ de continentia, conuersatione & cohabitatione antiquis Canonibus constituta fuerant, addidit; ne quis in posterum subdiaconus ordinaretur, nisi continentiam episcopo spopondisset: coniunctos vero etiam manere voluit, vt nulla iis spes esset ascendendi ad superiorem ordinem, nisi ab ea quam acceperant vxore se penitus separassent. Hoc de cælibatu clericorum vsque ad extremum vitæ spiritum sensisse Gregorium, epistolæ eiusdem posterioribus annis pontificatus sui scriptæ

manifeste conuincunt. Ineptissima itaque fabula est, quam ex epistola alicuius nomine Vdalrici ad Nicolaum papam scripta, centuriatores contra cælibatum recensent, his verbis: *Beatus Gregorius magnus papa primus aliquando suo decreto uxores sacerdotibus ademitt. Deinde paulo post cum idem Gregorius insisset ex piscina sua pisces aliquot capi, piscatores pro piscibus sex millia capitum repperunt. Quam eadem infantium cum intelligeret sanctus Gregorius ex oculis fornicationibus vel adulteriis sacerdotum natam esse, continuo reuocauit decretum, & peccatum suum dignis pœnitentiæ fructibus expiauit.* Hæc, inquam, nouatorum commenta esse, non tantum ex posterioribus sancti Gregorii scriptis & constitutionibus, verum etiam eo argumento euidenter ostenditur, quod Nicolaus I. pluribus quam viginti annis ante natum Vdalricum mortuus fuerit: quodque Nicolaus secundus, octogesimo anno post mortem Vdalrici pontificatum iniuerit. Ex his tam certis demonstrationibus exclusi, ter miseri mendaciorum textores eo confugiunt, vt alium effingant Vdalricum episcopum Augustanum; quem cum neque ipsi Augustani, neque ullus alius vel auditu vnquam agnouit, miserorum hoc solatium expetunt. His missis, redeo ad sanctum Gregorium qui eodem hoc anno vacantes ecclesias nouorum episcoporum electione curauit impleri, dedicationem ecclesiarum fieri, & antiquas illas agapas, in quibus pauperes simul cum diuitibus conuiuabantur, celebrari mandauit. Res ecclesiarum diligenter voluit custodiri; & nihil tamen alienum ab ea possideri: de multis delinquentium rescripsit, vt ad subsidia pauperum dumtaxat transferantur. Habebat Romana ecclesia locupletissima vbique fere toto terrarum orbe patrimonia, quæ cum iam cultorum defectu pene destituta haberentur, in pristinum statum restituta fuerunt in Africa, diligentia Gennadii exarchi; quem eius rei gratia maxima beneficia ingentesque victorias contra hostes a Deo consecutum fuisse asserit Greg. epist. 73. libri 1. Donatistarum conatus in eligendis sibi episcopis primatibus coerceri, per literas rogauit. Scribens ad Vigilium Arelatensem & Theodorum Massiliensem, aliosve episcopos, prohibuit Iudæos (quod factum fuisse audiuerat) per violentiam ad fidem compelli. Consultus a sancto Leandro Hispalensi episcopo, sitne vnica an trinamersio in baptismo adhibenda, respondit ea quæ habentur libro 1. epist. 41.

Fabula centuriatorum de sancto Gregorio refellitur.

Anno pontificatus sui tertio, Arnulphus dux Longobardorum in Tuscia Urbem infestauit. Ex Numidia duo Donatistarum diaconi Romam ablegati petiuerunt, vt in vnaquaque ciuitate, in qua erant Donatistæ, episcopus aliquis Donatistarum ordinari sineretur: & vt persoluta pecunia iisdem catholicos iterum baptizare permitteretur. Ad hæc tam enormia corrigenda, non modo Chartularium sacræ Romanæ ecclesiæ cardinalem in Numidiam ablegauit, verum etiam de compescendis Donatistarum conatibus ad Columbum Numidiæ episcopum rescripsit. Schismaticos Hiberniæ ad vñionem ecclesiæ perduxit. Hadrianum Thebanæ ciuitatis in Bœotia episcopum, a suæ prouinciæ coepiscopis condemnatū, ideoque ad sedem apostolicam

Acta tertii anni.

appellantem, causa cognita absoluit: archiepiscopum vero primæ Iustinianæ, qui cum damnauerat, ad certum tempus communione priuauit. In causa Natalis episcopi Salonitani rescribit, vt Honoratum archidiaconum sub pœna priuationis pallii, & excommunicationis in pristinum locum restituat.

Quæ Gregorius IV. anno pontificatus sui gesserit.

Anno pontificatus sui quarto impugnauit & emendauit illam impiam legem Mauricii imperatoris, qua Romanum exercitum exhaustum videns, constituerat, ne quis miles, nondum expleta militia, monachus effici posset. Sabinianum sedis apostolicæ diaconum, apocrisarium Constantinopolim misit, datis illi literis ad Ioannem Constantinopolitanum episcopum, quibus illum redarguit, quod monachum quemdam fustibus puniri iussisset; quem non aliter quam virgis subicere concessum fuerat. Concilium generale ab episcopis Numidiæ celebratum, nullum plane reddidit, ideo quod in eo contra ecclesiasticos Canones aliqua statuta fuissent. Theodolindam Longobardorum reginam, quam cum gente sua schismatici in periculum schismatis pertrahere conabantur, de Calchedonenſi Concilio instruxit. Secedens in solitudinem, libros dialogorum Latine conscripsit: quos a Zacharia pontifice Græce translatoſ, impostores Græci in assertionem de processione Spiritus sancti, a Patre & Filio procedentis, teste Ioanne diacono, corruerunt. Ex hac solitudine episcopos diuersos redarguit, atque de moribus ecclesiæ rescripsit ea fere omnia quæ libro 2. epistolarum continentur.

Acta quinti anni pontificatus sancti Gregorii.

Anno pontificatus sui quinto, ad curandos schismaticos, qui per quintam Synodum Calchedonenſi Concilio iniuriam irrogatam esse defendebant, de quinta Synodo, cuius causa schisma obortum fuerat, ad tempus tacendum esse monuit: idque sine scrupulo læsæ catholicæ fidei fieri posse demonstrat, cum in ea non de fide, sed de personis tantum actum fuerit. Ad comprimendos Donatistas in Africa inualescentes, Concilia cogi præcepit. De Iudæorum conuersione ad Cyprianum diaconum scribens ait, illos non violentia, sed spe præmii alliciendos esse. Quantum præterea laborarit, vt gentiles Barbaricinos in Sardinia commorantes ad Christianam fidem ac religionem conuerteret, epistolæ eius ad diuersos hoc anno scriptæ ostendunt. Constantinæ Augustæ expetenti caput sancti Pauli, quod inferretur in ecclesiam a se honorifice exstructam, respondit, sibi illud nequaquam licere.

Acta sexti anni pontificatus sancti Gregorii.

Anno sexto pontificatus sui, cum Longobardi violato pacis fœdere totam Italiam deuastarent, obsidionem Romæ data pecunia redemit: idque, non quod diffideret viribus, sed quod sanguinis effusionem in prælio horreret. Cum pacis conditionem ab Agilulpho oblatam ad Seuerum exarchi scholasticum perscripsisset, derisus est ab exarcho & Mauricio imperatore, tamquam nimis simplex foret, qui ista crederet. Ioannem Constantinopolitanum episcopum, nomen œcumenici & vniuersalis sibi liberius hoc tempore arrogantem, libris & Conciliis est infectatus. Maximum Salonitanum episcopum de simonia diffamatum suspendit: atque contemnentem hortatu impe-

ratoris Mauricii suspensionis poenam, aliquoties excommunicauit; donec coram Rauennatis ecclesiæ episcopo Mariniano, se per iuramentum de obiecto crimine expurgaret. Datis epistolis hortatoriis ad episcopos vniuersi orbis, declarat se illius successorem esse, cui vniuersi gregis cura pastoralis demandata fuit. Candido presbytero, qui ad curandum patrimonium sancti Petri in Gallias missus fuerat, in mandatis dedit, coemendi omnes Anglos adolescentes, qui iure belli ibidem detenti venales exponebantur: emptosque in monasterio collocari iubet, qui ibidem in fide instructi paulo post Anglorum conuersioni operam necessariam præbere possent.

Septimi anni pontificatus sui exordio, post Ioannem arrogantem illum & fastuosum Constantinopolitanæ sedis episcopum Dei vindicta subito ex hac vita sublatum, Cyriaco successori illius optimo, communicatorias literas, quas per legatos petierat, communicauit. Ad conuertendam Anglorum gentem adhuc infidelem & incredulam, ex prædicto monasterio, Augustinum atque Mellitum cum aliis quibusdam sociis in Angliam misit. Qui dum iam in Galliam peruenissent, difficultatem operis cogitatione voluentes, animum despondent. Quod cum Gregorius per Augustinum, huius rei causa Romam reuersum, innotuisset; ad inchoatum opus perficiendum, illo remisso, reliquos per literas exhortatus fuit; eosque regibus & episcopis Galliarum plurimis epistolis commendauit.

Acta septimi anni.

Anno octauo Sabinianum diaconum, qui apocrisarii munere Constantinopoli fungebatur, in Urbem reuocauit, eiusque loco Anatholium substituit. Eodem tempore Augustinus, de licentia pontificis a Germaniæ episcopis Anglorum episcopus ordinatus, cum sociis fere 40. transmeauit in Britanniam, atque ab Edilberto rege in Cantio Dorouerniæ prædicandi facultate obtenta, adhibitis interpretibus secum e Gallia aduectis, subsequenter apostolicis miraculis, gentem Anglicam ad fidem Christi amplectendam induxit; adeo ut hoc ipso anno circa Natalem Domini ultra decem millia hominum baptizata fuerint. Edilbertus rex, qui iam antea Christianam uxorem habebat Aldibergam nomine ex regia stirpe Francorum, etiam Christo adiunctus fuit.

Acta octauo anni pontificatus S. Gregorii.

Angliæ conuersio.

Anno 9. pontificatus Gregorii Eulogius Alexandrinus plurimos in ecclesiam reduxit. De pace incunda cum Longobardis per Probum abbatem sancti Andreæ agit: ne quis tamen interea sub velamento pacis aliquid damni pateretur, singulos in diuersis locis positos, per literas huius rei admonet. Cum audiisset in Sicilia Iudæos existentes conuerti velle, Faustinum defensorem ad eos destinauit, eorumque conuersioni incumbere mandauit. A Leontio exconsule viro maxime pio accepit Gregorius hoc anno oleum sanctæ Crucis, & lignum Aloes: pro quibus munusculis sanctus Gregorius misit ad eum clauem sepulcri Petri, vna cum ramentis ex catenis ipsius.

Acta noni anni pontificatus Gregorii.

Anno pontificatus Gregorii 10. pax cum Longobardorum rege ad biennium inita fuit. Primatem Africæ Byzacenæ de crimine accusatum iudicauit. Istriæ schismaticos ad ecclesiæ vñionem reuersos

Acta anni decimi.

magno gaudio magnaue benignitate suscepit. Anastasius Sinaita Antiochenus episcopus post sextum annum sedis suæ inchoatum obiit. Subrogatus est ei iunior Anastasius ille, qui sub Phoca a Iudæis occisus fuit. Extat epist. Greg. ad hunc transmissa, dum de electione Anastasii certior factus esset, eamque quam ediderat fidei professionem accepisset. Hoc fere toto anno Gregorius grauissime laborauit doloribus podagræ, nec tamen labores curæ pastoralis pratermisit. Ad Secundinum magni nominis abbatem scribens, venerandas imagines (quas petierat) ad eum misit, & qua ratione adorari deberent, eum admonuit. Serenum Massiliensem episcopum reprehendit, quod quosdam imaginum adoratores conspiciens, imagines confregisset. *Et quidem zelum vos, inquit epist. 3. libro 6. indiçt. 2. ne quid manu factum adorari possit, habuisse laudauimus; sed frangere easdem imagines non debuisse indicamus. Idcirco enim pictura in ecclesia adhibetur, ut si qui literas nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, qualegere in codicibus non valent.* Docens non picturam, sed quem pictura designat, colendum esse.

Acta anni
vndecimi.

Anno pontificatus Gregorii 11. Slauī Istriam deprædati sunt, & per eam in Italiam intrarunt. Quas calamitates Italiæ intulerint, videre est ex epistolis hac de re pluribus conscriptis.

Acta anni
duodecimi.

Duodecimo anno pontificatus sui laborans morbo corporis Romæ Synodum collegit, de qua infra. De extirpando simoniæ vitio Francorum reges admonuit. Ad petitionem Augustini Angliæ apostoli plures verbi Dei præcones in Angliam misit. Hibernis consulentibus pontificem quid de Nestorianis ad ecclesiam redeuntibus agendum sit, respondit, non esse rebaptizandos qui in nomine sacrosanctæ trinitatis baptizati fuerunt.

Acta anni
decimiter-
tii.

Anno pontificatus Gregorii 13. tempore pacis inter Romanos & Longobardos inita absoluto, rursus vtrunque cum magna clade Romanorū certatum fuit. Eutycheni Egyptii hæretici, ad catholicam fidem conuersi, Romam veniunt ad apostolica limina, quos Gregorius redeuntibus Eulogio Alexandrino episcopo commendat, ne ab aliis hæreticis persecutionem paterentur. Mauricius imperator, qui aduersus libertatem ecclesiasticam multa sanciuerat, sanctum pontificem de pace cum Longobardis agentem irreuerenter deriserat, tot captiuorum millia a barbaro rege trucidari permiserat, poenam delictorum suorum in hac vita sustinuit. Nam cum exercitus Phocæ centurionem, hominem audacem, in seditione imperatorem acclamasset, Phocas vero coram Cyriaco episcopo & senatu Constantinopolitano fidei professionem edidisset, & coronam imperii adeptus esset, a populo tumultuante inclamatus est Mauricius, magnoque dolore ad Phocam adductus, post quinque filios iam ante oculos eius occisos, ipse quoque Mauricius interfectus fuit: cum illud Dauidicum: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum*, pronuntiasset.

Occiso
Mauricio
Phocas im-
perator ac-
clamatur.

Acta anni
decimi-
quarti.

Decimoquarto Gregorii anno inchoato, regnantium Augustorum imaginibus Romam allatis, Phocæ & Leontiæ eius vxori ab omni clero & senatu acclamatū fuit. Conquerenti nouo imperatori, quod nullum

nullum inuenerit Constantinopoli residentem ex more sacrae Romanæ ecclesiæ apocrisarium, excusat se Gregorius ob temporis iniquitatem: indicatque se Bonifacium defensorem, vita, fide ac moribus sibi approbatum, celeriter istuc transmittere. Tandem post pacem cum Agilulpho Longobardorum rege iterum renouatam, quadriennali morbo podagrico grauiter excruciatum, in cælestē patriam, quam multorum precibus impetrare sæpius optauerat, demigrauit.

De scriptis sancti Gregorii vide Posseuinum in apparatu sacro. Traiani animam precibus sancti Gregorii ab inferno liberatam fuisse, vulgata est, & antiqua fabula, vt prolixè probant auctor annalium anno Christi 704. num. 30. & sequentibus, & Bellarminus de purgatorio libro 2. cap. 8. Ministerium confirmationis presbyteris epist. 26. libri 3. delegans, vel delegari posse scribens, in fide non errauit. Nam quod confirmatio ordinariè ab episcopis, non autem a presbyteris administratur, factum reperitur, inquit Hieronymus aduersus Luciferianos, ad honorem potius sacerdotii, quam ad legis necessitatem. Hinc est quod episcopi auctoritate Concilii Florentini & Tridentini dicuntur ordinarii ministri confirmationis; quia scilicet ex delegatione pontificis idem ministerium cuilibet sacerdoti ex iusta causa committi potest. Plura de Gregorio apud Ioannem & Paulum diaconum in vita eius. Quid de moribus ac fide constituerit, compendiose indicat indiculus ille ab illustrissimo cardinale Antonio Carafa elucubratus, qui post epistolas Gregorii subiungitur.

An Traianum ab inferno liberauerit.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARVM LIBER I.

INDICTIONE IX. ANNO ORDINATIONIS EIUS I.
menſe Septembri.

EPISTOLA I.

AD VNIVERSOS EPISCOPOS PER SICILIAM CONSTITVTOS.

Vt ſemel in anno in vnum conueniant.

Gregorius vniuerſis epiſcopis per Siciliam conſtitutis.

VALDE neceſſarium eſſe perſpeximus, vt ſicut prædeceſſorum noſtrorum fuit iudicium, ita vni eidemque perſonæ omnia committamus, vt, vbi nos præſentes eſſe non poſſumus, noſtra per eum, cui præcipimus, repræſentetur auctoritas. Quamobrem Petro ſubdiacono ſedis noſtræ, intra prouinciam Siciliam vices noſtras, Deo auxiliante, commiſimus. Nec enim de eius actibus dubitare poſſumus, cui, Deo auxiliante, totum noſtræ eccleſiæ noſcitur *patrocinium commiſiſſe.

Diſt. 94. c. 1.
Polyc. libro
1. & 14.
Anſelm. li-
bro 1. cap.
26.

*patri-
monium

Concil. Tom. 13.

X

Illud quoque fieri debere perspeximus, vt semel per annum ad Syracusanam, siue Catanensiu ciuitatem, vniuersaliter honore, quo dignum est, sicut eidem iussimus, fraternitas vestra conueniat: quatenus quæ ad vtilitatem ipsius provincie ecclesiarumque pertinent, siue ad necessitatem pauperum oppressorumque subleuandam, siue ad monitionem omnium atque correctionem eorum, quorum excessus contigerit demonstrari, congrua cum eodem Petro subdiacono sedis nostræ debeatis moderatione disponere. A quo Concilio procul absint odia, facinorum nutrimenta, atque inuidia interna tabescat, & nimis execrabilis animorum discordia. Sacerdotes suos concordia Deo placita & caritas recognoscat. Hæc igitur omnia cum ea maturitate ac tranquillitate gerite, vt dignissime episcopale possit Concilium nuncupari.

EPISTOLA II.

GREGORII PAPÆ I.

AD IVSTINVM PRÆTOREM SICILIÆ.

Redarguit eum ob frumenta non ex integro transmissa.

Gregorius Iustino prætori Siciliae.

QUOD lingua loquitur, attestatur conscientia: quia dudum vos & nullius dignitatis occupationibus implicitos multum dilexi, multumque veneratus sum. Ipsa namque incessus vestri modestia quibusdam conatibus exigebat, vt diligere & venerari etiam a nolente debuisset. Et cum vos venissetis ad administrandam præturam Siciliae audiui, valde gauisus sum. Et quia quamdam inter vos atque ecclesiasticos simulationem subrepere comperi, vehementissime contristatus sum. Nunc vero quia & vos administrationis cura, & me studium huius regiminis occupat, intantum vos recte diligere specialiter possumus, inquantum generalitati minime nocemus. Vnde per omnipotentem Dominum rogo, in cuius tremendo iudicio nostrorum actuum posituri rationes sumus, vt eius respectum semper gloria vestra ante oculos habeat, & nunquam quodlibet, ex quo inter vos vel parua dissensio proueniat, admittat. Nulla vos lucra ad iniusti-

tiam pertrahant, nullius vel minæ vel amicitiae ab itineris rectitudine deflectant. Quam sit vita brevis, aspici-
 ad quem quandoque ituri estis iudicem, qui iudiciariam
 potestatem geritis, cogitate. Solerter ergo intuendum est,
 quod cuncta lucra hic relinquimus, & solas dispendioso-
 rum lucrorum causas nobiscum ad iudicium deportamus.
 Illa ergo sunt nobis commoda quærenda, quæ nequa-
 quam mors adimat, sed mansura in perpetuum præsentis
 vitæ finis ostendat. De frumentis autem quæ scribitis, lon-
 ge aliter vir magnificus * Ciridanus asserit: quia solummo-
 do tanta transmissa sunt, quæ pro transactæ indictionis de-
 bito ad replendum sitonicum sufficerent. De qua re cu-
 ram gerite: quia si quid minus huc transmittitur, non vnus
 quilibet homo, sed cunctus simul populus trucidatur. Ad
 regendum vero Siciliae patrimonium, talem, vt æstimo,
 virum, Deo auctore transmissi, cum quo vobis, si, vt ego ex-
 pertus sum, recta diligitis, omnino conueniat. Quod autem
 me vt vestri memor esse debeam admonetis, verum fateor, si
 ex antiqui hostis insidiis iniustitia nulla subrepat, tantam
 gloriæ tuæ modestiam didici, vt esse non tuus erubescam.

EPISTOLA III.

GREGORII PAPÆ I.

AD PAVLVM SCHOLASTICVM.

Maurentium magistrum militum, & Petrum subdiaco-
 num commendat.

Gregorius Paulo scholastico.

QUIDQVID mihi ex honore sacerdotalis officii extranei
 arri- det, non valde penso: de vobis autem mihi hac ex
 re arri- dentibus non minimum doleo, qui desiderium meum
 plenissime scitis, & tamen profecisse me creditis. Summus
 enim mihi profectus fuerat, si potuissem implere quod vo-
 lui: si voluntatem meam, quam dudum cognitam habetis,
 perficere optatæ quietis perceptione valuisssem. At quia
 nunc in ciuitate teneor Romana, honoris huius vinculis
 religatus, habeo aliquid quod etiã vestræ gloriæ exultem.
 Et quia viro excellentissimo domno Leone exconsule ve-
 niente, vos in Sicilia remanere non suspicor: & cum ipse

Concil. Tom. 13.

X ij

De pontifi-
 catu recu-
 sando infra
 hoc libro
 epist. 4. 5. 6.
 7. 24. & 25.

quoque tuo honore religatus, Romæ retineri cœperis, quid mœroris, quid amaritudinis ego pariar agnosces. Veniente autem viro magnifico domno Maurentio chartulario, ei quæso in Romanæ vrbis necessitate concurrite: quia hostilibus gladiis foris sine cessatione confodimur. Sed seditione militum, interno periculo grauius vrgemur. Petrum vero subdiaconum nostrum, quem pro regendo ecclesiæ patrimonio, Deo auctore, transmisimus, vestra gloriæ per omnia commendamus.

EPISTOLA IV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM CONSTANTINOPOLITANVM.

De eo confirmationem apud imperatorem procurante amice conqueritur, & eius orationibus se commendat.

Gregorius Joanni episcopo Constantinopolitano.

De pontificatus onere
infr. ep. 5. 6.
7. & 25. &
ep. 26.

SI caritas virtus in proximi dilectione consistit, si sic diligere proximos sicut nos iubemur, quid est quod beatitudo vestra me non ita sicut se diligit? Quo enim ardore, quo studio, episcopatus pondera fugere volueritis scio: & tamen hæc eadem episcopatus pondera ne mihi deberent imponi, non restitistis. Constat ergo quia non me sicut vos diligitis, quia illa me voluistis onera suscipere, quæ vobis imponi nolulistis. Sed quia vetustâ nauim vehementerque cōfractam indignus ego infirmusque suscepi, vndique enim fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quassatæ, putridæ naufragium tabulæ sonant, per omnipotentē Deum rogo, vt in hoc mihi periculo orationis vestræ manum porrigatis: quia & tanto enixius potestis exorare, quanto & a confusione tribulationum, quas in hac terra patimur, longius statis. Synodicam vero epistolam subsequenti festinatione transmittito: quia latorem præsentium Bacandam fratrem & coepiscopum nostrum, in ipso meæ ordinationis initio, multis & grauibz pressus occupationibus, relaxaui.

Lib. cod.
ep. 41.

Infr. ep. 8.
lib. cod.

EPISTOLA V.
GREGORII PAPÆ I.
AD THEOCTISTAM.

Scribit de onere curæ pastoralis, & vitam actiuam & contemplatiuam per Rachel & Liam, Martham & Mariam significari luculenter declarat.

Gregorius Theoctistæ sorori imperatoris.

MENS mea vestræ venerationi quāta deuotione subster-
nitur, explere verbis nequeo, nec tamen me prode-
re laboro: quia & me tacente in vestro corde legitis, quid
de mea deuotione sentiat. Miror autē quod in me colla-
tas dudum continentias vestras ex hac moderna pastoralis
officii continentia distraxistis, in qua sub colore episcopa-
tus, ad sæculum sum reductus: in qua tantis terræ curis
inferuio, quantis me in vita laica nequaquam deseruisse
reminiscor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus
corruens, ascendisse exterius videor. Vnde me a condi-
toris mei facie longe expulsum deploro. Conabar namque
quotidie extra mundum, extra carnem fieri, cuncta phan-
tasmata corporum ab oculis mentis abigens, superna gau-
dia incorporaliter videre, & non solis vocibus, sed totis
medullis cordis ad Dei speciem anhelans dicebam: *Tibi Psal. 26.*
dixit cor meum: Quæsiui vultum tuum. & Vultum tuum, Do-
mine, requiram. Nil autem in hoc mundo appetens, nil per-
timescens, videbar mihi in quodam rerum vertice stare,
ita vt in me pene crederem impletum, quod pollicente
Domino ex propheta didicissem: *Sustollam te super altitudi- Isaias 58.*
nes terræ. Super enim altitudines terræ sustollitur, qui &
ipsa quæ alta & gloriosa præsentis videntur sæculi, per
mentis despectum calcatur. Sed repente a rerum vertice
tentationis turbine impulsus, ad timores pauoresque cor-
rui: quia etsi mihi nil timeo, eis tamen qui mihi commissi
sunt, valde formido. Vndique causarum fluctibus quatior,
ac tempestatibus deprimor, ita vt recte dicam: *Veni in al- Psal. 68.*
titudinem maris, & tempestas demersit me. Redire post causas
ad cor desidero, sed vanis ab eo cogitationum tumultibus
exclusus, redire non possum. Ex hoc ergo mihi longe fa-

Isaia 46.

Psal. 39.
Gen. 29.

Mart. *

Psal. 72.

Psal. 36.

Psal. 82.
Eadem S.
Gregor. lib.
in Reg. c. 5.
S. Aug. in
psal. 82.

Phil. 3.

Atum est quod intra me est, ita ut obedire nequeam propheticæ voci, qua dicitur: *Redite præuaticatores ad cor*. Sed stultis pressus cogitationibus solummodo exclamare compellor: *Cormeum dereliquit me*. Contemplatiuæ vitæ pulcritudinem velut Rachelem dilexi sterilem, sed videntem ac pulchram: quæ etsi per quietem suam minus generat, lucem tamen subtilius videt. Sed quo iudicio, nescio. Lia mihi in nocte coniuncta est, actiua videlicet vita, fecunda, sed lippa, minus videns, quamuis amplius pariens. Sedere ad pedes Domini cum Maria festinaui, verba oris eius percipere: & ecce cum Martha compellor in exterioribus ministrare, atque erga multa satagere. Expulsa a me, ut credidi, legione dæmonum, volui obliuisci quos noui, & ad Saluatoris pedes quiescere: & ecce mihi nolentiatque compulso dicitur: *Reuertere in domum tuam, & annuntia quanta fecerit tibi Dominus*. Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei miracula prædicare? cum iam mihi difficile sit saltem recolere. Pressus enim in hoc honore tumultu sæcularium negotiorum, ex eis me esse video, de quibus scriptum est: *Deiecisti eos dum alleuarentur*. Neque enim dixit, deiecisti eos postquam alleuati sunt; sed, dum alleuarentur: quia prauis quique dum temporali honore suffulti, foras videntur surgere, intus cadunt. Alleuatio ergo ipsa ruina est, quia dum gloria falsa subnixi sunt, a gloria vera euacuantur. Hinc iterum dicit: *Deficientes quemadmodum fumus deficiens*. Fumus quippe ascendendo deficit, & sese dilatando euanescit. Sic videlicet fit cum peccatoris vitam præsens felicitas comitatur: quia vnde ostenditur ut altus sit, inde agitur, ut non sit. Hinc rursum scriptum est: *Deus meus, pone illos ut rotam*. Rota quippe ex posterioribus attollitur, & in anterioribus cadit. Posteriora autem nobis sunt bona præsentis mundi, quæ relinquimus: anteriora vero sunt æterna & permanentia, ad quæ vocamur, Paulo testante, qui ait: *Quæ retro oblitus, in ea, quæ sunt priora, me extendens*. Peccator autem cum in præsentis vita profecerit, ut rota ponitur: quia in anterioribus corruens, ex posterioribus eleuatur. Nam cum in hac vita gloriam percipit, quam relinquit, ab illa cadit, quæ post hanc venit. Et quidem multi sunt, qui sic exteriores prouectus regere sciunt, ut per eos nequaquam interius corruant. Vnde

scriptum est: *Deus potentes non abiicit, cum & ipse sit potens.* Iob. 36.
 Et per Salomonem dicitur: *Et intelligens gubernacula posside-* Prou. 1.
bit. Sed mihi hæc difficilia sunt, quia & valde onerosa. Et
 quod mens sponte non recipit, congrue non disponit. Ec-
 ce serenissimus dominus imperator fieri simiam leonem
 iussit. Et quidem pro iussione illius vocari leo potest, fieri
 autem leo non potest. Vnde necesse est vt omnes culpas
 ac negligentias meas non mihi, sed suæ pietati, deputet,
 qui virtutis ministerium infirmo commisit.

EPISTOLA VI.

GREGORII PAPÆ I.

AD NARSEM PATRICIVM.

Dolet se a contemplationis delectatione deiectum.

Gregorius Narsi patricio.

DVM contemplationis dulcedinem alte descripsistis, Ioan. Diac.
lib. 1. cap.
48.
 ruinae meae mihi gemitum renouastis, quia audiui
 quid intus perdididi, dum foris ad culmen regiminis imme-
 ritus ascendi. Tanto autem me percussum mœrore agnosci-
 te, vt vix loqui sufficiam: oculos enim mentis meae dolo-
 ris tenebrae obsident. Triste est quidquid aspicitur, quid-
 quid delectabile creditur cordi meo lamentabile appa-
 ret. Penso enim, ab alto quietis meae culmine corruens,
 ad quantum deiectus exterioris prouectus culmen ascen-
 di, & pro culpis meis in occupationis exilium a facie do-
 minantis missus, quasi destituta viduae vocibus cum pro-
 pheta dico: *Qui consolabatur me longe recessit a me.* Toren. 1. Quod vero
 causa & nominis similitudinem faciendo, per scripta ve-
 stra clausulas declamationesque formati, certe, frater
 carissime, simiam leonem vocas. Quod eo modo vos age-
 re conspiciamus, quo nos scabiosos saepe catulos, pardos
 vel tigres vocamus. Ego enim, bone vir, quasi filios per-
 dididi: quia per terrenas curas recta opera amisi. Nolite
 ergo me vocare Noemi, id est, pulcrum; sed vocate me
 Maram, quia amaritudine plenus sum. Quod autem me Ruth 1.
Amos 6.
 dicitis scribere non debuisse, vt in agro dominico cum bu-
 balis non arares, quia in ostenso beato Petro linteo & bu-
 bali & omnes ferae oblatae sunt, scis ipse quia subiunctum
 est: *Matia & manduca.* Tu ergo qui easdem bestias nec- Ad. 10.

dum mactaueras, cur iam manducare per obedientiam nolebas? Aut nescis quia easdem quas scripsisti bestias oris tui gladius occidere recusauit? Quas ergo per compunctionem occidere potueris, de illis necesse est ut in tui desiderii fame satieris. De causa autem fratrum nostrorum, ut scripsisti, ita futurum, si Deus adiuuet, æstimo; de qua modo serenissimis rerum dominis scribere omnino non debui, quia in ipso initio non est a quaestibus inchoandum. Sed dilectissimo filio meo Honorato diacono scripsi, ut opportuno tempore eis congrue suggerat, & mihi responsum sub celeritate indicet. Domnum Alexandrum, domnum Theodorum, filium meum Marinum, domnam Eufiriam, domnam Eudochiam, & domnam Dominicam, mea peto vice salutari.

EPISTOLA VII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANASTASIVM EPISCOPVM ANTIOCHENVN.

Ægre fert se multis occupationibus deprimi,
& ab eo laudari.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

EPISTOLAM beatitudinis vestræ, ut fessus requiem, salutem æger, fontem sitiens, umbram æstuans accepi. Neque enim illa verba per linguam carnis videbantur expressa: quia sic specialem amorem suum, quem gestabat, aperuit, ac si mens per semetipsam loqueretur. Sed durum valde fuit quod secutum est: quia amor vester terrena me portare onera præcepit: & quem prius spiritualiter diligebatis, postea, ut existimo, temporaliter amantes, usque ad terram me superposito onere depressistis, ita ut omnem mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationisque aciem amittens, non per prophetiæ spiritum, sed per experimentum dicam: *Incuruatus sum, & humiliatus sum usquequaque*. Tanta quippe me occupationum onera deprimunt, ut ad superna animus nullatenus erigatur. Multis enim causarum fluctibus quatior, & post illa quietis otia tumultuosæ vitæ tempestatibus affligor, ita ut recte dicam: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me*. Periclitanti igitur mihi orationis vestræ manum tendite,

vos

Ioann. diac.
lib. I. c. 49.

Psal. 118.

Psal. 68.

vos qui in virtutum litore statis. Quod vero me os Domini, quod lucernam dicitis, quod multis prodesse multisque posse lucere perhibetis, hoc quoque mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt, cum vindicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam. Quibus autem hoc in loco terrenarum rerum tumultibus premor, explere verbis nequeo: quod tamen colligere ex breuitate epistolæ potestis, in qua ei minus loquor quem plus omnibus diligo. Præterea indico quia a serenissimis dominis quantis valui precibus postulaui, vt vos, honore restituto, ad sancti Petri apostolorum principis limina venire, & quousque ita Deo placuerit, hic mecum vivere concedant, quatenus dum vos videre meruero, peregrinationis nostræ tædium de æterna patria inuicem loquendo releuemus.

Ioan. diac.
lib. 4. cap.
25. epist. 81.
lib. 4.

EPISTOLA VIII.
GREGORII PAPÆ I.
AD BACANDAM EPISCOPVM FORMIENSEM.

Minturnensem ecclesiam desolatam
Formiensi vnit.

Gregorius Bacandæ episcopo Formiensi.

ET temporis necessitas nos perurget, & imminutio personarum exigit, vt destitutis ecclesiis salubri ac prouida debeamus dispositione succurrere. Et ideo quoniã ecclesiam Minturnensem funditus tam cleri quam plebis destitutam desolatione cognouimus, tuamque pro ea petitionem, quatenus Formianæ ecclesiæ, in qua corpus beati Erasmi martyris requiescit, cui fraternitas tua præsidet, adiungi debeat, piam esse ac iustissimam prouidentes, necessarium duximus, consulentes tam desolationi loci illius, quam ecclesiæ tuæ paupertati, redditus supradictæ ecclesiæ Minturnensis, vel quidquid ei antiquo modernoque iure, vel priuilegio potuit potestve qualibet ratione competere, ad tuæ ecclesiæ ius potestatemque hac præcepti nostri auctoritate transmigrare: vt a præsentis tempore, sicut de propria ecclesia debeas cogitare, eique competenti tua prouisione disponere, quatenus deinceps, quod perire nunc vsque potuit, pauperum ecclesiæ tuæ vtilitatibus plerisque proficiat.

Iuo p. 3.
cap. 39.
Ioan. diac.
lib. 3. c. 14.

Concil. Tom. 13.

Y

EPISTOLA IX.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SVBDIACONVM.

Vt discrepatio possessionis quadragenariæ fine debito terminetur.

Gregorius Petro subdiacono.

6. q. 4. c. 2.
luc. p. 3. c.
146. pur.
lib. 2. c. 66.

GREGORIUS seruus Dei, presbyter & abbas monasterii sancti Theodori in Sicilia prouincia, territorio Panormitano constituti, insinuauit nobis quod homines fundi Saloniaci iuris sanctæ ecclesiæ Romanæ, fines fundi Gerdimiæ, collimitantis eidem præfato fundo ecclesiæ sanctæ Romanæ, quos quieto iure per innumeros annos possederunt, velint peruadere. Et ideo volumus, accedente te ad Panormitanam ciuitatem, quæstionem ipsam tali ratione discutere, dominio rei apud possessorem, sicuti hætenus possessa est, videlicet permanente, vt si monasterium præfatum sancti Theodori fines, de quibus causatio mota est, inconcussos quadraginta annis possedisse reppereris, nullam deinceps, etiam si quid sanctæ Romanæ ecclesiæ competere potuit, patiaris sustinere calumniam, sed quietem eorum inconcussam modis omnibus procurare. Sin vero actores sanctæ ecclesiæ non eos possedisse quadraginta annis inconcussos iure monstraerint, sed aliquam intra hæc tempora motam fuisse aliquando quæstionem eorundem finium, electis arbitris, tranquille & legaliter sopiatur. Nos enim non solum nunquam mota suscitari volumus, verum etiam quæ praua foris admouentur, sopire modis omnibus festinamus. Ita ergo experientia tua cuncta faciat effectibus mancipari, ne qua posthac huius rei ad nos quæstio reuertatur. Testamentum autem Bacandæ quondam xenodochi in ea qua conditum est volumus firmitate persistere.

Mense Nouembri, indictione nona.

EPISTOLA X.

GREGORII PAPÆ I.

AD HONORATVM ARCHIDIACONVM SALONITANVM.

De contentione ipsius contra episcopum suum,
& de custodia rerum ecclesiæ.*Gregorius Honorato diacono Salonitano.*

EA quæ contra vos tu & episcopus tuus contraria di-
 rexistis scripta agnoscetes, dolumus, eo quod inter
 vos nihil caritas recognoscit. Verumtamen te in officio
 ordinis tui administrare præcipimus: & si illic potest su-
 perante gratia causa vestri scandali definiri, multum cre-
 dimus vestræ animæ acquisiuisse. Sin vero ita discordia in-
 ter vos partes suas armauit, vt in timore scandali voluntas
 vestra debeat remanere, tu ad nostram audientiam inde-
 finenter occurre, & episcopus tuus pro se dirigat quam
 elegerit personam instructam, vt omnibus subtili ratio-
 ne perpenfis, constituere quæ visa fuerint partibus, de-
 beamus. Scire vero te volumus, quod a te omnia distri-
 cte quæsituri sumus, si non ea quæ vel propriæ ecclesiæ,
 vel quæ de diuersis ecclesiis cimelia sunt collecta sub om-
 ni nunc sollicitudine & fide seruentur. Quod si quid ex
 eis vel negligentia, vel cuiusquam fraude deperierit, tu
 in hoc reatu constringeris, qui per archidiaconatus or-
 dinem custodiæ eiusdem ecclesiæ arctius implicaris.

Grat. dist.
74. c. 8.Extra de
officio ar-
ch. cap. 3.*Mense Decembri, indictione nona.*

EPISTOLA XI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CLEMENTINAM PATRICIAM.

Eam de morte Eutherii episcopi consolatur.

Gregorius Clementinæ patriciæ.

EPISTOLAM gloriæ vestræ suscipiens, quæ de transitu
 Eutherii quondā magnificæ memoriæ loquebatur, in-
 dicamus non minus animos nostros quam vestros esse tali

Concil. Tom. 13.

Y ij

mœrore confusos, eo quod opinionis probatæ viros hinc paulatim subtrahi mundo conspicimus, quorum ruina in ipsis iam causarum effectibus comprobatur. Sed hinc nos solerti decet conuersionis cautela subducere, ne sua nos secum pariter ruina circumplicet. Et quidem amicorum nos amissio tanto debet tolerabilius contristare, quanto amissuros nos illos conditio mortalitatis exposcit. Sed tamen amissum carnalis vitæ subsidium potens est ille consolari, qui ut adimeretur permittendo concessit, & ipse ad locum, qui destitutus erat, consolator accedere. Diaconum vero Anatolium, quem ad vos dirigi poposcistis, hoc nos facere non posse, causæ magis modus quam rigoris austeritas facit. Vicedominum enim eum constituimus, cuius arbitrio episcopium commisimus disponendum.

Grat. dist.
89. cap. 3.
Ans. lib. 7.
cap. 77.

EPISTOLA XII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM DE VRBE VETERI.

Ut iniusta vexatio monasterii tollatur.

Gregorius Ioanni episcopo de Vrbe veteri.

Grat. 16. q.
1. cap. 12.
Ans. lib. 5.
cap. 66.
Polyc. lib. 1.
tom. 1. Inf.
epist. 34.
lib. eodem.

AGAPITVS, abbas monasterii sancti Georgii, insinuat nobis plurima se a vestra sanctitate grauamina sustinere, & non solum in his, quæ necessitatis tempore aliquod monasterio possint inferre subsidium, verum etiam quod in eodem monasterio Missas prohibeatis celebrari: sepeliri etiam ibidem mortuos interdicatis. Quod si ita est, a tali vos hortamur inhumanitate suspendi: & sepeliri ibidem mortuos, vel celebrari Missas, nulla vltius habita contradictione permittatis, ne denuo querelam de iis quæ dicta sunt prædictus vir venerabilis Agapitus deponere compellatur.

EPISTOLA XIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD DOMINICVM EPISCOPVM CENTVMCELLENSEM.

Commendat Luminosam viduam Zemarchi.

Gregorius Dominico episcopo Centumcellensi.

OFFICIUM quidem sacerdotalis est, ut viduis ac maritali regimine desolatis, impertiri solatia debeat: ut

vnde in hoc mundo humana conditione priuantur, sacerdotali tuitione possint remedia reperire. Quoniam ergo Infra libro 10. epist. 17. & 18. Luminosa honesta femina relicta carissimi Zemarchi tribuni, nostræ se post Deum tuitioni commisit, huic vos solatiari in quo sibi necesse fuerit admonemus, nullusque sit ei de quolibet molestus articulo. Sed quia comitiuam illam, quam vir eius agendam susceperat, nunc, Theodoro palatino concedente, ipsi est mulieri, vt peragere debeat, attributum, vel quem ipsi placuerit, donec præsentis indicationis celebretur impletio, nullum de ea re quousque expleat inquietare permittas. Ita ergo facite, vt & Deum vobis faciatis pro rebus talibus debitorem, & noster huiusmodi, de impensis a vobis solatiis, propensius animus gratuletur.

EPISTOLA XIV.
GREGORII PAPÆ I.

AD DEMETRIVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Præcipit hæreticos, etiam cum periculo, in communionem suscipere.

Gregorius Demetrio episcopo Neapolitano.

STEPHANVS præsentium portitor, cum de quibusdam fidei catholicæ capitulis eius a via veritatis nutaret intentio, pro huius rei dubietate a catholicæ se ecclesiæ communione suspenderat, donec eum Deus veritatis iudex ad viam rectitudinis reuocaret, quem recepta satisfactione in fide catholica communicasse cognoscas. Sed quia eum quosdam dubietatis suæ socios ibidem in Neapolitana ciuitate habere comperimus, hoc nobis de his quoque præfatus Stephanus pollicitus esse dignoscitur, vt si eorū ambiguitatem animæ nostræ interpositionis periculo sanaremus, ipsos etiam ad communionem catholicam sine mora posse vel reluctance conuerti. Pro qua re præsentibus epistolis admonemus, nostra fide, nostroque, sicut ipsi videntur, poposcisse periculo, eos in fidem catholicam communionemque suscipite, quibus potestis modis ad lucem de tenebris reuocate. Ne postquam ad nos huiusmodi causâ perlata est, si silentio præterimus, de animabus eorum negligentia possimus subire iacturam.

Y iij

PERVENIT ad nos, quod Populonensis ecclesia ita sit sacerdotis officio destituta, ut nec pœnitentia decedentibus ibidem, nec baptisma possit præstari infantibus. Huius igitur tam piæ rei, tamque necessariæ mole permoti, iubemus dilectioni tuæ, ut huius præceptionis auctoritate commonitus, memoratæ ecclesiæ visitator accedas, ut vnum cardinalem illic presbyterum, & duos debeas diacones ordinare. In parochiis vero præfatæ ecclesiæ tres similiter presbyteros, quos tamen dignos ad tale officium veneratione vitæ & morum gravitate prævideris, & quibus in nullo obuiant constituta canonicæ disciplinæ, ut sanctæ cum digna cautela provideatur ecclesiæ.

Ioan. diac.
lib. 4. cap.
38. & libro
2. cap. 50.
Paul diac.
libro 3. cap.
12. de gestis
Long.

SICUT gradientem per devia, carpentem denuo rectum stramitem, tota Dominus auiditate complectitur: ita demum de deferente cognitam veritatis viam maiore mœrore, quam gaudio, quo de conuertente lætatus fuerat, contristatur: quia minoris excessus est veritatem non cognoscere, quam in eadem cognita non manere. Aliudque est quod aberrante committitur, aliud quod per sciētiam perpetratur. Et nos si quidem quantum incorporatum te iam pridem fuisse in vnitatem ecclesiæ gauisi fuëramus, abundantius nunc dissociatum a catholica societate confundimur. Pro qua re imminente latore præsentium, iuxta Christianissimi & serenissimi rerum Domini iussionem, ad beati Petri apostoli limina, cum tuis sequacibus,

EPISTOLARVM LIBER I. 175

venire te volumus, vt auctore Deo aggregata Synodo, de ea quæ inter vos vertitur dubietate quod iustum fuerit iudicetur.

EPISTOLA XVII.
GREGORII PAPÆ I.

AD VNIVERSOS EPISCOPOS ITALIÆ.

Vt filii Longobardorum in hæresi Ariana baptizati ad fidem catholicam concilientur.

Gregorius vniuersis episcopis Italiæ.

* Antharisth **Q**VONIAM nefandissimus * Autharis in hac, quæ nuper expleta est, paschali solennitate, Longobardorum filios in fide catholica baptizari prohibuit: pro qua culpa eum diuina maiestas extinxit, vt solennitatem paschalem vltius non videret, vestram fraternitatem decet cunctos per loca vestra Longobardos admonere, vt quia vbique grauis mortalitas imminet, eosdem filios suos, in Ariana hæresi baptizatos, ad catholicam fidem concilient, quatenus super eos iram Domini omnipotentis placeant. Quos ergo potestis admonete: quanta virtute valeatis, eos ad fidem rectam suadendo rapite: æternam eis vitam sine cessatione prædicate: vt cum ad districti veneritis conspectum iudicis, possitis ex vestra sollicitudine lucrum in vobis ostentare pastoris.

Paul. diac. libro 3. cap. 8. de gestis Long. Ioan. diac. libro 2. cap. 50.

EPISTOLA XVIII.
GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SVBDIACONVM.

Vt Marcello victus & vestitus necessaria ministrentur.

Gregorius Petro subdiacono.

* al. Barolitanæ **I**NSIN VATVM nobis est Marcellum * Barubicanæ ecclesiæ, ibidem in Panormitana ciuitate, in monasterio sancti Hadriani, in pœnitentiam deputatum, non solum victus necessitatem pati, sed & nuditatis nimiam sustinere molestiam. Pro qua re necesse habemus strenuitati tuæ præfenti iussione præcipere, vt ipsi pro victu & vestimento, stratoque ad continentiam, pueroque eius annonam quan-

Ioan. diac. libro 2. cap. 50.

tum prospexeris satis esse, constituas: vt inopia nuditasque eius tali prouidentia possint habere consultum, & vt ea quæ eidem viro deputaueris, tuis postmodum possint rationibus imputari. Ita ergo fac vt & nostram iussionem impleas, & tu quoque hoc ipsum bene disponendo, hac ipsa possis participari mercede. Præterea hoc tibi indagandum mandare curauimus, veteri quæ iam inoleuerat consuetudine postposita, vt si quæ ciuitates in prouincia Sicilia pro peccatis nostris per sacerdotum lapsus a pastoralis regimine vacare noscuntur, de clero ecclesiarum ipsarum, vel ex monasteriis, si qui digni ad sacerdotalem locum possunt inueniri, perspicias: & ad nos inquisita primitus morum grauitate transmittas, vt grex vniuscuiusque loci per pastorem lapsum inueniri non debeat longo tempore destitutus. Si vero vacantia quidem loca repereris, & nullus tali dignitati ex eadem ecclesia congruus inueniatur, ad nos similiter inquisitione solerti renuntia, vt Deus quem dignum talibus ordinationibus iudicauerit valeat prouidere. Non enim oportet vt vnius excessu grex dominicus per prærupta possit sine pastore diffuere. Ita enim & locorum ordinatio proueniet, & reuertendi lapsis ad gradum priorem, quo melius pœniteant, suspicio non manebit.

EPISTOLA XIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD NATALEM EPISCOPVM SALONITANVM.

Præcipit vt Honoratum archidiaconum suo gradui restituat.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

Grat. dist.
74. cap. 2.

GESTA quæ nobis in Concilii vestri confecta secreta-
rio direxistis, in quibus archidiaconus Honoratus ad-
dicitur, plena esse cognouimus semine iurgiorum, cum
vno eodemque tempore vna persona nolens ad sacerdotii
ordinem prouehitur, quæ tamquam immerita a diacona-
tus officio remouetur. Et sicut iustum est, vt nemo cresce-
re compellatur inuitus, ita censendum puto similiter, ne
quisquam infons ab ordinis sui ministerio deiiciatur in-
iuste.

iuste. Verumtamen quia inimica Deo discordia tuas partes accusat, locum & administrationem suam Honorato archidiacono restituas commonemus, atque concordēs diuinis ministeriis competentia exhibere seruitia. Audientia & quaestioni nostrā, si adhuc inter vos causā nutritur scandali, praedictus archidiaconus occurrat admonitus, atque dilectio tua pro partibus suis dirigat personam instructam, quibus praesentibus, solatiante Domino, nobis deposito studio personarum, quae competunt fauori iustitiae, decernere valeamus.

EPISTOLA XX.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Scribit se gregemque dominicum vt precibus adiuuet.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

SCRIPTA reuerentiae vestrae, quae processioni nostrae ^{Grat. dist.} gratias referebant, offerente Stephano diacono, quem ^{74. c. Gesta.} direxistis, accepimus: & nimirum valde credenda sunt gratia & studio caritatis impensa, dum pontificatus nostri congaudere ordinem ratio commonebat. Idcirco nos salutationis vestrae causa reddidit latiores, conscientiam nostram indicamus, ipsius honoris onera me agro animo suscepisse. Sed quia diuinis iudiciis non poteram resultare, necessario mentem meam parti latiori reuocaui. Pro quare reuerentiam vestram epistolario sermone deprecemur, vt tam nos, quam Christianus grex, curae nostrae commissus, orationis vestrae solatiis perfruamur, quatenus ea valeamus praesidii firmitate procellas temporum superare.

Menſe Februario, indiſtione nona.

EPISTOLA XXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD NONNOSVM.

Maurentium de poſſeſſione quam petiit dicit ſe
exauditurum.

Gregorius Nonnoſo.

OMNIPOTENS Deus cordi veſtro indicet quanta deuotione ac dilectione vobis coniungor. Et ſi hanc per epiſtolas implere nequeo, ſi quando tamen opportunitatem inueniam, rebus oſtendere curabo. Salutationis præterea alloquium ſoluens indico: quia veniente humili veſtro domno Maurentio de poſſeſſione, quam gloria veſtra petiit, per omnia parebimus.

EPISTOLA XXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD GEORGIVM ITALIÆ PRÆFECTVM.

Gratiarum actiones facit.

Gregorius Georgio præfecto Italiæ.

BONITATEM veſtræ excellentiæ, quam ſemper cognitam habui, nunc experimēto ſuperaddito recognoui. Vnde omnipotentem Deum deprecor, vt ſua vos protectione cuſtodiat, vobisque & apud ſe gratiam, & apud ſereniſſimos dominos largiatur. Si autem nullæ hominum, qui interſunt, prauitates vos diuidant, eſſe me veſtrum proprium valde certum tenete, & vobis dilectione coniunctum. Quod in omnipotente Domino confido: quia hoc vobis etiam per documentum meæ atteſtationis oſtendo. Salutationis igitur alloquium ſoluens peto, vt quoties uſus exegerit, veſtris me affatibus releuare curetis.

EPISTOLA XXIII.
GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Ancillas Dei, Paulinum presbyterum, & alios
commendat.*Gregorius Anthemio subdiacono.*

INSINUATVM nobis est, ancillas Dei quasdam Nolanæ Ioan. diac.
libro 2. cap.
55. ciuitatis in Aboritana domo commorantes, nimiam victus vestitusque penuriam sustinere. Quibus ex præcepto Dei subuenire nos conuenit, & inopiam earum, in quantum possumus, donante Domino subleuare. Propterea experientia tuæ præsentis iussione mandamus, vt de hac præsentis nona indictione, quadraginta in auro eis solidos dare debeas, & deinceps succedentibus indictionibus annuos viginti solidos ministrare, qui tuis possint rationibus imputari. Præterea Paulino presbytero monasterii sancti Erasmi, quod in latere montis Soractis situm est: sed & duobus monachis in oratorio sancti archangeli seruientibus, quod in Lucullano castro iuxta sancti Petri basilicam esse dignoscitur, binos te in præsentis tantummodo solidos dare præcipimus, qui & ipsi tuis rationibus imputentur. Ita ergo fac, vt impensæ mercedis tu quoque participium sortiaris.

EPISTOLA XXIV.
GREGORII PAPÆ I.AD IOANNEM EPISCOPVM CONSTANTINOPOLITANVM,
Eulogium Alexandrinum, &c.De onere pastoralis sibi nuper imposito, & de fide, quam
iuxta decreta Conciliorum amplectitur.*Gregorius Ioanni episcopo Constantinopolitano, Eulogio Alexandrino, Joanni Hierosolymitano, Anastasio patriarchæ Antiocheno, a paribus.*

CONSIDERANTI mihi quod impar meritis, ac toto animo Crenitens, pastoralis curæ pondera portare compulsus
Concil. Tom. 13. Z ij

sum, caligo mœroris occurrit, & triste cor nihil aliud nisi eas, quæ videre nil sinunt, tenebras videt. Nam quid antistes ad Dominum nisi pro delictis populi intercessor eligitur? Quia itaque fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum? Si fortasse quispiam apud potentem virum, qui & sibi iratus, & mihi esset incognitus, intercessorem suum me fieri quæreretur, protinus responderem: Ad intercedendum venire nequeo, quia eius notitiam ex sedula familiaritate non habeo. Si igitur recte homo apud hominem, de quo minime præsumpsissem, fieri intercessor erubescerem; quantæ hoc audaciæ est, quod apud Deum pro populo locum intercessoris obtineo, cui familiarem me esse per vitæ meritum non agnosco? Quia in re est mihi adhuc aliud gravius formidandum: quia, sicut cuncti liquido nouimus, cum is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati ad deteriora animus prouocatur. Et valde pertimesco, ne commissâ mihi plebs fidelium, reatus mei additamento depereat, cuius nunc vsque delicta Dominus æquanimiter tolerabat. Cum vero utcumque hunc timorem suppressimo, & consolatâ mentem ad pontificalis operis studia accingo, considerata ipsa rei immensitate deterreo. Perpendo quippe quod omni cura vigilandum est, ut rector cogitatione sit mûdus, operatione præcipuus, discretus in silentio, utilis in verbo, singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus, bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus. Quæ videlicet cuncta dum subtili studeo inquisitione perscrutari, ipsa me in singulis latitudo considerationis angustat. Nam, sicut prædixi, curandum summopere est ut rector cogitatione sit mundus, quatenus nulla hunc immunditia polluat, qui hoc suscepit officii, ut in alienis quoque cordibus pollutionis maculastergat. Quia necesse est ut esse munda studeat manus quæ diluere sordescit, ne tacta quæque deterius inquinet, si sordida ipsa stercoreis insequens lutum tenet. Scriptum namque est: *Mundamini, qui fertis vasa Domini.* Domini etenim vasa ferunt, qui proximorum animas ad interna * sacraria perducendas, in conuersationis suæ exemplo suscipiunt. Apud semetipsum ergo quantum

De cura
past. libro
2. cap. 2.
tom. 4.

Grat. 1. qu.
1. cap. 93.
Panor. libro
2. cap. 2.

Isaia 52.

* sacraria

debeat mundari conspiciat, qui ad æternitatis templum
 vasa viuientia in sinu propriæ conuersationis portat. Hinc
 diuina voce præcipitur, vt in Aaron pectore rationale iu-
 dicii vittis ligantibus imprimatur, quatenus sacerdotale
 cor nequaquam cogitationes fluxæ possideant, sed ratio
 sola constringat. Nec indiscretum quid vel inutile cogitet,
 qui ad exemplum vitæ aliis constitutus, ex grauitate sem-
 per debet ostendere quantam in pectore rationem por-
 tet. In quo etiam rationale vigilanter adiungitur, vt duo-
 decim patriarcharum nomina describantur. Adscriptos
 enim patres semper in pectore ferre, est antiquorū vitam
 sine intermissione cogitare. Nam tunc sacerdos irrepre-
 hensibiliter graditur, cum exempla patrum præcedentiū
 indefinenter intuetur: cum sanctorum vestigia sine cessa-
 tione considerat, & cogitationes illicitas deprimit, ne ex-
 tra ordinis sui limitem pedem operis tendat. Rursum cum
 me ad consideranda debita pastoris opera conféro, per-
 pendo quanta intentione curandum est, vt sit operatio-
 ne præcipuus, quatenus vitæ viam subditis viuendo de-
 nuntiet, & grex, qui pastoris vocem moresque sequitur,
 per exempla melius quam per verba gradiatur. Qui enim
 loci sui necessitate exigitur summa dicere, hac eadem ne-
 cessitate compellitur summa monstrare. Illa namque vox
 libentius auditorū cor penetrat, quam dicentis vita com-
 mendat: quia quod loquendo præcipit, ostendendo adiu-
 uat vt fiat. Hinc enim per prophetam dicitur: *Super montem*
excelsū ascēde tu qui euangelizas Sion: vt videlicet qui cælesti
 prædicatione utitur, ima iam terrenorū operum deserens,
 in rerum culmine stare videatur, tantoque subditos faci-
 lius ad meliora pertrahat, quanto per vitæ meritum de su-
 pernis clamat. Hinc diuina lege armum sacerdos in sacrifi-
 cium & dextrum accipit & separatum, vt non solum sit
 eius operatio utilis, sed etiam singularis: nec inter malos
 tantummodo quæ recta sunt faciat, sed bene quoque ope-
 rantes subditos, sicut honore ordinis superat, ita etiam
 morum virtute transcendat. Cui in esu quoque pectuscu-
 lum cum armis tribuitur, vt quod de sacrificio præcipitur
 sumere, hoc de semetipso discat conditori suo immolare.
 Et non solum pectore quæ recta sunt cogitet, sed spectato-
 res suos ad sublimia armis operis inuitet. Nulla præsentis

Exod. 32.

S. Greg. in
 lib. 1. Reg.
 c. 1. to. 1.
 De cura
 past. li. 2.
 ca. 3. to. 4.

Isai. 40.

Leuit. 7.

1. Cor. 6.

1. Pet. 2.

Ioh. 1.

vita appetat, nulla pertimescat blandimenta mundi, respecto intimo terrore despiciat, terrores autem considerato internæ dulcedinis blandimento contemnat. Vnde supernæ quoque vocis imperio, in utroque humero sacerdos velamine superhumeralis astringitur, ut contra aduersa & prospera virtutum semper ornamento muniatur, quatenus iuxta Pauli vocem: *Per arma iustitiæ a dextris sinistrisque* gradiens, cum ad sola, quæ anteriora sunt, nititur, in nullo delectationis infimæ latere flectatur. Non hunc prospera eleuent, non aduersa perturbent, non blanda usque ad voluptatem demulceant, non aspera ad desperationem premant: ut dum nullis passionibus intentionem mentis humiliat, quanta in utroque humero superhumeralis pulcritudine tegatur, ostendat. Quod recte etiam superhumeralis ex auro, hyacintho, purpura, bis tincto cocco, & torta fieri bysso præcipitur, ut quanta sacerdos clarescere virtutum diuersitate debeat, demonstretur. In sacerdotis quippe habitu ante omnia aurum fulget, ut in eo intellectus sapientiæ principaliter emicet. Cui hyacinthus, qui aereo colore resplendet, adiungitur, ut per omne quod intelligendo penetrat, non ad fauores infimos, sed ad amorem cælestium surgat, ne dum suis incautus laudibus capitur, ipso etiam veritatis intellectu vacuetur. Auro quoque ac hyacintho purpura permiscetur, ut videlicet sacerdotale cor, cum summa prædicat, etiam in semetipso suggestiones vitiorum reprimat, eisque veluti regia potestate contradicat, quatenus nobilitatem semper intimæ regenerationis aspiciat, & cælestis regni habitum moribus defendat. De hac enim nobilitate spiritus per Petrum dicitur: *Vos autem genus electum, regale sacerdotium*. De hac etiam potestate, qua vitia subigimus, Ioannis voce roboramur, qui ait: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri*. Auro autem ac hyacintho & purpuræ bis tinctus coccus adiungitur, ut ante interni iudicis oculos omnia virtutum opera ex caritate decorentur, & cuncta quæ coram hominibus rutilant, hæc in conspectu occulti arbitri flamma intimi amoris accendat. Quæ scilicet caritas, quia Deum simul & proximum diligit, quasi coccus ex duplici tinctura fulgescit. Qui igitur sic ad auctoris speciem anhelat, ut proximorum curam negligat, vel sic pro-

ximorum curam exequitur, vt a diuino amore tepescat, quia vnum horum quodlibet negligit, in superhumeralis ornamento habere coccum bis tinctum nescit. Sed cum mens ad præcepta caritatis tenditur, restat procul dubio vtp̄ abſtinentiam caro maceretur. Vnde & bis tincto cocco torta byſſus adiungitur: de terra enim byſſus nitenti ſpecie oritur. Et quid per byſſum, niſi candens nitore munditiæ corporalis caſtitas deſignatur? Quæ videlicet torta pulcritudini ſuperhumeralis innectitur: quia tunc caſtimonia ad perfectũ munditiæ candorem ducitur, cum per abſtinentiam caro fatigatur. Cumque inter virtutes ceteras etiam afflicta carnis meritum proficit, quaſi in diuerſa ſuperhumeralis ſpecie byſſus torta candescit. Rurſum cum me ad conſiderandum debitum paſtoris verbum ac ſilentium conſero, pauenti cura perpendo, quod valde neceſſe eſt, vt & diſcretus ſit in ſilentio, & vtilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticeſcat. Nam ſicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiſcretum ſilentium, hoſ qui erudiri poterant in errore derelinquit. Sæpe namque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui recta libere pertimeſcunt: & iuxta veritatis vocem, nequaquam iam gregis cuſtodie paſtorum ſtudio, ſed mercenariorũ vice deſeruiunt: quia veniente lupo fugiunt, dum ſe ſub ſilentio abſcondunt. Hinc namque eos Dominus per prophetam increpat, dicens: *Canes muti non valentes latrare.* Hinc rurſum queritur, dicens: *Non aſcendiſtis ex aduerſo, neque oppoſuiſtis murum pro domo Iſrael, vt ſtaretis in prælio in die Domini.* Ex aduerſo quippe aſcendere, eſt pro deſenſione commiſſi gregis voce libera huius mundi poteſtatibus contraire. Et in die Domini in prælio ſtare, eſt prauis decertantibus ex iuſtitie amore reſiſtere. Paſtori etenim recta timuiſſe dicere, quid eſt aliud, quam terga tacendo præbuiſſe? Qui nimirum ſi pro grege ſe obiiicit, murum pro domo Iſrael hoſtibus opponit. Hinc rurſus delinquenti populo dicitur: *Propheta tui viderunt tibi falſa & ſtulta, nec aperiebant tibi iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam pronocarent.* Propheta quippe nonnunquam in ſacro eloquio doctores vocantur, qui dum fugitiua eſſe præſentia indicant, quæ ſunt ventura manifeſtant. Quos diuinus ſermo falſa videre redarguit:

Ioh. 10.

Iſaia 56.

Ezech. 13.

Lib. 2. paſt.
c. 4. tom. 4.

Thren. 2.

Gregor. 1.

Reg. 3. cap.

tom. 1.

quia dum corripere culpas metuunt, incassum delinquentibus promissa securitate blandiuntur. Qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt, quia ab increpationis voce conticescunt. Clavis quippe aperitionis, sermo est correptionis: quia increpando culpam detegit, quam sæpe nescit ipse etiam qui perpetravit. Hinc Paulus ait: *Ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt redarguere.* Hinc per Malachiam dicitur: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius: quia angelus Domini exercituum est.* Hinc per Isaiam Dominus admonet, dicens: *Clama, ne cesses, sicut tuba exalta vocem tuam.* Præconis quippe officium suscipit, quisquis ad sacerdotiū ascendit, ut ante aduentum iudicis qui terribiliter sequitur, ipse scilicet clamando gradiatur. Sacerdos vero si prædicationis est nescius, quam clamoris vocem daturus est præco mutus? Hinc est enim quod super pastores primos in linguarum specie Spiritus sanctus insedit: quia nimirum quos repleuerit, de se protinus loquentes facit. Hinc Moyse præcipitur, ut tabernaculum sacerdos ingrediens, tintinnabulis ambiatur: ut videlicet voces prædicationis habeat, ne superni speculatoris iudicium ex silentio offendant. Scriptum quippe est: *Audiat sonitus quando ingreditur vel egreditur sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur.* Sacerdos namque ingrediens vel egrediens moritur, si de eo sonitus non audiatur: quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sine sonitu prædicationis incedit. Apte autem tintinnabula vestimentis eius describuntur inserta. Vestimenta enim sacerdotis, quid aliud quam recta opera debemus accipere; Propheta attestante, qui ait: *Sacerdotes tui induantur iustitiam?* Vestimentis itaque illius tintinnabula inhaerent, ut vitæ viam cum linguæ sonitu ipsa quoque opera sacerdotis clament. Sed considerandum quoque est, ut rector cum se ad loquendum præparat, sub quantæ cautelæ studio loquatur attendat, ne si inordinate ad loquendum rapitur, erroris vulnere audientium corda feriantur, & cum fortasse sapiens videri desiderat, vnitatis compagem insipienter abscindat. Hinc namque veritas dicit: *Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.* Per sal quippe verbi sapientia designatur. Qui igitur loqui sapienter nititur, magnopere metuat ne eius eloquio audientium

vnitas

vnitas confundatur. Hinc Paulus ait: *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Hinc in sacerdotis veste iuxta diuinam vocem, tintinnabulis mala Punica coniunguntur. Quid enim per mala Punica, nisi fidei vnitas designatur? Nam sicut in malo Punico vno exterius cortice multa interius grana muniuntur, sic innumeros sanctæ ecclesiæ populos vnitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Tunc ergo tintinnabulis mala Punica iungimus, cum per omne quod dicimus, vnitatem fidei custodimus. Rursum, cum me ad considerandum confesso, qualis rector in compassione, qualisque esse debeat in contemplatione perpendo, vt & singulis compassione sit proximus, & præ cunctis contemplatione suspensus, quatenus & per pietatis viscera in se infirmitatem ceterorum transferat, & per speculationis altitudinem semetipsum quoque inuisibilia appetendo transcendat, ne aut alta petens proximorum infima despiciat, aut infimis proximorum congruens, appetere alta desistat. Hinc est namque quod Paulus in paradysum ducitur, cælique tertii secreta rimatur: & tamen in illa inuisibiliū contemplatione suspensus, ad cubile carnaliū mentis aciem reuocat, & cum sanctum coniugium creandorum sit causa liberorum, aliquid etiam eis & de voluptate largitur, dicens: *Propter fornicationes autem vnusquisque suam uxorem habeat, & vnaquæque suum virum habeat. Vxori vir debitū reddat, similiter & vxor viro.* Ecce iam cælestibus secretis inseritur, & tamen per condescensionis viscera, carnaliū cubile perscrutatur: & quem subleuatus ad inuisibilia erigit, hunc mentis oculum ad secreta coniugum inflectit. Cælum contemplatione transcendit, nec tamen stratum carnalium sollicitudine deserit: quia compage caritatis summis simul & infimis iunctus, & in semetipso virtute spiritus ad alta valenter rapitur, & pietate in aliis æquanimiter ad ima reuocatur. Pro hac suæ compassionis caritatis, iterum dicit: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror?* Hinc rursus ait: *Factus sum Iudæis tamquam Iudæus.* Quod videlicet exhibebat non amittendo fidem, sed extendendo pietatem, & in se personam infidelium transfigurans: vt ex semetipso disceret qualiter aliis misereri debuisset, quatenus hoc illis impenderet, quod sibi ipse, si ita esset, impendi recte voluisset.

Concil. Tom. 13.

A a

Rom. 12.

Exod. 28.

Gregor. 2.
Past. 4.Past. part. 2.
cap. 5. Gregor. 1. Reg. 1. in fine.

1. Cor. 12.

1. Cor. 7.

2. Cor. 11.

1. Cor. 9.

Past. 2. c. 5.

2. Cor. 5.

Diff. 88. c. 1.

Gen. 28.

Grat. dist.
88. cap. 1.

Hinc iterum dicit: *Siue mente excedimus, Deo; siue sobrii sumus, vobis*: quia & semetipsum nouerat contemplando transcendere, & eundem se auditoribus condescendendo attemperare. Hinc Iacob Domino scalæ desuper innitente, & vincto deorsum lapide ascendentes & descendentes angelos vidit, quia scilicet prædicatores recti, non solum sursum sanctum caput ecclesiæ, videlicet Dominum, contemplando appetunt, sed deorsum quoque ad membra illius miserando descendunt. Hinc Moyses crebro tabernaculum intrat & exit, & qui intus in contemplatione rapitur, foris infirmantium negotiis vrgetur. Intus Dei arcana considerat: foris onera carnalium portat. Qui de rebus quoque dubiis semper ad tabernaculum recurrit, & coram testamenti arca Dominum consulit: exemplum procul dubio rectoribus præbens, vt cum foris ambigunt quid disponant, ad mentem semper quasi ad tabernaculum redeant, & velut coram testamenti arca Dominum consulant, si de his, in quibus dubitant, apud semetipsos intus sacri eloquii paginas requirant. Hinc ipsa veritas per susceptionem nobis nostræ humanitatis ostensa, in monte orationi inhæret, miracula in vrbibus exercet: imitationis videlicet viam bonis rectoribus sternens, vt etsi iam summa contemplando appetunt, necessitatibus tamen infirmantium compatiendo misceantur: quia tunc ad alta caritas mirabiliter surgit, cum ad ima proximorum se misericorditer attrahit, & quo benigne descendit ad infima, valenter recurrit ad summa. In qua videlicet compassione necesse est vt talem se, qui præest, exhibeat, cui subiecti quique occulta quoque sua proderi non erubescant: vt cum tentationum suarum fluctus paruuli tolerant, ad pastorem mentem, quasi ad matris sinum, recurrant: & hoc quod se inquinari pulsantis culpæ sordibus præuident, exhortationis eius solatio, & lacrymis orationis lauent. Vnde & ante fores templi ad abluendas ingredientium manus mare æneum, id est, luterem, duodecim boues portant, qui quidem facie exterius eminent, sed ex posterioribus latent. Quid namque in duodecim bobus nisi vniuersus pastorum ordo signatur? De quibus lex, Paulo differente, dicit: *Non obturabis os boni trituranti*. Quorum quidem nos aperta opera cernimus, sed apud districtum iudicem, quæ illos posterius ma-

Exod. 30.

1. Cor. 9.

neant in occulta retributione, nescimus. Qui tamen cum condescensionis suæ patientiam abluendis proximorum confessionibus præparant, velut ante fores templi luterem portant, ut quisquis intrare æternitatis ianuam nititur, tentationes suas menti pastoris indicet, & quasi in boum lutere cogitationis vel operationis manus lauet. Et fit plerumque ut dum rectoris animus aliena tentamenta condescendendo recognoscit, auditis tentationibus & ipse pulsetur: quia & hæc eadem per quam populi multitudo diluitur, aqua procul dubio luteris inquinatur. Nam dum sordes diluentium suscipit, quasi suæ munditiæ serenitatem perdit. Sed hæc nequaquam pastori timenda sunt: quia Deo subtiliter cuncta pensante, tanto facilius a sua eripitur, quanto misericordius ex aliena tentatione fatigatur. Rursus cum me ad considerandum confero, qualis in humilitate, qualisque esse rector debeat in districtione, perpendo: quoniam necesse est, ut & bene agentibus sit per humilitatem socius, & contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus, quatenus & bonis in nullo se præferat, & cum prauorum culpa exigit, prioratus sui potestatem agnoscat, ut & honore suspensio æqualem se subditis bene viuentibus deputet, & contra peruersorum culpas ex zelo iustitiæ excrescat. Hinc est namque quod Petrus auctore Deo sanctæ ecclesiæ principatum tenens, a bene agente Cornelio, & sese ei humiliter proster-nente, immoderatus venerari recusauit, seque illi similem recognouit, dicens: *Surge, ne feceris, & ego homo sum.* Sed cum Ananiæ & Sapphiræ culpam reperit, mox quanta potentia super ceteros excreuisset, ostendit. Verbo namque eorum vitam perculit, quam spiritu perscrutante deprehendit, & summum se intra ecclesiam contra peccata recoluit, quod honore sibi vehementer impenso, coram bene agentibus fratribus non agnouit. Hic communionem æqualitatis meruit sanctitas actionis, illic zelus ultionis vim aperuit potestatis. Hinc est quod Paulus bene agentibus fratribus prælatum se esse nesciebat, cum diceret: *Non quia dominamur fidei vestræ, sed adiutores sumus gaudii vestri.* Ad quæ ideo adiunxit: *Fide enim statis*; ac si id quod protulerat aperiret, dicens: Ideo non dominamur fidei vestræ, quia fide statis. Æquales enim vobis sumus, in

Gregor. in
Ezech.
hom. 18.
Reg. ep. 38.
lib. 4. past.
2. cap. 6.

Act. 10.

Act. 5.

2. Cor. 1.

quo vos stare cognoscimus. Quasi prælatum se esse fratribus nesciebat, cum diceret: *Facti sumus paruuli in medio vestrum*: & rursum: *Nos autem seruos vestros per Christum*. Sed cum culpam, quæ corrigi debuisset, inuenit, illico se magistrum esse recoluit, dicens: *Quid vultis, in virga veniam ad vos?* Summus itaque locus tunc bene regitur, cum is qui præest, vitiis potius quam fratribus dominatur. Bene acceptam potestatem regit, qui & tenere illam nouit & impugnare. Bene hanc regit, qui scit per illam super culpas erigi, scit cum illa ceteris in æqualitate componi. Sic autem seruanda est virtus humilitatis, vt non soluantur iura regiminis: ne dum prælatus quisque plus se, quam decet, deiicit, subditorum vitam restringere sub disciplina vinculo non possit: & sic seruanda est disciplinæ seueritas, ne, dum plus quam necesse est zelus accenditur, mansuetudo funditus amittatur. Sæpe namque vitia virtutes se esse mentiuntur, vt tenacia parsimonia, effusio largitas, crudelitas zelus iustitiæ, remissio pietas velit videri. Disciplina ergo vel misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Sed magna discretionis arte seruanda est, & iuste consulens misericordia, & pie * sæuiens disciplina. * *scilicet*

Hinc namque est quod docente veritate per Samaritani studium, semiuuius in stabulum ducitur, & vinum atque oleum vulneribus eius adhibetur: vt per vinum scilicet mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Necesse quippe est, vt is qui sanandis vulneribus præest, in vino morsum doloris adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mordeantur putrida, per oleum sananda foueantur. Sit ergo amor, sed non emolliens: sit rigor, sed non exasperans. Quod bene illa tabernaculi arca significat, in qua cum tabulis virga simul & manna est: quia cum scripturæ sacræ scientia in boni rectoris pectore si est virga distractionis, & sit manna dulcedinis. Suscepto itaque pastoralis curæ onere, cum cuncta hæc atque alia huiusmodi multa confidero, videor quod esse non possum; maxime quia hoc in loco quisquis pastor dicitur, curis exterioribus grauiter occupatur, ita vt sæpe incertum fiat, vtrum pastoris officium, an terreni proceris agat. Et quidem quisquis regendis fratribus præest, vacare funditus a curis exterioribus non potest, sed tamen curandum magnopere

1. Theff. 2.

2. Cor. 4.

1. Cor. 4.

Grat. 41.
cap. 6.
Greg. Mor.
lib. 20. c. 8.

Luc. 10.

est, ne ab his immoderate deprimatur. Vnde recte ad Ezechielem dicitur: *Sacerdotes caput suum non radant, neque comam nutriant, sed tondentes attondeant capita sua.* Ezech. 44. Quid enim signant capilli in capite, nisi exteriores cogitationes in mente? Qui dum super cerebrum insensibiliter oriuntur, curas vitæ præsentis exprimunt, quæ ex negligenti actorpentis sensu: quia inopportune prodeunt, quasi nobis non sentientibus procedunt. Quia ergo cuncti qui præsumunt, habere quidem sollicitudines exteriores debent, nec tamen eis vehementer incumbere; sacerdotes recte & caput prohibentur radere & comam nutrire, ut cogitationes carnis de vita subditorum nec a se funditus amputent, nec rursus ad crescendum nimis relaxent. Vnde bene dicitur: *Tondentes tondeant capita sua:* ut videlicet curæ temporalis sollicitudinis, & ad quantum necesse est prodeant, & tamen recidantur citius, ne immoderatus excrescant. Dum igitur & per administratam exterioriorem prouidentiam corporalis subditorum vita protegitur, & rursus per immoderatam alta cordis intentio non impeditur, quasi capilli in capite sacerdotis seruantur, ut cutem cooperiant; & refecantur, ne oculos claudant. Sed hoc in loco huius discretionis moderamina video seruari non posse, quia tanti quotidie casus imminet, ut mentem simul obruant, cum vitam corporalem necant. Vnde, fratres carissimi, per venturum iudicem rogo, per multorum millium angelorum frequentiam, per ecclesiam primitiuorum, qui conscripti sunt in cælis, sub hoc pastoralis curæ onere lassescentem orationis vestræ intercessione me adiuuate, ne suscepta me pondera ultra vires premant. Memor vero quod scriptum est: *Orate pro inuicem ut saluemini,* Iacob. 5. etiam impendo, quod peto. Sed recipiam quod impendo. Dum enim nos vobis per orationis opem coniungimur quasi ambulantes per lubricum, vicissim nobis manum tenemus, fitque ex magna prouisione caritatis, ut eo singulorum robustius pes figatur, quo in alterum alter innititur. Præterea, *quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem,* Rom. 10. sicut sancti euangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere, & venerari me fateor. Grat. dist. 15. cap. 4. Nixænum scilicet, in quo peruersum Arii dogma destruitur, Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Mace-

donii error conuincitur, Ephesinū etiam primum, in quo Nestorii impietas iudicatur. Calchedonense vero, in quo Eutychis, Dioscorique prauitas reprobatur, tota deuotione complector, integerrima approbatione custodio: quia in his, velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura confurgit, & cuiuslibet vitæ atque actionis norma consistit. Quisquis eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse cernitur, tamen extra ædificium iacet. Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo epistola, quæ Iba dicitur, erroris plena reprobatur: in quo Theodorus personam mediatoris Dei & hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur: & in quo scripta quoque Theodoriti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiæ prolata refutantur. Cunctas vero quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, respuo; quas venerantur, amplector: quia dum vniuersali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit aut soluere quos ligant, aut religare quos soluunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Quisquis vero prædictarum Synodorum fidem tenet, pax ei sit a Deo Patre per Iesum Christum Filium eius, qui cum eo viuit & regnat consubstantialiter Deus in vnitæte Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

EPISTOLA XXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANASTASIVM PATRIARCHAM ANTIOCHENVM.

Conqueritur de onere pastorali.

*Gregorius Anastasio patriarchæ Antiocheno.*Idem fere
supra ep. 7.Ioan. diac.
libro 1. cap.
49. lit.

SCRIPTA vestræ beatitudinis, vti fessus requiem, salutem æger, fontem sitiens, vmbra æstuans accepi. Neque enim illa verba per linguam carnis videbantur expressa: quia sic spiritalem amorem suum, quem gestabant, aperuerunt, ac si mens per semetipsam loqueretur. Sed durum valde fuit quod scriptum est, quia amor vester terrena me portare onera præcepit, & quem prius spiritualiter diligebatis, postea, vt æstimo, temporaliter amantes, usque ad terram me superposito onere depressistis; ita vt omnem mentis rectitudinem funditus perdens, contem-

plationisque aciem amittens, non per prophetiæ spiritum, sed per experimentum dicam: *Incuruatus sum, & humiliatus sum usquequaque.* Tanta me quippe occupationum onera deprimunt, vt ad superna animus nullatenus erigatur. Multis causarum fluctibus quatior, & post illa quietis otia, tumultuosæ vitæ tempestatibus affligor, ita vt recte dicam: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* Periclitanti igitur mihi manum orationis vestræ tendite, vos qui in virtutum litore statis. Quod vero me os Domini, quod lucernam dicitis, quod loquendo multis prodesse, multisque posse lucere perhibetis; æstimationem mihi meam, fateor, in dubietatem maximam perduxistis. Considero namque qui sum, & nihil in me ex huius boni signo deprehendo. Considero namque qui estis, & vos mentiri posse non arbitror. Cum ergo credere volo quod dicitis, contradicit mihi infirmitas mea. Cum discutere volo quod in laude mea dicitur, contradicit mihi sanctitas vestra. Sed quæso, vir sancte, nobis aliquid de hoc certamine nostro conueniat, vt etsi non quod dicitis ita est, sit ita quia dicitis. Præterea sicuti patriarchis aliis fratribus a paribus synodicam vobis epistolam direxi: quia apud me semper hoc estis, quod ex omnipotentis Dei munere accepistis esse, non quod ex voluntate hominum putamini non esse. Latori vero præsentium Bonifacio defensori aliqua iniunxi quæ sanctitati vestræ debeat secretius intimare. Amatoris autem vestri beati Petri apostoli vobis clauces transmissi, quæ super ægros positæ, multis solent miraculis coruscare.

EPISTOLA XXVI.
GREGORII PAPÆ I.

AD ANASTASIVM ARCHIEPISCOPVM CORINTHI.
Conqueritur de onere pastoralis, & hortatur vt succurrat portitori præsentis.

Gregorius Anastasio archiepiscopo Corinthi.

IUDICIA Dei quanto sunt inuestigabilia, tanto debent humanis mentibus esse metuenda, vt quia ea ratio mortalis comprehendere non valet, his se necesse est humili cordis ceruice subternat: quatenus quo eam regentis vo-

luntas duxerit, illuc obedientibus mentis gressibus prosequatur. Ego autem considerans infirmitatem meam ad apostolicæ sedis culmen non posse pertingere, onus hoc malui declinare, ne in pastoralis regimine imparis administrationis actione succumberem. Sed quia contraire non est Domini disponentis arbitrio, obedienter secutus sum, quod misericors de me regentis manus voluerit operari. Nam fraternitati vestræ, & si præsens non eueniret occasio, necessario fuerat indicandum, quod licet indignum me apostolicæ sedi Dominus præesse dignatus est. Cum ergo fieri hoc & causa posceret, & directi a nobis præsentium latoris, id est, Bonifacii defensoris euenisset occasio, curauimus non solum scriptis fraternitati vestræ caritatis vota persolvere, sed etiam de ordinatione nostra, quod desiderabile vobis fuisse credimus, indicare. Propterea caritas vestra reciprocis literis nos de vnitæ ecclesiæ, & desiderabili nuntio salutis vestræ lætificet: quatenus absentia corporalis, quam nos locorū facit sustinere disunctio, scriptorum sibi vicissitudine præsentetur. Adhortamur etiam, vt quia memoratum superius præsentium portitorem pro necessariis quibusdam causis ad clementissimi principis vestigia destinauimus, & mutabilitas temporis multa solet impedimenta itineris generare, quidquid ei, siue in terreni itineris prouisione, siue etiam in procuratione nauigii necessarium fuerit, vestra sacerdotalis impendat affectio, vt destinatum iter celerius, Domino miserante, valeat explicare.

EPISTOLA XXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD SEBASTIANVM EPISCOPVM RHIZINIENSEM.

De reuersione Anastasii patriarchæ.

Gregorius Sebastiano episcopo Rhiziniensi.

QUAMVIS nulla merui beatitudinis vestræ scripta suscipere, tamen ego etiam obliuiscens me non obliuiscor, negligentem pulso, torpentem amoris stimulis inquieto: vt qui ex semetipso non vult impendere, vel pulsatus sciat reddere quod debet. Præterea indico suggestionem me apud piissimos dominos summis precibus ple-
nam

nam fecisse, vt virum beatissimum domnum Anastasium patriarcham concessio vsu pallii ad beati Petri apostolorum principis limina mecum celebraturum solennia Missarum transmittere debuissent: quatenus si ei ad sedem suam minime reuertiliceret, saltem mecum in honore suo viueret. Sed quæ causa contigerit vt eadem scripta retinerem, præsentium lator vobis innotescet. Eiusdem tamen domni Anastasii animum cognoscite, & quidquid ei de hac re placuerit, vestris mihi epistolis indicate.

EPISTOLA XXVIII.
GREGORII PAPÆ I.

AD ARISTOBOLVM EXPRÆFECTVM ET ANTIGRAPHVM.

De expositione epistolarum suarum.

Gregorius Aristobolo expræfecto & antigrapho.

AD explendum affectum meum, fateor, lingua non sufficit: sed quidquid de vobis sentio, vester vobis melius affectus dicit. Quibusdam vero vos aduersitatibus laborare audiui. Sed non hac de re valde contristor, quia plerumque naus, quæ peruenire ad altas pelagi tempestates per prosperitatem poterat, in ipso nauigationis initio vento aduersante repellitur, sed ad portum repulsa reuocatur. Præterea si prolixam epistolam ad interpretandum accipere fortasse contigerit, rogo non verbum ex verbo, sed sensum ex sensu transferte: quia plerumque, dum proprietas verborum attenditur, sensuum virtus amittitur.

EPISTOLA XXIX.
GREGORII PAPÆ I.

AD ANDREAM ILLVSTREM DE DIBIRIA.

Transmittit clauem a corpore sancti Petri,
& de catenis eius.

Gregorius Andreae illustri de Dibiria.

OMNIPOTENS Deus dulcissimo cordi vestro indicet, quia & absens corpore a caritate vestra animo non recessi. Bona enim vestra, etiam si volo, obliuisci non valeo. Hoc autem quod ad me episcopatus ordinem cognoscitis peruenisse, si me diligitis, plangite, quia hic

Concil. Tom. 13.

Bb

huius mundi tantæ occupationes sunt, vt per episcopatus ordinem pene ab amore Dei me videam esse separatum. Quod incessanter defleo, atque vt pro me Dominum exoretis rogo. Præterea, sanctissimam clauem a sancti Petri apostoli corpore vobis transmissi, quæ super ægros multis solet miraculis coruscare: nam etiam de eius catenis interius habet. Eadem igitur catenæ, quæ illa sancta colla tenuerunt, suspensæ colla vestra sanctificent.

EPISTOLA XXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EXCONSVLEM.

Clauem sancti Petri & de catenis eius transmittit.

Gregorius Ioanni exconsuli atque patricio & quæstori.

Ioan. diac.
libro 1. cap.
51.

BONA excellentiæ vestræ expertus, tanto erga vos amore constringor, vt vestra memoria de meo pectore aboleri nullatenus possit. Sed contra amorem non modice contristor, quia quietem me quærere cognouistis, & ad inquietudinem perduxistis. Vobis quidem omnipotens Deus, quia hoc bono animo fecistis, bona æterna retribuat: sed me a tanto loci huius periculo qualiter voluerit absoluat. Quia sicut peccata mea merebantur, non Romanorum, sed Longobardorum episcopus factus sum, quorû synthesiæ spathæ sunt, & gratia poena. Ecce vbi me patrociniæ vestra perduxerunt. Gemo quotidie, occupationibus pressus, & respirare non valeo. Sed vos, qui adhuc valetis, huius mundi occupationes fugite: quia quanto in eo quisque profecerit, tanto, vt video, ab amore Dei amplius decrescit. Præterea sanctissimam clauem a beati Petri apostolorum principis corpore vobis transmissi, quæ super ægros multis solet miraculis coruscare: nam etiam de eius catenis interius habet. Eadem igitur catenæ, quæ illa sancta colla tenuerunt, suspensæ colla vestra sanctificent.

EPISTOLA XXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD PHILIPPVM COMITEM EXCVBITORVM.

Causas Italiæ commendat.

Gregorius Philippo comiti excubitorum.

IN QVANTVM homo discutere & inuestigare iudicia superna non sufficit, intantum sub eis debet ceruicem cordis inflectere: & quia id quod sibi tribuitur, quo iudicio disponatur ignorat; nec ad appetendum locum procax insistere, nec ad repellendum contumax debet inueniri. Vnde indignus ego ad suscipienda episcopatus onera iussioni omnipotentis Dei vestræque me voluntati subdidi: cui me præesse largitate magis gratiæ quam iudicii extimatione voluistis. Potens est enim Deus, propter quem me indignum diligitis, hanc vobis in perpetuum compensare mercedem, vt gratiam quam indignis famulis eius impenditis, apud eum inuenire multiplicius valeatis. Causas vero Italiæ vestra quæso excellentia habeat commendatas, vt dum vos petentibus libenter impenditis, omne quod a Deo petitis quantocitius impetretis.

Ioan. diaconus.
libro 1. cap.
53.

EPISTOLA XXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ROMANVM EXARCHVM.

Vt Blandum episcopum suæ ecclesiæ libere restituat.

Gregorius Romano patricio & exarcho Italiæ.

SCRIBENDI ad excellentiam vestram si causa omnino nulla suppeteret, nos tamen esse oportet caritate paternæ de vestræ salutis incolumitate sollicitos, vt quod de vobis audire cupimus, internuntiorum frequentia cognoscamus. Præterea peruenit ad nos, Blandum episcopum Hortensis ciuitatis longo iam tempore in ciuitate Rauennate a vestra excellentia detineri. Et fit vt ecclesia sine rectore, & populus quasi sine pastore grex consistens defluat, & ibidem infantes pro peccatis absque baptismo moriantur. Et rursus quia non credimus quod eum excellentia vestra, nisi pro aliqua probabilis excessus

Concil. Tom. 13.

Bb ij

causa tenuerit, oportet ut habita Synodo palam fiat, si quod in eum crimen intenditur. Et si talis in eo culpa reperitur, quæ usque ad degradationem sacerdotii perducatur, aliam necesse est ordinationem inquiramus, ne ecclesia Dei in his sine quibus eam Christiana non patitur esse religio, inculta ac destituta remaneat. Sin autem excellentia vestra aliter se habere, quam de eo quod dicitur esse perspexerit, eum ad ecclesiam suam reuerti concedat, ut officium suum in commissis sibi animabus adimpleat.

Mense Martio, indictione nona.

EPISTOLA XXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD VENANTIVM CANCELLARIVM.

Venantio ex monacho scribit, & increpat de habitu monastico dimisso.

Gregorius Venantio cancellario Italiae.

Ioan. diac.
libro 3. cap.
48.

Isaia 58.

Ezech. 3.

Ibidem.

Act. 20.

Grat. dist.
43. cap. 4.

MULTI hominum stulti putauerunt, quod si ad ordinem episcopatus eueherer, vos alloqui per epistolas frequenter recusarem. Sed non ita est: quia ipsa iam loci mei necessitate compellor, ut tacere non debeam. Scriptum quippe est: *Clama, ne cesses: sicut tuba exalta vocem tuam.* Et rursus scriptum est: *Speculatorem dedi te domui Israel, audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me.* Ex qua videlicet annuntiatione vel retenta, vel exhibita, quid speculatorem vel auditorem sequatur, protinus intimatur: *Si dicente me ad impium: Morte morieris: non annuntiaueris ei, neque locutus fueris ut auertatur a via sua impia, & viuat: ipse impius in iniquitate sua morietur; sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaueris impio, & ille non fuerit conuersus ab iniquitate sua, & a via sua impia, ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberaasti.* Hinc etiam Ephesiis Paulus dicit: *Mundæ sunt hodie manus meæ a sanguine omnium vestrum. Non enim subterfugi, quo minus annuntiarem vobis omne Dei consilium.* Mundus ergo a sanguine omnium eorum non esset, si eis Dei consilium annuntiare noluiisset: quia cum increpare delinquentes noluerit, eos procul dubio tacendo pastor

occidit. Hac igitur consideratione compulsus, velis nolis locuturus sum: quia omni virtute aut te cupio saluari, aut de tua morte me eripi. In quo enim habitu fueris recolis, & supernæ distictionis animaduersione postposita, ad quid sis delapsus agnoscis. Culpam ergo tuam pensa, dum vacat, distictionem futuri iudicis, dum vales, exhorresce, ne tunc illam amaram * sententiam audias, cum eam iam nullis fletibus euadas. Pensa quod scriptum est: *Orate ne fiat fuga vestra hieme vel sabbato*. Ad ambulandum quippe in hieme torpor frigoris obsistit, & iuxta præceptum legis, ambulare in sabbato non licet. Hieme ergo vel sabbato fugere conatur, qui iram districti iudicis tunc appetit fugere, quando ei iam non licet ambulare. Dum vacat ergo, dum licet, animaduersionem tanti terroris fuge. Pensa quod scriptum est: *Omne quod potest manus tua facere, instanter operare*: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia sunt apud inferos, quo tu properas. Teste euangelio, scis quia diuina seueritas de otioso sermone nos arguit, & de verbo inutili rationes subtiliter exquirat. Pensa ergo quid factura est de peruerso opere, si quosdam in iudicio suo reprobatur de sermone? Ananias pecunias Deo vouerat, quas post, diabolica victus persuasionem, subtraxit. Sed qua morte mulctatus est, scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, qui eos quos dederat, nummos Deo abstulit: considera quanto periculo in diuino iudicio dignus eris, qui non nummos, sed temetipsum Deo omnipotenti, cui te sub monachali habitu deuoueras, subtraxisti? Considera iudicium Dei quod mereatur qui semetipsum Deo vouit, continuoque mundi desideriis irretitus, mentitus est quod vouit. Quapropter si mihi credideris, si correptionis meæ verba secuturus audieris, quam sint blanda & dulcia in fine cognosces. Ecce fateor, mœrens loquor, & facti tui tristitia astrictus, edere verba vix valeo: & tamen animus tuus actionis suæ conscius vix sufficit ferre quod audit: erubescit, confunditur, auersatur. Si ergo non valet verba ferre pulueris, quid facturum est ad iudicium conditoris? Fateor tamen, quia supernæ gratiæ esse misericordiam maximam credo, quod te fugere vitam conspiciat, & tamen ad vitam adhuc referuat: quod superbientem te videt, & tolerat: quod per indignos famulos suos verba ti-

Ioan. Diac.
lib. 3. c. 48.

Math. 24.

Ecclef. 9.

Math. 12.

Grat. 17.
q. 1. c. 3.

2. Cor. 6.

bi increpationis & admonitionis administrat. Tantum est
 vt pensare solícite debeas quod Paulus ait: *Exhortamur*
vos, fratres, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ait enim: Tem-
pore accepto exaudiuite, & in die salutis adiui te. Ecce nunc tem-
pus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Sed scio quia cum epi-
 stola mea suscipitur, protinus amici conueniunt, literati
 clientes vocantur, & de causâ vitæ consilium a fautoribus
 mortis quæritur: qui dum non te sed res tuas diligunt,
 nulla tibi, nisi quæ ad tempus placeant, loquuntur.
 Tales enim fuerunt, sicut ipse reminisceris, dudum con-
 siliarii, qui ad tanti facinus te perduxerunt delicti. Vt ibi
 aliquid sæcularis auctoris loquar: Cum amicis omnia tra-
 ctanda sunt, sed prius de ipsis. Si vero in causâ tua homi-
 nem consiliarium quæris, consiliarium rogo me suscipe.
 Nullus tibi fidelior esse ad consilium potest, quam qui non
 tua, sed te diligit. Omnipotens Deus cordi tuo indicet cor
 meum, quanto te amore quantaque caritate complecti-
 tur; in quantum tamen diuina gratia non offendatur.
 Nam sic culpam tuam insequor, vt personam diligam. Sic
 personam diligo, vt culpæ vitium non amplectar. Si igi-
 tur a me amari te credis, apostolorum liminibus præsentare,
 meque consiliario vtere. Si autem fortasse in causâ Dei
 minus credor, & pro zeli mei ardore suspectus sum, cun-
 ctam simul ecclesiam in consilio huius disceptationis adhi-
 beo, & quidquid omnibus fieri salubriter placet, ego in
 nullo contradico, sed quod in commune decernitur, læ-
 tus implebo, & subscribam. Implentem quæ monui, gra-
 tia te diuina custodiat.

EPISTOLA XXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM EPISCOPVM TARACINENSEM.

De Iudæis non persequendis.

*Gregorius Petro episcopo Taracinensi.*Iuo p. 1. c.
2. 85. & p. 13.
cap. 101.

IOSEPH, præsentium lator, Iudæus nobis insinuauit, quod
 de loco quodam in quo ad celebrandas festiuitates suas
 Iudæi in Taracinensi castro consistentes conuenire con-
 sueuerant, tua eos fraternitas expulerit, & in alium locum
 pro colendis similiter festiuitatibus suis, te quoque no-

sciente & consentiente, migrauerint, & nunc de eodem loco expulsos se denuo conqueruntur. Sed si ita est, volumus ut tua fraternitas ab huiusmodi se querela suspendat, & ad locum, quem sicut prædiximus, cum tua conscientia, quo congregentur adepti sunt, eis, sicut mos fuit, ibidem liceat conuenire. Eos enim qui a religione Christiana discordant, mansuetudine, benignitate, admonendo, suadendo, ad unitatem fidei necesse est congregare: ne quos dulcedo prædicationis, & præfusus futuri iudicis terror ad credendum inuitare poterat, minis & terroribus repellantur. Oportet ergo magis ut ad audiendum de vobis verbum Dei benigne conueniant, quam austeritatem, quæ supra modum extenditur, expauescant.

EPISTOLA XXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNATEM.

De controuersia Maurilionis & Georgii.

Gregorius Ioanni episcopo Rauennati.

Si professionem ordinis nostri & locum, cuius ministerium gerimus, attendamus, oportet nos afflictis, in quantum possumus, comitante iustitia subuenire. Quoniam ergo gloriosum virum Maurilionem expræfecto in septis ecclesiasticis infonem residere cognouimus, vestra fraternitas, in quantum possibilitas subest, opem ferre festinet. Non quia, quod absit, de viri excellentissimi domini Georgii præfecti iustitia dubitamus, aut in aliquo putamus eum a rationis tramite declinare, virum quem in huius tantæ dignitatis administratione, sicut nostis, in bonis omnibus habemus expertum; sed quo & gloriosus vir Maurilio expræfecto rationes suas absque suspitione oppressionis exponat, & prædictus excellentissimus vir dominus Georgius præfectus rationes sine laceratione suæ opinionis exequatur.

EPISTOLA XXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MALCHVM EPISCOPVM DALMATIENSEM.

Vt Stephanus episcopus ad eligendum iudicium
compellatur.*Gregorius Malcho episcopo Dalmatiensi.*

IOANNES vir eloquentissimus, consiliarius viri excellentissimi domini Georgii præfecti per Italiam, insinuauit nobis contra Stephanum episcopum Scodrensis ciuitatis, quorundam se negotiorum habere controuersias: & petiit inter eum & se iudicium debere consistere. Propterea fraternitatem tuam præsentī præceptione curauimus admonendam, vt prædictum episcopum ad eligendum compellas venire iudicium. Et quidquid inter prædictum Ioannem [virum magnificum & sæpefatū episcopum electorum fuerit sententia diffinitum, ad effectum perducere non omittas: vt & actor de consecuta iustitia gratias referat, & pulsatus cum ad cognitionem deducitur, nihil contra se de illata iniustitia conqueratur.

EPISTOLA XXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Vt domnis Paterichia, Palatina, & Viuiana necessaria
subministret.*Gregorius Anthemio subdiacono.*

DISCEDENTI tibi mandauimus, & postmodum præceptis discurrentibus iniunxisse me memini, vt curam pauperum gereres. Et quos illic egere cognosceres, scriptis recurrentibus indicares: & vix de paucis hæc facere curasti. Volo autem vt domnæ Paterichia meæ, mox vt præsentem iussionem susceperis, offeras ad calciarium puerorum solidos quadraginta, & tritici modios quadringentos: domnæ Palatina relicta Urbici, solidos viginti, & tritici modios trecentos: domnæ Viuiana relicta Felicis, solidos viginti, & tritici modios trecentos. Qui omnes simul octoginta solidi in tuis rationibus imputentur.

Sum-

Summam vero impensionum sub festinatione transmittito, & ad paschalem diem Domino auxiliante occurrato.

EPISTOLA XXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM EPISCOPVM MESSANENSEM.

De monasterio sancti Theodori ordinando.

Gregorius Felici episcopo Messanensi.

ET tibi gratum confidimus si fratris tui viri venerabilis episcopi Paulini peregrinationis onera releuentur, & sub eius regimine communi mercede beati Theodori monasterium in ciuitate tua fundatum studiosius omnipotenti Deo deferuiat. Quod etiam te iam voluisse facere, eius relatione didicimus. Ideoque rectori patrimonii nostri præcepimus, vt monachos monasterii memorati episcopi perquisitos ad vnum congreget, & in eodem monasterio cum iis qui nunc ibi sunt collocare non differat; quatenus eo rectore dignius animarum suarum curam exercent. Quam rem venerationi tuæ innotescendam præuidimus: ne te omisso aliquid ordinatum in tua contristeris diocesi.

EPISTOLA XXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM DIACONVM.

De monachis dispersis per Siciliam.

Gregorius Petro diacono.

VENERABILIS Paulinus episcopus Tauri ciuitatis, prouinciæ Brutiorum, nobis asseruit monachos suos occasione dispersos barbarica vsque nunc per totam vagari Siciliam, & eos quippe sine rectore nec animarum curam gerere, nec disciplinæ sui habitus indulgere. Qua de re præcipimus eosdem monachos te omni cura & solitudine perquisitos ad vnum reducere, & cum memorato episcopo rectoreque suo in monasterio sancti Theodori in Messanensi ciuitate posito collocare: vt & hi qui nunc ibi sunt, quos egere rectore comperimus, & illi quos de congregatione eius inuentos reduxeris, in vnum possint eo

duce omnipotenti Domino deferuire. Quam rem venerabili Felici eiusdem ciuitatis episcopo nos significasse cognosce: ne præter suam notitiam in diœcesi sibi concessa ordinatum quippiam contristetur.

EPISTOLA XL.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

De monachis circumquaque vagantibus.

Gregorius Anthemio subdiacono.

IOANNES frater & coepiscopus noster, directo per Iustum clericum suum capitulari, inter alia plura hoc nobis noscitur intimasse, aliquos monachos monasteriorum, in Surrentina diœcesi positorum, de monasterio in monasterium, prout eis libuerit, transmigrare, & a proprii abbatis regula desiderio rei secularis abscedere: sed & quod non licere notum est, peculiaritati eorum singulos studere. Si quos autem qualibet occasione a clericatu in monachicam conuersionem venire contigerit, non liceat eis ad eandem, vel aliam ecclesiam, quarum pridem milites fuerant, sua voluntate denuo remeare: nisi talis vitæ monachus fuerit, vt episcopus, cui ante militauerat, sacerdotio dignum præuiderit, vt ab eo debeat eligi, & in loco, quo iudicauerit, ordinari. Propterea experientiæ tuæ præsentī iussione mandamus, vt neque monacho vltius de monasterio in monasterium liceat migrare, neque eorum aliquem peculiare quidquam habere permittas. Sed si quilibet hoc præsumpserit, in monasterio, in quo ab initio conuersatus est, & sub abbatis sui regula, de qua fugerat, cum competenti coercitione reddatur: ne si tantam iniquitatem fluxam inemendatamque dimittimus, pereuntium animæ a præpositorum anima requirantur. Et quia aliquos monachorum vsque ad tantum nefas profilisse cognouimus, vt vxores publice fortiantur, eos omni habita vigilantia requiras, & inuentos digna coercitione in monasteriis abbatum, quorum monachi fuerunt, retransmittas. Sed & de clericis ad monachatum venientibus, sicut supra diximus, peragere non omittas. Ita enim Dei placabis oculos, & impletæ mercedis particeps inuenieris.

Grat. 16. q.
1. cap. 32.

Grat. 37. q.
1. Et quia.

EPISTOLA XLI.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEANDRVM EPISCOPVM HISPALENSEM.

De Reccaredo rege, & de trina mersione baptismi.

Gregorius Leandro episcopo Hispalensi.

RESPONDERE epistolis vestris tota intentione voluissim, nisi pastoralis curæ ita me labor attereret, ut mihi magis flere libeat, quam aliquid dicere. Quod vestra quoque reuerentia in ipso literarum mearum textu vigilantè intelligit, quando ei negligenter loquor, quem vehementer diligo. Tantis quippe in hoc loco huius mundi fluctibus quatior, ut vetustam ac putrescentem nauem, quam regendam occulta Dei dispensatione suscepi, ad portum dirigere nullatenus possim. Nunc ex aduerso fluctus irruunt, nunc ex latere cumuli spumosi maris intumescunt, nunc a tergo tempestas insequitur. Interque hæc omnia turbatus cogor modo in ipsam clauum aduersitatem dirigere, modo incuruato naui latere, minas & impetum fluctuum ex obliquo declinare. Ingemisco, quia sentio quod negligente me crescit sentina vitiorum, & tempestate fortiter obuiante, iam iamque putridæ naufragium tabulæ sonant. Flens reminiscor, quod perdidici meæ placidum litus quietis, & suspirando terram conspicio, quam tamen rerum ventis aduersantibus tenere non possum. Si ergo me, frater carissime, diligis, tuæ mihi orationis in his fluctibus manum tende, ut quo laborantem me adiuuas, ex ipsa vice mercedis in tuis quoque laboribus valentior existas. Explere autem loquendo nullatenus valeo gaudium meum, quod communem filium Reccardum gloriosissimum regem ad catholicam fidem integerrima agnoui deuotione conuersum. Huius dum mihi per scripta vestra mores exprimitis, amare me etiam quem nescio fecistis. Sed quia antiqui hostis insidias scitis, quoniam bellum durius contra victores proponit, nunc erga eundem solertius sanctitas vestra euigilet, ut bene coepta perficiat, nec se de perfectis bonis operibus extollat, ut fidem cognitam vitæ quoque meritis teneat: & quia æterni regni ciuis sit operibus ostendat: quate-

Concil. Tom. 13.

Cc ij

Conc. IV.
Tolet. c. 5.
Grat. de
conf. dist.
3. cap. 8.
Luo p. 1. c.
130.
Pan. lib. 1.
cap. 60.

nus post multa annorum curricula, de regno ad regnum transeat. De trinâ vero mersione baptismatis, nil responderi verius potest quam quod ipsi sensistis: quia in vna fide nihil officit sanctæ ecclesiæ consuetudo diuersa. Nos autem quod tertio mergimus, triduanâ sepultura sacramenta signamus, vt dum tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduanî temporis exprimat. Quod si quis forte etiam pro summâ trinitatis veneratione æstimet fieri, neque ad hoc aliquid obstat, baptizando semel in aquis mergere: quia dum in tribus personis vna substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptismo in aquam vel ter vel semel immergere, quando & in tribus mersionibus personarum trinitas, & in vna potest diuinitatis singularitas designari. Sed quia nunc hucusque ab hæreticis infans in baptismo tertio mergebatur, fiendum apud vos esse non censeo: ne dum mersiones numerant, diuinitatem diuidant: dumque quod faciebant faciunt, se morem nostrum vicisse gloriantur. Dulcissimæ autem mihi fraternitati vestræ codices direxi, quorum notitiam subter inserui. Ea autem quæ in beati Iob expositione dicta fuerant, & vobis dirigenda scribitis, quia hæc verbis sensibusque petentibus per homilias direxeram, vt cumque studui in librorum ductum permutare, qui nunc adhuc a librariis conscribuntur. Et nisi portitoris præsentium me festinatio coangustasset, cuncta vobis transmittere sine aliqua imminutione voluissem: maxime quia & hoc ipsum opus ad vestram reuerentiam scripsi, vt ei, quem præ ceteris diligo, in meo iudicer labore desudasse. Præterea si vobis indulgeri tempora ab ecclesiastica occupatione cognoscitis, quid sit iam faciendum scitis, quamuis etiam absentem corpore, præsentem mihi te semper intueor, quia vultus tui imaginem intra cordis viscera impressam porto. Data mense Maii.

EPISTOLA XLII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SICILIÆ SVBDIACONVM.

De iniustis ponderibus rusticorum, aliisque quamplurimis rebus necessariis, ac de continentia subdiaconorum.

Gregorius Petro subdiacono Siciliae.

QUOD responsalem tuum tarde dimisimus, paschalis festiuitatis occupationibus implicati, eum relaxare citius minime valuimus. Causas vero, de quibus indicandum curasti, omnes subtiliter perquirentes, qualiter disposuerimus, inferius cognosces. Cognouimus rusticos ecclesiæ vehementer in frumentorum precii grauari, ita ut instituta summa eis in comparatione abundantiae tempore non feruetur. Et voluimus ut iuxta precia publica omni tempore, siue minus siue amplius frumenta nascantur, in eis comparationis mensura teneatur. Frumenta autem quæ naufragio pereunt, per omnia volumus reputari, ita tamen ut a te negligentia ad transmittendum minime fiat, ne dum transmittendi tempus negligitur, damnum ex vitio vestro generetur. Valde autem iniquum & iniustum esse prospeximus, ut a rusticis ecclesiæ de sextariaticis aliquid accipiat, & ad maiorem modium dare compellantur, quam in horrea ecclesiæ infertur. Vnde & præsentī admonitione præcipimus, ut plus quam decem & octo sextariorum modio nunquam a rusticis ecclesiæ frumenta debeant accipi. Nisi forte si quid est quod nauæ iuxta consuetudinem superaccipiunt, quod minui ipsi in nauibus attestantur. Cognouimus etiam in aliquibus massis ecclesiæ exactionem iniustissimam fieri, ita ut a septuagenisternis semis, quod dici nefas est, conductores exigantur: & adhuc neque hoc sufficit, sed in super aliquid ex usu iam multorum annorum exigi dicuntur. Quam rem omnino detestamur, & amputari de patrimonio funditus volumus. Sed tua experientia siue in hoc quod per libram amplius, siue in aliis minutis oneribus, & quod ultra rationis æquitatem a rusticis accipitur, penset: & omnia in summam pensionis redigat, & prout vires rusticorum por-

Ioan. diacon.
libro 2. cap.
58. vit.

Nou. const.
34. apud
Iul. ante-
cess.

tant, pensionem integram & pensantem ad septuagena bina persoluant, & neque filiquas extra libras, neque libram maiorem, neque onera supra libram maiorem exigi debeant: sed per æstimationem tuam, prout virtus sufficit, in summam pensionis crescat, & sic turpis exactio nequaquã fiat. Ne vero post obitum meum hæc ipsa onera, quæ super pensum illata subtraximus, & in capite pensionis fecimus crescere, iterum in quolibet addantur, & inueniantur, & summa pensionis augeri, & onera adiectionis insuper rustici soluere compellantur; volumus vt securitatis libellos ita de pensionibus facias, quatenus imprimis, dicens tantam pensionem vnumquemque debere persolvere, inibi abiectis filiquis, oneribus, vel granaticis. Quod autem ex his minutiis in vsum rectoris accedebat, volumus vt hoc ex præsentis iussione nostra, ex summa pensionis in vsum tuum veniat. Ante omnia hoc te volumus sollicitè attendere, ne iniusta pondera in exigendis pensionibus ponantur. Sed si qua talia inueneris, frange, & noua & recta constitue, quia & filius meus Seruus dei diaconus iam talia inuenit, quæ & ipsi displicerent, sed licentiam hæc immutandi non habuit. Super iusta ergo pondera, præter excepta & vilia cibaria, nihil aliud volumus a colonis ecclesiæ exigi. Præterea cognouimus, quod prima illatio burdationis rusticanos nostros vehementer angustat, ita vt priusquã labores suos venumdare valeant, compellantur tributa persolvere, qui dum de suo vnde dare non debeant, non habent, ab auctuariis publicis mutuo accipiunt, & graua commoda pro eodem beneficio persoluant, ex qua re fit vt dispendiis grauibz coangustentur. Vnde præsentis admonitione præcipimus, vt omne quod mutuum pro eadem causa ab extraneis accipere poterant, a tua experientia ex publico detur, & a rusticis ecclesiæ paulatim vt habuerint accipiantur, ne dum in tempore coangustantur, quod eis postmodum sufficere poterat, in inferendum prius compulsi, vilius vendant, & hoc eis minime sufficiat. Peruenit etiam ad nos, quod de nuptiis rusticorum immoderata commoda percipiantur: de quibus præcipimus, vt omne commodum nuptiarum vnus solidi summam nullatenus excedat. Si qui sunt pauperes, etiam minus dare debeant. Si qui autem diuites, præfati solidi

summam nullatenus transgrediantur: quod nuptiale commodum nullatenus volumus in nostram rationem redigi, sed ad vtilitatem conductorum proficere. Cognouimus etiam quod nonnullis conductoribus morientibus parentes sui non permittuntur succedere, sed res eorum ad vsum ecclesiæ pertrahuntur: de qua re diffinimus vt parentes morientium, qui in possessione ecclesiæ degunt, heredes eis succedere debeant, nec aliquid eis de substantia morientium subtrahatur. Si vero filios paruulos aliquis reliquerit, quousque ad ætatem talem perueniant, vt substantiam suam regere valeant, personæ eligantur cautæ, quibus parentum eorum res tradi debeant ad custodiendum. Cognouimus etiam quod si quis ex familia culpam fecerit ecclesiæ, non in ipso, sed in eius substantia vindicatur: de qua re præcipimus, vt quisquis culpam fecerit, in ipso quidem vt dignum est vindicetur. A commodo autem eius omnino absterneatur: nisi forte parū aliquid, quod in vsum executoris qui ad eum transmissus fuerit proficere possit. Cognouimus etiam, quia quotiens conductor aliquid colono suo iniuste abstulerit, hoc quidem a conductore exigitur, sed ei non redditur a quo ablatum est: de qua re præcipimus, vt quidquid violenter cuiuslibet ex familia ablatum fuerit, ipsi restituatur cui ablatum est, & vtilitati nostræ non proficiat, ne nos ipsi auctores violentiæ esse videamur. Præterea volumus, vt si quando eos qui in obsequio sunt experientiæ tuæ in aliquibus causis quæ sunt extra patrimonium transmittas, parua quidem commoda ex eis accipiant, sed tamen ita vt in eorum vtilitatem proficiant: quia nos sacculum ecclesiæ ex lucris turpibus nolumus inquinari. Iubemus etiam vt hoc experientia tua summopere custodiat, vt per commodum conductores in massis ecclesiæ nunquam fiant, ne, dum commodum quaeritur, conductores frequenter mutantur, ex qua commutatione quid aliud agitur, nisi vt ecclesiastica prædia nunquam colantur? Sed ipsa etiam libellatica, prout summa pensionis fuerit, moderentur. Per cellas & cellaria non plus de massis ecclesiæ te accipere volumus, nisi quantum consuetudo est: tua autem quæ comparari iussimus, ab extraneis comparentur. Peruenit autem ad nos, tres libras auri Petro conductori de Subpatriana iniuste ablatas: de

Grat. 16.
qu. 6. cap.
luc. p. 16.
cap. 81.

Grat. 16.
qu. 1. c.
cognoscimus.

qua causa Fantinum defensorem subtiliter require, & si manifeste, iniuste, & incompetenter ablata sunt, sine aliqua tarditate restitue. Cognouimus etiam rusticos, burdenationem, quam iam ab eis exactam Theodosius minime persoluerat, iterum dedisse, ita ut in duplo exacti sint. Quod ideo factum est, quia eius substantia ad debitum ecclesiæ non sufficiebat. Sed quoniam per filium nostrum Seruum dei diaconum edocti sumus, quod ex rebus substantiæ eius possit hoc ipsum damnum sufficienter resarciri, volumus quingentos septem solidos eisdem rusticis sine aliqua imminutione restitui, ne in duplo videantur exacti. Si autem supra damnum rusticorum etiam quadraginta solidi de rebus Theodosii remanent, quos & apud te diceris habere, volumus ut filia eius reddantur, ut res suas, quas in pignore dederat, recipere debeat. Cui etiam Batiolam patris sui restitui volumus. Campanianus gloriosus magister militum duodecim solidos annuos Ioanni notario suo reliquerat ex massa Varroniana, quos dare te annis singulis sine aliqua dubitatione precipimus nepti Eupli conductoris, quamuis omne mobile eiusdem Eupli perceperit, exceptis dumtaxat solidis: dare etiam de solidis illius te volumus solidos viginti quinque Supposito-rium aliquod argenteum, pro vno solido dicitur esse oppositum, & calix pro sex solidis dicitur esse oppositus. Interrogato domino secretario, vel aliis qui scire possunt, debitum recipe, & vascula præfata restitue. Agimus autem gratias sollicitudini tuæ, quia de causa fratris mei præcepi tibi ut argentum illius transmittere debuisses, & sic obliuioni mandasti, ac si tibi aliquid ab extremo mancipio tuo diceretur, quod iam vel modo non experientia, sed negligentia tua studeat implere, vel quidquid eius apud Antoninū fuisse cognoueris sub omni velocitate retransmitte. De causa Salpingi Iudæi epistola aliqua est inuenta, quam tibi fecimus transmitti, ut eam relegens, & subtiliter causam eius, vel viduæ cuiusdam, quæ in eodem negotio dicitur implicata cognoscens, de quinquaginta vno solidis qui reddi debere noscuntur, sicut iustum tibi fuerit visum, responsum facias: ita ut res alienæ iniuste nullo modo a creditoribus defraudentur. Antonino medietas legati sui data est, medietas redimetur; quam medietatem ex

com-

communi substantia ei volumus adimpleri, & non solum ei, sed etiam defensoribus & peregrinis, quibus legati titulo aliquid dereliquit, & familiae legatum persolui volumus, quod tamen ad nos pertinet. Collecta ergo ratione pro nostra parte, id est, pro nouem vnciis persolue. De solidis ecclesiae Canusinae volumus ut aliquid clericis eiusdem ecclesiae largiaris, quatenus & ii qui nunc inopiam patiuntur, sustentationem aliquam habeant. Et si illic Deus voluerit ordinari episcopum, habeat unde subsistat. De lapsis sacerdotibus vel Leuitis, vel quolibet ex clero, obseruare te volumus, ut in rebus eorum nulla contaminatione miscearis: sed pauperrima regularia monasteria require, quae secundum Deum viuere sciuntur, & in eisdem monasteriis ad poenitentiam lapsos trade, ut res lapsorum in eodem loco proficiant, in quo agere poenitentiam traduntur: quatenus ipsi ex rebus illorum subsidium habeant, qui de corruptione eorum sollicitudinem gerunt. Si vero parentes habent, res eorum legitimis parentibus dentur, ita tamen ut eorum stipendium, qui in poenitentiam dati fuerint, sufficienter debeat procurari. Si qui vero ex familia ecclesiastica sacerdotes, vel Leuitae, vel monachi, vel clerici, vel quilibet alii lapsi fuerint; dare eos in poenitentiam volumus, sed res eorum ecclesiastico iuri non subtrahi. Ad

^{al. poenitentiam} usum tamen suum accipiant unde ad * poenitentiam subsistant: ne, si nudentur, locis in quibus dati fuerint onerosi sint. Si qui parentes in possessione habent, ipsis res eorum tradendae sunt, ut in ipsis iura ecclesiae conferuentur. Ante triennium subdiaconi omnium ecclesiarum Siciliae prohibiti fuerant, ut more Romanae ecclesiae nullatenus suis vxoribus miscerentur. Quod mihi durum atque incompetens videtur, ut qui usum eiusdem continentiae non inuenit, neque castitatem ante promisit, compellatur a sua vxore separari, atque per hoc, quod absit, deterius cadat. Unde videtur mihi ut a praesenti die episcopis omnibus dicatur, ut nullum subdiaconum facere praesumant, nisi qui se victurum caste promiserit: quatenus & praeterita mala quae per propositum mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, & futura caute caueantur. Qui vero post eandem prohibitionem, quae ante triennium facta est, continenter cum suis vxoribus vixerunt,

Concil. Tom. 13.

D d

Grat. 16. qu.
6. c. 5. luo
p. 6. cap.
380.

Grat. diff.
35. cap. 1.
Pan. libro
3. cap. 89.

laudandi atque remunerandi sunt, & ut in bono sic permaneant, exhortandi. Eos autem qui post prohibitionem factam se a suis vxoribus continere noluerint, nolumus promoueri ad sacrum ordinem: quia nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata. Liberato negotiatori, qui se ecclesiæ cōmendauit, qui habitat in massa Cinciana, annuam continentiam a te volumus fieri. Cuius continentię summam ipse æstima, quanta esse debeat, ut renuntiata nobis in tuis possit rationibus imputari. De præsenti vero indictione, ut iam a filio nostro Seruodei diacono percepi, Fantinum defensorem Ioannes monachus quidam moriens in sex vncias heredem dimisit; cui hoc quidem quod dimissum est trade, sed contestare eum ut hoc facere ulterius non præsumat. Sed pro labore suo statue quid accipiat, ut ei vacuus labor suus esse non debeat, & hoc meminerit, ut qui ecclesiæ stipendiis subsistit, ad lucra propria non anhelet. Si quid vero sine peccato, sine appetitu concupiscentiæ, per eos qui causas ecclesiæ agunt ad ecclesiam venerit, dignum est ut ex labore suo ipsi vacui esse non debeant: sed nostro seruetur iudicio, qualiter debeant remunerari. De argento Rusticiani causam subtiliter require, & quidquid tibi iustum videtur exequere. Alexandrum virum magnificum admone, ut causam suam cum sancta ecclesia decidere debeat. Quod si facere forte neglexerit, eandem causam cum timore Dei, honestate seruata, ut potes, exequere. In qua re etiam largiri te volumus aliquid, & si potest fieri, quod aliis dandum est, ipsi relaxetur: dummodo causam, quam nobiscum habet, exerceat. Donationem ancillæ Dei, quæ lapsa est, & in monasterio data, omni postposita tarditate restitue: quatenus ipse locus, ut superius dixi, rerum eius stipendia habeat, qui eius sollicitudinis labores portat. Sed & quidquid ab aliis ex eius substantia tenetur, recollige, & monasterio præfato trade. Pensiones xenodochii de via noua quantas mihi indicasti, quia apud te habes, nobis dirige. Actionario autem, quem in eodem patrimonio deputasti, prout tibi videtur, ei aliquid largire. De ancilla Dei, quæ cum Theodosio fuit, Extranea nomine, videtur mihi ut ei continentiam facias, si vtile conspicias: aut certe donationem, quam

fecit, reddas. Domum monasterii, quam Antonius datis triginta solidis a monasterio tulerat, receptis solidis omni postposita tarditate restitue. Amulas onychinas requisita subtiliter veritate restitue, quas per portitorem præsentium trans mitte. Saturninum, si vacat, & occupatus apud te non est, ad nos dirige. Felix conductor dominæ Campaniæ, quem liberum reliquerat, atque esse indiscussum iusserat, dixit sibi a Maximo subdiacono septuaginta duos solidos ablato: pro quibus dandis asseruit, quia omnes res suas quas in Sicilia habuit, vel venumdedit, vel opposuit. Sed scholastici dixerunt, quod de fraudibus indiscussus esse non potest. Dum tamen ad nos de Campania reuerteretur, facta tempestate mortuus est: cuius te volumus vxorem & filios requirere, & quidquid opposuerat vel vendiderat opposita absolue, & de venditis precium restitue, & insuper eis aliquod alimentum præbe: quia Maximus eum in Siciliam miserat, & ibi ei que assererat, abstulerat. Cognosce ergo quæ ablata sunt, & vxori filiisque eius sine aliqua mora restitue. Hæc omnia solícite relege: omnemque illam familiarem tuam negligentiam postpone. Scripta mea ad rusticos quæ direxi, per omnes massas fac relegi; vt sciant quid sibi contra violentias debeant defendere ex auctoritate nostra, eisque vel autentica vel exemplaria eorum dentur. Vide vt omnia absque imminutione custodias: quia de his quæ tibi pro seruanda iustitia scribo, ego absoluo: & tu si negligis, obligaris. Terribilem iudicem considera venientem, & de aduentu illius nunc tua conscientia contremiscat, ne tunc sine causa iam timeat, cum coram illo cælum & terra tremuerit. Audisti quod volo: vide quid agas.

EPISTOLA XLIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS PER ILLYRICVM.

Vt episcopi ab hostibus expulsi suscipiantur & alantur.

Gregorius vniuersis episcopis per Illyricum.

IOBINVS excellentissimus vir, filius noster, præpositus per Illyricum, scriptis suis nobis indicasse dignoscitur, ad se sacris apicibus destinatis iussu fuisse, episcopos, quos

Concil. Tom. 13.

D d ij

a propriis locis hostilitatis furor expulerat, ad eos episcopos, qui nunc usque in locis propriis degunt, pro sustentatione & stipendiis presentis vitæ esse iungendos. Et licet ad hoc fraternitatē vestram iussio principalis admoneat, habemus tamen maius his mandatum æterni principis, quo ad hæc terribilius peragenda compellimur, ut non dico fratres & coepiscopos nostros, sed ipsos etiam quos nobis contrarios patimur, cum opportunitas postulat, in conferendis subsidiis necessitatum carnalium diligamus. Oportet ergo vos ad hanc rem & cælesti primitus principi obediētes existere, & imperialibus etiam iussionibus consentire; quatenus fratres coepiscoposque nostros, quos & captivitatis diuersarumque necessitatum angustia comprimunt, debeatis consolandos conuicturosque vobiscum in ecclesiasticis sustentationibus libenter suscipere. non quidem ut per communionem episcopalis throni dignitas diuidatur, sed ut ab ecclesia iuxta possibilitatem sufficientiæ debeant alimenta percipere. Sic enim & proximum in Deo, & Deum in proximo diligere comprobamur. Nullam quippe eis nos in vestris ecclesiis auctoritatem tribuimus: sed tamen eos vestris solatiis contineri summopere hortamur.

Mense Iunio, indictione nona.

EPISTOLA XLIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SVBDIACONVM.

Godestaldii filium quemdam commendat.

Gregorius Petro subdiacono.

Ioan. diac.
lib. 2. cap. 5.

DIVINA præcepta nos admonent diligere proximos sicut nosmetipsos: & cum hac eos præcipiamur caritate diligere, quanto magis debemus his in subsidiis necessitatum carnalium subuenire? ut eorum angustias, si non ex omnibus, saltem aliquibus sustentaculis subleuemus. Quoniam ergo Godestaldii viri dignissimi filium non solum amissione visus, sed etiam inopia victus egestatem pati conspeximus, necessarium duximus, in quantum possibilitas suppetit, ei præbere consultum. Propterea experien-

tia tua praesenti iussione praecipimus, ut ei annis singulis vigintiqua tuor modios tritici, fabae quoque modios duodecim, & vini decimatas viginti pro sustentatione vitae debeat ministrare: quod tuis postmodum possit rationibus imputari. Ita ergo fac ut praesentium lator nullas de percipiendis Domini donis moras sustineat: & tu bene dispensata mercedis possis particeps inueniri.

EPISTOLA XLV.

GREGORII PAPAE I.

AD VIRGILIVM ARELATENSEM ET THEODORVM

MASSILIENSEM EPISCOPOS.

Iudaeos non esse ad baptismum cogendos, sed ad fidem amplectendam suauiter excitandos.

*Gregorius Virgilio Arelatensi, & Theodoro episcopo
Massiliae Galliarum.*

SCRIBENDI ad fraternitatem vestram, reddendique debitae salutationis alloquium, licet nulla congrui temporis vel personarum esset occasio; actum est, ut vno in tempore, & quae decebant de dilectione proximitatis fraternae persoluerem, & quorumdam querimoniam, quae ad nos perlata est, quomodo errantium animae saluandae sint, non tacerem. Plurimi siquidem Iudaicae religionis viri in hac prouincia commorantes, ac subinde in Massilia partes pro diuersis negotiis ambulantes, ad nostram perduxere notitiam, multos consistentium in illis partibus Iudaeorum, vi magis ad fontem baptismatis, quam praedicatione perductos. Nam intentionem quidem huiusmodi & laude dignam censeo, & de Domini nostri dilectione descendere profiteor. Sed hanc eandem intentionem nisi competens scripturae sacrae comitetur effectus, timeo ne aut mercedis opus exinde non proueniat, aut iuxta aliquid animarum quas eripi volumus, quod absit, dispendia subsequantur. Dum enim quispiam ad baptismatis fontem non praedicationis suauitate, sed necessitate peruenerit, ad pristinam superstitionem remeans, inde deterius moritur, unde renatus esse videbatur. Fraternitas ergo vestra huiusmodi homines frequenti praedi-

Ioan. diac.
lib. 4. cap.
23. vit.

catione prouocet; quatenus mutare veterem vitam magis de doctoris suauitate desiderent. Sic enim & intentio vestra recte perficitur, & conuersi animus ad priorem de nouo vomitum non mutatur. Adhibendus ergo est illis sermo, qui & errorum in ipsis spinas vrere debeat, & prædicando quod in his tenebrescit illuminet: vt pro his admonitione frequenti mercedem fraternitas vestra capiat, & eos, quantum Deus donauerit, ad nouæ regenerationem vitæ perducatur.

EPISTOLA XLVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEODORVM DVCEM SARDINIÆ.

De Iuliana abbatissa, & Pompeiana.

Gregorius Theodoro duci Sardinia.

IUSTITIAM quam mente geritis, oportet coram hominibus luce operum demonstratis. Iuliana siquidem abbatissa monasterii sancti Viti, quod Vitulana quondam recordandæ memoriæ construxerat, insinuauit nobis a Donato officiali vestro possessionem iuris prædicti monasterii detentari. Qui dum excellentiæ vestræ patrociniis erigi se conspicit, ad examinandum iudicium venire contemnit. Sed nunc gloria vestra præcipiat eundem officialem cum prædicta ancilla Dei arbitrale subire iudicium; quatenus quidquid eorum de tali controuersia arbitrorum iudicio fuerit diffinitum, effectui mancipetur, vt id quod se amittere siue retinere perspexerit, non hoc virtutis opere fieri, sed legis iustitiæ debeat reputari. Pariter & Pompeiana religiosa, quæ monasterium in domo propria construxisse dignoscitur, queritur matrem quondam generis sui defuncti testamentum eius velle cassare, quatenus vltimum filii eius arbitrium ad irritum deducatur. Pro qua re caritate paterna gloriam vestram necessario duximus adhortandam, vt piis se causis salua iustitia libenter accommodet, & quidquid his iuris ratio tribuit, benigne iubeat custodiri. Dominum autem petimus, vt viam vitæ vestræ propitius dirigat, dignitatemque susceptam administrationis prosperitate disponat.

EPISTOLA XLVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD HONORATVM DIACONVM.

De oppositionibus Theodori ducis Sardinia.

Gregorius Honorato diacono.

QVIA regiminis locum licet immeriti suscepimus, oportet vt fratrum nostrorum necessitatibus, in quantum facultas suppetit, occurramus. Ianuarius ergo metropoleos Caralis frater & coepiscopus noster veniens huc in Romanam ciuitatem edocuit nos, Theodorum gloriosum magistrum militum, qui ducatum Sardinia insula suscepisse dignoscitur, multa illic contra piissimorum dominorum iussa peragere, quibus plurima grauamina possessorum, vel ciuium imperii sui, competenti clementia ac mansuetudine submouerunt. Pro qua re volumus vt apto tempore piissimis dominis, iuxta id quod prouinciales praedictae insula iuste & competenter postulant, suggeras, dum & antea ad Endacium gloriosum magistrum militum, iam per indictionem septimam tunc ducem Sardinia, sacra imperialia cucurrerunt: quibus omnia praeceperunt graua nunc capitula submoueri, quatenus eorum iussa de pietatis fonte procedentia, a ducibus, quos in tempore praesse contigerit, inconcussa seruentur, mercesque eorum ab administratoribus non debeat dissipari: vt quietam sub imperio clementi dominorum vitam transigant, & consultum, quod subiectis suis tranquilla mente tribuunt, in aduentu aeterni iudicis multiplicata compensatione recipiant.

EPISTOLA XLVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Quod mulieres circa monasteria monachorum non maneant, nec pueri ante octodecim annos in monasterio suscipiantur.

Gregorius Anthemio subdiacono.

SICVT regiminis locum Deo, vt ipsi placuit, disponente suscepimus, ita nos oportet de commissis nobis ani-

mabus esse sollicitos. Comperimus autem in insula Orphitaria, in qua situm beati Petri apostolorum principis oratorium esse dignoscitur, multos virorum cum mulieribus suis diuersorum patrimoniorum illuc pro necessitate feritatis barbaricæ refugisse: quod importunum iudicauimus, vt dum alia refugiorum loca vicina sint, cur ibidem cum monachis debeant mulieres habitare. Propterea præsentis iussione præcipimus experientiæ tuæ, vt a præsentis tempore nullam illic vlterius mulierem, siue ecclesiastici iuris sit, siue cuiuslibet alterius, habitare commanereve permittas, sed refugium sibi cum, sicut prædictum est, tot loca vicina sint, vbi maluerint, ipsi prouideant, vt omnis exinde mulierum conuersatio submoueatur: ne, si quæ in nobis est curam gerere desistamus, atque inimici laqueis obuiare, nos exinde, quod absit, si quid aduersi contigerit, culpabiles existamus. Præsentium itaque latori Felici abbati mille quingentas plumbi libras, de quo in eadem insula egere dignoscitur, dare non differas: quod postmodum, cum totius quantitatis summa noscetur, tuis rationibus imputetur. Ita ergo fac, vt tu ipse prouideas, si in eiusdem insulæ fabrica expendi vtiliter valent. Quia autem dura est in insulis congregatio monachorum, etiam pueros in eisdem monasteriis ante decem & octo annorum tempora suscipi prohibemus. Vel si qui nunc sunt, tua eos experientia auferat, & in Romanam vrbem transmittat. Hoc & in Palmaria aliisque insulis te per omnia volumus custodire.

Gra. 20. q. 1.

Ext. de rog. cap. 1.

EPISTOLA XLIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD MONACHOS IN CHRISTI MONTE
CONSTITUTOS.

De Orosio abbate suscipiendo.

*Gregorius vniuersis monachis in Christi Monte insula
constitutis.*

PERVENIT ad nos nulla vos monasticæ regulæ præcepta custodire: pro qua re compulsi sumus præsentis præcepti portitorem Orosium abbatem ad vos dirigere, vt omnia acta vestra subtiliter exquirens, quæque ei
recta

recta fuerint visa disponat, & nobis quæ ab eo ordinata fuerint, renuntiet. Proinde admonemus, vt omnem ei obedientiam præbeatis. Et quidquid disposuerit, velut a me dispositum cum debita reuerentia custodite.

EPISTOLA L.

GREGORII PAPÆ I.

AD SYMMACHVM DEFENSOREM.

De Orosio abbate in Gorgone insula ordinando.

Gregorius Symmacho defensori.

FILIVS meus Bonifacius diaconus dixit mihi, quod experientia tua scripsisset, monasterium quondam ab Albina religiosa femina constructum paratum existere, vt in eo debeant monachi ordinari. Et quidem laudavi sollicitudinem tuam, sed volo vt excepto eo loco, qui iam in eandem rem dimissus est, locus alter debeat prouideri: ita tamen vt pro incertitudine temporis locus super mare requiri debeat, qui aut loci dispositione munitus existat, aut certe non magno labore muniri valeat, vt illuc monachos transmittamus: quatenus insula ipsa, quæ monasterium nuncusque non habuit, etiam in huius conuersationis via meliorari debeat. Ad quam rem implendam atque prouidendam, Orosium abbatem præsentis præcepti portitorem direximus, cum quo tua experientia litora Corsicæ circumeat: & si cuiuslibet personæ priuatæ locus talis inueniri dignus potuerit, dignum parati sumus precium dare, vt possimus aliquid firme constituere. Cui præfato Orosio iniunximus, vt in Gorgonem insulam pergat, cum quo tua experientia pariter eat, & mala omnia, quæ illic cognouimus admissa, ita vindicate, vt per vltionem vestram præfata insula etiam in posterum maneat correctæ. Huius insulæ monasteria sæpefatus abbas Orosius instituat, atque ita ad nos remeare festinet. Ita igitur experientia tua faciat, vt ex vtraque re, id est, vel prouidendo in Corsica monasterio, vel corrigendis monachis in Gorgonia, non nostræ, sed voluntati omnipotentis Dei parere festinet. Præterea volumus vt sacerdotes qui in Corsica commorantur, prohiberi debeant ne cum mulieribus conuersentur, excepta dumtaxat matre, sorore, vel vxore,

Concil. Tom. 13.

Ee

Grat. dist.
81. cap. 24.
luc p. 6. c.
80.

quæ caste regenda est. Tribus vero de quibus prædicto filio meo Bonifacio diacono tua experientia scripsit, quia vehementer egent, quidquid eis sufficere æstimas impende, quod nos in tuis postmodum rationibus imputabimus. Data mensē Iulio.

EPISTOLA LI.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM EPISCOPVM SIPONTINVM.

Canusinam ecclesiam commendat.

Gregorius Felici episcopo Sipontino.

PERVENIT ad nos quod Canusina ecclesia ita sit sacerdotii officio destituta, ut nec poenitentia ibidem decedentibus, nec baptisma præstari possit infantibus. Huius igitur tam piæ rei tamque necessariæ mole permoti, iubemus dilectioni tuæ, ut huius præceptionis auctoritate communitus memoratæ ecclesiæ visitator accedas, & vel duos parochiales presbyteros debeas ordinare, quos tamen dignos ad tale officium veneratione vitæ, & morum gravitate prævideris, & quibus in nullo obuiant constituta canonicæ disciplinæ, ut sanctæ cum digna cautela provideatur ecclesiæ.

EPISTOLA LII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SVRRENTINVM.

Præcipit consecrationem monasterii sancti Stephani.

Gregorius Ioanni episcopo Surrentino.

RELIGIOSIS desideriis facile est præbere consensum, ut fidelis deuotio celerem fortiatur effectum. Et quoniam Sauinus abbas monasterii sancti Stephani insulæ Capris suggessit nobis se S. Agathæ martyris reliquias iam olim apud se habere concessas, & in monasterio suo vult ipsa sanctuaria collocari, ideoque ad prædictum monasterium te iubemus accedere, & si ibidem nullum corpus constat humatum, prædicta sanctuaria sollemniter collocabis, ut deuotionis suæ potiatur effectum.

EPISTOLA LIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Scribit de oppressione Gaudiofi.

Gregorius Anthemio subdiacono.

NON solum frequentibus præceptionibus, sed etiam præsentem te sæpius monuisse me memini, ut illic vice nostra, non tantum pro vtilitatibus ecclesiasticis, quantum pro subleuandis pauperum necessitatibus fungere-
 ris, & eos magis cuiuslibet oppressionibus vindicares. Præsentium ergo lator Gaudiofus insinuauit nobis ab a-
 ctoribus sanctæ Romanæ, cui Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, sibi violentiam irrogari, asserens quod filios suos iuri prædictæ ecclesiæ velint vindicare. Oblatis etenim ab ^{Iuo p. 16. cap. 73.}
 eo documentis, agnouimus Siricam vxorem præsentium portitoris ab Ecia quondam gloriosæ memoriæ, Morenæ cuidam feminæ, titulo donationis fuisse largitam, & ab eodem Morena per epistolam manumissam: & ideo indecens esse credimus, ut progeniti ex libera muliere filii ad seruitium retrahantur. Propterea experientiæ tuæ præ-
 senti auctoritate præcipimus, ut his ipsis documentis, sicut & nos didicimus exuto a curis animo diligenter intendat, quatenus si documenta nulla sunt ab ecclesiæ parte, quæ documentis huius hominis debeant obuiare, ab eius se molestia sine aliqua retractatione suspendat. Durum enim est, ut si alii pro mercede sua libertates tribuunt, ab ecclesia quam tueri has oportuerat, reuocentur. Iterum ergo atque iterum experientiam tuam necessario submo-
 nemus, ut illic, si quæ inter pauperes & Romanam eccle-
 siam sanctam quæstiones vertuntur, omni mentis integritate discutiat, sicque patrimoniales vtilitates peragat, ut a benignitate iustitiæ non recedat.

De stipendiis in dedicatione ecclesiæ sanctæ Mariæ dandis.

Gregorius Petro subdiacono.

FESTIVITATIBVS sanctorum desiderabiliter insistentes, præsentis præceptionis nostræ paginam ad experientiã tuam necesse duximus dirigendam: indicantes ei, oratorium beatæ Mariæ, quod nuper in cella fratrum ædificatum est, vbi Marinianus abbas præesse dignoscitur, Augusto mense disposuisse nos adiuuante Domino summo opere dedicare, quatenus cœpta nostra operante Domino debeant consummari. Sed quia cellæ ipsius tenuitas exigit, debere nos in ipsa diei festiuitate concurrere, propterea volumus, vt ad celebrandam dedicationem dare debeas ad erogandum pauperibus in auro solidos decem, vini amphoras triginta, annonæ modios ducentos, olei orcas duas, verueces duodecim, gallinas centum, quæ tuis possint rationibus postmodum imputari. Statim ergo fieri hæc nulla moræ interiectione constitue, vt vota nostra Deo auctore celerem sortiantur effectum.

Visitationem Ariminensis ecclesiæ iniungit.

Gregorius Severo episcopo.

FRATERNITATIS tuæ edocti sumus epistola, in persona Odeatini de electione episcopatus aliquos consensisse: quem quoniam nos non concedimus, in eius non debent immorari persona. Sed habitatoribus eiusdem ciuitatis edicito, vt si in eadem ecclesia dignum ad hoc opus inuenerint, in ipsius cuncti electione declinent. Alioquin præsentium tibi portitor personam, de qua ei diximus, indicabit, in cuius debeat fieri electione decretum. Vos etenim in eiusdem visitatione ecclesiæ estote solertes atque

soliciti, vt & res eius illibata seruentur, & vtilitates vobis disponentibus more solito peragantur.

EPISTOLA LVI.
GREGORII PAPÆ I.

AD VRSICINVM DVCEM, CLERVM ET PLEBEM ARIMINENSEM.

De episcopo eligendo.

Gregorius Vrsicino duci, clero, ordini & plebi Ariminensis ciuitatis.

DILECTIONIS vestræ quam sit in expectatione pontificis prona deuotio, directæ relationis textus insinuat. Sed quia ordinatorem vehementer in his oportet esse sollicitum, nostræ in hoc vtique cura deliberationis inuigilat. Ideoque caritatem vestram scriptis præsentibus admoneamus, vt nullus se debeat pro Odeatini ad nos fatigare persona: sed si in eadem ciuitate qui ad hoc sit vtilis inuenitur, ita vt a nobis reprehendi non possit, vestra concurrat electio. Si vero ad hoc dignus inuentus non fuerit, nos in quo pariter debeatis præbere consensum, præsentium diximus portitori. Vos autem vnanimis orate fideliter, vt quicumque fuerit ordinandus, & vobis vtilis possit existere, & dignum Deo nostro sacerdotale exhibere seruitium.

EPISTOLA LVII.
GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Palatinam illustrem feminam pro sustentatione commendat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

SI proximorum necessitatibus habita compassione benigna mente concurrimus, nostris procul dubio necessitatibus clementem Dominum reperimus. Palatina siquidem femina illustris, continua hostilitate insinuauit se plurimis necessitatibus subiacere. Propterea experientiæ tuæ præsentis auctoritate præcipimus, vt pro sustentatione eius annuos triginta solidos dare non differas, qui tuis postmodum possint rationibus imputari. Ita ergo fac, vt & tu bene ministrando mercedis commodum percipias, & nostra ad effectum præcepta perducas.

Ee iij

MIRAMVR, carissimi fratres in Christo, quare ecclesiam Dei tanto tempore absque rectore conspiciatis, ac de vestro totiusque plebis regimine minime cogitatis. Notum est enim, quod grex, si pastoris cura defuerit, per auia gradiatur, & ob hoc familiarius inimici laqueos insidiantis incurrat. Vnde necesse est de his qui ecclesiæ militant, vnum, habito timore Domini, perquirere, qui pastoris ministerium possit digne suscipere, atque illic protegente Domino sacramentorum diuinorum dispensator insistere: quatenus & pro filiis ecclesiæ vestræ puræ quotidie mentis holocaustum offerat, & viam gregi quomodo ad supernam patriam gradiatur, ostendat.

DEI præ oculis vos indefinenter habere timorem, ac sectari iustitiam, submissa hostium colla testantur: sed vt gloriam vestram in eadem prosperitate gratia Christi custodiat, quæcumque perperam committi cognoscitis, celeri, sicut consueuistis, cohibitione compescite, vt armis iustitiæ præmuniti, hostiles impetus fidei virtute, quod est totius culmen virtutis, superetis. * Marinianus siquidem Turritana ciuitatis frater & coepiscopus noster nobis lacrymabiliter indicauit, ciuitatis suæ pauperes omnino vexari, & commodalibus affligi dispendiis. Insuper & religiosos ecclesiæ suæ homines, grauem ab hominibus Theodori magistri militum sustinere molestiam, ac pati corporales iniurias; & quod ad hoc vsque prorumpitur, vt in carcerem, quod dici nefas est, retrudantur: saepe

quidem etiam in causis ad ecclesiam suam pertinentibus a præfato glorioso viro grauiter impediri. Quæcumque sint, si tamen vera sint, reipublicæ disciplinæ contraria vos scitis. Et quia hæc omnia vestram excellentiam conuenit emendare, salutans eminentiam vestram exposco, vt ea vltcrius fieri non sinatis, sed ex opere illi iubete

*diligere,

* diligenti, vt ab ecclesiæ se latione remoueat, & nullus eorum in angariis seu commodis vltra quam finit ratio prægrauetur, aut si quæ causæ fuerint, non potentatus metu, sed legali ordine finiantur. Ita igitur quæso, aspirante vobis Domino, hæc omnia præceptionis nostræ interminatione corrigite, vt si non rectitudinis contemplatione, saltem formidine nostræ iussionis a talibus se gloriosus Theodorus, vel homines eius abstineant: quatenus, quod ad laudem vestram proficiat & mercedem, in partibus vobis commissis possit florere cum libertate iustitiæ.

EPISTOLA LX.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM ARCHIEPISCOPVM CALARITANVM

SARDINIÆ.

Catellam illustrem feminam commendat.

Gregorius Ianuario archiepiscopo Calaritano Sardinia.

St ipse Dominus noster viduarum se maritum, orphanorumque patrem scripturæ sacræ profitetur testimonio, nos quoque membra corporis eius ad imitandum caput summo debemus mentis affectu intendere, & salua iustitia orphanis & viduis præsto, si necesse sit, esse. Et quia insinuatum est nobis Catellam religiosam feminam, habentem filium suum hic in sancta Romana ecclesia, cui Deo auctore præsidemus, militantem, quorundam immisionibus vel inquietudinibus molestari; de ea re fraternitatem vestram scriptis præsentibus necesse duximus adhortandam, vt eidem prædictæ feminæ tuitionem ferre, salua iustitia, non declinet: sciens quod de huiusmodi rebus & Dominum sibi debitorem faciat, & nostram circa se caritatem magis astringat. Causas enim prædictæ feminæ, siue sint, siue fuerint, nostro volumus iudicio terminari, vt foralis illi inquietudo submoueri debeat, & tamen a

iudicii iustitia nullatenus excusetur. Ora autem Dominum, quo viam vestram cursu ad se prospero dirigat, & ad regnum venturæ gloriæ propitiatus ipse perducatur.

EPISTOLA LXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Pompeianam religiosam commendat.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano Sardiniae.

LICET fraternitas vestra zelo iustitiæ se in diuersorum tuitionem congruenter impendat, prouidentiam tamen eam credimus prorsus existere in eorum solamina quos ei nostra commendat epistola. Pompeiana igitur religiosa femina per hominem suum suggessit nobis, multa se quorundam hominum sustinere assidue irrationabiliter grauamina, & ob hoc nobis supplicasse dignoscitur, ut nostris eam vobis commendaremus apicibus. Propterea salutantes fraternitatem vestram, debito caritatis affectu prædictam vobis feminam necessario duximus commendandam, ut comitante iustitia, in nulla eam fraternitas tua contra æquitatem grauari causa permittat, nec aliqua inconsulte pati dispendia. Sed si quas eam habere causas contigerit, in electorum iudicio, altercantium ventiletur contentio: & quæcumque fuerint diffinita, ita tranquille ad effectum vobis solatiantibus perducantur, ut & vobis pro tali opere merces inhæreat, & nostris apicibus commendata gaudeat se inuenisse iustitiam.

EPISTOLA LXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Catellam religiosam commendat.

Gregorius item Ianuario archiepiscopo Calaritano Sardiniae.

PASTORALIS regiminis necessitate compellimur, ut orphanorum viduarumque causis solertius quam ceteris insistamus: & quia insinuatam nobis est Catellam religiosam feminam, habentem filium hic in sancta Romana ecclesia, cui Deo auctore præsidemus, militan-

tem,

tem, quorundam immiffionibus, vel inquietudinibus moleftari: de ea re fraternitatem veftram fcriptis præfentibus neceffe duximus adhortandam, vt eidem prædictæ feminæ tutionem ferre falua iuftitia non declinet: fciens quod de huiufmodi rebus & fibi Dominum faciat debitorem, & noftram circa fe caritatem astringat. Caufas enim prædictæ feminæ fiue fint, fiue fuerint, noftro volumus iudicio terminari, vt foralis illi inquietudo fubmoueri debeat, & tamen a iudicii iuftitia nullatenus excufetur. Oro autem Dominum quo viam veftram curfu ad fe profpero dirigat, & ad regnum venturæ gloriæ propitiatus ipfe perducatur.

EPISTOLA LXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Scribit domum Petronii iniufte titulata.

Gregorius Anthemio fubdiacono.

SICVT res ad ius ecclefiæ pertinentes amittere non debemus, ita alienas appetere inciuile eſſe nihilominus iudicamus. Et quoniam edocti fumus domum Petronii notarii fanctæ Romanæ ecclefiæ, cui Deo auctore præſidemus, a Constantio tunc defenfore irrationabiliter titulata; experientiæ tuæ præſentis præcepti pagina demandamus, vt omni excufatione vel dilatione omiſſa, deſiſſo titulo eamdem domum præſentium latrici Theodoræ relicte antedicti Petronii ſine mora reſtituas: ne, quod abſit, viduis inde præiudicium oriatur, vnde conſolationis debent inuenire ſolacium.

EPISTOLA LXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM EPISCOPVM MESSANENSEM.

Scribit vt conſuetudines antiquas obſeruet.

Gregorius Felici epifcopo Meſſanenſi.

CONSVETVDINES quæ eccleſiis grauamen noſcuntur inducere, noſtra nos decet cōſideratione remittere, ne illuc aliqua cogantur inferre, vnde ſibi inferenda debent

Concil. Tom. 13.

Ff

potius expectare. Clericorum siquidem aliorum consuetudinem te oportet illibatam seruare, eisque annis singulis quæ sunt consueta transmittere. Nobis autem de cetero ne quid transmittere debeas inhihemus. Et quoniam non delectamur xeniis, palmatianas, quas tua direxit fraternitas, cum gratiarum actione suscepimus: sed eas, ne quod exinde potuisses sentire dispendiū, digno fecimus precio venumdari, & id fraternitati tuæ transmisiimus sigillatim. Sed quia caritatem tuam ad nos venire velle cognouimus, scriptis præsentibus admonemus, vt ad veniendum non debeas laborem assumere, sed ora pro nobis, vt quanto nos itineris interualla dissociant, tanto animis nostris adinuicem Christo adiuuante simus in caritate coniuncti; quatenus nos alterna obsecratione iuuantes, susceptum officium venturo integrum iudici resignemus.

EPISTOLA LXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIUM SVBDIACONVM.

Pastorem quemdam infirmum oculis commendat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

Si proximorum necessitatibus habita compassione benigna mente concurrimus, nostris procul dubio petitionibus Dominum clementem reperimus. Pastorem siquidem, qui nimia visus imbecillitate laborat, habentem coniugem, duoque mancipia, qui & cum Ionatha quondam glorioso fuerat, plurimis cognouimus necessitatibus subiacere. Propterea experientiam tuam per præsentis præcepti paginam admonemus, vt pro sustentatione eius annuo tritici modios XXIII. nec non & fabæ modios XI. dare non differas, quæ postmodum possint tuis rationibus imputari. Ita ergo fac vt & tu bene ministrans mercedis & commodum percipias, & nostra ad effectum præcepta perducas.

*Mense Augusto.*EPISTOLA LXVI.
GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Castigationem iniungit illorum qui sacra vasa & ministeria ecclesiastica Iudæis vendiderunt.

Gregorius Anthemio subdiacono.

^{*Beneficentia} **F**VSCVS archiater ardore fidei prouocatus preces effudit, dicens Opilionem diaconum, sed & seruum Dei Crescentium, clericos * Venafranæ ecclesiæ, oblitos timorem futuri iudicii ministeria antefatæ ecclesiæ Hebræo cuidam, quod dici nefas est, vendidisse: id est, in argento calices duos, coronas cum delphinis duas, & de aliis coronis lilia, pallia maiora sex, & minora septem. Et ideo mox vt præsentem iussionem experientia tua suscepit, memoratos ecclesiasticos ad se faciat indifferenter occurrere, & requisita veritate, si ita esse sicut suggestum est constiterit, memoratum Hebræum, qui oblitus vigorem legum præsumpsit sacra ciuilitate comparare, per iudicem prouinciæ faciat conueniri, & sine aliqua mora antefata ministeria restituere compellatur, vt ex eis sapefatæ ecclesiæ nihil possit imminui. Ipsum autem diaconum vel clericos, qui tantum nefas commiserunt, in pœnitentia relegare non differas, vt tale tantumque delictum suis lacrymis possint diluere.

EPISTOLA LXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SVBDIACONVM.

Vt exterioriorem curam monasterii Fausto commendet.

Gregorius Petro subdiacono Siciliae.

SICVT studii nostri esse condecet a litigiis foralibus monachos submouere, vt diuinis ministeriis pie ac solerter inuigilent, ita necesse est nostra prouisione quemadmodum negotia eorum disponi debeant ordinare, ne distenta mens per varias causarum curas defluat, & ad celebrandum opus consuetum eneruata torpescat. Præ-

Concil. Tom. 13.

Ff ij

sentium itaque lator abbas Ioannes plurima se monasterii sui asserit habere negotia. Pro qua re experientiam tuam per præsentis scripti paginam admonemus, quatenus cum Fausto, qui Romani viri magnifici ex prætore cancellarius fuerat, loqui debeat. Cuius si pronam ad hanc rem compereris voluntatem, ei monasterii ipsius generaliter debeas constituto solatio commendare negotia. Expedit enim paruo incommodo a strepitu causarum seruos Dei quietos existere, ut & utilitates cellæ per negligentiam non pereant, & seruorum Dei mentes ad opus dominicum liberiores existant.

EPISTOLA LXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS PER SICILIAM CONSTITUTOS.

Ut hi caueant de his qui fallaciter angarias accipiunt.

Gregorius vniuersis episcopis per Siciliam.

FRATERNITATIS vestræ diu iam probata deuotio tantum nos compellit pro vobis caute prouidere, quanto vos astruit audito nostræ ecclesiæ damno studiose concurrere. Cognouimus quosdam in Sicilia insula simulant se sedis apostolicæ defensores, de frumento vos in angariis aliisque rebus affligere, necessarioque duximus eorum fallaciæ scriptis præsentibus obuiare. Ideoque fraternitatem vestram caritate debita salutantes, magnopere commonemus, ut nullo modo talibus deinceps apud vos locus surrependi remaneat: sed quisquis ille est, si reuera sedis nostræ fuerit notarius vel defensor, nisi nostra ad vos specialiter, vel rectoris nostri patrimonii scripta detulerit, nullis per nomen ecclesiæ nostræ potiatur angariis: nec aliqua vobis ab eo grauamina imponi permittatis, sed suis utilitatibus iter suum propriis, ut nouit, disponat expensis. Nec quemquam ab eo in locis istis patiamini molestari. Hæc etenim quæ nostris apicibus pro vestra vestrorumque quiete inhibuisse cognoscimur, sic constantius conseruate, ut hoc exuti grauamine, diuinis obsequiis deuoti ac paratiores inueniri valeatis.

EPISTOLA LXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SVBDIACONVM.

Tuitionem Cyriaci & Ioannæ commendat.

Gregorius Petro subdiacono.

EGENTIBVS nostræ commendationis auxilio, oportet nos, in quantum ratio patitur, benigna mente præbere subsidium. Proinde experientiæ tuæ Cyriacum & Ioannam coniugem eius præsentium portitores nostra præceptione duximus commendandos, quatenus a nullo eos contra iustitiam opprimi vel grauari permittas. Sed ubi necesse fuerit tuis, annuente iustitia, solatiis perfruantur; vt, salua æquitate, nostram sibi in omnibus commendationem te concurrente prodesse latentur. Quia verò præfata femina, pro eo quod post acceptas sponsalicias arrhas ex Iudæa ad Christianam religionem conuersa est, dicitur sustinere molestiam, & eandem causam iam dictam asseruit, & finitam experientia tua diligenter exquirat: & si causam iudicatam cognouerit, nullam exinde querelam aduersus superscriptam feminam vltius quolibet modo reserpere permittat. Sed quæ iudicata sunt modis omnibus conseruentur, ne ob id quod meliorem partem elegisse dignoscitur, malorum hominum controuersis quatiatur.

EPISTOLA LXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Ne episcopi ante hiemem ad se veniant, & de comparatione frumenti.

Gregorius Petro subdiacono.

QVIA fratres & coepiscopos nostros in Sicilia insula commorantes, ad beati Petri apostoli natalitium diem conuenisse volumus, scriptis præcedentibus agnouisti. Sed quia ea causa, quæ cum viro magnifico * Iustino ex prætore dicitur, eorum iter interim præpediuit, & quia iam tempus veniendi & redeundi non finit, eos

S. Leo ep.
4. c. 7.

Ff iij

* Iustiano

nolumus ante hiemem fatigari. Gregorium vero Agrigentinum, & Leonem Catanensem, & Victorem Panormitanum per omnia volumus ad te ante hiemem proficisci. Quinquaginta vero auri libris, quas habes, noua frumenta ab extraneis compara, & in Sicilia in locis in quibus non pereant repone, vt mense Februario illuc naues quantas possumus dirigamus, & eadem ad nos frumenta deferantur. Sed etsi nos transmittere cessamus, ipse naues prouide, & ad nos, auxiliante Domino, Februario mense trans mitte hæc eadem frumenta, exceptis dumtaxat frumentis quæ nunc mense Septembri vel Octobri iuxta consuetudinem transmitti præstolamur. Ita ergo experientia tua faciat, vt sine alicuius vexatione coloni ecclesiæ frumenta congregentur: quia tantum hic parua natiuitas fuit, vt, nisi auxiliante Deo frumenta de Sicilia congeguntur, fames vehementer immineat. Naues vero, quæ commendatæ ecclesiæ sanctæ semper fuerunt, in omnibus tuere, ad quod tibi etiam directæ gloriosi viri Leonis exconsulis epistolæ concurrunt. Multi vero huc veniunt, qui terras aliquas, vel insulas in iure ecclesiæ nostræ, in emphyteosim sibi postulant dari: & aliquibus quidem negamus, aliquibus vero iam concessimus. Sed tua experientia sanctæ ecclesiæ vtilitatem conspiciat, memor, quod ante sacratissimum beati Petri apostoli corpus, potestatem patrimonii eius acceperit. Et licet hinc scripta decurrant, quod vtilitatem patrimonii impendit, fieri nullo modo permittat: quia nec nos sine ratione aliquid dedisse reminiscimur, vel dare disponimus.

EPISTOLA LXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De possessionibus Taurominitanæ ecclesiæ iniuste occupatis.

Gregorius Petro subdiacono.

QVANTO apostolicæ sedi ab ecclesiis reuerentia ceteris exhibetur, tanto eam in earum decet esse tuitione sollicitam. Et quia domus, vel fines, vel possessiones Taurominitanæ iuri ecclesiæ pertinentes, ab actionariis di-

cuntur nostræ ecclesiæ contra rationis ordinem occupa-
tæ, experientiæ tuæ præsentis huius præcepti paginam de-
putamus, quatenus cognita veritate, si ita est, cuncta quæ
occupata didiceris, in antefatæ ecclesiæ pristina iura re-
stituas. Quia vero peruenit ad nos, viuentem adhuc Victo-
rino episcopo eiusdem ecclesiæ, perisse pecunias, ad earum
requisitionem te Secundino fratri & coepiscopo nostro
volumus præbere solatia: & vtilitatibus eiusdem ecclesiæ,
in quo necessarium fuerit, salua æquitate concurrere. Ita
etenim cuncta quæ in huius præcepti pagina continen-
tur effectui mancipare festina, vt de æquitate seruata præ-
fati episcopi relationibus ipse lauderis.

EPISTOLA LXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD GENNADIUM PATRICIUM ET EXARCHVM
AFRICÆ.

De Concilio contra hæreticos faciendo.

Gregorius Gennadio patricio & exarcho Africæ.

SICVT excellentiam vestram hostilibus bellis in hac vita
Dominus victoriarum fecit luce fulgere, ita oportet
etiam inimicis ecclesiæ eius omni viuacitate mentis &
corporis obuiare, quatenus eius ex vtroque triumpho ma-
gis ac magis enitescat opinio, cum & forensibus bellis ad-
uersariis catholicæ ecclesiæ pro Christiano populo vehe-
menter obsistitis, & ecclesiastica prælia sicut bellatores
Domini fortiter dimicatis. Notum est enim hæreticæ re-
ligionis viros, si eis, quod absit, suppetit nocendi licen-
tia, contra catholicam fidem vehementer insurgere, qua-
tenus hæreseos suæ venena ad tabefacienda, si valuerint,
Christiani corporis membra transfundant. Cognouimus
enim eos contra ecclesiam catholicam, Domino eis ad-
uersante, colla subrigere, & fidem velle Christiani nomi-
nis inclinare. Sed eminentia vestra conatus eorum com-
primat, & superbas eorum ceruices iugo reëctitudinis pre-
mat. Concilium vero catholicorum episcoporum admo-
neri præcipite, vt primatem non ex ordine loci, postpo-
sitis vitæ meritis, faciat: quoniam apud Deum non gradus
elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur. Ipse vero

Grat. 23.
94. cap. 48.
Ans. lib. 13.
cap. 29.

primas non passim, sicut moris est, per villas, sed in vna iuxta eorum electione ciuitate resideat, quatenus adeptæ dignitatis meliori ingenio resistendi Donatistis possibilitas disponatur. Ex Concilio vero Numidiæ si qui desiderarint ad apostolicam sedem venire, permittite: & si quilibet eorum viæ contradicere voluerit, obuiate. Magna profecto excellentiæ vestræ apud creatorem gloria proficit, si per eam dispersarum ecclesiarum potuerit societas restaurari. Cum enim largita munera ad nominis sui gloriam conspicit reuocari, tanto largiora tribuit, quanto per ea religionis suæ dignitatem viderit ampliari. Persoluentes præterea paternæ caritatis affectum, Dominum petimus, quo brachium vestrum ad comprimendos hostes forte efficiat, & mentem vestram zelo fidei velut mucronem gladii vibrantis exacuat.

EPISTOLA LXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Gratiarum actiones facit pro beneficiis sancto Petro collatis.

Gregorius Gennadio patricio & exarcho per Africam.

Græ. 23. q. 4.
cap. 49.
Bur. lib. 15.
c. 18. luo p.
16. cap. 19.

Si non ex fidei merito, & Christianæ religionis gratia, tanta excellentiæ vestræ bellicorum actuum prosperitas eueniret, non summopere miranda fuerat, cum sciamus etiam hæc antiquis bellorum ducibus fuisse concessa. Sed cum futuras, Deo largiente, victorias non carnali prouidentia, sed magis orationibus præuenitis, sit ut hoc in stuporem veniat, quod gloria vestra non terreno consilio, sed Deo desuper largiente descendat. Vbi enim meritorum vestrorum loquax non discurret opinio? Quæ bella vos frequenter appetere non desiderio fundendi sanguinis, sed tantum dilatandæ causæ reipublicæ, in qua Deum coli conspiciamus, loquitur: quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei prædicatione circumquaque discurrat. Sicut enim exteriora vos virtutum opera eminentes in hac vita constituunt, ita & interna morum ornamenta ex corde mundo procedentia in futuram vitam cælestium gaudiorum participatione glorificant. Plurima enim pro
pascen-

pascendis ouibus beati Petri apostolorum principis vtilitatibus, excellentiam vestram præstitisse didicimus: ita vt non parua loca patrimonii eius propriis nudata cultoribus largitis Datitorum habitatoribus restaurauerit. Quæcumque igitur illic Christiana mente confertis, horum retributionem per spem in futuro iudicio sustinetis. Quamobrem præsentium quoque latorem, Hilarium nomine, eminentiæ iudicauimus commendandum vestræ, vt in his quæ sibi necessaria, iustitia tamen præeunte, suggererit, solitum ei impendatis affectum. Persoluentes autem paternæ caritatis alloquium, petimus Dominum saluatoremque nostrum, quo eminentiam vestram pro solatio reipublicæ sanctæ misericorditer protegat, & ad dilatandum per finitimas gentes nomen eius magis magisque brachii sui firmitate confortet.

EPISTOLA LXXIV.
GREGORII PAPÆ I.

AD GAVDIOSVM MAGISTRVM MILITVM AFRICÆ.

Congratulatur pro beneuolentia eius.

Gregorius Gaudioso magistro militum Africæ.

SICVT lucernæ lumen per collimitantia quæque quo lu-
cet loca diffunditur, ita cuiuslibet personæ bonorum
actuum probitas non solum quo degit, sed per diuersas
prouincias fama loquente cognoscitur, vt quoniam præ-
sentia nulla potest esse notitia, hoc discursus opinionis ef-
ficiat, quod rei veritas per præsentiam poterat exhibere.
Didicimus enim diuersos iudices, qui ad ministrandam
Africanam prouinciam diriguntur, summa gloriam ve-
stram familiaritate diligere. Quod non procederet, nisi
apud eosdem iudices mentis eius sinceritas appareret, vt
adeptam administrationem consilii vestri participatione
disponerent.* Et quidem maximas Deo gratias referimus,
cum tales habere proprios prouincias habitatores agno-
scimus, qui ingenita nobilitate polleant, & potentibus vi-
ris adhæreant, prouincialibusque suis ad remedium ade-
pta temporum opportunitate consistant. Persoluentes
itaque paternæ caritatis affectum præsentium latorem,
quem illuc ad ordinandas res pauperum direximus, vestræ

Concil. Tom. 13.

Gg

gloriæ commendamus, quatenus ei quæ necessaria fuerint salua iustitia tribuatis. Oro autem Dominum, quo vitam vestram in omni bono custodiat, actusque vestros misericordiæ suæ dono disponat.

EPISTOLA LXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS NUMIDIÆ.

Vt nullum ex Donatistis ordinent.

Gregorius vniuersis episcopis Numidiæ.

Grat. dist.
12. c. con-
suetudinē.
luc. ep. 65.

Si quando, carissimi in Christo fratres, inter virentes segetes zizaniorum quædam se infert importuna commixtio, hanc radicitus necesse est cultoris manus adimat, ne futurus fecundæ segetis fructus possit intercipi. Et nos ergo, qui licet indigni dominici agri culturam suscepimus, ab omni zizaniorum scandalo ingenuam reddere segetem festinamus, quatenus ager Domini reditu abundantiori fructificet. Petiistis etenim per Hilarium chartularium nostrum, a beatæ memoriæ prædecessore nostro, vt omnes vobis retro temporum consuetudines seruarentur, quas a beati Petri apostolorum principis ordinationum initiis hætenus vetustas longa seruauit. Et nos quidem iuxta seriem relationis * vestræ, consuetudinem, quæ tamen contra fidem catholicam nihil vsurpare dignoscitur, * immotam permanere concedimus, siue de primatibus constituendis, ceterisque capitulis, exceptis his qui ex Donatistis ad episcopatum perueniunt, quos prouehi ad primatus dignitatem, etiam cum ordo clericorum eos ad locum eundem deferat, modis omnibus prohibemus. Sufficiat autem illis commissæ sibi plebis tantummodo curam gerere: non autem etiam illos antistites, quos catholica fides in ecclesiæ sinu & edocuit & genuit ad obtinendum culmen primatus anteire. Vos ergo, fratres carissimi, admonitiones nostras zelo caritatis dominicæ præuenite, scientes quod districtus iudex ad examinandum deducturus est cuncta quæ gerimus, & vnumquemque nostrum non ex prerogatiua sublimioris gradus, sed ex operum meritis approbabit. Quæso ergo, vosmetipsos inuicem alterna pace diligite in Christo, &

hæreticis vel inimicis ecclesiæ vno cordis intuitu obuiate. De proximorum animabus estote solliciti, ad fidem quos valetis prædicatione caritatis, prætenso etiam terrore futuri iudicii, suadete: quoniam pastores constituti estis, & Dominus gregum ab iis quibus commisit pastoribus fructum multiplicati gregis expectat. Qui si proprii gregis augmentum adhibito studio diligentiori prospexerit, multiplicibus profecto vos cælestis regni muneribus decorabit. Persolvens præterea fraternæ dilectionis alloquium, oro Dominum, qui nos animarum pastores, quos elegit, ante se dignos efficiat: sed hic actus nostros, quos in futura vita digne suscipiat, ipse disponat.

EPISTOLA LXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONEM EPISCOPVM IN CORSICA.

Visitationem iniungit * Aleriensis ecclesiæ.

*Gregorius Leoni episcopo in Corsica.** al. Sa-
gonen-
ti* al. Sa-
gonen-
tem* al. dif-
positio-
ne

PASTORALIS nos cura constringit ecclesiæ sacerdotis moderamine destitutæ sollicita consideratione concurrere. Et quoniam ecclesiam * Alerensem ante annos plurimos, obeunte eius pontifice, omnino destitutam agnouimus, fraternitati tuæ visitationis eius operam duximus iniungendam, quatenus tuis dispositionibus eius possit utilitas propagari. In qua etiam ecclesia vel eius parochiis, diaconos atque presbyteros tibi concedimus ordinandi licentiam. De quibus tamen tui sit studii diligentius perscrutari, ut eorum personæ a sacris nullo modo Canonibus respuantur. Sed quos fraternitas tua tanto dignos ministerio perspexerit, eorumque mores & actus huic ordinationi concordare cognouerit, eos auctoritatis nostræ permissione ad prædictum promoueat licenter officium. Cunctis igitur rebus superscriptæ ecclesiæ ut proprium te volumus uti pontificem, usque ad secundam nostram epistolam. Ita ergo in omnibus his diligens esto ac sollicitus, ut tua * dispensatione utilitates ecclesiasticæ salubriter modis omnibus Deo valeant auctore disponi.

Concil. Tom. 13.

Gg ij

EPISTOLA LXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARTINVM EPISCOPVM IN CORSICA.

Præcipit de Tamitana ecclesia transire in
Aleriensem.*Gregorius Martino episcopo in Corsica.*Ioan. diac.
lib. 3. vit.
cap. 15.

IVSTA poscentibus aurem nos oportet beneuolam com-
modare, quatenus & petentes remedia sperata repe-
riant, & ecclesia non desit sollicitudo pastoris. Et quoniam
ecclesia Tamitana, in qua dudum fuerat honore sacerdo-
tali tua fraternitas decorata, ita est delictis facientibus ho-
stili feritate occupata atque diruta, ut illuc ulterius spes re-
meandi nulla remanserit: in ecclesia Alerienfi, quæ iam diu
pontificis auxilio destituta est, cardinalem te, secundum
petitionis tuæ modum, hac auctoritate constituimus, si-
ne dubio sacerdotem. Ita ergo studio vigilanti cum Dei
amore secundum Canonum præcepta cuncta dispone vel
ordina, ut & fraternitas tua suis desideriis se gaudeat fuisse
potitam, & ecclesia Dei alterno gaudio repleatur cardi-
nalem te suscepisse pontificem.

EPISTOLA LXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD VIANENSES.

De episcopo eis ordinando.

Gregorius clero, ordini, & plebi Vianensis ecclesiæ.

QVOTIENS res aliqua pluribus agenda committitur,
dum quisquis dissentit ab altero, dispendiis potius
quam vtilitatibus aditus refferatur. Quod nos prouiden-
tes, ne hoc vestræ contingere possit ecclesiæ, eius curam
vtilitatesque Honorato presbytero ad præsens commit-
tendas elegimus; quatenus res vtilitatesque ecclesiæ per
eum & procurari valeant, & modis omnibus custodiri.
Ideoque dilectionem vestram scriptis præsentibus adhor-
tamur, quatenus, ut vobis possit ordinari sacerdos, inui-
cem vestræ voluntatis omnino in vnius digna electione
concordet assensus, nec amplius Dei ecclesiam officio

patiamini vacare pontificis. Quousque vero ecclesiæ ipsi sacerdos fuerit ordinandus, omnem supradicto presbytero, sicut diximus, sollicitudinis eius curam commisimus. Ita ergo se vestra dilectio in his omnibus exhibere festinet, ut amorem vobis ecclesiæ habere pronæ deuotionis ostendat.

EPISTOLA LXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD CLERVM ET NOBILES CORSICÆ.

De Martino episcopo eis de alia ecclesia ordinando.

Gregorius clero & nobilibus Corsicæ a paribus.

ETSI VOS multo iam tempore sine pontifice esse Dei ecclesiam non doletis, nos tamen de eius regimine cogitare & suscepti cura compellit officii, & vestræ quamplurimum caritas dilectionis astringit, scientes quod in eius gubernationibus animarum vestrarum simul consistit utilitas. Nam si gregi pastoris cura defuerit, facile laqueos infidiatoris incurrit. Ea de re quoniam ecclesia Alerienfis sacerdotis diu est auxilio destituta, necessarium duximus Martinum fratrem & coepiscopum nostrum ibidem cardinalem constituere sacerdotem: Leoni vero fratri & coepiscopo nostro operam eius visitationis iniungere. Cui etiam in ea parochiisque ipsius presbyteros atque diaconos concessimus ordinandi licentiam, eumque rebus eius, quousque illic fuerit, ut proprium pontificem uti permisimus. Ideoque scriptis presentibus admonemus uti prefatum visitatorem caritas vestra cum omni deuotione suscipiat, eique obedientiam in iis quæ rationi conueniunt, sicut ecclesiæ decet filios, exhibete; quatenus omnia quæ ad utilitatem suprascriptæ pertinere cognoscuntur ecclesiæ vestra valeat suffultus deuotione implere.

SCRIPTA fraternitatis vestræ suscipiens, gratias omnipotenti Deo retuli, qui desiderabili me sospitatis eius nuntio releuauit. Quod autem perhibetis ab exactiōe patrimonii Siciliae prouinciæ sanctæ, cui Deo præsidetis auctore, ecclesiæ certam redhiberi pecuniæ quantitatem, pro eo quod ab actoribus sanctæ Romanæ ecclesiæ illo in tempore patrimonii ecclesiæ vestræ celebrabatur exactio; necessarium fuit iuxta tenorem scriptorum a vobis directorum, acceptarum illatarumque pecuniarum summam inspicere, & totius ratiocinii meritum subtiliter indagare, quibus perspectis nihil a sancta Romana ecclesia ecclesiæ vestræ allegatum est redhiberi. Sed quia dum Constantius diaconus vester ad ea quæ obiecta a nostris fuerant aliud allegauit, examen negotii venit in dubium, quod subtilius poterat ventilari, si qua persona existeret, cum qua definiri aliquid stabiliter potuisset. Proinde necesse est sanctitas vestra hac de re personam instituat, cum qua Romana ecclesia aliquid debeat solide definire, ut siue nihil debet, ex iudicio pateat; seu aliquid debet, restituat: & personam quam instituitis, securitatem solenniter emittat.

SCRIPTI suis cor nostrum latificasse dignosceris, quod te mandatorum nostrorum memorem fuisse testatus es. Et quia memoriter retinemus ea quæ nos fraternitati tuæ mandasse commemoras, quemadmodum disponendum sit, ubi voluntatis nostræ expectatur auctoritas, scri-

ptis præsentibus breuiter respondemus. Liberatus igitur de quo nobis tua fraternitas indicauit, qui diaconii fungi perhibetur officio, si a decessore tuo non factus est cardinalis, ordinatis a te diaconibus nulla debet ratione præponi; ne eos, quos consecrando probasse cognosceris, reprobare supponendo quodam modo videaris. Prædictum itaque Liberatum, quem reprimendus ambitionis inflat spiritus, omni instantia ab intentus sui prauitate compesce, & vltimum inter diaconos stare constitue, ne dum se illicite præferri contendit immeritus, loco in quo nunc situs est, iudicetur. Cuius tamen si obedientia fueris inuitatus, & eum post hæc cardinalem facere volueris, nisi pontificis sui concessionem solenni more meruerit, abstinendum ab omni eius incardinatione memineris: quoniam æquitati conuenire non ambigis, vt aliis seruare non differas quod ipse quoque tibi seruari desideras.

EPISTOLA LXXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD HILARIUM MONACHUM AFRICÆ.

Quod de episcopi facinore perquiratur.

Gregorius Hilario monacho Africæ.

FELICISSIMVS atque Vincentius diacones ecclesiæ Lami-
genfis, oblata petitione quæ tenetur in subditis, sugges-
serunt ab Argentio eiusdem ciuitatis episcopo grauē se in-
iustitiam pertulisse, & accepto præmio Donatistas in eccle-
siis fuisse præpositos, eumque inter alia non leue aliud faci-
nus, quod dici nefas est, commisisse cōmemorant. Propter-
ea experientiæ tuæ præsentī pagina præcepti duximus in-
iungendū, quatenus præfatum episcopum idoneæ satisfac-
tioni committere non omittas, tuaque instantia in locis
illis fiat ex more Concilium, & omnia secundū oblata pe-
titionis textum canonice corā positīs partibus subtili inda-
gatione perquirantur. Et quacumque eorū iudicio fuerint
terminata te exequente modis omnibus compleantur. Ita
ergo cum omni te viuacitate huic causæ volumus præbere
instantiā, vt ad examinanda quæ iussimus nulla possit sub-
necti dilatio, sciturus non in leuem te offensam incurrere,
si nostra quacūque excusatione lentata fuerit præceptio.

GREGORII MAGNI PAPÆ I.

EPISTOLARVM LIBER II.

INDICTIONE X. ANNO ORDINATIONIS EIVS II.

Mense Septembri.

Temporibus papæ Gregorii, consularus Mauricii Augusti anno septimo, depositus est Laurentius, qui primus fuerat in ordine diaconi sedis apostolicæ, propter superbiam & mala sua quæ tacenda duximus, & factus est archidiaconus Honoratus coram omnibus presbyteris & diaconibus, notariisque, subdiaconibus, vel cuncto clero in basilica aurea.

Charta quæ relicta est de litania maiore in basilica sanctæ Mariæ.

SOLENNITAS annuæ deuotionis nos, filii dilectissimi, admonet, ut litaniam, quæ maior ab omnibus appellatur, sollicitis ac deuotis debeamus, auxiliante Domino, mentibus celebrare, per quam a nostris excessibus, eius misericordiæ supplicantes, purgari aliquatenus mereamur. Considerare etenim nos cõuenit, dilectissimi, quam variis continuisque calamitatibus pro nostris culpis atque offensionibus affligamur, & qualiter item cælestis pietatis nobis subinde medicina subueniat. Sexta igitur feria veniente a titulo beati Laurentii martyris, qui appellatur Lucinæ, egredientes ad beatum Petrum apostolorum principem, Domino supplicantes cum hymnis & canticis spiritalibus properemus, ut ibidem sacra mysteria celebrantes, tam de antiquioribus quam de præsentibus beneficiis pietati eius, in quantum possumus, referre gratias mereamur.

EPISTOLA I.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM NOTARIVM.

De monachis in monasterio sancti Michaelis.

Gregorius Petro notario.

MONASTERIVM sancti archangeli, quod Tropeis est constitutum, indicante præsentium portitore, victus habere necessitatem didicimus. Ideoque experientia tua dili-

diligenter inuigilet: & si eiusdem loci monachos bene se tractare noueris, in quibus eos necessitatem habere manifesta veritate patuerit, eis subuenire hac auctoritate suffultus modis omnibus festinabis, sciturus tuis rationibus, quidquid nostra præceptione præbueris, imputandum. Sed & terrulam ecclesiæ nostræ vicinam, quam solidum vnum & tremisses duos pensitare asserunt, si ita est, sibi libellario nomine ad summam tremissis vnus habere concede. Studii ergo tui sit hæc omnia ita complere, si, sicut diximus, eius loci monachi in Dei seruitio, sicut decet, solerter perstiterint.

EPISTOLA II.

GREGORII PAPÆ I.

AD PRÆIECTITIVM EPISCOPVM NARNIENSEM.

De mortalitate, & conuersione Longobardorum.

Gregorius Præiectitio episcopo Narniensi.

PERVENIT ad nos, peccatis imminentibus, in ciuitate vestra Narniensi mortalitatem omnino grassari: quæ res nos nimis afflixit. Quamobrem salutantes fraternitatem tuam modis omnibus suademus, vt a Longobardorum siue Romanorum, qui in eodem loco degunt, admonitione siue exhortatione nulla ratione cessetis, & maxime a gentiliū & hæreticorum, vt ad veram rectamque fidem catholicam conuertantur. Sic enim aut diuina misericordia pro sua eis forsitan conuersione & in hac vita subueniet, aut si eos migrare contigerit, a suis, quod & magis optandum est, transierint facinoribus absoluti.

Ioan. diae.
libro 2. cap.
50.

EPISTOLA III.

GREGORII PAPÆ I.

AD NEAPOLITANOS.

De episcopo eligendo.

Gregorius clero, & nobilibus, ordini & plebi consistentibus Neapoli.

QVAMVIS spiritalium sincera deuotio filiorum pro matre ecclesia nullius adhortationis indigeat, ne tamen se neglectam existimet, epistolari debet alloquio prouocari. Propter quod dilectionem vestram commonitio-

Concil. Tom. 13.

Hh

ne paternæ caritatis aggredior, vt profusis lacrymis redemptori nostro vnanimiter gratias referatis, qui sub tam peruerso doctore vos per auia gradientes ad iter rectum perduxit, & tam indigni pastoris crimina publicauit. Demetrius siquidem, qui nec ante episcopus dici meruerat, tantis ac talibus nequitiiis inuentus est inuolutus, vt si secundum suorum qualitatem facinorum iudicium sine misericordia recepisset, diuinis mundanisque legibus durissima procul dubio fuerit morte plectendus. Sed quia poenitentia reſeruatus, sacerdotii honore priuatus est, ecclesiam Dei sine ductore diu vacare non patimur: quia & canonicis regulis est constitutum, vt defuncto vel sublato pastore, diu sacerdotio priuari ecclesia non debeat. Ideoque caritatem vestram scriptis præſentibus duxi necessario commonendam, vt ad eligendum pontificem nec mora, nec discordia, quæ consuevit scandala generare, proueniat. Sed talem vobis cum omni sollicitudine personam exquirite, in qua & omnium adunata possit gaudere concordia, & sacris nullo modo Canonibus respuat, quatenus officium quod nefandissimus hominum male gerendo polluerat, quisquis ille per Dei gratiam fuerit ordinatus, ipso quoque suffragante, digna valeat administratione complere.

EPISTOLA IV.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMIANVM EPISCOPVM.

Præcepit vice sua esse super omnes ecclesias Siciliae.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

Ioan. diac.
libro 3. cap.
25.

MANDATA cælestia efficacius gerimus, si nostra cum fratribus onera partiamur. Proinde super cunctas Siciliae ecclesias reuerendissimum te virum Maximianum fratrem & coepiscopum nostrum vices sedis apostolicæ ministrare decernimus, vt quisquis illic religionis habitus censetur, fraternitati tuæ ex nostra auctoritate subiacet: quatenus eis non sit necessarium, post hæc, pro paruis ad nos causis tanta maris spatia transmeando peruenire: sed si qua fortasse difficilia existunt, quæ fraternitatis tuæ iudicio nequaquã dirimi possint, hæc solummodo

nostrum iudicium flagitent, vt subleuati de minimis, in causis maioribus efficacius occupemur. Quas videlicet vices non loco, sed personæ tribuimus: quia ex transacta in te vita didicimus, quid etiam de subsequenti tua conuersione præsumamus.

Mense Decembri, indictione decima.

EPISTOLA V.

GREGORII PAPÆ I.

AD CANDIDVM EPISCOPVM DE VRBE VETERI.

Ægrotis quæ ab ecclesia consueta perceperunt neganda non esse.

Gregorius Candido episcopo de Urbe veteri.

CVM percussio corporalis imminet, vtrum pro purificatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur: & ideo non debet a nobis addi flagellatis afflictio, ne nos culpæ, quod absit, offensæ respiciat. Et quia præsentium lator Calumniosus pro hac percussione quam sustinet consueta sibi commoda ab ecclesia vestra asserit negari, idcirco fraternitatem tuam præsentibus hortamur epistolis, quatenus nihil eum ad percipienda quæ consueta sunt hæc ægritudo debeat impedire: quia diuersis in ecclesia militantibus, varia, sicut nosti, sæpe cōtingit infirmitas. Et si hoc fuerint exemplo deterriti, nullus de cetero qui ecclesiæ militet poterit inueniri: sed secundū loci eius ordinem quæque ei, si sanus esset, poterant ministrari, de ipsa exiguitate, quæ ecclesiæ potest accedere, fraternitas tua diuini contemplatione iudicii ægrotanti præbere non desinat, quatenus in huius rei administratione ad eleemosynā potius videaris quæ sunt consueta exoluendo conuertere.

Grat. 7. qu. 1. cap. 2.

Ioan. diac. libro 4. cap. 33.

EPISTOLA VI.

GREGORII PAPÆ I.

AD NEAPOLITANOS.

De eligendo Paulo episcopo.

Gregorius ordini & plebi consistenti Neapoli.

QVALE de Paulo fratre & coepiscopo nostro habeat caritas vestra iudicium, directa a vobis relatio pa-

Concil. Tom. 13.

Hh ij

refecit. Quem quoniam ita estis in paucis diebus expecti, ut eum cardinalem habere desideretis episcopum, gratulamur. Sed quia summis in rebus citum non oportet esse consilium, & nos quid fiendum sit, matura subinde Christo adiuuante deliberatione disponimus, & vobis melius tractu temporis qualem se exhibeat, innotescet. Ideoque, filii dilectissimi, prædicto viro, si eum vere diligitis, obedite, deuotisque ad eum mentibus occurrione pacifica conuenite, quatenus ita vos ad alterutrum dilectio mutæ caritatis astringat, ut inimicus sæuendo circumuolans in nullo viam nanciscatur ad vestram diffociandam vnanimitatem, qua subrepat. Præfatum quoque episcopum dum fructum animarum, quem desideramus Deo nostro, ipso quoque suffragante facere senserimus, quidquid post hæc de eius persona vestroque desiderio cordi nostro inspiratio diuina ministrauerit, faciemus.

EPISTOLA VII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PAVLVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

De officio sacerdotali.

Gregorius Paulo episcopo Neapolitano.

Si sacerdotale quod suscepimus secure ministramus officium, & diuinum adiutorium, & dilectio nobis spiritualium aderit sine dubio filiorum. Propterea ita se fraternitas tua in cunctis studeat exhibere, quatenus testimonium quod de ea Neapolitanæ ciuitatis clerus, nobilitas simul habet & populus, bonitatis tuæ roboretur augmento. Sic ergo te in præfati populi adhortatione assidua debes occupatione constringere, ut verbi tui fructum, quem ex eis fueris operatus, in suis horreis diuinus condat agricola. Quousque vero de iis quæ a nobis prædicti filii nostri fienda depostulant, reuelante Domino, deliberare possimus, clericos ex laicis ordinari, nec non & manumissiones apud te in eadem ecclesia solenniter celebrari concedimus. Consuetudines autem cleri superscriptæ ecclesiæ & presbyterorum te volumus sine cunctatione persolvere. In cuius etiam instructione ita diligenter inuigila, quatenus

ab incongruis vel illicitis omnibus abstinentes, in Deino-
stri seruitium digno obsecundationis ministerio te quo-
que hortante consistant.

Mense Ianuario, indictione decima.

EPISTOLA VIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD NEPESINOS.

De Leontio illuc transmissio, vt ei obediant.

Gregorius clero, ordini, & plebi consistenti Nepæ.

LEONTIO viro clarissimo præsentium portitori curam
solicitudinemque ciuitatis iniunximus, vt in cunctis
inuigilans quæ ad vtilitatem vestram, vel reipublicæ per-
tinere dignoscet, ipse disponat. Ideoque dilectionem ve-
stram scriptis præsentibus admonemus, quatenus ei exhi-
bere obedientiam in omnibus debeatis, nec quisquam
vestrum eum pro vestra vtilitate tractantem existimet
contemnendum: quia quisquis congruæ ordinationi eius
restiterit, nostræ resultare dispositioni cognoscetur. Qui-
cumque vero eum in iis quæ supra retulimus audierit,
nos audiet. Si quis autem, quod non credimus, eum
post hanc admonitionem nostram contemnendum pu-
tauerit, ad suum procul dubio sciat pertinere periculum.

EPISTOLA IX.

GREGORII PAPÆ I.

AD CASTORIVM EPISCOPVM ARIMINENSEM.

De oratorio sanctæ Crucis consecrando.

Gregorius Castorio episcopo de Arimino.

TIMOTHEA illustris femina petitoria nobis insinuatio-
ne suggessit, quod habetur in subditis, intra ciuita-
tem Ariminensem in loco iuris sui oratorium se pro sua de-
uotione fundasse, quod in honorem sanctæ Crucis deside-
rat consecrari. Et ideo, frater carissime, si in tuæ ciuitatis
iure memorata constructio consistit, & nullum corpus
ibidem constat humatum esse, percepta primitus dona-
tione legitima, id est, totius facultatis eius excepta fami-

Hh iij

lia, prius mobilium vel immobilium, seque mouentium vnciis octo retento sibi vsufructuario diebus viæ suæ, gestisque municipalibus alligatam, prædictum oratorium absque Missis publicis solenniter consecrabis, ita vt in eodem loco nec futuris temporibus baptisterium construat, nec presbyterum constituas cardinalem. Et si Missas forte maluerit fieri sibi, a dilectione tua presbyterum noverit postulandum, quatenus nihil alias a quolibet sacerdote alio vllatenus præsumatur. Sanctuaria vero suscepta sui cum reuerentia collocabis.

EPISTOLA X.

GREGORII PAPÆ I.

AD IMPORTVNVM EPISCOPVM.

Transmittit Dominicum presbyterum.

Gregorius Importuno episcopo.

EA quæ provide disponuntur fraternitatem tuam credimus libenter amplecti. Et quia ecclesiam sanctæ Mariæ quondam Campisonis in tua parochia positam presbytero vacare cognouimus, præsentium portitorẽ Dominicum presbyterum in eadem ecclesia vt præesse debeat nos scito deputasse. Ideoque fraternitas tua ei emolumenta eiusdem ecclesiæ faciat sine cunctatione præstari, & decimæ fructus indictionis, qui iam præcepti sunt, prædicto viro fac sine mora restitui: quatenus eiusdem ecclesiæ vtilitates, cuius emolumenta consequitur, Deo adiutore solícite valeat procurare.

EPISTOLA XI.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM VELLITRANVM.

Episcoporum sedes ex vno in alium tutiorem locum transferuntur.

Gregorius Ioanni episcopo Vellitrano.

Ioan. diac.
lib. 3. cap. 1.
Tur. lib. 3.
cap. 189.
Grat. 7. q. 1.
cap. 44.

TEMPORIS qualitas admonet, episcoporum sedes antiquitus certis ciuitatibus constitutas, ad alia quæ securiora putamus eiusdem diœceseos loca transponere; quo & habitatores nunc degere, & barbaricum possint pe-

riculum facilius declinare. Propterea te Ioannem fratrem, coepiscopumque nostrum Vellitrensis ciuitatis, sedemque tuam in loco quondam Harenata, ad sanctum Andream apostolum, præcipimus exinde transmigrari, quatenus & ab hostilitatis incurfu liberior existere valeas, & illic consuetudinum solennium festa disponas.

EPISTOLA XII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PAVLVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Committit ei ecclesiam Neapolitanam, scribitque de persona Petri.

Gregorius Paulo episcopo.

AD hoc fraternitatem tuam Neapolitanæ ecclesiæ ad præsens præesse constitui, vt quosque potuisses, sua-
foria ad Deum prædicatione conuerteres. Et dum tota te oporteat hoc intentione peragere, priusquam hunc Domini fructum opereris, reuerti festinas, petisque a me vt celeriter eandem debeam ecclesiam ordinare, dum meus non sit animus in hac re otiosus. Sed quia vtilitates eius summa cupio firmitate vallare, diuturna de hoc necesse habeo deliberatione tractare, vt eas digna possim ordinatione, Christo reuelante, disponere. Interea ergo fraternitas tua ita inuigilare animarum lucris studeat, vt iudicium quod de te habeo operationis tuæ roboretur effectu. De persona verò Petri diaconi quæ scripsisti, omnia mihi Theodorus vir consularis nunc indicauit. Et ideo postquam tibi adharere, & ecclesiasticis eum vtilitatibus tua testificatione studere cognoui, nullius debet aduersitatem vel inimicitias formidare, sed quanto sibi alios inuidere perpendit, tanto vigilantius, vt ei nihil nocere valeant, in vtilitatibus ecclesiæ, & Dei seruitio perseueret. Fraternitas autem tua pro eius persona post hoc non debet esse suspecta, quia apud me nulla subreptio locum inueniet.

Liparitanam ecclesiam sua auctoritate commendat.

Gregorius Paulino episcopo.

SCIRE te volumus, quia Maximiano fratri & coepiscopo nostro scripsimus, vt fraternitatem tuam ecclesiæ Liparitanæ ex nostra auctoritate præesse constituat. Cui te modis omnibus obedire necesse est, eiusque te ecclesiæ vtilitatibus præcipimus decenter insistere, & quæque eius commoditatibus agnoueris oportere, te volumus sine cunctatione peragere. Ecclesiam vero Tauritanensem, quotiens opportunum tempus ^{capo} credideris, visitabis. Ita ergo fraternitas tua hæc omnia implere festinet, vt & sui præsentia Liparitanam salubriter disponat ecclesiam, & visitationis studio Tauritanensem ecclesiam congregare & fouere non desinat.

Data mense Martii, indictione decima.

De Honorato archidiacono in locum suum restituendo.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

Grat. dist.
44. cap. 3.
luc p. 6. c.
204. Bur.
lib. 2. c. 130.

MVLTIS ab vrbe tua venientibus, frater carissime, didici, pastoralis cura derelicta, solis te conuiuio occupatum. Quæ audita non crederem, nisi hæc actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi inuigiles, sed ipsum quoque vsum ecclesiastici ordinis ignores, hoc est in testimonium, quod eis sub quibus es positus reuerentiam seruare nescis. Cum enim sanctæ memoriæ decessoris mei fueris scriptis prohibitus, ne contra Honoratum archidiaconum tuum dolorem tam longæ ingratitude in corde retineres, cumque a me sæpe correptus fueris, & hæc tibi summopere fuerint interdicta, & mandata
Dei

Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens, præfatum Honoratum archidiaconum tuum, quasi ad fortiorem honorem prouehēs, conatus es callida arte degradare. Vnde actum est, vt eo de archidiaconatus loco summoto alium accerseres qui tuis moribus obtemperare potuisset, cum præfatus vir pro nulla tibi re, vt arbitror, displicuit, nisi quod vasa sacra & velamina tuis te parentibus dare prohibebat. Quam causam subtili volumus & nunc ego, & tunc sanctæ memoriæ decessor meus indagatione discutere: sed tu tuorum tibi actuum conscius personam ad iudicium instructam transmittere distulisti. Proinde fraternitas tua vel post frequentatam totiens admonitionem a culpæ suæ errore resipiscat, & præfatum Honoratum in suum mox, vt mea scripta susceperit, locum suscipiat. Quod si forte facere distuleris, vsum tibi pallii, qui ab hac sede concessus est, noueris esse sublatum. Si vero etiam amisso pallio in eadem pertinacia adhuc perstiteris, dominici corporis ac sanguinis te scias participatione esse priuatum. Post quæ iam necesse est vt causas tuas subtilius indagantes, an in episcopatu ipso persistere debeas summa cura atque inquisitione debeamus tractare. Eum vero, qui contra iustitiæ regulam in archidiaconatum alterius se prouehi consensit, ab eiusdem archidiaconatus honore deponimus. Qui si vltcrius in loco eodem ministrare præsumperit, se participatione communionis sacre nouerit esse priuatum. Tu igitur, frater carissime, nequaquam nos amplius prouoces, ne duos valde in asperitate sentias, quos erga te positos in caritate contemnis. Restituto igitur loco suo Honorato archidiacono, instructam personam sub festinatione trans mitte, qui mihi hoc debere ex ratione fieri suis possit allegationibus demonstrare. Eundem namque archidiaconum ad nos venire decreuimus; vt quidquid iustum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nos enim nullum pro personali amore defendimus, sed auctore Deo normam iustitiæ, postposita cuiuslibet personæ acceptione, custodimus.

Grat. 7. q. 1.
cap. 40. luo
p. 5. cap.
357.

EPISTOLA XV.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS DALMATIÆ.

De Natali episcopo, & Honorato archidiacono e suo loco honoris causa deiecto.

Gregorius vniuersis episcopis per Dalmatiam constitutis.

FRATERNITATEM vestram licet desideremus scriptis discurrentibus frequenter visitare, tamen præterea, cum res exigit, vtraque cupimus negotii vnius occasione persolvere, vt & fraternos de visitatione releuemus animos, & quæ superueniunt, ne mentem possint ignorata confundere, subtilius explicemus. Frater itaque noster Natalis Salonitanæ ciuitatis episcopus, cum Honoratum archidiaconum sedis suæ ad ordinem presbyteratus vellet prouehere, ac deinceps ille ad sublimiorem gradum crescere declinaret, a sanctæ memoriæ decessore meo missa supplicatione poposcerat, ne ad hunc ordinem inuitus accederet. Hoc enim fieri sibi non prouehendi gratia, sed causa ingratitude perhibebat. Pro qua re tunc iam sanctæ memoriæ decessor noster scripta Natali fratri coepiscopoque nostro direxerat, interdicens ne prædictum Honoratum archidiaconum inuitum proueheret, neve dolorem conceptæ ingratitude in corde suo retineret. Cumque & a nobis sæpe correptus fuerit, & hæc eisdem summopere fuerint interdicta, non solum mandata Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens, præfatum archidiaconum, vt dicitur, contra morem quasi ad fortiorem honorem prouehens, conatus est callide degradare. Vnde actum est vt eode archidiaconatus loco submoto, alium adscisceret, qui in loco depositi archidiaconi ministraret. Quem scilicet Honoratum arbitramur antistiti suo propterea displicere potuisse, quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam causam & tunc sanctæ memoriæ decessor meus, & nunc ego subtili volumus indagatione discutere: sed is ipse sibi conscius, personam ad iudicium postposuit destinare, ne actuum eius discussa potuisset veritas apparere. Nos itaque tot iam scriptis admonitum, & hætenus pertinaciter obstinatum, scriptis

iterum directis per præsentium latorem curauimus admonendum, quatenus Honoratum archidiaconum coniungente statim præsentium latore in priore loco susciperet. Qui iam obdurato adhuc corde contumaciter ad eundem reuocare gradum si forte postponeret, vsu eum pallii, qui ab hac sede concessus est, pro contumacia tot vicibus admissa priuari præcipimus. Si vero etiam amisso pallio adhuc in eadem pertinacia perseverauerit, a dominici quoque corporis ac sanguinis eum participatione submoueri. Æquum enim est vt asperos de iustitia sentiat, quos erga se positos in caritate contempsit. Nos itaque nec nunc quidem a iustitiæ, quam præfatus antistes despexit, semita deuiamus: sed restituto in locum suum eo cuius nobis culpa minime patuit, præcipimus Natalem episcopum instructam ad nos debere dirigere personam, quæ rectam eius esse intentionem suis possit nobis allegationibus demonstrare. Nam & eundem archidiaconum venire fecimus, vt quidquid iustum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium discernamus. Nullum namque pro personali amore defendimus, sed auctore Deo normam iustitiæ, postposita cuiuslibet acceptione personæ, custodimus.

EPISTOLA XVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTONINVM SVBDIACONVM.

De Natali episcopo, & Honorato archidiacono.

Gregorius Antonino subdiacono.

HONORATVS archidiaconus ecclesiæ Salonitanæ, a sanctæ memoriæ decessore meo missa supplicatione poposcerat, vt ab antistite suo inuitus prouehi ad fortioris gradus ordinē contra morem nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri sibi non prouehendi gratia, sed causa ingratitudinis perhibebat. Pro qua re tunc iam sanctæ memoriæ decessor noster scriptis suis Natali fratri coepiscopoque nostro interdixerat, ne prædictum Honoratum archidiaconum inuitum proueheret, neve dolorem conceptæ ingratitudinis diutius in corde retineret. Cumque & a nobis hæc eidem summopere fuerint interdicta, non solum

Grat. dist.
74. cap. 8.
Anselm. lib.
7. cap. 75.
Ioan. diac.
lib. 3. cap. 9.

Concil. Tom. 13.

Ii ij

mandata Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens, præfatum archidiaconum quasi ad fortiorem honorem prouehēs, conatus est arte callida degradare. Vnde actum est vt eo de archidiaconatus loco summoto, alium adscisceret, qui eius obtemperare moribus potuisset. Quem Honoratum archidiaconum arbitramur antistiti suo aliunde displicere non potuisse, nisi quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam causam subtili voluimus, & tunc sanctæ memoriæ decessor meus, & nunc ego indagatione discutere: sed is ipse suorum sibi actuum conscius personam ad iudicium postposuit destinare. Proinde experientiam tuam præsentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conueniens in Salonam, Natalem fratrem coepiscopumque nostrum saltem tot scriptis admonitum studeat adhortari, vt supra memoratum archidiaconum in suo statim loco suscipiat. Quod si facere hoc contumaciter, vt consuevit, forte distulerit; vsum ei pallii, qui ab hac sede concessus est, ex auctoritate sedis apostolicæ contradicito. Quem si etiam amisso pallio adhuc in eadem pertinacia perseuerare perspexeris, dominici quoque corporis ac sanguinis eundem antistitem participatione priuabis. Eum vero qui contra iustitiæ regulam in archidiaconatum alterius se prouehi consensit, ab eiusdem archidiaconatus honore deponi præcipimus. Quem, si vltius in loco eodem ministrare præsumpserit, communionis sacre participatione priuamus. Æquum enim est vt asperos de iustitia sentiat, quos erga se positos in caritate contemnit. Restituto ergo loco suo Honorato archidiacono, instructam personam supradictus antistes te compellente dirigat, quæ intentionem eius esse vel fuisse iustam suis mihi allegationibus possit demonstrare. Sed & eundem archidiaconum ad nos venire præcipimus, vt quidquid iustum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nos enim nullum pro personali amore defendimus: sed auctore Deo normam iustitiæ, postposita cuiuslibet acceptione personæ, seruamus. Malchum vero fratrem coepiscopumque nostrum curabis fideiussori committere, vt ad nos quantocius veniat: quatenus omnimora ac dilatione postposita, actionum sua-

Grat. 7. q.
l. c. 40.

rum expositis ratiociniis, ad propria cum securitate valeat remeare.

EPISTOLA XVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOBINVM EPISCOPVM ILLYRICI.

Plurimum gaudet prouinciam a barbaris vastatam eius regimine recreari, & de Natali episcopo loquitur.

Gregorius Iobino episcopo Illyrici.

LICET ad reddenda paternæ caritatis officia, hostilitate litineribus occupatis, raritas portitorum impediat; quotiens tamen occasio inciderit, excellentiam vestram non desistimus scriptis discurrentibus visitare, quatenus hos quorum aspectum præsentium videre non possumus, eos aliquatenus scriptis valeamus alternantibus intueri. Gaudemus itaque quod eminentiæ vestræ regimine afflictæ Dominus voluit prouinciæ consulere, vt quam ex vna parte flagello barbaricæ vastationis vlcerat, hanc ex alia per eminentiam vestram, quasi per superductam salutem, curet. Largitam ergo vobis dignitatem ex solo munere donantis attendite, & ex ipsa concessi regiminis administratione conditorem vestrum erga vos placabilem facite; quatenus cum ipse quod largitus est meritis bonorum operum ad suam viderit gloriam reuocari, & in hac vos vita clariores efficiat, & præmia vobis regni cælestis concedat. Præsentium igitur latorem, quem illuc pro ipsa exigui patrimonii administratione direximus, vestræ excellentiæ commendamus. Nos enim caritatis vestræ connexi vinculo, Dominum petimus, quo sic actus vestros in hac vita dirigat, vt ipsorum merito ad æterna vos regna perducatur. Natali autem fratri & coepiscopo nostro in nullo gloria vestra opem contra iustitiam ferat: quia tanto necesse est, vt canonicæ ultionis vindictam sentiat, quanto & ipse regulam canonicam ignorat.

De quodam presbytero digno prouehi ad episcopatus ordinem.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

Ioan. diac.
libro 3. cap.
15.

FELIX vir consularis præsentium lator edocuit nos esse quemdam in illis partibus presbyterum, qui ad episcopatus ordinem prouehi probatæ vitæ merito dignus appareat. Hunc ergo fraternitas tua coram se deduci faciat, eumque, sicut certus sum, propter animæ periculum diligenter examinet. Quem si ad hunc gradum prouehi dignum esse perspexerit, ad nos studeat destinare, ut eum, disponente Deo, loco, cui prouiderimus, possimus ordinare pastorem. Præsentium vero latorem Felicem virum consularem vestræ caritati, salua fraternitatis tuæ iustitia, commendamus, quatenus in iis quæ iuste poposcerit, fraternum inuenire possit affectum.

Visitationem iniungit Cumanæ ecclesiæ, in qua episcopus eligendus est.

Gregorius Benenato episcopo visitatori Cumanæ ecclesiæ.

QVONIAM Cumanæ ecclesiæ Liberius quondam antistes de hac luce migrasse cognoscitur, propterea visitationis destitutæ ecclesiæ fraternitati tuæ operam solenniter delegamus: quam ita te conuenit exhibere, ut nihil de prouectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministerioque, vel quidquid illud est, a quoquam præsumatur ecclesiæ. Et ideo caritas tua ad prædictam ecclesiam ire properabit, & assidujs adhortationibus clerum plebemque eiusdem ecclesiæ admonere te volumus, ut remoto studio diuersarum partium, vno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis Canonibus nul-

latenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti, omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum, ad nos sacrandus occurrat. Commonemus etiam fraternitatem tuam, vt nullum de altera eligi permittas ecclesia, nisi forte inter clericos ipsius ciuitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus (quod euenire non credimus) potuerit inueniri. Prouisurus ante omnia, ne ad hoc cuiuslibet conuersationis meritum laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinis tui (quod absit) incurras.

Grat. libro
61. cap. 11.

EPISTOLA XX.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM NEPESINVM.

Visitationem Nepesinæ iniungit ecclesiæ.

Gregorius Ioanni episcopo visitatori Nepesinæ ecclesiæ.

QVONIAM Paulo fratri & coepiscopo nostro Neapolitanæ ecclesiæ visitationis operam iniunximus, idcirco fraternitas tua visitationem ecclesiæ Nepesinæ non desistat assumere, quatenus exigente paschali festiuitate, quidquid sacrorum solennitas poscit, te operante modis omnibus impleatur. Donec igitur quid de persona prædicti fratris & coepiscopi nostri agendum sit deliberare possimus, ita in cunctis te fraternitas tua solertem vigilantemque studeat exhibere, vt prædictus vir absens nullo modo sentiat.

Mense Aprili, indictione decima.

EPISTOLA XXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD RVSTICIANAM PATRICIAM.

Reprehendit illam a voto visitationis sanctorum locorum deflexisse, & de insidiis Passiui agit.

Gregorius Rusticianæ patriciæ.

EPISTOLAM excellentiæ vestræ suscipiens, votiuo sum incolumitatis eius nuntio releuatus, optans vt vitam actusque vestros sua Dominus misericordia protegat &

disponat. Valde autem miratus sum cur deliberata via eundi ad loca sancta intentionem & votum boni operis deflexistis; dum si quando bonum aliquod dono conditoris in corde concipitur, celeri necesse est deuotione compleri; ne dum callidus insidiator animum irretire nititur, subinde impedimenta suggerat, quibus ad effectum minime desideria sua mens occupationibus debilitata perducat. Vnde necesse est excellentiam vestram omnibus impedimentis piis causis obuiantibus anteire, & ad fructum boni operis totis cordis nixibus inhiare, vt & in præsentis sæculo tranquille viuere, & in futuro cæleste regnum valeat possidere. Illud autem quod scripsistis Passium contra vos aliquas molitum fuisse calumnias, piissimos vero imperatores non solum libenter non audisse, sed etiam asperere suscepisse: cuius hoc fuerit donum perpendite, & ad eum, qui hominibus in hoc sæculo ne quantum appetunt nocere valeant potenter obuiat, totam spem mentis inflectite: quatenus prauas hominum voluntates brachii sui oppositione reuerberet, conatusque eorum vt consuevit misericorditer ipse confringat. Gloriosum domnum Appionem, & domnam Eusebiam, domnum Eudoxium, & domnam Gregoriam, mea per vos deprecor vice salutari.

EPISTOLA XXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNATEM.

Commendat episcopos longe a se positos.

Gregorius Ioanni episcopo Rauennati.

Ioan. disc.
libro 4. cap.
9.

DOMINICIS mandatis præcipimur proximos sicut nosmetipsos diligere, eorumque languoribus tamquam propriis infirmitatibus condolere. Quorum memor fraternitas vestra competenti sibi more Castorium fratrem coepiscopumque nostrum & prius compassione habita studuit visitare, & eum postmodum pro excrescenti molestia corporis in Rauennati vrbe suscipere. Vnde non solum nos impensæ caritatis, sed & Deum vobis fecistis procul dubio debitorem, cui in fratris infirmitate condoluisset probamini, ipsumque ægrum in sui membri molestia, non
solum

solum visitasse, sed etiam suscepisse. Quem quidem ipse pro sua simplicitate illic ordinare omnimode renuebam, sed petentium importunitas fecit, ut contradicere nullatenus potuissem. Si autem fieri potest, multum mihi & ipsi consuletis, si eum ad me per Siciliam transmittatis; si tamen ei graue non esse perpenditis. De episcopis vero ad nos pertinentibus, qui tamen huc pro interpositione hostium venire non possunt, curam vestra fraternitas gerat. Ita tamen ut pro causis suis ad Rauennatem urbem nullatenus reuocentur, nec eos hoc tempore vexare aut fatigare in aliquo videamur. Sed si qua sunt quæ in eis videantur iuste reprehendi, debent semper per fraternitatis vestræ epistolas admoneri. Sin vero, quod absit, aliqua grauiora contigerint, hæc ad nos subtiliter referre vos volumus, ut inquisitionis vestræ testimonio roborati, quæ legibus Canonibusque conueniunt, salubri, iuuante Domino, consilio disponamus.

Mense Julio, indictione decima.

EPISTOLA XXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IUSTINVM PRESBYTERVM.

De Leone episcopo suscipiendo, quem sacramento purgauerat.

Gregorius Iustino presbytero.

HABET hoc proprium antiqui hostis inuidia, ut quos in prauorum actuum perpetratione, Deo sibi resistente, decipere non valet, opiniones eorum falsas ad præsens simulando dilaceret. Quoniam igitur quædam contra sacerdotale propositum de Leone fratre & coepiscopo nostro sinister rumor aspersit, utrum vera essent, districta diutius fecimus inquisitione perquiri, & nullam in eo de iis, quæ dicta fuerant, culpam inuenimus. Sed ne quid videretur omissum, quod nostro potuisset dubium cordi remanere, ad beati Petri sacratissimū corpus districta eum ex abundanti fecimus sacramenta præbere. Quibus præstitis magna sumus exultatione gauisi, quod huiusmodi experimento innocentia eius euidenter enituit. Pro qua re gloria vestra prædictum virum cum omni cari-

Grat. 2. qu.
5. cap. 6.
Iuo p. 5. cap.
309. Bur.
libro 1. cap.
194. Pan.
libro 5. cap.

Concil. Tom. 13.

KK

tate suscipiat, & reuerentiam ei, qualem sacerdoti decet, exhibeat: nec aliqua in cordibus remaneat de iis quæ sunt iam purgata dubietas. Sed ita superscripto vos episcopo deuotissime oportet in omnibus adherere, ut congrue decenterque Deum in eius persona, cuius minister est, videamini honorare.

EPISTOLA XXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVSEBIUM ABBATEM.

De contentione inter ipsum & Maximianum episcopum.

Gregorius Eusebio abbati.

Ioan. diac.
libro 1. cap.
55.

CREDAT mihi caritas tua quia valde contristatus sum de tristitia tua, ac si in te iniuriam ipse pertulissem. Sed cum postmodum agnoui, quia etiam reddente reuerendissimo viro fratre & coepiscopo nostro Maximiano gratiam atque communionem, tua dilectio ab eo communicare nolebat, cognoui & illud prius iustum fuisse quod factum est. Seruorum Dei humilitas in afflictionis tempore debet apparere. Qui vero se contra prepositos suos erigunt, profecto ostendunt quia serui Dei esse contemnunt. Et quidem ab illo hoc quod factum est minime fieri debuit, a te tamen omnino debuit humiliter suscipi: & rursum cum gratiam reddebat, ad eum cum gratiarum actione debuit occurri. Quod quia ita a te factum non est, adhuc cognosco, quia nobis omnino lacrymarum opus est. Non enim grande est iis non esse humiles, a quibus honoramur, quia & hoc sæculares quilibet faciunt. Sed illis maxime humiles esse debemus, a quibus aliqua patimur: nam Psalmista dicit: *Vide humilitatem meam de inimicis meis*. Nos cuius vitæ sumus, qui humiles esse etiam patribus nolumus? Proinde, dilectissime fili, rogo ut omnis amaritudo de corde tuo transeat, ne fortasse finis vicinus sit, & antiquus hostis per iniquitatem discordiæ viam regni cælestis intercludat. Præterea centum solidos per Petrum subdiaconum dilectioni tuæ dari fecimus, quos peto ut absque iniuria sui suscipiat.

Psal. 9.

Visitationem cuiusdam iniungit ecclesiæ.

Gregorius Ioanni episcopo Squillatino.

PASTORALIS officii cura nos admonet destitutis ecclesiis proprios constituere sacerdotes, qui gregem dominicum debeant pastoralis sollicitudine gubernare. Propterea te Ioannem ab hostibus captiuatæ Lusitanæ ciuitatis episcopum in Squillatina ecclesia cardinalem necesse duximus constituere sacerdotem, vt susceptam semel animarum curam intuitu futuræ retributionis impleas. Et licet a tua ecclesia sis hoste imminente depulsus, aliam quæ pastore vacat ecclesiam debes gubernare: ita tamen, vt si ciuitatem illam ab hostibus liberam effici, & Domino protegente ad priorem statum contigerit reuocari, ad eam in qua prius ordinatus es ecclesiam reuertaris. Sin autem prædicta ciuitas continua captiuitatis calamitate premittur, in hac in qua a nobis ordinatus es, vel inordinatus, debeas ecclesia permanere. Præcipimus autem ne vnquam illicitas ordinationes facias. Nec bigamum, aut qui virginem non est sortitus vxorem, aut ignorantem literas, vel in qualibet parte corporis vitiatum, vel pœnitentiæ, vel curiæ, vel cuilibet conditioni obnoxium, ad sacros ordines permittas accedere. Sed si quos huiusmodi reperiis, non audeas promouere. Afros passim, vel incognitos peregrinos, ad ecclesiasticos ordines tendentes, nulla ratione suscipias: quia Afri quidem aliqui Manichæi, aliqui rebaptizati: peregrini vero plurimi etiam in minoribus ordinibus constituti ad fortiores prætendisse honores sæpe probati sunt. Admonemus etiam fraternitatem tuam, vt commissis sibi animabus solerter inuigilet, & animarum magis lucris quam commodis vitæ præsentis intendat. In continendis aut disponendis rebus ecclesiæ diligens insistat, vt omni ex parte susceptum digne te gessisse pastoris officium venturus iudex, cum ad iudicandum venerit, debeat appellare.

Grat. 7. qu.
1. cap. 42.
Iuo part. 5.
cap. 23. Bur.
libro 1. cap.
123. Anf.
libro 6. cap.
99. Ioan.
diac. libro
5. cap. 15.

Grat. dist.
34. cap. 10.
Iuo par. 8.
cap. 288.

Grat. dist.
98. cap. 3.
Iuo par. 6.
cap. 351.

* appro-
bare.

EPISTOLA XXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMIANVM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De ecclesia Liparitana ordinanda.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

LOCIS inimicis ecclesia constituta pastoris vacare non debet officio. Quia igitur ecclesia Liparitana sacerdote priuata dignoscitur, ideo Paulinum Taurianensis ecclesie episcopum in prædicta ecclesia Liparitana fraternitas tua sine mora præesse constituat, vt officii sui administrationem in eadem ecclesia vigilanter exhibeat, & quæque eius vtilitatibus conuenire didicerit, ordinare non desinat. Cunctumque clerum vt in omnibus canonicè ei obedire debeat admoneas, quatenus præfata ecclesie in cunctis vtilitas, prædicto fratre & coepiscopo nostro disponente, Christo adiuuante procurari valeat.

EPISTOLA XXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CROTONIENSES.

De Ioanne visitatore Crotonienfis ecclesie.

*Gregorius Ioanni, clero, ordini & plebi consistenti Crotonæ.*Ioan. diac.
libro 3. cap.
21.

VESTRI antistitis obitum cognoscentes, curæ nobis fuit destitutæ ecclesie visitationem fratri & coepiscopo nostro Ioanni solenniter delegare. Cui dedimus in mandatis, vt nihil de prouectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque a quoquâ vsurpari patiatur. Cuius vos assiduis adhortationibus obedire conuenit, & remoto strepitu, vno eodemque consensu, talem vobis præficiendum expetite sacerdotem, qui & a venerandis Canonibus nulla discrepet ratione, & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum sollemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus: prouisuri ante omnia, ne cuiuslibet vitæ vel meriti laicam personam præsumatis eligere. Nam non solum talem ad episcopatus apicem nulla ratione prouehendum, verum etiam vos nullis

EPISTOLARVM LIBER II. 261

* conti-
gerit,
intercessionibus veniam promereri posse cognoscite, sed omnes quos ex vobis de laica persona aspirasse* constiterit, ab officio & a communione alienos faciendos procul dubio noueritis.

EPISTOLA XXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNATEM.

De Viulando & Gauiniano diacono.

Gregorius Ioanni episcopo Rauennati.

IURGANTIVM controuersias celeri sententia terminare & æquitati procul dubio conuenit & vigori. Quia ergo Viulandus præsentium lator fraternitatis tuæ cognitionem implorat, diaconem Gauinianum, contra quem se habere causam commemorat, fraternitas tua ad suum faciat accersiri iudicium, & amota dilatione, causæ veritatem subtili inquisitione discutiat, & quæcumque iustitiæ ordo dictauerit, ac tua fuerit sententia definitum, & obseruare & implere partes modis omnibus compellantur.

EPISTOLA XXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM EPISCOPVM ACROPOLITANVM.

Visitationem Velinæ, Buxentinæ, & Blandanæ iniungit ecclesiarum.

Gregorius Felici episcopo de Acropoli.

QVONIAM Velina, Buxentina, & Blandana ecclesiæ, quæ tibi in vicino sunt constitutæ, sacerdotali noscuntur vacare regimine, propterea fraternitati tuæ earum solenniter operam visitationis iniunximus; illud præ omnibus commonentes, vt vbi præfatarum ecclesiarum, siue dioceseos earum, vel diaconi, siue religiosæ personæ inuentæ fuerint, districtè canoniceque vt viuant modis omnibus admonere studebis: ne passim eis in qualibet re sit excedendi licentia, sed tuo moderamine atque prouisione inculpabiliter in qua sunt conuersatione vel habitu perseverent; sciturus, quia si quid secus accesserit, tuo neglectui modis omnibus imputari. Presbyteros quoque vel

Plin. lib. 3.
cap. 5. 31.
32. 33. & 34.

Grat. 12.
q. 1. c. 14.
Ans. lib. 7.
cap. 7.

diaconos, si in aliquibus ecclesiis præuideris ordinandos, si tales personæ fuerint, quæ canonicis regulis morum vel vitæ qualitate nullo modo reprobentur, habebis per omnia ordinandi licentiam. Ministeria vero earumdem ecclesiarum, ubi sint recondita, sollicita indagatione perquire: quibus repertis ad nostram notionem perducere festinato, ut cognoscentes quid fiendum sit, adiutore Domino disponamus.

EPISTOLA XXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD LVCILLVM EPISCOPVM DE MELLITA.

De clericis terras Africanæ ecclesiæ tenentibus.

Gregorius Lucillo episcopo de Mellita.

OFFICII nostri decet valde propositum, subiectis magnopere suadere, ut rebus debeant seruare fidem in placitis: ne dum inconsiderate lucrandi rapiuntur studio, pacificam vertant conuentionem in iurgium. Peruenit itaque ad nos, fraternitatis tuæ clericos, terras Africanæ tenentes ecclesiæ, quod pensionem earumdem possessionum dare contemnant. Quod si verum est, & ad fraternitatis tuæ hæc sunt perlata notitiam, tua in hoc desidia eorum culpa nutrita est. Ob quam rem scriptis te præsentibus admonemus, quatenus ad persoluendam pensionem nulla mora nullaque excusatione eosdem clericos uti permittas. Sed si fidem honestatis contemplatione seruare postponunt, tua districtione compulsi, quæ rationi conueniunt cogantur implere. Nam si huius rei ad nos de nouo querela recurrerit, & de te aliam æstimationem habere incipiemus, & in illo, ut dignum est, vindicabimus.

EPISTOLA XXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD BENENATVM EPISCOPVM.

Cumanam & * Misenatem vnitas præcipit esse ecclesias. * Misenatem

Gregorius Benenato episcopo.

Grat. 16. q.
1. cap. 48.
Anselm. lib.
6. cap. 10.
Polyc. lib.
3. cap. 30.

ET temporis qualitas, & vicinitas nos locorum inuitat, ut Cumanam atque Misenatem ynire debeamus ec-

clesias: quoniam earum non longo itineris spatio a se seiunctæ sunt, nec, peccatis facientibus, tanta populi multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant sacerdotes. Quia igitur Cumani castri sacerdos cursum vitæ huius expleuit, utraque nos ecclesias præsentis auctoritatis pagina vnisse tibi commisisse cognosce, propriumque utrarumque ecclesiarum scito te esse pontificem. Et ideo te quæcumque tibi de earum patrimonio, vel cleri ordinatione siue promotione, iuxta Canonum statuta visa fuerint ordinare atque disponere, habebis ut proprius reuera sacerdos liberam ex nostræ auctoritatis consensu atque permissione licentiam. Vbi vero commodius atque utilius esse perspexeris, ibi habitato, ita sane ut alteram ecclesiam, cui corporaliter præsens non es, sollicita prouidentique cura disponas, quatenus diuina illic mysteria solenniter auxiliante Domino peragantur. Fraternitas ergo tua tanto in adhortatione populi lucrandisque animabus sollicitiori cura semper inuigilet, quanto se vnitarum ecclesiarum gubernationis onera suscepisse cognoscit.

EPISTOLA XXXII.
GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNATEM.

De Arnulpho, de episcopis Istriæ, de baptizatis non rebaptizandis, & de ordinatis non reordinandis, aliisque quamplurimis.

Gregorius Joanni episcopo Rauennæ.

QUOD multis scriptis vestræ beatitudinis minime respondi, non hoc torpori meo, sed languori deputate: quia peccatis meis facientibus, eo tempore quo Arnulphus ad Romanam urbem veniens alios occidit, alios detruncavit, tanta mœstitia affectus sum, ut in colicam molestiam caderem. Valde autem mirabar quid esset, quod illa mihi notissima sollicitudo vestræ sanctitatis huic Vrbi meisque necessitatibus minime prodesset: sed scriptis vestris discurrentibus agnouì vos quidem solícite agere, sed tamen apud quem agere possitis non habere. Peccatis ergo hoc meis reputo: quia iste qui nunc interest, & repugnare contra inimicos nostros dissimulat, & nos facere pa-

cem vetat, quamuis iam modo, etiam si velit facere, omnino non possumus: quia Arnulphus exercitum Autharis & Nordulphi habens, eorum sibi dari precaria desiderat, ut nobiscum aliquid loqui de pace dignetur. De causa vero episcoporum Istriae, omnia quae mihi vestra fraternitas scripsit, ita esse iam ante deprehendi in iis iussionibus quae ad me a piissimis principibus venerunt, quatenus me interim ab eorum compulsionem suspendere. Ego quidem pro iis quae scripsistis, zelo atque ardori vestro valde congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, quia de eadem re serenissimis dominis cum summo zelo Dei & libertate rescribere non cessabo. Mouere autem vos non debet praefati excellentissimi viri Romani patricii animositas: quia nos quanto eum loco & ordine praemus, tanto si qua sunt eius leuia tolerare mature & grauiter debemus. Si quando tamen est aliquis cum eo locus obtinendi, agat apud eum fraternitas vestra, ut pacem cum Arnulpho, si ad aliquid parum possumus, faciamus: quia miles de Romana vrbe ablati est, sicut ipse nouit. Theodosiani vero, qui hic remanserunt, rogam non accipientes, vix ad murorum quidem custodiam se accommodant: & destituta ab omnibus ciuitas, si pacem non habet, quomodo subsistet? Praeterea de puella de qua scripsistis nobis, quae de captiuitate redempta est, * ut requiri qualiter orta sit debuissimus: sciat sanctitas vestra, quia ignota persona non facile inuestigari potest. Illud autem quod dicitis, ut is qui ordinatus est iterum ordinetur, valde ridiculum est, & ab ingenii vestri consideratione extraneum: nisi forte quod exemplum ad medium deducitur, de quo & ille iudicandus est, qui tale aliquid fecisse perhibetur. Absit autem a fraternitate vestra sic sapere. Sicut enim baptizatus semel, iterum baptizari non debet: ita qui consecratus est semel, in eodem iterum ordine non debet consecrari. Sed si quis forsitan cum leui culpa ad sacerdotium venit, pro culpa poenitentia indici debet, & tamen ordo seruari. De Neapolitana vero vrbe excellentissimo viro exarcho instanti imminente vobis indicamus: quia * Aroges, ut cognouimus, cum Arnulpho se fecit, & reipublicae contra fidem venit, & valde infidiatu est eidem ciuitati, in quam si celeriter dux non mitta-

* volo ut
requirit
sanctitas
vestra
qualiter
orta sit

* d. Rho-
gii.

mittatur, omnino iam inter perditas habebitur. De hoc quod dicitis incensæ ciuitati Seueri schismatici eleemosynam esse mittendam, idcirco vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos præmia in palatium mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordia prius fidelibus, ac postea ecclesiæ hostibus est facienda. Iuxta quippe est ciuitas Fanum, in qua multi captiuati sunt, ad quam ego iam transacto anno transmittere volui, sed inter hostes medios non præsumpsi. Videtur ergo mihi, vt Claudium abbatem cum aliquanta pecunia illuc transmittere debeatis: & liberos quos illic pro precio suo in seruitio teneri inuenerit, vel si qui adhuc sunt captiui, redimat. De summa vero eiusdem pecuniæ transmittenda, vobis certum sit, quia quidquid vos decernitis, mihi placet. Sin autem cum excellentissimo viro Romano patricio agitis, vt pacem facere cum Arnulpho debeamus, ego ad vos personam aliam transmittere paratus sum, cum qua mercedis causæ melius fiant. De fratre autem & coepiscopo nostro Natali valde contristabar, quod de illo quædam superba cognoueram: sed quia mores suos ipse correxit, meam tristitiam simul meipsum vincendo consolatus est. Pro qua re fratrem & coepiscopum nostrum Malchum admone, vt priusquam ad nos veniat, rationes suas ponat, & tunc demum alibi, si necesse est, proficiscatur. Et si eius actus bonos cognoscimus, ei fortasse, vbi necesse est, vt hoc ipsum patrimonium quod tenuit, restituamus.

Grat. dist.
68. cap. Iuo
p. 6. c. 82.

EPISTOLA XXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD COLVMBVM EPISCOPVM NVMIDIÆ.

De Maximiano episcopo, qui præmio corruptus Donatistarum episcopum fieri permisit: & de cura pastoralis.

Gregorius Columbo episcopo Numidiæ.

NOTVM est, carissime in Christo frater, quod antiquus hostis, qui primum hominem de paradisi deliciis in hanc ærumnosam vitam callida persuasione deposuit, & in eo iam tunc humano generi pœnam mortalitatis inflixit, eadem nunc calliditate ouium dominicarum

Concil. Tom. 13.

L I

pastores, quo facilius gregem capiat, transfusus conetur venenis inficere, & iure iam potestati propriæ vendicare. Sed nos qui licet immeriti sedem apostolicam vice Petri apostolorum principis suscepimus gubernandam, ipso pontificatus officio cogimur generali hosti quibus valeamus nisibus obuiare. Porrecta igitur petitione insinua-uerunt nobis præsentium latores, Constantius & Mustellus, vt asserunt, ecclesiæ Pudentianæ diacones in Numidiaprouincia constitutæ, Maximianum eiusdem ecclesiæ antistitem in loco, quo degit, corruptum præmio Donatistarum episcopum noua licentia fieri permisisse, cum et si hoc anterior vsus permetteret, manere atque persistere fides catholica prohiberet. Ob hoc ergo fraternitatem tuam scriptis præsentibus necessario duximus adhortandam, vt veniente ad te Hilario chartulario nostro, adunato episcoporum vniuersali Concilio, habito præ oculis terrore venturi iudicis, causâ eadem subtili ac solerti debeat indagatione perquiri. Et si capitulum hoc a præsentium latoribus prædicto episcopo documentis idoneis fuerit approbatum, a dignitate officioque quo fungitur modis omnibus degradetur: vt & ille ad pœnitentiæ lucra per agnitionem delicti redeat, & ceteri tentare talia non præsumant. Æquum enim est, vt qui Iesum Christum Dominum nostrum hæretico accepta pecunia venundedit, vt fertur, ab eius videlicet sacrosancti corporis ac sanguinis tractandis mysteriis submoueatur. Si qua autem inter eos extra crimen hoc damnorum quorundam vel priuatorum negotiorum, sicuti petitio diaconorum ipsorum continet, versatur intentio; hanc tua fraternitas cum prædicto chartulario nostro priuata cognitione perquirat, & inter vtramque partem iustitia procedente definiat. Porro autem præsentium latorum insinuatione didicimus, Donatistarum hæresim pro peccatis nostris quotidie dilatari, & valde plures, data per venalitem licentia, post catholicum baptisma a Donatistis denuo baptizari. Quod quam graue sit, frater, oportet nos tota mentis intentione perpendere. Ecce lupus dominicum gregem non iam in nocte latenter, sed in aperta luce dilaniat, & nos eum grassari in ouium nece cernimus, & nulla ei sollicitudine, nullis verborum iaculis obuiamus. Quos ergo fructus

Domino multiplicati gregis ostendemus, si & ipsum, quem pascendum suscepimus, otiosa mente cernimus a bestia deuorari? Studeamus igitur cor nostrum terrenorum pastorum imitatione succendere, qui hiemales noctes imbribus geluque constricti ducunt sæpe peruigiles, ne vel vna ouis, & non forte utilis pereat. Quam etsi insidiator ore voraci momorderit, quomodo satagunt, quibus cordis anhelant æstibus, in quas voces ut eruant captum pecus angustia stimulante profiliunt, ne a gregis Domino quidquid per incuriam perdiderint exigatur? Vigilemus ergo ne quid pereat, & si captum forte quid fuerit, vocibus diuinorum eloquiorum ad gregem dominicum reducamus, ut ille qui pastor pastorum est vigilasse nos circa gregem suum suo misericors dignetur iudicio comprobare. Hoc quoque vos necesse est solerter attendere, ut si qua contra latores præsentium eiusdem episcopi recta fuerit petitio, subtili debeat indagatione perquiri: & si fortasse ipsi quoque pro sua culpa iure feriendi sunt, nequaquam censemur esse parcendum.

Mense Augusti, indictione decima.

EPISTOLA XXXIV.
GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

Inter alia scribit de Isidoro sine causa excommunicato.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

Si sacerdotale quod administramus officium mentis integritate pensemus, sic nos cum filiis nostris indiuiduæ caritatis debet vnire concordia, ut sicut patres in nomine, ita affectu probemur in opere. Dum ergo tales nos esse quales præfati sumus oporteat, miramur cur aduersus fraternitatem tuam tanta querimoniarum moles exorta est. Quod quidem nos adhuc credere dubitamus. Sed ut veritatem valeamus agnoscere, Ioannem sedis nostræ notarium nostra illic præceptione suffultum direximus, qui partes in electorum compellat adesse iudicio, & sua ad effectum executione quæ fuerint iudicata perducatur. Quocirca fraternitatem tuam scriptis præsentibus adhortamur, ut causarum apud se ante debeat merita pertractare.

Concil. Tom. 13.

Ll ij

Grat. 24.
q. 4. cap. 27.
Iuo par. 5.
cap. 351.
Ioan. diac.
lib. 3. c. 31.

Et si quæ se iniuste tulisse vel habere cognoscit ante iudicium, sacerdotii contemplatione restituat. Inter querelas autem multiples, Isidorus vir clarissimus a fraternitate tua frustra se excommunicatum anathematizatumque conquestus est. Quod ob quam rem factum fuerit, dum a clerico tuo, qui præsens erat, voluissimus addiscere, pro nulla alia causa, nisi pro eo quod te iniuriauerat, factum innotuit. Quæ res nos vehementer affligit. Quod si ita est, nihil te ostendis de cælestibus cogitare, sed terrenam te conuersationem habere significas, dum pro vindicta propriæ iniuriæ, quod sacris regulis prohibetur, maledictionem anathematis inuexisti. Vnde de cetero omnino esto circumspæctus atque sollicitus, & talia cuiquam pro defensione propriæ iniuriæ tuæ inferre denuo non præsumas. Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.

EPISTOLA XXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM VELLITRANVM.

Trium tabernarum ecclesiam suæ ecclesiæ vniri præcipit.

Gregorius Ioanni episcopo Vellitrano.

Grat. 16.
q. 1. c. 49.
Ans. lib. 5.
c. 24. Polyc.
lib. 1. tra. 9.

POSTQVAM hostilis impietas diuersarum ciuitatum, ita peccatis facientibus, desolauit ecclesias, vt reparandi eas spes nulla populo deficiente remanserit; maiori valde cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus reliquæ plebis nullo pastoris moderamine gubernata per inuia fidei hostis callidi raptantur, quod absit, insidiis. Huius ergo rei sollicitudine sæpe commoti, hoc nostro sedit cordi consilium, vt vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoque fraternitati tuæ curam gubernationemque Trium tabernarum ecclesiæ prouidimus committendam, quam tuæ ecclesiæ aggregari vnirique necesse est: quatenus vtrarumque ecclesiarum sacerdos recte, Christo adiutore, possis existere, quæque tibi de eius patrimonio, vel cleri ordinatione, seu promotione, vigilantia ac canonica visâ fuerint cura disponere, quippe vt pontifex proprius, liberam habeas ex nostra præsentia permissione licentiam. Quapropter, frater carissime, do-

minicorum reminiscens salubriter mandatorum, ita in commissæ plebis regimine lucrandisque animabus inuigila, vt ante tribunal æterni iudicis constitutus, fructum bonæ operationis, quod ad mercedem tuam pertineat, eidem redemptori nostro, in quo lætari possis, exhibeas.

EPISTOLA XXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS HIBERNIÆ.

De causa trium capitulorum.

Gregorius vniuersis episcopis per Hiberniam.

SCRIPTA vestra summa cum gratulatione suscepi: sed Persecutio noxiis non prodest coram Deo. Serit in me vberior valde lætitia, si mihi de vestra contingerit reuersione gaudere. Prima itaque epistolæ vestræ frons grauem vos pati persecutionem innotuit. Quæ quidem persecutio dum non rationabiliter sustinetur, nequaquam proficit ad salutem. Nam nulli fas est retributionem præmiorum expectare pro culpa. Debetis enim scire, sicut beatus Cyprianus dixit, *quia martyrem non facit pœna, sed causa.* Dum igitur ita sit, incongruum nimis est de ea vos, quam dicitis, persecutione gloriari, per quam vos constat ad æterna præmia minime prouehi. Reducat ergo caritatem vestram tandem integritas fidei ad matrem, quæ vos generauit, ecclesiam: nulla vos animorum intentio a concordia vnitatis dissociet, nulla persuasio rependo vos a recto itinere defatiget. Nam in Synodo, in qua de tribus capitulis actum est, aperto liquet, nihil de fide conuulsum esse, vel aliquatenus immutatum: sed, sicut scitis, de quibusdam illic solummodo personis est actitatum: quarum vna, cuius scripta euidenter a rectitudine catholice fidei deuiabant, non iniuste damnata est. Quod autem scribitis quia ex illo tempore inter alias prouincias maxime flagelletur Italia, non hoc ad eius debetis intorquere opprobrium, quoniam scriptum est: *Quem diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit.* Si igitur ita est, vt dicitis, ex eo tempore magis dilecta est apud Deum, & modis omnibus approbata, ex quo Domini sui meruit sustinere flagella. Quia vero non ita sit quemadmodum vos in eius insultationem affirmare co-

Non semper noxiis sunt quos flagellat Deus.

Hebr. 12.

namini, rationē attendite. Postquam recordandæ memoriæ Vigilius papa in vrbe regia constitutus contra Theodoram tunc Augustam & Acephalos damnationis promulgauit sententiam, tunc Romana vrbs ab hostibus adita & captiuata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & iniuste damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Absit. Hoc enim nec nostrum quempiam, nec alios qui catholicæ fidei mysteriis instituti sunt dicere, vel aliquo modo confiteri conuenit. His denique cognitis, ab hac quandoque iam deliberatione recedite.

Pelagii papæ II. librū de tribus capitulis mittit.

Vt igitur de tribus capitulis animis vestris ablata dubietate possit satisfactio abundanter infundi, librum quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius papa scripserat, vobis vtile iudicaui transmittere. Quem si deposito voluntariæ defensionis studio puro vigilantique corde sapius volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad vnitatem nostram nihilo minus reuersuros esse confido. Porro autem si post huius libri lectionem in ea qua estis volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam sed obstinationi vos dare monstratis. Vnde iterum habita locutione caritatem vestram admoneo, vt quoniam Deo suffragante fidei nostræ integritas in causa trium capitulorum inuiolata permansit, mentis tumore deposito, tanto citius ad matrem vestram, quæ filios suos expectat & inuitat, ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoscitis.

EPISTOLA XXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD NATALEM EPISCOPVM SALONITANVM.

De conuiujs iustis & iniustis, aliisque rebus: & de Honorato archidiacono.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

Ioan. diacon. libro 3. cap. 35.

Gen. 18.

QVASI oblita præcedentium scriptorum serie, sola vestræ beatitudini quæ ad dulcedinem pertinerent loqui decreueram: sed dum vestra epistola ad priora scripta ratiocinando reuocat, iterum forsitan quædam quæ minus libeant narrare compellor. In conuiuiorum etenim defensionem vestra fraternitas Abrahamæ conuiuium me-

morat, in quo, teste sacro eloquio, tres angelos suscepisse perhibetur. Sed hoc exemplo neque nos beatitudinem vestram de conuiuio reprehendimus, si hanc suscipere angelos in hospitalitate cognoscimus. Rursum narrat Isaac *Genes. 27.* satiatur benedictionem filio dedisse. Quæ vtraque veteris testamenti, quia ita sunt gesta per historiam, vt tamen signarent aliquid per allegoriam, vtinam valeamus sic res gestas legendo percurrere, vt possimus etiam gerendas prouidendo sentire. Ille quippe in tribus angelis vnum salutans, trinitatis subsistentias vnius substantiæ esse declarauit. Ille vero satiatus benedixit filium, quia qui diuinis epulis repletur, illius sensus in prophetiæ virtutem tenditur. Diuinæ autem epulæ sacri eloquii verba sunt. Si igitur assidue legitis, si exemplum ab exterioribus trahentes interna penetratis, quasi de agri venatione satiati mentis ventrem repletis, vt anteposito filio, suscepto videlicet populo, possitis ventura nuntiare. Sed iam in hoc sæculo caligat qui de Deo aliquid prophetat: quia profecto dignum est vt hic iam per concupiscentiam minus videat, cuius sensus per allegoriam intus coruscat. Hæc ergo ad vosmet ipsos trahite, & si vos tales cognoscitis, nihil est quod de vestra æstimatione dubitetis. Gaudere quoque beatitudinem vestram inuenio, si voracis nomen cum rerum auctore sustineat. Quod ego breuiter expono, quia si de vobis falsum dicitur, nomen hoc veraciter cum rerum auctore sustinetis. Si vero de vobis verum est, hoc de illo falsum fuisse quis dubitet? absolueret vos non valet par nomen, quorum dispar est causa. Nam cum eo crucem etiam periturus latro suscepit: sed quem reatus proprius tenuit, par crucifixio non absoluit. Ego autem quantis valeo precibus deprecor, vt sanctissimam fraternitatem vestram auctori nostro non solum nomen, sed etiam causa coniungat. Conuiuia autem communia, quæ ex intentione impendendæ caritatis fiunt, recte sanctitas vestra in suis epistolis laudat. Sed tamen sciendum est, quia tunc ex caritate veraciter prodeunt, cum in eis nulla absentium vita mordetur, nullus ex irrisione reprehenditur, & non inanes in eis sæcularium negotiorum fabulæ, sed verba sacræ lectionis audiuntur: cum non plus quam necesse est seruitur corpori, sed sola eius infirmitas reficitur, vt ad vsum exercendæ vir-

Grat. diff.
44. cap. 6.

tutis habeatur. Hæc itaque si vos in vestris conuiujs agitis, abstinentium fateor magistri estis. Quod ergo Pauli apostoli testimonium ad me posuistis, in quo ait: *Qui non manducat, manducantem non iudicet*, omnino existimo incongruum fuisse: quia neque ego non comedo, neque ad hoc a Paulo dictum est, ut membra Christi, quæ in eius corpore, id est, in ecclesia inuicem sibi caritatis compage connexa sunt, nullam de se vlllo modo curam gerant. Sed si neque ego ad te, neque tu aliquid pertineres ad me, iure tacere compellerer, ut eum non reprehenderem, qui emendari non posset. Hæc ergo sententia solummodo propter eos dicta est, qui illos iudicare student, quorum sibi cura commissæ non est. At postquam nos auctore Deo vnum sumus, si ea quæ nobis corrigenda sunt tacemus, valde delinquimus. Ecce fraternitas tua ægre tulit se de conuiujs a me esse reprehensam, cum ego, qui etsi hanc non vita, tamen loco transgredior, ab omnibus corripì, ab omnibus emendari paratus sim. Et hunc solum mihi amicum æstimo, per cuius linguam ante apparitionem districti iudicis meæ maculas mentis tergo. Illud autem, frater dulcissime, quod tribulationibus pressum te legere posse abnegas, minus ad excusationem idoneum puto, cum Paulus dicat: *Quaecumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus*. Si igitur ad consolationem nostram sacra scriptura præparata est, tanto magis eam debemus legere, quanto magis nos conspiciamus sub tribulationum fasce lassari. Si vero in ea solummodo sententia est fidendum, quam in epistola vestra posuistis, qua Dominus dicit: *Cum tradent vos, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*. Sacra ergo ad nos eloquia frustra mandata sunt, quia repleti spiritu verbis exterioribus non egemus. Sed aliud est, frater carissime, quod angustiati persecutionis tempore absque dubitatione credere, aliud quod in tranquillitate ecclesiæ agere debemus. Oportet enim nos per spiritum hunc modo legendo percipere quæ possumus, si cõtigerit causa in nobis esse, etiam patiendò demonstrare. Valde vero in epistola vestra gaudius sum, quod vos exhortationi studium dare fatemini. In

hoc

Rom. 14.

Rom. 15.

Matth. 10.

hoc etenim scio quia curam vestri ordinis solerter agitis, si ad auctorem vestrum & alios trahere curatis. Quod autem in eodem loco dicitis vos mei similes non esse, post obortam laticiam me illico contristastis; quia laudes meas per irrisionem dici existimo, quas per veritatem minime recognosco. Ago autem omnipotenti Deo gratias, quia per vos quidem hæretici ad sanctam ecclesiam reuocantur. Sed curare vobis necesse est, ut ipsi quoque, qui intra sanctæ ecclesiæ gremium continentur, ita vivant, quatenus eius aduersarii prauis moribus non existant. Nam si non diuino desiderio, sed terrenis cupiditatibus voluptatibusque deferuiunt, intra eius gremium filii alieni nutriuntur. Quod autem vos fatemini ecclesiasticos ordines ignorare non posse, ego quoque hoc de vobis per omnia scio, atque idcirco valde contristor: quia cum rerum ordinem scitis, in me, quod peius est, sciendo deliquistis. Postquam enim ad beatitudinem vestram, & decessoris mei, & mea in causa Honorati archidiaconi scripta directa sunt, tunc contempta vtriusque sententia præfatus Honoratus proprio gradu priuatus est. Quod si quilibet ex quatuor patriarchis fecisset, sine grauissimo scandalo tanta contumacia transire nullo modo potuisset. Tamen postquam fraternitas vestra ad suum ordinem rediit, nec ego meæ, nec decessoris mei iniuriæ memor sum. Quod vero dicitis nostris temporibus de-

Grat. 15. qu.
2. cap. 10.

bere seruari quæ a meis quoque prædecessoribus tradita atque custodita sunt, absit hoc a me, ut statuta maiorum confacerdotibus meis in qualibet ecclesia infringam; quia mihi iniuriam facio, si fratrum meorum iura perturbo. Sed cum responsales vestri aduenerint, quæ inter vos & præfatum Honoratum archidiaconum sint gesta cognoscam, & ex ipso meo examine perpendetis, quia si pars vestra per iustitiam fulta est, nihil aduersi a me perfere-
tis, sicut nec ante pertulistis. Sin vero sæpefato Honora-

Grat. 24.
qu. 3. c. 25.

to archidiacono in assertionem suam iustitia suffragatur, ex eius absolutione monstrabo; quia personas etiam quas noui in iudicio non agnosco. De excommunicationis vero articulo, quæ tamen interposita conditione gradus, secundo vel tertio iam ut ita dicam, ex necessitate subiuncta est, beatitudo vestra immerito queritur, cum

Concil. Tom. 13.

Mm

2. Cor. 10.

Paulus apostolus dicat: *In promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam.* Sed ista iam transeant, ad nostra redeamus. Si enim recte agit, ego domno Natali non possum coniunctus non esse, cuius me affectui valde esse debitorem noui.

EPISTOLA XXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SCYLLATINVM.

Visitationem ecclesiarum Tauriatinensis & Turritanæ imponit.

Gregorius Ioanni episcopo Scyllatino.

Ioan. diac.
libro 3. c.
22.

OBITVM Paulini Tauriatinensis ecclesiæ, sed & illius Turritanæ ecclesiæ antistitum, directa relatio patefecit. Quapropter visitationis destitutarum ecclesiarum fraternitati tuæ operam solenniter delegamus, quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouectionibus clericorū, redditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid illud est, in patrimonio eiusdem a quoquā præsumatur ecclesiæ. Et ideo fraternitas tua ad prædictas ecclesias ire properet, & assiduis adhortationibus clerum plebemque earumdē ecclesiarum admonere festinet, vt remoto studio, vno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis Canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & directionis tuæ testimonio litterarum ad nos veniat consecrandus. Commonentes etiam fraternitatem tuam, vt nullum de altera eligi permittas ecclesia, nisi forte inter clericos earumdem ciuitatum, in quibus visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus, quod euenire non credimus, potuerit inueniri: prouisurus ante omnia, ne ad hoc cuiuslibet conuersationis vel meriti laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinis tui, quod absit, incurras. Monasteria autem si qua sunt in ipsius parochia constituta, sub tua cura disposito, neque quousque illic prius fuerit episcopus ordinatus, esse concedimus, vt sollicitudinis tuæ vigilantia, proposito suo congrua, Deo iuuante, actione respondeat. Data pridie Kalendas Martii, indictione decima.

Grat. dist.
61. cap. 11.

EPISTOLA XXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD DOMINICVM EPISCOPVM CARTHAGINENSEM.
 Gratiarum actiones reddit, & de cura pastoralis admonet,
 & de ecclesiasticis priuilegiis.

Gregorius Dominico episcopo Carthagenensi.

PER L A T A S ad nos serius per Donatum atque Quod-
 vult deum reuerendissimos fratres & coepiscopos no-
 stros, nec non & Victorem diaconum, vel Angelum nota-
 rium vestræ fraternitatis epistolas, summa cum gratulatio-
 ne suscepimus. In quarum etsi nos sustinuisse dispendium
 tarditate putauimus, tamen de vberiori reperimus carita-
 te compendium, vt hac dilatione temporis non interrupta
 videatur, sed nutrita dilectio: quam miserante Domino,
 contemplatione sacerdotii, lectionis vsu, ætatisque in vo-
 bis cognoscimus iam maturitate fundatam. Non enim
 tam large de te fluere, si in tuis plurimas atque vberimas
 venas mentibus non haberet. Hanc ergo matrem custo-
 demque virtutū, sanctissime frater, inconcussa stabilitate
 teneamus. Nullæ in nobis eam subdolorum linguæ immi-
 nuant, nullæ antiqui hostis insidiæ corrumpant. Hæc nam-
 que diuisa iungit, & coniuncta custodit: hæc humilia sine
 tumore subrigit: hæc erecta sine deiectione submittit.
 Per hanc vniuersalis ecclesiæ vnitas, quæ est compago
 corporis Christi, exæquatione mentis gaudet in singu-
 lis, cum sit ei disparilitas in diuersitate membrorum. Per
 hanc eadem membra & alieno gaudio in suis afflictæ exi-
 liunt, & alienis mœroribus etiam in suis læta contabe-
 scunt. Teste enim magistro gentium, dum *si quid patitur* 1. Cor. 12.
unum membrorum, compatiuntur cetera membra: & si gloria-
tur unum membrum, congaudent omnia membra: vos non am-
 bigo de nostra perturbatione ingemiscere, cum nos om-
 nino certum sit de vestra pace gaudere. Quod vero or-
 dinationi nostræ fraternitas vestra congaudet, affectum
 mihi integerrimæ caritatis exhibet. Sed ex considera-
 tione huius ordinis mentem meam, fateor, transuerbe-
 rat vis doloris. Graue namque est pondus sacerdotii:
 prius quippe est sacerdoti necesse, vt ceteris ad exemplum

Luc. 19.

Psal. 138.

Grat. 25. qu.
1. cap. 8.
Polyc. 3. li-
bro tit. 15.
Ioan. diac.
libro 4. tit.
1. vit.

viuat, ac deinde seruandum, vt mentem per ostensa exem-
pla non eleuet. De prædicationis semper ministerio cogi-
tet: intentissimo timore considerans, quod recessurus ad
percipiendum regnum Dominus & talenta seruis distri-
buens, dicat: *Negotiamini, dum venio.* Quod profecto nego-
tium tunc vere nos agimus, si viuendo & loquendo proxi-
morum animas lucramur, si infirmos quosque cælestis re-
gni gaudia prædicando in superno amore roboramus, si
proteruos ac tumidos gehennæ supplicia terribiliter info-
nando flectimus, si nulli contra veritatem parcimus, si su-
pernis amicitiiis dediti humanas inimicitias non timemus.
Quod nimirum exhibens, quasi quoddam se sacrificium
obtulisse Deo Psalmista nouerat, cum dicebat: *Nonne qui
oderant te, Deus, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam?
Perfecto odio oderam illos, & inimici facti sunt mihi.* Sed ad hoc
ego pondus meæ infirmitatis expauesco, & quod accepto
regno paterfamilias redeat rationem nobiscum positurus,
aspicio. Sed qua eum mente sustineo, cui de suscepto nego-
tio animarum lucrum aut nullum, aut pene nullum repor-
to? Tua ergo me oratione, frater carissime, adiuua, & quæ
de me formidare me conspicias, in temetipso quotidie ti-
more prouidæ sollicitudinis pensa. Per caritatis quippe
compagem, & tua sunt quæ de me loquor, & mea quæ te
agere concupisco. De ecclesiasticis vero priuilegiis, quod
vestra fraternitas scribit, hoc postposita dubitatione te-
neat, quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque
ecclesiis sua iura seruamus. Nec cui libet, fauente gratia,
vltura quam meretur impertior, nec vlli hoc quod sui iuris
est ambitu stimulante derogo, sed fratres meos per omnia
honorare cupio, sicque studeo honore singulos subuehi,
dummodo non sit quod alteri iure ab altero possit oppo-
ni. Responsalium vero vestrorum moribus valde con-
gaudeo: in quibus mihi ostensum est quantum me diligi-
tis, qui ad me electos fratres & filios transmisistis. Data de-
cimo Kalendas Augusti, indictione decima.

LIBRI SECVNDI PARS ALTERA.

Indictione XI. anno ordinationis eius III.

EPISTOLA I.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SVBDIACONVM CAMPANIÆ.

De persecutione Pauli episcopi.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

QVALE in castello Luculano sit scelus in Paulum fratrem & coepiscopum nostrum commissum, directa nobis fecit relatio manifestum. Et quia his diebus Scholasticus vir memorabilis, Campaniæ iudex hic præfens inuentus est, specialiter ei iniunximus, vt tantæ peruerſitatis insaniam districta debuisset emendatione corrigere. Sed quia nunc prædictæ relationis portitor nos vt personam dirigeremus admonuit, ideo Epiphanium subdiaconum illuc direximus, qui vna cum præfato iudice a quibus excitata sit, vel commissa seditio, inuestigare ac cognoscere possit, & digna ultione vindicare. Experientia ergo tua ita tota virtute in hac causa solatiari festinet, quatenus & cognosci veritas, & in delinquentes valeat vindicta procedere. Quoniam igitur mancipia gloriosæ Clementiæ in eodem scelere interfuisse, & voces quæ seditionem commouerent iactitasse dicuntur; si ita est, districtè ea imminenti ultioni substerne, nec pro persona illius sit vestra seueritas remissior: quia tanto amplius ferienda sunt, quanto, vtpote nobilis feminae pueri, ex sola superbia deliquerunt. Sed & illud subtili vos oportet indagatione perquirere, vtrumne prædicta femina in tanta habuerit sceleris immanitate consilium, aut si cum eius est scientia perpetratum: vt quam sit periculosum non solum manibus, sed etiam in sacerdotem verbis excedere, ex nostra cuncti possint defensione cognoscere. Si quid enim in hac causa lentatum fuerit, vel omissum, ad tuam culpam, ac potius cognoscas pertinere periculum: nec aliquem apud nos excusationis locum inuenies. Nam quanto te apud nos res ista, si districtissime fuerit perſcrutata & emendata, commendat; tanto si lentata fuerit, nostram

M m iij

Ino p. 16. c.
69.

contra te scito indignationem exacui. Mancipia autem si qua de cetero in monasterio sancti Seuerini, vel in alia ecclesia eiusdem castelli de ciuitate refugerint, mox vt ad notitiam tuam peruenerit, nullo modo illic ea immorari permittas, sed intra ciuitatem in ecclesiam reuocentur: & si iustam contra dominos suos querelam habuerint, cum congrua ordinatione de ecclesiis exire necesse est. Si vero venialem culpam commiserint, dominis suis accepto de venia sacramento sine mora reddantur.

EPISTOLA II.

GREGORII PAPÆ I.

AD PAVLVM EPISCOPVM.

Consolatoriam scribit epistolam.

Gregorius Paulo episcopo.

LICET non mediocriter nos contristauerit cognita, quam es perpeffus, iniuria; habemus aliquam tamen consolationis materiam, quod laudem tuam huic rei inesse cognouimus, ob id quod pro æquitatis reëtitudine hoc, quantum directa nobis patefecit relatio, pertulisti. Vt ergo ad maiorem fraternitatis tuæ gloriam applicetur, hæc res constantiam tuam nec frangere, nec a via debet veritatis auertere. Nam maior in sacerdotibus merces est, in veritatis tramite etiam post iniurias permanere. Ac ne tantæ impietatis infania inulta remaneat, & in peius indisciplinatio perniciosâ prorumpat, Scholastico viro memorabili Campaniæ iudici, quia hic præsens inuentus est, vt hæc digna coercionem vindicare debuisset, iniunximus. Sed quia homines tui a nobis, vt personam dirigeremus, petiuerunt, propterea Epiphanium subdiaconum illuc nos transmisisse cognosce, qui vna cum superscripto iudice inuestigare valeat accognoscere veritatem, quatenus in eos a quibus tantum nefas immissum constiterit vel perpetratum, sua instantia dignam faciat exerceri vindictam.

EPISTOLA III.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM ABBATEM.

De Bonifacio præposito, de tunica sancti Ioannis, de causa Floriani, de cura animarum, de hospitibus, & de pauperibus.

Gregorius Ioanni abbati.

PETIIT dilectio tua, vt frater Bonifacius in monasterio tuo a te debeat ordinari præpositus: quod ego valde miratus sum, quia ante factum non est. Nam ex quo illum tibi dari feci, iam eum ordinare debuisti. De tunica vero sancti Ioannis omnino grate suscepi, quia sollicitus fuisti mihi indicare. Sed studeat dilectio tua mihi ipsam tunicam, aut quod melius est, eundem episcopum, qui eam habet, cum clericis suis, & cum ipsa ad me transmittere; quatenus & benedictione tunicæ perfruamur, & de eodem episcopo vel clericis mercedem habere valeamus. Causam vero, quæ cum Floriano vertitur, incidere volui, etiam ei vel octoginta solidos mutuos dedi. Quos ille credo disponit sibi pro monasterii debito recompensari, & omnino volo eandem causam decidi: quia Stephanus chartularius dicitur imminere, vt eam prædictus Florianus in publico transferat, & graue nobis est cum publico litigare. Vnde necesse est nobis aliquid cedere, vt possimus eandem causam ad compositionem perducere. Quod dum factum fuerit, dilectioni tuæ, Deo auxiliante, nuntiabimus. De fratrum vero animabus omnino esto sollicitus. Sufficiat iam quod opinio monasterii per vestram negligentiam inquinata est. Non frequenter foras egrediaris. In causis istis procuratorem institue, & tu ad lectionem atque orationem vaca. De hospitalitate esto sollicitus: quantum potes, pauperibus largire: ita tamen vt serues quod Floriano restitui debeat. In ipsis autem fratribus monasterii tui quos video, non inuenio eos ad lectionem vacare. Vnde considerare necesse est quantum peccatum est, vt ex aliena oblatione Deus vobis alimoniam transmiserit, & vos mandata Dei discere negligatis. De sex vero vnciis domus, si authenticam chartulam non vi-

Ioan. diac.
lib. 3. c. 69.

demus aut exemplaria, nil possumus facere. Sed Florentino Dei famulo præceptum transmisi, ut si ei veritas constiterit, easdem sex uncias vobis restituat. Quibus restitutis, reliquas sex uncias aut in emphyteosim damus, aut in reditus commutamus.

EPISTOLA IV.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONIFACIUM EPISCOPUM REGIENSEM.

De humanis laudibus vitandis.

Gregorius Bonifacio episcopo Regiensi.

QUIBUSDAM venientibus agnoui fraternitatem tuam misericordiarum operibus vehementer insistere, atque 1. Thess. 3. omnipotenti Deo gratias retuli, quia iuxta egregii prædicatoris vocem, nunc vivimus, si vos statis in Domino. Sed illud, fateor, non leuiter mentem meam momordit, quod eadem opera multis vos ipsi nuntiastis: ex qua re collegi quod mens vestra non studeat Dei oculis, sed humano iudicio placere. Vnde necesse est, frater carissime, ut cum bona exterius agis, hæc interius cum magna cautela custodias: ne appetitus placendi hominibus subrepat, & omnis labor boni operis incassum fiat. Nos enim qui sumus, quibus placere ab hominibus quaeritur? Quid namque aliud quam pulvis & cinis sumus? Sed illi tua fraternitas placere desideret, qui & non longe est, ut appareat, & omne quod retribuerit finem nullo modo habebit.

Mense Octobri, indictione undecima.

EPISTOLA V.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRUM SUBDIACONUM CAMPANIÆ.

De violentiis laicorum reprimendis.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

SICUT in iudiciis laicorum priuilegia turbare non cupimus, ita eis præiudicantibus, moderata te volumus auctoritate resistere. Violentos namque laicos coercere non contra leges est agere, sed legi ferre subsidium. Quia igitur

igitur Deusdedit gener Felicis de Orticello præsentium latrici violentiam dicitur irrogasse, præfatamque rem illicitè detinere, ita vt viduitatis eius deiection non misericordiam prouocare, sed eius inueniatur roborare malitiam; præcipimus experientiæ tuæ, vt tam contra præfatum virum, quam in ceteris causis, in quibus se asserit præfata femina præiudicium sustinere, nostræ ei solatium tuitio- nis impendas, nec a quolibet eam prægrauari permittas: ne vel ea quæ tibi salua tamen æquitate mandantur in aliqua inueniaris parte negligere, vel viduis aliisque paupe- ribus, dum illic auxilium non inueniunt, ex huius itineris profligentur longinquitate dispendia.

EPISTOLA VI.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM PRIMÆ IVSTINIANÆ.

De iniusta condemnatione Hadriani episcopi.

Gregorius Ioanni episcopo primæ Iustinianæ.

POST longas tribulationes suas quas Hadrianus Theba- næ ciuitatis episcopus a consacerdotibus suis, velut ab hostibus, pertulit, in Romanam ciuitatem confugit. Et licet aduersus Ioannem Larissæum episcopum eius fuisset prima suggestio, non ab eo in causis pecuniariis referuatis legibus iudicatum; tamen post hæc magis contra perso- nam fraternitatis tuæ, a qua non iuste se a sacerdotii gradu flagitabat esse deiectum, grauissime querebatur. Sed nos, indiscussis petitionibus non credentes, eadem quæ apud Ioannem fratrem & coepiscopum nostrum, vel quæ apud fraternitatem tuam sunt acta, relegimus. Et quidem de memorati Ioannis episcopi Larissæi iudicio, quod fuerat appellatione suspensum, satis & piissimi rerum domini ad Corinthi episcopum missis iussionibus decreuerunt. Et nos quoque per præsentium latores epistolis nostris, ad præfatum Ioannem Larissæum directis, Christo au- xiliante, decreuimus, cum diuersi * discrepatione iudicii, cuius examinationem tibi imperialia iussa tradiderant, & inspecta gestorum apud Ioannem episcopum de crimi- nalibus habitorum serie ventilatis, reperimus prope ni- hil te, quod ad nominatas indictasque sibi causas attinuit,

*al. discre-
patione*Concil. Tom. 13.*

N n

exquisisse, sed machinationibus quibusdam testes aduersus Demetrium diaconum in damnatione eiusdem episcopi produxisse. Qui eum de illo, quod nec audiri fas est, testimonium dicentem se audisse perhiberent. Quod dum præsens Demetrius contradiceret se dixisse, aduersus sacerdotalem morem disciplinamque canonicam deiectum honore suo diaconum proconsuli prouinciæ tradidisse. Qui cum multis laniatus verberibus aduersus episcopum suum forsan aliqua potuisset tormentorum necessitate mentiri, usque ad finem negotii nihil eum de quibus interrogabatur penitus inuenimus fuisse confessum. Sed nec alia in gestis ipsis, siue per depositionem testium, siue per Hadriani professionem, quod ei potuisset obesse, reperimus. Sed tantum fraternitas tua, nescio quo mentis motu, diuino humanoque iure contempto, abruptam protulit in eius damnatione sententiã: quæ licet non esset appellatione suspensa, contra leges tamen Canonesque prolata, ipso non poterat iure subsistere. Postquam autem ex abundanti appellationem tibi constat esse porrectam, mirati sumus cur nec homines tuos, secundum cautionem Honorato diacono nostro per responsales tuæ ecclesiæ expositam, qui tui iudicii rationem potuissent reddere, transmisisti. Quod factum te vel de contumaciã, vel de conscientiæ trepidatione redarguit. Si igitur hæc quæ nobis aperta sunt veritate vallantur, quoniam occasione virium nostrarum consideramus vos iniusta præsumere, de his alias, secundum id quod a nobis deliberatum fuerit, Christo auxiliante decernemus. Quod vero ad præsens attinet, cassatis prius atque ad nihilum reductis prædictæ sententiæ tuæ decretis, ex beati Petri principis apostolorum auctoritate decernimus, triginta dierum spatio te sacra communione priuatum, ab omnipotenti Deo nostro tanti excessus veniam cum summa poenitentia ac lacrymis exorare. Quod si hanc sententiam nostram te cognouerimus implexisse remissius, non iam tantum iniustitiam, sed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoscas, adiuuante Domino, seuerius puniendam. Præfatum vero Hadrianum fratrem & coepiscopum nostrum ex tua sententia, vt diximus, nequaquam Canonibus neque legibus existente damnatum, in suum locum atque ordinem reuerti Christo comitante disponi-

Grat. 24.
q. 3. c. 6.

mus: vt nec illi fraternitatis tuæ noceat contra iustitiæ tramitem prolata sententia, nec caritas tua pro placanda futuri indignatione iudicis incorrecta remaneat.

EPISTOLA VII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM LARISSÆVM.

De iniusta condemnatione Hadriani.

Gregorius Ioanni episcopo Larissæo.

FRATER noster Hadrianus, Thebanæ ciuitatis episcopus, ad Romanam urbem veniens lacrymabiliter est conquestus, de quibusdam capitulis se a fraternitate tua, nec non a Ioanne primæ Iustinianæ vrbis episcopo, non legitime neque canonice condemnatū. Cumque per diuturnum tempus nullam diuersæ partis videremus huc aduenire personā, quæ eius debuisset obiectionibus respondere, necessario cognoscendæ veritatis intuitu, ea quæ penes vos acta sunt relegenda tradidimus. Ex quibus cognouimus Ioannem atque Cosmam diaconos, vnum pro lubrico corporis, alterum pro fraudibus ecclesiasticarū rerum proprio depulso officio, de pecuniariis criminalibusque capitulis aduersus eum piissimis nostris imperatoribus suggessisse. Qui per iussiones suas te voluerunt, seruata videlicet iuris Canonumque districtione, cognoscere; ita vt de pecuniariis quidem ferres firmam iure sententiam: de criminalibus vero, eorum clementiæ, habita subtilius examinatione suggereres. Quod si tam rectas iussiones tua fraternitas rectis quoque mentibus accepisset, nunquam viros pro suis excessibus proprio amotos officio, atque iam inimicantis animi, ad accusationem passim sui suscepisset episcopi; maxime cum ex suggestione piissimis dominis oblata, eorum sit detecta fallacia: quia cum consensu omnium clericorum hæc contra suum pontificē se suggessisse professi sunt. Post hæc tamen, vt breuiter quædam strictimque quæ a quod te sunt acta percurram, primum capitulum penes fraternitatem tuam motum est Stephani Thebani diaconi: cuius vitam quasi sciens turpissimam Hadrianus episcopus, non eum sui ordinis honore priuauerat. Quod capitulum, nullus deductorum testium ad

Grat. 16. qu.
1. c. 52. Po-
lyc. lib. 1.
tit. 7.

Concil. Tom. 13.

Nn ij

Hadriani episcopi dicit peruenisse notitiam: nisi quod solus Stephanus turpis vitæ suæque professione damnabilis dicitur esse confessus. Secundum capitulum aduersus eum videtur esse propositum, de infantibus eius iussu a sacri baptismatis susceptione prohibitis, atque ita inabluta sorde peccati defunctos in tenebris. Sed nullus aduersus eum deductorum testium confessus est nosse se tale aliquid ad Hadriani episcopi peruenisse notitiam, sed a matribus infantum, quarum viri remoti pro culpis, ut dicitur, ab ecclesia fuerant, se cognouisse dixerunt. Sed nec in baptizatos eos mortis tempus professi sunt occupasse, sicut accusatorum continebat inuidiosa suggestio: cum in Demetriade ciuitate baptizatos eos esse constiterit. Et hæc quidem de criminalibus causis. De pecuniariis vero qualiter a te fuerit iudicatum, inquisitio deputatorum a principe virorum piissima iussione serenissimis principibus attestatur. Nam cum tuam sæpefatus Hadrianus suspendisset appellatione sententiam, quantum ex quatuor testium depositionibus apud Ioannem primæ Iustinianæ episcopum prolatis agnouimus, arctissima detrusus custodia libellum, in quo obiecta sibi confiteretur capitula, tuæ coactus est fraternitati porrigere. Qui quidem in porrecto a se libello de pecuniariis inuenitur tuæ consensisse sententiæ. Criminalia vero medio quodam dubioque verborum calle transcurrit, ut & tua quibusdam subiectis nebulis frustraretur intentio, & ipse porro a confessione imperplexæ locutionis obscuritate refugeret. Cumque porrecta appellatio per homines eius, ceteraque quæ penes te gesta sunt piissimis fuissent deportata principibus deputatis: ut diximus, Honorato diacono sedis nostræ, & Sebastiano glorioso antigrafo, cunctisque examinatis subtiliter a serenissimis est dominis ab omnibus iussionibus absolutus. Sed nescio quibus machinationibus exquisitis alia rursus est principalis iussio elicitæ, ut de cunctis antefatis capitulis Ioannes primæ Iustinianæ episcopus requirens subtiliter iudicaret. In cuius iudicio omnes clerici Hadriani episcopi, & Demetrius diaconus inter tormenta confessus est, omnem hanc contra Hadrianum episcopum calumniam, fraternitatis tuæ machinatione confectam. Nec aliqua de capitulis ipsis, quæ in tua audientia criminaliter obie-

Grat. 16.
q. 1. c. 52.
Ioan. diac.
libro 4. cap.
26.

Et fuerant, Hadriano episcopo sunt probata. Sed pro-
 uenit alia contra Canones ac leges in Demetrio diacono
 eius, aliisque personis crudelis atque dolorosa discus-
 sio, in qua nihil pene repertum est, ex quo saepe memora-
 tus Hadrianus damnari legitime debuisset, sed magis ex
 quo potuisset absolui. Sed de Ioanne primæ Iustinianæ
 urbis antistite, ac de nequissimo eius damnandoque iu-
 dicio alias sumus iuuante Domino tractaturi. Hadria-
 num vero episcopum reperimus, & tuo contra sacerdo-
 tales mores odio laborasse, & nullo iure pecuniariis in
 causis eum fraternitatis tuæ condemnatum fuisse senten-
 tia. Quia igitur & ab antefato Ioanne primæ Iustinianæ
 episcopo contra ius Canonesque depositus, honoris sui
 gradu carere non potuit, in sua eum reformari ecclesia,
 atque in propriæ dignitatis ordinem decreuimus reuo-
 cari. Et cum oportuisset te ex eo dominici corporis com-
 munionem priuari, quod admonitione sanctæ memoriæ
 decessoris nostri contempta, per quam eum ecclesiam-
 que eius de tuæ iurisdictione potestatis exemit, rursus in
 eis aliquid tibi iurisdictionis seruare præsumpseris: tamen
 nos humanius decernentes, communionisque tibi sacra-
 mentum interim conseruantes, decernimus ut fraternitas
 tua ab eo ecclesiaque eius omnem antehabita suæ pote-
 statem iurisdictionis absteineat, & secundum scripta deces-
 soris nostri, si qua causa vel fidei, vel criminis, vel pecunia-
 ria aduersus præfatum Hadrianum confacerdotem no-
 strum potuerit euenire, vel per eos qui nostri sunt vel fue-
 rint in vrbe regia responsales, si mediocris est quæstio cog-
 noscatur, vel huc ad apostolicam sedem, si ardua est, de-
 ducatur, quatenus nostræ audientiæ sententia decidatur.
 Quod si contra hæc quæ statuimus, quolibet tempore, seu
 qualibet occasione, vel surreptione venire tentaueris, sa-
 cra scias te communionem priuatum; nec eam te, excepto
 ultimo vitæ tuæ tempore, nisi concessa Romani pontificis
 decernimus iussione percipere. Hæc enim consona sanctis

Grat. 25. q.
 1. cap. 8.

annectimus literis, sine aliqua ei dilatione fraternitas tua restituat. De quibus si qua inter vos quæstio vertitur, volumus ut apud responsalem nostrum in vrbe regia ventiletur.

EPISTOLA VIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD NATALEM EPISCOPVM SALONITANVM.

Vt non deponatur episcopus nisi in Conuentu episcoporum.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

Ioan. diac.
lib. 4. c. 28.

CVM cuncta negotia indagandæ sollicitudine veritatis indigeant, tum quæ ad deiectionem sacerdotalium graduum pertinent districtius sunt trutinanda: in quibus non tam de humanis constitutis, quam de diuinæ quodammodo benedictionis refragatione tractatur. Quæ res quoque nos in Florentii Epidauritanæ ciuitatis episcopi persona ad exhortationem vestræ fraternitatis admonuit. Nuntiatum siquidem nobis est, a quibusdam fuisse eum in causis criminalibus accusatum: & nullis canonicis probationibus exquisitis, nec sacerdotalis Cōcilii præueniente iudicio eum ab honoris officio, non iure, sed auctoritate depositum. Quia ergo non potest quemquam episcopatus gradu, nisi iustis ex causis, concors sacerdotum summouere sententia; hortamur fraternitatem vestram, ut præfatum virum ex eodem, in quo detrusus est, eiici faciatis exilio, causamque eius episcopali disceptatione perquiri. Et si in his in quibus accusatur canonica fuerit probatione conuictus, canonica procul dubio est ultione plectendus. Quod si alias quam de eo æstimatum est synodali fuerit inquisitione compertum, necesse est ut criminatores iusti districtiōnem iuris exhorreant, & in criminato innocentia suæ seruentur illibata suffragia. Executionem verò antefati negotii Antonino subdiacono nostro ex nostra præceptione mandauimus; quatenus eius instantia & quæ sunt legibus Canonibusque placita decernantur, & decreta, iuuante Domino, mancipientur effectui.

EPISTOLA IX.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTONINVM SVBDIACONVM.

De Florentio episcopo iniuste deposito.

Gregorius Antonino subdiacono.

PERVENIT ad nos Florentium Epidauritanæ ciuitatis episcopum, præreptis prius rebus eius, pro quibusdam non approbatis criminibus sine sacerdotali Concilio fuisse damnatum. Et quia non debet is pœnam sustinere canonicam, in cuius damnatione non est canonica prolata sententia; præcipimus experientiæ tuæ vt Natali fratri & coepiscopo nostro debeas imminere, quatenus supradictū virum de eodem eiici faciat quo nunc dicitur detrusus exilio. Conuocatoque episcoporum Concilio, si hæc in quibus accusatus est canonice fuerint approbata, præfati Natalis fratris & coepiscopi nostri volumus in eum proprium robur obtinere sententiam. Sin autem generali fuerit iudicio absolutus, nec eum deinceps cuiuslibet præiudicio subiungere permittas: & præfatæ res districta tuæ sollicitudinis restituantur instantia. Necesse est ergo, vt quanto grauiora talium negotiorum perpendis pondera, tanto ea maturiori vigilantiorique studeas executione complere.

Grat. ii.
q. 3. cap. 44.

EPISTOLA X.

GREGORII PAPÆ I.

AD SABINVM SVBDIACONVM.

De Calchedonenſi Synodo, & de aliis tribus Synodis recipiendis.

Gregorius Sabino subdiacono.

EXEVNTES maligni homines turbauerunt animos vestros, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, astruentes quod aliquid de sancta Calchedonenſi Synodo piæ memoriæ Iustiniani temporibus sit imminutum, quam omni fide omnique deuotione veneramur. Et sic quatuor Synodos sanctæ vniuersalis ecclesiæ sicut quatuor libros sancti euangelii recipimus. De personis vero de quibus post terminum Synodi ali-

Ioan. diac.
libro 4. c.
59. vit.

quid actum fuerat, eiusdem piæ memoriæ Iustiniani temporibus est ventilatum: ita tamen, vt nec fides in aliquo violaretur, nec de eisdem personis aliquid aliud ageretur, quam apud eandem sanctam Calchedonensem Synodum fuerat constitutum. Anathematizamus autem si quis ex diffinitione fidei, quæ in eadem Synodo prolata est, aliquid imminuere præsumit, vel quasi corrigendo eius sensum mutare: sed sicut illic prolata est, per omnia custodimus. Te ergo, fili carissime, decet ad vnitatem sanctæ ecclesiæ remeare, vt finem tuum valeas in pace concludere, ne malignus spiritus, qui contra te per alia opera prauale-re non potest, ex hac causa inueniat vnde tibi in die exitus tui in aditu regni cælestis obstat.

EPISTOLA XI.

GREGORII PAPÆ I.

AD ALBANOS.

De ordinatione episcopi.

Gregorius ordini & plebi consistenti in Albano.

PROBABILIBVS desiderijs nihil attulimus tarditatis: fratrem namque & coepiscopum nostrum hominem bonum vobis ordinauimus sacerdotem.

Mense Nouembri, indictione undecima.

EPISTOLA XII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMIANVM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De causa Gregorii Agrigentini episcopi.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

PRIDEM quidem fraternitati vestræ scripseram, vt eos qui aduersus Gregorium episcopum Agrigentinæ ciuitatis aliqua dixerant, ad Romanā ciuitatem transmittere deberetis. Quod & nunc vt instantius fieri debeat præsentibus adhortamur epistolis. Vnde personas ipsas, ceteraque documenta, id est gesta & petitiones, quæ data sunt, festinate cum celeritate transmittere. Nec moram aliquam excusationemque perquiri penitus permittimus, quatenus

quatenus his in Romanam, sicut diximus, ciuitatem transmissis, sub celeritate sciamus, quid auxiliante Domino, de persona salubrius eius disponere debeamus.

EPISTOLA XIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD AGNELLVM EPISCOPVM DE FVNDIS.

Præcipit vt in Taracinensi ecclesia sit episcopus.

Gregorius Agnello episcopo de Fundis, qui nunc in ciuitate incardinatus est Taracina.

RELATIO cleri simul & populi Taracinæ degentis nos valde lætificat, ob hoc quod de tua fraternitate bona testatur. Et quia defuncto Petro pontifice suo, sibi cardinalem postulant constitui te sacerdotem, eorum vota necessario complenda esse præuidimus, quatenus & illi se gaudeant impetrasse quod postulant, & nos concessisse quod expedit videamur. Quia igitur ob cladem hostilitatis nec in ciuitate, nec in ecclesia tua est cuiquam habitandi licentia, ideo te auctoritate nostra Taracinensi ecclesiæ cardinalem constituimus sacerdotem, admonentes, vt ita de animabus populorum illic consistentium, Deo protegente, debeas esse sollicitus, quatenus callidi peruersique hostis insidiæ commisso tibi gregi qualibet arte nocere non valeant, sed sollicitudinis tuæ grex circumseptus custodia, digni se pastoris gaudeat meruisse tutamina. In tuis actibus plebi exempla bene viuendi existant. Avaritia in te vires non habeat. Tua prædicatione qui literas nesciunt quid diuinitus præcipiatur agnoscant. In Dei timore populum quemadmodum viuere possit tui mores instituant. Operibus exerce quod subiectos doces & prædicas. Actus tui in aliorum correptionem proficiant, in adiutorium sibi vitæ tuæ imitationem assumant. Sicque te in cunctis operibus exhibere festina, vt scripturam constructionemque in te habeat, quicumque aut negligit, aut non potest lectione formari. Tota igitur mentis intentione ita lucrum animarum Domino nostro facere festinato, vt digna te merces ante eius conspectum in die retributionis inueniat. Quidquid vero de prædictæ rebus ecclesiæ, vel eius patrimonio, seu cleri ordinatione promotio-

Ioan. diac.
libro 5. c. 15.
Grat. 21. qu.
1. cap. 5.
Polyc. libro
1. tit. 8.

Concil. Tom. 13.

O o

Grat. 21.
qu. 1. cap. 6.

neve, & omnibus generaliter ad eam pertinentibus, solerter atque canonice ordinare facereque prouideris, liberam habebis, quippe ut sacerdos proprius, modis omnibus facultatem. Illud quoque fraternitatem tuam scire necesse est, quoniam sic te prædictæ Taracinensis ecclesiæ cardinalem esse constituimus sacerdotem, ut & Fundensis ecclesiæ pontifex esse non desinas, nec curam gubernationemque eius prætereas: quia ita fraternitatem tuam sapediæ Taracinensi ecclesiæ, sicut præfati sumus, præesse præcipimus, ut antedictæ Fundensis ecclesiæ tibi iura potestatemve nullo modo subtrahamus.

EPISTOLA XIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD TARACINENSES.

De Agnello episcopo suscipiendo.

Gregorius clero, ordini, & plebi consistenti in Taracina.

DILECTIONIS vestræ desideria insinuata nobis, quam abstulistis, petitio reserauit, electionemque vestram valde laudauimus, quia Agnellum fratrem & coepiscopum nostrum, probatum iam meritis, cardinalem vobis constitui deprecamini sacerdotem. Et quoniam gratæ laudandæque petitioni nec effectum negari, nec moram licebat innecti, secundum desideria petitionemque vestram supradictum Agnellum directa præceptione ecclesiæ vestræ cardinalem esse statuimus sacerdotem. Pro qua re dilectionem vestram paterna adhortatione commoneo, ut ei obedientiam præbere in omnibus debeatis, quatenus caritatis vestræ solatio roboratus, curam gubernationemque ecclesiæ, quam vobis probatur petentibus suscepisse, adiuuante Domino salubriter valeat implere.

Mense Decembri, indictione undecima.

EPISTOLA XV.

GREGORII PAPÆ I.

AD SCHOLASTICVM DUCEM CAMPANIÆ.

De episcopo in Neapoli eligendo.

Gregorius Scholastico duci Campaniæ.

DVM de Neapolitanæ ciuitatis cura destitutæ sacerdotis solatio vehementius angeremur, superuenientes præsentium latores cum decreto in Florentium subdiaconum nostrum confecto, aliquid nobis in tanto cogitationum pondere * reuelationis innuerant. Sed dum præfatus subdiaconus noster refugiens ciuitatem ipsam, ordinationem suam lacrymabiliter euasisset, quasi ex maiori quadam desperatione nostram cognoscite creuisse mœstiam. Atque ideo salutantes hortamur magnitudinem vestram, vt conuocantes priores, vel populum ciuitatis, de electione alterius cogitetis, qui dignus possit cum Christi solatio ad sacerdotium promoueri. In quo decreto solenniter facto, atque ad hanc urbem transmissio, ordinatio illic tandem Christo auxiliante proueniat. Sin autem aptam non inuenietis in quam possitis consentire personam, saltem tres viros rectos ac sapientes eligite, quos ad hanc urbem generalitatis vice mittatis, quorum & iudicio plebs tota consentiat. Forsitan huc venientes, præstante Dei misericordia, talem reperient, qui vobis antistes irreprehensibiliter ordinetur, quatenus destitutæ ciuitati vestræ nec intrinsecus actuum suorum desit inspector, nec extrinsecus, adhibita sollicitudine sacerdotis, hostilibus aditus præstetur insidiis.

EPISTOLA XVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM EPISCOPVM DE VIBICIS.

Valerianum presbyterum commendat.

Gregorius Petro episcopo de Vibicis.

LICET fraternitatem tuam piis de causis non dubitemus sponte impendere, verumtamen quia proniorem eam

Concil. Tom. 13.

O o ij

nostra fieri arbitramur epistola; idcirco presentibus tibi indicamus apicibus, horum latorem Valerianum presbyterum pro redemptione captiuorum in illas partes aduenisse: cui tanto enixius in omnibus debetis ferre solatium, quanto eum mercedis intentione longinqui itineris laborem assumpsisse cognoscitis. Sic enim & hic quod intendit te adiuvante perficiet, & fraternitas tua pro impenso solamine magnam apud Deum, sicut desiderat, retributionem inueniet.

Mense Ianuario, indictione undecima.

EPISTOLA XVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD GRATIOSVM SVBDIACONVM.

De possessionibus Floræ abbatisæ reddendis.

Gregorius Gratioſo ſubdiacono.

Grat. 12. qu.
2. cap. 75.
Anf. libro
5. cap. 32.

RELIGIOSAM vitam eligentibus congrua nos oportet consideratione prospicere, ne cuiusdam necessitatis occasio aut desides faciat, aut robur, quod absit, conuersationis infringat. Idcirco presenti tibi auctoritate precipimus, quatenus domum positam in hac vrbe, regione quarta, iuxta locum qui appellatur, Ad gallinas albas, vel hortum iuris sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui Deo auctore præsidemus, in qua Campana quondam vxor Patrii mansisse dignoscitur, simul & hortum atque hospitia quæ intra eandem domum ianua concludit, Floræ abbatisæ debeas tradere, proprietatis iure procul dubio possidendam. In qua domo monasterium virginum, ubi cum congregatione sua habitare possit, Christo queat adiuvante construere: vt tam ipsa, quam etiam quæ in eius loco honoreque successerit, prædictam domum & hortum cum omnibus ad se pertinentibus, sicut diximus, quieto inconcussoque iure, a nobis pietatis consideratione concessa, valeat possidere.

EPISTOLA XVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEODORVM CONSILIARIVM.

Acosimum puerum dono dat per epistolam.

Gregorius Theodoro consiliario.

ECCLESIASTICIS vtilitatibus defudantes ecclesiastica
 dignum est remuneratione gaudere, vt qui se volun-
 tarius obsequiorum necessitatibus sponte subiiciunt, digne
 nostris prouisionibus consolentur. Quia igitur te Theodo-
 rum virum eloquentissimum consiliarium nostrum man-
 cipiorum cognouimus ministerio destitutū, ideo puerum
 nomine Acosimum, natione Siculum, iuri dominioque
 tuo dari tradique præcipimus. Quem quoniam traditum
 ex nostra voluntate iam possides, huius te necesse fuit scri-
 pti pro futuri temporis testimonio ac robore largitantis
 auctoritate fulciri; quatenus Domino protegente secure
 eum semper & sine vllius retractationis suspicione, quip-
 pe vt dominus, valeas possidere. Neque enim quemquam
 fore credimus, qui tam paruam largitatem, pro tua tibi
 deuotione concessam, desideret vel tentet vllō modo re-
 uocare: cum vno eodemque tempore, & verecundum
 sit a decessoribus bene gesta resoluerē, & verecundum
 sit docere ceteros in sua quandoque resolutoriam profer-
 re largitate sententiam.

Grat. 12. q.
 2. c. 67. Po-
 lyc. lib. 3.
 tit. 13.

EPISTOLA XIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SVBDIACONVM CAMPANIÆ.

Vt de reliquiis sancti Seuerini transmittat.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

COR nostrum pia diuinitatis inspiratione compungi-
 tur, loca quondam execrandis erroribus deputata, in
 catholicæ religionis reuerentiam dedicare. Quia igitur ec-
 clesiam positam iuxta domum Merulanam regione ter-
 tia, quam superstitio diu Ariana detinuit, in honorem
 sancti Seuerini cupimus consecrare, experientia tua re-
 liquias beati Seuerini summopere debita cum veneratio-

O o iij

ne transmittat ; quatenus quæ nostris animis perficienda decreuimus, implere omnipotentis gratia suffragante possimus.

EPISTOLA XX.

GREGORII PAPÆ I.

AD GRATIOSVM EPISCOPVM NVMENTANVM.

Curam committit ecclesiæ sancti Anthemii.

Gregorius Gratioſo episcopo Numentano.

Ioan. diac.
lib. 3. c. 15.

POSTQVAM hostilis impietas diuersarum ciuitatum, ita peccatis facientibus, desolauit ecclesias, vt reparandi eas spes nulla populo deficiente remanserit, maiori valde cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus, reliquæ plebis, nullo pastoris moderamine gubernante, per deuia fidei hostis callidi, quod absit, rapiantur insidiis. Huius ergo rei solitudine sæpe * commoti, hoc nostro sedit cordi consilium, vt vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoque fraternitati tuæ curam gubernationemque sancti Anthemii ecclesiæ, in Curium Sabinorum territorio constitutæ, præuidimus commitendam, quam tuæ ecclesiæ aggregari vnique necesse est : quatenus vtrarumque ecclesiarum sacerdos recte Christo adiuuante possis existere, & quæque tibi de eius patrimonio, vel de cleri ordinatione seu promotione vigilanti ac canonica visa fuerint cura disponere, quippe vt pontifex proprius, liberam habebis ex præſenti nostra permissione licentiam. Quapropter, frater carissime, dominicorum reminiscens mandatorum, salubriter ita in commissæ plebis regimine lucrandisque animabus inuigila, vt ante tribunal æterni iudicis constitutus, fructum bonæ operationis, qui ad mercedem tuam pertineat, eidem Redemptori nostro, in quo lætari possis, exhibeas.

* ad con-
muni-

Mense Februario, indictione undecima.

EPISTOLA XXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD PASCHALEM DEMETIANVM ET CASTORIVM
FRATRES.

Reddit substantiam patris eorum.

*Gregorius Paschali, Demetiano, atque Castorio, filiis Urbici
defensoris de Tiburtina.*

OFFICII nostri est orbatis ita parentibus ferre consultum, quatenus aliquid de his, quæ iuste debentur, ecclesiæ relaxantes, eorum possimus subuenire miseris. Quia igitur facta subtilius ratione, patrem vestrum Urbicum, quondam defensorem, de patrimonio Sabinensi atque Cardolano, quod eius fuerat curæ commissum, constat in non modicam summam debitorem fuisse defunctum: & quamvis tota eius substantia pro hoc sit ecclesiæ obligata, nec tamen ad satisfactionem eorum, quæ consumpserat, possit sufficere, nos tamen pietatis intuitu, eiusdem patris vestri substantiam vos habere ac possidere permittimus atque concedimus, vestris procul dubio vtilitatibus profuturam, securi quod nullus vos denuo de iis, quæ vobis relaxantes concessimus, aliqua ratione concutiat.

Mense Martio, indictione undecima.

EPISTOLA XXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTONINVM SVBDIACONVM.

De obitu Natalis episcopi, & de ordinatione
episcopatus eius.*Gregorius Antonino subdiacono rectori patrimonii
in Dalmatia.*

NATALEM Salonitanæ ecclesiæ fratrem & coepiscopum nostrum obiisse, discurrens in partibus istis fama vulgavit. Quod si verum est, experientia tua omni instantia omnique sollicitudine clerum & populum eius-

Grat. 8. q.
2. c. 1. luo p.
5. c. 129. Po-
lyc. 1. 2. tit. 3.

dem ciuitatis admonere festinet, quatenus vno consensu ordinandum sibi debeant eligere sacerdotem, factoque in personam, quæ fuerit electa, decreto, ad nos transmittere studebis, vt cum nostro consensu, sicut priscis fuit temporibus, ordinetur. Illud quidem præ omnibus tibi curæ sit, vt in hac electione, nec datio quibuscumque modis interueniat præmiorum, nec quarumlibet personarum patrocinia conualescant. Nam si quorundam patrocinio fuerit quisquam electus, voluntatibus eorum cum fuerit ordinatus, obedire reuerentia exigente compellitur, sicque fit vt & res illius minuantur ecclesiæ, & ordo ecclesiasticus non seruetur. Talem ergo te admonente personam debent sibi eligere, quæ nullius incongruæ voluntati deferuiat, sed vita ac moribus decorata, tanto ordine digna valeat inueniri. De rebus vero vel ornamento eiusdem ecclesiæ, fideliter rerum inuentarium facito te præsentem conscribi. Et ne de rebus ipsis possit aliquid deperire, Respectum diaconum atque Stephanum primicerium notarium, vt ipsarum rerum omnino gerant custodiam admoneto; interminans eis de propria eos satisfacturos esse substantia, si quidquam exinde eorum negligentia fuerit imminutum. Malchum autem fratrem & coepiscopum nostrum contestari te volumus, vt se penitus in hac causâ non misceat. Nam si per eum aliquid contra voluntatem nostram factum vel tentatum potuerimus addiscere, non modicam ad se culpam & periculum pertinere cognoscat. Sed & hoc eum admonere curato, vt ad ponendas explendasque rationes patrimonii nostri quod gessit, debeat esse sollicitus, pro quibus etiam faciendis, ex Sicilia partibus ad nos postposita excusatione venire festinet. In rebus igitur Salonitanæ ecclesiæ nullo modo se miscere præsumat, ne amplius ei aut obnoxius, aut possit esse culpabilis. Nam multa habere de rebus prædictæ ecclesiæ fertur, eumque opinio pene auctorem extitisse in venditione rerum eius, vel aliis illicitis asseuerat. Quod si ita esse, sicut dicitur, manifesta veritate patuerit, certus sit inultum hoc nullatenus remanere. Expensâ vero, quæ necessaria fuerit, per oeconomum, qui tempore mortis prædicti episcopi inuentus est, erogetur, quatenus rationes suas futuro episcopo ipse, vt nouit, exponat. Cuncta siquidem quæ
tibi

tibi agenda mandauimus, cum consilio magnifici atque eloquentissimi Marcelli filii nostri te agere profecto necesse est, quatenus ita omnia quæ huius præcepti pagina continet solícite strenueque possis implere, vt nulla te neglectus culpa respiciat.

EPISTOLA XXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SVBDIACONVM.

De lapsu Secundini, & ordinatione Theodosii.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

QVAMVIS horrenda execrandaque nimis Secundinum ad aures nostras peruenerit crimina commisisse, hoc tamen solum ad eius damnationem potest sufficere, quod etiam ipse de se dicitur fuisse confessus. Cognouimus autem ab eo dictum, quod dum tertius a loco esset abbatis, a statu habitus sui lapsu corporis ceciderit: & licet ad abbatis ordinem tanto coinquinatus facinore nulla debuerit ratione proficere, tamen quia temerario post ausu ac tanta pollutione detentus hoc indignus arripuit, experientiæ tuæ huius auctoritatis tenore præcipimus, vt præfato Secundino remoto ab abbatis officio, Theodosium, quem congregatio ipsa sibi petiit ordinari, in monasterio sancti Martini abbatem solenniter per eum cuius prouisio interest facias ordinari; quatenus in cura congregationis subiectæ, adiuuante Deo, cauta possit solitudine vigilare. Possessiones vero, vel hortos eiusdem monasterii, ecclesiastica, in quantum ratio patitur, tuitione defende.

EPISTOLA XXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONTIVM EPISCOPVM VRBINATEM.

De infirmitate Castorii, & visitatione eius ecclesiæ.

Gregorius Leontio episcopo Vrbinati.

CASTORIVM fratrem & coepiscopum nostrum hic pro corporis sui molestia retinemus. Et quia nunc ad suam ecclesiam non valet remeare; propterea, eo absente, ec-

Concil. Tom. 13.

Pp

*Ioan. diac.
lib. 4. c. 53.*

clesiæ ipsius fraternitati tuæ operam prouidimus visitationis delegandam, admonentes caritatem tuam, vt ita efficaciter omnes vtilitates eius exerceat, quatenus tui præsentia proprium se, absentem habere non sentiat sacerdotem. Quidquid autem tibi visum fuerit pro vtilitatibus eiusdem ecclesiæ ordinare, habebis modis omnibus ex nostra permissione licentiam. Reditus vero vel ornamenta, ministeriaque ipsius, sollicitudinis tuæ intuitus & cura conseruet. Et præter ordinationes clericorum, cetera omnia in prædicta ecclesia tamquam cardinalem & proprium te volumus agere sacerdotem.

EPISTOLA XXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD CIVES ARIMINENSES.

De infirmitate Castorii, & visitatione Leontii.

Gregorius vniuersis habitatoribus Arimini.

Ioan. diac.
lib. 4. c. 53.

Si in culpam vestram, filii dilectissimi, intentius velitis attendere, assidua vos apud Deum debetis oratione purgare, quod episcopum vestrum non deuota mente, nec vt filii suscepistis; quem inquietudo & tribulatio a vobis illata ad hoc vsque perduxit, vt molestiam corporalem incurreret: quamuis in eo nihil de his quæ nobis sunt scripta cognouimus, sed solam inesse debilitatem vidimus, pro qua eum hic retinere curauimus. Et quia illuc modo ad præsens non valet remeare, ecclesiæ vestræ necessario prouidimus Leontium fratrem & coepiscopum nostrum visitatorem per omnia deputare, cui etiam nostris scriptis iniunximus, vt omnia quæ ad curam vtilitatemque ecclesiæ pertinent, tamquam proprius episcopus debeat ordinare. Vos ergo ita ei in omnibus obedite, quatenus operam sibi visitationis iniunctam vestra virtute, salubri in omnibus deuotione possit complere.

EPISTOLA XXVI.
GREGORII PAPÆ I.

AD MAGNVN PRESBYTERVM.

De excommunicatione eius, & de episcopo eligendo.

Gregorius Magno presbytero ecclesiæ Mediolanensis.

SICVT exigente culpa, quis a sacramento communionis digne suspenditur, ita in fontibus nullo modo talis debet irrogari vindicta. Comperimus siquidem quod Laurentius quondam frater & coepiscopus noster nullis te culpis exigentibus communionem priuauerit: ideoque huius præcepti nostri auctoritate munitus, officium tuum securus perage, & communionem sine aliqua sume formidine. Illud præterea necessario te duximus adhortandum, ut ita te cunctis utilitatibus ecclesiæ tuæ pure ac diligenter exhibeas, quatenus nec offensa te aliqua de neglectu respiciat, & culpam si qua in te, propter quam dominici corporis & sanguinis communionem fueras priuatus, vel latens inuenta est, tuæ fidei puritate detergas. Admone igitur clerum & populum, ut ad eligendum nullatenus dissentiant sacerdotem, sed vno consensu talem sibi eligant consecrandum episcopum, cuius & actus laudabiles, & grata Deo & hominibus possit esse persona, ne, si aliter actum fuerit, in diuersis (quod absit) studiis damnum ecclesiasticis rebus eueniat.

Grat. 24. q.
3. cap. 2.
Iuo p. 4.
cap. 17.
Pan. lib. 5.
cap. 129.
Polyc. lib. 1.
tit. 22. Ioan.
diac. lib. 4.
cap. 35.

*Mense Aprili, indictione undecima.*EPISTOLA XXVII.
GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM ABBATEM.

De Bonifacio a Victore iniuste damnato.

Gregorius Mariniano abbati de Panormo, & Benenato notario rectori patrimonii Panormitanensis.

SI ea de quibus vehementer Deus offenditur insequi vel vlcisci differimus, ad irascendum utique diuinitatis patientiam prouocamus. Multa etenim ad nos mala de quibusdam in Panormitana ciuitate degentibus peruenerunt, quæ, quoniam maiorem coercionem expectant, nec

Grat. 25. q.
4. cap. 50.

Concil. Tom. 13.

Pp ij

temere credenda, nec desidiose quærenda sunt. Pro qua re Victori fratri & coepiscopo nostro iniunximus, vt si vera essent, & ea insequi debuisset, & vlcisci. Nunc itaque huc veniens Bonifacius, vir clarissimus, præsentium lator, frustra se & communione priuatum, & alia se grauiora a prædicto episcopo queritur fuisse perpeßum. Quia ergo nullus sine cognitione damnandus est, eidem fratri & coepiscopo nostro scripsimus, vt si persona, quæ de ipso quædam dicere possit, inuenta fuerit, eam ad nostram debeat cognitionem dirigere. Ideoque huius præcepti vos pagina necessario duximus adhortandos, quatenus nullius personam attendentes, sed Dei timorem habentes præ oculis, ibi cum omni æquitate, si qua vobis de eo dicta fuerint, memores futuri iudicii, subtili debeat indagatione perquirere. Et si in vestra cognitione cuiusquam cum facinorosi criminis reum esse patuerit, tunc ex nostra auctoritate non solum dominici corporis & sanguinis communione priuatus sit, verum etiam in monasterium, vbi pœnitentiam agere debeat, retrudatur, vt criminis sui maculas conuenienti valeat apud æternum iudicem lamentatione purgare. Si vero aut nihil aduersus eum in cognitione vestra dictum fuerit, aut si quid dici contigerit, & verum non esse constiterit, nec aliquibus illum indiciis in hoc, quod dicitur, incidisse, potueritis agnoscere, modis omnibus renuntiare nobis curabitis. Prædictum enim Bonifacium nullam a quolibet volumus molestiam sustinere: quoniam sicut iustum est vt in delinquentes digna debeat vindicta procedere, ita iniquum est quibusdam afflictionibus quemquam irrationabiliter subiacere.

EPISTOLA XXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS ITALIÆ.

Vt Armenio in necessitatibus subueniant.

Gregorius vniuersis episcopis per Italiam.

QUID QUID misericorditer ac respectu pieratis impenditur, & hic auctorem suum adiuuat, & optatum ei præmium in die retributionis apportat. Quod cum ita sit, quia eminentiam vestram valde diligo, mercedis

vobis causas insinuo. Armenius itaque magnificus, filius quondam Antonini illustrissimi viri, sua me egestate compulit vt pro ipso vobis debuisssem scribere. Qui quoniam, sicut nostis, vtroque parente orbatus est, eminentiæ vestræ tuitionem & continentiam præstolatur. Vnde pietas vestra piæ considerationis, vt consuevit, intuitu, in quantum vtile prospicit, ei locum vel actionem prouideat, ex qua quotidianis stipendiis valeat contineri: quoniam hæc maxima laus, & merces est, si illa orphanis impendantur, quæ eorum pro suis obsequiis poterant genitoribus exhiberi.

EPISTOLA XXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD CLERVM MEDIOLANENSEM.

De ordinando ad episcopatum Constantio diacono.

Et admonitio de die iudicii.

Gregorius presbyteris, diaconibus, & clero Mediolanensis ecclesiæ.

EPISTOLAM dilectionis vestræ suscepimus, cui tamen nullius erat inserta subscriptio, sed fidem Magni presbyteri & Hippolyti clerici portitorum personæ faciebant. Quarelecta comperimus omnium in vestrum Constantio filio nostro, ecclesiæ vestræ diacono, conuenire consensum, qui dudum mihi bene cognitus fuit. Et cum in vrbe regia responsa sedis apostolicæ facerem, longo mihi tempore adhæsit, sed nihil vnquam in illo, quod reprehendi passim potuisset, inueni. Verumtamen quia antiquæ meæ deliberationis intentio est, ad suscipienda pastoralis curæ onera, pro nullius vnquam misceri persona, orationibus prosequor electionem vestram, vt omnipotens Deus, qui futurorum actuum nostrorum semper est præscius, talem vobis pastorem præbeat, in cuius lingua & moribus exhortationis diuinæ pascua valeatis inuenire: in cuius mente & humilitas cum rectitudine fulgeat, & seueritas cum pietate: qui vobis viam vitæ non solum legendo vel loquendo, sed etiam viuendo possit ostendere, quatenus exemplo illius discat vestra dilectio ad æternæ patriæ desiderium suspirare. Itaque vos, filii carissimi, officii nostri censura

Grat. 8. qu.
2. cap. 2. luo
p. 5. cap. 130.

Pp iij

Polyc. libro
2, tit. 3.

nullus vestrum neglecta utilitate communi suo lucro prospiciat: ne si quisquam propria commoda appetit, frivola æstimatione fallatur: quia nec libero iudicio præferendam sibi personam examinat mens, quam cupiditas ligat. Pensantes igitur quæ cunctis expediunt, ei quem vobis diuina gratia prætulit integerrimam semper in omnibus obedientiam præbete: id est talem eligite, cui semper debeatis obedire. Iudicari namque a vobis ultra non debet semel prælatus, sed tanto nunc subtiliter iudicandus est, quanto postmodum iudicandus non est. Consecrato autem vobis, Deo auctore, pastori tota vos mente committite, atque in illo omnipotenti Domino, qui vobis hunc prætulit, deferuite. Sed quia iuxta meritum plebium solent superno iudicio personæ provideri pastorum, vos spiritalia quærite, cælestia amate, temporalia ut fugitiua despiciate: & certissimum tenete, quia placentem Deo pastorem habebitis, si vos in vestris actibus Deo placeatis. Ecce iam mundi huius omnia perdita conspiciamus, quæ in sacris paginis audiebamus peritura. Eversæ vrbes, castra eruta, ecclesiæ destructæ, nullus terram vestram cultor inhabitat. In nobis ipsis paucissimis, qui ad modicum derelicti sumus, cum supernæ percussione cladibus, humanus gladius incessanter sævit. Mundi igitur mala, quæ dudum ventura audiebamus, aspiciamus: quasi pagina nobis codicum factæ sunt ipsæ iam plagæ terrarum. In interitu ergo rerum omnium pensare debemus, nihil fuisse quod amauimus. Appropinquantem itaque æterni iudicis diem sollicita mente conspiciate, & terrorem ipsius poenitendo præuenite. Delictorum omnium maculas fletibus lauate. Iram, quæ æterna imminet, temporali lamento compescite. Pius enim conditor noster cum ad iudicium venerit, tanto nos maiore gratia consolabitur, quanto nunc conspicit quod a nobis nostra delicta puniuntur. Latorem vero præsentium Ioannem subdiaconum nostrum ad hoc, Deo fauente, transmisimus, ut electum vestrum sua imminetia cum Dei omnipotentis solatio secundum morem prædecessoris eius faciat episcopum consecrari. Nam sicut ab aliis nostra exigimus, ita singulis sua iura seruamus.

EPISTOLA XXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM SVBDIACONVM.

De electione & consecratione Constantii.

Gregorius Ioanni subdiacono.

QVANTO apostolica sedes, Deo auctore, cunctis præ-
lata constat ecclesiis, tanto inter multiplices curas
& illa nos valde sollicitat, vbi ad consecrandum antistitem
nostrum expectatur arbitrium. Defuncto igitur Lauren-
tio ecclesiæ Mediolanensis episcopo, sua nobis relatione
clerus innotuit, in electione se filii nostri Constantii dia-
coni sui vnanimiter consensisse. Sed quoniam eadem non
fuit subscripta relatio, ne quid quod ad cautelam pertinet
omittamus, huius idcirco præcepti auctoritate suffultum,
Genuam te proficisci necesse est. Et quia multi illic Me-
diolanensium coacti barbarica feritate consistunt, eorum
te voluntates oportet, eis conuocatis, in commune per-
scrutari. Et si nulla eos diuersitas ab electionis vnitatem
determinat, si quidem in prædicto filio nostro Constantio
omnium voluntates atque consensum perdurare cogno-
scis, tunc eum a propriis episcopis, sicut antiquitatis mos
exigit, cum nostræ auctoritatis assensu, solatiente & auxi-
liante Domino, facias consecrari; quatenus huiusmodi
seruata consuetudine, & apostolica sedes proprium vigo-
rem retineat, & a se concessa aliis iura non minuat.

Grat. dist.
63. cap. 10.
Ioan. diac.
libro 4.
Ans. lib. 1.
cap. 26.
Polyc. lib. 1.
tit. 5.

EPISTOLA XXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD ROMANVM PATRICIVM ET EXARCHVM ITALIÆ.

De obitu Laurentii, & consecratione Constantii.

Gregorius Romano patricio & exarcho Italiæ.

OBITVM Laurentii ecclesiæ Mediolanensis episcopi
excellentiæ vestram iam credimus cognouisse: &
quia quantum ex cleri relatione didicimus, in Constantio
filio nostro diacono eiusdem ecclesiæ omnium consistit
electio, necesse fuit pro seruanda consuetudine militem
ecclesiæ nostræ dirigere, qui eum, in quo omnium volun-

tates atque consensum concorditer conuenire cognouerit, a suis episcopis, sicut vetus mos exigit, cum nostro tamen assensu faciat consecrari. Proinde paterna dilectione persoluentes debitum salutationis officium, quæsumus, vt prædicto Constantio, seu fuerit consecratus episcopus, necne, excellentia vestra, vbi necesse fuerit, suum dignetur impendere, iustitia fauente, solatium; quatenus hæc vos merces, & hic apud inimicos vestros exaltet, & in futura vos vita apud Deum præuenienter commendet. Meus est enim proprius, olimque mihi magna fuit familiaritate coniunctus. Et vos, quos nostros cognoscitis, habere vt vestros, & peculiariter diligere debetis.

EPISTOLA XXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD HONORATVM ARCHIDIACONVM
SALONITANVM.

De absolutione Honorati.

Gregorius Honorato archidiacono Salonitano.

Ioan. diac.
lib. 3. cap. 9.

DVDM quidem decessoris nostri nostraque præceptio ad dilectionem tuam cucurrerat, in qua & de obiectionibus tibi calumniose capitulis fueras absolutus, & in tui gradus ordinem sine aliqua te instituiamus altercatione restitui. Sed quia rursus ante non multum temporis spatium, ad Romanam ciuitatem veniens, de aliquibus illic actis incongrue, & de sacrorum es conquestus alienatione vasorum; atque dum pro hac re, quæ tuis obiectionibus respondere potuissent, sustineremus in hac ciuitate personas, Natalis episcopus tuus de hac luce migravit; necessarium iudicauimus easdem præceptiones, tam decessoris nostri quam nostras, quas dudum, vt dictum est, pro tua absolutione transmisimus, præsentibus deinceps apicibus confirmare. Quamobrem a cunctis tibi obiectionibus capitulis te plenius absoluentes, in tui te ordinis gradu sine aliqua volumus * altercatione permanere, vt nihil tibi penitus ^{al. altercatione} mota a præfato viro quæstio qualibet occasione præiudicet. De his autem capitulis, de quibus conquestus es, Antonino subdiacono, & rectori illic patrimonii sanctæ, cui Deo

Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, instanter iniunximus, vt si quidem in his ecclesiasticas inuenerit immixtas esse personas, cum summa causas ipsas distictione atque auctoritate diffiniat. Sin autem cum talibus res agitur, in quas ecclesiasticæ vigor non possit iurisdictionis extendi, de singulis quibusque capitulis probationes inter publica gesta depositas ad nos absque vlla dilatione transmittat, vt instructi subtiliter sciamus quid de his debeamus, Christo auxiliante, disponere.

EPISTOLA XXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD DYNAMIVM PATRICIVM GALLIARVM.

Quadringentos solidos de redditibus ecclesiæ Romanæ se accepisse significat. mittit crucem sacris reliquiis refertam.

Gregorius¹ Dynamio patricio Galliarum, &c.

MONSTRAT quam bene dispenset propria, qui fideliter administrat aliena. Quod vestra nobis gloria ostendit, quæ perenni muneri intenta, beato Petro apostolorum principi suorum reddituum fructus intulit: cui dum sua fideliter impenditis, hæc apud eum munera vestra fecistis. Sic quippe agere huius terræ gloriosos de æterna gloria cogitantes decet, vt in eo quod temporaliter prævalent, mercedem sibi non temporalem parent. Proinde debitum salutationis alloquium persoluentes, omnipotentem Dominum deprecamur, vt vitam vestram, & bonis præsentibus repleat, & ad sublimia gaudia æternitatis extendat. Suscepimus namque per Hilarium filium nostrum de præfatis ecclesiæ nostræ redditibus Gallicanis solidos quadringentos. Transmisimus autem beati Petri apostoli benedictionem, crucem paruulam, cui de catenis eius beneficia sunt inserta. Quæ illius quidem ad tempus ligauerunt, sed vestra colla in perpetuum a peccatis soluant. Per quatuor vero in circuitu partes, de beati Laurentii craticula, in qua perustus est, beneficia continentur; vt hoc vbi corpus illius pro veritate crematum est, vestram mentem ad amorem Domini accendat.

¹ *Dynamio patricio.*] Illi opinor qui ante annos decem Massiliensis prouinciæ rector fuerat sub Guntramno, & Theodorum episcopum multis modis vexarat, vt refert Gregorius Turonensis libro 6. cap. 11. Extant & Fortunati ad eundem Dynamium Massiliensem versus lib. 6.

EPISTOLA XXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SVBDIACONVM.

De Festo episcopo a ciuibus suis contempto.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

QVERITVR Festus frater & coepiscopus noster a suis se clericis ac ciuibus despici atque contemni. Pro qua re experientia tua præcipimus, vt tranquilla eos adhortatione conuenias, quatenus sedatis, si quæ forte odiorum causæ sunt, mutua eos & Deo placita caritate concilies: vt & ille quod filiis decet impendat, & illi quod patri oportet exhibeant. Si quæ vero aliæ causæ sunt, prædicto episcopo te impendere præcipimus, salua tamen iustitia & æquitate, solatium.

Mense Maio, indictione undecima.

EPISTOLA XXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Vt ad eligendum Neapolitanæ ciuitatis episcopum aliquos ex clero Romam transmittat.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

SÆPIVS a vobis Paulus frater & coepiscopus noster expetiit, vt eum ad propriam reuerti faceremus ecclesiam. Quod quia rationabile esse perspeximus, eius petitionem necessario duximus adimplendam. Proinde experientia tua clerum ecclesiæ Neapolitanæ conueniat, quatenus duos vel tres de suis eligere & huc ad eligendum episcopum transmittere non omittant. Sed & sua nobis rela-

tionem insinuent, quoniam ii quostransmiserint, omnium in hac electione vice fungantur, vt ecclesiæ illi Deo auctore suis antistes valeat ordinari. Nam amplius eam sine proprio non patimur esse rectore. Qui si fortasse admonitionem tuam quolibet modo differre tentauerint, ecclesiasticum in eos vigorem exerce. Nam prauitatis de se dabit indicium, quisquis in hoc non sponte consenserit. Prædicto autem Paulo fratri & coepiscopo nostro centum solidos & vnum puerulum orphanum, quem ipse elegerit, pro labore suo de eadem ecclesia facias dari. Illos autem qui cunctorum vice huc venerint ad eligendum episcopum, admone vt vestiarius omne episcopi sui sciant deferendum, & quantum præuiderint secum argentum adducant, quod in usu suo habere possit qui fuerit episcopus ordinatus. Hæc vero omnia viuaciter districteque implere festina, & sub omni huc celeritate electos, sicut diximus, de clero trans mitte: vt quia diuersi hic nobiles ciuitatis Neapolitanæ præsentem sunt, vna cum eis de episcopali ordinatione & tractare, & adiutore Domino deliberare possimus.

EPISTOLA XXXVI.
GREGORII PAPÆ I.

AD SABINVM ET ANTHEMIVM.

De Ianuario episcopo Romam perducendo, & de
Epiphani presbyteri facinoribus.

Gregorius Sabino defensori Sardiniae, & Anthemio subdiacono.

QUÆDAM ad aures nostras grauiam peruenerunt, quæ quoniam canonicam emendationem expectant, idcirco experientia tua præcipimus, quatenus vna cum Ioanne notario, omni excusatione postposita, Ianuarium fratrem & coepiscopum nostrum summa huc exhibere instantia non omittas; vt eo coram posito, ea quæ ad nos perlata sunt subtili valeant indagatione perquiri. Pompeiana vero atque Theodosia religiosa femina iuxta postulationem suam, si huc venire voluerint, vestra eis in omnibus præbete solatia, vt desideria sua vobis queant succurrentibus adimplere: præcipue autem Isidorum eloquentissimum, sicut petit, studii vestri sit per omnia vobiscum

Concil. Tom. 13.

Qq ij

Ext. de test.
& attest.

adducere, ut causæ eius qualitas, quam contra ecclesiam Calaritanam habere dignoscitur, interius trutinata, legalem valeat finem accipere. Præterea quoniam aliqua nobis de persona Epiphani presbyteri facinora nuntiata sunt, necesse est ut diligentius cuncta perscruteris, & seu mulieres, cum quibus perisse dicitur, seu alios quos de causa eadem scire aliquid senseris, huc pariter festines adducere, quatenus ecclesiasticæ districtioni liquide possint aperiri quæ vera sunt. Hæc vero omnia ita efficaciter utrique curabitis adimplere, ut nulla vos de neglectu culpa respiciat, scientes ad vestrum omnino pertinere periculum, si hæc nostra quoquo modo fuerit lentata præceptio.

EPISTOLA XXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD LIBERTINVM PRÆFECTVM SICILIÆ.

De præsumptione Nasæ Iudæi, qui altare sub nomine beati Helix construxerat, & de mancipiis Christianis comparatis.

Gregorius Libertino præfecto Siciliae.

Ioan. diae.
lib. 4. c. 44.

AB ipso administrationis exordio, Deus vos in causæ suæ voluit vindicta procedere, & hanc vobis mercedem propitius cum laude seruauit. Fertur siquidem quod Nasas quidam sceleratissimus Iudæorum, sub nomine beati Helix altare punienda temeritate construxerit, multosque illic Christianorum ad adorandum sacrilega seductione deceperit. Sed & Christiana, ut dicitur, mancipia comparauit, & suis ea obsequiis ac utilitatibus deputauit. Dum igitur seuerissime in eum pro tantis facinoribus debuisset vlcisci, gloriosus Iustinus medicamento avaritiæ, ut nobis scriptum est, delinitus, Dei distulit iniuriam vindicare. Gloria autem vestra hæc omnia districta examinatione perquirat, & si huiusmodi manifestum esse repererit, ita districtissime ac corporaliter in eundem sceleratum festinet vindicare Iudæum, quatenus hac ex causa & gratiam sibi Dei nostri conciliet, & his se posteris pro sua mercede imitandum monstret exemplis. Mancipia autem Christiana, quæcumque eum comparasse patuerit, ad libertatem iuxta legum præcepta sine omni ambiguitate perducite, ne,

Grat. dist.
54. cap. 13.

quod absit, Christiana religio Iudæis subdita polluatur. Ita ergo omnia districtissime sub omni festinatione corrigite, vt non solum pro hac vobis disciplina gratias referamus, sed & testimonium de bonitate vestra, vbi necesse fuerit, præbeamus.

EPISTOLA XXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS CORINTHIOS.

De Hadriano episcopo, qui cum suis accusatoribus episcopis in gratiam redierat.

Gregorius vniuersis episcopis Corinthiis.

DESIDERII nostri est ad concordiam redigere discordes, & vnitos esse in gratia eos quos diuisos ab alterutra dilectione voluntatis fecit esse diuersitas. Scripta igitur fraternitatis vestræ relegendes, agnouimus quod hi qui contra Hadrianum fratrem & coepiscopum nostrum aliqua dixerant, modo cum eodem episcopo in amicitiam conuenissent, & magna nobis ad præsens facta est de eorum vnitæ latitia. Sed quoniam ea quæ dicta sunt indiscussa remanere non patimur, sedis nostræ diaconum ad ea inuestiganda dirigimus: quia nuntiati nos facinoris qualitas vehementer impellit, vt ea quæ audiui-
Ioan. diac.
lib. 4. c. 32.
 mus dissimulare nullatenus debeamus; præsertim cum accusatores & accusatum inter se fecisse gratiam indicastis: hoc nobis necesse est subtilius perscrutari, ne fortasse eorum sit comparata concordia, quæ si, quod absit, non ex caritate, sed ex præmio facta constiterit, maiori hoc emendatione plectendum est. Nam nos qui canonice, reuelante Deo, mala, si quidem vera sunt, resecare præcedentia festinamus; commissam postmodum culpam sine vindicta nulla ratione dimittimus.

PRIVILEGIUM
MONASTERII SANCTI MEDARDI.

De Gairaldo abbate sancti Medardi, & de illius
monasterio Sueffionensi, quod amplissimis
priuilegiis decorat.

Gregorius omnibus episcopis.

PRECIOUSISSIMIS lapidibus in diademate Christi merito renitentibus, omnibusque sanctæ Dei ecclesiæ membris, quorum vniuersale caput est Christus, Gregorius licet sanctæ Romanæ sedis pontificio sublimetur, humillimus tamen seruorum Dei seruus.

Quando catholicorum regum corda ad ea, ad quæ pontificalibus sunt monitis prouocanda, ita ardenti desiderio diuina præueniente gratia succenduntur, ut ab eis ultro poscantur, tanto alacri & lato sunt animo concedenda, quanto & ea ipsa quæ cupiunt, si nollent facere, peti debuerant. Proinde iuxta filiorum nostrorum præcellentissimorum scripta regum Brunichildis ac nepotis eius Theodorici monasterio sanctæ Dei genitricis Mariæ, ac beatorum Petri apostolorum principis, nec non protomartyris Christi Stephani, quod est in Suefforum ciuitate situm, ubi sanctus Medardus requiescere, & vir venerabilis Gairaldus abbas præesse videtur, huiusmodi priuilegia auctoritatis nostræ decreto indulgemus, & ea plenius confirmamus priuilegia, quæ a bonæ memoriæ domino papa Ioanne, comitante illustrium regum clementia, Clotarii scilicet & Sigeberti huius nostræ filiæ iugalis, ipsi loco sub anathematis vinculo sunt concessa vel indulta, concedimus atque firmamus. Statuentes nullum regum, antistitem, vel iudicum, nullum quacumque præditum dignitate, ea quæ a præcellentissimis regibus vel quibuscumque aliis Deum timentibus loco concessa sunt vel conferuntur, sub cuiuslibet occasionis specie minuere vel auferre, vel suis vsibus applicare: sed cuncta, quæ Deo seruientibus monachis oblata sunt vel offerri contigerit, perenni tempore illibata, & sine aliqua inquietudine volumus possideri, eorum vsibus, pro quorum sustentatione concessa sunt, modis omnibus profutura. Concedimus etiam ut

obeunte abbate, non alius ibi quicumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem communis consensus monachorum elegerit, aut prauiderit ordinandum. Caueant autem præfati monachi Simoniacam hæresim, ne potentia regum vel antistitum conuicti, loco pastoris suscipiant tyrannum. Quod omnino fieri prohibemus, & eundem abbatem causa ordinationis suæ aliquid dare præsumere vetamus, ne hac occasione, quæ a fidelibus piis locis offeruntur vel oblata sunt, consumantur. Et quia fama religionis Deo seruientium monachorum nostras peruenit ad aures, quibus vir vitæ venerabilis Gairaldus præesse dignoscitur, iustis petitionibus præcellentissimorum regum Brunichildis atque Theodorici fauentes, ob amorem domini Medardi tantam diuini honoris dignitatem & securitatem concedimus perenni tempore mansuram. Auctoritate igitur diuina vice beati Petri apostolorum principis, consensu omnium Romanorum pontificum, & voluntate totius senatus Romani, suadente nobis viro apostolico Anserico Suefforum vrbis pontifice, & omnium Galliæ episcoporum fauente iudicio decernimus, vt nullus archiepiscoporum, vel archidiaconorum fratres præfatæ basilicæ de ordinatione sui abbatis, vel ecclesiasticorum graduum assumptione inquietet, sed secundum prærogatiuam ipsius loci vobis modo recitatam beatissimi prædecessoris nostri domini Ioannis papæ tempore decretam, & apostolica auctoritate firmatam ordinationem sui abbatis ipsi fratres peragant, & ecclesiasticorum graduum dignitatem suscipiant. Consecrationes quoque fontium, & scrutinii mysteria in ipso monasterio celebrent. Chrismatismis quoque ac olei, altaris, calicis, corporalis, a quocumque voluerint pontifice benedictionem expetant: ne tantus honor a quoquam rectore vllius occasionis causa, vel necessitatis intermittatur, ne vilescat tantæ sublimitatis locus sanctæ Mariæ, & beati Petri, nec non & protomartyris, & domini Medardi meritis sacratus, quem caput monasteriorum totius Galliæ constituimus, nulliusque ditioni patimur subesse. Sed velut hæc sedes Romana speculationem suam toto orbi indicit, & nouas consuetudines omnibus mittit, & omnium personarum seruitio caret: ita præfatus locus remota omni consuetudine pessima

regum, antistitum, iudicum, exemplum diuinæ religionis, & honestatis ceteris exhibeat monasteriis, & super ea plena gaudeat libertate. Cuius rectores & filii præsentēs & successuri tantum sub regum custodia positi admonitionem sancti Petri, & successorum suorum huius sanctæ Romanæ sedis pontificum auctoritate proclamant. Et si incumbit necessitas, adeant. Huius rei gratia fratribus dirigendis in via tanti itineris, filia nostra Brunichildis regina xx. mansos ingenuos, & totidem seruiles, cuncta integritate æternaliter facta præceptione iuxta finem Alpium contulit, & multos alios redditus terrarum ob hanc causam delegauit, sitos in eiusdem itineris spatio. Tusiacum vero & Mortinetum fiscos regios communiter ad stipendia fratrum dedit, & ita omnes villas Deo, & sancto Medardo traditas, vel tradendas sua præceptione conclusit, vt quicumque super terras domini Medardi habitare voluerit, vel steterit, siue seruus, siue liber cuiuscunque sit, alterius dominio priuetur, & sanctæ Genitricis seruitio aptetur, nec vltra redeundi licentiam habeat. Quod si fugerit, reputetur vt seruus nunc eiusque sanctæ Dei ecclesiæ. De altaribus quoque iuxta institutionem Domini papæ Ioannis apostolica auctoritate confirmamus, vt qui fuerit rector præfati monasterii, fiat præterea altarium præsul, & omnium ecclesiarum sibi pertinentium, & inde præfatorum sanctorum præcipuo altari luminaria exhibeantur, & hospitalitas peregrinorum cum reuerentia agatur. Subiungimus & aliud edictum, si causa capitalis criminis abbas est deponendus, non prius deponatur, donec depositores apostolicam auctoritatem requirant: & ita sint tres metropolitani cum suffraganeis suis, & abbates quamplurimi. In ipso autem Concilio accusatores vnusquisque cum xii. testibus præsentēs assistant, & ita veri iudicii examine probent se vidisse, vt audiente Concilio obtestentur. Ad vltimum vero ipse abbas rationes suæ excusationis reddat, & iureiurandi pacto supra sacrorum mysteria quatuor euangeliorum satisfaciat. Tunc vero si conuictus fuerit, correctione deponatur: sin autem, suo honori reddatur, & ecclesiasticæ dignitatis mysteria recipiat, & inter sacra Missarum solennia benedictionem, & prædicationem iuxta instituta domini papæ Ioannis per-

agat,

agat, & suæ conuersationis vitam melioribus exemplis deducat. Monachis quoque hanc proponimus sententiam, vt nullus eorum inuidia aut odio abbatis, quod absit, comprimatur, vel extranearum personarum censura plectatur. Quod si culpa principalis vitii deliquerit, priuatim intra claustrum eiusdem monasterii ab ipso abbate & spiritalibus fratribus arguatur, & a corpore sanctæ congregationis segregetur. Quod si perseverante contumacia abscissus fuerit, præcipimus illi, vt precatorias accipiens literas, quodcumque voluerit ingrediatur monasterium, aut causa pœnitentiæ huius sedis apostolicæ licentiam petat, & susceptis a domino papa literis liber suum monasterium repetat. Hæc igitur omnia, quæ huius apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis priuilegio continentur, præfati monasterii rectoribus, & filiis præsentibus & futuris, & omnibus monasteriis ipsi loco subiectis vel sociatis, sub anathemate seruanda constituimus. Si quis autem regum, antistitum, iudicum, vel quarumcûque sæcularium personarum, huius apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit, aut contradixerit, aut negliger duxerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, vel aliter ordinauerit, cuiuscumque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo priuetur, & vt catholicæ fidei deprauator, vel sanctæ Dei ecclesiæ destructor, a consortio Christianitatis, & corpore ac sanguine Domini nostri Iesu Christi sequestretur, & omnium maledictionum anathemate, quibus infideles & hæretici ab initio sæculi usque in præsens damnati sunt, cum Iuda traditore Domini in inferno inferiori damnetur, nisi digna pœnitentia præfatorum sanctorum sibi propitiauerit clementiam, & fratrum communem reconciliauerit concordiam.

S V B S C R I P T I O N E S.

Ego Gregorius sanctæ Romanæ sedis antistes huic priuilegio subscripsi.

Euterius Arelatenfis archiepiscopus subscripsit.

Gregorius Portuensis episcopus subscripsit.

Andreas Albanensis episcopus subscripsit.

Augustinus Cantuariorum episcopus subscripsit.

Anastasius Tiburtinæ episcopus subscripsit.

Sergius Prænestinæ episcopus subscripsit.

Concil. Tom. 13.

R r

Petrus Ananiæ episcopus subscripsit.
 Agnellus Sutrinæ episcopus subscripsit.
 Mellitus Lundoniæ episcopus subscripsit.
 Ioannes Veliternensium episcopus subscripsit.
 Tiberius Siluæ candidæ episcopus subscripsit.
 Marinianus Rauennatis ecclesiæ episcopus subscripsit.
 Vitulinus Sipontinensis episcopus subscripsit.
 Ioannes Syracusanorum episcopus subscripsit.
 Sabinianus Tudertinorum episcopus subscripsit.
 Eulogius Alexandriæ episcopus subscripsit.
 Dominicus Carthaginensis episcopus subscripsit.
 Fortunatus Neapolitanorum episcopus subscripsit.
 Ioannes Surrentinus episcopus subscripsit.
 Primæuius Nurciensium episcopus subscripsit.
 Felix Portuensium episcopus subscripsit.
 Gloriosus Ostiensium episcopus subscripsit.
 Constantius Narniensis episcopus subscripsit.
 Constantius Mediolanensis episcopus subscripsit.
 Sutellius Burdegalsium episcopus subscripsit.
 Vitalis Vesoncensium episcopus subscripsit.
 Bonifacius Placentiæ episcopus subscripsit.
 Syagrius Augustodunensium episcopus subscripsit.
 Flauius Rhemorum archiepiscopus subscripsit.
 Ansericus Suefforum episcopus subscripsit.
 Theodoricus rex subscripsit.
 Brunichildis regina subscripsit.

Ego Petrus sanctæ Romanæ sedis subscripsi, & sigillaui.
 Datum VII. Kalendas Iunii, anno ab incarnatione Domini DXCIV. indictione XI.

Mense Iunio, indictione undecima.

EPISTOLA XXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRUM SVBDIACONVM.

De Numero diacono transmittendo, vt in episcopum consecrari possit, & Catella puella, quæ ab habitu conuersionis impediatur.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

ANTE aliquot dies tibi scripsimus, vt Numerium diaconum Nucerinæ ecclesiæ interrogare subtiliter debuisses, & si nihil esset quod ei ad sacerdotii gradum potuisset obsistere, huc eum consecrandum Deo auctore

transmitteres. Et ideo si facta interrogatione quam diximus superscriptum ad nos diaconum transmissurus es, clerum & populum ciuitatis ipsius admonere curabis, vt cum eo, quantumcumque potuerint, venire non differant; quatenus eis presentibus, si Deo placuerit, qui ordinandus fuerit consecratur. Præterea, quia Felix defensor puellam nomine Catellam habere dicitur, quæ cum magnis lacrymis, & vehementi desiderio habitum conuersionis appetit, sed eam præfatus dominus suus conuerti minime permittit; proinde volumus vt experientia tua præfatum Felicem adeat, atque puellæ eiusdem animum solícite requirat, & si ita esse cognouerit, precium eiusdem puellæ suo domino præbeat, & huc eam in monasterio dandam cum personis grauib. Domino auxiliante transmittat. Ita vero hæc age, vt non per lentam actionem tuam præfatæ puellæ anima detrimentum aliquod in desiderio suo sustineat.

EPISTOLA XL.

GREGORII PAPÆ I.

AD PANTALEONEM NOTARIVM.

De filia diaconi a Felice episcopi nepote stuprata.

Gregorius Pantaleoni Notario.

QUESTVS est nobis Euangelus Sipontinæ ecclesiæ diaconus filiam suam a Felice fuisse, quod dici nefas est, ^{Iuo part. 8. a. 13.} stupratam. Pro qua re huius præcepti auctoritate suffultum ad Sipontinam ciuitatem te proficisci necesse est, & adhibitis tibi sapientibus illic viris, cum omni subtilitate veritatem curabis addiscere: & si ita repereris, quam stuprauit, aut vxorem factis nuptialibus instrumentis accipiat, aut corporaliter castigatum in monasterium eum priuatum communionem, vbi pœnitentiam peragat, tradere festinabis, ita vt nulla exinde ei sit quoquo modo egrediendi licentia, nisi hoc nostra permiserit fortasse præceptio. Præterea quia supradictus diaconus de hostibus se redemptum, ac propterea debitum habere commemorat; ideo si talem eius substantiam non esse cognoueris, quæ ad reddendum debitum ipsum possit sufficere, Felici fratri & coepiscopo nostro te imminere præcipimus, vt

Concil. Tom. 13.

Rr ij

eius precium de ecclesia dare non differat, quatenus supradictus Euangelus diaconus sine tarditate aliqua a debiti possit necessitate, cui est suppositus, liberari.

EPISTOLA XLI.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM EPISCOPVM SIPONTINVM.

De diuersis causis emendandis.

Gregorius Felici episcopo Sipontino.

PROPOSITI nostri sollicitudo nos vehementer adstringit, ut ita rerum ecclesiasticarum, Deo auxiliante, debeamus providere cautelam, quatenus in eis nulla possit ex neglectu euenire iactura. Proinde fraternitas tua una cum Bonifacio, nec non & Pantaleone datore presentium sedis nostræ notariis, res ecclesiarum, quæ apud Sipontinam noscuntur esse ecclesiam, curet subtiliter singulas quasque describere: ut tam ministeria ecclesiarum, quam etiam vsuale argentum, vel quidquid aliud est, idem breuis a vobis conscriptus, veraciter rerum facta inspectione, contineat. Nec quamdam ad hoc moram vel excusationem fraternitas tua tentet adducere: sed omni excusatione cessante, hæc quæ a nobis iniuncta sunt, modis omnibus implere festina, eundemque nobis breuem manu tua subscriptum per antedictum Pantaleonem trans mitte; quatenus quid de hoc fieri salubriter debeat, diuina possimus gratia suffragante disponere.

EPISTOLA XLII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De peruersitate Felicis nepotis eius.

Gregorius Felici episcopo Sipontino.

EXPECTABAMVS fraternitatem tuam sua aliquos ad Deum prædicatione conuertere, & male agentes ad rectitudinem reuocare. Qua de re nimis contristamur: quia e diuerso in nepotis tui Felicis prauitate tua euidenter, qui talem nutriti, culpa monstrata est. Peruenit itaque ad nos quod superscriptus Felix Euangelii tui dia-

coni filiam, quod nefas est dici, stupro deceperit. Quod si
 verum est, quamuis graui esset de lege pœna plectendus,
 nos tamen aliquatenus legis duritiam mollientes, huius-
 cemodi disponendo præcipimus: vt aut quam supra-
 uit vxorem habeat, aut certe si renuendum putauerit, di-
 strictius ac corporaliter castigatus excommunicatusque
 in monasterium, vbi pœnitentiam peragat, retrudatur: de
 quo ei nulla sit egrediendi sine nostra præceptione licen-
 tia. Ita ergo fraternitas tua vt hæc compleantur studeat,
 quatenus nihil de his aliquo modo possit omitti. Nam si
 quid, quod non credimus, lentatum fuerit, & illi graue
 postea periculum imminebit, & te non leuis incipiet cul-
 pa respicere.

Ioan. diac.
 lib. 4. cap.
 41. vitæ.
 luo p. 8. c.
 41.

EPISTOLA XLIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONIFACIUM EPISCOPVM REGITANVM.

De iniustitia Stephanix facta.

Gregorius Bonifacio episcopo Regitano.

SICVT ecclesia proprias res amittere non debet, ita eam
 Srapacitatis ardore inuadere alienas non oportet. Ste-
 phania siquidem latrrix præsentium, quasdam res suas tem-
 poribus decessoris tui Lucii quondam episcopi ab actori-
 bus eius vi queritur occupatas. Et quia sibi eas petiit iusti-
 tia fauente debere restitui, propterea fraternitas tua cum
 Dei timore hæc quæ asserit subtiliter curet addiscere. Et si
 ita, quemadmodum suprascripta femina ait, esse repere-
 rit, quæcumque male ablata sunt, faciat sine aliquo dam-
 no vel dilatione restitui. Nam valde durum est res alienas
 contra rationem ecclesiam detinere. Ita ergo querimo-
 niam præfatæ mulieris salubriter finire festina, vt nec nos
 exinde denuo molestiam patiamur, nec te auarum vel de-
 fidiosum hæc causa demonstret.

Grat. 12. qu.
 2. cap. 49.

Grat. dist.
33. cap. 1.
Iuo par. 5. c.
3. 16. Dur.
lib. 1. c. 195.
Ioan. diac.
lib. 3. cap.
43.

TRIBVNAL iudicis æterni securus aspiciet, quisquis reatus sui conscius digna eum modo pœnitentia placare contendit. Habuisse te siquidem concubinam manifesta veritate comperimus : & te illius criminis participationem habere. De qua etiam contraria est quibusdam nata suspicio. Sed quia in rebus ambiguis absolutum non debet esse iudicium, hoc tuæ conscientiae elegimus committendum. Quare de re si in sacro ordine constitutus eius te permixtione esse reolis maculatum, sacerdotii honore deposito, ad administrandum nullo modo præsumas accedere; sciturus in animæ tuæ periculo te ministrare, & Deo nostro sine dubio te reddere rationem, si huius sceleris conscius, in eo quo es ordine, celans veritatem permanere volueris. Vnde te iterum adhortamur, vt si te deceptum antiqui hostis calliditate cognoscis, competenti eum, dum licet, pœnitentia superare festines : ne cum eo particeps, quod non optamus, in die iudicii deputeris. Si vero huius reatus tibi conscius non es, in eo te necesse est quo es ordine permanere. Præterea quoniam mulierem de Matriculis contra ordinem sacerdotii cædi crudeliter fustibus deputasti; quam licet post octo menses exinde minime arbitramur fuisse defunctam, tamen quia ordinis tui habere noluiisti respectum, propterea duobus te mensibus ab administratione Missarum statuimus abstinere. In quibus ab officio tuo suspensum, flere te conuenit quod fecisti. Nam valde dignum est, vt postquam te ad vitæ istius tranquillam rectitudinem laudabilium sacerdotum exempla non prouocant, saltem correptionis medicina compellat.

Iuo p. 10. c.
23.

EPISTOLA XLV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM CALLIPOLITANVM.

De Andrea episcopo, & Matricula verberata.

Gregorius Ioanni episcopo Callipolitano.

Ex gestis quæ ad nos fraternitas tua direxit inuentum est Andream fratrem & coepiscopum nostrum habuisse sine dubio concubinam. Sed quia incertum est si eam in sacro ordine constitutus contigerit, necesse est ut eum sollicita adhortatione commoneas, ut si positus in sacro ordine, cum ea se nouit immixtum, ab eo, in quo est officio quiescat, & nullatenus administrare præsumat. Quod si forte conscius sibi huius rei, peccatum suum suppressum, administrare præsumpserit, animæ suæ periculum diuino iudicio imminere cognoscat. Matriculam vero quam fecit fustibus castigari, quamuis exinde post octo menses obiisse non credimus; quia tamen eam contra propositi sui ordinem huiusmodi fecit affligi, duobus hunc mensibus a Missarum solennitate suspende, ut vel hæc eum verecundia qualem se de cetero possit exhibere instituat. Præterea oblata nobis petitione, quæ tenetur in subditis, clerici prædicti episcopi multa se mala ab eo sustinere commemorant. Ob quam rem fraternitas tua subtiliter cuncta curet addiscere, & ita ea rationabili modo emendare atque disponere, ut nulla eis pro hac re huc remeandi de cetero necessitas imponatur.

Iuo p. 10.
cap. 23.
Ioan. diac.
lib. 4. cap.
27.

Mense Julio, indictione undecima.

EPISTOLA XLVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CLERVM ECCLESIAE SALONITANÆ.

Honoratum ad episcopatum electum fuisse probat.

Gregorius clero ecclesiæ Salonitanæ.

DILECTIONIS vestræ scripta relegentes, electionem vos in Honoratum archidiaconum vestrum fecisse didicimus, & omnino nobis gratum fuisse cognoscite, quod olim expertum virum, & grauem moribus, ad epi-

scopatus ordinem elegistis. Cuius etiam & nos personam, quia dudum est nobis bene cognita, comprobamus, eumque vobis iuxta desiderium vestrum & nos ordinari volumus sacerdotem. Pro qua re hortamur vos in eius electione sine aliqua ambiguitate persistere. Nec quædam vos res ab eius debet persona deflectere: quia sicut ista laudabilis nunc probatur electio, ita si, quod absit, dilectionem vestram ab eo quisquam deuiare seduxerit, & animæ vestræ grauamen, & opinioni maculam infidelitatis imponet. Eos vero qui ab electionis vestræ vnitatem inconsiderate discordant, ut vobiscum sentire possint, ab Antonio subdiacono nostro fecimus admoneri. Cui etiam de persona Malchi fratris & coepiscopi nostri quid oporteat fieri iam pridem iniunximus. Sed quoniam & ipsi scripsimus, credimus eum ab inquietudine vestra sine mora quiescere. Qui si fortasse obedire quocumque modo neglexerit, contumacia eius modis omnibus canonice ultionis distinctione mulctabitur.

EPISTOLA XLVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD COLVMBVM EPISCOPVM NVMDIÆ.

Ne pueri venalitate, vel alicuius potentia ordinentur:
& de Concilio faciendo.

Gregorius Columbo episcopo Numidiæ.

ANTEQVAM fraternitatis tuæ scripta susciperem, bonum te Dei famulum esse, nuntiante veridica opinione, cognoui: & postquam suscepi, certum fuisse hoc quod fama dudum aspererat, plenius intellexi: meritisque tuis valde congaudeo, quod testes vitæ laudabilis mores tuos & actus ostendis. Hæc ergo quoniam superna tibi sentio maiestate collata, gratulor: & Deum creatorem nostrum utique benedico, qui seruis humilibus misericordiæ suæ dona non denegat. Qua de re verum fateor, quia sic me fraternitas tua ad amorem suum flamma caritatis accendit, sicque tibi vnitus est meus spiritus, ut & videre te cupiam, & tamen absentem corde semper attendam. Hæc igitur ita esse ex te bene consideras. Nam profecto plus in caritate animorum vnitatem, quam corporalis potest vene-

rari

rari præsentia. Præterea tota te mente, toto corde, totaque anima apostolicæ sedis inhaerere, ac esse deuotum, & nunc scio, & priusquam epistola tua hoc testimonium perhiberet, manifeste cognoui. Præmissis ergo debito ex caritate salutationis alloquio adhortor, ut eorum quæ beato Petro apostolorum principi promisisti, memor esse non desinas. Itaque erga primatem Synodi tuæ esto sollicitus, ut pueri ad sacros ordines nullatenus admittantur, ne tanto periculosius cadant, quanto citius conscendere ad altiora festinant. Nulla sit in ordinatione venalitas: potentia vel supplicatio personarum nihil aduersus hæc quæ prohibemus obtineat. Nam procul dubio Deus offenditur, si ad sacros ordines quisquam non ex merito, sed ex fauore, quod absit, aut ex venalitate prouehitur. Hæc autem si fieri cognoscis, non taceas, sed instantè obstitte: quoniam si hæc aut inuestigare fortasse neglexeris, aut intellecta celaueris, non solum illos qui hæc agunt peccati vinculum illigabit, sed & te huius rei non leuis ante Deum culpa respiciet. Oportet ergo canonica ultione, si quid tale committitur, coerceri; ne tantum facinus, cum aliorum peccato parcitur, vires ex dissimulatione percipiat. Præsentium igitur portitorem Victorinum fraternitatis tuæ diaconum, quem tuum reor imitorem existere, & cum caritate suscepi, & ad remeandum citius relaxaui: per quem etiam clauis beati Petri, in quibus de catenis ipsius inclusum est, tibi met pro benedictione transmisi. Propterea de unitate ac pace Concilii, quod Deo auctore congregare disponitis, caritas tua animos nostros subtiliter omnia indicando lætificet.

Grat. 1. q.
1. cap. 110.
Anf. lib. 7.
cap. 46.

S. Bon. phar.
libro 1. cap.
10.

EPISTOLA XLVIII. GREGORII PAPÆ I.

AD ADEODATVM PRIMATEM NUMIDIÆ.

Ut nullus ad sacros ordines precio ascendat, sed eius vitamoresque prius discutiantur.

Gregorius Adeodato episcopo primati prouinciæ Numidiæ.

QUALITER erga nos fraternitatem vestram caritas dilectionis adstrinxerit, scriptorum vestrorum series euidenter innotuit: magnumque fomitem nobis contu-

Concil. Tom. 13.

SI

Grat. 1. qu.
1. cap. 119.

lere latitiæ, quod ea & benigna pietate composita, & Deo placita dilectione feruere cognouimus. Vt igitur breuiter diximus, ita mentem vestram epistola, quam direxistis, exposuit, vt auctor eius abesse minime crederetur. Nec enim absentes iudicandi sunt, quorum animus ab alterutra caritate non discrepat. Quamuis autem nec virtus, nec ætas vos, sicut scribitis, ad nos venire permittat, vt de fraternitatis vestræ corporali possimus gratulari præsentia; tamen, quia animus noster vobis vesterque nobis vnitus est, vicissim nobis per omnia præsentem sumus, dum nos vnita per amorem mente conspiciamus. Salutantes præterea fraternitatem vestram, congruo caritatis affectu hortamur, vt officium primatus, quod Deo habetis auctore, tota intentione sic studeatis sagaciter exhibere, quatenus ad hunc vos ordinem peruenisse, & animæ vestræ proficiat, & aliis in futuro exemplum bonæ imitationis existat. Estote ergo præcipue in ordinatione solliciti: & ad sacros ordines aspirare, nisi prouectiores ætate, & mundos opere, nullatenus permittatis, ne forte semper esse definant, quod immature esse festinant. Eorum enim qui in sacro sunt ordine collocandi, prius vitam moresque discutite: & vt dignos huic officio adhibere possitis, non vobis potentia aut supplicatio quarumlibet surrepat personarum. Ante omnia autem cautos vos esse oportet, vt nulla proueniat in ordinatione venalitas: ne, quod absit, & ordinatis & ordinantibus periculum maius immineat. Siquando igitur de his tractari necesse est, graues expertosque viros consiliis vestris adhibete participes, & cum eis communi de hoc deliberatione pensate. Præ omnibus autem Columbum fratrem & coepiscopum nostrum in cunctis adhibere vos conuenit. Credimus enim quia si illa quæ agenda sunt cum eius consilio feceritis, nullus in vobis quod quibusque modis redarguere possit inueniet, nobisque ita gratum esse tamquam si cum nostro consilio agantur cognoscite: quoniam vita moresque illius ita in omnibus sunt nobis approbati, vt cunctis liquido constet, quia quod cum eius consensu agitur, nullius culpæ macula fuscetur. Præsentium vero lator Victorinus superscripti coepiscopi nostri diaconus, vestrorum præco ita exitit meritum, vt animos nostros de vestra vehementer actione reficeret. Et oramus omnipotentem

Dominum, vt bona quæ de vobis ore tenus retulit, placita sibi plenius faciat operatione clarescere. Concilium itaque quod congregare disponitis, dum Deo fuerit solatiante per actum, de eius nos vnitæ atque concordia lætificare, ac reddite per omnia certiores.

EPISTOLA XLIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEODORVM EPISCOPVM LILYBÆTANVM.

De Paulo in pœnitentiam dato.

*Gregorius Theodoro episcopo * Lilybætano.*

* al. Lily-
bætan.

FRATERNITATIS tuæ grata nobis omnino sollicitudo est, quia ea quæ de sacerdotum vita cognoscit, & perscrutari curat, & inuestigata renuntiat. Vt ergo in hac sollicitudine quam in te laudamus possis sine diminutione persistere, studiosus esto ac vigilans: & si quos illic a quibuslibet, quod absit, excessus perpetrari cognoueris, si quidem tales sunt qui emendari ibidem possint, rationabiliter emendentur: alioquin fratri nostro Maximiano episcopo scriptis renuntiare festina, vt quid fiendum sit a vobis informatus agnoscat. Nulla igitur res ab inuestigatione prauorum actuum, vel insinuatione te reuocet. Nam quanto vigilantiam tuam modo laudamus, tanto culpabilior inuenieris, si huiusmodi actus qualibet dissimulatione celaue-
ris. Paulum præterea quondam episcopum in monasterio in quo est, in pœnitentia volumus permanere. Res autem quæ apud eum inuentæ sunt, in cimeliarchio ecclesiæ tuæ seruare modis omnibus studebis. De quibus etiam secundum rerum inuentarū paginam desusceptum te facere volumus, & in scrinium ecclesiæ tuæ transmittere. Sed & clericis eius, si tamen illic aliqui præsentés sint, a pari aliud facere desusceptum te conuenit, in quo tua fraternitas fateatur, quia desusceptum de eisdem rebus in scrinio nostro emiserat; quatenus dum necesse fuerit, competenti personæ res omnes possint sine detrimento restitui. De Bonifacio vero quædam grauis ad nos accusatio peruenit, cuius scelera volumus, vt rum vera sint, fraternitas tua cum loci seruatore prætorum examinet.

Lib. 1. dial.
cap. 6.

FRATRES mei, qui mecum familiariter viuunt, omnimodo me compellunt, aliqua de miraculis patrum, quæ in Italia facta audiuius, sub breuitate scribere. Ad quam rem solatio vestræ caritatis vehementer indigeo, ut ea quæ vobis in memoriam redeunt, quæque cognouisse vos contigit, mihi breuiter indicetis. De domno enim Nonno abbate, qui iuxta domnum Anastasium de Pentumis fuit, aliqua retulisse te memini, quæ obliuioni mandauit. Et hoc igitur, & si qua sunt talia, tuis peto epistolis imprimi, & mihi sub celeritate transmitti, si tamen ad me ipse non properas.

SI vitæ istius cursum veraciter attendamus, nihil in eo firmum, nihil inuenimus stabile, sed quemadmodum viator modo per plana, modo per aspera graditur: sic nobis utique in hac vita manentibus nunc prosperitas, nunc occurrit aduersitas. Denique alternis sibi succedunt temporibus, & mutua se vice confundunt. Dum igitur omnia in hoc mundo mutabilitatis ordo confundit, nec eleuari prosperis, nec frangi debemus aduersis. Tota ergo mente ad illum nos conuenit anhelare, ubi quidquid est, firmum permanet, ubi non mutatur aduersitate prosperitas. In hac ergo vita miro Dei omnipotentis moderamine idcirco agimur, ut vel prosperitatem aduersitas, vel aduersitatem prosperitas subsequatur; quatenus & humiliati discamus quidquid deliquimus flere, & iterum exaltati aduersitatis memoriam quasi humilitatis ancoram in mente tenea-

mus. Non in hoc ergo creatoris nostri ira est deputanda, sed gratia, per quam discimus, ut eius dona tanto seruemus verius, quanto humiliter tenemus. Quia igitur perfectam vos dominorum gratiam auctore omnipotente Deo reparasse cognouimus, magna pro vobis exultatione gaudemus, optantes ut vitam vestram rerum omnium gubernator & bonis semper presentibus fulciat, & ad gaudia perpetua extendat. Hac vobis ideo loquor, quia multum vos diligo, atque me a vobis diligi scio. Sed hoc quod me diligitis, in latorem presentium Sabinianum diaconum demonstrate, ut ubi usus exegerit, vestra patrocinia consequatur. Vir autem gloriosus Castus, praeo laudum vestrarum, in Romanis partibus existit, quem vestrae excellentiae paterna dilectione commendo.

EPISTOLA LII.

GREGORII PAPAE I.

AD IOANNEM EPISCOPVM CONSTANTINOPOLITANVM.

De Ioanne presbytero, & de monachis Isauriae caesis.

Gregorius Ioanni episcopo Constantinopolitano.

QUAMVIS causae consideratio me mouet ad scribendum, tamen & caritas impellit: quia & semel & bis sanctissimo fratri meo domno Ioanni scripsi, sed non eius epistolas recepi. Alter enim mihi saecularis quidam sub eius nomine loquebatur, quae si epistolae eius fuerint, ego vigilans non fui, qui longe de eo aliter credidi quam inueni. De causa enim reuerendissimi viri Ioannis presbyteri scripseram, atque de quaestionibus monachorum Isauriae, quorum vnus & in sacerdotio positus, in ecclesia vestra fustibus caesus est; & rescripsit mihi, sicut ex nomine epistolae agnosco, sanctissima fraternitas tua, quia nescierit de qua causa scriberem. Ad quod scriptum vehementer obstupui, mecum tacitus voluens, si verum dicit, quid esse deterius potest, quam ut agantur talia contra seruos Dei, & ipse nesciat qui praesto est? Quae enim potest esse pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & pastor nescit? Si autem sciuit sanctitas vestra, & de qua causa scripserim, & quid vel contra Ioannem presbyterum, vel contra Anastasium Isauriae monachum atque presbyterum gestum

Sl iij

Sap. 1.

Math. 15.

Ioan. disc.
lib. 3. c. 44.

fit, & mihi scripsit nescio; contra hoc ego nescio quid respondeam, quando per scripturam suam veritas dicit: *Os quod mentitur occidit animam*. Requiro, frater sanctissime: illa tanta abstinencia ad hoc peruenit, ut fratri suo ea quæ nouit gesta, negando velit abscondere? Numquid non melius fuerat in illud os carnes ad vescendum ingredi, quam de eo falsum sermonem ad illudendum proximum exire? præcipue cum veritas dicat: *Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quæ exeunt de corde, illa sunt quæ coinquant hominem*. Sed absit hoc, ut ego de sanctissimo corde vestro tale aliquid credam. Illæ epistolæ vestro nomine prænotatæ sunt, sed vestras eas fuisse non arbitror. Ego beatissimo viro domno Ioanni scripseram: sed credo quod mihi familiaris vester ille iuuenculus rescripsit, qui adhuc de Deo nihil didicit, qui viscera caritatis nescit, qui in scelestis rebus ab omnibus accusatur, qui insidiari quotidie diuorum mortibus dicitur per occulta testamenta, nec Dominum metuens, nec homines erubescens. Mihi crede, frater sanctissime, si zelum caritatis perfectæ habes, ipse prius corrige, ut ex his qui vobis vicini sunt, & ii qui vicini non sunt exemplo melius emendentur. Illius linguam noli recipere: ille ad consilium vestræ sanctitatis debet dirigi, non autem sanctitas vestra ad verba illius inflecti. Si enim illum audit, scio quia pacem cum suis fratribus habere non poterit. Ego enim attestante mihi conscientia fateor, quia cum nullo homine habere scandalum volo, & quanta valeo virtute declino. Et quamuis cum omnibus hominibus pacem habere summopere cupiam, vobiscum præcipue, quos vehementer amo, si tamen ipsi quos noui, vos estis. Nam si Canones non custoditis, & maiorum vultis statuta conuellere, non cognosco qui estis. Age ergo, frater sanctissime atque carissime, ut nos inuicem recognoscamus; ne si antiquus hostis duos per scandalum mouerit, per nequissimam victoriam multos necet. Ego enim, ut aperte indicem, quia per elationis tumorem nil quaero, sed si ille iuuenculus, de quo prælocutus sum, apud fraternitatem tuam culmen prauæ actionis minime teneat, ipsa etiam quæ mihi de Canonibus suppetunt interim tacere potuissim, & ab ipso initio venientes ad me personas ad eam fiducialiter retransmisissim, sciens quod eas

sanctitas tua cum caritate susciperet: sed etiam nunc iam dico, aut easdem personas in suis ordinibus suscipe, eisque quietem præbe, aut si hoc fortasse nolueris, omni mihi altercatione postposita, de eorum causa statuta maiorum & Canonum terminos custodi. Si vero neutrum feceris, nos quidem rixam inferre nolumus, sed tamen venientem a vobis non deuitamus. Quid autem de episcopis qui verberibus timeri volunt Canones dicant, bene vestra fraternitas nouit: Pastores etenim facti sumus, non percussores. Et egregius prædicator dicit: *Argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina*. Noua vero atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem. Sed de his multa in epistolis loqui non debeo, quia dilectissimū filium meum Sabinianum diaconum pro responsis ecclesiasticis faciendis ad dominorum vestigia transmisi, qui vobiscum cuncta subtilius loquetur. Si nobiscum litigare non vultis, paratum eum ad omnia quæ iusta sunt inuenietis. Quem vestræ beatitudini commendo, vt saltem ipse dominum illum Ioannem inueniat, quem ego in vrbe regia sciui olim.

Grat. dist.

45. cap. 1.

Ioan. diac.

lib. 3. c. 2.

1. Tim. 4.

EPISTOLA LIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMIANVM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

Vt Agathon episcopo alimenta tribuantur.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

POSTQVAM in Agathonem quondam episcopum iuxta qualitatem excessuum distictione est canonica vindicatum, necesse est humanitatis intuitu quemadmodum sustentari possit disponere. Propterea fraternitas tua ad Liparitanam ecclesiam, in qua supradictus Agatho sacerdotis gessit officium, festinet dirigere, eique ad præsens exinde quinquaginta solidos, qui in eius possint proficere victum, transmittat. Nam nimis est impium, si alimentorum necessitati post vindictam subiaceat.

EPISTOLA LIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNATEM.

De illicita vſurpatione pallii, & de mappulis a Raven-
natis clericis non ferendis.*Gregorius Ioanni episcopo Rauennati.*

Grat. dist.
100. cap. 7.
Anselm. lib.
6. cap. 87.

Grat. dist.
100. cap. 8.
Anselm. l. 6.
cap. 95. Po-
lyc. lib. 1. c.
20.

NON multum temporis interuallum est, quod qua-
dam nobis de tua fraternitate fuerant nuntiata, de
quibus vobis veniente illuc Castorio notario sanctæ, cui
Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, subtiliter nos indica-
se meminimus. Peruenerat namque ad nos quædam in ec-
clesia vestra contra consuetudinis atque humilitatis tra-
mitem geri, quæ sola, vt bene nostis, est officii sacerdo-
talis erectio. Quæ si sapientia vestra mansuete, vel cum epi-
scopali suscepisset studio, non de illis accendi debuerat,
sed oportuerat te hæc eadem cum gratiarum actione cor-
rigere. Contra morem quippe ecclesiasticum est, si non
patientissime toleratur, quod a vobis absit, etiam iniusta
correctio. Mota autem nimis est vestra fraternitas, atque
cum tumore cordis quasi satisfaciens, scripsit nobis pallio
te non nisi post dimissos de secretario filios ecclesiæ, &
Missarû tempore, atque in litanis vt solennibus, verbis
aliquid te vſurpassẽ contra generalis ecclesiæ consuetudi-
nem apertissima veritate professus. Quomodo enim fieri
potest, vt illud cineris atque cilicii tempore per plateas
inter populorum strepitus agas licite, quod te agere in
conuentu pauperum nobilium, & in secretario ecclesiæ
velut illicitum excusasti? Illud tamen, frater carissime, tibi
non putauimus ignotû, quod pene de nullo metropolita-
no in quibuslibet mundi partibus sit auditum, extra Missa-
rum tempus vſum sibi pallii vendicasse. Et quod bene hanc
consuetudinem generalis ecclesiæ noueritis, vestris nobis
manifestissime significastis epistolis, quibus præceptum
beatæ memoriæ decessoris nostri Ioannis papæ nobis in
subditis transmisiſtis annexum, continens omnes consue-
tudines ex priuilegio prædecessorum nostrorum conceſ-
ſas vobis, ecclesiæque vestræ, debere seruari. Confite-
mini igitur aliam esse generalis ecclesiæ consuetudinem,
post-

postquam ea quæ vos geritis, vobis ex priuilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, vt arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium metropolitano-
rum etiam a tua est fraternitate seruandus, aut si tuæ ec-
clesiæ aliquid specialiter dicis esse concessum, præceptum-
ve a prioribus Romanæ vrbs pontificibus, quod hæc Ra-
uennati ecclesiæ sunt concessa, a vobis oportet ostendi.
Quod si hoc non ostenditur, restat postquam talia agere
neque consuetudine generali, neque priuilegio vendicas,
vt vsurpasse te comprobes quod fecisti. Et quid dicturi su-
mus futuro iudici, frater carissime, si illud quoque graue
iugum atque vinculum ceruicis nostræ, non dico pro ec-
clesiastica, sed pro quadam sæculari nobis dignitate de-
fendimus, grauari nos iudicantes, si tanto pondere vel par-
ui temporis spatio careamus? Decorari pallio volumus,
forsan moribus indecori, dum nihil in episcopali ceruice
splendidius fulget quam humilitas. Oportet igitur frater-
nitatem tuam, si honores suos sibi quibuslibet argumentis
stabili proposuit mente defendere, aut generalitatis vsum
ex non scripto sequi, aut ex scriptis priuilegiis se tueri.
Quod si postremo nihil horum est, aliis metropolitans hu-
iusmodi te præbere nolumus præsumptionis exemplum.
Sed ne forte putes, nos hæc vobis scribentes, quæ pro fra-
terna sunt caritate neglexisse, scitote in nostro scrinio de
priuilegio ecclesiæ tuæ subtiliter perquisitum. Et quidem
quædam inuenta sunt, quæ omnino possint fraternitatis
tuæ intentionibus obuiare, nihil autem in quo de huiusce-
modi capitulis pars vestra possit ecclesiæ roborari. Nam
& de ipsa consuetudine tuæ, quam opponis, ecclesiæ, quæ
vobis olim, vt a patribus vestris probaretur, scripsimus;
iam non satis sollicitudinem gessisse cognoscite, inqui-
rentes filios nostros Petrum diaconum, atque Gaudio-
sum primicerium, nec non & Michaelium defensorem
sedis nostræ, vel alios qui pro diuersis responsis Rauen-
nam a nostris decessoribus sunt transmissi, & hæc te in
præsentia sua egisse districtissime negauerunt. Apparet
igitur secreto non potuisse geri, nisi quod vsurpabatur il-
licite. Vnde quod latenter subintroducendum est, nulla de-
bet stabilitate persistere. Quæ ergo superflue a te vel a
tuis decessoribus sunt præsumpta, cum caritatis intui-

Grat. 25.
q. 1. c.
Idco. §. pri-
uilegio.
Bur. lib. 1.
cap. 121.

Ioan. diac.
lib. 4. c. 2.

tu, atque cum fraterna stude benignitate corrigere. Nul-
latenus, non dico per te, sed per aliorum vel decesso-
rum tuorum normam ab humilitatis tentes regula de-
uiare. Vt enim ea quæ superius dixi breuiter colligam, ad-
moneo quatenus, nisi decessorum meorum munificentia
tibi hæc per priuilegium attributa docueris, vt in plateis
pallium vltius ferre non præsumas, ne non habere & ad
Missas incipias, quod audacter & in plateis vsurpas. De se-
cretario autem, quod fraternitas tua resedisse cum pallio,
& filios ecclesiæ suscepisse & fecit & excusauit, nunc inte-
rim nihil querimus, quia Synodorum sententiam sequen-
tes, minores culpas, quæ negantur, vlcisci recusamus. Hoc
tamen quia semel & iterum fit factum cognouimus, sed
fieri vltius prohibemus. Fraternitas autem tua sit omni-
no sollicita, ne hoc quod præsumptioni inchoanti adhuc
ceditur, in proficiēte deterius vindicetur. Conquesti præ-
terea estis, quod quidam de sacerdotali ordine Rauennatis
ciuitatis, peccatis imminentibus, grauibus sint criminibus
inuoluti. Quorum causam vel illic te discutere volumus,
vel huc eos, si tamen probationum difficultas pro loco-
rum longinquitate non impedit, ad hæc ipsa discutienda
transmittere. Quod si vel ad tuum iudicium, vel ad nos,
maiorum fulti patrocini, quod non credimus, venire de-
spexerint, & in obiectis sibi capitulis contumaciter respon-
dere noluerint, volumus vt eis post secundam & tertiam
admonitionem tuam, ministerium sacri interdicas officii,
atque nobis de contumacia eorum, scriptorum tuorum te-
nore renunties, vt deliberemus quemadmodum actus eo-
rum debeas subtiliter perscrutari, atque secundum diffini-
tiones canonicas emendare. Cognoscat igitur fraternitas
tua de causa hac nos plenissime absolutos, ex eo quod vo-
bis causas ipsas commisimus subtiliter perquirendas, at-
que omnia peccata eorum, si inulta venerint, & omne pon-
dus discussionis huius in tuæ animæ redundare periculum;
sciens nullam dilectionem vestram excusationē apud fu-
turum iudicem habituram, si non excessus cleri tui cum
summa canonici rigoris seueritate correxeris, & hos, qui-
bus hæc fuerint approbata, sacros vltius ordines teme-
rare permiseris. Illud autem quod pro vtendis a clero ve-
stro mappulis scripsistis, a nostris est clericis fortiter ob-

Grat. dist.
93 cap. 22.
Ioan. diac.

niatum, dicentibus nulli hoc vnquam alii cuiuslibet ecclesie concessum fuisse: nec Rauennates clericos illic, vel in Romana ciuitate tale aliquid cum sua conscientia præsumpsisse: nec si tentatum esset ex furtiua vsurpatione sibi præiudicium generari. Sed etiamsi in qualibet ecclesia hoc præsumptum fuerit, asserunt emendandum, quod non concessione Romani pontificis, sed sola surreptione præsumitur. Sed nos seruantes honorem fraternitatis tuæ, licet contra voluntatem antedicti cleri nostri, tamen primis diaconibus vestris, quos nobis quidam testificati sunt etiam ante eis vsos fuisse, in obsequio dumtaxat tuo mappulis vti permittimus: alio autem tempore vel alias personas hoc agere vehementissime prohibemus.

lib. 4. cap. 2.
Anselm. lib.
7. cap. 188.

EPISTOLA LV.

IOANNIS RAVENNATIS EPISCOPI

AD GREGORIVM PAPAM.

De vsu pallii, & mappulis, & diuersis ornatibus.

REVERENDISSIMVS conseruus meus Castorius apostolicæ sedis vestræ notarius reddidit mihi domini mei epistolam, consortem mellis & vulneris. Quæ sic tamen infixit aculeos, vt locum non subtraheret medicinæ. Nam qui superbiam, diuinum sequens iudicium, reprehendit, merito se mitem ac placidum quodammodo profitetur. Commemorastis igitur quod ego nouitatis ambitione pallii vsus supra quam antecessoribus meis indultum fuerat vsurpasssem. Quam rem proprii domini mei conscientia, quæ diuina regitur dextera, nullo modo credere patiatur, nec ad opinionis incerta aures sacratissimas aperire. Primum, quia licet peccator, noui tamen quam graue sit terminos nobis a patribus affixos transcendere, & quod omnis elatio nihil aliud habeat quam ruinam. Nam si maiores nostri in regibus superbiam non tulerunt, quanto magis non est in sacerdotibus sustinenda? Deinde recolo me in sinu atque in gremio sacrosanctæ ecclesiæ vestræ Romanæ enutritum, & Deo auxiliante prouectum. Et quibus ausibus ego sanctissimæ illi sedi, quæ vniuersali ecclesiæ iura sua transmittit, præsumpserim obuiare, propter cuius conseruandam auctoritatem, sicut Deo manifestum est, mul-

Concil. Tom. 13.

Tt ij

torum contra me inimicorū inuidiam grauiter excitauī? Sed beatissimus dominus meus nihil me contra priscam consuetudinem existimet attentasse, quod & a multis & prope ab omnibus ciuibus huius vr̄bis attestatur, inter gesta etiam si acquieuisset, & superscriptus reuerendissimus notarius potuerat attestari: quoniam iam de secretario descendētibz filiis ecclesiæ, & ingrediētibz diaconibz vt mox procedatur, tunc primus diaconus episcopo Rauennatis ecclesiæ palliū consueuit induere, quod & in litanis solennibz vti pariter consueuit. Nullus ergo contra me domino meo conetur surrepere: quia si vult, Deo custode, non potest probare quod a me aliqua nouitas fuisset introducta. Qualiter enim iussionibz vel vtilitatibz vestris, vbi causa exegerit, paruerim, omnipotens Deus cordi vestro purissimo faciat manifestum: & hoc peccatis meis imputo, quod post tot labores atque angustias, quas intus forisque sustineo, talem vicissitudinem merear inuenire. Sed iterum me illares inter alia consolatur, quod interdū sanctissimi patres ob hoc tantummodo castigāt filios suos, vt eos faciant potiores, & post hanc deuotionem ac satisfactionem sanctæ Rauennatis ecclesiæ, quæ peculiariter vestra est, non solum vetera priuilegia conseruetis, sed & maiora vestris temporibus conferatis. Nam quod de mappulis a presbyteris & diaconibz meis præsumptum apostolatus vester scribit, vere fateor, tædet me aliquid exinde commemorare, cum per se veritas, quæ apud dominum meum sola præualet, ipsa sufficiat. Nam cum hoc minoribus circa vr̄bem constitutis ecclesiis licitū sit, poterit etiam apostolatus mei domini, si venerabilem clementis primæ apostolicæ sedis suæ requirere dignatur, modis omnibus inuenire: quia quoties ad episcopatus ordinationem seu responsi sacerdotes vel Leuitæ Rauennatis ecclesiæ Romam venerunt, omnes in oculis sanctissimorum decessorum vestrorum cum mappulis sine reprehensione aliqua procedebāt. Quare etiam eo tempore quo isthica prædecessore vestro peccator ordinatus sum, cuncti presbyteri & diaconi mei in obsequium domni papæ mecum procedentes vsi sunt. Et quia præuidens Deus noster omnia in manu vestra, & in conscientia purissima collocauit, adiuro vos per ipsam sedem apostolicam, quam

antea moribus, nunc etiam honore debito gubernatis, vt in nullo Rauennati ecclesiæ, quæ familiariter vestra est, pro meo merito priuilegia quibus hucusque vsa est minuatis, sed & secundum vocem propheticam, in me & in domo patris mei secundum suum meritum transferatur. Quia ergo vniuersa priuilegia, quæ sanctæ Rauennati ecclesiæ a prædecessoribus vestris indulta sunt, pro maiori satisfactione, subieci ea in scriniis venerabilibus secundum consecrationis decessorum meorum tempora, fidem nihilo minus reperientes, nunc vero in Dei & in vestra est potestate, quidquid veritate cognita fieri iusseritis: quoniam ego iussionibus apostolatus domini mei parere desiderans, quamuis antiqua consuetudo obtinuit, vsque ad secundam iussionem abstinere curauim.

EPISTOLA LVI.
GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

De Cosma multis debitis obligato.

Gregorius Cypriano diacono.

COSMAS ex variis periculorum necessitatibus multis se dicit debitis obligatum, ita vt pro eis a creditoribus suis suos dicat filios detineri. Quæ res si ita est, nos omnino commouet. Quamobrem hortamur dilectionem tuam, vt quia de rebus pauperum dandis agitur, causam eius cum summa subtilitate perquiras: & si inueneris eum prædictis debitis veraciter inuolutum, vt non sit substantia vnde possit hæc ipsa persolvere, prædictos creditores eius adeas, & propter recolligendos filios eius quanta cognoueris quantitate componas. Et quia, sicut dictum est, non habet vnde restituat, de rebus pauperum ex præsentis nostræ auctoritate persolue, sciens quidquid illic te prouidente datum fuerit, patrimonii nostri pensionibus esse reputandum.

Mense Augusto, indictione undecima.

EPISTOLA LVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD SECVNDINVM EPISCOPVM TAVROMINITANVM.

De auferendo baptisterio de monasterio monachorum.

Gregorius Secundino episcopo Taurominitano.

Grat. 18. q.
2. epist. 7.
Iuo p. 5. c.
51. Polyc.
lib. 4. epist.
34.

PRIDEM præcipimus, vt de monasterio sancti Andreæ, quod est super Mascalas, baptisterium propter monachorum insolentias debuisset auferri, atque in eodem loco, quo fontes sunt, altare fundari: cuius rei perfectio hæctenus est protracta. Admonemus igitur fraternitatem tuam, vt nullam iam moram post susceptas præsentis literas nostras inserere debeas, sed repleto loco ipsorum fontium, altare ad sacra celebranda mysteria illic sine aliqua dilatione fundetur, quatenus & prædictis monachis opus Dei securius liceat celebrare, & non de negligentia vestra, contra fraternitatem tuam noster animus excitetur.

EPISTOLA LVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ITALICAM PATRICIAM.

De rebus pauperum cum mansuetudine disponendis.

Gregorius Italicæ patriciæ.

SVSCEPIMVS plenas dulcedine literas vestras, atque de incolumitate excellentiæ vestræ nos lætificauit auditus. Circa quas tanta est nostræ mentis sinceritas, vt nihil in earum tranquillitate simultatis reconditum, paternus nos suspicari permittat affectus. Sed omnipotens Deus faciat, vt sicut de vobis nos bona sentimus, ita mens vestra nobis bona respondeat, & dulcedinem, quam verbis impenditis, exhibeatis operibus. Nihil enim prodest gloriosissima sanitas & pulcritudo in superficie corporis, si vultus animæ latet intrinsecus. Atque illa magis cauenda est discordia, cui satellitium pax præbet exterior. Illud vero quod epistolis prædictis reuocare in memoriam nostram excellentia vestra studiose contendit, scriptum vobis sciat nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos

velle de causis pauperum definire. Hæc nos & scripsisse meminimus, & scimus nosmetipsos, iuuante Domino, a causarum litigiis ecclesiastica moderatione compescere, atque secundum apostolicum illum sensum, *rapinam bonorum nostrorum cum gaudio sustinere*. Sed illud scire vos volumus, taciturnitatem atque patientiam nostram futuris post me pontificibus in rebus pauperum præiudicium non facturam. Vnde & nos explentes supra memoratam promissionem nostram, iam de causis ipsis præuidimus reticendum, nec in his, in quibus minus agi benigne cognouimus, desideramus nos per nosmetipsos immiscere negotiis. Sed ne forte ex his coniiciatis, gloriosa filia, ea quæ ad concordiam pertinent, adhuc nos omnino renuere; filio nostro Cypriano diacono, venienti ad Sicilia partes, indiximus, ut si quid de his salubriter, & sine peccato animæ vestræ ordinare disponitis, ex nostra auctoritate vobiscum definiat, ut nos non amplius illis vexemur negotiis, quorum cum mansuetudine est dispensandus effectus. Deus autem omnipotens, qui ea quæ omnino impossibilia sunt ad possibilitatem bene nouit inflectere, ille vobis aspiret, & causas vestras cum pacis intentione disponere, & pro mercede animæ vestræ, de rebus eis competentibus, huius ecclesiæ consulere pauperibus.

EPISTOLA LIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

De monasterio Gratiôsæ abbatissæ consecrando.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

RELIGIOSIS desideriis sine difficultate præstari decet effectum. Atque ideo Gratiôsæ abbatissæ vna cum congregatione sua, oblata petitione, quæ tenetur in subditis, postulauit quod patriciæ recordationis Rustica per vltimum voluntatis suæ arbitrium in ciuitate Neapolitana, in domo propria, in regione Herculensi, in vico in quo Lampadius monasterium ancillarum Dei constituit, sepeliretur: in quo præfatam Gratiôsam abbatissam præesse disposuit, simulque & oratorium extruxisse dignoscitur, cui & pro voto suo quatuor vncias totius substantiæ suæ

dimisisse suggessit, quodque in honorem beatæ Mariæ semper virginis, genitricisq; Dei, & Domini nostri Iesu Christi desiderauit consecrari. Et ideo, frater carissime, præsentipræceptione dilectionem tuam duximus adhortandam, vt inspecto primitus testamento, si iure subsistat, & easdem quatuor vncias verissime eidem monasterio collatas esse compereris, ad prædictum locum, cum postulauerint, ingrauanter accedas, venerandæ solennia dedicationis impendens, vt, quoties necesse fuerit, a presbyteris ecclesiæ in suprascripto loco deferuientibus, celebrentur sacrificia veneranda Missarum, ita vt in eodem monasterio neque fraternitas tua, neque presbyteri, præter diligentiam disciplinæ, aliquid molestiarum inferant. Aut si quid pro diuersorum deuotione commoditatis accesserit, sibi æstimet vendicandum, siue aurum, siue argentum, siue prædium, siue vestimentum, omnibus modis constructio præfata possideat, cum ancillis Dei in eodem loco deferuientibus debeat proficere, quidquid offerri ibidem contigerit.

EPISTOLA LX.

GREGORII PAPÆ I.

AD EUTYCHIVM EPISCOPVM TYNDARITANVM.

De cultoribus idolorum conuertendis.

Gregorius Eutychio episcopo Tyndaritano.

SCRIPTA fraternitatis tuæ Benenato ecclesiæ tuæ clerico deferente suscepi, gratiasque omnipotenti Deo retuli, quod in causis animæ, & iis quæ ad Deum pertinent, te occupatum esse cognouimus. Scripsisti siquidem nobis quosdam idolorum cultores, atque Angelorum dogmatis in iis in quibus constitutus es partibus inueniri, de quibus plures asseruisti esse conuersos, aliquos autem potentum nomine atque locorum se qualitate defendere. Auxiliantes igitur bonis tuæ caritatis operibus, viro glorioso prætori Siciliæ nostra scripta transmisimus, quatenus, iuuante Domino, qua potest tibi virtute concurrat, vt quod laudabiliter cœptum est, valeat salubriter adimpleri. Oporter ergo fraternitatem tuam maximam in hoc sollicitudinem gerere. Vere enim episcopalem vitam sequeris, si per ze-
lum

lum linguamque tuam, hos qui a fidei veritate diffen-
tiunt, in ecclesiæ vnitatem reduxeris.

EPISTOLA LXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Quomodo in ecclesia sua conuersari debeat.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

SCRIPTA tuæ caritatis accepimus, quibus nobis indi-
casti Deo propitio te bene a filiis tuis Neapolitanis ci-
uibus esse susceptum. De quibus omnipotenti Deo gratias
retulimus. Oportet ergo affectui eorum te tuis moribus
compenfare, malos coercere, bonis te discrete atque beni-
gnissime relaxare, ad sequendas eos meliores partes fre-
quentius admonere; quatenus & illi paternos in te mores
inuenisse se gaudeant, & tu creditam tibi regiminis cau-
sam, cooperante Domino, studiosius exequaris.

EPISTOLA LXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAVRICIVM AVGVSTVM.

Conqueritur de lege eius iniusta, qua prohibuit ne
milites in monasterio susciperentur.

Gregorius Mauricio Augusto.

OMNIPOTENTI Deo reus est, qui serenissimis dominis
in omne quod agit & loquitur purus non est. Ego
autem indignus pietatis vestræ famulus, in hac suggestione
neque vt episcopus, neque vt seruus iure reipublicæ, sed
iure priuato loquor: quia, serenissime domine, ex illo
iam tempore dominus meus fuisti, quando adhuc domi-
nus omnium non eras. Longino viro clarissimo stratore
veniente dominorum legem suscepi, ad quam fatigatus
tunc ægritudine corporis respondere nihil valui. In qua
dominorū pietas sanxit, vt quisquis publicis administratio-
nibus fuerit implicatus, ei ad ecclesiasticum officium ve-
nire non liceat. Quod valde laudavi, euidentissime sciens,
quia qui sæcularem habitum deferens ad ecclesiastica of-
ficia venire festinat, mutare vult sæculum, non relinquere.

Concil. Tom. 13.

Vu

Anf. cap. 6.
ad Gal.

Ioan. diac.
lib. 3. cap.
49.

Quod vero in eadem lege dicitur, ut ei in monasterio conuerti non liceat, omnino miratus sum: dum & rationes eius possint per monasterium fieri, & agi potest, ut ab eo loco in quo suscipitur eius quoque debita soluantur. Nam etsi quisquam deuota mente conuerti voluisset, prius res male ablatas redderet, & de sua anima tanto verius, quanto expeditior cogitaret. In qua lege subiunctum est, ut nulli qui in manu signatus est, conuerti liceat. Quam constitutionem ego, fateor dominis meis, vehementer expaui: quia per eam calorum via multis clauditur, & quod nuncusque licuit, ne liceat prohibetur. Multi enim sunt, qui possunt religiosam vitam etiam cum sæculari habitu ducere. Et plerique sunt, qui nisi omnia reliquerint, saluari apud Deum nullatenus possunt. Ego vero hæc dominis meis loquens, quid sum nisi puluis & vermis? Sed tamen quia contra auctorem omnium Deum hanc intendere constitutionem sentio, dominis tacere non possum. Ad hoc enim potestas dominorum meorum pietati cælitus data est super omnes homines, ut qui bona appetunt adiuuentur, ut calorum via largius pateat, ut terrestre regnum cælesti regno famuletur. Et ecce aperta voce dicitur, ut ei qui semel in terrena militia signatus fuerit, nisi aut expleta militia, aut pro debilitate corporis repulsus, Domino nostro Iesu Christo militare non liceat. Ad hæc ecce per me seruum vltimum suum & vestrum respondebit Christus, dicens: Ego te de notario comitem excubitorum, de comite excubitorum Cæsarem, de Cæsare imperatorem, nec solum hoc, sed etiam patrem imperatorum feci, ego sacerdotes meos tuæ manui commisi, & tu a meo seruitio milites tuos subtrahis? Responde rogo, piissime domine, seruo tuo, quid venienti & hæc dicenti responsurus es in iudicio Domino tuo? Sed fortasse creditur, quia nullus eorum puro animo conuertatur. Ego indignus famulus vester scio, quanti his diebus meis in monasterio milites conuersi miracula fecerunt, signa & virtutes operati sunt. Sed per hanc legem iam ne quisquam talium conuerti valeat prohibetur. Requirat rogo dominus meus piissimus quis prior imperatorum talem legem dederit, & subtilius æstimet si debuit dari. Et quidem considerandum valde est, quia eo iam tempore prohibentur quique relinquere sæ-

culum, quo appropinquat finis ipse sæculorum. Ecce enim mora non erit, & ardente cælo, ardente terra, coruscantibus elementis, cum angelis & archangelis, cum thronis & dominationibus, cum principatibus & potestatibus tremendus iudex apparebit. Si omnia peccata dimiserit, & solam hanc legem contra se dixerit esse prolatam, quæ, rogo, erit excusatio? Vnde per eundem tremendum iudicem deprecor, ne illæ tantæ lacrymæ, tantæ orationes, tanta ieiunia, tantæque eleemosynæ domini mei ex qualibet occasione apud omnipotentis Dei oculos fuscantur, sed aut temperando pietas vestra, aut immutando, vigorem eiusdem legis inflectat: quia tunc magis dominorum exercitus contra hostes crescit, quanto Dei exercitus ad orationem creuerit. Ego quidem iussioni subiectus, eandem legem per diuersas terrarum partes transmitti feci: & quia lex ipsa omnipotenti Deo minime concordat, ecce per suggestionis meæ paginam serenissimis dominis nuntiaui. Vtrobique ergo quæ debui exolui, qui & imperatori obedientiam præbui, & pro Deo quod sensi minime tacui.

EPISTOLA LXIII.
GREGORII PAPÆ I.

AD DOMITIANVM METROPOLITANVM.

De diabolo corruptore animæ, Sichemitis iuste occisis, & variis sacre scripturæ sensibus.

Gregorius Domitiano metropolitano.

SCRIPTA dulcissimæ & suauissimæ beatitudinis vestræ suscipiens, valde gauisus sum, quia multa mihi de sacra scriptura loquebantur. Et quia delectas in eis epulas reperi, eas auide comedi. In quibus quædam quoque de causis exterioribus & necessariis sunt permixta. Et quasi menti conuiuium præparantes egistis, ut oblata epulæ ex diuersitate melius placerent. Etsi quidem exteriores causæ velut inferiores & abiecti cibi minus sapiunt, ita tamen a vobis prudenter dictæ sunt, ut libenter sumantur: quia & cibi contemptibiles plerumque dulces ex condimento bene coquentis fiunt. Seruata autem veritate historiarum, hoc quod dudum de diuina significatione direxeram, respui

Past. p. 3,
cap. 30.

Concil. Tom. 13.

V u ij

nullo modo debuit. Nam etsi mihi, quoniam ita vultis, significatio eius non congruit, ex ipsis tamen locis suis circumstantibus, hoc quod ex ea dictum est, incunctanter teneri potest. Nam & corruptor eius princeps terræ dicitur, per quem aperte diabolus designatur: quia redemptor noster ait: *Nunc princeps huius mundi eiicietur foras*. Qui etiam uxorem petit: quia malignus videlicet spiritus festinat, ut licenter possideat animam, quam prius occulta seductione corruerit. Vnde Iacob filii vehementer irati contra omnem Sichem domum, eiusque patriam, gladios sumunt: quia a cunctis zelum habentibus, ipsi quoque insequendi sunt, qui maligni spiritus adiutores fiunt. Quibus prius circumcisionem præcipiunt, quos in dolore positos postmodum occidunt. Quia plerumque magistri seueriores si zelum suum moderari nesciunt, quamuis per prædicationem vitia corruptionis rescent, cum iam a delinquentibus plangitur quod fuerat perpetratum, adhuc tamen ipsi per asperitatem disciplinæ sæuiunt, & duriores existunt. Qui enim iam & præputia absciderant, mori minime debebant: quia qui culpam plangunt luxuriæ, & voluptatem carnis in dolorem vertunt, a magistris sentire non debent asperitatem disciplinæ, ne ipse humani generis redemptor minus ametur, si pro eo anima plus quam debet atteritur. Vnde & eisdem filiis Iacob dicit: *Turbastis me, & odiosum fecistis Chananæis*. Quando enim & hoc quod iam delinquentes plangunt adhuc magistri crudeliter insequuntur, infirmæ menti ipse redemptoris sui amor tepescit: quia ibi se affligi considerat, ubi sibi & ipsa non parcat. Hæc igitur dixerim, ut intellectum quem protuli non esse improbabilem ex locis circumstantibus demonstrarem. Ea vero quæ ex eodem loco a vestra sanctitate in meam consolationem dicta sunt, libenter accipio: quia in intellectu sacre scripturæ respui non debet quidquid sanæ fidei non resistit. Sicut enim ex vno auro alii murenulas, alii annulos, alii dextralia ad ornamentum faciunt; ita ex vna sacre scripturæ sententia expositores quique per innumeros intellectus quasi varia ornamenta componunt, quæ tamen omnia ad decorem celestis sponsæ proficiunt. Valde autem gaudeo, quod dulcissima beatitudo vestra etiam causis sæcularibus occupata, ad intellectum sacri

Gen. 34.

Joan. 12.

Gen. 34.

Genes. 34.

eloquii vigilanter ingenium reducit. Sic quippe necesse est, vt si illa omnimodo caueri non possint, ista non omnimodo postponantur. Sed per omnipotentem Dominum rogo, mihi in tantis tribulationum fluctibus laboranti tende orationis manum, vt ex vestra intercessione ad summa releuer, qui culparum mearum pondere ad profundum premor. Imperatorem vero Persarum etsi non fuisse conuersum doleo, vos tamen ei Christianam fidem prædicasse omnimodo exulto, quia etsi ille ad lucem venire non meruit, vestra tamen sanctitas prædicationis suæ præmium habebit. Nam & Æthiops in balneum niger intrat, & niger egreditur, sed tamen balneator nummos accipit. De Mauricio autem bene dicitis, vt in actione eius ab umbra statuam cognoscam, id est, in minimis maiora perpendam. In hoc tamen ei credimus, quia eius nobis animam sacramenta & obsides ligant.

EPISTOLA LXIV.
GREGORII PAPÆ I.

AD NARSEM PATRICIUM.

De Ioanne episcopo, qui apostolicæ sedis Canones contemnebat, & causa presbyterorum eius.

Gregorius Narşi patricio.

MVLTA mihi dulcissima caritas vestra per epistolas suas in bonæ operationis laudibus est locuta, ad quæ omnia breuiter ego respondeo: *Nolite me vocare Noemi, id est Ruth 1. pulcrum: sed vocate me Mara, id est amarum, quia amaritudine plenus sum.* De causa vero presbyterorum, quæ cum fratre meo & coepiscopo viro reuerendissimo Ioanne patriarcha agitur, ipsum puto aduersarium patimur, quem asseris velle Canones custodire. Caritati autem tuæ breuiter fateor, quia omni virtute & omni pondere eandem causam, auxiliante omnipotente Deo, exigere paratus sum. In qua si videro sedis apostolicæ Canones non seruari, dabit omnipotens Deus quid contra contemptores eius faciam. Quod autem scripsit mihi caritas vestra, vt filio meo domino Theodoro archiatro & expræfecto pro vobis gratias agerem, feci: & quantum potui vos commendare minime cessauit. Peto autem mihi ignoscas, quod epistolis tuis

Vu iij

sub breuitate respondeo: quia tantis tribulationibus premor, vt mihi neque legere, neque per epistolas multa loqui liceat. Hoc solum tibi breuiter dico: *Quia oblitus sum manducare panem meum, a voce gemitus mei.* Omnes qui vobiscum sunt, mea peto vice salutari. Domnæ Dominicæ salutes meas dicite: cui minime respondi, quia cum sit Latina, Græce mihi scripsit.

EPISTOLA LXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEODORVM MEDICVM.

Conqueritur de iniusta lege imperatoris, ne milites conuertantur in monasterio.

Gregorius Theodoro medico, &c.

Iuo par. 10.
cap. 129.
Ioan. diac.
lib. 3. c. 49.

QUANTA bona omnipotentis Dei & serenissimi domini mei imperatoris habeam, lingua mea non sufficit explere. Pro quibus bonis quid est meum retribuere, nisi eorum vestigia pure amare? Peccatis autem meis facientibus, ex quorum suggestionem vel consilio, nescio an vestro, transacto anno talem in republica sua legem protulit, vt quisque eum pure amat, flere vehementer debeat. Ad quam legem tunc respondere non potui, quia ægrotus fui. Modo autem eidem domino aliqua suggessi. Præcepit enim vt nullus qui actionem publicam egit, nullus qui officio, vel manu signatus, vel inter milites fuit habitus, ei in monasterio conuerti liceat, nisi forte si militia eius fuerit expleta. Quam legem primum, sicut ii dicunt qui leges veteres nouerunt, Iulianus protulit, de quo scimus omnes quantum Deo aduersus fuerit. Quod si ideo serenissimus dominus noster fecit, quia forte multi milites conuertebantur, & exercitus decrescebat, numquid per virtutem militum subiugauit ei omnipotens Deus imperium Persarum? Numquid non solæ lacrymæ illius audita sunt, & eo ordine quem ipse nesciuit, eius imperio Persarum regnum subdidit? Valde autem mihi durum videtur, vt ab eius seruitio milites suos prohibeat, qui ei & omnia tribuit, & dominari eum non solum militibus, sed etiam sacerdotibus concessit. Numquid si intentio est seruandarum rerum, non poterant ea ipsa monasteria, quæ milites

suscepissent, alienas res reddere, atque ad conuersionem homines tantummodo habere? Hæc quia mihi valde dolent, eidem domino suggesti. Sed vestra gloria opportuno tempore secrete suggestionem meam ei offerat. Nolo eam a responsali meo publice dari, quia vos qui ei familiariter seruitis, loqui ei liberius & apertius potestis quæ pro eius sunt anima; quoniam in multis est occupatus, & vix animus eius inuenitur a curis maioribus vacuus. Tu quidem, gloriose fili, pro Christo loquere. Si auditus fueris, lucrum operatus es animæ prædicti domini tui, & tuæ: si vero auditus non fueris, lucrum solummodo tuæ fecisti.

EPISTOLA LXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEOTIMVM MEDICVM.

De illo quod scriptum est: *Erat illis cor vnum,*
& *anima vna.*

Gregorius Theotimo medico.

FVERVNT quidam veterum philosophorum, qui in duobus corporibus vnā esse animam dicerent, non affectus iungentes duos, sed vnā in duobus animæ substantiam partientes. At contra nos esse in duorum mentibus vnā animam dicimus, non diuidendo substantiam, sed corda iungendo. Nam de illis primis fidelibus scriptum est: *Erat in eis cor vnum, & anima vna.* Quod ego sic in Actibus Act. 4. apostolorum lego, vt in me & domno Theotimo recognoscā, quia sic vnanimis mecum est, vt præsens corpore, nunquam mihi defuerit; & absens corpore, semper per spiritum præsens fiat. Ago autem omnipotenti Deo gratias, qui caritatis suæ gratiam in mentis vestræ visceribus infundit, & deprecor, vt magis magisque in vobis dona sua augeat, & hic bona nobis præsentia, & in futuro sæculo gaudia æterna concedat. Filium meum Sabinianum diaconum venientem caritati vestræ commendō, petens, vteo amore quo me diligitis, etiam nostros ametis. Data indictione XI.

GREGORII MAGNI PAPÆ I.

EPISTOLARVM LIBER III.

INDICT. XII. ANNO ORDINATIONIS EIVS IV.

Mense Septembri.

EPISTOLA I.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Congratulatur quod bene receptus sit a suis,
& munus episcopale describit.*Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.*

SCRIPTA fraternitatis vestræ suscipiens, magnas omnipotenti Deo gratias retuli, quia ordinationis vestræ merui celebratione releuari. Quod vero ex superno munere in electionem vestram concorditer omnium conuenit assensus, hoc fraternitas tua cum summa debet consideratione pensare: quia post Deum valde est debitor eis qui sibi vos præferri tam subdita mente voluerunt. Decet igitur vos sacerdotali benignitate eorum moribus in omnibus respondere, eorumque necessitatibus pia compassionem succurrere. Si quorum fortasse sunt vitia, hæc maturis obiurgationibus increpate, ut ipsa quoque sacerdotalis indignatio virtute sit admixta dulcedinis: quatenus & tunc a subiectis amari debeat, etiam cum grauer timetur. Quæ res personam vestram apud eorum iudicium in magnam quoque reuerentiam adducit: quia sicut præceps furor vilitatusque despicitur, ita contra culpas discreta indignatio plerumque quo tarda fuerit, eo amplius fit timenda. Ioannes vero subdiaconus noster multa nobis bona tuæ fraternitatis rediens nuntiauit. De quibus omnipotentem Deum petimus, ut hæc qui cœpit, ipse perficiat, quatenus te interius exteriusque profecisse, & nunc inter homines, & post inter angelos ostendat. Præterea pallium ad sacra Missarum solennia vtendum ex more transmisi-mus. Sed peto ut dum hoc suscipitis, eius honorem ac genium ex humilitate vendicemus.

EPISTO-

EPISTOLA II.
GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De tribus capitulis, & Theodolinda regina. De episcopis
a communione eius separatis, & Agone
rege Longobardorum.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

DILECTISSIMVS filius meus Bonifacius diaconus
quiddam mihi ex scripto fraternitatis tuæ secreto
nuntiauit, quod exquisita occasione potius quam inuen-
ta, tres se episcopi a pia fraternitatis vestræ communione
separauerint, dicentes vos in damnationem trium capitu-
lorum consensisse, atque cautionem fecisse. Et quidem si
quid de tribus capitulis in quocumque vel verbo vel scri-
pto nominatum est, bene fraternitas tua reminiscitur:
quamuis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtis-
simam cautionem sedi apostolicæ emiserit, in qua viri no-
bilissimi, ex legitimo numero subscripserunt. Inter quos
ego quoque tunc vrbanam præturam gerens pariter sub-
scripsi: quia postquam talis scissura pro nulla re facta est,
iustum fuit vt sedes apostolica curam gereret, quatenus
vnitatem vniuersalis ecclesiæ in sacerdotum mentibus per
omnia custodiret. Quod autem dicitur filiam nostram
Theodolindam reginam sese a communione tua hoc audi-
to nuntio suspendisse, constat per omnia: quia etsi prauo-
rum hominum verbis ad paululum seducta est, venienti-
bus tamen Hippolyto notario, & Ioanne abbate, erit mo-
dis omnibus vestræ fraternitatis communionem quæsitura:
cui etiam meas epistolas direxi, quas fraternitas vestra
sine dilatione transmittat. De episcopis vero, qui se suspen-
dere visi sunt, aliam epistolam feci, quam cum eis ostendi
feceris, eos non ambigo de superstitione suæ superbiæ
apud fraternitatem tuam poenitentiam acturos. Subtiliter
autem mihi & breuiter indicastis, vel de Agone rege, vel
de Francorum regibus quæ gesta sunt. Peto, vt fraterni-
tas quæ adhuc recognouerit mihi modis omnibus inno-
tescat. Si autem videritis, quia cum Patricio nihil facit

Concil. Tom. 13.

XX

Ago Longobardorum rex, de nobis ei promittite; quia paratus sum in causa eius impendere, si ipse vtiliter aliquid cum republica voluerit ordinare.

EPISTOLA III.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De episcopis ab eo diuisis, & Synodo Calchedonenſi.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanenſi.

PERVENIT ad nos quod quidam episcopi vestrae diocesis exquirentes occasionem potius quam inuenientes, sese scindere a fraternitatis vestrae vnitatem tentauerint, dicentes te apud Romanam urbem in trium capitulorum damnationem cautionem fecisse. Quod videlicet idcirco dicunt, quia quantum fraternitati tuae etiam sine cautione credere soleam, nesciunt. Si enim hoc esset necessarium fieri, verbis nudis vobis credi potuisset. Ego tamen nominata inter nos neque verbo, neque scripto tria capitula recolo. Sed eis, si citius reuertuntur, de suo errore parcendum est: quia iuxta Pauli apostoli vocem: *Non intelligunt neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.* Nos enim auctore veritate, teste conscientia, fatemur nos fidem sanctæ Calchedonenſis Synodi per omnia illibatam custodire, nihilque eius definitioni addere, nihilque subtrahere audere. Sed si quis contra eam, eiusdemque Synodi fidem, siue plus minusve ad sapiendum appetit usurpare, eum omni dilatione postposita anathematizamus, atque a sinu matris ecclesiæ alienum esse decernimus. Quem igitur ista mea confessio non sanat, non iam Calchedonenſem Synodum diligit, sed matris ecclesiæ sinum odit. Si ergo ea ipsa quæ audere visi sunt, zelo loqui animæ præsumperunt, superest ut hac satisfactione suscepta, ad fraternitatis tuæ unitatem redeant, seque a corpore Christi, quod est sancta vniuersalis ecclesia, non diuidant.

1. Tim. 1.

EPISTOLA IV.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEODOLINDAM REGINAM LONGOBARDORVM.

De Synodo Calchedonenſi, & Constantio epiſcopo.

Gregorius Theodolindæ reginæ Longobardorum.

QVORVMDAM ad nos relatione peruenit ab aliquibus epiſcopis gloriam veſtram uſque ad hoc ſcandalum contra ſanctam eccleſiam fuiſſe perductam, ut ſeſe a catholica vnanimitatis communione ſuſpenderet. Quod quantum voſ pure diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia voſ imperitis ſtultisque hominibus creditis, qui non ſolum ea quæ loquuntur neſciunt, ſed vix ea percipere quæ audierint poſſunt. Dicunt enim piæ memoriæ Iuſtiniani temporibus aliqua contra Calchedonenſem Synodum fuiſſe conſtituta: qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipſo errore manent, quem ſibi de nobis ipſi finxerunt. Noſ enim, teſte conſcientia, fatemur de fide eiufdem ſancti Calchedonenſis Concilii, nihil motum, nihil eſſe violatum: ſed quidquid prædicti Iuſtiniani temporibus actum eſt, ita actum eſt, ut fides Calchedonenſis Concilii in nullo vexaretur. Si quis autem contra eiufdem Synodi fidem aliquid loqui præſumit vel ſapere, noſ eiufdem ſenſum ſub anathematis interpoſitione deteſtamur. Cum ergo integritatem noſtram ex conſcientiæ noſtræ atteſtatione cognoscitis, ſupereſt ut nunquam voſ a catholica eccleſiæ communione ſeparetis, ne tot veſtræ lacrymæ, tantaque bona opera pereant, ſi a fide vera inueniuntur aliena. Decet ergo gloriam veſtram ad reuerendiſſimum fratrem & coepiſcopum meum Constantium, cuius & fides & vita bene olim mihi approbata eſt, ſub omni celeritate tranſmittere, eique directis veſtris epiſtolis indicare, ordinationem eiufdem quam benigne ſuſcepitiſtis, & quia ab eiufdem eccleſiæ communione in nullo ſeparamini. Quamuis in hac re me vobis ſuperflue dicere arbitror: quia etſi quid in veſtro animo dubietatis fuit, veniente filio meo Ioanne abbate, atque Hippolyto notario ex corde veſtro arbitror fuiſſe ſublato.

EPISTOLA V.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONIFACIVM EPISCOPVM REGIENSEM.

De correctione cleri eius.

*Gregorius Bonifacio episcopo Regiensi.*S. Bon. lib.
phar. c. 21.Grat. dist.
32. cap. 9.

CONTVMELIA siquidem sacerdotum est, de diuinis cultibus admoneri. Quod enim ipsi debent exigere, turpiter exiguntur. Tamen ne, quod non æstimamus, in aliquo fraternitas tua ea quæ ad opus Dei pertinent negligat, de hoc ipso specialiter te præuidimus adhortandum. Admonemus itaque, vt nullatenus clerus Regitanæ ciuitatis in causis, quas eorum poscit officium, fraternitatis tuæ remissione laxetur. Sed in iis quæ ad Deum pertinent, instantissime atque studiosissime compellantur. Opinionem quoque prædicti cleri tui studere te volumus, vt nihil de iis prauum, nihil quod contra ecclesiasticam disciplinam pertinet audiat. Ad ornatum quippe eius, non ad fœditatem actuum eorum pertinere debet officium. Subdiaconis vero tuis hoc quod de Siculis statumus, decernimus obseruari. Nec illam definitionem nostram cuiusquam finas contumacia aut temeritate corrumpi, quatenus dum prædicta omnia per te fuerint conseruata districtissime, nec admonitionis nostræ, sicut & credimus, transgressor existas, nec in quolibet reum te remissionis accuset pastoralis tibi cõmissus ordo regiminis.

EPISTOLA VI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

De Petronella conuersa, & Agnello corruptore eius.

*Gregorius Cypriano diacono nostro, & rectori Siciliae.*Grat. 19. q.
3. cap. 8.

PERLATVM est ad nos Petronellam nomine, de provincia Lucania genitam, per exhortationem Agnelli episcopi fuisse conuersam, resque suas omnes, quas habere potuit, licet sibi iure potuissent competere, tamen easdem monasterio, quod ingressa est, etiam specialiter donationis titulo contulisse. Morientemque prædictum episco-

pum dimidiam partem substantiæ suæ Agnello cuidam filio suo, qui notarius nostræ esse fertur ecclesiæ, atque dimidiam eidem monasterio reliquissæ. Sed cum propter irruentem Italiæ cladem ad Siciliam refugissent, dicitur eam sæpe nominatus Agnellus corruptis eius moribus stuprassæ, atque sentiens grauidam de monasterio seduxissæ, resque eius omnes, tam proprias, quam eas quas de parte patris ipsius habere poterat, abstulissæ, ac post perpetratum tale tantumque facinus, in sui eam dominii iure defendere. Hortamur igitur dilectionem tuam, vt prædictum virum vel antefatam feminam sub districta ad te facias executione perducere, causamque ipsam secundum suum meritum summa subtilitatis examinatione perquiras. Et si ita inueneris vt nobis nuntiatum est, negotium tot iniquitatibus inquinatum cum summæ purgationis seueritate determina, quatenus & in antefatum virum, qui nec suum, nec illius attendit habitum, & tantorum causâ fuit scelerum, ultio districta proueniat: & illa prius procedente vindicta, atque in monasterium sub pœnitentia redacta, omnes res quæ de sæpe dicto loco ablata fuerant, cum omnibus illis suis fructibus atque accessionibus reuertantur.

EPISTOLA VII.

GREGORII PAPÆ I.

AD GENNADIVM PATRICIVM ET EXARCHVM
AFRICÆ.

De peruerso Concilio Numidiæ, & de studio erga ecclesiæ pacem adhibendo.

Gregorius Gennadio patricio & exarcho Africæ.

SATIS credimus religiosam excellentiæ vestræ mentem aduersus ea maxime, quæ in ecclesiis geruntur incongrua, diuini auctoris æmulatione succendi. Tanto igitur ecclesiasticarum correptionem causarum vobis libenter ingerimus, quanto de pia vestræ mentis intentione confidimus. Cognoscat siquidem excellentia vestra quibusdam de Africanis partibus venientibus ad nos fuisse perlatum, plura in Concilio Numidiæ contra patrum tramitem at-

que Canonum statuta committi. Quarum rerum frequentes querelas, quia diutius tolerare nullatenus potuimus, Columbo fratri & coepiscopo nostro, de cuius gravitate ipsa eius quæ percrebuit dubitare iam nos non permittit opinio, commisimus perquirendas. Quamobrem paterno salutantes affectu, hortamur excellentiam vestram, in cunctis quæ ad ecclesiasticam correptionem pertinent, vestri robur ei subrogetis auxilii, ne si quod male geritur quæsitum vel vindicatum non fuerit, longorum usurpatione temporum cum maiori licentia in futuris crescat excessibus. Scito autem, excellentissime fili, si victorias quaritis, si de commissæ vobis provinciæ securitate tractatis, nihil vobis magis aliud ad hoc proficere, quam zelari sacerdotum vitas, & intestina ecclesiarum, quantum possibile est, bella compefcere.

EPISTOLA VIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

De Theodosia religiosa, & monasterio construendo.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano Sardinie.

THEODOSIA religiosa femina in construendo monasterio voluntatem Stephani quondam viri sui complere desiderans, petiit a nobis, vt ad fraternitatem tuam nostras transmitteremus epistolas, quibus per commendationem nostram tuum facilius mereretur auxilium. Asserit siquidem hoc a suo coniuge constitutum, vt in prædio, quod appellatur Piscenas, quod ad xenodochi Thomæ quondam episcopi iura peruenit, monasterium construere debuisset. Quia igitur in alienis hoc fundare rebus, licet possessor permitteret, Dominus tamen videtur cum ratione refugere; petitionem eius præuidimus annuendam, id est, vt in domo iuris sui, quam Calaris asserit se habere, ancillarum Dei monasterium debeat Domino adiuvante construere. Sed quia prædictam domum suam dicit ab hospitibus atque superuenientibus onerari, hortamur fraternitatem tuam, vt studeas ei in cunctis concurrere, deuotionique eius tuæ præbeas tuitionis auxilium, vt mercedis defuncti, atque eius studii, tuus te concursus faciat

& sollicitudo participem. Reliquias vero, quas ibidem postulat collocandas, volumus vt a fraternitate tua sub debita veneratione condantur.

EPISTOLA IX.
GREGORII PAPÆ I.
AD EVMDEM.

De monasteriis ancillarum Dei, & de Concilio episcoporum. de seruis & ancillis Iudæorum. & quod presbyteri baptizatos infantes in frontibus signare non debeant, sed semel in pectore tangere, & episcopi in fronte.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

SATIS quidem te ipse pastoralis zelus instigare debuerat, vt gregem, quem susceperas, etiam sine nostro solatio salubriter ac provide tuereris, & a callidis inimicorum surreptionibus eum diligenti circumspectione seruares. Sed quia caritatem tuam pro suæ firmitatis augmento, nostræ quoque pagina auctoritatis indigere comperimus, necessarium nobis fuit titubantes animos tuos ad religiosi vigoris studium fraternæ dilectionis exhortatione firmare. Peruenit siquidem ad nos minus te monasteriis ancillarum Dei in Sardinia sitis ruitionis impendere: & cum dispositum a tuis prudenter fuisset decessoribus, vt quidam de clero probati viri curam gerentes, earum se necessitatibus adhiberent; nunc ita funditus esse neglectum, vt per publicas personas, pro tributis aliisque muniis ipsæ per se principaliter Deo dedicatæ feminæ compellantur subire, necessitatemque habeant pro supplendis fiscalibus per villas prædiaque discurrere, atque virilibus incompetenter se miscere negotiis. Quod malum fraternitas tua facili correctione remoueat, vt vnum probatum virum vita moribusque, cuius ætas atque locus nihil de se prauæ suspicionis iniiciat, solícite deputet, qui sic monasteriis ipsis cum Dei timore possit assistere, quatenus vltius eis pro quibuslibet causis priuatis vel publicis extra venerabilia loca contra regulam vagari non liceat, sed quidquid pro his agendum est, per eum quem deputaueris, ra-

Ioan. diac.
lib. 4. c. 46.

Grat. 27. q.
1. cap. 18.
Iuo p. 7. c.
123.

Canone
apost. 36.
G. l. A-
nacl. epist.
1. ante fin.
Leo ep. 62.
& 82. cap. 7.
Burch. lib. 1.
c. 41.
Iuo lib. 4.
tit. 2. cap. 1.
Infr. Grat.
libro 7. epi.
108. Grat.
dist. 4. Iuo
part. 1. cap.
164.

Grat. 16. q.
1. cap. 14.

tionabiliter peragatur. Ipsæ vero referentes Deo laudes, atque coercentes semetipsas, in monasteriis suis nullam occasionem ulterius fidelium mentibus prauæ suspicionis iniiciant. Si qua autem earum vel per anteriorem licentiam, vel per impunitatis prauam consuetudinem ad lapsum adulterii deducta fuerit, aut in stupri fuerit perducta voraginem, hanc post competentis seueritatem vindictæ, in aliud districtius virginum monasterium in pœnitentiam volumus redigi, vt illic orationibus atque ieiuniis vacet, & * sic pœnitendo proficiat, & metuendum ceteris ar- * et li-
ctioris disciplinæ præstet exemplum. Is autem qui cum huiusmodi feminis in aliqua fuerit iniquitate repertus, omni communione priuetur, si laicus est: si vero clericus fuerit, a suo quoque remotus officio, pro suis continuo lugendis excessibus in monasterium detrudatur. Episcoporum etiam Concilia, sicut tam tuæ mos dicitur fuisse provinciae, quam quod sanctorum Canonum auctoritate præcipitur, bis in anno celebrare te volumus, vt & si quis inter eos a sui forma propositi actionis atque morum qualitate discordat, sociali possit fratrum increpatione redargui: & pro securitate commissi gregis, animarumque statu, paterna valeat circumspectione tractari. Peruenit etiam ad nos, seruos ancillasque Iudæorum fidei causa ad ecclesiam refugientes, aut infidelibus restitui dominis, aut eorum, ne restituantur, precium dari. Hortamur igitur, vt nullatenus tam prauam consuetudinem manere permit-
tas; sed si quilibet seruus Iudæorum ad venerabilia loca confugerit causa fidei, nullatenus eum patiamini præiudicium sustinere. Sed siue olim Christianus, siue nunc fuerit baptizatus, sine vilo Christianorum pauperum damno, religioso ecclesiasticæ pietatis patrocinio in libertatem modis omnibus defendatur. Presbyteri baptizatos infantes signare sacro in frontibus chrismate non præsumant; sed presbyteri baptizatos vngant in pectore, vt episcopi postmodum vngere debeant in fronte. Pro fundandis etiam monasteriis, quæ a diuersis iussa sunt construi, si iniusta perspicis hæc aliqua ab iis quibus indicta sunt excusatione differri, solerter secundum quod leges præcipiunt admonere te volumus, ne piæ viuorum aut defunctorum voluntates, tua, quod absit, remissione cassentur. De mona-
sterio

sterio autem quod in domo sua construendum quondam Petrus asseritur præcepisse, præuidimus, vt fraternitas tua subtiliter requirat relictorum illic reddituum quantitatem. Et si quidem modus habetur substantiæ, recollectis omnibus quæ de rebus ipsis imminuta dicuntur esse, vel dispersa, cum omni studio hoc & sine aliqua dilatione fundetur. Sin autem vel minus idonea vel damnosa facultas est, omnibus, vt edictum est, subtiliter inquisitis, nobis renuntiare te volumus, vt sciamus quid deliberare, iuuante Domino, de eius constructione possimus. Fraternitas igitur tua ita in cunctis prædictis capitulis se solerter impendat, vt nec nostræ admonitionis seriem inueniatur fuisse transgressa, nec diuini rea iudicii, de minori zelo pastoralis existat officii.

EPISTOLA X.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Vt voluntatem Stephani defuncti de monasterio construendo faciat adimplere.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

Nos quidem arbitramur, quod ad imminentiam expletionis piarum rerum, ipse te tuus satis ordo compellat. Sed ne zelum tuum cuiuslibet interuentus remissionis emolliat, de his etiam te specialiter iudicauimus exhortandum. Peruenit siquidem ad nos Stephanum vestrum de hac luce migrantem, supremæ voluntatis eloquio monasterium præcepisse fundari. Cuius desiderium a Theodosia honesta femina herede eius fertur quod hætenus dilatione protrahitur. Quamobrem hortamur fraternitatem tuam, vt maximum de prædicta causa studium geras, atque ante nominatam feminam commoneas, quatenus intra anale spatium monasterium quod iussu est debeat ordinare, & cuncta secundum defuncti voluntatem sine alteratione construere. Quod si intra prædicti temporis metam aliqua perficere negligentia vel calliditate distulerit, vt siue in loco eo, quo constitutum fuerat, seu certe ibi non poterit, & alibi placet ordinari, & dilatione interueniente negligitur; tunc volumus vt fraternitatis tuæ ædificetur

Concil. Tom. 13.

Yy

studio, ordinatisque omnibus, res atque redditus qui relictis sunt, per te loco ipsi venerabili sine imminutione aliqua sociantur. Sic enim & ante tremendum iudicem tuum sententiam remissionis effugies, & secundum piissimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates episcopali supplebis studio.

EPISTOLA XI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMIANVM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De redivibus ecclesiarum: & nullum clericorum in monasteriis abbatem esse debere. Iuuenulas fieri abbatisas vehementissime prohibet. Nullam virginem nisi sexagenariam velandam.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

Grat. 12. q.
2. cap. 19.
Ans. lib. 5.
cap. 70.
Ioan. diac.
lib. 4. c. 34.

Grat. 16. q.
1. cap. 38.
Ioan. diac.
lib. 2. c. 34.

OLIM quidem fraternitati tuæ nostra fuerat auctoritate commissum, vt si quæ in Sicilia exciderent ecclesiæ, ceterisque venerabilibus locis, vel incongrue gererentur, nostra vice corrigeres. Sed quia post hæc de quibusdam neglectis hæcenus capitulis ad nos querela peruenit, rursus ad eorum correptionem tuam fraternitatem specialiter præuidimus excitandam. Cognouimus namque de redivibus ecclesiarum nouiter acquisitis, canonicam dispositionem quartarum minime prouenire, sed episcopos locorum tantummodo distribuere quartam antiquorum reddituum, nunc vero quæ sita suis vsibus retinere. Quam rem prauam subintroducendamque consuetudinem fraternitas tua viuaciter emendare festinet, vt siue de præteritis redivibus, siue de iis quæ nunc obuenerunt, vel obuenerint, quartæ secundum distributionem canonicam dispensentur. Incongruum namque est vnā eandemque ecclesiæ substantiam duplici quodammodo iure censerī, id est vsurpationis, & Canonum. Presbyteros, diaconos, ceterosque cuiuslibet ordinis clericos, qui in ecclesiis quoquomodo militant, abbates per monasteria esse non permittas, sed aut admissa clericatus militia, monasticis non prouehantur ordinibus: aut si in abbatis loco permanere decreuerint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si

cum vnum ex his pro sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad vtrumque iudicetur idoneus: sicque in-
Grat. 12. q. 2. cap. 45. Ioan. diac. lib. 3. c. 23.
 uicem & ecclesiasticus ordo vitæ monachicæ, & ecclesiasticis vtilitatibus regula monachatus impediatur. Illud quoque caritatem tuam commonere curauimus, vt si quispiam episcoporum de hac luce migrauerit, vel, quod ablit, pro suis fuerit remotus excessibus, conuenientibus hierarchicis, cunctisque cleri primoribus, atque in sui præsentia inuentarium ecclesiæ rerum facientibus, omnia quæ reperta fuerint subtiliter describantur: nec sicut antea fieri dicebatur, species quædam aut aliud quodlibet de rebus ecclesiæ, quasi pro faciendi inuentarii labore tollatur. Sic namque ea quæ ad munitionem pauperum facultatis pertinent, desideramus expleri, vt nulla penitus in rebus eorum ambitiosis hominibus venalitatis relinquatur occasio. Visitatores ecclesiarum, clericique eorum, qui cum ipsis per non suæ ciuitatis parochias fatigantur, aliquod laboris sui capiant, te disponente, subsidium. Iustum namque est, vt illic consequantur stipendium, quo pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium. Iuuenulas
Grat. 30. q. 1. cap. 12.
 abbatissas fieri vehementissime prohibemus. Nullam igitur fraternitas tua, nisi sexagenariam virginem, cuius ætas hoc atque mores exegerint, velari permittat, quatenus tam prioribus quam præsentis capitulo tuæ distractionis instantia, Domino adiuuante, correctis, & diu dissolutum rerum venerabilium statum canonicis nexibus religare festines, vt diuina negotia non per incongruas voluntates hominum, sed competenti possint distractione disponi.

Mense Octobri, indictione duodecima.

EPISTOLA XII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De vxore cuiusdam ablata, & alteri venundata.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

TANTA nobis subinde mala, quæ aguntur in ista prouincia, nuntiantur, vt peccatis facientibus, quod auertat omnipotens Deus, celeriter eam perituram credamus. Præsentium namque portitor veniens lacryma-
Iuo p. 8. 58. Ioan. diac. lib. 4. cap. 54.

Concil. Tom. 13.

Yy ij

biliter questus est, ante plurimos annos ab homine nescio quo, de possessione Messanenſis eccleſiæ, de fontibus ſe ſuſceptum, & violenter diuerſis ſuaſionibus puellæ ipſius iunctum, ex qua iuenculos filios iam habere ſe aſſeruit: & nunc violenter huic diſiunctam abſtulſſe dicitur, atque cuidam alii venumdediſſe. Quod ſi verum eſt, quam ſit inauditum atque crudele malum, tua bene dilectio perſpicit. Ideoque admonemus, vt hoc tantum nefas ſub ea viuacitate, quam te in cauſis piis habere certiſſime ſcimus, requiras atque diſcutias. Et ſi ita, vt ſupradictus portitor inſinuauit, eſſe cognoueris, non ſolum quod male factum eſt ad ſtatum priſtinũ reuocare curabis, ſed & vindictam, quæ Deum poſſit placare, exhibere modis omnibus feſtinabis. Epiſcopum vero qui homines ſuos talia agentes corrigere negligit atque emendare, vehementer aggredere, proponens, quia ſi denuo talis ad nos de quoquam qui ad eum pertinet querela peruenerit, non in eum qui exceſſerit, ſed in ipſum canonice vindicta procedet.

EPISTOLA XIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De Adeodati preſbyteri iniuſta expulſione.

Gregorius Maximiano epiſcopo Syracuſano.

Grat. 7. q. 1.
cap. 3.

PRÆSENTIVM latoris Adeodati querelam, qui ſe a ſui preſbyteratus loco incongrue dicit expulſum, licet ſubditæ tibi textus petitionis explanet, tamen paulo latius iudicauimus apertiusque retexendam. Aſſerit namque a Quintiano fratre & coepiſcopo noſtro in loco ſuo pro quibuſdam ſe ſuis ordinandis negotiis relaxatum, agritudinisque cauſa per duorum menſium ſpatium ſuæ ſe eccleſiæ deſuiſſe: cuius rei occaſionem captantem prædictum fratrem noſtrum alium loco eius illic preſbyterum ordinari. Hortamur igitur fraternitatẽ tuam, vt cauſam eius ſolicite perquiras, diſtriçteque diſcutias. Et ſi manifeſta agritudinis, ſicut dicitur, cauſa eccleſiæ ſuæ eum deſuiſſe reppereris, nullũ ei ex ordinatione alterius preſbyteri permittas præiudiciũ generari: ſed in locum ſuum ſine aliqua eum fac dubietate reſtitui. Sin autem aliter ſe res habere dicitur,

quam porrecta ab eo continere videtur suggestio, causam eiusdem canonice legitimeque perquire, & quidquid tibi secundum Deum visum fuerit, iuuante Domino, ita stude decernere, vt nulla de hac re quaestio ad nos vltius reuertatur. Illud autem caritatem tuam specialiter admone-
Ioan. diac. lib. 3. c. 22.
 mus, vt si vera fuerit huius suggestio, atque in suum fuerit ordinem restitutus, de presbytero, qui in loco eius ordinatus est, subtiliter districteque debeas esse sollicitus. Et si quidem sine datione aliqua ad eundem ordinem peruenit, vt in simoniacam haeresim non potuisset incidere, in alia quacumque vacante ecclesia eum volumus cardinari. Sin autem in eo quidpiam, quod auertat Dominus, fuerit tale repertum, ipso etiam presbyteratus priuetur ordine, quem non causa replenda necessitatis ecclesiae, sed sola comprobatur ambitione suscepisse.

EPISTOLA XIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Vt Felicem diaconum in sua ecclesia suscipiat.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

PRÆSENTIVM lator Felix diaconus, cum nullatenus in
Ioan. diac. 3. cap. 20.
 hæreticorum dogmata lapsus sit, nec a catholica fide discesserit, prauis illectus aduersus Constantinopolitanam Synodum suspicionibus, in Istoricorum se separatione remouerat. Qui cum Romam venisset, recepta a nobis, iuuante Domino, ratione, excessum suum, recepta domini corporis & sanguinis communione, correxit. Quia ergo, vt dictum est, non in haeresim incidit, sed a sacris generalis ecclesiae mysteriis quasi rectæ studio intentionis erauit, imbecillitati eius atque necessitatibus consulentes, maximeque sustentationi eius pietatis intuitu prouidentes, in tua ecclesia Syracusana eum prauidimus cardinandum, siue vt officium diaconatus expleat, seu certe vt sola eiusdem officii pro sustentanda paupertate sua commoda consequatur, in tuæ fraternitatis volumus hoc pendere iudicio. Quod hortamur vt tua fraternitas implere festinet. Commendantes etiam personam eius, quatenus nullis eum patiaris molestiis aut necessitatibus subiacere,

Yy iij

ne vel nostræ commendationis inueniaris tramitem neglexisse, vel minus exhibuisse quam tuus exigit ordo pauperibus: quia & nos ei annuum quid de nostra ecclesia dari fecimus, vt eiusdem operis, quod te hortamur exhibere, participes esse possimus.

EPISTOLA XV.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS DALMATIÆ.

Vt nulli in Salonitana ecclesia sine sua permissione manus imponant: & de Maximi præsumptione.

Gregorius vniuersis episcopis per Dalmatiam.

OPORTVERAT quidem fraternitatem vestram diuini respectu iudicii, clausis carnalibus oculis, nihil quod ad Deum pertinet a recta mentis intentione omittere, nec cuiuslibet hominis faciem rectitudini iustitiæ præponere. Sed postquam mores vestri ita sunt sæcularibus traducti negotiis, vt obliuiscetes omnem sacerdotalis in vobis honoris tramitem, cunctumque superni metus intuitum, non quid Deo, sed quid vobis placeat studeatis explere, necesse habuimus hæc ad vos districtiora specialiter scripta transmittere: quibus ex beati Petri principis apostolorum auctoritate præcipimus, vt nulli penitus extra consensum permissionemque nostram, quantum ad episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitana ciuitate manus præsumatis imponere, nec quemquam in ciuitate ipsa aliter quam diximus ordinare. Quod si contra hæc quidpiam vel sponte vestra, vel a quolibet coacti præsumpseritis vel tentaueritis agere, decernimus vos a dominici corporis & sanguinis participatione priuatos, quatenus ex eadem vobis ipsa attræctione vestra, vel voluntate transgrediendæ præceptionis nostræ, a cælestibus mysteriis alieni sitis, nec is quem ordinaueritis habeatur episcopus. Nos namque nullum cuius vita reprehendi potest, ordinari temere volumus. Quod si Honoratus diaconus indignus ostenditur, de vita moribusque eius qui electus fuerit nobis renunciari volumus, vt quidquid in hac re agendum est, cum consensu nostro salubriter permittamus im-

pleri. Confidimus enim in omnipotentem Dominum, quia, quantum ad intentionem nostram pertinet, nunquam quod nostram grauare possit animam, nunquam finemus fieri quod vestram grauare possit ecclesiam. Sin vero in qualibet persona ita voluntarius omnium consensus accesserit, vt auctore Deo digna sit, & non sit qui ab eius ordinatione dissentiat, hanc a vobis in eadem Salonitana ecclesia ex præsentis epistolæ nostræ concessa licentia volumus consecrari: excepta dumtaxat persona Maximi, de qua ad nos multa mala perlata sunt: quæ si ab appetitu maioris ordinis non cessat, restat, vt arbitror, quatenus subtiliter discussa, ipso quoque, in quo est, officio careat.

EPISTOLA XVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

De ministeriis vasisque ecclesiarum per Siciliam
recolligendis.

Gregorius Cypriano diacono rectori Siciliae.

PERVENIT ad nos diuersos Italiae sacerdotes Siciliam confugientes, plurima secum ecclesiarum suarum ministeria detulisse, eaque siue defunctis eis, siue male dispergentibus, prope omnia deperiisse. Qua in re moti hortamur dilectionem tuam, quatenus transmittens per omnia Siciliae loca, sicubi vasa sacra resque ecclesiarum positas incaute repereris, ea cum summa distictione recolligi facias, atque adunatas sub notitia testium suscipias, susceptasque apud singulos episcopos ecclesiarum deponas, apud quos, vsque dum pacis tempus exposcerit, iuuante Domino, debeant tutissime conseruari. Omnium autem rerum ipsarum non solum desuscepta, eos qui eas tradunt percipere volumus, sed etiam a te notitias earum subtiliter retineri, vt dum necesse fuerit, ex hac cautela, iuuante Domino, possint ab iis quibus traduntur sine imminutione restitui.

Mense Septembri, indictione duodecima.

EPISTOLA XVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM EPISCOPVM SIPONTINVM.

De Tribuno ab hostibus redimendo ex ecclesiæ pecuniis.

Gregorius Felici episcopo Sipontino.

QVALITER succurrendum sit redemptionibus captiuorum, & sanctorum Canonum, & mundanarum legum sanctio euidenter edocuit. Quod cum omnibus notum sit, mirati sumus, ut fraternitas tua in redemptionem Tribuni clerici tui presentium latoris nulla mora misericordia subueniret. Quod ergo sponte facere distulisti, nostra saltem facere festina adhortatione commonitus: ne si, quod non credimus, negligendum putaueris, incipiat tibi necessitas, quod voluntas fugit, imponere. Quia igitur supradictus Tribunus ab hostibus se prædatum, ac centum duodecim solidis se perhibet * comparatum, ad quorum se deflet restitutionem urgeri, hæc te oportet diligenter inquirere. Et si ita est, nec eum unde premium in se datum reddere possit habere cognoueris, supradictos solidos de ecclesia redemptori eius restitue. Nam valde durum est si de ecclesia cui militat remedium nullum inueniat. Omis-
sa itaque excusatione, premium quod in eo datum manifesta veritate patuerit, sine aliqua mora, sicut sumus præfati, restitue; quatenus nec creditorem eius tempore necessitatis afflicto subuenisse poeniteat, & hic onere mœroris exutus, mente libera, officii sui ministerium solícite ac competenter exhibeat.

Mense Januario, indictione duodecima.

EPISTOLA XVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAVRVN ABBATEM A SANCTO PANCRATIO.

Commendat ecclesiam sancti Pancratii, ut ad eius corpus Dei opus peragatur.

Gregorius Mauro abbati a sancto Pancratio.

ECCLESIARVM cura, quæ sacerdotilibus officiis euidenter infixæ est, ita nos cogit esse solícitos, ut nulla in
eis

eis neglectus culpa appareat. Quoniam vero ecclesiam S. Pancratii, quæ erat commissa presbyteris, frequenter neglectam fuisse cognouimus, ita vt venientes dominico die populi Missarum solennia audituri, non inuento presbytero, murmurantes redirent; hoc matura deliberatione nostro sedit arbitrio, vt eis remotis monachorum congregationem in monasterio eidem ecclesiæ cohærenti constituere cum Dei gratia deliberemus, quatenus abbas, qui illic præesset, curam & sollicitudinem antefatæ ecclesiæ habere modis omnibus debuisset. In quo etiam monasterio te Maurum abbatem præuidimus præponendum: statuentes, vt terras præfatæ ecclesiæ, vel quidquid illuc intrauerit, seu de redditibus eius accesserit, antedicto monasterio tuo debeat applicari, atque illic sine diminutione aliqua pertinere: ita sane, vt quæcumque in ipsa superscripta ecclesia fienda reparandaque sunt, per te sine dubio reparentur. Sed ne remotis presbyteris, quibus ecclesia ipsa fuerat ante commissa, vacare * ministeriis videatur; idcirco huius tibi auctoritatis tenore præcipimus, vt peregrinum illic debeas adhibere presbyterum, qui sacra Missarum possit solennia celebrare. Quem tamen & in monasterio tuo habitare, & exinde vitæ subsidia habere necesse est. Sed & hoc præ omnibus curæ tuæ sit, vt ibidem ad sacratissimum corpus beati Pancratii quotidie opus Dei procul dubio peragatur. Hæc igitur quæ tibi præcepti huius facienda serie deputamus, non solum te perficere, verum etiam ab his, qui in officio locoque tuo successerint, sic & in perpetuum seruari volumus & impleri, vt nullus deinceps in supradicta ecclesia possit inueniri neglectus.

EPISTOLA XIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONEM ACOLYTHVM.

Ecclesiam sanctæ Agathæ in Suburra commendat.

Gregorius Leoni acolytho.

LOCORVM venerabilium cura nos admonet de eorum utilitate per omnia cogitare. Quia ergo ecclesia sanctæ Agathæ sita in Suburra, quæ spelunca fuit aliquan-

Concil. Tom. 13.

Z z

do prauitatis hæreticæ, ad catholicæ fidei culturam, Deo propitiante, reducta est; ideo huius auctoritatis tenore commonitus, pensiones omnium domorum in hac vrbe constitutarum, quas prædictam ecclesiam temporibus habuisse Gothorum constiterit, & annis singulis congregare non desinas, & quantum in fartis tectis, vel luminaribus, aliaque reparatione eiusdem ecclesiæ necessarium fuerit, erogare modis omnibus studebis. Quidquid vero exuberare potuerit, fideliter rationibus te ecclesiasticis inferre præcipimus.

Mense Aprili, indictione duodecima.

EPISTOLA XX.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMUM PRÆSUMPTOREM IN SALONA.

De excommunicatione illorum episcoporum qui ei manus contra Canonum statuta imposuerunt.

*Gregorius * Maximo præsumptori in Salona.*

Iuop. 5. c.
133. & 134.

LICET cetera cuiuspiam talia vitæ sint merita, vt nihil sit quod ex his sacerdotalibus valeat * ordinationibus obuiare; tamen solius nefas ambitus feuerissima Canonum distictione damnatur. Cognouimus itaque quod vel surrepta vel simulata piissimorum principum iussione, dum vita dignus non fueris, te ad sacerdotii ordinem cunctis venerabilem prorupisse. Quod nos ideo sine vlla hæsitacione credidimus, quia vitam ætatemque tuam non habemus incognitam: ac deinde, quia serenissimi domini imperatoris animum non ignoramus, quod se in causis sacerdotalibus miscere non soleat, ne nostris in aliquo peccatis grauetur. Additur inauditum nefas, quod post interdictionem quoque nostram, quæ sub excommunicatione tua, ordinantiumque te facta est, cæsis presbyteris, diaconibus, ceteroque clero, manu militari ad medium diceris deductus. Quam rem nos consecrationem dicere nullo modo possumus, quæ ab excommunicatis est hominibus celebrata. Quia igitur sine vllius exempliforma violasti talem tantamque sacerdotii dignitatem; præcipimus, vt vsquedum dominicis vel responsalis nostri cognouerimus apicibus, quod non surreptitia, sed vera

Grat. 9. q.
1. cap. 1.
Iuop. 14.
cap. 74.

* al. Hs
xiii. c.

* al. Hs
xiii. c.

fuertis iussione ordinatus, nullatenus tu ordinatoresque tui attrectare quidquam præsumatis sacerdotalis officii, neque usque ad rescriptum nostrum, ad cultum sacri altaris accedere. Quod si contra hæc agere præsumpseritis, anathema vobis sit a Deo, & a beato Petro apostolorum principe, vt contemplatione iudicii vestri, ceteris quoque catholicis ecclesiis vltionis vestræ præbeatur exemplum.

Mense Maio, indictione duodecima.

EPISTOLA XXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD VENANTIVM EPISCOPVM LVNENSEM.

Quod Iudæi non possint Christiana mancipia habere:
sed coloni & originarii pensiones illis
præbere debent.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

MVLTORVM ad nos relatione peruenit, a Iudæis, in Lunensi ciuitate degentibus, in seruitio Christiana detineri mancipia: quæ res nobis tanto visa est asperior, quanto ea fraternitati tuæ patientia operabatur. Oportebat quippe te respectu loci tui, atque Christianæ religionis intuitu, nullam relinquere occasionem vt superstitioni Iudaicæ, simplices animæ non tam suasionibus, quam potestatis iure quodammodo deseruirent. Quamobrem hortamur fraternitatem tuam, vt secundum piissimarum legum tramitem, nulli Iudæo liceat Christianum mancipium in suo retinere dominio. Sed si qui penes eos inueniuntur, libertas eis tuitionis auxilio ex legum sanctione seruetur. Hi vero qui in possessionibus eorum sunt, licet & ipsi ex legum districtione sint liberi, tamen quia colendis eorum terris diutius adhæserunt, vtpote conditionem loci debentes, ad colenda quæ consueuerant rura permaneant, pensionesque prædictis viris præbeant: & cuncta quæ de colonis vel originariis iura præcipiunt, peragant; extra quod nihil eis oneris amplius indicatur. Quod si quisquam de his vel ad alium migrare locum, vel in obsequio suo retinere voluerit, ipse sibi reputet, qui ius colonarium temeritate sua, ius vero iuris domini sui seue-

*Ioan. diac.
lib. 41 c. 44.*

Concil. Tom. 13.

Zz ij

ritate damnauit. In his ergo omnibus ita te volumus solerter impendi, vt nec direpti gregis pastor reus existas, nec apud nos minor æmulatio fraternitatem tuam reprehensibilem reddat.

EPISTOLA XXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Vt Venantio episcopo Lunensi concurrat ad religiosos emendandos.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

QVORVMDAM de Lunensium venientium partibus ad nos relatione peruenit, religiosos locorum ipsorum ita ab ecclesiasticæ disciplinæ tramite deuiasse, vt nullatenus in suis moribus actionibusque canonicæ dispositionis statuta respiciant. Quæ quia erant & examinanda subtilius, & seuerius vlciscenda; præsentium latorem Venantium fratrem & coepiscopum nostrum, vt instanter emendarentur admonui. Sed pro magnitudine inquietudinis excedentium personarum, solum se non iudicauit in huiusmodi inquisitione sufficere: ideoque postulauit a nobis, vt in eodem examinando negotio fraternitatis tuæ ei adiuiceretur auctoritatis auxilium. Quamquam igitur fraterna dilectio hoc a te & sine nostris scriptis debeat exigere, tamen præsentibus quoque vos specialiter epistolis adhortamur, vt adhibito vobis prædicto fratre nostro, cunctos clericos ceterosque religiosos prænominatæ ciuitatis & territorii eius de excessibus, quorum aliquid est suspicionis, ad te venire compellas, atque cuncta secundum Deum propter futuri metum iudicii subtiliter inquirentes, si quem a Canonum statutis recessisse reperitis, canonica eum ultione corrigite. Nec patiamini in locis vestris eos qui non gerunt in moribus quod ostendunt in habitu, per abrupta diutius euagari. Quos oportet & ad rectitudinis normam pastoralis vos circumspeditione reducere. Ita ergo fraternitas tua, cunctis solertius indagatis, quæ nobis in talibus nuntiata sunt corrigat, ordinet, atque in futurum sopire festinet, vt & animæ tuæ proficiat, si tui causas vigilanter atque viuaciter perscrutaris officii, &

nostrum minime frustrari permittas, quod semper de tua maturitatis habuimus districtione iudicium.

EPISTOLA XXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD NOBILES SARDINIÆ INSVLÆ.

Vt diligenter inuigilent rusticos a cultu idolorum auertere.

Gregorius nobilibus ac possessoribus in Sardinia insula consistentibus.

FRATRIS & coepiscopi mei Felicis, & filii mei Cyriaci serui Dei relatione cognoui, pene omnes vestros rusticos in vestris possessionibus idololatriæ deditos haberi. Et valde hac de re contristatus sum, quia scio quod subiectorum culpa præpositorum deprimit vitam, & cum in subiecto peccatum non corrigitur, in eos qui præsunt sententia retorquetur. Vnde, magnifici filii, exhortor, vt omni cura omnique sollicitudine animarum vestrarum zelum habere debeatis, & quas rationes omnipotenti Deo de subiectis vestris reddituri estis, aspiciate. Ad hoc quippe vobis illi commissi sunt, quatenus & ipsi vestræ vtilitati valeant ad terrena seruire, & vos per vestram prouidentiam eorum animabus ea quæ sunt æterna prospicere. Si igitur impendunt illi quod debent, vos eis cur non soluitis quod debetis? id est, vt assidue illos magnitudo vestra commoneat, ab idololatriæ errore compescat, quatenus, eis ad fidem ductis, omnipotentem Dominum erga se placabilem faciat. Ecce enim mundum hunc quia vicinus finis vrget aspiciatis; quod modo humanus in nos, modo diuinus sauiat gladius videtis; & tamen vos veri Dei cultores a commissis vobis lapides adorari conspiciatis, & tacetis? Quid, quæso, in tremendo iudicio dicturi estis, quando hostes Dei & sub potestate vestra suscepistis, & tamen eos Deo subdere, atque ad eum reuocare contemnitis? Vnde debitum salutationis alloquium soluens peto, vt magnitudo vestra attendere erga zelum Dei vehementer inuigilet, & quis quantos ad Christum perduxerit suis mihi epistolis indicare festinet. Quod ergo vos agere ex aliqua occasione forsitan minime valetis, prædicto fratri & coepi-

scopo nostro Felici vel filio meo Cyriaco iniungite, eisque ad opus Dei solatium præbete, ut in remuneratione vitæ tanto possitis esse participes, quanto nunc bono operi solatium præbetis.

EPISTOLA XXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

Vt xenodochia ab eo diligenter gubernentur. Item de Epiphanio presbytero. De Paulo clerico malefico. De ordinationibus & nuptiis clericorum. De virginibus velandis. De mulieribus a monasteriis egressis.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

OPORTEBAT siquidem fraternitatem tuam ita de rebus piis esse sollicitam, ut nihil ad explendas eas nostris admonitionibus penitus indigeret: tamen quia quædam ad nos peruenierunt quæ sunt corrigenda capitula, nihil est incongruum si nostræ quoque vobis pagina auctoritatis accedat. Quamobrem significamus peruenisse ad nos, consuetudinem fuisse, ut xenodochia, quæ sunt in Calaritanis partibus constituta, apud episcopum ciuitatis singulis quibusque temporibus suas subtiliter rationes exponerent, eius videlicet tuitione atque sollicitudine gubernanda. Quod quia tua hætenus fertur caritas neglexisse, hortamur, ut, sicut dictum est, tibi singulis quibusque temporibus rationes suas xenodochi, qui in eis sunt constituti vel fuerunt, subtiliter reddant. Atque tales in eis qui præsentantur, qui vita, moribus atque industria inueniantur esse dignissimi, religiosi dumtaxat, quos vexandi iudices non habeant potestatem: ne si tales personæ fuerint, quas in suum possint euocare iudicium, vastandarum rerum debiliū, quæ illic reiacent, præbeatur occasio: de quibus rebus summam te curam gerere volumus, ut nulli sine tua licentia detur notitia, ne usque ad direptionem earum ex fraternitatis tuæ perueniatur incuria. Præterea nostri latorem præsentium Epiphanium presbyterum quorundam sacerdotum literis criminaliter accusatum. Cuius nos, ut valuimus, discutientes causam, nihilque in eo obiectorum reperientes, ut ad locum suum re-

Grat. 5.9.6.
cap. 4.

uerteretur, absoluiamus. Criminis ergo eius auctores te volumus perscrutari. Et nisi qui easdem transmisit epistolas paratus fuerit hoc quod obiecit canonicis atque districtissimis probationibus edocere, nullatenus ad sanctæ mysterium communionis accedat. Paulum vero clericum, qui ^{Iuo p. 11. c. 23.} sæpe dicitur in maleficiis deprehensus, qui despecto habitu suo ad laicam reuersus vitam in Africam fugerat; si ita est, corporali prius proueniente vindicta, præuidimus in pœnitentiam dari, quatenus & secundum apostolicam sententiam, ex carnis afflictione spiritus saluus fiat: & terrenas peccatorum sordes, quas prauis contraxisse fertur operibus, lacrymarum possit assiduitate diluere. Eis vero qui ab ecclesiastica communione suspensi sunt, nullus religiosus secundum Canonum præcepta iungatur. De ordinationibus vero vel de nuptiis clericorum, aut de iis quæ velantur virginibus, nullus, vt nunc fieri dicitur, quidquam præmii præsumat accipere, nisi quippiam sua sponte offerre maluerint. De mulieribus quæ de monasteriis ad laicam vitam sunt egressæ, virosque fortitæ, quid fieri debeat, cum prædicto fraternitatis tuæ presbytero subtilius sumus collocuti: cuius relatione sanctitas vestra potest plenius informari. Religiosi vero clerici conuentus, patrocinia laicorum caueant, & tuæ modis omnibus secundum Canones iurisdictioni subdantur, ne remissione fraternitatis tuæ, eius cui præes disciplina dissoluatur ecclesiæ. ^{Grat. 27. q. 1. c. Eos autem.} Eos autem qui in prædictas mulieres, quæ egressæ sunt de monasteriis, exceßerunt, & nunc dicuntur a communione suspensi, si fraternitas tua de tali facinore digne pœnituisse præuiderit, ad sacram communionem te volumus reuocare.

EPISTOLA XXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ZABARDAM DVCEM SARDINIÆ.

De Barbaricinis conuertendis.

Gregorius Zabardæ duci Sardinie.

SCRIPTIS fratris & coepiscopi mei Felicis & Cyriaci ^{Ioan. diac. lib. 4. cap. 47.} serui Dei, gloriæ vestræ bona cognouimus. Magnaque omnipotenti Deo gratias agimus, quod talem ducem

Sardinia suscepit, qui sic sciat quæ terrena sunt reipublicæ exoluere, vt bene etiam nouerit omnipotenti Deo obsequia patriæ cælestis exhibere. Scripserunt etenim mihi quod eo pacto cum Barbaricinis facere pacem disponitis, vt eosdem Barbaricinos ad Christi seruitium adducatis. Hac de re valde lætatus sum, & dona vestra, si omnipotenti Deo placuerit, citius serenissimis principibus innotesco. Vos ergo quod cœpistis, explete: omnipotenti Deo deuotionem vestræ mentis ostendite: eos quos illuc ad conuertendos Barbaricinos transmisiimus, quantum valetis adiuuate, scientes quod talia opera multum vos & ante terrenos principes, & coram cælesti rege præualeant adiuuare.

EPISTOLA XXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

De ordinatione ecclesiarum. De rusticis Paganis. De lapsis sacerdotibus ad pristinum officium non reuocandis. Et de chrismate.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

Grat. 11. q.
1. cap. 11.
Idem dist.
21. cap. 29.

FRATRIS & coepiscopi nostri Felicis, & Cyriaci abbatris relatione cognouimus, quod in insula Sardinia sacerdotes a laicis iudicibus opprimantur, & fraternitatem tuam ministri sui despiciant: dumque solum simplicitati a vobis studetur, quantum videmus, disciplina negligitur. Vnde hortor, vt omni excusatione postposita, ecclesiam, quam suscepisti, auctore Deo regas, disciplinam clericos tenere cogas, nullius verba metuere studeas. Archidiaconum vero tuum, vt audio, cum mulieribus habitare prohibuisti, & nuncusque in ea prohibitionem despiceris. Qui nisi iussioni tuæ paruerit, eum sacro ordine volumus esse priuatum. Accidit autem aliud valde lugendum, quia ipsos rusticos, quos habet ecclesia tua, nuncusque in infidelitate remanere negligentia fraternitatis vestræ permisit. Et quid vos admoneo vt extraneos ad Deum adducatis, qui vestros ab infidelitate corrigere negligitis? Vnde necesse est vos per omnia in eorum conuersionem vigilare. Nam si cuiuslibet episcopi in Sardinia insula Paganum rusticum

EPISTOLARVM LIBER III. 369

sticum inuenire potuero, in eundem episcopum fortiter vindicabo. Iam vero si rusticus tantæ fuerit perfidiæ & obstinationis inuentus, vt ad Dominum Deum venire minime consentiat, tanto pensionis onere grauandus est, vt ipsa exactionis suæ pœna compellatur ad rectitudinem festinare. Peruenit etiam ad nos quosdam de sacris ordinibus lapsos, vel post pœnitentiam, vel ante ad ministerii sui officium reuocari: quod omnino prohibuimus, & in hac re sacratissimi quoque Canones contradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit, sacro ordine ita careat, vt ad altaris ministerium ulterius non accedat. Sed ne vnquam ii qui ordinati sunt pereant, prouideri debet quales ordinentur, vt prius aspiciatur si vita eorum continens in annis plurimis fuit, si studium * orationis, si eleemosynæ amorem habuerunt. Quærendum quoque est, ne forte fuerit bigamus. Videndum etiam ne sine literis, aut obnoxius curiæ, compellatur post sacrum ordinem ad exactionem publicam redire. Hæc itaque omnia diligenter fraternitas vestra inquirat, vt, dum diligenter quilibet exquisitus ordinatur, non celeriter post ordinationem deponatur. Ea autem quæ fraternitati vestræ scripsimus, cunctis sub vobis episcopis innotescite, quia ego illis scribere nolui, ne honorem vestrum viderer imminuere. Peruenit quoque ad nos quosdam scandalizatos fuisse, quod presbyteros chrismate tangere in fronte eos qui * baptizati sunt prohibuimus. Et nos quidem secundum vsum veterem ecclesiæ nostræ fecimus: sed si omnino hac de re aliqui contristantur, vbi episcopi desunt, vt presbyteri etiam in frontibus * baptizatos chrismate tangere debeant, concedimus.

Grat. 23. q. 6. cap. 4.

Grat. dist. 50. cap. 9.

Igo p. 6. c. 78.

Grat. dist. 95. c. 9.

* al. le-
ctionis

* al. bapti-
zandi

* al. bapti-
zandos

EPISTOLA XXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD HOSPITONEM DVCEM BARBARICINORVM.

Vt ad Barbaricinos conuertendos solatia præbeat.

Gregorius Hospitoni duci Barbaricinorum.

CVM de gente vestra nemo Christianus sit, in hoc scio quia omni gente tua es melior, quia tu in ea Christianus inueniris. Dum enim Barbaricini omnes vt insensata

Concil. Tom. 13.

Aaa

animalia uiuant, Deum verum nesciant, ligna autem & lapides adorent; in eo ipso quod Deum verum colis, quantum omnes antecedas, ostendis. Sed fidem, quam percepiſti etiam bonis actibus & verbis exequi debes, & Christo, cui credis, offerre quod præuales; vt ad eum quoscumque potueris adducas, eosque baptizari facias, & æternam vitam deligere admoneas. Quod si fortasse ipse agere non potes, quia ad aliud occuparis, salutans peto, vt hominibus nostris, quos illuc transmisiſimus, fratri scilicet & coepiscopo meo Felici, filioque meo Cyriaco seruo Dei solatiari in omnibus debeas, vt dum eorum labores adiuuas, deuotionem tuam omnipotenti Domino ostendas, & ipse tibi in bonis actibus adiutor sit, cuius tu in bono opere famulis solatiaris. Benedictionem vero sancti Petri apostoli per eos vobis transmisiſimus, quam peto vt debeatis benigne suscipere.

Mense Iunio, indictione duodecima.

EPISTOLA XXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CANDIDVM DEFENSOREM.

Vt Albino luminibus priuato singulis annis duo tremisses præbeat.

Gregorius Candido defensori.

Ioan. diac.
lib. 2. c. 55.

NECESSESSITATEM patientibus pontificale conuenit adesse subsidium. Pro quare experientia tua præſenti auctoritate præcipimus, quatenus Albino priuato luminibus, filio quondam Martini coloni, singulis annis duo tremisses sine aliqua dilatione præſtare non definat, non dubitatura ſuis hoc ſine dubio rationibus imputari.

EPISTOLA XXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

De episcopo ordinando in eo loco vbi pridem extiterat.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

PERVENIT ad nos, in loco qui intra prouinciã Sardiniam ſitus eſt, & dicitur Phasiana, conſuetudinem fuiſſe epi-

scopum ordinandi, sed hanc pro rerum necessitate longis aboleuisse temporibus. Quia autem nunc sacerdotum indigentia quosdam illic paganos remanere cognouimus, & ferino degentes modo, Dei cultum penitus ignorare; hortamur fraternitatem tuam, ut illic secundum pristinum modum ordinare festinet antistitem, talem videlicet, qui ad hoc opus moribus ac verbo existat idoneus, & oberrantes ad gregem dominicum pastorali studeat æmulatione deducere, quatenus eo illic ad animarum vacante compendium, nec vos inueniamini superflua poposcisse, nec olim destructa frustra nos reformasse pœniteat.

EPISTOLA XXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTINAM AVGVSTAM.

Ne reliquiæ sanctorum iuxta veterem ecclesiæ Romanæ consuetudinem ex suis locis extrahantur. Item de apostolorum Petri & Pauli, & sancti Laurentii miraculis quæ circa illorum corpora contigerunt. Et de monachis Græcis mortuorum ossa effodientibus. Et de sancti Pauli catenis.

*Gregorius * Constantinae Augustæ.*

SERENITAS vestrae pietatis, religionis studio, & sancti-
statis amore conspicua, propter eam quæ in honorem sancti Pauli apostoli in palatio ædificatur ecclesiam, caput eiusdem sancti Pauli, aut aliud quid de corpore ipsius, suis ad se iussionibus a me præcipit debere transmitti. Et dum illa mihi desiderarem imperari, de quibus facillimam obedientiam exhibens, vestram erga me amplius potuisssem gratiam prouocare, maior me mœstitia tenuit quod illa præcipitis, quæ facere nec possum, nec audeo. Nam corpora sanctorum Petri & Pauli apostolorum, tantis in ecclesiis suis coruscant miraculis atque terroribus, ut neque ad orandum sine magno illuc timore possit accedi. Denique dum beatæ recordationis decessor meus, quia argentum, quod supra sacratissimum corpus beati Petri apostoli erat, longe tamen ab eodem corpore fere quindecim pedum spatio mutare voluit, signum ei non parui terroris apparuit. Sed & ego aliquid similiter ad sacratissimum

Ioan. diac.
lib. 3. c. 55.

Concil. Tom. 13.

A a a ij

* al. Con-
stantina

corpus sancti Pauli apostoli meliorare volui: & quia necesse erat, ut iuxta sepulcrum huiusmodi effodi altius debuisset, præpositus loci ipsius ossa aliqua non quidem eidem sepulcro coniuncta reperit. Quæ quoniam leuare præsumpsit, atque in alium locum transponere, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est. Præter hæc autem sanctæ memoriæ decessor meus, itidem ad corpus sancti Laurentii martyris quædam meliorare desiderans, dum nescitur ubi venerabile corpus ipsius esset collocatum, & effoditur exquirendo, subito sepulcrum ipsius ignoranter apertum est: & ii qui præsentibus erant atque laborabant, monachi & mansionarii, quia corpus eiusdem martyris viderunt, quod quidem minime tangere præsumpserunt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus vitæ superesse potuisset, qui sanctum iusti corpus illius viderat. Cognoscat autem tranquillissima domina, quia Romanis consuetudo non est, quando sanctorum reliquias dant, ut quidquam tangere præsumant de corpore: sed tantummodo in pyxide brandeum mittitur, atque ad sacratissima corpora sanctorum ponitur. Quod leuatum, in ecclesia, quæ est dedicanda, debita cum veneratione reconditur; & tantæ per hoc ibidem virtutes fiunt, ac si illuc specialiter eorum corpora deferantur. Vnde contigit ut beatæ recordationis Leonis papæ temporibus, sicut a maioribus traditur, dum quidam Græci de talibus reliquiis dubitarent, prædictus pontifex hoc ipsum brandeum allatis forficibus incidere, & ex ipsa incisione sanguis effluerit. In Romanis namque vel totius occidentis partibus omnino intolerabile est atque sacrilegum, si sanctorum corpora tangere quisquam fortasse voluerit. Quod si præsumpserit, certum est quia hæc temeritas impunita nullo modo remanebit. Pro qua re de Græcorum consuetudine, qui ossa leuare sanctorum se assuerunt, vehementer miramur, & vix credimus. Nam quidam monachi Græci huc ante biennium venientes, nocturno silentio iuxta ecclesiam sancti Pauli corpora mortuorum in campo iacentia effodiebant, atque eorum ossa recondebant, seruantes sibi, dum recederent. Qui cum deprehensi, & cur hoc facerent diligenter fuissent discussi, confessi sunt quod illa ossa ad Græciam essent tam-

quam sanctorum reliquias portaturi. Ex quorum exemplo, sicut prædictum est, maior nobis dubietas nata est, vtrum verum sit quod leuare veraciter ossa sanctorum dicuntur. De corporibus vero beatorum apostolorum quid ego dicturus sum, dum constet, quia eo tempore quo passi sunt, ex oriente fideles venerunt, qui eorum corpora sicut ciuium suorum repeterent? Quæ ducta vsque ad secundum vrbis milliarium, in loco qui dicitur ad catacumbas collocata sunt. Sed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitruï atque fulguris nimio metu terruit atque dispersit, vt talia denuo nullatenus attentare præsumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt, & in locis quibus nunc sunt condita posuerunt. Quis ergo nunc, serenissima domina, tam temerarius possit existere, vt hæc sciens eorum corpora non dico tangere, sed vel aliquatenus præsumat inspicere? Dum igitur talia mihi a vobis præcepta sunt, de quibus parere nullatenus potuissem, quantum inuenio non vestrum est, sed quidam homines contra me pietatem vestram excitare voluerunt, vt mihi, quod absit, voluntatis vestræ gratiam subtraherent, & propterea quæfuerunt capitulum, de quo vobis quasi inobediens inuenirer. Sed in omnipotente Domino confido, quia nullo modo benignissimæ voluntati surrepitur, & sanctorum apostolorum virtutem, quos toto corde & mente diligitis, non ex corporali præsentia, sed ex protectione semper habebitis. Sudarium vero, quod similiter transmitti iussitis, cum corpore eius est, quod ita tangi non potest, sicut nec ad corpus illius accedi. Sed quia serenissimæ dominæ tam religiosum desiderium esse vacuum non debet, de catenis quas ipse sanctus Paulus apostolus in collo & in manibus gestauit, ex quibus multa miracula in populo demonstrantur, partem aliquam vobis transmittere festinabo, si tamen hanc tollere limando præualuero: quia dum frequenter ex catenis eisdem multi venientes benedictionem petunt, vt parum quid ex limatura accipiant, assistit sacerdos cum lima: & aliquibus petentibus ita concite aliquid de catenis ipsis excutitur, vt mora nulla sit. Quibusdam vero petentibus, diu per catenas ipsas du-

citur lima, & tamen vt aliquid exinde exeat non obtinetur.

Mense Junio, indictione duodecima.

EPISTOLA XXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Ne Iudæi conuersi victus inopiam patiantur.

Gregorius Anthemio subdiacono.

HIS quos de Iudaica perditione Redemptor noster ad se dignatur conuertere, rationabili nos oportet moderatione concurrere; ne victus, quod absit, inopiam patiantur. Ideoque tibi huius præcepti auctoritate mandamus, quatenus filiabus Iustæ ex Hebræis, id est, Iulianæ, Redemptæ, & Fortunatæ a tertiadecima succedenti indictione annis singulis solidos dare non differas, quos tuis noueris modis omnibus rationibus imputandos.

EPISTOLA XXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PANTALEONEM PRÆFECTVM AFRICÆ.

Vt Donatistæ qui catholicos iterum rebaptizare tentant comprimantur.

Gregorius Pantaleoni præfetto Africæ.

HÆRETICORVM nefandissimam prauitatem, qualiter lex persequatur instantius, excellentiæ vestræ non habetur incognitum. Hi igitur, quos & fidei nostræ integritas & legum damnat distinctio mundanarum, non leue peccatum est, si vestris inueniant temporibus licentiam referpendi. In illis igitur partibus, quantum didicimus, ita Donatistarum creuit audacia, vt non solum de suis ecclesiis auctoritate pestifera eiiciant catholicæ fidei sacerdotes; sed & quos vera confessione aqua regenerationis abluerat, rebaptizare non metuunt. Valdeque miramur, si tamen ita est, vt vobis illic positis huiuscemodi liceat hominibus in prauis excedere. Primum siquidem quale de vobis iudicium hominibus relinquatis, attendite; si hi qui aliorum temporibus iusta ratione compressi sunt, vobis

adminiftrantibus viam fui excessus inueniant. Deinde perditorum animas Deum nostrum de manu vestra scitote requirere, si tantum nefas, inquantum possibilitas exigit, emendare negligitis. Hæc enim excellentia vestra non amare suscipiat. Nam quia vos vt filios proprios diligimus, propterea hæc quæ vobis prodesse non ambigimus, indicamus. Paulum vero fratrem & coepiscopum nostrum ad nos sub omni festinatione dirigite, ne cuiquam impediendi eum aliqua occasio vel excusatio detur, vt veritatem plenius agnoscentes, qualiter tanti facinoris ultio debeat prouenire, Deo adiuuante, rationabili possimus tractatu disponere.

EPISTOLA XXXIII.
GREGORII PAPÆ I.

AD THEODOLINDAM REGINAM LONGOBARDORVM.

De quatuor Synodis venerandis & amplectendis,
& Constantio episcopo.

Gregorius Theodolindæ reginæ Longobardorum.

QVORVMDAM ad nos relatione peruenit ab aliquibus episcopis gloriam vestram vsque ad hoc scandalum contra sanctam ecclesiam fuisse perductam, vt sese a catholica vnanimitatis communione suspenderet. Quod quantum vos pure diligimus, tanto de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis stultisque hominibus creditis, qui non solum ea quæ loquuntur nesciunt, sed vix ea quæ audierunt percipere possunt. Qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem sibi ipsi de nobis finxerunt. Nos enim veneramur sanctas quatuor Synodos; Nicænam, in qua Arius, Constantinopolitanam, in qua Macedonius; Ephesinam primam, in qua Nestorius; Calchedonensem, in qua Eutyches atque Dioscorus damnatus est: profitentes quia quisquis aliter sapit, quam hæc quatuor Synodi, a fide veritatis alienus est. Damnamus autem quoscumque damnant, & quoscumque absolunt absoluius: sub anathematis interpositione ferientes eum, qui earumdem quatuor Synodorum, maxime autem Calchedonensis, de qua quibusdam imperitis hominibus nata est dubietas & superstitionis occasio, fidei

addere, vel adimere præsumit. Cum itaque integritatem nostram ex aperta mea traditione seu professione cognoscitis, dignum est ut de ecclesia beati Petri apostolorum principis nullum ulterius scrupulum dubietatis habeatis: sed in vera fide persistite, & vitam vestram in petra ecclesiæ, hoc est, in confessione beati Petri apostolorum principis solidate: ne tot vestra lacrymæ tantaque bona opera pereant, si a fide vera inveniuntur aliena. Sicut enim rami sine virtute radicis arescunt, ita opera quantumlibet bona videantur, nulla sunt, si a soliditate fidei disiunguntur. Decet ergo gloriam vestram ad reuerendissimum & fratrem & coepiscopum nostrum Constantium, cuius & fides & vita olim mihi bene est approbata, sub omni celeritate transmittere, eique directis epistolis indicare ordinationem eius quam benigne suscipitis, & quia ab eius ecclesiæ communione in nullo separamini, ut vere, sicut de bona ac fideli filia, communi exultatione gratulemur. In hoc autem vos ac vestra opera Deo placere cognoscite, si prius quam eius examen veniat, sacerdotum illius iudicio comprobentur.

EPISTOLA XXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONEM EPISCOPVM CATANENSEM.

Ne subdiaconi cum suis vxoribus misceantur, & de vxore
Speciosi subdiaconi in monasterium
detrusa.

Gregorius Leoni episcopo Catanensi.

Grat. dist.
32. cap. 24.
& 27. Anf.
lib. 7. cap.
138.
Poly. lib. 4.
tit. 31.

MULTORVM relatione comperimus hanc apud vos olim consuetudinem tenuisse, ut subdiaconi suis licite miscerentur coniugibus. Quod ne denuo quisquam præsumeret, a Seruodei, sedis nostræ diacone, ex auctoritate nostri decessoris est isto modo prohibitum; ut eodem tempore hi qui iam vxoribus fuerant copulati, vnum ex duobus eligerent, id est, aut a suis vxoribus se abstinerent, aut certe nulla ratione ministrare præsumerent. Et quantum dicitur, Speciosus tunc subdiaconus pro hac re ab administrationis se suspendit officio, & vsque in obitus sui tempus notarii quidem gessit officium, & a ministerio, quod

quod subdiaconum oportuerat exhibere, cessauit. Post cuius obitum, quia relicta eius Honorato marito est sociata, a tua eam fraternitate in monasterio cognouimus esse deputatam. Ideoque si, ut fertur, eius se maritus ab administratione suspendit, antedictæ mulieri non debet officere, quod ad secundam coniugii copulationem migravit: præsertim si non tali mente subdiacono iuncta est, ut a carnis voluptatibus abstineret. Si ergo ita se veritatem, quem admodum edocti sumus, habere cognoscis; prædictam te mulierem de monasterio per omnia conuenit relaxare, ut ad suum maritum sine aliqua possit formidine remeare. De cetero vero fraternitas tua sit omnino sollicita, ut quos ad hoc iam officium contigerit promoueri, hoc quam maxime diligenter inspiciat; ne si vxores habent, miscendi se cum eis licentia potiantur, sed ad similitudinem sedis apostolicæ eos cuncta obseruare sua nihilo minus districtione constituat.

EPISTOLA XXXV.
GREGORII PAPÆ I.

AD VICTOREM ET COLVMBVM AFRICÆ EPISCOPOS.

De hæresi Donatistarum iterum pullulante.

Gregorius Victori & Columbo episcopis Africae.

QVALITER neglectus inter initia morbus vires accipiat, ex nostris necessitatibus, quas patimur, in hac ciuitate constituti probauimus. Huic igitur nascenti morbo, si doctorum obstaret prouiso medicorum, scimus quidem quia ante cessaret, quam tarde procuratus plurimum noceret. Huius ergo considerationis ratio vehementer nos debet impellere, ut animarum morbis initiantibus tota festinemus possibilitate resistere, ne dum salubria adhibere medicamenta negligimus, multorum nobis vita, quos Deo nostro contendimus lucrari, subripiatur. Vnde nos oportet ita caulas ouium, quibus nos custodes videmur esse propositi, vigilantia custodia atque sollicitudine præmunire, quatenus lupus insidians vndique pastores sibi repugnantes inueniat, & viam ingrediendi in eas non habeat. Comperimus siquidem Donatistarum stimulos sic in illis partibus gregem turbasse dominicū, ac si nullius pasto-

Concil. Tom. 13.

Bbb

ris moderamine regeretur. Nuntiatumque nobis est, quod dicere sine graui dolore non possumus, quod plurimi eorum venenatis iam sint dentibus laniati. Denique sacerdotes, canonicos prauissima de suis ecclesiis temeritate repellere: & multos insuper, quibus salutem regenerationis aqua præbuerat, rebaptizantes, prauitate nefandissima necauisse dicuntur. Quæ res animos nostros valde mœstificat, quod vobis illic positis damnata præsumptioni tantum scelus perpetrare licuerit. Quia de re fraternitatem vestram scriptis præsentibus adhortamur, vt habito tractatu, initoque Concilio, ita nascenti huic adhuc morbo inhiante ac tota virtute debeatis obsistere, dummodo nec vires ex neglectu percipiat, nec in commissio vobis grege pestilentia damna concutiat. Nam si quolibet modo, quod non credimus, incipienti negligitis iniquitati resistere, plurimos erroris sui gladio vulnerabunt. Et est profecto grauissimum, laqueo diabolicæ fraudis irretiri permittere, quos prius possumus, ne alligentur, eripere. Melius est autem ne quisquam vulneretur obsistere, quam vulneratus qualiter sanari possit exquirere. Hoc itaque considerantes sacrilegam prauitatem sedula oratione ac virtute qua valetis obruere festinate, vt & subsequens nuntius, Christi gratia suffragante, de eorum nos ultione latificet, magis quam de excessu contristet. Paulum præterea fratrem & coepiscopum nostrum ad nos, quo potestis studio, omni sub festinatione dirigite, quatenus ab eo causas subtilius tanti facinoris agnoscentes, huic nefandissimæ prauitati cum creatoris nostri solatio medicinam dignæ possimus correptionis imponere.

EPISTOLA XXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMIANVM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

Præcipit vt Euplo patris bona reddantur.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

EVPLVS præsentium portitor Eufanium Agrigentina ciuitatis episcopum suum fuisse memorat genitorem, matrisque suæ res apud eum plurimas indicat mansisse.

Quem quoniam intestatum asserit esse defunctum, ideo & res maternas sibi petit debere restitui, & antedicti episcopi patris sui se permitti substantiam adipisci. Qua de re fraternitati tuæ huius præcepti serie deputamus, quatenus diligenter curet addiscere, & si quid apud prædictam ecclesiam de rebus matris ipsius inueniri potuerit, si quidem nihil est quod antedicto Euplo rationabiliter possit obistere ei secundum suam faciat portionem restitui. Proinde & de rebus paternis, quas ante episcopatum dignoscitur habuisse, si eas in ius ecclesiæ suæ quolibet modo non transtulit, ei, quantum portioni eius legaliter scit competere, ut satisfieri possit, imminet. Nam omnino & contra rationem, & contra nostrum probatur esse propositum, si cui ea quæ iuste competunt restitui ac satisfieri denegemus. Ita ergo hæc fraternitas tua implere festinet, ut superscripto portitori ad nos denuo ex hac re nulla remeandi necessitas imponatur. Nam quod beatæ recordationis decessor noster præceptum direxerat, ut lapsæ eo omnes res eius ecclesiæ remanerent, hoc ideo eum credimus præcepisse, ne per eas adhuc amplius deperiret; nunc vero æquum esse pensamus, ut filium patris culpa non ingrauet: sed fraternitatis tuæ dispensatione, quidquid ei legaliter potest competere, consequatur.

EPISTOLA XXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

De iuramento non dando ciuibus Brixie. Et de nominatione Ioannis inter Missarum solennia. Et de quinta Synodo.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi, &c.

SCRIPTIS sanctitatis vestræ percursis, in graui vos moerore esse cognouimus, maxime propter episcopum & ciues Brixie, qui vobis mandant, ut eis epistolam transmittatis, in qua iurare debeatis, vos tria capitula minime damnassee. Quod si decessor fraternitatis vestræ Laurentius non fecit, a vobis quæri non debet: si autem fecit, aut cum vniuersali ecclesia non fuit, aut cautionis suæ iuramenta transcendit. Sed quia eundem virum sua credimus sacra-

Concil. Tom. 13.

Bbb ij

menta seruasse, atque in vnitae catholice ecclesie permanisse, dubium non est, quod nulli episcoporum suorum iurauerit se tria capitula minime damnassee. Ex qua re colligat sanctitas vestra, quia cogi non debet ad hoc quod a decessore vestro factum nullo modo est. Sed ne ii qui vobis ista scripserunt scandalizari videantur, transmittite eis epistolam, in qua sub anathematis interpositione fateamini, neque vos aliquid de fide Calchedonensis Synodi imminuere, neque eos qui imminuunt recipere: & quoscumque damnauit, damnare; & quoscumque absoluit, absolvere. Vnde credo eis posse celerrime satisfieri. Quod autem scripsistis, quia scandalizantur plurimi eorum, quia fratrem & coepiscopum nostrum Ioannem Rauennatis ecclesie inter Missarum solennia nominetis, requirenda vobis consuetudo antiqua est, & si consuetudo fuit, modo a stultis hominibus reprehendenda non est. Si vero consuetudo non fuit, fieri non debet, vnde quibusdam scandalum moueri possit: tamen solcite perquirere stude, si idem Ioannes frater & coepiscopus noster vos ad altare nominet, quod minime dicunt fieri. Et si ille vestri nominis memoriam non facit, quare necessitas cogat ignoro, vt vos illius faciatis. Quod quidem si sine aliquorum scandalo fieri potest, vos tale aliquid facere valde laudabile est, quia caritatem, quam erga fratres vestros habetis, ostenditis. Quod autem scripsistis, quia epistolam meam regine Theodolinde transmittere minime voluisti, pro eo quod in ea quinta Synodus nominabatur: si eam exinde scandalizari posse credidistis, recte factum est, vt minime transmitteretis. Vnde nunc ita facimus sicut vobis placuit, vt quatuor Synodos solummodo laudaremus. De illa tamen Synodo quare in Constantinopoli postmodum facta est, quare a multis quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra quatuor sanctissimas Synodos constituerit vel senserit; quippe quia in ea de personis tantummodo non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Calchedonensi Concilio nihil continetur, sed post expressos Canones facta contentio & extrema actio de personis ventilata est. Nos tamen sicut voluistis ita fecimus, vt eiusdem Synodi nullam memoriam faceremus. Sed & de episcopis quare scripsistis, predicta filie nostre regine

scripsimus. Vrsicinum qui vobis scripsit aliqua contra Ioannem fratrem & coepiscopum nostrum, vos per epistolas vestras & dulcedine & ratione ab intentione sua compescere debetis. De Fortunato autem fraternitatem vestram esse sollicitam volumus, ne vobis a malis hominibus in aliquo subripiatur. Nam audio eum cum decessore vestro Laurentio ad mensam ecclesiae per annos plurimos nuncusque comedisse, inter nobiles confedissee, & subscripsisse, eumque fratre nostro sciente innumeris annis militasse. Et post tot annos modo videtur fraternitati vestrae ut de status sui conditione pulsetur. Quod mihi omnino incongruum videtur. Et ideo hoc per ipsum vobis sed secreto mandaui. Tamen si quid est rationabiliter quod ei possit opponi, in nostro debet iudicio ventilari. Ad filium vero nostrum domnum Dynamium, si omnipotenti Deo placuerit, per hominem vestrum scripta transmittemus.

EPISTOLA XXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARCELLVM SCHOLASTICVM.

De præsumptore Maximo.

Gregorius Marcello scholastico.

GLORIÆ vestrae caritas sic in nostro corde semper inuigilat, ut nihil sibi corporalis defendat absentia. Nam quamuis a carnalibus oculis longe est, mentis tamen aspectibus nunquam deest. Frequenter enim nos voluntas ad scribendum desideranter impellit, sed occupatio non permittit. Dum ergo nobilitatis vestrae peritia non ignoret, quantis sit locus noster occupationibus inuolutus; quod a scribendi interdum cessamus officio, non voluntatis sed necessitatis esse consideret. Gloria autem vestra, quod tardius sua nos requirit epistola, qua possit excusatione defendere non videmus. In hoc igitur sola me debui taciturnitate defendere, sed feruor caritatis linguam meam non pertulit habere silentium. Salutantes itaque cum omni affectu atque dulcedine, indicamus nos grauiter contristatos, quod illa a nobis voluistis expetere, in quibus dum voluntatem vestram perficere, quia obsistit ratio, non valeamus, contristare vos, quod nolumus, videmur. Nam hoc

B b b iij

nos sine correctione relinquere ecclesiastica non finit aliquo modo disciplina: nec vos pro talibus decet petere, ne non rectitudini sed in disciplinatiōi, quod absit, videamini consentire. Causa vero eiusdem Maximi, pro quo nobis scribitis, quem, si Missarum solennia celebrare præsumperit, iam sacri corporis communione priuauimus; maturata quando oportuerit deliberatione, sicut Deo nostro placuerit, iudicabitur atque disponetur. Oramus autem omnipotentem Dominum, ut & hic vos sua protectione custodiat, & ad æternæ vitæ præmia perducatur.

Mense Augusto, indictione duodecima.

EPISTOLA XXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD HORTONENSES.

De obitu episcopi eorum, & visitatione ecclesiæ.

Gregorius clero, ordini & plebi consentienti Hortonæ.

VESTRI antistitis obitum cognoscentes, curæ nobis fuit destitutæ ecclesiæ visitationem fratri & coepiscopo nostro Barbaro solenniter delegare. Cui dedimus in mandatis, ut nihil de reditu, ornatu, ministeriisque a quouam usurpari patiatur; cuius vos assiduus adhortationibus conuenit obedire. Hoc tamen scitote, quia ei ordinandi presbyteros ac diaconos, si necesse fuerit, quos dignos ad hoc officium inuenire potuerit, dedimus licentiam; quatenus in ecclesiastico obsequio sacerdos, qui & venerandis Canonibus vlla non discrepet ratione, & tanto ministerio dignus valeat reperiri, communiter eligatur. Quidum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus; prouisuri ante omnia, ne cuiuslibet vitæ vel meriti laicam personam præsumatis eligere. Et non solum ille ad episcopatus apicem nulla ratione prouehatur, verum etiam vos nullis intercessionibus veniam promereri posse cognoscite. Sed omnes quos ex vobis de laica persona aspirasse constiterit, ab officio & a communione alienos faciendos procul dubio noueritis.

EPISTOLA XL.

GREGORII PAPÆ I.

AD VALENTINVM ABBATEM.

Ne monachi feminas in monasterium inducant,
aut eas sibi commatres faciant.

Gregorius Valentino abbati.

PERVENIT ad nos quod in monasterio tuo passim mulieres ascendant, & quod adhuc est grauius, monachos tuos mulieres sibi commatres facere, & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occasione humani generis inimicus sua eos, quod absit, calliditate decipiat; ideo huius te præcepti serie commonemus, vt neque mulieres in monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas ascendere, neque monachos tuos eas commatres sibi facere. Nam si hoc denuo ad aures nostras quocumque modo peruenerit, sic te seuerissimæ noueris ultioni subdendum, vt emendationis tuæ qualitate ceteri sine dubio corrigantur.

Grat. 18. q.
2. cap 20.
Iuo p. 3. c.
18.
Anf. lib. 7.
cap. 183.
Ioan. diac.
lib. 2. c. 54.

EPISTOLA XLI.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONIFACIUM MAGNIFICVM AFRICÆ.

De fide sua apud sanctum Petrum exponenda.

Gregorius Bonifacio magnifico Africæ.

SI ita, vt audieram, magnitudo vestra intentione sollicita de animæ suæ salute cogitaret, nequaquam se mihi de fide sua per epistolas, sed per semetipsam potuit respondere. Nam quod in excusationem molestia corporalis adducitur, expectato salutis tempore laborem summopere potuistis pro commodo æternæ salutis assumere, vt & vos de nostra ratione, & nos de vestra credulitate gauderemus. Ea enim quæ in meis scriptis epistolis, replicanda nunc non sunt, neque aliqua ratiocinatione monstranda: quia apud nolentis animum, quamuis sit euidentis ratio, hoc ipsum quod non vult obstaculum obedientiæ esse solet. Sed per vos venite, & beati Petri apostolorum principis liminibus vosmet præsentate, & cuncta quæ scripsi, nisi ex

S. Bonau. l.
2. phar. cap.
44.

lectione monstrauiero cum qua vultis disputatione, recedite. Hortor vos tamen, vt dum vitæ spatium superest, ab eiusdem beati Petri ecclesia, cui clauēs cælestis regni commissæ sunt, & ligandi ac soluendi potestas attributa, vestra anima non inueniatur diuisa, ne si hic beneficium eius despicitur, illic vitæ aditum claudat. Hi autem qui dubitationis vestræ participes sunt, si ad me venire voluerint, nullam in me quasi ex potestate prodeuntem violentiam pertimescant. Nam nos licet in omnibus causis, in his tamen præcipue quæ Dei sunt, ratione magis stringere homines quam potestate festinamus.

EPISTOLA XLII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMIANVM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De clericis Bacandæ per Siciliam dispersis.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

Episc. For-
nienfis lib.
1. epist. 4. 8.
libro 12. ep.
18.

INDICAVIT nobis Bacanda frater & coepiscopus noster, quosdam de clero suo in Sicilia partibus ad sacros ordines peruenisse. Qui quoniam neque presbyterum, neque diaconos se habere commemorat, eos ad se petiit debere transmitti. Proinde fraternitas tua ubicumque illos, latore præsentium indicante, repererit, huc eos sine dilatione transmittat, quatenus & illi ad ecclesiam in qua olim militauerunt reuocentur, & antedictus episcopus optatum de eis possit habere solatium.

EPISTOLA XLIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD FANTINVM DEFENSOREM.

De Cosma Syro multis debitis obligato.

Gregorius Fantino defensori.

Ioan. diac.
lib. 2. cap.
55.

LATOR præsentium Cosmas Syrus in negotio quod agebat debitum se contraxisse perhibuit, quod & multis aliis & lacrymis eius attestantibus verum esse credidimus. Et quia centum quinquaginta solidos debebat, volui vt creditores illius cum eo aliquid paciscerentur: quoniam & lex habet, vt homo liber pro debito nullatenus teneatur,

tur, si res defuerint, quæ possint eidem debito addici. Creditores ergo suos, ut asserit, ad octoginta solidos consentire possibile est. Sed quia multum est ut a nihil habente homine octoginta solidos petant, sexaginta solidos per notarium tuum tibi transmisimus, ut cum eisdem creditoribus subtiliter loquaris, rationem reddas, quia filium eius quem tenere dicuntur, secundum leges tenere non possunt. Et si potest fieri, ad aliquid minus quam nos dedimus condescendant. Et quidquid de eisdem sexaginta solidis remanserit, ipsi trade, ut cum filio suo exinde vivere valeat. Si autem nihil remanet, vel ad eandem summam debitum eius incidere stude, ut possit sibi libere postmodum laborare. Hoc tamen solerter age, ut acceptis solidis ei plenariam munitionem scripto faciant.

EPISTOLA XLIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD RVSTICIANAM PATRICIAM.

Reprehendit eam a monte Sina prope rediisse.

Gregorius Rusticianæ patriciæ.

EXCELLENTIÆ vestræ scripta suscipiens, libenter agnovi qualiter ad montem Sina perrexerit. Sed, mihi credite, ego quoque voluisssem vobiscum ire, sed vobiscum minime redire. Quamvis mihi valde difficile sit credere, quia ad loca sancta fuistis, patres multos vidistis. Nam credo si vidissetis, tam celeriter ad Constantinopolitanam urbem redire minime poteratis. At postquam talis civitatis amor de corde vestro nullo modo recessit, suspicor quia excellentia vestra sancta quæ corporaliter vidit, ex corde minime attendit. Sed omnipotens Deus mentem vestram gratia suæ pietatis illustret, donet vobis sapere, & temporalia omnia quam sint fugitiua pensare; quia dum hæc loquimur, & tempus currit, & iudex superuenit, & mundum quem sponte volumus, ecce iam prope est, ut relinquamus inuiti. Domnum Apionem & domnam Eusebiam eorumque filias mea peto vice salutare. Domnam vero illam nutricem meam, quam mihi per literas commendatis, omnino diligo, & grauari in nullo volo. Sed tantis angustiis premimur, ut ab angariis atque oneribus hoc iam tempore nec nosmetipsos excusemus.

Concil. Tom. 13.

Ccc

GREGORII MAGNI PAPÆ I.

EPISTOLARVM LIBER IV.

INDICT. XIII. ANNO ORDINATIONIS EIVS V.

EPISTOLA I.

AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNATEM.

Monasterium monachorum non per clericos nec
laicos * gubernandum.*Gregorius Ioanni Rauennati episcopo, &c.*

Grat. 18. q.
2. cap. 20.
Iuo p. 3. c.
18.
Anselm. 7.
183.
Ioan. diac.
lib. 1. c. 54.

PERVENIT ad me quod in ecclesia fraternitatis tuæ aliqua
loca dudum monasteriis consecrata, nunc habitacula
clericorum aut etiam laicorum facta sunt: dumque hi qui
sunt in ecclesiis fingunt se religiose viuere, monasteriis
præponi appetunt, & per eorum vitam monasteria de-
struuntur. Nemo etenim potest & ecclesiasticis obsequiis
deseruire, & in monachica regula ordinate persistere, vt
ipse monasterii districtiōem teneat, qui quotidie in * mi-
nisterio ecclesiastico cogitur permanere. Proinde frater-
nitas tua, hoc quolibet in loco factum sit, emendare festi-
net; quia ego nullo modo patiar vt loca sacra per clerico-
rum ambitum destruantur. Vos itaque ita agite, vt mihi
hac de re correctam causam sub celeritate nuntietis.

EPISTOLA II.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM EPISCOPVM ET CYRIACVM ABBATEM.

De ordinando monasterio Theodosiæ.

Gregorius Felici episcopo, & Cyriaco abbati.

QVERELAM Theodosiæ religiosæ feminæ subditæ vo-
bis satis series relationis explanat, in qua plura &
non ad sacerdotalem pertinentia mansuetudinem contra
Ianuarium fratrem & coepiscopum nostrum capitula
comprehensa relegimus: ita vt post fundatum a te seruo-
rum Dei monasterium, omne quod ad auaritiæ turbulen-
tiam præiudiciumque pertinet tempore dicatur oratorii
ipsius dedicationis exhibitum. Quamobrem si ita est, vt
antefacta eius suggestionem comperimus, & in hoc quid-

EPISTOLARVM LIBER IV. 387

quam cognoscitis indecentius fuisse commissum, hortamur vt Musicum abbatem monasterii Agilitani, remotis prius omnibus præiudiciis, studeatis vt in monachos suos illic ordinare cœperat summopere vacare festinet; quatenus ipso venerabili loco decenti regularique modo per vos Domino iuuante disposito, nec frequens nos prædictæ religiosæ feminae de non impletis bonis desideriis suis querela concutiat, nec cum vestræ detrimento sit animæ, si tam pium propositum aliqua vobis negligentibus, quod non credimus, dilatione torpescat.

EPISTOLA III.

GREGORII PAPÆ I.

AD DOMINICVM EPISCOPVM CARTHAGINENSEM.

De compescendis hæreticis sub grauissimis pœnis.

Gregorius Dominico episcopo Carthagenensi.

VENIENS ad nos Prosper præsentium lator, responsalis vester, post alios vestræ caritatis affectus, secundo nobis vestras epistolas cum allegatione principalium iussionum apud vos habitæ Synodi chartulam porrexit. Quibus relectis & de vestro gratulati sumus, quem pastoraliter geritis, zelo, & piissimos dominos occasione religionis illatas venalium personarum remouisse calumnias. Maxime autem quia ita studuit fraternitas vestra Africam inconcussam seruare prouinciã, vt nullatenus deuias hæreticorũ sectas cum feruore sacerdotali coercere negligeret. De quibus etiam omnibus sopiendis, & antequam caritatis vestræ consuleremur apicibus, intantum nos subtilius definisse meminimus, vt nihil rursus de his vobis responderi necessarium credamus. Quamquam ergo hæc se ita habeant, & desideremus omnes hæreticos a catholicis sacerdotibus vigore semper rationeque compesci, tamen subtiliter intuentes omnino nos tetigit, ne per ea quæ apud vos gesta sunt, aliorum consiliorum primatibus, quod auertat Dominus, generetur scandalum. Sententia namque a vobis prolata est in conclusione gestorum. In qua dum pro inuestigandis illis hæreticis admonetis, subintulistis eos, qui negligunt, substantiarũ dignitatumque priuatione plectendos. Optimum est igitur, frater carissi-

Concil. Tom. 13.

Ccc ij

me, vt in his quæ foris corrigenda sunt prius caritas interna seruetur, vt simus mente subiecti. Quod maxime vestra grauitatis proprium iudicamus, etiam personis dignitate minoribus. Tunc enim totis coadunatis viribus hæreticorum commodius obuiatis erroribus, cum secundum morem sacerdotii vestri studueritis ecclesiasticam interius custodire concordiam.

EPISTOLA IV.

GREGORII PAPÆ I.

AD VICTOREM EPISCOPVM PANORMITANVM.

De Gregorio abbate, & Martia abbatiſſa.

Gregorius Victori episcopo Panormitano.

LATOREM præsentium Gregorium abbatem atque presbyterum monasterii sancti Theodori nulla quidem ratio permittebat, vt post lapsum cellæ ipsius generalipœna, vltra ei præesse debuisset. Qui enim tot discipulos per suam negligentiam ad infernum duxit, reliquis vnquam præponi non debuit. Sed quia longa hic est apud nos penitentia afflictus, fraternitatem tuam necesse est eum in monasterium prædictum recipere, locoque suo constituere: ita tamen, vt Urbicus monasterii mei præpositus dare aliquem de seruis Dei debeat, qui ei præpositus fiat, vt quod istius incuria negligitur, illius sollicitudine seruetur. Præterea ex monasterio ancillarum Dei, quod est sancti Martini, Martiam sanctimoniam feminam in monasterium aliud iniuste audio fuisse migratam: & Victoriam, quæ locum illius sequebatur, sicut audio, res monasterii distrahere, vt ad prioratus locum pertingeret, & ipsa post abbatissam interim inueniri debuisset. Quam rem fraternitas tua sub omni studeat celeritate corrigere: cuius enim iam culpæ sit intelligis, vt ego tam longe positus, quæ incivitate tua aguntur agnoscam, & tot curis occupatus, quæ fieri debeant, disponam. Prædictam itaque Martiam in monasterium suum & locum suum volumus reuocari. Victoriam vero Fantino defensori nostro tradi, quatenus ipse eam discutiens, cui quid de rebus monasterii dedit, inueniat. Quam discussam in monasterium aliud dari volumus, nobisque per Fantinum defensorem subtiliter

Ioan. diac.
lib. 3. c. 42.

renuntiari, vt sciamus quid de ea debeat sententia certiori constitui. Multa autem mala in eodem monasterio per Anastasium medicum audio contigisse. Qui si quando in monasterium virginum seu ipse, seu alius fuerit ingressus, fraternitatem tuam culpa respiciet, quæ gregem commissum tenet, & custodire dissimulat.

EPISTOLA V.

GREGORII PAPÆ I.

AD VENANTIVM EPISCOPVM LVNENSEM.

De Saturnino presbytero lapso.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

ACCEDENS ad Gorgonam insulam fraternitas vestra discutiat id quod ad nos de Saturnino expresbytero est perlatum. Peruenit namque ad nos, quia postquam pro crimine lapsus sui a sacerdotii ordine est deiectus, ad explendum ministerium sacerdotii præsumpsit accedere, & omnipotenti Deo hostias immolare. Quod si ita factum fraternitas vestra repererit, eum sacri corporis & sanguinis dominici participatione priuatum in poenitentiam redigat, ita vt vsque ad diem obitus sui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo in die exitus sui percipiat. Sin autem eum fraternitas tua talem poenitentiam agere cognouerit, vt ei iuste ad recipiendam inter laicos communionem etiam ante exitum debeat misereri, hoc in tuæ fraternitatis ponimus potestate.

Grat. dist.
50. cap. 10.
Iuo par. 6.
cap. 83.
Pan. lib. 3.
cap. 132.
Anselm. lib.
8. cap. 21.

Mense Octobri, indictione decimatertia.

EPISTOLA VI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

De Manichæis comprimendis, & de tollendis pensionibus Iudæis impositis, vt ad fidem Christi facilius conuertantur.

Gregorius Cypriano diacono & rectori patrimonii Siciliæ.

DE Manichæis qui in possessionibus nostris sunt frequenter dilectionem tuam admonui, vt eos persequi summopere debeat, atque ad fidem catholicam reuocare.

Ccc iij

Ioan. diac.
lib. 1. c. 44.

Quod si tempus exigit, per te, si autem pro causis aliis non licet, per alios solerter inquire. Peruenit ergo ad me, esse Hebræos in possessionibus nostris, qui conuerti ad Deum nullatenus volunt. Sed videtur mihi vt per omnes possessiones in quibus ipsi Hebræi esse noscuntur, epistolas transmittere debeas, eis ex me specialiter promittens, quod quicumque ad verum Dominum Deum nostrum Iesum Christum ex eis conuersus fuerit, onus pensionis eius ex aliqua parte imminuetur. Quod ita quoque fieri volo, vt si quis ex eis conuersus fuerit; si solidi pensionem habet, tremissis ei relaxari debeat; si tres vel quatuor, vnus solidus relaxetur. Si quid amplius, iam iuxta eundem modum debet relaxatio fieri, vel certe iuxta quod dilectio tua præuidet; vt & ei qui conuertitur onus releuetur, & ecclesiastica vtilitas non graui dispendio prematur. Nec hoc inutiliter facimus, si pro leuandis pensionum oneribus, eos ad Christi gratiam perducamus; quia etsi ipsi minus fideliter veniunt, hi tamen qui de eis nati fuerint, iam fidelius baptizantur. Aut ipsos ergo, aut eorum filios lucratur: & ideo non est graue, quidquid de pensione pro Christo dimittimus. Præterea ante hoc tempus Ioanne subdiacono veniente, mihi tua dilectio aliqua scripsit, quæ omnia hora eadem relegens, multos dies interposui, & post multorum dierum moram tamquam in memoria retinens quæ legeram, ad singula respondi. Sed nunc, vt arbitror, vnum mihi capitulum excidit: & de eo suspicor nihil respondisse. Scripseras enim, vt mutui solidi rusticis per manus quorundam debiti conductorum darentur, ne tollentes ab aliis, aut in angariis, aut rerum preciiis grauantur. Quod capitulum mihi gratissimum fuit. Et si quidem iam scripsi, ea serua quæ scripta sunt: si autem ex eo, vt suspicor, minime aliquid rescripsi, commonitione certa dandos solidos pro vtilitate rusticorum non debes immorari; quando & res ecclesiastica non perit, & ex ea vtilitas rusticorum leuatur. Sed & alia, si qua sunt quæ vtilia esse consideras, omni ambiguitate postposita debes exhibere.

EPISTOLA VII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS ILLYRICI.

Ordinationem Ioannis episcopi apostolica auctoritate confirmatam.

Gregorius vniuersis episcopis per Illyricum.

ET nobis confert de solitudine vestra latitiam, & fraternitatem vestram de sua reddit ordinatione securam, si antiquæ consuetudinis ordo seruatur. Quia ergo ex epistolis quas ad nos per Maximianum presbyterum & Andream diaconum direxistis, in persona Ioannis fratris & coepiscopi nostri consensum omnium vestrum & serenissimi principis conuenisse cognouimus voluntatem, magna nos exultatio habuit, talem Deo auctore ad sacerdotii officium fuisse prouectum, qui dignus cunctorum est electionis iudicio comprobatus. Proinde iuxta postulationis vestræ desiderium, prædictum fratrem & coepiscopum nostrum in eo in quo est sacerdotii ordine constitutus nostri assensus auctoritate firmamus, ratamque nos eius consecrationem habere dirigentes pallium indicamus. Cui quoniam iuxta morem nostras vices commisimus peragendas, ideo fraternitatem vestram necessario præuidimus adhortandam, quatenus ei in his quæ ad ordinem ecclesiasticum rectitudinemque pertinent disciplinæ, siue in aliis quibus Canonum decreta non obstant, parere nullo modo differatis, vt caritatem vestram sincero eum iudicio elegisse exhibita valeat obedientia declarare.

EPISTOLA VIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONEM EPISCOPVM PRIMÆ IVSTINIANÆ.

De vsu pallii, & cura pastoralis diligenter exhibenda.

Gregorius Joanni episcopo primæ Iustinianæ Illyrici.

MANIFESTVM bonitatis esse liquet indicium, in vnus
 electione cunctorum conuenire consensum. Quia
 igitur suscepta fratrum & coepiscoporum nostrorum re-

Grat. dist.
63. c. Quia.

latio ad locum vos sacerdotii totius Concilii vnito consensu & serenissimi principis voluntate declarat accersiri; gratias omnipotenti Deo creatori nostro magna cum exultatione retulimus, qui vitam actusque vestros ita de præteritis fecit esse probabiles, vt omnium vos, quod est valde laudabile, faceret placere iudicio. Quibus nos quoque in personam fraternitatis tuæ per omnia consentimus, atque omnipotentem Dominum deprecamur, vt caritatem vestram sicut sua gratia elegit, ita in omnibus sua protectione custodiat. Pallium vero ex more transmisiimus, & vices vos apostolicæ sedis agere iterata in nouatione decernimus, admonentes vt ita vos circa subiectos debeatis exhibere placabiles, vt rectitudinem vestram diligere prouocentur potius quam timere. Quorum si culpa forte poposcerit, ita excessus emendare curabitis, vt paternum affectum de animo nullo modo relinquatis. Estote in custodia commissi gregis vigilantes atque solliciti, & disciplina zelo districti, ne lupo insidians, nec ouile turbare dominicum, nec nocere ouibus aliqua fraudis occasione proualeat. Animarum lucrum Deo nostro tota mentis intentione ferre festinate: nomen nos pastoris non ad quietem, sed ad laborem suscepisse cognoscite. Exhibeamus ergo in opere quod signamur in nomine. Sacerdotii prærogatiuam si recta consideratione pensemus, sollicitis & benegrentibus in honore, negligentibus autem profecto erit in onere. Sicut igitur laborantes, & circa animarum salutem sollicitos hoc nomen ante Deum æternā ducit ad gloriam, ita desides ac torpentes vrget ad pœnam. In lingua vestra vitam esse aliam plebs commissæ agnoscat. Sit illis fraternitatis vestræ doctrina, gratus coercionis stimulus, & vita, imitationis exemplum. Quid enim diligere, & quid timere debeant, caritatis vestræ sermo prædicationis aperiat, fructum efficacia vestra æternæ huiusmodi retributionis acquirat. Inter hæc vero & huiusmodi ista vos principaliter deliberationis cura constingat, ne vnquam ordinationes facere tentetis illicitas, sed si quos ad clericatus ordinem vel potiore forte gradum promoueri contigerit, non præmiis aut precibus, sed meritis ordinentur. In nulla ordinatione fraternitati vestræ commoda quolibet modo surrepant, ne laqueis simoniacæ, quod absit, hæreseos
illige-

illigetur. *Quid enim prodest homini, sicut veritas docet, si totum mundum acquirat, & suæ faciat animæ detrimentum?* Vnde necesse est vt Deum in omni quod gerimus attendamus, peritura & temporalia contemnamus, atque ad æternitatis bona cordis desiderium dirigamus. Xenia autem vestræ sanctitatis suscipere omnino nolueram; quia valde esset incongruum, vt a prædatis atque afflictis fratribus munera percepisse videremur. Sed responsales vestri alio me argumento vicerunt, adeum illa deferentes, a quo non possent oblationes vestræ fraternitatis repelli. Illud enim vobis præ omnibus studendum est, vt venturo iudici animarum, sicut prædiximus, non peritura munera procuretis, quatenus & vos de vestra mercedis operatione, & nos pariter de nostra adhortatione respiciat.

EPISTOLA IX.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM NOTARIVM IN SARDINIA.

De ministeriis Alerienſis ecclesiæ recipiendis.

Gregorius Petro notario in Sardinia.

MINISTERIA ecclesiæ Alerienſis, quæ secum Scyllacium quondam episcopus Seuerinus detulerat, præsentium sibi portitores restitui postulant. Quia ergo res ecclesiasticæ cauta debent solitudine præmuniri, hoc nobis visum est, vt in eadem ecclesia seu ciuitate episcopus, cui ministeria ipsa tradi possint, debeat ordinari. Sed quoniam Leonem archidiaconum, aliosque clericos eiusdem ecclesiæ illic esse commemorant; experientiæ tuæ præcipimus, quatenus eos ad suam ecclesiam proficisci, ac eligere ordinandum episcopum sibi commoneat: vt dum Deo illic fuerit propitio consecratus, ipse ecclesiæ suæ res sine aliqua ambiguitate recipiat.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM EPISCOPVM SARDICÆ.

De obedientia maioribus exhibenda.

Gregorius Felici episcopo Sardicæ.

QVALITER obedientia, vel sit reuerentia præpositis exhibenda, ex tuis quoque subiectis ipse non ambigis. In quare valde est utile, si id quod disciplinæ vigor imponit, nullo cogente, humilitas laudanda seruauerit. Peruenit itaque ad nos, quod fraternitas tua Ioanni fratri nostro primæ Iustinianæ episcopo secundum morem parere despiciat, & nec decreto eius, nec relationi, quam ad nos direxit, iuxta consuetudinem voluisse subscribere. Quod si ita est, contristamur; quia superbiæ de te manifestum præbes indicium. Quod quam sit, præcipue in sacerdote, culpabile, diuinæ clamant admonitionis eloquia. Propterea hortamur, ut mentis tumore deposito, ordinatori tuo antedicto fratri & coepiscopo nostro humilem te exhibere ac parere non desinas; quatenus & Deus gaudeat in fraternitatis vestræ concordia, & alii de te sumant bonitatis exemplum. Nam si, quod non credimus, te in superbia permanere contigerit, districtam canonicamque disciplinæ correctionem contumaciæ tuæ nos scito vlciscenter imponere. Bene ergo facis talem te sponte salubri consideratione præbere, qualis esse canonica coercionem exigente compelleris. Nam nec tibi denuo, post nostram admonitionem, licebit ad tuæ voluntatis arbitrium contra morem maioribus tuis inobedientem existere, nec tantæ nos indisciplinationis ecclesiasticam cognoscas dissimulare vel differre vindictam.

EPISTOLA XI.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNATEM.

De vsu pallii.

Gregorius Ioanni episcopo Rauennati.

FRATERNITATEM vestram valde inuenio contristatam, pro eo quod in letaniis induere pallium rationis cen-

fura prohibetur. Sed per excellentissimum Romanum patricium, & per eminentissimum præfectum, atque per alios ciuitatis suæ nobiles viros importune expetit, vt hoc debeat concedi. Nos autem solícite requirentes ab Adeo dato diacono quondam fraternitatis tuæ cognouimus, quia nunquam consuetudo fuerit decessoribus tuis, vt in letaniis pallio nisi in solennitate beati Ioannis Baptistæ, & beati Petri apostoli, & beati martyris Apollinaris vterentur. Cui quidem nequaquam credere debuimus, quia multi apud ciuitatem fraternitatis vestræ responsales sapius fuerunt, qui se fatentur tale aliquid nunquam vidisse. Et de hac re multis potius credendum est, quam vni pro sua ecclesia aliquid attestanti. Sed quia nos fraternitatem vestram contristari nolumus, & petitionem filiorum nostrorum apud nos minime frustrari; vsum pallii, donec subtilius veriusque aliquid cognoscamus, in letaniis solennibus, id est, die natalitio beati Ioannis Baptistæ, & beati Petri apostoli, & beati Apollinaris martyris, atque in ordinationis vestræ celebratione concedimus. In secretario vero secundum morem pristinum susceptis ac dimissis ecclesiæ filiis, induere vestra fraternitas pallium debeat, atque ad Missarum solennia ita proficisci, & nihil sibi amplius ausu temerariæ præsumptionis arrogare; ne dum in exteriori habitu inordinate aliquid arripitur, ordinate etiam quæ licere poterant adimantur. Data mense Octobri, indictione 13.

EPISTOLA XII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM EPISCOPVM TRICALITANVM.

De visitatione Agrigentinae ecclesiæ.

Gregorius Petro episcopo Tricalitano.

QVONIAM Agrigentinae ecclesiæ a nobis fraternitati tuæ visitationis commissæ est cura, laboribus tuis aliquid ex ea vtile prospeximus consulendum. Propterea Maximiano fratri & coepiscopo nostro scripsimus, vt quartam, quam eiusdem ecclesiæ episcopum oportebat accipere, a die visitationis tuæ, vel quousque illic eam sollicitudinem gesseris, tibi debeat applicare. Vnde fra-

Concil. Tom. 13.

Ddd ij

ternitatem tuam necesse est mente sollicita cogitare, vt cuius fructus ecclesiæ percipit, operam studeat solerter impendere, atque ad Deum illic animas congregare, prauos ab iniquitate compescere, & incipientes bona opera, verbo exhortationis nutrire, memor quod de ecclesia vniuersali dictum est: *Panem otiosa non comedit.*

Pras. 31.

EPISTOLA XIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD GAUDENTIVM EPISCOPVM NOLANVM.

Visitationem Capuanæ iniungit ecclesiæ.

Gregorius Gaudentio episcopo Nolano.

Grat. dist.
61. c. Quo-
niam.

QVONIAM * Festus Capuanæ ecclesiæ episcopus, in Ro-^{* ad. 50.}mana ciuitate positus, de hac luce migravit, curæ nobis fuit, quæ vniuersis ecclesiis a nobis impenditur, ad fraternitatem tuam præsentia scripta dirigere, vt memoratæ ecclesiæ visitator accedas: sic tamen vt nihil de prouectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid præfati loci esse patuerit, a quoquam præsumi patiaris: sed omnem vigilantiam atque cautelam circa clerum plebemque eiusdem ecclesiæ exhibere te conuenit, vt in vigiliis obsequioque ecclesiastico, sedulo ac deuote debeant deseruire; quatenus fraternitatis tuæ instantia atque adhortatione tales se in seruitio diuino exhibeant, vt irreprehensibile eorum valeat obsequium reperiri.

EPISTOLA XIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD CLERVM ECCLESIAE CAPVANÆ.

De visitatione ecclesiæ Capuanæ Gaudentio commissa.

Gregorius clero ecclesiæ Capuanæ degenti Neapoli.

Grat. dist.
61. c. 19.

QVONIAM Festus Capuanæ ecclesiæ episcopus hic positus de hac luce migravit, curæ nobis fuit destitutæ ecclesiæ visitationem fratri & coepiscopo nostro Gaudentio Nolanæ ciuitatis episcopo solenniter delegare, cui dedimus in mandatis vt nihil de prouectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpanti patiatur. Cuius vos assiduis adhortationibus conuenit

obedire, quatenus in ecclesiastico obsequio, atque in Dei laudibus vigilantibus debeatis cura persistere, moresque vestros sub digna ecclesiastici regiminis disciplina componere. Nec quisquam vestrum eius audeat præceptionibus obuiare, sed omni tam ecclesiastica obseruatione, quam etiam ecclesiæ vestræ custodia, eius prouisionibus obedientiam exhibere, quatenus dum eius regimini vestra fuerit obedientia commodata, & ecclesiæ vestræ in nullo negligatur vtilitas, & eius sit cura propensior.

EPISTOLA XV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNÆ.

Ne irrisorio sermone obloquatur, aut scribat: & de inordinato vsu pallii, & cura pastoralis, aliisque quamplurimis.

Gregorius Ioanni episcopo Rauennæ.

PRIMUM me hoc contristat, quia mihi fraternitas tua duplici corde scribit, & alia blandimenta in epistolis suis exhibet, alia in lingua sua sæculariter ostendit. Deinde graue mihi est, quia irrisiones illas, quas habere notarii adhuc pueri solent, vsque hodie frater meus Ioannes in lingua sua retinet. Mordaciter loquitur, & quasi de tali astutia latatur. Amicis præsentibus blanditur, de absentibus obloquitur. Tertio graue mihi & omnino execrabile est, quia seruis suis, qua hora furit, turpia crimina imponit, vt effeminati, & adhuc grauius hoc apertius vocentur. Post hoc accessit quod disciplina ad vitam clericorum custodiendam nulla est, sed tantummodo se clericis suis dominum exhibet. Vltimum vero est, quod tamen pondere elationis primum est, scilicet de vsu pallii extra ecclesiam. Quod decessorum meorum temporibus facere nunquam quisquam præsumpsit, nunquam a decessoribus eius præsumptum est, sicut responsales nostri testantur, excepto si reliquiæ conderentur. Quod tamen de reliquiis, vnus tantummodo potuit inueniri, qui meis diebus in despectum meum cum summa audacia non solum faciebat, sed etiam frequentabat. Ex quibus omnibus inuenio, quia honor episcopatus vestri totus foris in ostensione est, non in men-

Ddd iij

te. Et quidem omnipotenti Deo gratias ago, quia eo tempore quo ad me hoc peruenit, quod ad aures decessorum meorum nunquam peruenerat, Longobardi inter me & Rauennatem ciuitatem positi fuerant: nam ostendere forsitan hominibus habui, quantum scio esse discretus. Ne autem credas quia ego ecclesiam tuam in aliquo grauari aut minui volo; recordare in Missarum Romanarum solennibus, vbi Rauennas diaconus stabat, & require vbi hodie stat, & cognosces quia ecclesiam Rauennatem honorare desidero. Sed vt quicumque quodlibet ex superbia arripiat, hoc ego tolerare non possum. Tamen hac de re iam diacono nostro Constantinopolim scripsi, vt per omnes qui sub se etiam tricenos & quadragenos episcopos habent, inquirere debeat. Et sicubi iste vsus est, vt in letaniis cum palliis ambulent, absit vt per me Rauennatis honor ecclesiæ in aliquo imminui videatur. Hæc ergo omnia quæ superius dixi, frater carissime, recogita: diem tuæ vocationis attende: quas rationes de sarcina episcopatus redditurus es, cogita atque considera. Emenda illos mores notarii. Vide quid in lingua, quid in actu episcopum deceat. Esto totus purus. Fratribus tuis non aliud loquaris, & aliud in corde habeas: nec appetas ultra videri quam es, vt possis ultra esse quam videris. Crede mihi, quando ad hunc locum veni, tantæ deliberationis fui, tantæque caritatis circa fraternitatem tuam, vt si eamdem caritatem meam custodire voluisses, adhuc talem fratrem, sicque te pure diligentem, tibi que omni deuotione concurrentem nunquam inuenires: sed cognitis verbis ac moribus tuis, fateor, resiliui. Rogo ergo per omnipotentem Deum, emenda omnia illa quæ præmisi, maxime duplicitatis vitia. Permite me amare te, & ad præsentem, & ad futuram vitam vtile tibi esse poterit, vt a tuis fratribus ameris. Ad hæc autem mihi non verbis, sed moribus responde.

EPISTOLA XVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD VENANTIVM EPISCOPVM LVNENSEM.

Delapsu presbyterorum, diaconorum & subdiaconorum.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

RELECTÆ textus, quam fraternitas tua direxit, epistola, sollicitudinem tuam diligenter innotuit: sed cognita nos corporis tui molestia contristavit. Verumtamen dominica patienter debent sustineri flagella. Nam frequenter ad emendationem ægritudo conceditur. Et hoc ante Deum hominem purgatum statuit, quod in hac illum ad præsens vita contristat. Vnde necesse est ut creatori nostro etiam in infirmitate positi gratias referamus, & ut in illa nobis vita castigatio ista proficiat, exoremus. Præterea ad fraternitatis tuæ consulta respondentes, statuimus diaconum & abbatem de portu Veneris, quem indicas cecidisse, ad sacrum ordinem non debere vel posse vlllo modo reuocari. Quem quidem sacro ordine priuatum in poenitentiam deputare te conuenit. Cuius si postea actus conuersatioque meruerit, priorem inter alios monachos, ubi tu tamen decreueris, standi locum obstineat. Subdiaconi quoque, quos similis culpa constringit, ab officio suo irreuocabiliter depositi, inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris, loco lapsi diaconi, alium qui hoc officium implere debeat ordinabis. Saturninum vero expresbyterum, ut nunquam ad sacri ordinis ministerium præsumat accedere, scriptis cauere decreuimus. Sed eum in insula Gorgona atque Capraria sollicitudinem de monasteriis gerere, & in eo in quo est statu sine cuiusquam aduersitate manere permittimus. Fraternitas ergo tua commissos sibi vigilanti cura custodiat, a malis actibus sua, ut valet, prædicatione corripiat, quatenus & officii sui inueniatur, sicut decet, implere propositum, & Deum sibi retributorem suæ faciat actionis existere. Nos vero omnino vos videre cupimus, atque in Deo de vestra præsentia & salute gaudere. Vestem vero ei quæ baptizanda est direximus, atque ut nobis talia scribatis semper optamus. Codicem vero regulæ pastoralis domno Columbo præ-

Grat. dist.
50. c. 10. §.
Præterea.
Iuo par. 6.
cap. 83.

sbytero transmittendum per harum portitorem direximus, quem vos nolite detinere. Nam vsui vestro alium sub celeritate transmittemus.

EPISTOLA XVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

De his qui depositi sunt, quomodo ad pœnitentiam deputentur.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

Grat. dist.
50. c. 1.
Iuo p. 6. c.
cap. 80.

Si lapsis ad suum ordinem reuertendi licentia concedatur, vigor canonicæ procul dubio frangitur disciplina, dum pro reuersionis spe prauæ actionis desideria quisque concipere non formidat. Fraternitas siquidem vestra nos cōsultat, si Amandinus ex presbytero & abbate, qui a suo est decessore culpa exigente depositus, in eo quo fuerat ordine constitutus, debeat reuocari. Quod quidem nec licet, nec fieri posse aliqua ratione decernimus. Eius tamen si conuersio forte meruerit, sacro per omnia sicuti est priuatus officio, in monasterio eum ante alios, vt præiuderitis, monachos ordinate. Illud igitur præ omnibus studete, vt lapsos in sacrum ordinem nullius vobis supplicatio aliquo modo reuocare suadeat, ne huiusmodi non statuta, sed tēporaliter dilata credatur eis esse vindicta. Vitalianum vero expresbyterum, de quo scribitis vt districte debeat custodiri, in Siciliam dirigi faciemus, vt spe discedendi sublata, in pœnitentiæ se saltem tunc lamenta constringat. Iobinū quoque de portu Veneris quondam diaconū & abbatem suo decreuimus priuandum officio, atque vt alter in eius loco debeat ordinari scripsimus. Similiter etiam & tres subdiaconos, quos fraternitas vestra lapsos innotuit, a suo semper vacare, ac decernimus priuatos officio: quibus nihil aliud quam inter laicos sacra est præbenda communio. Saturninum vero expresbyterū ne ad sacri ordinis ministerium præsumat vnquam accedere, deputauimus facere *cautiorem. Eumque in eadem qua fuerat insula cum sacri ordinis priuatione volumus permanere, permittentes ei curam & sollicitudinem de monasteriis habere vel gere-
re, quem & ex suo lapsu cautiorem factum, eum credimus

Iuo par. 6.
cap. 69.

* al. co-
m-
m-
com-

commisso sibi iam nunc sollicitius custodire. De Ioanne autem ecclesiæ vestræ notario caritas, qua vos diligimus olimque dileximus, vt scriberemus admonuit, ne dum eius culpa prouocat, aliquid quod ad peccatum pertinet fieri mandaretis. Hoc ergo cauentes, ecclesiæ vestræ res subtiliter modis sic quibus potueritis inquire, vnde nec Deum offendatis, nec ille vos vnde apud homines accuset, valeat inuenire. Nam nos Ioannem non defendendo, vel contra rationem commendando eius personam, sed ne vestra magis anima stimulante furore in aliquo grauaretur, scripsimus. Vnde necesse est vt, sicut præfati sumus, ecclesiæ vestræ res subtili inuestigatione cum Dei timore perquirere minime negligatis. Præterea multum nos de Fortunati persona carissimæ fraternitatis vestræ mirari fecit epistola. Sed aut a vobis minime scripta ipsa dictata sunt, aut certe, si vestra sunt, nos in eis fratrem nostrum domnum Constantium nequaquam agnoscimus. Debuitis etenim & adhuc debetis attendere, quia pro vestra est opinione quod scribimus. Nam dum illic se prædictus Fortunatus violentiam sustinere, nec defensoris auxilio muniri potuisse commemorat, quid aliud nisi vestram attingit inuidiam? Ergo vt nec opinionem vestram hæc res apud quosdam obfuscet, nec ecclesiæ vestræ possit fieri in aliquo, si bona causa est, detrimentum; instructam huc debetis mandare personam, vt causæ qualitas trutinata sine vestra possit inuidia terminari. Quoniam præsertim post eius querelam, si illic pro vestris partibus fuerit dicta sententia, non rationabiliter, sed sola potestate credetur superatus. Nos vero pro caritate qua vobis adstringimur, quæ pro opinione vestra sunt, vt facere debeatis, non desistimus admonere; scientes quia etsi vos ad tempus adhortatio ista contristat, postea tamen deposita contentionis intentione lætificat.

Mense Decembri, indictione decimatertia.

EPISTOLA XVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ROMANVM EXARCHVM.

De Specioso presbytero, & ne sanctimonialibus ad
sæculum reuersis auxilium præbeat.*Gregorius Romano exarcho per Italiam residenti Rauennæ.*

APVD excellentiam vestram prauorum audacia correptionis debet aculeos magis quam defensionis inuenire solatium. Nam satis graue est, si illic habere prauam contingat actionem refugium, vnde disciplina debet prodire censura. Peruenit itaque ad nos, Speciosum quemdam presbyterum, qui causâ poscente in monasterio a Ioanne fratre & coepiscopo nostro fuerat deputatus, contra sui pastoris exinde voluntatem exiisse, & ecclesiastica constitutionis vigore despecto, antedicto episcopo vestra fretum tuitione resistere. Quod quia excellentiæ vestræ sine dubio pulsat inuidiam, necesse est vt ab eius vos habita discretionem debeatis tuitione suspendere: ne si nominis vestri occasione pastori suo inobediens vel contumax fuerit, ad tempus & vestros contra vos iudices defensare, atque excellentiam vestram hac ex re cogatur offendere, & nos pariter de vestra discordia contristare. Comperimus præterea, quod dici nefas est, quasdam mulieres, quæ nuncusque in religioso atque monachico habitu permanserunt, sacram vestem & suam velaturam deponere, & coniugibus, quod sine graui referre non possumus dolore, sociari. Sed hoc quidē vt facere vel attentare præsumant, fauoris vestri patrocinio fulciri dicuntur: quod nos credere peruersitatis ipsius acerbitas non permittit. Petimus ergo vt in tanto vos peccato miscere nullatenus debeatis: nam huiusmodi iniquitatem impunitam propter Deum nullo modo patimur remanere. Vnde iterum quæsumus, vt excellentia vestra in talium se causarum defensione non misceat, ne & Deus suam defendat iniuriam, & inter nos aliorum pariat culpa discordiam.

Mense Februario, indictione decimatertia.

EPISTOLA XIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

De obitu Maximiani, & de episcopo eligendo.

Gregorius Cypriano diacono.

AMARISSIMAS tuæ dilectionis epistolas de domni Maximiani obitu mense Nouembris suscepi. Et quidem ille ad præmia desiderata peruenit, sed infelix populus Syracusanæ ciuitatis lugendus est, qui pastorem talem diu habere non meruit. Proinde dilectio tua sollicitudinem gerat, vt in eadem ecclesia talis debeat ad ordinandum eligi, qui post domnum Maximianum eiusdem regiminis locum non videatur immerito sortiri. Et quidem credo quod Traianum presbyterum maxima pars eligat, qui, vt dicitur, bonæ mentis est: sed quantum suspicor, ad regendum locum illum idoneus non est. Tamen si melior inueniri non valet, & ipse nullis criminibus tenetur inuolutus, condescendi ad eum cogente nimia necessitate potest. Si autem mea voluntas ad hanc electionem quæritur, tibi secreto indico quod volo: quia nullus mihi in eadem ecclesia post domnum Maximianum tam dignus videtur quam Ioannes archidiaconus Catanensis ecclesiæ. Qui si fieri potest vt eligatur, credo quod apta valde persona inueniatur. Sed ipse quoque prius de criminibus quæ impedire possunt a te secreto requirendus est. A quibus si liber inuentus fuerit, eligi iure potest. Quod si factum fuerit, etiam frater & coepiscopus noster Leo ei cessionem præstare debet, vt liber ad ordinandum possit inueniri. Hæc ergo dilectioni tuæ indicare curaui: tuæ iam sollicitudinis intererit, vt omnia solícite circumspectas, & ea quæ sunt Deo grata disponas.

OBITVM Ioannis antistitis directa relatio patefecit. Quapropter visitationis destitutæ ecclesiæ fraternitati tuæ operam solenniter delegamus, quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouectionibus clericorum, reditu, ornatu ministeriisque, vel quidquid illud est in patrimonio eiusdem a quoquam præsumatur ecclesiæ, &c. secundum modum præhabitu.

VESTRI antistitis obitum cognoscentes, curæ nobis fuit visitationem destitutæ ecclesiæ fratri & coepiscopo nostro Seuerio * Ficulino solenniter delegare, cui dedimus in mandatis, vt nihil de prouectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam vsurpari patiatur. Cuius vos assiduis adhortationibus conuenit obedire, &c. secundum morem habitum.

OBITVM Theodori episcopi dilectionem tuam iam credimus cognouisse. Sed quia ipse testamentum dicitur cōdidisse, subtiliter ne quid de rebus ecclesiæ suæ consumpsisset te oportet inquirere. Et si quidem eum exinde aliquid incongrue minuisse didiceris, ita age, vt res ipsæ ab

eo, cuius interest, modis omnibus reparentur. Clerum vero & populum loci ipsius admonere te conuenit, vt omni dilatione postposita, eligant qui sibi reuelante Deo debeat episcopus ordinari.

EPISTOLA XXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CASTORIVM NOTARIVM.

Ne ob pecunias quisquam eligatur ad sacerdotium,
sed ob merita.

Gregorius Castorio notario.

NIMIS nos Ioannis fratris & coepiscopi nostri mors cognita contristauit; maxime quod ciuitas illa hoc tempore amisit pastoralis curæ solatium. Quia igitur plurimæ utilitates exposcunt, vt in ecclesia ipsa sacerdos sine mora Christo auctore debeat ordinari, ideo experientiæ tuæ præcipimus, quatenus clerum & populum omni instantia studeat adhortari, vt consecrandum sibi non differant eligere sacerdotem. Quos tamen & præ omnibus admonere te volumus, vt in generali causa utilitates proprias non attendant. Nulla ergo sit in hac electione venalitas, ne, dum præmia appetunt, * virtutem discretionis amittant: & illum dignum ad hoc esse arbitrentur officium, qui non meritis sed datione placuerit. Specialiter enim & absolute cognoscant, quia non solum indignus est sacerdotio, sed & aliis profecto erit culpis obnoxius, quisquis Dei donum precii præsumpserit venalitate mercari. Non itaque largus præmiis, sed dignus meritis eligatur. Nam & electum & eligentes par pœna respiciet, si sacerdotii sinceritatem mente sacrilega violare tentauerint. Siue autem vnus, siue duo electi fuerint, quinque de prioribus presbyteris, & quinque de præcedentibus diaconibus simul venire ad nos per omnia commoneto. De clericis vero, præter eos qui venire deliberant, si quos alios præsentis esse necessarios aestimas, ad nos sine mora trans mitte, vt ad ordinandam Dei ecclesiam nec excusatio, nec aliqua possit præuenire dilatio.

* al. discretionis

Ecc iij

Vt renuntiet si fortasse de sacerdotibus quidquam indignum audierit, & de Valerio monacho.

Gregorius Castorio diacono.

QVÆDAM ad nos de Pifaurenſi epiſcopo peruenerunt, quæ indiſcuſſa nullo modo ſunt relinquenda. Propterea experientia tua præcipimus, vt de vita & actibus ipſius ſubtili indagatione ſtudeat perſcrutari. Et ſi quid fortasse repperit quod ſacerdotii, quod abſit, integritatem valeat maculare, ad nos eum cum ſcriptis tuis de his quæ in veritate cognoueris, omnimodo ſub competenti cautela tranſmitte: vt informati Deo reuelante ſubtilius veritatem, quid fieri debeat, pertractemus. Non ſolum autem de eo, ſed & de aliorum quoque ſacerdotum te vita conuenit eſſe ſolicitum. Et ſi de quolibet ſiniſtrum quidpiam ſentire potueris, nobis renuntiare feſtina, vt actuum prauitas ſalubriter cum Dei ſolatio debeat emendari. Peruenit quoque ad nos Adeodatum quemdam ciuem Piſaurenſem filio atque vernaculo ſuo de quibuſdam heredibus inſtitutis Thomam deputaſſe tutorem; hanc conditionem adiiciens, vt ſi forte heredes ipſius in pupillari ætate de hac vita tranſirent, omnis eius ſubſtantia per manus antediſti tutoris debuiffet pauperibus erogari. Sed ab iis qui heredes fuerunt inſtituti, ne defuncti poſſit voluntas impleri, ſupraſcriptus tutor dicitur impediri. Propterea ſi, ſicut edocti ſumus, ita eſſe in veritate compereris, curæ atque ſolicitudinis tuæ ſit, antediſtum tutorem rationabiliter tueri atque defendere, vt quæque ſibi iniuncta ſunt valeat effectui mancipare. Sed quoniam dicitur eundem tutorem velle aliquid in diaconia quæ ibidem conſtituta eſt emere, ſummopere ei ſolatiari feſtina, vt ea quæ mercedis intuitu piis cauſis relicta ſunt, te concurrente ſine cuiuſquam poſſint impedimento compleri. Valerianum vero monachum, quem emendatum in monaſterio beati Ioannis in claſſe poſito tradidiſti, in eodem eum monaſterio ſine dubio volumus permanere. Præterea ne quam

Ioan. diac.
lib. 2. c. 55.

EPISTOLARVM LIBER IV. 407

necessitatem in expensis tua experientia patiat, de redditibus sanctæ Romanæ ecclesiæ, qui illic te prouidente aggregati sunt, omnes expensas tuas te facere volumus. Et si quid superfuerit, nobis cum veneris defer.

EPISTOLA XXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD VINCOMALVM DEFENSOREM.

Dat sibi potestatem vt munus defensoris accipiat.

Gregorius Vincomalo defensori.

ECCLESIASTICÆ vtilitatis intuitu id nostro sedit arbitrio, vt si nulli conditioni vel corpori teneris obnoxius, nec fuisti clericus alterius ciuitatis, aut in nullo tibi Canonum obuiant statuta, officium ecclesiæ defensorum accipias; vt quidquid pro pauperum commodis tibi a nobis iniunctum fuerit, incorrupte & viuaciter exequaris; vsurus hoc priuilegio, quod in te habita deliberatione contulimus, vt omnibus quæ tibi a nobis fuerint iniuncta complendis operam tuam fidelis exhibeas, redditurus de actibus tuis sub Dei nostri iudici orationem. Hanc autem epistolam Paterio notario ecclesiæ nostræ subscribendam dictauimus.

Mense Martio, indictione decimatertia.

EPISTOLA XXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD GAUDENTIVM EPISCOPVM NOLANVM.

Vt Capuanis clericis Neapoli degentibus quartam impendat.

Gregorius Gaudentio episcopo Nolano.

QVI ecclesiasticis famulantur obsequiis, ecclesiastica, vt possibilitas exigit, debent adipisci subsidia. Proinde fraternitatem tuam præsentibus hortamur affatibus, vt clericis Capuanæ ecclesiæ, qui in ciuitate Neapolitana consistunt, quartam in presbyterium eorum de hoc quod ante ecclesiæ singulis annis accesserit, iuxta antiquam consuetudinem distribuere secundum personarum studeat qualitatem; quatenus aliquod stipendiorum habentes so-

S. Bonau.
lib. 1. c. 20.
phar.

latium, ministerium, officiumque suum circa eandem ecclesiam deuotiori mente prouocentur impendere. Præterea decem solidos, quos Rustico archidiacono suo Festus quondam episcopus suprascriptæ ecclesiæ abstulit, fraternitas tua omni cessante ambiguitate restituat; quia in tantam dicitur eum pauperiem peruenisse, ut conferendum illi potius esset, quam aliquid ab eo auferendum. Durum enim est, & procul a sacerdotis officio, & personam positam sub necessitate negligere, & studio congregandi indecenter inhiare pecuniis.

EPISTOLA XXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

De Cicerone monacho lapso.

Gregorius Cypriano diacono.

Ioan. diac.
lib. 3. c. 11.

BENENATVS frater & coepiscopus noster Ciceronem quemdam monachum, qui pro suis excessibus a dilectissimo filio nostro diacono Petro, tunc autem subdiacono & rectore patrimonii nostri, est in pœnitentiam deputatus, iuris ecclesiæ suæ famulum esse perhibet, eumque sibi cum rebus suis postulat debere restitui. Necesse est ergo ut dilectio tua studiose perquirat. Et si ita verum esse constiterit, suprascriptum Ciceronem cum rebus suis, quæ apud Fantinum defensorem dicuntur esse depositæ, dominio Misenatis ecclesiæ sine aliqua dilatione restituere, ut postquam a monachica conuersatione culpæ lapsus se abripuit, iugum domini sui, quod euadere in conuersatione permanens poterat, recognoscat.

Mense Maii, indictione decimatertia.

EPISTOLA XXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De monachis Theodosii abbatis.

Gregorius Cypriano diacono.

PERVENIT ad nos insinuante Theodosio abbate monasterii sancti Martini tres illic in Sicilia monachos, quos
pro

pro vtilitate monasterii sui transmiserat, remansisse, & petiit a nobis, vt cum tuo eos solatio in suum debeat monasterium reuocare. Dilectio ergo tua, quæ nos huiusmodi causas zelare valde feruenterque cognouit, eos sollicita faciat indagatione perquiri, & inuentos ad superscriptum abbatem, cui contumaces extiterunt, sub competenti cautela atque districtione transmitti. Esto itaque sollicitus ne regularis districtio, vel dilatione aliqua, vel deputatorum remissione lædatur. Præsentiū vero portitoribus, qui pro agendis eiusdem monasterii vtilitatibus a supradicto Theodosio abbate noscuntur esse transmissi, in omnibus te instanter volumus præbere solatia, quatenus te concurrente, rationabiliter quæ sibi iniuncta sunt valeant explicare. Mancipia autem eiusdem monasterii, quæ prædictus abbas ab hominibus ecclesiæ nostræ indebite perhibet detineri, necesse est te modis omnibus perscrutari. Et si ita reppereris, sine aliqua ea facito dilatione restitui.

EPISTOLA XXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD SEVERVM SCHOLASTICVM.

Vt persuadeat exarcho cum Agilulpho rege Longobardorum pacem inire.

Gregorius Seuerio scholastico exarchi.

QVI assistunt iudicibus, & sinceris erga eos dilectionibus obstringuntur, illa eis suadere debent atque suggerere, quæ & animam saluent, & opinioni non derogent. Proinde quoniam nouimus quanta fidei sinceritate excellentissimum exarchum diligatis, idcirco magnitudini vestræ quæ acta sunt indicare curauimus, vt hæc cognoscentes, ad consentiendum eum rationabiliter prouocetis. Scitote autem quia Agilulphus Longobardorum rex generalem pacem facere non recusat, si tamen ei dominus Patricius iudicium esse voluerit. Nam multa sibi in locis suis intra pacis terminum queritur esse commissa. Et quoniam sibi, si ratio iudicantium inuenerit, satisfieri postulat, & ipse quoque se satisfacturum modis omnibus pollicetur, si quid a partibus suis constiterit in pace esse

Concil. Tom. 13.

FFF

commissum. Quia ergo rationi non ambigitur conuenire quod petit, oportet esse iudicium, vt si qua ab vtraque parte male facta sunt, componantur; dummodo generalis pax fiat, atque Deo valeat protegente firmari. Nam qualiter sit nobis omnibus necessaria, bene nostis. Sapienter itaque sicut consueuistis agite, vt excellētissimus exarchus ad hoc sine mora debeat consentire, ne per eum pax renui, quod non expedit, videatur. Si enim consentire noluerit, nobiscum quidem specialem pacem facere repromittit: sed scimus quia & diuersæ insulæ & loca sunt alia procul dubio peritura. Hæc autem consideret, & pacem habere festinet; quatenus in hac saltem dilatione & nos quietem possimus habere ad modicum, & reipublicæ resistendi vires, adiuuante Domino, melius reparentur.

EPISTOLA XXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD HELIAM PRESBYTERVM.

De Epiphanio diacono, & de solidis.

Gregorius Helie presbytero & abbati prouinciæ Isauriæ.

DVLTISSIMA sanctitatis vestræ scripta suscepi, in quibus mihi satisfecistis, vt contristari non debeam quod secundum meum desiderium ad beati Petri apostolorum principis limina non venistis. Et ego quidem omnino vos videre volui; sed si molestia corporis aut ætatis infirmitas obstitit, aut impedimento fuit, hoc mihi sufficit, vt vbicumque tua sanctitas fuerit, pro me solícite oret; quia etsi locis corpore diuidimur, caritate semper indifuncti sumus. Euangelia autem sicut mandastis transmisimus. Filium vero nostrum Epiphanium mandastis, vt ad sacrum ordinem prouehere deberemus, vobisque retransmittere. Sed in vno vos audiuius, in alio autem minime audire potuimus. Diaconus quidem factus est, sed quisquis semel in hac ecclesia ordinem sacrum acceperit, egrediendi ex ea vltèrius licentiam non habet. Si ergo vos videre non potui, hac ex re consolationem habeo, quia in filio vestro requiesco. Solidos autem vobis voluistis pro necessitatibus cellæ quinquaginta transmitti, quos multum esse aestimantes, ex eis nobis decem donastis, vt quadraginta

Grat. 1. q. 1.
cap. 21.
Anselm. 1. 7.
cap. 78.

mitteremus. Sed ne forsitan vel hoc graue esset, adhuc alios nobis ex eis estis dignati largiri. Sed quia vos valde in continentia nostra benignos inuenimus, eidem benignitati vice simili respondemus. Quinquaginta transmisi-
mus, & ne forsitan minus essent, alios decem superaddi-
dimus. Ne vero & hoc adhuc minus esset, alios duodecim iungi fecimus. In hoc autem cognoscimus caritatem vestram, quia de nobis ita præsumentis, sicut vos præsumere debetis. Sed per omnipotentem Dominum rogo, ut assiduas preces pro nobis faciat, quatenus de peccatis in quibus obligatus teneor, & tribulationibus quibus premor, citius absoluar, & patriæ cælestis gaudiis perfruar. Hoc autem quod pro me qualiter oratis, in epistolis vestris indicastis, cognoscite quia valde me releuauit. Sed iam post petitionem meam amplius facite, quam etiam me non petente fecistis. Præfatum vero dilectissimū filium meum Epiphanium diaconum, quia huic ecclesiæ diaconatu interueniente ligauimus, sanctitatem tuam non debet contristare quod sancto Petro apostolorum principi, quia per temetipsum corpore non uales, ei per filiū tuum ipse deseruias, & lucro cælestis remunerationis perfruaris. Sancta autem trinitas te sua protectione custodiat, & in præsentis vitæ eremo a subsequētibz atque obuiantibus hostibus tegat, ut etsi qua sunt vestra præterita peccata relaxet, & ea quæ adhuc ante faciem veniunt, a vobis manu suæ pietatis amoneat. Ipsa te ducat, & ipsa perducatur, atque in æterno gaudio ipsa suscipiat. Det tibi ad electorum sortem pertingere, & pro* peccatis meis, ut absolui merear, orare.

* al. peccatore me

Mense Iunio, indictione decimatertia.

EPISTOLA XXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAVRICIUM AVGVSTVM.

Conqueritur se fatuum appellatum. Deinde sacerdotes honorandos, exemplo Constantini confirmat. De plagis quibus affligitur, & de frumentis.

Gregorius Mauricio Augusto.

IN serenissimis iussionibus suis dominorum pietas dum
me de quibusdam redarguere studuit, parcendo mihi
Concil. Tom. 13. Ioan. diacon. lib. 4. c. 16.

Fff ij

Iob. 1.

Rom. 16.

Matth. 10.

minime pepercit. Nam in eis vrbane simplicitatis vocabulo me fatuum appellat. In scriptura etenim sacra cum in bono intelligentia ponitur simplicitas, vigilantī sape prudentiæ atque rectitudinī sociatur. Vnde etiam de beato Iob scriptum est: *Erat vir simplex & rectus*. Et beatus Paulus apostolus admonet, dicens: *Estote simplices in malo, prudentes in bono*. Et per semetipsam admonet Veritas dicens: *Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ*. Esse valde inutile indicans, si aut simplicitati prudentia, aut prudentiæ simplicitas desit. Vt ergo seruos suos ad cuncta eruditos efficeret, esse eos & simplices sicut columbas, & prudentes vt serpentes voluit: quatenus in eis & serpentis astutia columbæ simplicitatem acueret, & columbæ simplicitas serpentis astutiam temperaret. Ego igitur, qui in serenissimorum dominorum iussionibus ab Arnulphi astutia deceptus, non adiuncta prudentia simplex denuntior, constat procul dubio quia fatuus appellor: quod ita esse ego quoque ipse confiteor. Nam si hoc vestra pietas taceat, causæ clamant. Ego enim si fatuus non fuissē, ad ista toleranda, quæ inter Longobardorum gladios hoc in loco patior, minime venissem. In ea autem re, quam de Arnulpho perhibui, quia toto corde venire ad rempublicam paratus fuit, dum mihi non creditur, etiam mentitus esse reprehendor. Sed etsi sacerdos non sum, scio grauem esse hanc iniuriam sacerdoti, vt veritati feruiens, fallax credatur. Et dudum noui, quoniam Arnulpho plus est creditum quam mihi, Leoni amplius est creditum quam mihi: & nunc eis quiesse ad medium videntur, plus quam meis assertionibus credulitas impenditur. Et quidem si terræ meæ captiuitas per quotidiana momenta non excreceret, de despectione mea atque irrisione latus tacerem. Sed & hoc me vehementer affligit, quia ego vnde crimen falsitatis tolero, inde Italia quotidie ducitur sub Longobardorum iugo captiua. Dumque meis suggestionibus in nullo creditur, vires hostium immaniter excrescunt. Hoc tamen piissimo domino suggero, vt de me mala omnia quælibet existimet, de vtilitate vero rei publicæ & causâ ereptionis Italiæ non quibuslibet facile pias aures præbeat, sed plus rebus quam verbis credat. Sacerdotibus autem non ex terrena potestate dominus

noster citius indignetur, sed excellenti consideratione, propterea cuius serui sunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reuerentiam impendat. Nam in diuinis eloquiis aliquando sacerdotes dii, aliquando angeli vocantur. Nam & per Moysen de eo qui ad iuramentum deducendus est, dicitur: *Applica illum ad deos*, id est ad sacerdotes. Et rursum scriptum est: *Diis non detrahes*, scilicet sacerdotibus. Et propheta ait: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est.* Quid ergo mirum si illos vestra pietas dignetur honorare, quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut deos ipse etiam appellat Deus? Ecclesiastica quoque testatur historia, quia cum pia memoria Constantino principi scripto oblatae accusationes contra episcopos fuissent, libellos quidem accusationis accepit, & eosdem qui accusati fuerant episcopos conuocans, in eorum conspectu libellos quos acceperat incendit, dicens: *Vos dii estis, a vero Deo constituti. Ite, & inter vos causas vestras discutite, quia dignum non est, ut nos iudicemus deos.* In qua tamen sententia, pie domine, sibi magis ex humilitate, quam illis aliquid praestitit ex reuerentia impenfa. Ante eum quippe pagani in republica principes fuerunt, qui verum Deum nescientes, deos ligneos & lapideos colebant, & tamen eorum sacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid ergo mirum, si Christianus imperator veri Dei sacerdotes dignetur honorare, dum pagani, ut praediximus, principes honorem impendere sacerdotibus noverunt, qui diis ligneis & lapideis seruiebant? Haec ergo pietati dominorum non pro me, sed pro cunctis sacerdotibus suggero. Ego enim homo peccator sum. Et quia omnipotenti Deo incessanter quotidie delinquo, aliquid mihi apud tremendum examen illius esse remedium suspicor, si incessantibus quotidie plagis ferior. Et credo quia eundem omnipotentem Dominum tanto vobis amplius placatis, quanto me ei male seruientem districtius affligitis. Multas enim iam plagas acceperam, & superuenientibus dominorum iussionibus inueni consolationes quas non sperabam. Si enim possum, has celeriter plagas enumerabo. Primum, quod mihi pax subducta est, quam cum Longobardis in Tuscia positis sine ullo reipublicae dispen-

Grat. 11. q.
1. cap. 41.
Nicol. papa
ep. 7 ad
Mich. imp.
Exod. 22.

Ibidem.
Malach. 2.

Hist. ecc. l.
10. cap. 2.
Ruf. auct.

dio feceram. Deinde corrupta pace, de Romana ciuitate milites ablati sunt. Et quidem alii ab hostibus occisi, alii vero Narniis & Perusii positi, & vt Perusium teneretur, Roma relicta est. Post hoc plaga grauior fuit aduentus Agilulphi, ita vt oculis meis cernerem Romanos more canum in collis funibus ligatos, qui ad Franciam ducebantur venales. Et quia nos qui intra ciuitatem fuimus, Deo protegente, manus eius euasimus; quæsitum est vnde culpabiles esse videremur, videlicet, cur frumenta defuerint, quæ in hac vrbe diu multa seruari nullatenus possunt, sicut in alia suggestione plenius indicaui. Et quidem de memetipso in nullo turbatus sum, quia, teste conscientia fateor, aduersa quælibet pati paratus sum, dummodo hæc omnia cum salute dumtaxat meæ animæ euadam. Sed de gloriosis viris Gregorio præfecto, & Castorio magistro militum non mediocriter sum afflictus: qui & omnia quæ potuerunt fieri nullo modo facere neglexerunt, & labores vigiliarum, & custodiæ ciuitatis, in eadem obsessione vehementissimos pertulerunt, & post hæc omnia graui dominorum indignatione percussi sunt. De quibus patenter intelligo, quia eos non sua acta, sed mea persona grauat. Cum qua, quia pariter in tribulatione laborauerant, post laborem pariter tribulantur. Quod autem dominorum pietas illud mihi pauendum & terribile omnipotentis Dei iudicium intentat, rogo per eundem omnipotentem Dominum, ne hoc vltius quidem faciat. Nam adhuc nescimus, quis ibi qualis sit. Et Paulus egregius prædicator ait: *Nolite iudicare ante tempus, donec veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Hoc tamen breuiter dico, quoniam indignus & peccator plus de venientis Iesu misericordia quam de vestræ pietatis iustitia præsumo. Et sunt multa quæ de iudicio illius homines ignorant, quia fortasse quæ vos laudatis, ille reprehendet: & quæ vos reprehenditis, ille laudabit. Inter hæc ergo omnia incerta, ad solas lacrymas redeo, petens vt idem omnipotens Deus piissimum Dominum nostrum, & sua hic manu regat, & in illo terribili iudicio liberum ab omnibus delictis inueniat. Et me ita placere, si necesse est, hominibus faciat, vt æternam eius gratiam non offendam.

1. Cor. 4.

EPISTOLA XXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De Ioanne episcopo Constantinopolitano, qui sibi
vniuersalis nomen arripuit.

Gregorius Mauricio Augusto.

PISSIMVS atque a Deo constitutus dominus noster, in-
ter ceteras augustorum ponderum curas, conseruan-
da quoque sacerdotali caritati rectitudine studii spiritualis
inuiulat: videlicet pie veraciterque considerans, nemi-
nem posse recte terrena regere, nisi nouerit diuina tracta-
re, pacemque reipublicæ ex vniuersalis ecclesiæ pace pen-
dere. Quæ enim, serenissime domine, virtus humana,
quodque carnei robur brachii contra vestri Christianissi-
mi culmen imperii irreligiosas præsumeret manus erige-
re, si studeret concors sacerdotum mens redemptorem
suum lingua pro vobis atque vt oportebat meritis exora-
re? Aut quis ferocissimæ gentis gladius in necem fidelium
tanta crudelitate grassaretur, nisi nostra vita, qui sacerdo-
tes nominamur, & non sumus, a prauissimis grauaretur
operibus? Sed dum nos competentia nobis relinquimus,
& nobis incompetencia cogitamus, peccata nostra barba-
ricis viribus sociamus, & culpa nostra hostium gladios exa-
cuit, quæ reipublicæ vires grauat. Quid autem dicturi su-
mus, qui populum Dei, cui indigne præsumus, peccato-
rum nostrorum oneribus premimus? qui quod per lin-
guam prædicamus, per exempla destruimus? qui iniqua
docemus operibus, & sola voce ea quæ sunt iusta præten-
dimus? Ossa ieiuniis atteruntur, & mente turgemus. Cor-
pus despectis vestibus tegitur, & elatione cordis purpu-
ram superamus. Iacemus in cinere, & excelsa non despici-
mus. Doctores humilium, duces superbiæ, ouina facie lu-
pinos dentes abscondimus. Sed quis horum finis est, nisi
quod hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus?
Quamobrem prouidentissime piissimus dominus noster
ad compefcendos bellicos motus pacem quarit ecclesiæ,
atque ad huius compagem sacerdotum dignatur corda re-
ducere. Quod quidem ego opto, atque quantum ad me

Ioan. diac.
lib. 3. cap.
51.

attinet, serenissimis iussionibus obedientiam præbeo. Quia vero non causa mea, sed Dei est: & quia non solus ego, sed tota turbatur ecclesia, quia piæ leges, quia venerandæ Synodi, quia ipsa Domini nostri Iesu Christi mandata superbi atque pompatici cuiusdam sermonis inuentione turbantur; piissimus dominus locum secet vulneris, atque resistentem ægrum Augustæ auctoritatis vinculis constringat. Adstringendo enim, statû reipublicæ subleuatis: & dum talia reciditis, de regni vestri prolixitate tractatis. Cunctis ergo euangelium scientibus liquet, quod voce dominica sancto & omnium apostolorum Petro principi apostolo totius ecclesiæ cura commissâ est; ipsi quippe dicitur: *Petre, amas me? pasce oues meas.* Ipsi dicitur: *Ecce satanas expetiit cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogaui, Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Ipsi dicitur: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo clauēs regni cælorum: & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis.* Ecce clauēs regni cælestis accipit, potestas ei ligandi ac soluendi tribuitur, cura ei totius ecclesiæ & principatus committitur, & tamen vniuersalis apostolus non vocatur: & vir sanctissimus confacerdos meus Ioannes vocari vniuersalis episcopus conatur. Exclamare compellor ac dicere: O tempora, o mores! Ecce cuncta in Europæ partibus barbarorum iuri sunt tradita, destructæ vrbes, euerfa castra, depopulatæ provinciæ, nullus terram cultor inhabitat, sæuiunt & dominantur quotidie in necem fidelium cultores idolorum, & tamen sacerdotes, qui in pauimento & cinere flentes iacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt, & nouis ac profanis vocabulis gloriantur. Numquid ego hac in re, piissime domine, propriam causam defendo? Numquid specialem iniuriam vindico? & non magis causam omnipotentis Dei, & causam vniuersalis ecclesiæ? Quis est iste, qui contra statuta euangelica, contra Canonum decreta, nouum sibi vſurpare nomen præsumit? Vtinam vel sine aliorum imminutione vnus sit, qui vocari appetit vniuersalis. Et certe multos Constantinopolitanæ ecclesiæ in hæreseos voraginē incidisse nouimus sacerdotes, & non solum hæreticos, sed
etiam

Ioan. 21.
Luc. 22.

Math. 16.

etiam hæresiarchas factos. Inde quippe Nestorius, qui mediator Dei & hominum Iesum Christum duas esse personas existimans, quia Deum fieri hominem potuisse non credidit, usque ad Iudaicam perfidiam erupit. Inde Macedonius, qui consubstantiali Patri & Filio Spiritum sanctum Deum esse denegauit. Si igitur illud nomen in ea ecclesia sibi quisquam arripuit, quod apud bonorum omnium iudicium fuit, vniuersa ergo ecclesia, quod absit, a statu suo corrui, quando is qui appellatur vniuersalis cadit. Sed absit a cordibus Christianorum nomen istud blasphemiae, in quo omnium sacerdotum honor adimitur, dum ab vno sibi dementer arrogatur. Certe pro beati Petri apostolorum principis honore, per venerandam Calchedonensem Synodum Romano pontifici oblatum est: sed nullus eorum vnquam hoc singularitatis nomen assumpsit, nec vocabulo uti consensit, ne, dum priuatum aliquid daretur vni, honore debito sacerdotes priuarentur vniuersi. Quid est ergo quod nos huius vocabuli gloriam & oblatam non quaerimus, & alter sibi hanc arripere etiam non oblatam praesumit? Ille ergo magis est piissimorum dominorum praeceptione flectendus, qui praeceptis canonicis obedientiam praebere contemnit. Ille coercendus est, qui sanctae vniuersali ecclesiae iniuriam facit, qui corde tumet, qui gaudere de nomine singularitatis appetit, qui honori quoque imperii vestri se per priuatum vocabulum superponit. Ecce omnes hac de re scandalum patimur. Ad vitam ergo rectam reuertatur auctor scandali, & omnia sacerdotum iurgia cessabunt. Ego enim cunctorum sacerdotum seruus sum, in quantum ipsi sacerdotaliter viuunt. Nam qui contra omnipotentem Dominum per inanis gloriae tumorem atque contra statuta patrum suam ceruicem erigit, in omnipotenti Domino confido, quia meam sibi nec cum gladiis flectit. Quid autem nuper in hac vrbe ex huius auditu vocabuli gestum sit, Sabiniano diacono ac responsali meo subtilius indicaui. Cogitet ergo dominorum pietas de me proprio suo, quem specialiter praeter ceteris semper fouit atque continuit, qui & vobis obedientiam praebere desidero, & tamen de mea negligentia reperiri reus in superno tremendoque iudicio pertimesco. Ac secundum petitionem praedicti Sabiniani diaconi, aut piis-

simus dominus ipsum dignetur iudicare negotium, aut
 sæpe nominatum virum vt ab hac tandem intentione ces-
 set deflectere. Si ergo iudicio pietatis vestræ iustissimo, vel
 clementibus admonitionibus cesserit, omnipotenti Deo
 gratias referimus, atque de concessa per vos omni ecclesiæ
 pace gaudemus. Sin autem in eadem diutius contentione
 perstiterit, hac de re iam veritatis sententiam certam tene-
 mus, quæ ait: *Omnis qui se exaltat humiliabitur*. Et rursus scri-
 ptum est: *Ante ruinam exaltabitur cor*. Ego autem domi-
 norum iussionibus obedientiam præbens, prædicto con-
 sacerdoti meo & dulciter scripsi, & humiliter, vt ab hac ina-
 nis gloriæ appetitione sese emendet admonui. Si igitur me
 audire voluerit, habet deuotum fratrem: si vero in super-
 bia persistit, iam quid assequatur aspicio, quia illum sibi ad-
 uersarium inuenit, de quo scriptum est: *Deus superbis resi-*
stet, humilibus autem dat gratiam.

Luce 14. &
 18.
 Prou. 16.

Iac. 4.

EPISTOLA XXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTINAM AVGVSTAM.

De peruersitate iudicii in Sardinia, Corsica, & Sicilia.

Gregorius Constantinae Augustæ.

Grat. 11. q.
 1. cap. 8.
 Iuo p. 13. c.
 36.

CVM serenissimam dominam sciam de cælesti patria
 atque animæ suæ vita cogitare, culpam me committe-
 re vehementer existimo, si ea quæ pro timore omnipoten-
 tis domini sunt suggerenda siluero. Dum in Sardinia insu-
 la multos esse gentiles cognouissem, eosque adhuc prauæ
 gentilitatis more idolorum sacrificiis deferuire, & eius-
 dem insulæ sacerdotes ad prædicandum Redemptorem
 nostrum torpentes existere, vnum illuc ex Italia episco-
 pis misi, qui multos gentilium ad fidem domino coope-
 rante conuertit. Sed quidam rem mihi sacrilegam nuntia-
 uit: quia hi qui in ea idolis immolant, iudici præmium
 persoluunt, vt eis hoc facere liceat. Quorum dum qui-
 dam baptizati essent, & immolare iam idolis desuis-
 sent, adhuc ab eodem insulæ iudice etiam post baptismum præ-
 mium illud exigitur, quod dare prius pro idolorum im-
 molatione consueuerant. Quem cum prædictus episcopus
 increparet, tantum se suffragium promisisse respondit,

vt nisi de causis etiam talibus impleri non possit. Corsica vero insula tanta nimietate exigentium, & grauamine premittitur exactionum, vt ipsi qui in illa sunt, eadem quæ exiguntur complere vix filios suos vendendo sufficiant. Vnde fit vt, derelicta pia republica, possessores eiusdem insulæ ad nefandissimam Longobardorum gentem cogantur effugere. Quid enim grauius, quid crudelius a barbaris pati possunt, quam vt constricti atque compressi suos vendere filios compellantur? In Sicilia autem insula Stephanus quidam marinarum partium chartularius, tanta præiudicia, tantasque oppressiones operari dicitur, inuadendo loca singulorum, atque sine dictione causarum per possessiones ac domos titulos ponendo, vt si velim acta eius singula quæ ad me peruenerunt dicere, magno volumine hæc explere non possim. Quæ omnia serenissima domina solerter aspiciat, & oppressorum gemitus compescat: hæc enim ego ad piissimas aures vestras peruenisse non suspicor. Nam si peruenire potuissent, nuncusque minime permansissent. Quæ piissimo domino apto sunt tempore suggerenda, vt ab anima sua, ab imperio atque a filiis suis tale hoc tantumque facinus peccatique pondus amoueat. Qui scio quoniam dicturus est, quia nobis in Italiæ expensis transmittitur quidquid de prædictis insulis aggregatur. Sed ego suggero ad hoc, vt etsi minus expensæ in Italia tribuantur, a suo tamen imperio oppressorū * lacrymas compescat. Nam & idcirco fortasse tantæ expensæ in hac terra minus ad vtilitatem proficiunt, quia cum peccati aliqua admixtione colliguntur. Præcipiant ergo serenissimi domini, nihil cum peccato colligi. Nam scio quia etsi parū reipublicæ attribuitur vtilitatibus, ex eo multum respublica adiuuatur. Quod etsi fortasse contingat expensis minoribus minus adiuuari, melius est tamen temporaliter nos non viuere, quam vos ad æternam vitam obstaculum aliquod inuenire. Quæ enim mentes, qualia viscera parentum esse possunt, perpendite, quando filios suos distrahunt ne torqueantur? Qualiter autem miserendum sit filiis aliorum, hoc bene sciunt qui habent proprios. Vnde mihi hæc breuiter suggessisse sufficiat, ne si ea quæ in his partibus aguntur pietas vestra non cognosceret, me apud districtum iudicem silentii mei culpa mulctaret.

Concil. Tom. 13.

Ggg ij

* al. calamitates

De superbia Ioannis episcopi, & de Maximo
præuaricatore.

Gregorius Constantinae Augusta.

OMNIPOTENS Deus, qui pietatis vestrae cor suae dextera maiestatis tenet, & nos ex vobis protegit, & vobis pro temporalibus actibus æterna præmia remunerationis parat. Nam Sabiniano diacono responsali meo scribente cognoui in causis beati Petri apostolorum principis contra quosdam superbos, humiles facie tenus & blandos, quanta se iustitia vestra serenitas impendat. Et in Redemptoris nostri largitate confido, quia bonum hoc in serenissimo domino & piissimis filiis in cælestis quoque patriæ retributione recipietis. Nec dubium est peccatorum vinculis solutis, æterna vos bona recipere, quæ in causis eius ecclesiæ ipsum vobis, cui potestas ligandi & soluendi data est, debitorem fecistis. Vnde adhuc peto, ut nullius præualere contra veritatem hypocrisis permittatis: quia sunt quidam qui, iuxta egregii prædicatoris vocem, *per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium*, qui veste quidem despecti sunt, sed corde tument: & quasi in hoc mundo cuncta despiciunt, sed tamen ea quæ mundi sunt simul cuncta adipisci quærunt: qui indignos se omnibus hominibus fatentur, sed priuatis vocabulis contenti esse non possunt; quia illud appetunt, unde omnibus digniores esse videantur. Vestra itaque pietas, quam omnipotens Deus cum serenissimo domino vniuerso mundo præesse constituit, illi per fauorem iustitiæ famulatum suum reddat; a quo ius tantæ potestatis accepit, ut quanto verius in executione veritatis auctori omnium seruit, tanto securius commisso sibi mundo domineatur. Præterea indico, quia piissimi domini scripta suscepi, ut cum fratre & sacerdote meo Ioanne debeam esse pacificus. Et quidem sic religiosum dominum decuit, ut ista præciperet sacerdotibus. Sed cum se noua presumptione atque superbia idem frater meus vniuersalem

Rom. 16.

episcopum appellet, ita vt sanctæ memoriæ decessoris mei tempore adscribi se in Synodo tali hoc superbo vocabulo faceret, quamuis cuncta acta illius Synodi sede contradicente apostolica soluta sint; triste mihi aliquid serenissimus dominus innuit, quod non eum corripuit, qui superbit, sed magis ab intentione mea declinare studuit, qui in hac causâ euangeliorum & Canonum statuta humilitatis atque rectitudinis virtute defendo. Qua in re a prædicto fratre & confacerdote meo contra euangelicam sententiam, contra beatum quoque Petrum apostolum, & contra omnes ecclesias, contraque Canonum statuta agitur. Sed est omnipotens Dominus, in cuius manu sunt omnia, de quo scriptum est: *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Prov. 21. Et quidem sæpe factus sanctissimus frater serenissimo domino multa suadere conatur: sed bene noui, quia tantæ illæ orationes eius & lacrymæ nil ei a quoquam contra rationem aut animam suam surripi permittunt. Triste tamen valde est, vt patienter feratur quatenus despectis omnibus prædictus frater & coepiscopus meus solus conetur appellari episcopus. Sed in hac eius superbia quid aliud nisi propinqua iam Antichristi esse tempora designatur? Quia illum videlicet imitatur, qui spretis in sociali gaudio angelorum legionibus ad culmen conatus est singularitatis erumpere, dicens: *Super astra celi exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, & ascendam super altitudinem nubium, & ero similis Altissimo.* Isa. 14. Vnde per omnipotentem Dominum rogo, ne pietatis vestræ tempora permittatis vnus hominis elatione maculari, neque tam peruerso vocabulo vllum quoquo modo præbeatis assensum, atque hac in causâ nequaquam me pietas vestra despiciat; quia etsi peccata Gregorii tanta sunt, vt pati talia debeat, Petri tamen apostoli peccata nulla sunt, vt vestris temporibus pati ista mereatur. Vnde iterum atque iterum per omnipotentem Dominum rogo, vt sicut parentes priores vestri principes sancti Petri apostoli gratiam quæsierunt, ita vos quoque & hanc vobis quærere, & conseruare curetis, & propter peccata nostra, qui ei indigne seruimus, eius apud vos honor nullatenus minuatur, qui & modo vobis adiutor esse in omnibus, & postmodum vestra valeat peccata dimit-

tere. Viginti autem iam & septem annos ducimus, quod in hac vrbe inter Longobardorum gladios viuimus. Quibus quam multa hac ab ecclesia quotidianis diebus erogantur, vt inter eos viuere possimus, suggerenda non sunt. Sed breuiter indico, quia sicut in Rauennæ partibus dominorum pietas apud primum exercitum Italiæ sacellarium habet, qui causis superuenientibus quotidianas expensas faciat, ita & in hac vrbe in causis talibus eorum sacellarius ego sum. Et tamen hæc ecclesia, quæ vno eodemque tempore clericis, monasteriis, pauperibus, populo, atque insuper Longobardis tam multa indefinenter expendit, ecce adhuc ex omnium ecclesiarum premitur afflictione, quæ de hac vnus hominis superbia multum gemunt, etsi nihil dicere præsumunt. Salonitanæ vero ciuitatis episcopus me ac responsali meo nesciente ordinatus est, & facta res est quæ sub nullis anterioribus principibus euenit. Quod ego audiens, ad eundem præuaricatorem, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, vt omnino Missarum solennia celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri ipsi iussissent quod ei sub excommunicationis interpositione mandauit. Et contempto me atque despecto, in audaciam quorundam sæcularium hominum, quibus denudata sua ecclesia præmia multa præbere dicitur, nuncusque Missas facere præsumit, atque ad me venire secundum iussionem dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens, eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc quod in ordinatione sua me vel responsalem meum prætermittere præsumpsit, ita ex corde laxaui, ac si me auctore fuisset ordinatus. Alia vero peruersa illius, scilicet mala corporalia, quæ cognoui, vel quia cum pecuniis est electus, vel quia excommunicatus Missas facere præsumpsit, propter Deum irrequisita præterire non possum. Sed opto, & Dominum deprecor, quatenus nihil in eo de his quæ dicta sunt valeat inueniri, & sine periculo animæ meæ causa ipsius terminetur. Prius tamen quam hæc cognoscantur, serenissimus dominus discurrente iussione præcepit, vt eum venientem cum honore suscipiam. Et valde graue est, vt vir de quo tanta & talia nuntiantur, cum ante requiri & discuti debeat, honore-

tur. Et si episcoporum causæ mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum patrociniis disponuntur, infelix ego in ecclesia ista quid facio? Sed ut episcopi mei me despiciant, & contra me refugium ad sæculares iudices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breuiter suggero, quia aliquantulum expecto: & si ad me diu venire distulerit, in eo exercere distractionem canonicam nullo modo cessabo. In omnipotenti autem Domino confido, quia longam piissimis dominis vitam tribuet, & de nobis sub manu vestra non secundum peccata nostra, sed secundum gratiæ suæ dona disponet. Hæc ergo tranquillissimæ dominæ suggero, quia integerrima serenitatis eius conscientia quanto moueatur zelo rectitudinis, atque iustitiæ, non ignoro.

EPISTOLA XXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD SEBASTIANVM EPISCOPVM RHIZINIENSEM.

De malitia Romani, & Bonifacio defensore.

Gregorius Sebastiano episcopo Rhiziniensi.

DVLTISSIMA atque suauissima fraternitatis tuæ scripta suscepi: quæ mihi, quamuis nunquam desit a corde, sanctitatem tamen vestram quasi corporaliter præsentem fecerunt. Sed omnipotentem Dominum rogo, ut sua vos dextera protegat, nobisque & hic tranquillam vitam, & quando ei placuerit præmia æterna concedat. Sed peto, si illo me amore diligitis, quo præsentem semper amastis, ut pro me enixius exoretis; quatenus omnipotens Deus a peccatorum meorum nexibus me citius soluat, & corruptionis huius pondere exutum suo conspectui liberum existere faciat. Quamuis enim inæstimabilis sit cælestis patriæ dulcedo, quæ trahat, multi tamen in hac vita dolores sunt, qui ad amorem cælestium quotidie impellant. Qui mihi in hoc ipso solum vehementer placent, quia placere in hoc mundo aliquid non permittunt. Quæ enim, frater sanctissime, de amici vestri domni Romani persona in hac terra patimur loqui minime valemus. Breuiter tamen dico, quia eius in nos malitia gladios Longobardorum vicit, ita ut benigniores videantur hostes, qui nos interimunt,

quam reipublicæ iudices, qui nos malitia sua, rapinis atque fallaciis in cogitatione consumunt. Et vno tempore curam episcoporum atque clericorum, monasteriorum quoque & populi gerere, contra hostium insidias sollicitum vigilare, contra ducum fallacias atque malitias suspectum semper existere, cuius laboris, cuius doloris sit, vestra fraternitas tanto verius penset, quanto me qui hæc patior purius amat. Præterea debitum salutationis alloquium soluens, indico quod ad me Bonifacio defensore referente peruenerit, quia vir sanctissimus frater noster domnus Anastasius patriarcha in vna suarum ciuitatum regendam vobis ecclesiam committere voluit, & consentire nolulistis. Quem sensum ac sapientiam vestram valde ego libenter amplexus sum, laudaui vehementer, & vos felices, me infelicem esse deputaui, qui hoc tali tempore regimen ecclesiæ suscipere consensi. Si tamen animus vester fortasse fratribus condescendendo, & misericordiæ operibus intentus, ad hoc vnquam consentire decreuerit, peto vt amori meo alium minime præponatis. Sunt enim in Sicilia insula ecclesiæ vacantes episcopis, & si vobis placet auctore Deo ecclesiam regere, iuxta beati Petri apostoli limina, cum eius adiutorio melius potestis. Si vero non placet, feliciter insta, vt ista in vobis intentio permaneat, & pro nobis infelicibus exora. Omnipotens autem Deus in quocumque vos esse loco voluerit, sua protectione custodiat, & ad cælestia vos dona perducatur.

EPISTOLA XXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVLOGIUM ET ANASTASIUM EPISCOPOS.

Vt communiter insequantur superbiam Ioannis episcopi, qui nomen vniuersalis sibi arrogabat.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino, & Anastasio episcopo Antiocheno.

Ioan. diac.
lib. 4. cap. 1.
Rom. 11.
1. Theff. 2.

DVM prædicator egregius dicat: *Quamdiu quidem sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo*: qui rursus alias dicens: *Facti sumus vt paruuli in medio vestrum*: exemplum procul dubio nobis sequentibus ostendit, vt & humilitatem teneamus in mente, & tamen ordinis nostri digni-

dignitatem seruemus in honore, quatenus nec in nobis humilitas timida, nec erectio sit superba. Ante hos siquidem annos octo, sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagii tempore, frater & coepiscopus noster Ioannes in Constantinopolitana vrbe ex causâ alia occasionem quærens Synodum fecit, in qua se vniuersalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus vt agnouit, directis literis ex auctoritate sancti Petri apostoli eiusdem Synodi acta cassauit. Quarum videlicet epistolarum sanctitati vestræ exemplaria studui destinare. Diaconum vero, qui iuxta morem pro responsis ecclesiæ faciendis piissimorum dominorum vestigiis adhærebat, cum præfato confacerdote nostro Missarum solennia celebrare prohibuit. Cuius ego quoque sententiam sequens, similia prædicto confacerdoti nostro scripta transmisi, quorum exemplaria vestræ beatitudini censui transmittenda; hoc præcipue intendens, vt hac de re, qua ex noua superbia tota vniuersalis ecclesiæ viscera perturbantur, prius sæpèfati fratris nostri animum modesta intentione pulsemus. Qui si nequaquam a suæ elationis rigore voluerit inclinari, tunc quid fieri debeat, cum omnipotentis Dei solatio subtilius pertractetur. Sicut enim veneranda mihi vestra sanctitas nouit, vni per sanctam Calchedonensem Synodum pontifici sedis apostolicæ, cui Deo disponente deseruio, hoc vniuersitatis nomen oblatum est. Sed nullus vnquam decessorum meorum hoc tam profano vocabulo vti consensit; quia videlicet si vnus patriarcha vniuersalis dicitur, patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed absit hoc, absit a Christiana mente id sibi velle quempiam arripere, vnde fratrum suorum honorem imminuere ex quantulacumque parte videatur. Cum ergo nos hunc honorem nolumus oblatum suscipere, pensate quam ignominiosum sit hunc sibi quempiam violenter vsurpare voluisse. Propterea sanctitas vestra in suis epistolis neminem vnquam vniuersalem nominet, ne sibi debitum detrahat, cum alteri honorem offert indebitum. Nec hac in re de serenissimis dominis animum vestrum mordeat sinistra suspicio, quia omnipotentem Dominum metuit, & contra statuta euangelica, contra sacratissimos Canones agere aliquid nullo modo consentit. Ego vero quamuis a

vobis per longa terrarum atque maris spatia disiunctus
 sim, sum tamen omnino vobis corde coniunctus. Idque
 de vestra beatitudine erga me modis omnibus confido;
 quia cum me vicissim diligitis, a me non longe estis. Et
Matth. 13. magis gratias referimus grano illi sinapis; quia ex modici
 despiciabilisque seminis specie ita est ramis ex eadem radi-
 ce surgentibus, atque se distendentibus vsquequaque dif-
 fusus, vt in eis volatilia cæli cuncta nidificent. Gratiaque sit
Ibidem. fermento illi, quo tribus farinæ satis totius humani gene-
 ris massam in vnitatem conspergit: atque paruo lapidi, qui
 abscissus de monte sine manibus occupauit vniuersam fa-
 ciem orbis terræ: qui ad hoc se vsquequaque distendit, vt
 ex omni humano genere in vnitatem redacto totius corpus
 perficeretur ecclesiæ; atque ita ad totius compaginis per-
 tineret commodum, membrorum partialis ista distinctio.
 Vnde nos quoque a vobis non longe sumus; quia in illo
 quivbique est vnum sumus. Agamus ergo ei gratias, qui so-
 lutis inimicitiis, in carne sua fecit, vt in omni orbe terrarum
 vnus esset grex, & vnum ouile sub se vno pastore; memo-
 res semper quid nos prædicator Veritatis admoneat, di-
 cens: *Soliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis.* Et: *Pa-*
cem sectamini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo vide-
bit Deum. Qui aliis quoque discipulis dicit: *Si fieri potest, quod*
ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Vidit enim
 pacem bonos cum malis habere non posse; & idcirco, sicut
 nostis, præmisit, *si fieri potest.* Sed quia pax nisi in duabus
 partibus firmari non valet, cum hanc mali fugiunt, boni
 tenere medullitus debent. Vnde & mire dicitur: *Quod*
ex vobis est; vt videlicet in nobis maneat, etiam cum
 a prauorum hominum mente repellitur. Quam videli-
 cet pacem tunc veraciter tenemus, cum superborum
 culpas caritate simul & iustitia insistente prosequimur,
 cum eos diligimus, & eorum vitia odio habemus. Opus
 quippe Dei homo est, sed opus hominis vitium. Nos
 ergo discernamus quid Deus, quid item homo fece-
 rit; & neque propter errorem odio habeamus homi-
 nem, neque propter hominem diligamus errorem. Vni-
 ta ergo mente insequamur in homine malum superbiæ,
 vt ab hoste suo, videlicet errore, prius ipse homo libe-
 retur. Præstabit vires omnipotens Redemptor noster ca-

*Eph. 4.**Heb. 12.**Rom. 12.*

ritati atque iustitiæ, præstabit nobis longe a nobis positis vnitatem Spiritus sui, ipse cuius artificio quasi in arcæ modum quatuor mundi constructa lateribus; atque imputribilium lignorum compage, & bitumine caritatis adstricta, nullius aduersitate spiritus, nullius venientis extrinsecus tumore fluctus perturbetur ecclesia. Sed quemadmodum illius gubernante gratia petendum est, vt nullanos superueniens exterius vnda conturbet, ita ex totis orandum est visceribus, fratres carissimi, vt suæ prouidentia dextera cumulum sentinae in nobis interioris exhauriat. Aduersarius quippe diabolus qui contra humiles sæ-^{1. Pet. 5.} uiens, sicut leo rugiens circuit quem deuoret, non iam, vt cernimus, caulas circuit, sed ita valide in quibusdam ecclesiae necessariis membris dentes figit, vt nulli sit dubium, quia nisi vnanimiter fauente Domino cunctorum prouida pastorum turba concurrat, omne, quod absit, citius ouile dilaniet. Perpendite, fratres carissimi, quid e vicino subsequitur, cuius & in sacerdotibus erumpunt tam peruersa primordia. Quia enim iuxta est ille de quo scriptum est: *Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ*, quod non ^{Iob. 41.} sine graui dolore dicere compellor, frater & coepiscopus noster Ioannes mandata dominica, apostolica præcepta, regulas patrum despiciens, eum per elationem præcurrere conatur in nomine. Vestrae autem beatitudini indicet omnipotens Deus, quam graui considerationis huius gemitu torqueor, quod ille quondam mihi modestissimus, ille omnibus dilectus, ille qui in eleemosynis, orationibus atque ieiuniis videbatur occupatus, ex eo in quo sedebat cinere, ex ea quam prætendebat humilitate, iactantiam sumpsit, ita vt vniuersa sibi tentet adscribere, & omnia quæ soli vni capiti cohærent, videlicet Christo, per elationem pompatici sermonis eiusdem Christi sibi studeat membra subiugare. Nec mirum, quod ille tentator qui initium omnis peccati scit esse superbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia usus est, & nunc eam quibusdam hominibus ponit in fine virtutum, vt qui aliquatenus bonis vitæ studiis eius videbantur crudelissimas manus effugere, eis in ipsa meta boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusionem tendiculum. Vnde magnopere

Concil. Tom. 13.

Hh h ij

orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, ut hunc a mente illius auertat errorem, hoc ab unitate atque humilitate ecclesiæ malum superbiæ, & confusionis amoueat. Et fauente Domino omnibus viribus concurrendum atque prouidendum, ne in vnius veneno sermonis viuentia in Christi corpore membra moriantur. Si enim hoc dici licenter permittitur, honor patriarcharum omnium negatur. Et cum fortasse is in errore perit, qui vniuersalis dicitur, nullus iam episcopus remansisse in statu veritatis inuenitur. Obtestor ergo ut constanter ac sine præiudicio seruetis sicut accepistis ecclesias, & nihil sibi in vobis hæc tentatio diabolicæ vsurpationis adscribat. State fortes, state securi, scriptaque cum vniuersalis nominis falsitate nec dare vnquam, nec suscipere præsumatis. Omnes episcopos curæ vestræ subiectos ab huius elationis iniquatione prohibere, ut vniuersæ vos ecclesiæ patriarchas non solum in bonis operibus, sed etiam in veritatis auctoritate cognoscant. Si qua autem forsitan aduersa subsequuntur, vnanimiter persistentes, etiam moriendo debemus ostendere, quia in damnando generalitatis nomine nostrum specialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo: *Mihi viuere Christus est, & mori lucrum.* Audiamus quod primus omnium pastorum dicit: *Si quid patiamini propter iustitiam, beati eritis.* Mihi enim credite, quia honorem, quem pro prædicanda veritate suscepimus, si necessitatis causa exigat, securius pro eadem veritate relinquimus quam tenemus. Pro me autem, sicut vestram carissimam beatitudinem decet, orate; ut hoc quod vobis loqui audeo, operibus ostendam.

Philipp. 1.
1. Pet. 3.

EPISTOLA XXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANASTASIVM EPISCOPVM ANTIOCHENVM.

Congratulatur de reuersione eius.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

Luc. 2.

GLORIA in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: quia magnus ille fluuius, qui quondam a rentia Antiochiæ saxa reliquerat, tandem ad proprium alueum reuersus, & subiectas & iuxta positas valles rigat, ut

& vnum tricesimum, & aliud sexagesimū, aliud vero centesimum fructum ferat. Iam nunc dubium non est, multos in eius vallibus animarum flores excrescere, eosque ad maturos vsque fructus per linguæ vestræ fluentia peruenire. Vnde omnipotenti Deo debitam laudem cordis atque oris vocibus ex omnibus medullis reddimus, & in vestra beatitudine non vobis tantummodo, sed omnibus qui vobis subiacent, congaudemus. Suscepi vero epistolas dulcissimæ mihi atque suauissimæ sanctitatis vestræ, ipsum, vt ita dicam, laborem * sudantes. Et quidem scio, quod post illa quietis culmina, in quibus secreta cælestia cordis tangebamus manu, graue valde sit exteriora tolerare. Sed memento quia apostolicam sedem regis, & dolorem citius temperas: quoniam omnibus omnia factus es. In libris Regum, ^{1. Paral. 12.} sicut perfecta vestra sanctitas nouit, quidam describitur, qui vtraque manu pro dextera utebatur. In quare ego de dulcissimo atque sanctissimo dudum patrono domno meo Anastasio dubius non sum, quia dum terrena opera ad cælestem vtilitatem pertrahit, in vsum dextræ vertit sinistram: vt & cælestis intentio opus suum videlicet dextra peragat, & cura temporalium dum ad iustitiæ vtilitatem ducitur, ad fortitudinem dextræ sinistra permutetur. Et quidem hæc esse sine graui labore & tædio nequaquam possunt. Sed recordemur labores præcedentium, & dura non erunt quæ toleramus. *Per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Et supra modum grauati sumus, supra virtutem, ita vt & nos tæderet viuere. Sed & ipsi in nobis responsum mortis habuimus, vt non simus fidentes in nobis.* ^{1. Cor. 1. Act. 14. Rom. 8.} Et tamen non sunt condignæ passionēs huius temporis ad superuenientem gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Quomodo igitur sine labore transire possumus æstum huius sæculi, nos infirmæ oues, in quo grauiter sudasse nouimus & arietes? Quantas vero in hac terra tribulationes de Longobardorum gladiis, de iniquitatibus iudicum, de insolentia atque importunitate causarum, de cura subiectorum, de molestia etiam corporis quam patior, explere nec calamo nec lingua sufficio. De quibus & si qua breuiter possum loqui, dubito ne vestræ sanctissimæ caritati, dum de suis tribulationibus affligitur, etiam meas augeam. Sed omnipotens Deus, & suæ largitate pietatis sanctissimæ ve-

stræ beatitudinis mentem omni consolatione repleat, & indignum me aliquando ab his quæ patior malis quiescere pro vestra intercessione concedat. Amen. Gratia. Quæ videlicet verba de scriptis vestris accepta, idcirco in meis epistolis pono, vt de sancto Ignatio vestra beatitudo cognoscat, quia non solum vester est, sed etiam noster. Sicut enim magistrum eius apostolorum principem habemus communem, ita quoque eiusdem principis discipulum nullus nostrum habeat priuatum. Benedictionem autem vestram qua debuimus mente suscepimus, bene redolentem, bene sapientem. Et omnipotenti Deo gratias agimus, quia & odora sunt & sapor a quæ agitis, quæ dicitis, quæ datis. De vita igitur vestra dicamus pariter, dicamus omnes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

Luc 2.

EPISTOLA XXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM CONSTANTINOPOLITANVM.

De pace sanctæ ecclesiæ ab eo per vniuersalis nomen turbata. De Synodo per Pelagium papam cassata. Exemplum proponit diaboli contra Deum superbientis. Et de superbia eius nimia.

Gregorius Ioanni episcopo Constantinopolitano.

Ioan. diac.
libro 3. cap.
54.

Eo tempore quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem prouecta est, quantam ecclesiarum pacem atque concordiam inuenerit recolit. Sed quo ausu, quoque tumore, nescio nouum sibi conata est nomen arripere, unde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum peruenire. Qua in re vehementer admiror, quia ne ad episcopatum venire potuisses, fugisse velle te memini: quem tamen adeptum ita exercere desideras, ac si ad eum ambizioso desiderio cucurrisses. Qui enim indignum te esse fatebaris, vt episcopus dici debuisses, ad hoc quandoque perductus es, vt despectis fratribus episcopus appetas solus vocari. Et quidem hac de re sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagii graua ad sanctitatem vestram scripta transmissa sunt. In quibus Synodi, quæ apud vos de fratris quondam & confacerdotis nostri Gregorii causa congre-

gata est, propter nefandum elationis vocabulum, acta dissoluit: & archidiaconum, quem iuxta morem ad vestigia dominorum transmiserat, Missarum vobiscum solennia celebrare prohibuit. Post eius vero obitum, cum indignus ego ad ecclesiæ regimen adductus sum, & ante per alios responsales meos, & nunc per communem filium meum Sabinianum diaconum alloqui fraternitatem vestram, vt a tali se præsumptione compesceret, non equidem scripto, sed nudo sermone curauit. Et si emendari nollet, eum Missarum solennia cum fraternitate vestra celebrare prohibui, vt sanctitatem vestram prius sub quadam verecundiæ reuerentia pulsarem; quatenus si emendari nefandus ac profanus tumor verecunde non posset, tunc ad ea debuisset quæ sunt districta atque canonica perueniri. Et quia refecanda vulnera prius leui manu palpanda sunt; rogo, deprecor, & quanta possum dulcedine exposco, vt fraternitas vestra cunctis sibi adulantibus, atque erroris nomen deferentibus contradicat, nec stulto ac superbo vocabulo appellari consentiat. Vere enim flens dico, atque ex intimo viscerum dolore peccatis meis deputo, quod ille meus frater nuncusque ad humilitatem reduci non valuit, qui ad hoc in episcopatus gradu constitutus est, vt aliorum animas ad humilitatem reducat: quod ille, qui veritatem docet alios, semetipsum docere, nec me quoque deprecante consensit. Perpende, rogo, quia in hac præsumptione temeraria pax totius turbatur ecclesiæ, & gratiæ contradicitur communiter omnibus effusæ; in qua nimirum ipse tantum crescere poteris, quantum penes temetipsum decreueris, tantoque maior efficeris, quanto te a superbi & stulti vocabuli vsurpatione restringis, atque intantum proficis, in quantum tibi non studueris derogando fratribus arrogare. Humilitatem ergo, frater carissime, totis visceribus dilige, per quam cunctorum fratrum concordia, & sanctæ vniuersalis ecclesiæ vnitas valeat custodiri. Certe Paulus apostolus cum audiret quosdam dicere: *Ego sum Pauli, ego Apollo, ego vero Cephæ*, ^{1. Cor. 1.} hanc dilacerationem corporis dominici, per quam membra eius aliis quodammodo se capitibus sociabant, vehementissime perhorrescens exclamauit, dicens: *Numquid* ^{Ibidem.} *Paulus pro vobis crucifixus est: aut in nomine Pauli baptizati*

estis? Sic ergo ille membra dominici corporis certis extra Christum quasi capitibus, & ipsis quidem apostolis subiici particulariter euitauit: tu quid Christo vniuersalis sanctæ ecclesiæ capiti in extremi iudicii es dicturus examine, qui cuncta eius membra tibimet conaris vniuersalis appellatione supponere? Quis, rogo, in hoc tam peruerso vocabulo, nisi ille ad imitandum proponitur, qui despectis angelorum legionibus secum socialiter constitutis, ad culmen conatus est singularitatis erumpere, vt & nulli subesse, & solus omnibus præesse videretur? Qui etiam dixit:

Isa. 14.

In cælum conscendam: super astra cæli exaltabo solium meum. Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Quid enim fratres tui omnes vniuersalis ecclesiæ episcopi, nisi astra cæli sunt? Quorum vita simul & lingua inter peccata erroresque hominum quasi inter noctis tenebras lucent. Quibus dum cupis temetipsum vocabulo elationis præponere, eorumque nomen tui comparatione calcare, quid aliud dicis, nisi: In cælum conscendam: super astra cæli exaltabo solium meum?

An non vniuersi episcopi nubes sunt, qui & verbis prædicationis pluunt, & bonorum operum luce & miraculis coruscant? Quos dum vestra fraternitas despiciens sub se premere conatur, quid aliud dicit, nisi hoc quod ab antiquo hoste dicitur: *Ascendam super altitudinem nubium*? Quæ cuncta ego cum flens conspicio, & occulta Dei iudicia pertimesco, augentur lacrymæ, gemitus se in meo corde non capiunt, quod ille vir sanctissimus domnus Ioannes, tantæ abstinentiæ, atque humilitatis, suorum familiarium seductione linguarum ad tantam superbiam erupit, vt in appetitu peruersi nominis illi esse conetur similis, qui dum superbe esse similis Deo voluit, etiam donatæ similitudinis gratiam amisit, & ideo veram beatitudinem perdidit, quia falsam gloriam quæsiuit. Certe Petrus apostolus primum membrum sanctæ & vniuersalis ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quam singulare sunt plebium capita? & tamen sub vno capite omnes membra sunt ecclesiæ. Atque, vt cuncta breui cingulo locutionis adstringā, sancti ante legem, sancti sub lege, sancti sub gratia, omnes hi perficientes corpus Domini, in membris sunt ecclesiæ constituti, & nemo se vnquam vniuersalem vo-

care

care voluit. Vestra autem sanctitas agnoscat quantum apud se tumeat, quæ illo nomine vocari appetit, quo vocari nullus præsumpsit, qui veraciter sanctus fuit. Numquid non, sicut vestra fraternitas nouit, per venerandum Calchedonense Concilium huius apostolicæ sedis antistites, cui Deo disponente deferuio, vniuersales oblato honore vocati sunt? Sed tamen nullus vnquam tali vocabulo appellari voluit, nullus sibi hoc temerarium nomen arripuit: ne si sibi in pontificatus gradu gloriâ singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur. Sed hæc scio, quia vestræ sanctitati ab illis oriuntur, qui vobis deceptiosa familiaritate deferuiunt: contra quos peto, vt vestra fraternitas solerter inuigilet, nec se eorum verbis fallendum præbeat. Tanto enim maiores hostes credendi sunt, quanto magis laudibus adulantur. Relinque tales, etsi omnino decepturi sunt, saltem terrenorum hominum & non sacerdotum corda decipiant. *Sine mortuos sepelire mortuos suos.* Vos autem cum Propheta dicite: *Auertantur statim erubescetes, qui dicunt mihi, euge, euge.* Et rursus: *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Vnde & bene quidam sapiens admonet: *Multi sint pacifici tui, consiliarius autem sit vnus tibi de mille. Corrumunt enim bonos mores colloquia mala.* Antiquus enim hostis cum robusti cor irrumperere non valet, subiectas & infirmas personas quærit, & quasi contra alta mœnia scalis apposisit ascendit. Sic Adam per subiectam mulierem decepit. Sic beato Iob, cum filios occidit, infirmam mulierem reliquit, vt qui eius cor per se minime poterat, saltem si posset per mulieris verba penetraret. Quicumque ergo iuxta vos infirmi, ac sæculares sunt, in sua semper persuasione atque adulatione frangantur: quia inde æternas Dei inimicitias pariunt, vnde ipsi peruersi amatores videntur. Certe olim clamabatur per apostolū Ioannem: *Filioli, nouissima hora est, secundum quod Veritas prædixit. Pestilentia & gladius per mundum sæuit, gentes insurgunt in gentes, terra concutitur, orbis cum habitatoribus suis terra dehiscente sorbetur. Omnia enim quæ prædicta sunt, sunt. Rex superbiæ prope est, & quod dici nefas est, sacerdotum est præparatus exitus: quia ceruici militant elationis, qui ad hoc positi fuerant vt ducatum præberent humilitatis.* Sed hac in re, etiamsi nostra

lingua minime contradicat, illius virtus contra elationem in ultionem erigitur, qui superbiæ vitio per semetipsum specialiter aduersatur. Hinc enim scriptum est:

Jacob. 4. *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Hinc rursus dicitur: *Immundus est apud Deum qui exaltat cor.* Hinc

Ecc. 10. *contra superbientem hominem scriptum est: Quid super-*

Luc. 14. *bis terra, & cinis?* Hinc per semetipsam Veritas dicit: *Omnis qui se exaltat humiliabitur.* Quæ ut nos ad viam vitæ per humilitatem reduceret, in semetipsa dignata est quod

Matth. 11. *nos admonet demonstrare, dicens: Discite a me quia mitis sum & humilis corde.* Ad hoc namque Vnigenitus Dei Filius formam infirmitatis nostræ suscepit: ad hoc inuisibilis, non solum visibilis, sed etiam despectus apparuit: ad hoc contumeliarum ludibria, illusionum probra, passionum tormenta tolerauit, ut superbum non esse hominem doceret humilis Deus. Quanta igitur humilitatis virtus est, propter quam solam veraciter edocendam, is qui sine æstimatione magnus est, usque ad passionem mortis factus est paruus? Quia enim originem perditionis nostræ se præbuit superbia diaboli, instrumentum redemptionis nostræ inuenta est humilitas Dei. Hostis quippe noster inter omnia conditus, videri supra omnia voluit elatus. Redemptor autem noster magnus manens supra omnia, fieri inter omnia dignatus est paruus. Quid ergo nos episcopi dicimus, qui honoris locum ex Redemptoris nostri humilitate suscepimus, & tamen superbiam hostis ipsius imitatur? Ecce nouimus creatorem nostrum de suæ celsitudinis culmine, ut humano generi daret gloriam, descendisse, & nos de infimis creati, de fratrum minoratione gloriam querimus. Humiliauit se usque ad nostrum puluerem Deus, & in celos os suum ponit, & super terram lingua pertransit puluis humanus, & non erubescit: non metuit extolli

Iob. 25. *homo putredo, & filius hominis vermis.* Reducamus ad animum, frater carissime, hoc quod per sapientissimum

Ecc. 12. *Salomonem dicitur: Ante tonitruum præbit coruscatio, & ante ruinam exaltabitur cor.* Vbi e diuerso subiungitur: *Ante gloriam humiliabitur.* Humiliemur ergo in mente, si ad solidam conamur venire celsitudinem. Nequaquam per elationis fumum oculi cordis obscurantur, qui quanto magis excreuerit, tanto celerius euanescit. Pensemus quid nos præ-

cepta admoneant Redemptoris nostri dicentis: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Hinc etiam per prophetam dicit: *Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super humilem & quietum, & tremmentem sermones meos?* Certe cum Dominus ad humilitatis viam adhuc infirmantium discipulorum corda reduceret, dixit: *Si quis vult inter vos primus esse, erit omnium minimus.* Qua in re aperte cognoscitur, quoniam ille veraciter sublimis est, qui in suis cogitationibus humiliatur. Formidemus ergo in illorum numerum adscribi, qui primas in synagogis cathedras quærunt, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Quo contra discipulis Dominus dicit: *Vos autem nolite vocari Rabbi: unus enim magister vester est, vos autem omnes fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram: unus est enim Pater vester.* Quid ergo, frater carissime, in illo terribili examine venientis iudicis dicturus es, qui non solum pater, sed etiam generalis pater in mundo vocari appetis? Caueatur ergo maiorum praua suggestio, fugiatur omnis instigatio diaboli. Oportet quidem ut veniant scandala: verumtamen vae homini illi per quem scandalum venit. Ecce ex hoc nefando elationis vocabulo ecclesia scinditur: fratrum omnium corda ad scandalum prouocantur. Numquidnam mente excidit quod Veritas dicit: *Qui scandalizauerit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris?* Scriptum vero est: *Caritas non quærit quæ suæ sunt.* Ecce vestra fraternitas sibi arrogat etiam aliena. Rursus scriptum est: *Honore inuicem præuenientes.* Et tu conaris eum omnibus tollere, quem tibi illicite desideras singulariter vsurpare. Vbi est, frater carissime, quod scriptum est: *Pacem habete cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum?* Vbi est quod scriptum est: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur?* Considerare vos conuenit, ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediatur, & per illam coinquentur multi. Quod tamen si considerare negligimus, contra tantæ elationis tumorem iudicia superna vigilabunt. Et nos quidem in quos talis tantaque per ausum nefariû culpa committitur, seruamus quod Veritas præcepit, dicens: *Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit,*

adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum: quod si non audierit eos, dic ecclesiæ. Si autem ecclesiæ non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Ego itaque per responsales meos semel & bis verbis humilibus hoc quod in tota ecclesiâ peccatur corripere studui: nunc per meipsum scribo. Quidquid facere humiliter debui non omisi. Sed si in mea correptione despicior, restat ut ecclesiâ debeam adhibere. Hæc itaque dicens, omnipotens Deus fraternitati vestræ indicet, quanto circa vos amore constringor; quantumque in hac causâ non contra vos, sed pro vobis lugeo. In qua tamen præceptis evangelicis, institutionibus Canonum, utilitatibus fratrum personam præponere non possum, nec eius quem multum amo. Scripta autem sanctitatis vestræ dulcissima atque suavissima de causâ presbyterorum Ioannis & Athanasii suscepi, de qua vobis in subsequen- tibus domino adiuuante respondebo, quia sub tantis tribulationibus circumfusus barbarorum gladiis premor, ut, non dico multa tractare, sed mihi respirare vix liceat. Data Kalendis Ianuarii indictione xiii.

EPISTOLA XXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD SABINIANVM DIACONVM.

De superbia Ioannis episcopi vitanda.

Gregorius Sabiniano diacono.

Ioan. diac.
lib. 3. cap.
55.

DE causâ fratris nostri viri reuerendissimi Ioannis episcopi Constantinopolitani duas epistolas facere nolui. Sed vna breuiter facta est, quæ vtrumque habere videretur admixtum, id est, & rectitudinem & blandimentum. Tua itaque dilectio eam epistolam, quam nunc direxi, propter voluntatem imperatoris dare studeat. Nam de subsequenti talis alia transmittitur, de qua eius superbia non latetur. Ad hoc enim usque peruenit, ut sub occasione Ioannis presbyteri gesta huc transmitteret, in quibus se pene per omnem versum οἰκουµενικὸν patriarcham nominaret. Sed spero in omnipotentem Deum, quia hypocrisis illius superna maiestas soluet. Miror autem quomodo dilectionem tuam fallere potuit, ut permitteres domno

imperatori persuaderi, quatenus ad me sua scripta de hac causa transmitteret, in quibus admoneretur ut cum eo pacem habere debuisset. Qui si iustitiam tenere vult, illum debuit admonere ut se a superbo vocabulo compesceret, & protinus inter nos pax fieret. Tamen qua id calliditate a prædicto fratre nostro Ioanne factum sit, minime suspicor pensasti. Idcirco enim hoc ille fecit ut audiretur dominus imperator, & ille in sua vanitate confirmatus esse videretur; aut non a me audiretur, & eius animus contra me irritaretur. Sed nos rectam^{* fort. viā} vitam tenemus, nihil in hac causa aliud nisi omnipotentem Dominum metuentes. Vnde tua dilectio in nullo trepidet. Omnia quæ in hoc sacculo videt^{* fort. acta} alta esse contra veritatem, pro veritate despicit; in omnipotentis Dei gratia atque beati Petri apostoli adiutorio confidat. Vocem Veritatis recolat dicentis: *Maiores est qui in cælis est, quam qui in mundo*, & in hac causa ^{Ioan. 14.} quidquid agendum est cum summa auctoritate agat. Postquam enim defendi ab inimicorum gladiis nullo modo possumus, postquam pro utilitate reipublicæ argentum, aurum, mancipia, vestes perdidimus, nimis ignominiosum est ut per eos etiam fidem perdamus. In isto enim scelesto vocabulo consentire, nihil est aliud quam fidem perdere. Vnde sicut tibi iam transactis epistolis scripsi, nunquam cum eo procedere præsumas.

EPISTOLA XL.
GREGORII PAPÆ I.
AD THEODORVM MEDICVM.

Gratias refert de pecunia pauperibus transmissa.

Gregorius Theodoro medico.

EGO omnipotenti Deo gratias ago, quia eorum qui se vicissim veraciter diligunt loca animi non diuidunt. Ecce enim, dulcissime & gloriosissime fili, longe a vobis distamus corpore, & tamen præsentibus vobis existimus caritate. Hoc vestra opera, hoc scripta testantur, hoc de præsentibus expertus sum, hoc de absentibus vestra gloria recognosco. Hoc vos & hominibus amabiles, & omnipotenti Deo dignos in perpetuum faciat. Quia enim virtutum mater est caritas, idcirco bonos operum fructus profertis,

l i i i j

quia ipsam eorundem fructuum in mentē radicem tene-
tis. Ea autem quæ in redemptionem captiuorum Deo
vobis inspirante transmisistis, latus, fateor, & tristis acce-
pi. Latus videlicet vobis, quos de præparanda mansione
cælestis patriæ cogitare cognoui; tristis vero vehementer
mihi, qui super curam rerum sancti Petri apostoli, adhuc
etiam de rebus dulcissimi filii mei domni Theodori ratio-
nes positurus sum: solícite an negligenter eas expenderim,
requirendus vado. Omnipotens autem Deus, qui men-
ti vestræ suæ misericordiæ viscera infudit, qui vobis soli-
cite cogitare concessit hoc quod de Salvatore nostro per
egregium prædicatorem dicitur: *Quia pro nobis egenus factus*
est, cum diues esset, in eiusdem Saluatoris aduentu vos virtu-
tibus diuites ostendat, ab omni culpa liberos assistere fa-
ciat, & pro terrenis cælestia, pro transitoriis gaudia vobis
æterna concedat. Hoc autem quod pro vobis agi apud sa-
cratissimum corpus sancti Petri apostoli scribitis, cer-
tum tenete, quia etsi lingua vestra taceat, fieri caritas ve-
stra iubet. Sed utinam digni simus, qui pro vobis orare de-
beamus. Quia vero dignus ego non sum, non ambigo:
sed multi hic digni sunt, qui ex oblatione vestra ab hosti-
bus redimuntur, & fideliter nostro creatori deseruiunt,
de quibus hoc egistis quod scriptum est: *Abconde eleemo-*
synam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit. Sed quia ille plus
diligat, qui plus præsumit; erga dulcissimam mentem
gloriosissimi filii mei domini Theodori habeo aliquam
querelam; quia donum ingenii, donum rerum, donum
misericordiæ atque caritatis a sancta trinitate percepit, sed
tamen sæcularibus indefinenter causis adstringitur, assidu-
is processionibus occupatur, & quotidie legere negligit
verba Redemptoris sui. Quid est autem scriptura sacra, ni-
si quædam epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam?
Et certe sicubi esset gloria vestra alibi constituta, & scri-
pta terreni imperatoris acciperet, non cessaret, non quie-
sceret, somnum oculis non daret, nisi prius quid sibi im-
perator terrenus scripsisset agnouisset. Imperator cæli,
Dominus hominum & angelorum, pro vita tua tibi suas
epistolas transmisit; & tamen, gloriose fili, easdem epi-
stolas ardentem legere negligis. Stude ergo, quæso, & quo-
tidie creatoris tui verba meditare. Disce cor Dei in verbis

2. Cor. 8.

Eccles. 29.

Dei, vt ardentius ad æterna suspires, vt mens vestra ad cælestia maioribus desideriis accendatur. Tanto enim tunc maior ei erit requies, quanto modo ab amore conditoris sui requies nulla fuerit. Sed ad hæc agenda infundat vobis omnipotens Deus consolatorem Spiritum. Ipse mentem vestram sua præsentia impleat, & implendo leuet. De me autem cognoscite, quia multas hic & innumeras amaritudines patior. Sed ago omnipotenti Deo gratias, quia minus affligor valde, quam mereor. Carissimum autem filium meum susceptum vestrum domnum Narsetem gloriæ vestræ commendo. Quem quidem scio commendatum in omnibus habetis; sed facere vos rogo quod facitis, vt dum peto quod fieri video, mercedi vestræ me petendo subiungam. Præterea excellentiæ vestræ benedictionem ea qua transmissa est caritate suscepi. Vnam vero anatem cum duobus paruulis Atticis pro vestri amoris gratia transmittere præsumpsi, vt quotiens ad respiciendum eam vester oculus ducitur, memoria etiam mei inter occupationes tumultusque causarum in animum vestrum reuocetur.

EPISTOLA XLI.

GREGORII PAPÆ I.

AD LUMINOSVM ABBATEM,

Scribit omnia grauamina a monasterio illius auferenda.

Gregorius Luminoso abbati monasterii sancti Thomæ de Arimino.

PETITIONEM tuam congregationisque tuæ libenter suscepimus, secundum statuta patrum iurisque formam tuis precibus accommodantes effectum. Castorio fratri & coepiscopo nostro nostra præceptione transmissa est epistola, successoribusque eius, & a te monasterioque tuo cunctam lationis funditus abstulimus potestatem, vt nec vltra in vestro versetur grauamine, nec monasterii res describat, nec publica illic debeat esse processio: illa videlicet ei iurisdictione relicta, vt in defuncti abbatis locum alium, quem dignum communis consensus congregationis elegerit, debeat ordinare. His autem ita perfectis, in Dei opere estote solliciti, & assidue operam orationi da-

te, ne non videatur magis vobis quæsitæ mentis in oratione securitas, sed male, quod absit, degentibus episcopalis euitata districtio.

EPISTOLA XLII.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONTIVM EPISCOPVM ARIMINENSEM.

De visitatione Ariminensi melius procuranda.

Gregorius Leontio episcopo visitatori Ariminensis ecclesiæ.

Iuo p. 7. c.
12. & 13.
Grat. 18. q.
2. cap. 6.

CLERO Ariminensis ecclesiæ, cuius visitator es, conquerente, comperimus quod, remotis omnibus clericis, fraternitas tua hominibus suis patrimonii eius gubernationem ceterasque vtilitates commiserit peragendas. Quod si ita est, querelam eiusdem cleri ineptam esse non credimus. Ea de re his te hortamur affatibus, vt omnia quæ ad superscriptam ecclesiam pertinent, per proprios eius homines, quos ipse præuideris, siue per diaconum latorem præsentium gubernari agique disponas, vt nullæ eis aduersum te iusta murmurandi relinquatur occasio. Si vero quædam de eis infidelitatis est fortasse suspicio, cum eis quoque homines tuos in actione constitue, vt alterna erga se solitudine debeant esse custodes, rationes tibi modis omnibus posaturi. Quidquid vero de redditibus ecclesiæ ipsius accesserit, quatuor iuxta consuetudinem oportet fieri portiones, vnam scilicet, quæ clero præbenda sit, aliam quæ pauperibus. De reliquis autem duabus partibus tres fieri volumus. Vnam fartis tectis profuturam, aliam pro sustentatione sua Castorio proprio episcopo dirigendam, reliquam tibimet retinendam. Si quis igitur in superscriptæ ecclesiæ clero dignus fuerit presbyter, vel diaconus, siue in gradu alio, ordinari, liberam habebis ex nostra auctoritate eum promouendi licentiam. In lucrandis ergo animabus inuigila, circa clerici rectitudinem esto sollicitus. Vtilitates ecclesiæ, cuius visitationem geris, iniuste perire vel deteriorari nulla surreptione permittas; ne, quod absit, & apud Deum perpetui labem periculi, & apud nos reatum culpæ pollis incurrere. Comperimus præterea aliquid te annonæ de publico consequi, & hac ex re verecundia comprimi, atque in causis ecclesiæ, vel

defen-

defensione pauperum, vt congruit, non esse efficacem. Propterea abstinendum est ab hoc quod verecundiam incutit, & stipendiis, quæ de ecclesia consequeris, debes esse contentus: nam si aliter facere post nostram adhortationem volueris, aliam de te æstimationem habebimus; quippe qui commissos tibi auaritiæ militare doces, quos sufficientibus stipendiis instituis non esse contentos.

EPISTOLA XLIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CASTORIVM EPISCOPVM ARIMINENSEM.

Vt Luminoso abbati eiusque monasterio nullam inquietudinem faciat.

Gregorius Castorio episcopo Ariminensi.

LUMINOSVS abbas monasterii sanctorum Andreae & Thomæ, in Ariminensi ciuitate constituti, quas nobis lacrymabiliter preces effuderit, inditæ textus petitionis informat. Pro qua re fraternitatem tuam hortamur, vt obeunte abbate monasterii ipsius, ecclesia tua in describendis prouidendisque acquisitis, acquirendisque eiusdem monasterii rebus, nulla se occasione permisceat. Abbatem vero eidem monasterio non alium, sed quem dignum moribus atque actibus monasticæ disciplinæ communi consensu congregatio tota poposcerit, te volumus ordinare. Missas autem illic publicas per episcopum fieri omnimodo prohibemus, ne in seruorum Dei secessibus popularibus occasio præbeatur vlla conuentibus, & simpliciores ex hoc animas plerumque, quod absit, in scandalum trahat; frequentior quoque introitus mulieribus arceatur. Hanc autem scriptorum nostrorum paginam omni in futuro tempore a te, vel post te episcopis ordinandis, firmam statuimus illibatamque seruari, vt & tua ecclesia, iuuante Domino, suo tantummodo sit iure contenta, & monasterium illud nulli vltius aliqua ratione generali canonicæ iurisdictioni deseruiens, remotis vexationibus ac cunctis grauaminibus, diuinum opus cum summa animi deuotione perficiat. Mense Iulii, indictione XIII.

Mense Iulii, indictione tertiadecima.

EPISTOLA XLIV.

Gesta Synodi habitæ a beato Gregorio papa tempore Mauricii Augusti in vrbe Roma.

REGNANTE in perpetuum Domino nostro Iesu Christo, temporibus piissimi ac serenissimi dominorum Mauricii, & Tiberii, & Theodosii Augustorum eiusdem domini, imperio Mauricii anno* tertiodecimo, indictione tertiadecima, quinto die mensis Iulii: Gregorius papa coram sanctissimo beati Petri corpore, cum episcopis omnibus ac Romanæ ecclesiæ presbyteris residens, astantibus diaconibus & cuncto clero, dixit: In sancta Romana ecclesia, cui diuina dispensatio præesse me voluit, dudum consuetudo est valde reprehensibilis exorta, vt quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligantur, & in diaconatus ordine constituti modulationi vocis inseruiant, quos ad prædicationis officium eleemosynarumque studium vacare congruebat. Vnde fit plerumque, vt ad sacrum ministerium dum blanda vox quæritur, quæri congrua vita negligatur, & cantor minister Deum moribus stimulet, cum populum vocibus delectat. Qua in re præsentis decreto constituo, vt in hac sede sacri altaris ministri cantare non debeant, solumque euangelicæ lectionis officium inter Missarum solennia exoluant; psalmos vero ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel, si necessitas fuerit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meum venire tentauerit, anathema sit. Et omnes responderunt: Anathema sit. Verecundum mos torporem indiscretionis inuoluit, vt huius sedis pontificibus ad secreta cubiculi seruitia laici pueri ac sæculares obsequantur, & cum pastoris vita esse discipulis semper debeat in exemplo, plerumque clerici qualis in secreto sit vita sui pontificis nesciunt, quam tamen, vt dictum est, pueri sciunt sæculares. De qua re præsentis decreto constituo, vt quidam ex clericis, vel etiam ex monachis electi, ministerio cubiculi pontificalis obsequantur; vt is qui in loco est regiminis, habeat testes tales, qui vitam eius in secreta conuersatione videant, & ex visione sedula exemplum pro-

Iuo p. 2. c.
79. Anclib.
7. cap. 79.

* lege de-
cimo,

fectus fumant. Consuetudo noua in ecclesia hac & valde reprehensibilis erupit, vt cum rectores eius patrimonii vrbana vel rustica pradia iuri illius competere posse suspicantur, fiscali more titulos imprimant, atque hoc quod competere pauperibus aestimant, non iudicio sed manibus defendant. Et cum per pradicatores suos Veritas dicat: *Nihil per contentionem*, etiam ipsum litigiosam contentio-
 nis malum transcendunt, & res quaelibet, cum aestimatur ecclesiae posse competere, per vim tenetur. Proinde praesenti decreto constituo, vt si quis ecclesiasticorum vnquam titulos ponere siue in rustico, siue in vrbano pradio sua sponte praesumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Is autem qui ecclesiae praest, si hoc vel ipse fieri praeeperit, vel sine sua praeeptione factum digna punire animaduersione neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Sicut indignos nos pro beati Petri apostoli reuerentia mens fidelium veneratur; ita nostram infirmitatem decet semetipsam semper agnoscere, & impense sibi venerationis onera declinare. Ex amore quippe fidelium huius sedis rectoribus mos vltima meritum erupit, vt cum eorum corpora humanda deferuntur, haec dalmaticis contegant, easdem dalmaticas pro sanctitatis reuerentia sibi met partiendas populus scindat, & cum adsint multa a sacris corporibus apostolorum martyrumque velamina, a peccatorum corpore sumitur, quod pro magna reuerentia reseruatur: de qua re praesenti decreto constituo, vt feretrum quo Romani pontificis corpus ad sepeliendum ducitur, nullo tegmine veletur. Quam decreti mei curam gerere, sedis huius presbyteros ac diaconos censeo. Si quis vero ex eorum ordine haec curare neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Antiquam patrum regulam sequens, nihil vnquam de ordinationibus accipiendum esse constituo, neque ex datione pallii, neque ex traditione charitarum, neque ex ea quam noua per ambitionem simulatio inuenit appellatione pastelli. Quia enim ordinando episcopo pontifex manum imponit, euangelicam vero lectionem minister legit, confirmationis autem eius epistolam notarius scribit, sicut pontificem non decet manum quam imponit vendere, ita minister vel nota-

Grat. 16. q.
6. c. 1. Poly.
lib. 4. tit. 8.

Philipp. 2.

Idem Greg.
in Syn. Ro.
c. 5. luo l. 3.
tit. 2. c. 7.
& p. 5. cap.
109. Ansel.
lib. 6. c. 83.
Grat. 1. q.
7. c. 58.

rius non debet in ordinatione eius vocem suam vel calumnum venumdare. Pro ordinatione vero, vel pallio, seu cartis atque pastello, eundem qui ordinandus, vel ordinatus est, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus si quis hinc aliquid commodi appellatione exigere vel deferre forte præsumpserit, in districto Dei omnipotentis examine reatu subiacebit. Is autem qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus, neque petitus post acceptas cartas & pallium aliquid cuiuslibet ex clero gratiæ tantummodo causa dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus; quia eius oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ ex accipientis ambitu non processit. Multos de ecclesiastica, seu sæculari familia, nouimus ad omnipotentis Dei seruitium festinare, vt ab humana seruitute liberi in diuino seruitio valeant familiarius in monasteriis conuersari: quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici iuris dominium occasionem præbemus: si vero festinantes ab omnipotentis Dei seruitio incaute retinemus, illi inuenimur negare quædam qui dedit omnia. Vnde necesse est, vt quisquis ex iuris ecclesiastici vel sæcularis militiæ seruitute ad Dei seruitium conuerti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus: & si mores eius atque conuersatio bono desiderio eius testimonium ferunt, absque retractatione seruire in monasterio omnipotenti Domino permittatur, vt ab humano seruitio liber recedat, qui in diuino obsequio districtiorem appetit seruitutem.

Ibidem dist.
54. cap.
Multos.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Gregorius Dei gratia episcopus his decretis subscripsit.
 Marinianus episcopus ciuitatis Rauennæ subscripsit.
 Paulus episcopus ciuitatis Nepesinensis.
 Ioannes episcopus ciuitatis Surrentinæ.
 Gratianus ciuitatis Numentanæ.
 Ioannes episcopus ciuitatis Falerinæ.
 Agnellus episcopus ciuitatis Tarracinensis.
 Romanus episcopus ciuitatis * Blettanæ.
 Dominicus episcopus ciuitatis Centumcellensis.
 Pelagius episcopus ciuitatis Anagninæ.
 Felix episcopus ciuitatis Portuensis.
 Ioannes episcopus ciuitatis Veliternæ.
 Candidus episcopus ciuitatis Fulginienensis.

Dist. 96. c. 1.

* fort. Blet-
tanæ.

EPISTOLARVM LIBER IV. 445

Luminosus episcopus ciuitatis Ferentinæ.
 Baldinus episcopus ciuitatis Rosellanæ.
 Secundinus episcopus ciuitatis Tauromeniæ.
 Martianus episcopus ciuitatis Ferenfis.
 Homobonus episcopus ciuitatis Albanensis.
 Dominicus episcopus ciuitatis Vtriculanæ.
 Constantius episcopus ciuitatis Narniensis.
 Fortunatus episcopus ciuitatis Neapolitanæ.
 Anastasius episcopus ciuitatis Tiburtinæ.
 Proculus episcopus ciuitatis Prænestinæ.

SVBSCRIPTIONES PRESBYTERORVM.

Laurentius presbyter tituli sancti Siluestri subscripsit.
 Ioannes presbyter sancti Vitalis.
 Speciosus presbyter sancti Clementis.
 Deusdedit presbyter sancti Ioannis & Pauli.
 Andromachus presbyter tituli Apostolorum.
 Cræseus presbyter sancti Laurentii.
 Rusticus presbyter sanctæ Sufannæ,
 Vibilus presbyter sancti Marcelli.
 Petrus presbyter sancti Iulii & Callisti.
 Spectatus presbyter sancti Vitalis.
 Stephanus presbyter sancti Marci.
 Felix presbyter sancti Sixti.
 Petrus presbyter sanctæ Balbinæ.
 Iustus presbyter sanctorum Nerei & Achillæi.
 Speciosus presbyter sancti Damasi.
 Maurus presbyter sanctæ Priscæ.
 Placitus presbyter sanctæ Balbinæ.
 Victor sanctæ Cæcilie.
 Ioannes sancti Chrysogoni.
 Auentius sanctæ Praxedis.
 Andreas sancti Marci.
 Ioannes sanctorum Ioannis & Pauli.
 Agapitus Apostolorum.
 Felix sanctæ Sabinæ.
 Bonus sancti Eusebii.
 Bassus sancti Prudentis.
 Ioannes sancti Siluestri.
 Albinus sanctorum Marcellini & Petri.
 Antonius sanctæ Balbinæ.
 Candidus sancti Clementis.
 Romanus sancti Marcelli.
 Leo sancti Damasi.
 Auentius sancti Quiriaci.
 Fortunatus sanctorum quatuor coronatorum.

Kkk iij

De ordinatione Mariniani presbyteri ad episcopatum,
quem suscepit inuitus.

Gregorius Andreæ scholastico.

EXCELLENTISSIMI viri domni Patricii voluntatem in persona Donati archidiaconi implere volumus: sed quia valde periculosum est animæ temere cuiquam manum imponere, curæ nobis fuit vitam actusque eius subtili inuestigatione discutere. Et quoniam multa inuenta sunt, sicut eidem domno Patricio scripsimus, quæ eum pro culpa ab episcopatu remouent, Dei iudicium metuentes, in ordinando eo non præsumpsimus consentire. Sed nec Ioannem presbyterum psalmorum nescium præsumpsimus ordinare, quia hæc eum res minus sui profecto habere studium demonstrabat. His igitur remotis, cum ad eligendum de suis a nobis partibus vrgerentur, & nullum se habere ad hoc officium faterentur idoneum, maiorque nos vna cum eis teneret afflictio, tandem venerabilem virum fratrem presbyterumque Marinianum, quem diu mecum didicere in monasterio conuersatum, communi concordantique voce atque consensu sapius petiuerunt. Cuique refugienti, diuersis modis vix aliquando potuit suaderi, vt eorum præberet petitioni consensum. Et quia bene nobis eius vita est cognita, atque in lucrandis animabus illum nouimus sollicitum, nullam in ordinatione ipsius moram attulimus. Gloria itaque vestra eum, sicut decet, suscipiat, nouitæque eius consolationis auxilium porrigat: nam omnibus, sicut nostis, cuiuslibet officii valde onerosa est nouitas. Ego autem magnam confidentiam habeo, quia omnipotens Deus, qui eum dignatus est suo gregi præponere, & ad interiora illum curanda exacuet, & ad exteriora gerenda gratiæ suæ pietate confortabit. Sed quia post longa quietis otia, eius, vt prædiximus, nouitas procul dubio perturbatur; peto, vt cum venerit tempestatum sæcularium procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inueniat, & de vestra bono cari-

tatis hilarefcatur. Quantum vero vobis cum illo conuenire valeat, citius cognoscetis, quia ad episcopatum venit inuitus.

EPISTOLA XLVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEANDRVM EPISCOPVM HISPALENSEM.

Libros in expositionem beati Iob, & librum regulæ pastoralis transmittit.

Gregorius Leandro episcopo Hispalensi.

QVANTO ardore videre te sitiam, quia valde me diligis, in tui tabulis cordis legis. Sed quia longo terrarum spatio disiunctum te videre nequeo, vnum, quod mihi de te dictauit caritas, feci, vt librum regulæ pastoralis, quem in episcopatus mei exordio scripsi, & libros quos in expositionem beati Iob iamdudum me fecisse cognouisti, sanctitati tuæ cum communi filio Probino presbytero veniente transmitterem. Et tuæ quidem caritati in eo opere tertiæ & quartæ partis codices non transmissi, quia eos solummodo inuenio, quos ex eiusdem partibus codicis, quos iam monasteriis dedi, excerpti. Hos itaque sanctitas tua studiose percurrat, & peccata mea studiosius defleat, ne mihi culpæ grauioris sit, quod quasi scire videor quod agere prætermitto. In hac vero ecclesia quantis causarum tumultibus premor, ipsa caritati tuæ epistolæ meæ breuitas innotescit, quando ei parum loquor, quem magis omnibus diligo.

EPISTOLA XLVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD NOBILES SYRACVSANOS.

De episcopo eis eligendo, qui antecessoris probitatem imitari possit.

Gregorius nobilibus Syracusanis.

LAUDIS vestræ testimonium, quam direxistis epistola, Lectionis vos onera sapienter declinasse significat. Et quoniam nostro hoc arbitrio commisistis, ac multa bona

de venerandæ memoriæ quondam Maximiano episcopo referentes talem vobis ordinari deposcitis, vos quidem sicut decet fideles filios facitis, quia hæc de digno sollicitoque patre testamini, & obtreçantibus aliis bona ipsius etiam post obitum non tacetis. Vnde oramus omnipotentem Dominum, vt & vobis pro sinceritatis vestræ voluntate retribuat, & obloquentibus clementer ignoscat. Hoc tamen sciat magnitudo vestra, quia ciuitati illi quem dare possimus, Maximiano reuerendissimo similem non habemus. Sed quia a clero & plebe ecclesiæ Syracusanæ Agatho, ab aliquibus autem alter eligitur; hunc qui a clero & plebe electus est ad nos interim venire necesse est, vt vtrisque cominus constitutis, ille qui Deo placuerit, & vtilior visus fuerit, ordinetur. Nam desiderii nostri est, talem illicum Christi gratia ordinare pontificem, qui bonorum supradicti episcopi, cuius vos actionibus testimonium perhibetis, in omnibus debeat Deo adiutore imitator existere.

EPISTOLA XLVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM ABBATEM DE REGIO.

De correctione monasterii sancti Andreæ.

Gregorius Ioanni abbati de Regio.

EA quæ ad correctionem religiosarum pertinent personarum nos præterire nec decet nec conuenit. Peruenit itaque ad nos in monasterio sancti Andreæ, quod iuxta Vulcanum est positum, multa perpetrari facinora. Atque ideo auctoritatis nostræ præceptione suffultum, ad id te monasterium proficisci necesse est, & omnia quæ dicuntur subtili inuestigatione discutere. Et si ita, quod absit, inueneris, sic in illos regulariter vindicabis, vt digna eos coercitio a prauis & illicitis de cetero doceat actibus abstinere.

AD PETRVM ET PRVDENTIVM ISTRIÆ EPISCOPOS.

Scribit de fide eis satisfacturum se, promittitque Romam
venientibus nullam molestiam illaturum.

Gregorius Petro & Prudentio episcopis de Istria.

DEVS qui lætatur in vnitatem fidelium, & reuelat quæren-
tibus veritatem, cordibus vestris, dilectissimi fratres, ^{Ioan. diac. lib. 4. cap. 27.} aperiatur, quanto vos desiderio in gremio cupiam sanctæ vni-
uersalis ecclesiæ contineri, & in eius manere vnitatem con-
cordes. Quod fore non dubito, si abiecto contentionis sti-
mulo, satisfieri vobis veraciter de his de quibus est dubie-
tas intendatis. Remeantis autem Castorii notarii mei rela-
tione edoctus sum, fraternitatem vestram ad me habere desi-
derium veniendi, si promissum fuerit quia nullam mole-
stiam sustinebit. Hoc ego cognoscens & opto, & succensus
ardore caritatis inuito, ut ad me veniendi debeatis labo-
rem assumere, quatenus pariter conferentes, quæ vera, &
Redemptori nostro sunt placita, & cõmuniter loquamur,
& modis omnibus teneamus. Ego vero diuinæ protectionis
gratia suffragante, satisfacere vobis de quibus dubitatis pa-
ratus sum, & confido de omnipotentis Dei misericordia,
quod ita vobis satisfactio mea interius inhærebit, ut nihil ca-
ritatis vestræ de cetero possit ambiguum remanere. Nam il-
la quæ sanctissimæ quatuor Synodi sapuerunt atque definie-
runt, sicuti prædecessor noster sanctissimus Leo papa, ita ea
& nos sapimus, sequimur, ac tenemus, nec ab earum fide
aliquo modo dissentimus. Sed quia plus persona præsens
quam epistola satisfacit, hortor, dilectissimi fratres, ut ad
me venire, sicut præfatus sum, debeatis, dummodo ratione
percepta a concordia sanctæ vniuersalis ecclesiæ dissensio
vos nulla dissociet. Hoc tamen certa sit vestra caritas, quia
vos & cum affectu quo decet suscipiam, & cum gratia re-
laxabo. Nec aliquam vos, vel quoscumque alios qui pro
hac ad me causa venire voluerint, afflictionem vel mo-
lestiam sustinere promitto. Sed seu ad consentiendum
mihi cor vestrum misericordia diuina compunxerit, siue,
quod absit, in ea vos durare dissensione contigerit, ad pro-
pria vos remeare quando volueritis, iuxta promissionem

Concil. Tom. 13.

LII

meam sine læsione vel molestia relaxare curabimus.

Menſe Auguſto, indiſtione decimatertia.

EPISTOLA L.

GREGORII PAPÆ I.

AD VIRGILIVM EPISCOPVM ARELATENSEM.

Vices illi ſuas in regno Childeberti concedit. Monet vt ſimoniacam labem prohibeat, & ne ex laicis repente fiant epiſcopi. De pallii vſu, & quatenus vices apoſtolicas obire debeat.

Gregorius Virgilio epiſcopo Arelatenſi.

QUAM bona eſt caritas, quæ abſentia per imaginem præſentia ſibi metiſis exhibet per amorem, diuiſa vnit, confuſa ordinat, inæqualia ſociat, imperfecta conſumat. Quam recte prædicator egregius vinculuſ perfectionis vocat: quia virtutes quidem cetera perfectionem generant, ſed tamen eas caritas etiam ligat, vt ab amantiſ mente diſſolui iam nequeant. Hac itaque virtute, frater cariſſime, plenum te eſſe reperio, ſicut mihi de te, & hi qui ex Gallicanis partibus veniunt, & epiſtolæ tuæ ad me directæ verba teſtantur. Quod vero in eis, iuxta antiquum morem, vſum pallii ac vices ſedis apoſtolicæ poſtulati, abſit ne aut tranſitoria potestatis culmen, aut exterioris cultus ornamentum, in vicibus noſtris ac pallio quæſiſſe te ſuſpicer. Sed quia cunctis liquet, vnde in Galliarum regionibus fides ſancta prodierit, cum priſcam conſuetudinem ſedis apoſtolicæ fraternitas veſtra repetit, quid aliud quam bona ſoboles ad ſinum matris eccleſiæ recurrit? Libentiergo animo poſtulata concedimus, ne aut vobis quidquam de debito honore ſubtrahere, aut præcellentiſſimi filii noſtri Childeberti regis petitionem contempſiſſe videamur. Sed iam nunc ſtudio maiori res indiget, vt cum honor creſcit, etiam ſolicitudo proficiat, & erga ceterorum cuſtodiam vigilantia excreſcat, vitæ quoque merita ſubiectis in exemplum veniant, & nunquam ſua per ſuſcepti honoris gratiam, ſed lucra cæleſtis patriæ veſtra fraternitas exquirat. Noſtis enim quid beatus Apoſtolus gemens dicat: *Omnes enim quæ ſua ſunt quærunt, non quæ ſunt Chriſti Ieſu.* Quibusdam namque narrantiſ agnoui, quod in Galliarum vel Germaniæ partibus nullus ad ſa-

Philip. 2.

*Grat. 1. q.
1. c. Qui-
busdam.*

crum ordinem sine commodi datione perueniat. Quod si ita est, flens dico, gemens denuntio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit: scimus quippe ex euangelio quid Redemptor noster per semetipsum fecerit, quia ingressus templum cathedras vendentium columbas euertit. Columbas enim vendere, est de Spiritu sancto, quem Deus omnipotens consubstantialem sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, vt prædixi, malo iam innuitur quid sequatur; quia qui in templo Dei columbas vendere præsumpserunt, eorum Deo iudice cathedræ ceciderunt. Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque qui precio ad sacrum ordinem perducitur, iam in ipsa prouectus sui radice vitiat, paratior est aliis venundare quod emit. Et ubi est, quod scriptum est: *Gratis accepistis, gratis date?* Et cum prima simoniaca hæresis sit contra ecclesiam exorta, cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum, quem quis precio ordinat, prouehendo agit vt hæreticus fiat? Alia quoque nobis res est valde detestabilis nuntiata, quod quidam ex laico habitu, per appetitum gloriæ temporalis, defunctis episcopis tonsurantur, & fiunt subito sacerdotes. Qua in re iam notum est qualis ad sacerdotium venit, qui repente de laico habitu ad sacrum transit ducatum, & qui miles nunquam extitit, dux religiosorum fieri non pertimescit. Quam iste prædicationem habiturus est, qui fortasse nunquam audiuit alienam? aut quando aliena mala corrigat, qui necdum sua fleuit? Et cum ad sacros ordines Paulus apostolus neophytum venire prohibeat, sciendum nobis est, quia sicut neophytus tunc vocabatur, qui adhuc nouiter erat eruditione plantatus in fide; ita nunc inter neophytos deputamus, qui adhuc nouus est in sancta conuersatione. Scimus autem, quod ædificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi nouitatis suæ humore siccentur; ne si ante pondera quam solidantur accipiant, cunctam simul fabricam ad terram depellant. Et cum ad ædificium arbusta succidimus, vt prius viriditatis humor exsiccare debeat expectamus; ne si eis adhuc recentibus fabricæ pondus imponitur, ex ipsa nouitate curuentur, & contra fracta citius corruant, quæ immature

Matth. 21.

Matth. 10.

1. Tim. 3.
 Grat. dist.
 48. cap.
 sicut. luo
 part. 5. cap.
 131. & 113.

Grat. dist.
100. cap. 6.
Anselm. lib.
6. cap. 98.

in altum leuata videbantur. Cur ergo hoc non subtiliter in hominibus custoditur, quod in lignis quoque ac lapidibus tanta consideratione perpenditur? Qua de re necesse est, ut vestra fraternitas præcellentissimum filium nostrum Childebertum regem admonere studeat, ut huius peccati maculam a regno suo funditus repellat, quatenus omnipotens Deus tanto illi apud se maiora retribuat, quanto eum conspicit, & amare quod ipse diligit, & vitare quod odit. Itaque fraternitati vestræ vices nostras in ecclesiis quæ sub regno sunt præcellentissimi filii nostri Childeberti, iuxta antiquum morem, Deo auctore committimus: singulis si quidem metropolitibus, secundum priscam consuetudinem, proprio honore seruato, pallium quoque transmisiimus, quo fraternitas tua intra ecclesiam ad sola Missarum solennia vtatur. Sicubi autem longius episcoporum quisquam pergere forte voluerit, sine tuæ sanctitatis auctoritate ei ad loca alia transire non liceat. Si qua vero inquisitio de fide, vel fortasse aliarum rerum inter episcopos causa emerferit, quæ discerni difficiliter possit, collectis duodecim episcopis ventiletur, atque decidatur. Si autem decidi nequiverit, discussa veritate ad nostrum iudicium referatur. Omnipotens autem Deus sua vos protectione custodiat, honoremque perceptum vos in moribus seruare concedat. Data die VI. Iunii, indictione XIII.

NOTA IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV.

* *Virgilio episcopo Arelatensi.*] Hanc epistolam, & quinquagesimam secundam sequentem, paucis demptis vsurpauit Ioannes VIII. cum suas item in Gallia vices Rostagno episcopo Arelatensi committeret, ut infra ad annum Christi 876. videre est.

EPISTOLA LI.
GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM CORINTHIORVM.

De Anastasio episcopo deposito, & diacono eius,
& de aliis plurimis.

Gregorius Joanni episcopo Corinthiorum.

ÆQUITATEM atque sollicitudinem Secundini fratris & coepiscopi nostri, quæ olim bene nobis est cognita,

etiam series indicata scriptorum vestrorum monstrauit. In quare valde placuit, latosque nos reddidit, quia in causa Anastasii quondam episcopi, quam ei examinandam iniunximus, vigilantiam suam & diligenter exercuit, & cognita crimina, vt iustitia poscebat, & oportuit, vindicauit. Sed in his omnibus gratias omnipotenti Deo referimus, qui desistentibus quibusdā accusatoribus, cognitioni eius veritatem, ne tantorum causa facinorum latere potuisset, ostendit. Quoniam vero in eadem sententia, in qua superscriptum Anastasium iuste damnatum constat atque depositum, sic quasdam superscriptus frater & coepiscopus noster vltus personas est, vt nostro arbitrio reseruaret; idcirco quid de eis tenendum seruandumque sit presenti epistola signare perspeximus. Paulum itaque diaconum latorem presentium, quamuis culpa sua vehementer confundat atque redarguat, quod deceptus promissione ab accusatione nuper depositi quondam episcopi sui destiterit, & cupiditatis studio filere contra animam suam potius quam prodere vera consenserit; tamen quia plus esse conuenit nos misericordes quam districtos, hanc ei culpam ignoscimus, atque eum in ordine locoque suo recipiendum esse censemus. Nam ei a tempore prolatae sententiae afflictionem, quam pertulit, credimus ad vindictam huius posse culpae sufficere. Euphemium vero atque Thomam, qui pro deferenda accusatione episcopi sui sacros ordines acceperunt, eisdem sacris priuatos ordinibus esse censemus, atque ita sicuti sunt depositi volumus permanere, nec vnquam eos sub qualibet excusationis specie sacros in ordines reuocari decernimus. Nam nimis indignum, & contra ecclesiasticae regulam disciplinae est, vt honore, quem non ex meritis sed pro sceleris praemio perceperunt, fungantur. Quia tamen plus misericordiae quam districtae nos conuenit operam dare iustitiae, eosdem Euphemium atque Thomam in ordine locoque tantummodo, vnde ad ordines sacros promoti fuerant, volumus reuocari, & cunctis diebus vitae suae eorundem locorum continentiam, sicut consueuerant, ante percipiant. Clematium vero lectorem similiter benignitatis intuitu in ordinem locumque suum reuocandum esse constituo. Quibus etiam omnibus, id est, Paulo diacono, Euphemio,

Thomæ, atque Clematio commoda sua secundum locum & ordinem, in quo quisque eorum est, sicut solitus erat accipere, a præfenti tertiadecima indictione vestra fraternitas sine aliqua studeat imminutione præbere. Quia igitur superscriptus Paulus diaconus multa se pro utilitate ecclesiæ vestræ memorat expendisse, & ut ea possit recipere, fraternitatis vestræ solatio desiderat adiuuari; hortamur, ut si ita est, omni ei possibilitate ad recipienda quæ dedit debeatis concurrere, atque vestris eum auxiliis adiuuare; quia nulla ratio patitur ut in his quæ pro utilitate generalitatis impendit aliquod sustineat iniuste dispendium. Præterea tres libras auri, quas imminente superscripto fratre & coepiscopo nostro Secundino eundem Paulum diaconum pro utilitate vestræ dedisse constat ecclesiæ, fraternitas vestra eas cessante dilatione restituat; ne, quod absit, non rationabiliter, sed sola eum grauare voluntate tantummodo videatur.

EPISTOLA LII.

G R E G O R I I P A P Æ I.

AD EPISCOPOS GALLIARVM.

Vt Virgilio Arelatensi, cui vices suas commisit, obediant, ab eoque vocati ad Synodum veniant, nec ad longinqua loca sine illius auctoritate pergant.

Gregorius vniuersis episcopis Galliarum qui sub regno Childeberti sunt.

Ad hoc dispensationis diuinæ prouisio gradus diuerfos, & ordines constituit esse distinctos, ut dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, * vera concordia fieret ex diuersitate contextio, & recte officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiarum ordo seruaret. Quia vero quæque creatura in vna eademque qualitate gubernari vel viuere non potest, cælestium militiarum exemplar nos instruit; quia dum sunt angeli, & sunt archangeli, liquet quod non sunt æquales, sed in potestate & ordine, sicut nostis, differt alter ab altero. Si

ergo inter hos qui sine peccato sunt ista constat esse distinctionem; quis hominum abnuat huic se libenter dispositioni submittere, cui nouit etiam angelos obedire? Hinc etenim pax & caritas mutua se vice complectuntur, & manet firma concordia in alterna & Deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur vnumquodque tunc salubriter completur officium, cum fuerit vnus ad quem possit recurri prapositus; idcirco opportunum esse perspeximus, in ecclesiis quæ sub regno præcellentissimi filii nostri Childberti regis sunt, secundum antiquam consuetudinem, fratri nostro Virgilio Arelatenſis ciuitatis episcopo vices nostras attribuire; quatenus & catholicæ fidei integritas, id est, sanctarum quatuor Synodorum Deo protegente solita deuotione seruetur, & si inter fratres confacerdotesque nostros aliqua euenerit forte contentio, auctoritatis suæ vigore, vicibus nempe sedis apostolicæ functus, discreta moderatione compescat. Cui etiam iniunximus, vt si quarundam causarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum præsentia opus sit, congregatis sibi in numero competenti fratribus & coepiscopis nostris, salubriter hoc seruata æquitate discutiat, & canonica integritate definiat. Si quam vero contentionem, quod longe faciat diuina potentia, de fidei causa euenire contigerit, aut negotium emerſerit, cuius vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine iudicio sedis apostolicæ indigeat, examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem; quatenus a nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari. Et quoniam necesse est vt ad eum, cui nostras vices iniunximus, quoties oportere perspexerit, pro facienda collatione aptis debeant episcopi temporibus conuenire; hortamur vt nullus mandatis eius inobediens esse præsumat, nec comuni congregationi interesse postponat, nisi aut corporis infirmitas quempiam fortasse vetuerit, aut cuiusdam eum causæ iusta excusatio minime venire permiserit. Hi tamen, qui prohibente aliqua necessitate nequeunt in Synodum conuenire, loco suo presbyterum aut diaconum dirigant; quatenus quæ a nostro vicario, Deo auxiliante, fuerint definita, ad eum qui absens est, per ipsum quem miserit fida relatione perueniant, vt inconcussa firmitate

feruentur, & nullius ea quæ constituerit audeat occasionis excusatio violare. Hoc etiam vos pariter præuidimus admonendos, ut nullus vestrum ad longinquiora loca sine præfati fratris & coepiscopi nostri Virgilii auctoritate tentet aliquo modo proficisci; scientes quia & prædecessorum nostrorum, qui vices suas eius prædecessoribus commiserunt, sic procul dubio mandata definiunt. Hortamur præterea, ut de officio suo sit quisque vestrum sollicitus, ut qui promissam cupit mercedem passionis accipere, commissum sibi gregem solitudine & oratione custodiat; ne lupus insidians oues creditas inuadendo dilaniet, & sit in retributione poena pro munere. Optamus igitur, fratres carissimi, & totis omnipotentem Dominum precibus exoramus, ut dilectionem vestram in amoris sui constantia faciat magis magisque feruescere, atque in pace ecclesiæ manere, & in vna vos concedat magnopere retineri concordia. Nuntiatum vero nobis est, quod per simoniacam hæresim ad sacros quidam ordines adducantur, & hoc superscripto fratri & coepiscopo nostro Virgilio per omnia prohibendum mandauimus. Quod ut vestra fraternitas recognoscat, & studiose custodiat, & ipsa coram vobis est epistola relegenda. Data die xi. mensis Augusti, indictione xiii.

EPISTOLA LIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CHILDEBERTVM REGEM FRANCORVM.

Virgilio se vices suas, & pallium regis petitu concessisse:
hortatur vicissim ut illi faueat in prohibenda
simonia, & ne ex laicis repente
fiant episcopi.

Gregorius Childeberto regi Francorum.

LÆTOS nos excellentiæ vestræ vehementer fecit epistola, quæ pia vos affectione de honore & reuerentia sacerdotali testatur esse sollicitos. Hinc etenim cunctis ostenditis fideles Dei vos esse cultores, dum sacerdotes ipsius grata ac debita veneratione diligitis, & Christiana deuotione quidquid ad eorum augmentum pertinet agere festinatis. Vnde & gratanter ea quæ scripsistis accepimus,

pimus, & quæ voluistis animo libenti concessimus. Atque ideo fratri nostro Virgilio Arelatensis ciuitatis episcopovices nostras iuxta antiquum morem & excellentiæ vestræ desiderium, Deo fauente, commisimus: cui etiam & pallii vsum, sicut prisca habuit consuetudo, concessimus. Sed quia aliqua ad nos perlata sunt quæ & omnipotentem Deum nimis offendunt, & quamplurimum sacerdotii honorem reuerentiamque confundunt, quæsumus vt potestatis vestræ adnitente censura modis omnibus emendentur; ne dum laudandæ deuotioni vestræ res temerariæ ac peruersæ repugnant, aliorum, quod absit, culpa aut regnum vestrum grauetur, aut anima. Peruenit autem ad nos obeuntibus episcopis quosdam ex laicis tonsurari, atque ad episcopatum præcipiti saltu conscendere, & qui discipulus non fuit inconsiderata ambitione magister efficitur; & quoniam quod possit docere non didicit, sacerdotium tantummodo gerit in nomine, nam laicus in sermone pristino perseverat & opere. Quomodo ergo pro aliorum peccatis intercessurus est qui sua primitus non defleuit? Talis enim pastor non munit gregem, sed decipit; quia dum contradicente verecundia non potest aliis quod ipse non facit suadere, quid est aliud nisi vt plebs dominica prædonibus populanda remaneat, & inde sumat interitum, vnde salutiferæ protectionis magnum debuit habere subsidium? Quod quam prauum sit quamve peruersum, ex sua quoque ordinatione excellentiæ vestræ celsitudo perpendat. Certum namque est non vos ante exercitui ducem præponere, nisi vobis labor eius fidesque probata constiterit, nisi eum antea actæ vitæ virtus & sollicitudo aptum esse monstauerit. Si vero non aliis nisi huiusmodi viris committitur gubernandus exercitus, qualis dux esse debeat animarum, ex istius rei consideratione, seu comparatione bene colligitur. Sed verecundum nobis est, & dicere pudet, quia ducatum sibi sacerdotes arripiunt, qui exordium religiosæ militiæ non viderunt. Simul autem & illud valde execrandū nobis est nuntiatum, quod sacri ordines per simoniacam hæresim, id est, accepto præmio conferuntur. Et quia pestiferum nimis est, & sanctæ ecclesiæ vniuersali contrarium, in sacrum quempiā ordinem non meritis, sed precio collocari, hortamur, vt

tam detestabile facinus de regno suo excellentia vestra prohiberi præcipiat. Nam ipse se ad hoc officium ostendit prorsus indignum, qui donum Dei pecunia mercari non metuit, & commodis præsumit appetere, quod habere per gratiam non meretur. Hæc igitur, præcellentissime fili, idcirco admoneo, quia animam vestram saluari desidero. Quæ etiam dudum scribere volui, si voluntatem meam innumeræ occupationes minime præpedissent. At postquam se congruum rescribendi tempus ingessit, quod facere me oportuit non omisi. Salutantes itaque excellentiam vestram paternæ caritatis affectu, petimus ut cuncta quæ superscripto fratri & coepiscopo nostro fieri seruarique mandauimus, fauoris vestri præsidio compleantur, ne cuiusquam ea aliquo modo elatione aut superbia conuelli permittatis, sed sicut per prædecessores eius singulos sub gloriosi patris vestri regno seruata sunt, ita quoque auxilio vestro sollicita omnino deuotione seruentur. Oportet ergo, ut hoc nobis vicarie rependatur, & sicut nos vestram implere non distulimus voluntatem, ita & vos propter Deum, & beatum Petrum apostolorum principem, nostra faciatis in omnibus seruari statuta; quatenus excellentiæ vestræ laudabilis & Deo placita se circumquaque tendat opinio. Data die XII. mensis Augusti, indictione XIII.

EPISTOLA LIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNÆ.

De vsu pallii ei concesso.

*Gregorius Mariniano episcopo Rauennæ.*Ioan. diac.
lib. 4. c. 5.

APOSTOLICÆ sedis beneuolentia, & antiquæ consuetudinis ordine prouocati, fraternitati tuæ, quam in Rauennati ecclesia gubernationis suscepisse constat officium, pallii vsum præuidimus concedendum. Quo non aliter te vti memineris, nisi in propria tuæ ciuitatis dimissis iam filiis ecclesia procedens, a salutorio ad sacra Missarum solennia celebranda: peractis vero Missis, idem in salutorio rursum curabis deponere. Extra ecclesiam vero non amplius illo tibi, nisi quater in anno, in letaniis

quas ad decessorem tuum Ioannem expressimus, vti permittimus; hoc nihilo minus admonentes, vt sicut a nobis huiusmodi decoris vsum ad sacerdotalis officii honorem largiente Domino percepisti, ita etiam morum atque actuum probitate ad Christi gloriam susceptum adornare contendas officium. Sic etenim alterno eris inuicem decore conspicuus, si ad huiusmodi corporis habitum mentis quoque tuæ bona concordent. Omnia etiam privilegia, quæ tuæ pridem concessa esse constat ecclesiæ, nostra auctoritate firmamus, & illibata decernimus permanere.

EPISTOLA LV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM CORINTHIORVM.

Quomodo gregem Dei gubernare debeat.

Gregorius Joanni episcopo Corinthiorum.

POSTQUAM Deus noster, cui nihil occultum est, de ecclesiæ suæ gubernatione nefandam pollutionis pestem abiiciens, vos ad eius voluit regimen adducere, magna vobis præcauendum est sollicitudine, vt post vulnera, & diuersa prioris mali pastoris contagia, in fraternitate vestra grex dominicus consolationem ac salubre medicamentum inueniat. Sic ergo præcedentis contagii maculam manus vestra actionis abstergat, vt nulla execrandæ prauitatis illius vestigia, nullam sinat manere memoriam. Sit igitur erga subiectos sollicitudo laudabilis. Exhibeatur cum mansuetudine disciplina. Sit cum discretione correptio. Iram benignitas mitiget, benignitatem zelus exacuat, & ita alterum condatur ex altero, vt nec immoderata ultio plus quam oportet affligat, nec iterum frangat rectitudinem disciplinæ remissio. Instructio commissi populi fraternitatis vestræ sit actio. Videat in vobis quod diligat, cernat quod imitari festinet. Exemplo vestro viuere doceatur. A recto itinere te duce non deuiet: ad Deum vos sequendo perueniat, vt tot ab humani generis saluatore retributiones accipias, quot lucra ei operatus fueris animarum. Labora itaque, frater carissime, & ita totam mentis & cordis ad hoc efficaciam dirige, quatenus digne in

Concil. Tom. 13.

Mmm ij

Luc. 19.

futuro merearis audire: *Euge serue bone, & fidelis, intra in gaudium domini tui.* Pallium vero, sicut per epistolam vestram, quam per Andream fratrem & coepiscopum nostrum suscepimus, postulastis, direximus, quo ita vos uti necesse est, sicut prædecessores vestri vfi, concedentibus nostris prædecessoribus, approbantur. Præterea peruenit ad nos, quod in illis partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perueniat. Quod si ita est, flens dico, gemens denuntio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe

Matth. 21.

ex euangelio quid Redemptor noster per semetipsum fecerit; quia ingressus templum, cathedras vendentium columbas euertit. Columbas enim vendere, est de sancto Spiritu, quem Deus omnipotens consubstantiali sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut prædixi, malo iam innuitur quid sequatur: quia qui in templo Dei columbas vendere præsumperunt, eorum Deo iudice cathedra ceciderunt. Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque qui ad sacrum ordinem perducitur, iam in ipsa prouectus sui radice vitiatus, paratior est aliis venundare quod emit. Et ubi est quod scri-

Matth. 10.

ptum est: *Gratis accepistis, gratis date?* Et cum primo contra sanctam ecclesiam simoniaca hæresis sit exorta; cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum quem quis cum precio ordinat, prouehendo agit ut hæreticus fiat? Quia ergo hanc nefandissimam prauitatem sancta vniuersalis omnino damnat ecclesia; hortamur fraternitatem vestram, ut tam detestabile & tam immane peccatum de locis omnibus, quæ sub se sunt, sollicitudinis suæ modis omnibus compescat instantia. Nam si quid tale aliquid deinceps fieri senserimus, iam non verbis, sed canonica hoc ultione corrigemus; & de vobis, quod non oportet, aliud incipiemus habere iudicium. Nouit autem fraternitas vestra, quia prius pallium nisi dato commodo non dabatur. Quod quoniam incongruum erat, factò Concilio ante corpus beati Petri apostolorum principis, tam de hoc, quam de ordinationibus aliquid accipere sub districta interdictione vetuimus. Oportet ergo ut neque per commodum, neque per gratiam, aut quorumdam

supplicationem aliquos ad sacros ordines consentiatis vel permittatis adduci. Nam & peccatum, sicut diximus, graue est, & sine correptione hoc non patimur remanere. Supra scriptum vero Andream fratrem & coepiscopum nostrum ob hoc tarde suscepimus, quia renuntiante fratre & coepiscopo nostro Secundino didicimus, epistolas vestras sibi eum in Ioannis Larissæi episcopi excusatione finxisse. Et nisi bona vestra nobis quæ audiuius suasissent, nulla illum habuimus ratione suscipere. Data die xv. mensis Augusti, indictione xiii.

EPISTOLA LVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS GRÆCIÆ.

Vt nullus per præmium ordinetur. Pariterque exponit, quod Dominus cathedras columbas vendentium euertit.

Gregorius vniuersis episcopis per Helladiam prouinciam constitutis.

GRATIAS omnipotenti Deo vobiscum, fratres carissimi, mi, refero, qui latens vulnus, quod antiquus hostis intulerat, ad omnium fecit peruenire notitiam, & de ecclesiæ suæ corpore salutifera illud incisione compescuit. Ex qua re & gaudendum nobis est, & dolendum. Gaudendum quippe de correctione facinoris, dolendum vero de casu fratris. Sed quoniam plerumque alterius casus alterius solet esse cautela; quo quisque cadere timet, attendat, aditum hosti non præbeat, non putet latere quod agitur; nam Veritas clamat: *Nihil opertum quod non reueletur, & oc-* *Matth. 10.* *cultum quod non sciatur.* Hæc enim vox actionis nostræ iam præco est, & ipso teste modis omnibus adducitur ad publicum quod agitur in secreto. Aut quis actus suos ante illum nitatur abscondere, qui eorum & testis & iudex est? Quia vero nonnunquam dum aliud attenditur, aliud non cauetur; oportet vt contra omnes hostis insidias quisque debeat esse sollicitus, ne dum in vno vincit, superetur in altero. Nam & terrenus hostis, qui munita loca cupit inuadere, pugnandi arte sic vtitur. Latenter quidem ponit insidias, & ad vnius loci se expugnationem totus ostendit, vt dum ad defensionem loci illius vbi instat periculum

conuenitur, loca alia de quibus nulla est suspicio capian-
 tur. Et euenit, vt qui cognitus resistentis virtute repulsus
 est, latens obtineat quod certando non potuit. Sed quia in
 his omnibus diuinæ protectionis auxilio opus est, voce
 cordis singuli clamemus ad Dominum, dicentes: *Domine,*
ne longe facias auxilium tuum a me, ad defensionem meam respice.
 Manifestum namque est, quia nisi ipse auxiliatus fuerit, &
 ad se clamantes defenderit, hostis noster vinci non poterit.
 Præterea epistolam caritatis vestræ per Andream fra-
 trem & coepiscopum nostrum suscipientes, pallium Ioan-
 ni fratri nostro Corinthiorum episcopo nos transmisisse
 cognoscite: cui vos magnopere conuenit obedire, præser-
 tim dum hoc sibi & antiquæ consuetudinis ordo defen-
 dat, & bona eius, quibus ipsi testimonium perhibetis, inui-
 tent. Quibusdam namque narrantibus agnoui, quod in
 illis partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi da-
 tione perueniat. Quod si ita est, flens dico, gemensque de-
 nuntio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris
 quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex euange-
 lio quid Redemptor noster per semetipsum fecerit, quia
 ingressus in templum, cathedras vendentium columbas
 euertit. Columbas quippe vendere, est de sancto Spiritu,
 quem sibi consubstantiali Deo omnipotens per imposi-
 tionem manuum hominibus tribuit, commodum tempo-
 rale percipere. Ex quo, vt prædixi, innuitur quid sequa-
 tur: quia qui in templo Dei columbas vendere præsum-
 pserunt, eorum Deo iudice cathedræ ceciderunt. Qui vi-
 delicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam
 ipse quoque, qui ad sacrum ordinem perducitur, iam in ip-
 sa prouectus sui radice vitiatus, paratior est aliis vendere
 quod emit. Et vbi est quod scriptum est: *Gratis accepistis,*
gratis date? Et cum primo contra sanctam ecclesiam si-
 moniaca hæresis sit exorta; cur non perpenditur, cur non
 videtur, quia eum quem quis cum precio ordinat, proue-
 hendo agit vt hæreticus fiat? Ideoque hortamur, vt nullus
 vestrum denuo hoc fieri patiatur, sed neque gratia ali-
 cuius, neque supplicatione aliquos ad sacros ordines au-
 deat promouere, nisi eum quem vitæ & actionis qua-
 litas ad hoc dignum esse monstrauerit. Nam si aliter fa-
 ctum denuo senserimus, districta & canonica illud noue-

Psal. 39.

Iuo part. 5.
cap. 108.
Broc. libro
1. cap. 21.
Grat.

Matth. 21.

Matth. 10.

EPISTOLARVM LIBER IV. 463

ritis ultione compesci. Data die xv. mensis Augusti, indictione xiii.

EPISTOLA LVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD RELIGIOSOS IN ANGLIAM EVNTES.

Hortatur eos qui in Angliam proficiscuntur, ut nullis laboribus perterreantur, sed inchoata perficiant.

Gregorius episcopus servus servorum Dei servus Domini nostri Iesu Christi.

QVIA melius fuerat bona non incipere, quam ab his quæ cœpta sunt cogitatione retrorsum redire, summo studio, dilectissimi filii, oportet ut opus bonum, quod cœpistis, auxiliante Domino, compleatis. Nec labor vos ergo itineris, nec maledicorum hominum linguæ deterreant, sed omni instatia, omnique fervore, quæ inchoastis Deo auctore peragite; scientes quod laborem magnum maior æternæ retributionis gloria consequetur. Remeanti autem Augustino præposito vestro, quem & abbatem vobis constituimus, in omnibus humiliter obedite, scientes vestris animabus per omnia profuturum, quidquid a vobis fuerit in eius admonitione completum. Omnipotens Deus sua vos gratia protegat, & nostri laboris fructum in æterna me patria videre concedat, quatenus et si vobiscum laborare nequeo, simul in gaudio retributionis inueniar, quia laborare scilicet volo.

Ex Paulo
diacono libro 2. c. 94.

GREGORII MAGNI PAPÆ I.

EPISTOLARVM LIBER V.

INDICT. XIV. ANNO ORDINATIONIS EIUS VI.

EPISTOLA I.

AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNÆ.

De testamento a Ioanne episcopo condito.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

SICUT iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima desiderantium non est differenda

petitio. Presbyteri igitur ac diaconi atque clerus fraternitatis vestræ oblata nobis petitione conquesti sunt Ioannem quondam decessorem tuum, condito testamento, diuersa in ecclesiæ suæ grauamina conscripsisse. Et petiuerunt ut hæc in damnum ecclesiæ suæ, prohibente quippe lege, nulla deberent occasione persolui. Et quamuis postquam hereditas illius successioque repudiata est, ad hæc te satisfacienda ratio nulla constringat, verumtamen ex abundanti his te hortamur affatibus, ut ea quæ de ecclesia sua, vel de acquisitis in episcopatu rebus contra legum fieri statuta disposuit, fraternitas vestra nec auctoritatem præbeat, nec aliqua in his ratione consentiat. Si quid autem de propriis rebus, quas ante episcopatum habuit, quod quidem prius ecclesiæ suæ non contulit, fieri voluit, vel decreuit, firmum per omnia robur obtinere necesse est; nec quisquam ecclesiasticorum id contra rationem tenter qualibet excusatione conuellere. Quia vero dum viueret sæpius a nobis expetiit, ut ea quæ in monasterio illo contulerat, quod iuxta ecclesiam sancti Apollinaris ipse construxerat, nostra debuissimus auctoritate firmare, & nos facturos hoc esse promisimus, fraternitatem vestram necessario duximus adhortandam, ut nihil de his quæ illic contulit atque constituit aliquo modo patiatur imminui, sed omnia firma studeat stabilitate seruari. Huius igitur monasterii & collectarum illic rerum quia in testamento quod condidit fecisse noscitur mentionem, sciendum vobis est non ea nos ideo confirmasse, quoniam supremam eius sequimur voluntatem, sed quia ei hoc, sicut diximus, viuenti promisimus. Hæc itaque omnia sic solícite fraternitas vestra implere festinet, quatenus & quæ in superscripto monasterio constituit, & a nobis sunt firmata, seruentur, & illa, quæ in damnum dari vel fieri per testamentum suæ decreuit ecclesiæ, nullam, prohibente nempe lege, obtineant firmitatem.

Grat. 12. q.
3. c. Quia.

EPISTOLA II.
GREGORII PAPÆ I.

AD RAVENNATES.

De * Mariniano episcopo, quod rectæ fidei sit.

Gregorius clero & plebi ecclesiæ Rauennæ.

PERVENIT ad nos quosdam homines maligni spiritus instigatione peruasos, erga opinionem fratris & coepiscopi nostri Mariniani mentes vestras corrumpere falsâ locutione voluisse; dicentes quod idem frater noster minus quam decet sanctam Calchedonensem Synodum verneretur. De qua re omnibus vobis & ipse præsens de integritate suæ fidei satisfacit, & nos per omnia testamur eum a cunabulis in sanctæ vniuersalis ecclesiæ gremio nutritum, rectam prædicationem fidei cum vitæ suæ attestatio-
ne tenuisse. Veneratur enim sanctam Nicænam Synodum, in qua Arius; Constantinopolitanam, in qua Macedonius; Ephesinam primam, in qua Nestorius; & sanctam Calchedonensem Synodum, in qua Dioscorus atque Eutyches damnatus est. Si quis autem contra harum quatuor Synodorum fidem, & contra sanctæ memoriæ Leonis papæ tomum atque definitionem aliquid vnquam loqui præsumat, anathema sit. Proinde satisfactionem plenissimam recipientes, caritate integra, puro corde, pastorem vestrum diligite, vt apud Deum purius fusa eiusdem vobis valeat prodesse intercessio pastoris.

EPISTOLA III.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMUM PRÆSUMPTOREM SALONITANVM.

Maximus per simoniacam hæresim ordinatus,
Romam citatur.*Gregorius * Maximo præsumptori ecclesiæ Salonitanæ.*

QVOTIENS contra ecclesiasticam quid gestum dicitur disciplinam, ne nos ante Deum culpa ex dissimulatione redarguat, irrequisitum hoc relinquere non audemus. Peruenit itaque ad nos, quod per simoniacam hæresim fueris ordinatus. Sed & alia de te multa hic dicta sunt, de quibus vnum quammaxime fuit, propter quod

Concil. Tom. 13.

N n n

Iuo part. 5.
cap. 89.

necesse habuimus te summo opere per scripta nostra prohibere, ne Missarum solennia celebrare debuisses, donec quid esset verius potuissimus addiscere. Ne ergo, fili, ecclesiæ diu videantur non habere pastorem, & ne per hæc quæ dicuntur, si indiscussa remanserint, huiusmodi se vitium tendat in plurimos; hortamur vt ad nos venire omni postposita excusatione festines, quatenus seruata iustitia, hæc & cognoscere, & finire secundum canonica instituta Christo reuelante possimus. Ita autem fac, vt ad veniendum amplius iam moras non ingeras, ne ipsa te magis absentia obnoxium his quæ dicuntur assignet, & nos in te hæc res non solum propter dicta crimina, quæ purgare subterfugis, sed etiam propter inobedientiæ culpam durius, scilicet vt in contumacem, cogat ex Concilio ferre iudicium.

EPISTOLA IV.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

Præcipit modios tritici pauperibus erogare duo millia.

Gregorius Cypriano diacono.

Ioan. diac.
libro 2. cap.
55.

ZENON frater & coepiscopus noster quosdam in ciuitate sua alimoniarum necessitatem innotuit sustinere. Quibus quoniam, vt possibile est, aliquod desideramus ferre consultum; idcirco dilectionem tuam antedicto fratri & coepiscopo nostro mille modios tritici, aut si plus leuare potuerit, vsque ad duo millia, scriptis te dare presentibus deputamus. Hortamur igitur vt in his præbendis nullam moram aut excusationem adducas, quatenus dum tempus finit, & hic cum Dei adiutorio sine periculo ad propria remeare, & citius valeat necessitatem patientibus subuenire.

EPISTOLA V.

GREGORII PAPÆ I.

AD BRVNICHILDEM REGINAM FRANCORVM.

Laudat illam a recta filii educatione. Candidum
presbyterum patrimonii, quod erat in Gallia,
rectorem designatum commendat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

EXCELLENTIÆ vestræ prædicandam ac Deo placitam bonitatem, & gubernacula regni testantur, & educatio filii manifestat. Cui non solum incolumem rerum temporalium gloriam prouida sollicitudine conseruastis, verum etiam æternæ vitæ præmia prouidistis, dum mentem ipsius in radice veræ fidei materna, vt decuit, & laudabili institutione plantastis. Vnde non immerito contigit, vt cuncta gentium regna præcelleret; quippe qui earumdem gentium creatorem & pure colit, & veraciter confitetur. Sed vt laudabilius in eo fides cum operibus enitescat, adhortationis vestræ eum verba succendant, quatenus sicut sublimem illum inter homines potentia regalis ostendit, ita ante Deum magnum faciat pietas actionis. Quia vero multarum rerum experimenta nos admonent de excellentiæ vestræ Christianitate confidere; idcirco paterno salutantes affectu, quæsumus vt propter amorem beati Petri apostolorum principis, quem toto vos scimus corde diligere, dilectissimum filium nostrum Candidum presbyterum præsentium portitorem, vna cum patrimoniolo, ad cuius eum gubernationem transmisiimus, auxilii vestri patrocínio foueatis, quatenus potestatis vestræ gratia roboratus, patrimoniolum ipsum, quod pauperum constat expensis proficere, & salubriter regere, & si qua exinde ablata sunt, vestro fulrus auxilio diligenter inquirere, & Deo propitio in pristinum possit reformare statum. Ad ipsius vero patrimonioli regimen proprius ecclesiæ homo transmissus est. Excellentia ergo vestra ita se libenter in his quæ poscimus dignetur impendere, vt beatus Petrus apostolorum princeps, cui a Domino Iesu Christo ligandi ac solvendi data est potestas, & hic excellentiam vestram in so-

Concil. Tom. 13.

Nnn ij

bole gaudere concedat, & post multorum annorum curricula a malis omnibus absolutam ante conspectum æterni faciat iudicis intueri.

EPISTOLA VI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CHILDEBERTVM REGEM FRANCORVM.

Laudat in illo studium fidei catholicæ, Candidumque commendat, patrimonii rectorem, Dynamii patricii loco, designatum.

Gregorius Childeberto regi Francorum.

QVANTO ceteros homines regia dignitas antecedit, tanto ceterarum gentium regna regni vestri profecto culmen excellit. Esse autem regem, quia sunt & alii, non mirum est; sed esse catholicum, quod alii non merentur, hoc satis est. Sicut enim magnæ lampadis splendor in terræ noctis obscuritate luminis sui claritate fulgescit, ita fidei vestræ claritas inter aliarum gentium obscuram perfidiam rutilat ac coruscat. Quidquid autem reges se ceteri gloriantur habere, habetis. Sed ipsi in hac re vehementius superantur, quoniam hoc principale bonum non habent quod habetis. Vt ergo sicut fide, ita & actione vincantur, benignam se excellentia vestra suis subiectis semper exhibeat, & si qua sunt quæ eius animum offendere valeant, ea indiscussa non sinat. Tunc enim vere regi regum, id est omnipotenti Domino amplius placebit, si potestatem suam restringens, minus sibi crediderit licere quam potest. Quia igitur sinceritatem fidei & mente seruatis & opere, beati Petri apostolorum principis amor, qui in vobis est, euidenter ostendit; cuius res, Christianæ religionis intuitu, sub vestri culminis potestate bene hæcenus gubernatæ & conseruatæ sunt. Sed quoniam Dynamius patricius, qui ex nostra commendatione rebus ipsis sollicitudinem impendebat, eas modo gubernare, vt cognouimus, non potest; ne patrimoniolum ibidem constitutum faciente negligentia deperiret, idcirco præsentium portitorem dilectissimum filium nostrum Candidum presbyterum ad id gubernandum transmisiimus. Quem excellentiæ vestræ, præ-

misso paterna caritate salutationis alloquio, in omnibus commendamus; petentes, vt si aliquod illic fortasse præiudicium factum est, aut res eiusdem patrimonioli ab aliquo detinentur, potestatis vestræ iustitia corrigatur, & iuri pristino quæ ablata sunt reformatur; quatenus sicut fides vestra, ita & æquitas omnibus, quod est valde gloriosum atque laudabile, gentibus enitescat. Claues præterea sancti Petri, in quibus de vinculis catenarum eius inclusum est, excellentiæ vestræ direximus, quæ collo vestro suspensæ a malis vos omnibus tueantur.

EPISTOLA VII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EPISCOPOS EPIRI.

De ordinatione Andreæ episcopi. De vsu pallii: & quid sit in templo Dei columbas vendere.

Gregorius Theodoro & Demetrio, Philippo, Zenoni, & Alcysso episcopis Epiri.

SCRIPTORVM vestrorum insinuatio, fratres carissimi, spatefecit Andream fratrem nostrum Nicomedianæ ciuitatis episcopum Deo propitio solenniter ordinatum. Cuius consecrationem quoniam cleri & prouincialium prouenisse signatis assensu, gaudemus; atque bona, quæ de ipso testamini, vt in eo maneant, & Dei gratia cooperante augmentum accipiant, exoramus; quia bonitas præpositorum, salus est vtiq; subditorum. Oportet ergo vt ea quæ in persona ipsius placere vobis laudantes ostenditis, imitari studiosius festinetis. Nam & apud homines culpa, & apud Deum poena est, nolle quemquam bonum imitari quod placet. Testimonio itaque vestro obedientia fidem accommodet, nullus ei, in his quæ integritate seruata ecclesiæ pro communi vtilitate iniunxerit, contradicat. Deuotionem suam quisque vestrum libenter exhibeat, vt dum Deo placita inter vos sacerdotalis fuerit & non ficta concordia, nulla vos a caritatis mutæ vinculo inuidia soluere valeat, aut turbare diuersitas. Nec enim callido hosti in cordibus vestris vllus erit accessus; quoniam scit se nullatenus nec capi posse nec recipi, vbi plene sincereque locum caritas inuenerit. Estote præterea solliciti, fra-

Grat. dist.
100. cap. 11.
Anselm. lib.
6. cap. 100.

tres carissimi, & commisso gregi vigilantiam quam suscepistis, ut debetis, impendite, inimici fraudibus solitudine & oratione resistite, & obedite incontaminata fide, Deo nostro cui præestis populum resignate, ut officium vobis sacerdotale ante conspectum æterni iudicis non ad pœnam sed proficiat ad coronam. Suprascripto igitur Andreæ fratri & coepiscopo nostro pallium nos direxisse cognoscite, atque priuilegia cuncta concessisse quæ prædecessores nostri eius prædecessoribus contulerunt. Præterea peruenit ad nos, quod sacri ordines in illis partibus cum datione commodi conferantur: quod si ita est, fletus dico, gemitusque denuntio: quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex euangelio quid Redemptor noster per semetipsum fecerit; quia ingressus templum cathedras vendentium columbas euerit. Columbas enim vendere, est de Spiritu sancto, quem Deus omnipotens consubstantiali sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut prædixi, malo iam innuitur quid sequatur; quia qui in templo Dei columbas vendere præsumpserunt, eorum, Deo iudice, cathedræ ceciderunt. Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam eo ipso quod quisque ad sacrum ordinem perducitur, iam in ipsa prouectus sui radice vitiatus, paratus est aliis vendere quod emit. Et ubi est quod scriptum est: *Gratis accepistis, gratis date?* Et cum primo contra sanctam ecclesiam simoniaca hæresis orta sit; cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum quem quis cum precio ordinat, prouehendo agit ut hæreticus fiat? Pro qua re admoneo atque confessor, ut omnino debeatis esse solliciti, ut nihil sibi commodi datio, nil gratia, nil quarumlibet supplicatio personarum in sacris ordinibus vendicet; sed ille ad hoc officium perducatur, quem morum grauitas commendat & actio. Nam si, quod non credimus, fieri tale aliquid senserimus, canonica illud, ut dignum est, seueritate corrigemus. Deus autem omnipotens, qui sapientiæ suæ potestate cuncta mirabiliter ordinat, & misericorditer ordinata custodit, ipse vobis & velle tribuat & operari quod præcipit.

Grat. l. i. q. 1. cap. Quibusdam.

Marc. 11.

Matth. 19.

EPISTOLA VIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD DONVM EPISCOPVM MESSANENSEM.

De vsu pallii.

Gregorius Dono episcopo Messanensi.

APOSTOLICÆ sedis beneuolentia atque antiquæ consuetudinis ordine prouocati, fraternitati tuæ, quam in Messanensis ecclesiæ gubernatione suscepisse constat officium, pallii vsum prouidimus concedendum, illis videlicet temporibus atque ordine, quibus decessorem quoque tuum vsum esse non ambigimus: hoc nihilo minus admonentes, vt sicut a nobis huiuscemodi decoris vsum ad sacerdotalis officii honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum atque actuum probitate ad gloriam Christi nostra susceptum auctoritate adornare contendas officium. Sic etenim alterno eris inuicem decore conspicuus, si ad huiuscemodi corporis habitum mentis quoque tuæ bona omnia concordent. Omnia enim priuilegia, quæ tuæ pridem concessa esse constat ecclesiæ, nostra auctoritate firmamus, & illibata decernimus permanere.

EPISTOLA IX.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONIFACIUM EPISCOPVM REGIENSEM.

Ei Carinensem coniungit ecclesiam.

Gregorius Bonifacio episcopo Regiensi.

POSTQVAM ecclesiæ Carinensis, defuncto eius antistite, alium ordinare, nec loci deserti habitatio, nec finit imminutio personarum, maiori cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus, si consistentes ibidem pastoris fuerint moderamine destituti, per inuia fidei hostis callidi rapiantur insidiis. Hoc ergo nostro sedit cordi consilium tuæ eam sollicitudini debere committi, quod facere per præsentia scripta perspeximus. Cuius vt curam gubernationemque studiosius habere gerereque festines, tuæ eam ecclesiæ aggregari vnirique censemus, quatenus vtrarumque ecclesiarum sacerdos recte Christo adiutore pos-

sis existere, & quæque tibi de eius patrimonio, vel cleri ordinatione vigilanti ac canonica visa fuerint cura dispo-
nere, quippe ut sacerdos proprius, liberam habebis ex
præsenti nostra permissione licentiam. Quapropter, fra-
ter carissime, dominicorum reminiscens salubriter man-
datorum, ita in commissæ plebis regimine lucrandisque
animabus inuigila, ut ante tribunal æterni iudicis consti-
tutus, fructum bonæ operationis, qui ad mercedem tuam
pertineat, Redemptori nostro in quo lætari possit exhi-
beas.

EPISTOLA X.

GREGORII PAPÆ I.

AD CANDIDVM PRESBYTERVM.

Iubet ut ex redditibus patrimonii pueros Anglos emat,
& vestimenta pauperum.

*Gregorius Candido presbytero eunti ad patrimonium
Galliæ.*

Ioan. diac.
lib. 2. cap.
46.

PERGENS auxiliante Domino nostro Iesu Christo ad
patrimonium, quod est in Galliis, gubernandum, vo-
lumus ut dilectio tua ex solidis quos acceperit vestimen-
ta pauperum, vel pueros Anglos, qui sunt ab annis decem
& septem, vel decem & octo, ut in monasteriis dati Deo
proficiant, comparet; quatenus solidi Galliarum, qui in
terra nostra expendi non possunt, apud locum proprium
utiliter expendantur. Si quid vero de pecuniis reddituum,
quæ dicuntur ablata, recipere potueris, ex his quoque ve-
stimenta pauperum comparare te volumus; vel, sicut præ-
fati sumus, pueros qui in omnipotentis Dei seruitio pro-
ficiant. Sed quia pagani sunt qui illic inueniri possunt,
volo ut cum eis presbyter transmittatur, ne quid ægritu-
dinis contingat in via, ut quos morituros conspexerit de-
beat baptizare. Ita igitur tua dilectio faciat, ut hæc dili-
genter implere festinet.

EPISTOLA XI.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

De Gratiano diacono, & cura pastoralis.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

FRATERNITATEM tuam a nobis petiisse recolimus, vt Grat. dist. 71. cap. Fraternitatem. Ioan. diac. lib. 3. c. 20. Gratianum ecclesiæ Venafranæ diaconum tuæ concederemus ecclesiæ cardinandum. Et quoniam nec episcopum cui obsecundare, nec propriam habet ecclesiam, hoste scilicet prohibente, quo suum debeat ministerium exhibere, petitionem tuam non præuidimus differendam: idcirco scriptis tibi præsentibus eum necessario duximus concedendum, habituro licentiam diaconum illum nostra interueniente auctoritate ecclesiæ tuæ Deo propitio constituere cardinalem. Quia vero peruenit ad nos, clericos, aliasque ciuitatis ac parochiæ tuæ religiosas personas, ab aliis conueniri, fieri hoc de cetero prohibemus, & neque clericum tuum, & neque monachum, vel quamlibet ciuitatis aliam religiosam personam parochiæ tuæ, conueniri a quoquam, vel ad alterius volumus iudicium exhiberi. Sed si quis contra huiusmodi personas cuiuslibet negotii mouere voluerit quæstionem, fraternitatem tuam nouerit adeundam. Aut si forte, vt assolet, aliqua illis quolibet modo fuerit nata suspicio, & electorum desiderauerint fortasse iudicium, sub tua executione eligendi fas habeant cognitores, quatenus hoc modo nec tu amisisse iurisdictionem, nec actor apud suspectum litigando videatur præiudicium sustinere. Hoc etenim seruandum & Anthemio subdiacono nos præcepisse cognosce. Oportet ergo vt fraternitas tua erga monasteria ciuitatis, parochiæque suæ, omnesque subiectos, pastoralis cura diligenter inuigilet, & de vita actusque eorum sit omnino sollicita, vt sicut nos hæc tibi priuilegia seruare dignoscimur; ita & tu vigilantiam tuam in cunctis, vt decet, solerter exhibeas, quatenus in nulla re possis de neglectu reprehensibilis inueniri. Porro autem situ, quod non opinamur, dissimulandum putaueris, rectori patrimonii ecclesiæ nostræ, qui illic est, vel fuerit constitutus, noueris esse licentiam,

Concil. Tom. 13.

O o o

vt quod sponte postponis, eius facere instantia modis omnibus urgearis. Sed & illud studere te conuenit, vt hi qui contra quoslibet iurisdictioni tuæ suppositos causam habuerint, nullis apud fraternitatem tuam frustratoris debeant dilationibus laceffiri, ne ad fatigationem & damnum alterius hæc tibi seruasse priuilegia videamur.

EPISTOLA XII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MONTANAM ET THOMAM.

Libertatem dat, & eos ciues Romanos efficit.

Gregorius Montanæ & Thomæ.

Grat. 12.
q. 2. c. 68.

CVM Redemptor noster totius conditor creaturæ ad hoc propitiatus humanam voluerit carnem assumere, vt diuinitatis suæ gratia, dirupto quo tenebamur captiui vinculo seruitutis, pristinæ nos restitueret libertati; salubriter agitur, si homines quos ab initio natura creauit liberos & protulit, & ius gentium iugo substituit seruitutis, in ea natura in qua nati fuerant, manumittentis beneficio, libertati reddantur. Atque ideo pietatis intuitu, & huius rei consideratione permoti, vos Montanam atque Thomam famulos sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui Deo adiutore deseruimus, liberos ex hac die ciuesque Romanos efficimus, omneque vestrum vobis relaxamus seruitutis peculium. Et quia tu, Montana, animum ad conuersionem fateris appulisse monachicam; idcirco duas vncias, quas tibi quondam Gaudiosus presbyter per supremæ suæ voluntatis arbitrium institutionis modo noscitur reliquisse, hac die tibi donamus, atque concedimus, omnia scilicet monasterio sancti Laurentii, cui Constantia abbatissa præest, in quo conuerti Deo miserante festinas, modis omnibus profutura. Si quid vero de rebus superscripti Gaudiosi te aliquo modo celasse constiterit, id totum ecclesiæ nostræ iuri sine dubio mancipetur. Tibi autem superscripto Thomæ, quem pro libertatis tuæ cumulo etiam inter notarios volumus militare, quinque vncias, quas præfatus Gaudiosus presbyter per vltimam voluntatem hereditario tibi nomine dereliquit, simul & sponsalia, quæ matri tuæ conscripserat, similiter hac die per huius manu-

missionis paginam donamus atque concedimus, ea sane lege atque conditione subnexa, vt si sine filiis legitimis, hoc est de legitimo susceptis coniugio, te obire contigerit, omnia quæ tibi concessimus ad ius sanctæ Romanæ ecclesiæ sine diminutione aliqua reuertantur. Si autem filios de coniugio, sicut diximus, cognitos lege susceperis, eosque superstites reliqueris, earumdem te rerum dominum sine quadam statuimus conditione persistere, & testamentum de his faciendi liberam tibi tribuimus potestatem. Hæc igitur, quæ per huius manumissionis chartulam statuimus atque concessimus, nos successoresque nostros sine aliqua scitote refragatione seruare. Nam iustitiæ ac rationis ordo suadet, vt qui sua a successoribus desiderat mandata seruari, decessoris sui procul dubio voluntatem & statuta custodiat. Hanc autem manumissionis paginam Paterno notario scribendam dictauimus, & propria manu vna cum tribus presbyteris prioribus, & tribus diaconis pro plenissima firmitate subscripsimus, vobisque tradidimus. Actum in vrbe Roma.

EPISTOLA XIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM RECTOREM
SICILIÆ.

De ordinando episcopo Lilybetanæ ecclesiæ.

Gregorius Cypriano diacono rectori Siciliæ.

LILYBETANÆ clerus ecclesiæ huc pro ordinando sibi veniens sacerdote, licentiam eis de exquirendo sibi episcopo nos dedisse cognoscas. Qui rapientes Decium Forensē presbyterum, sibi eum consecrari multis precibus poposcerunt, quorum petitionem necessarium duximus adimplere; & ideo dilectio tua in omnibus ei solatiari non negligat, vt, quia Theodorus quondam eiusdem ecclesiæ episcopus de reliquit plurima quæ emendari debeant, tuo in omnibus adiutus auxilio, dumtaxat æquitate seruata, causarum inquietudinibus liberior, in Dei laudibus possit existere.

EPISTOLA XIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD NARSEM COMITEM.

De Pelagiana hæresi. De anima Adæ in peccato mortua.
De Synodo Ephesina, & de causa Ioannis
presbyteri.

Gregorius Narfi comiti.

CARITAS vestra, sollicitudinem nostræ opinionis habens, scribere studuit quid de illo codice, qui contra Athanasium presbyterum transmissus est, sensi. Quem nos ex parte aliqua subtiliter percurrentes, in Manichæi inuenimus dogma cecidisse. Sed is qui loca aliqua esse hæretica signo contrapósito ostendit, ipse quoque in Pelagianam hæresim labitur; quia quædam loca catholice dicta, & omnino orthodoxa, velut hæretica annotauit. Hoc enim ubi scriptum est; quia cum peccauit Adam, eius est anima mortua? Qualiter mortuam dixerit, inferius ostendit; quia status sui beatitudinem amisit. Hoc quisquis negat, catholicus non est. Deus autem dixerat: *Qua hora comederitis, morte moriemini.* Cum ergo comedit de ligno vetito Adam, quia in corpore mortuus non est nouimus, quia post hoc filios genuit, atque annis multis vixit. Si itaque in anima mortuus non est, quod dici nefas est, ipse mentitus est, qui hunc prædixit, die qua peccasset, moriturum. Sed sciendum est, quia mors duobus accidit modis, aut absentia viuendi, aut a qualitate viuendi. In hoc ergo quod comederit vetitum, eius anima dicitur mortua; non absentia viuendi, sed a qualitate viuendi, ut postmodum viueret in pœna, qui ad hoc creatus fuerat ut beate viueret in latitia. Hunc ergo locum qui in eo codice, qui mihi a fratre meo Ioanne episcopo transmissus est, annotauit hæreticum, Pelagianus est, quia sententia ista euidenter Pelagii est: quam Paulus apostolus aperte in suis epistolis destruxit. Quæ loca epistolarum eius singula dicere prætermitto, quia scienti loquor. Pelagius vero, qui in Ephesina Synodo damnatus est, ea intentione hoc dixit, ut ostenderet nos a Christo vacue redemptos. Si enim nos per Adam in anima mortui non sumus, quod

Genes. 2.

dicere nefas est, vacue redempti sumus. Ephesinam autem Synodum perscrutantes, de Adelphio & Sava, & ceteris aliis, qui illic dicuntur esse damnati, omnino nihil inuenimus: & existimamus, quia sicut Calchedonensis Synodus in vno loco ab ecclesia Constantinopolitana falsata est, sic aliquid in Ephesina Synodo factum est. Caritas ergo vestra vetustos omnino codices eiusdem Synodi requirat, & illic inde videat si quid tale inuenitur, mihi que eundem codicem quem inuenerit transmittat, quem mox vt legero retransmitto: nouis enim codicibus passim non credat. Ex qua re dubius factus sum, & nihil adhuc volui de hac causa prædicto fratri meo Ioanni episcopo rescribere. Romani autem codices multo veriores sunt quam Græci: quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent. De Ioanne vero presbytero cognoscite, quia illius causa per Synodum decisa est, in qua aperte cognoui, quia eius aduersarii eum facere hæreticum voluerunt, & diu conati sunt, sed minime potuerunt. Vestros, qui nostri sunt, mea vice salutate, & nostri, qui vestri sunt, per me vos multum saluant. Omnipotens Deus sua te manu inter tot spinas protegat, vt eos illæsus, quos Dominus elegit, flores decerpas.

Ioan. diac.
lib. 4. cap.
36.

EPISTOLA XV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM CONSTANTINOPOLITANVM.

De Ioanne presbytero iniuste damnato, quem liberum esse pronuntiat.

Gregorius Ioanni episcopo Constantinopolitano.

SICVT hæreticorum prauitas zelo rectæ fidei compri-
menda, ita veræ confessionis est integritas amplectenda. Nam si credi fideliter confitenti despicitur, cunctorum in dubium fides adducitur, atque errores ex incauta generantur distractione mortiferi. Et hinc non solum errantes oues ad caulas minime dominicas reuocantur, sed etiam introposita ferinis dentibus laniandæ crudeliter exponuntur. Hoc ergo, frater sanctissime, subtiliter perpendamus, & sub prætextu hæresis affligi quempiam veraciter profitentem fidem catholicam non sinamus, ne, quod absit,

Ioan. diac.
lib. 4. c. 36.

Ooo iij

hæresim fieri sub emendationis magis specie permittamus. Valde autem mirati sumus cur hi, qui in causa fidei iudices contra Ioannem Calchedonensis ecclesiæ presbyterum a vobis fuerant deputati, negligentes veritatē, opinioni crediderint, & credere districte profitenti noluerint, maxime dum accusatores ipsius Marcianistarum, quam commemorabant, hæresim, vnde eum reum moliebantur efficere, interrogati quæ esset, nescire se manifesta professione responderunt. Ex qua re euidenter agnoscitur, quia personam ipsius sine Dei respectu non iuste, sed contra animas suas sola grauari voluntate tantummodo voluerint. Nos itaque facto Concilio, sicut gestorum apud nos habitorum tenor ostendit, cuncta quæ erunt necessaria subtiliter perscrutantes ac tractantes, quoniam in nullo antedictum presbyterum reum inuenire potuimus, præcipue quia libellus, quem delegatis a vobis iudicibus obtulit, rectæ fidei per omnia sinceritati concordat, eapropter eorumdem iudicum reprobantes sententiam, nostra eum diffinitione catholicum, & ab omni hæretico crimine liberum esse Christi Dei redemptoris nostri misericordia & gratia reuelante denuntiauius. Quem quoniam ad vestram retransmisimus sanctitatem, oportet vt eum, sicut se cunctis exhibet, benigne suscipiat, & caritatem illi sacerdotalem impendat, atque a cuncta eum inquietudine tueatur, nec quemquam se in eius molestia occupare permittat, sed sicut alios ab oppressione defenditis, ita huic vestra subtrahere solatia non debetis.

EPISTOLA XVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAVRICIVM AVGVSTVM.

De Ioanne presbytero recipiendo iniuste damnato.

Gregorius Mauricio Augusto.

CVM sincera in vobis, Christianissime principum, velut emissum cælitus iubar fidei rectitudo resplendeat, cumque notum sit omnibus serenitatem vestram, integram professionem, qua Deo pollet propitio, vehementer amplecti, & toto corde diligere, necessarium esse valde perspeximus pro his, quos vna eademque fides illustrat,

suggerendo deposcere, quatenus dominorum pietas sua eos gratia protegat, & ab omni molestia tueatur. Quorum dum confessionem quidam despiciunt, veræ fidei contradicere videntur. Nam cum oris confessionem fieri clamer apostolus ad salutē, qui rectæ professioni credere non consentit, in eo quod alium improbat, se accusat. Relatis igitur in Concilio quæ contra Ioannem Calchedonenſis presbyterum ecclesiæ acta sunt, simul & serie iudicati, maiorem illum iniustitiam sustinuisse cognouimus: quippe quem clamantem se atque monstrantem catholicum esse non reatus culpa, sed diu accusatio incerta contriuit: intantum quia accusatores ipsius Marcianistarum, quam commemorabant, hæresim se nescire aperta responsione professi sunt. Et qui illico in ipso fuerant iudicii limine repellendi, in accusatione eius permanere incerti permixti sunt: sed ne dicta eum saltem lacerare potuisset opinio, libellum fidei protulit, in quo se patenter ostendere fidei rectæ professorem studuit & sequacem. Sed hunc a sanctissimo Ioanne fratre & coepiscopo nostro iudices deputati, iniuste ac irrationabiliter negligentes, dum in eius se niterentur occupare grauamine, se potius reprehensibiles ostenderunt. Nam nullus ambigit, infidelitatem esse, fidem fidelibus non habere. Quia ergo omnibus subtiliter rimatis atque tractatis, catholicum superscriptum Ioannem presbyterum, sancti Concilii mecum definitio diuinæ potentiae reuelante gratia declarauit, nec quædam in ipso hæreticæ macula prauitatis inuenta est; obsecro vt pia serenitatis vestræ protectio illæsum illum ab omni molestia seruari præcipiat, nec catholicæ fidei confessorem aliquam sinat inquietudinem sustinere. Nam veraciter confitenti non credere, non est hæresim purgare, sed facere. Quod si licuerit, surget infidelitatis occasio, & ipsi in eas quas incaute volunt emendare culpas incurrunt. Hæc igitur serenissimus dominus pia * prouisione consideret, & sicut poposci, profusis iterum precibus rogo, vt affligi denuo innocentem velut obnoxium non permittat, quatenus Deus omnipotens, qui placitam sibi catholicæ rectitudinis integritatem clementiam vestram amare cernit atque defendere, & hic deuictis hostibus pacatæ vos imperare reipublicæ, & cum sanctis suis in æterna faciat vita regnare.

Ioan. diac.
lib. 4. c. 36.

* al. prouidentia

Commendat Ioannem presbyterum iniuste damnatum.

Gregorius Theotisto cognato imperatoris.

SCIMVS excellentiæ vestræ Christianitatem bonis intentam semper operibus: & idcirco mercedis vobis causas, quas vos diligere certum est, prouidemus, vt nos vestris meritis prouidendo iungamur. Indicamus itaque vobis, Ioannem presbyterum latorem præsentium liberum ab his quibus accusatus fuerat extitisse. Cuius fidem facto Concilio subtili examinatione, * vt potuimus, perscrutantes, nullam in eo culpam prauæ confessionis inuenimus. Sed quia rectæ fidei Deo miserante professor ac cultor apparuit, nostra eum diffinitione absoluiamus; præsertim cum accusatores ipsius quæ esset Marcianistarū, quam memorabant, hæresim se nescire professi sunt. Eapropter paterno salutantes affectu, quæsumus vt fauoris vestri eum gratia tueri dignemini. Et ne quisquam illum frustra post hoc velit affligere, aut aliquam ei pro hac re quolibet modo molestiam irrogare, ita eum excellentiæ vestræ defensio contra hæc instantius pro sua mercede protegat ac defendat, vt nec hunc amplius tribulatio iniusta consumat, & eius vobis vicem humani generis conditor ac Redemptor, quem sincera confessione colitis, inter bona plurima quæ agitis recompenset.

Mense Octobri, indictione decimaquarta.

EPISTOLA XVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De vsu pallii.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

APOSTOLICÆ sedis beneuolentia, & antiquæ consuetudinis ordine prouocati, fraternitati tuæ, quam in Syracusana ecclesia gubernationis officium constat suscepisse, pallii vsum prouidimus concedendum, illis videlicet
tempo-

temporibus, atque eo ordine, quibus decessorem quoque tuum vsum esse non ambigis: hoc nihilo minus admonentes, vt sicut a nobis huius decoris vsum ad sacerdotalis officii honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum atque actuum probitate, ad gloriam in Christo nostram, susceptum adornare contendas officium. Sic enim alterno eris inuicem decore conspicuus, si ad huius corporis habitum mentis quoque tuæ bona concordent. Omnia enim priuilegia quæ tuæ pridem concessa esse constat ecclesiæ, nostra auctoritate firmamus, & illibata decernimus permanere.

EPISTOLA XIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD DOMINICVM EPISCOPVM AFRICÆ.

Petit se orationibus iuuari.

Gregorius Dominico episcopo Africæ.

EPISTOLARVM vestrarum plena sacerdotali caritate elocutio ita sanctitatem vestram memoriter nostris facit mentibus inharere, vt non credatur abesse corpore; quippe quæ per affectus semper manet in corde. Vt ergo hæc quam ad alterutrum habemus dilectio cælestium nobis commodum acquirat gaudiorum, nostri simus inuicem adiutores, & auxilium nobis orationis mutuæ porrigamus, quatenus diuina misericordia clementiæ suæ nobis dono concedat, & prædicare quod diligit, & sequi hoc quod per nos prædicare concessit: sicque officii nostri ministerium pietatis suæ protectione disponat, vt fructum de creditis eidem venienti Domino reportemus, & ad futura æquitatis præmia cum aliorum lucro eius adiuuante gratia perducamur. Quia vero scriptum est: *Orate pro inuicem, Iac. 5. ut saluemini*; vt ad hæc peruenire mereamur, & me pro vobis apud sacratissimum beati Petri apostolorum principis corpus, & vos pro me apud sanctum Cyprianum martyrem, orationibus decet incumbere. Preces etenim nostræ tanto celerius in dominicæ pietatis aurem subleuantur, quanto eas vicissim pro vobis fusas caritatis ardor exacuit. Sed quia sanctitas vestra nudis me verbis alloqui recusât, epistolis quoque xenia coniunxit. Quæ nos cum gratia-

Concil. Tom. 13.

Ppp

rum actione suscepimus : sed tamen plus mentis vestræ affectu, quam rerum copia delectamur.

EPISTOLA XX.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

Præcipit adiutorium impendere Ioanni episcopo.

Gregorius Cypriano diacono.

Ioan. diac.
lib. 3. c. 20.

SICVT dilectio tua studiose laborauit pro persona fratris & coepiscopi nostri Ioannis, vt in Syracusana ecclesia auctore Deo debuisset ordinari, ita nunc necesse est, vt per dilectionis tuæ studia ei quoque regiminis solatia ministrentur. Quemdam enim presbyterum proprium habuisse se perhibet, qui tamen a fratre & coepiscopo nostro Leone in Catanensi ecclesia dicitur ordinatus : & quia in nouam ecclesiam vadit, & suos illic proprios homines habere necesse est, vt cum causarum tumultibus premitur, in secreto suo inueniat vbi requiescat, prædicto fratri, & coepiscopo nostro Leoni blande & leniter persuadere debes, vt ei præfatum presbyterum cedere debeat, ne quem tam benignus ad ordinandum cessit, ordinatum destitueret fortasse videatur. Sed sicut idem frater & coepiscopus noster Ioannes, quantum ego in eius mente didici, eius se esse archidiaconum, nec ob episcopatum susceptum obliuiscitur, ita eum sæpefatus frater & coepiscopus noster Leo suum proprium debet attendere, & non solum de vnus persona presbyteri, sed in quacumque re eius solatio indiguerit, sua ei ministrare auxilia.

Mense Nouembri, indictione decimaquarta.

EPISTOLA XXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM EPISCOPVM HYDRVNTINVM.

Visitationem Brundusii & Gallipolis iniungit.

Gregorius Petro episcopo Hydruntino.

PASTORALIS nos cura cōstringit ecclesiis sacerdotis moderamine destitutis sollicita consideratione prospicere, ne proprio decedente rectore, contrarium, quod absit,

aliquid patrum regulis oriatur. Quia igitur ecclesias Brundusii, Lippias, atque Gallipoli, obeuntibus earum pontificibus, omnino destitutas agnouimus; idcirco fraternitati tuæ visitationis earum operam duximus iniungendam. Quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid illud est in patrimonio earum, a quoquam patiaris imminui. Et ideo fraternitas tua ad prædictas ecclesias ire properabit, & assiduis adhortationibus clerū plebemque earumdem ecclesiarum admonere festinet, vt remoto studio, vno eodemque consensu tales sibi præficiendos expectant sacerdotes, qui & tanto ministerio digni valeant reperiri, & a venerandis Canonibus nullatenus respuantur. Qui dum fuerint postulati, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio litterarum, ad nos veniant consecrandi; proutisurus ante omnia, ne ad hoc cuiuslibet conuersationis seu meriti laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinis tui, quod absit, incurras. Monasteria autem, si qua sunt in earum parochia constituta, sub tua cura dispositioneque, quousque illic fuerit proprius episcopus ordinatus, esse concedimus, vt sollicitudinis tuæ vigilantia proposito suo congrua, Deo adiuuante, actione respondeant.

Mense Ianuario, indiotione decimaquarta.

EPISTOLA XXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM EPISCOPVM ALERIENSEM.

De baptisterio faciendo in possessione Cellascupias.

Gregorius Petro episcopo Alerienfi de Corsica.

QVONIAM in insula Corsica in loco Nigeuno, in possessione quæ Cellascupias appellatur, iuris sanctæ Romanæ cui Deo adiutore deseruimus ecclesiæ, basilicā cum baptisterio in honorem beati apostolorum principis Petri, atque Laurentii martyris, pro lucrandis animabus fundari præcipimus: idcirco fraternitatem tuam his hortamur affatibus, quatenus ad prædictum locum debeat incunctanter accedere: & venerandæ solennia dedicationis impendens, prædictam ecclesiam, & baptisterium solenniter

Concil. Tom. 13.

Ppp ij

consecrare te volumus. Sanctuaria vero suscepta summa cum reuerentia collocabis.

EPISTOLA XXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

De Pimenio Amalphitano episcopo, qui in ecclesia sua non residebat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

Ioan. diac.
libro 3. cap.
37.
Grat. 7. q.
1. cap. 2.
Anselm. lib.
6. cap. 78.

PERVENIT ad nos * Pimenium Amalphitanæ ciuitatis episcopum in ecclesia sua residere non esse contentum, sed foris per diuersa loca vagari, quod videntes alii nec ipsi in castro se retinent, sed ipsius exemplum sequentes, foris magis eligunt habitare. Et quia hoc agentes ipsi potius ad suam hostes deprædationem inuitant, idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, vt supradicto episcopo interminari non desinas, quatenus hoc de cetero facere non præsumat, sed in ecclesia sua sacerdotali more resideat. Quem si forte non emendari post tuam interminationem cognoueris, in monasterio eum deputare, & nobis curabis modis omnibus indicare, vt quid facere debeas, nostra iterum præceptione cognoscas.

* al. Pimenium

EPISTOLA XXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNÆ.

De disceptatione inter ecclesiam Rauennatem, &

* Claudium abbatem: commemoratque dubias causas Romæ terminandas.

* al. Claudium

Gregorius Mariniano episcopo Rauennæ.

SCRIPTA fraternitatis vestræ Virgilio diacono deferente suscepimus, in quibus indicastis quosdam de clero & populo clamitasse contra leges & Canones esse, vt inter ecclesiam vestram, & Claudium abbatem causa hic examinari ac iudicari debeat. Qui si ecclesiasticum ordinem, vel inter quos vertitur, nossent aduertere, se a superflua querela modis omnibus abstinerent, præsertim quia nec causa dici illic possit, vbi se prædictus abbas a decessore ve-

stro questus est iniustitiam pertulisse, & ex ea hactenus laborare. Hoc enim poterat fortassis opponi, si non ad maiorem recurreret, & apud eum causæ suæ peteret meritum terminari. Numquid non ipse nosti, quia in causâ, quæ a Ioanne presbytero contra Ioannem Constantinopolitanum fratrem & coepiscopum nostrum orta est, secundum Canones ad sedem apostolicam recurrit, & nostra est sententia definita? Si ergo de illa ciuitate, ubi princeps est, ad nostram causâ cognitionem deducta est; quanto magis negotium quod contra vos est, hic est veritate cognita terminandum? Vos autem ibi stultorum verba non moueant, nec per nos credatis aliquod dispendium ecclesiæ vestræ fieri. Nam si seruum Dei Secundinum diaconum vestrum, atque Castorium nostrum requiritis, ab eis agnoscetis qualiter causam istam iam decessor vester voluerit ordinare. Fraternitas autem vestra sapienter egit personas pro negotio ipso transmittere, & verba inania non audire. Confidimus autem in omnipotenti Deo, quia examinata subtilius veritate, ita Deo placitus huic causæ finis imponetur, vt nec aliqua denuo querela remaneat, nec pars quælibet contra iustitiam prægrauetur. Spatham vero quam apud decessorem vestrum dilectissimus filius noster Petrus diaconus tunc illic defensor reliquerat, nobis per Secundinum seruum Dei, atque Castorium notarium præsentium portitores transmittite.

EPISTOLA XXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMUM.

Præcipit vt humiliatus Romam veniat, & Paulino episcopo, & Honorato archidiacono amplius vim non inferat.

Gregorius Maximo in Salona qui episcopatum arripuit.

DVM scriptis nostris, quæsitis quibusdam excusationibus, differs obedientiam exhibere, dum pro veritatis satisfactione roties a nobis admonitus venire postponis; iis quæ aduersum te dicta sunt fidem ex hoc magis accomodas; & vel si qua alia deesse videbantur, quæ grauent aut noceant, id agis vt sola dilatio faciat, & accuset

Ppp iij

Grat. 6. q. 5.
c. Quod
autem.

te esse culpabilem. Humiliare tandem, & obedientiæ te submitte, atque ad nos sine excusatione aliqua venire festina, ut requisita & cognita veritate, secundum Dei timorem, quidquid æquum canonicumque fuerit decernatur. Certus enim esto, quia iustitiam tibi, & Canonum statuta seruabimus, atque causæ tuæ, reuelante Domino veritatis auctore, amicum iustitiæ finem imponemus. Nam quod postulas ut illuc personam dirigere debeamus, qua præsentē de his quæ dicuntur possit esse probatio; esset utcumque excusabile, si vnquam ratio ei qui accusatur necessitatem probationis imponeret. At postquam non tibi, sed accusantibus hoc onus incumbit, ad nos, sicut præfati sumus, dilatione cessante venire non desinas; & aut sine mora aderit accusator, qui ea quæ de simoniaca hæresi vel aliis dicta sunt congruenti probatione suffulciat; aut certe in his quæ ad salubritatem negotii ipsius pertinent, interueniente beato Petro apostolorum principe, dispensatio iusta proueniat; quatenus nulla nos ante Deum dissimulatione, pro eo quod hæc ad nostram conscientiam peruenire, reatus culpa possit confundere. Quod vero indicas serenissimos dominos, ut illic debeat esse cognitio, præcepisse; nos quidem nullas eorum alias de hac re, nisi ut ad nos venire debeas, iussiones accepimus. Sed etsi forsitan pro reipublicæ suæ utilitate, quæ diuina sibi largitate concessa est, multa cogitantibus, & in diuersis sollicitudinibus occupatis suggestum est, & eorum iussio per obreptionē elicitā, postquam & nobis & omnibus notum est piissimos dominos disciplinā diligere, ordines seruare, Canones venerari, & se in causis sacerdotalibus non miscere; instanter exequimur quod & illorum iuuat animam atque rempublicam, & ad quod nos terribilis tremendique iudicis respectus impellit. Quiesce ergo a cunctis excusationibus, & huc adesse non differas, ut veritatis indagatione roborati, causæ tuæ tandem terminum imponamus. Quod autem valde te pertimescere ac omnino trepidare cognouimus, ne hoc fortasse in te vlciscamur, quod sine nostro consensu ad sacerdotalem ordinem cognosceris inordinate prorupisse; intolerabilis quidem culpa est, sed hanc secundum iussiones serenissimi domini imperatoris, si nequaquam amplius in contumaciæ tuæ errore

perstiteris, laxamus; atque de hac re contra te minime mouemur. Sed & alia quæ nobis dicta sunt irrequisita præterire non patimur. Quia vero dudum scripta tibi transmisiimus, vt quoadusque voluntatem eiusdem serenissimi domini cognosceremus Missarum solennia nullo modo celebrare auderes; sed tu elata mente egisti callide ne eadem scripta susciperes, quæ tamen eorum esset sententia, quoquo modo cognouisti, sed seruare noluisti: ideoque ea quæ tibi prius scripta transmisiimus confirmamus, vt Missarum solennia celebrare non audeas, donec omnia, quæ contra te dicta sunt, subtiliter inquisita fuerint ac discussa. Quod si peruerso forsitan ausu celebrare præsumpseris, ab interdictæ pridem communionis interminatione liberum te non esse cognoscas. Nam etiam si alii excessus desint, pro hac solummodo culpa superbix dominici te corporis ac sanguinis communionem priuamus. Pro qua re obedientiam quam decet exhibens, ad nos summopere, sicut diximus, venire festina, ita vt triginta dierum spatium habeas, quatenus iter tuum præpares, & omni excusatione postposita huc adesse non differas. Si qua autem a iudicibus, vel manu militari, vel a populo ad contradicendum itineri tuo occasio fuerit exorta, qua calliditate agatur, agnoscimus. Ipse ergo iam videas, quam vel hic hominibus, vel in futuro iudicio omnipotenti Deo de tua reddas obligatione rationem, qui districtam in te ex tuo contemptu prouocasti sententiam. Præterea peruenit ad me quia Paulinus frater & coepiscopus meus, & Honoratus ecclesiæ Salonitanæ archidiaconus, pro eo quod præsumptioni tuæ noluerunt præbere consensum, graues a te molestias patiantur, ita vt datis fideiussoribus sint constrikti, quatenus eis ciuitatem vel domos suas egredi omnino non liceat. Quod si ita est, vel sero iam ad sensus salutis rediens, scriptis præsentibus acceptis, ab utrorumque te suspende molestia, vt eis libera sit licentia vel ad me veniendi, si voluerint, vel quomodolibet alibi pro suis utilitatibus proficisci.

GREGORII PAPÆ I.
EPISTOLA XXVI.
GREGORII PAPÆ I.
AD SALONITANOS.

Canonice Maximum euocat Romam, vt suorum criminum rationem reddat.

Gregorius dilectissimis filiis, clero, & nobilibus Salonæ consistentibus.

Grat. 1. q. 7.
c. 2. Ansel.
lib. 6. cap.
76. Poly. 1.
2. cap. 3.

PERVENIT ad me quosdam peruersæ mentis homines, vt dilectionis vestræ animos vulnerarent, vobis innuare conatos, quia ego contra Maximum quodam odio mouear, & non magis quæ canonica, sed ea quæ^{*} furoris^{* al. furor} sunt exequi concupiscam. Sed absit hoc, absit a sacerdotali animo, vt in qualibet causa priuato zelo moueatur. Ego autem & vestræ dilectioni prouidens, & meæ animæ omnipotentis Dei iudicium pertimescens, eiusdem Maximi causam subtiliter exquiri desidero, si nullis criminibus pressus, quæ sacro ordini contradicunt, si non per simoniacam hæresim, id est, præmia quibusdam se eligentibus præbendo, ad sacerdotale pertingere officium conatur. Tunc enim liber pro vobis apud Dominum intercessor erit, si non obligatus de suis ad locum intercessionis venerit. Cuius tamen iam culpa superbiæ in aperto monstratur, quod euocatus vt ad nos venire debeat, diuersis excusationibus renititur, refugit, metuit. Vnde ergo trepidat, si eum de his quibus in clamatus est conscientia non accusat? Ecce enim iam diu dilectio vestra sine pastore est, & sicut vobis omnipotens Deus innotescat, vehementer destitutioni vestræ, & medullitus, ex toto corde compatiatur. Audio enim quæ in grege Domini dilanationes fiunt. Sed cum pastor deest, quis contra lupos inuigilat? Ideoque prædictum Maximum, vt huc ad nos veniat, vrgeo, quatenus si hunc innocentem inuenire possimus, confirmemus. Sin vero ea quæ de eo dicta sunt vera patuerint, non iam tam diu dilectio vestra per interpositionem personæ eius destituta sit. De me enim certum tenete, quia odio, nec priuati studii zelo contra eum moueor: sed quidquid canonicum iustumque fuerit, auctore Deo decerno. Miratus autem valde sum, quia in tanto Salonitanæ ecclesiæ

Grat. dist.
93. cap. 2.

ecclesiæ clero vel populo vix duo ex sacris ordinibus inuenti sunt, frater scilicet & coepiscopus noster Paulinus, & dilectissimus filius meus Honoratus archidiaconus eiusdem ecclesiæ, qui communicare Maximo sacerdotium rapienti minime consentirent, & se Christianos esse cognoscerent. Debuiſtis enim, filii carissimi, pensare ordines vestros, & quem sedes apostolica repellebat, repulsum cognoscere, vt prius, si posset, ab illatis criminibus munderetur; & tunc ei vestra dilectio communicaret, ne particeps obligationis eius existeret. Nos tamen erga caritatem vestram visceribus pietatis adstringimur: & quia quosdam vestrum violenter pressos ad consentiendum ei, & ad communicandum cognouimus, omnipotentem Dominum deprecamur, vt vos ab omni reatu peccatorum, atque ab omnibus vinculis alienæ obligationis absoluat, vobisque & in præſenti vita suæ protectionis gratiam tribuat, & nos de vobis in æterna patria gaudere concedat.

Menſe Martio, indiſtione decimaquarta.

EPISTOLA XXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CANDIDVM EPISCOPVM.

De monachis in presbyteros ordinandis.

Gregorius Candido episcopo de Vrbe veteri maiore.

INDICAVIT nobis fraternitas tua se non habere presbyteros, & ex hac causa necessitatem non modicam sustinere. Et quia in quibusdam monasteriis in sua parochia constitutis quosdam esse monachos perhibet, qui ad hoc apti possint esse officium, & eos se cum nostra auctoritate ad hunc postulat ordinem promoueri; propterea præſentibus vobis licentiam damus epistolis, monachos de monasteriis in tua parochia positis cum consensu abbatis sui tollere, & presbyteros ordinare. Sed illud præ omnibus estote solliciti, vt vitam actusque eorum, qui in hoc sunt officio constituendi, subtiliter debeat inquirere, & tunc eos, si digni fuerint, ordinare. Si vero aliqua in eis culpa claruerit, quæ hos ad hunc ordinem canonica prohibitione prouehi non permittat, nullius vobis supplicatio aut gratia personæ surrepat, vt talibus debeat manum imponere;

Concil. Tom. 13.

Q 99

ne, quod absit, hic honor, & illis pœna, & vobis incipiat esse peccatum.

EPISTOLA XXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNÆ.

Ne monasterium a decessore constitutum prægrauetur,
& de importunitate clericorum.

Gregorius Mariniano episcopo Rauennæ.

MIRAMVR cur sic in breui fraternitatis tuæ fuerit im-
mutata discretio, vt ea quæ postulat non aduertat;
ex qua re dolemus, quia manifestum præbes indicium plus
apud te verba male suadentium valuisse, quam diuinæ le-
ctionis studium profecisse. Cumque ergo monasteria te
oporteat defensare, & religiosos illic summopere congre-
gare, vt lucrum de animarum congregatione possis effice-
re, in eorum te e diuerso, grauamina, sicut literæ tuæ testā-
tur, desideras exercere: &, quod est deterius, nos tuæ cul-
pæ studes fieri debere participes, scilicet, dum cum nostro
consensu monasterium, quod decessor tuus condidit, cu-
pis sub cura quarundam rerum atque causarum nomine
prægrauare. Debes enim recolere, quia te præsentē, di-
uersis etiam presbyteris & diaconis clericisque tuis præ-
sentibus, contra testamentum ipsius præceptum sicut po-
stulauere concessimus. Vbi tamen eiusdem decessoris tui
dispositio, quam fecerat de monasterio ipso, firmata est, tu
nunc ista dissimulās contraria nos poscis debere præcipe-
re. Et hæc quidē scimus non tua sunt, sed dum incongrua
dicentes audire non renuis, non solum opinionem tuam,
sed grauas & animas. Quia ergo te multum diligo, instan-
ter admoneo, quod sic recte consideres, vt non plus pecu-
niæ quam animabus studeas. Illud a latere respiciendū est,
ad hoc autem tota mentis intentione laborandū, ac vehe-
mentius intuendū. Huic rei operam & sollicitudinem vigi-
lanter impende, quia Redemptor noster a sacerdotis offi-
cio non quærit aurum, sed animas. Præterea peruenit ad
nos, quia monasteria, quæ sub fraternitate tua sunt consti-
tuta, clericorum importunitatibus & diuersis eorum mo-
lestiis prægrauētur: quod ne de cetero fiat, districta hoc in-

terminatione compesce; quatenus monachis illic degentibus, libere in Dei nostri laudibus liceat exultare. Romanum vero atque Dominicum clericos, qui de hac vrbe ausu temerario sine nostra præsumpserunt benedictione discedere, licet maiori fuerant ultione plectendi, tamen relaxari eis benignitatis studio debet, vt ad suum remeare officium vrgeantur.

Suprascripto mense Aprili, indictione decimaquarta.

EPISTOLA XXIX.
GREGORII PAPÆ I.
AD SECVNDINVM.

De pace Agilulphi, & Mariniano episcopo increpando,
quod eleemosynam pauperibus non daret, sine qua
vacuum est episcopi nomen.

Gregorius Secundino seruo Dei non a paribus.

POST QUAM reuertens Castorius omnia nobis quæ inter vos & Agilulphum regem acta sunt indicauit, ne excusationem contra nos de mora potuisset aliquis inuenire, sub omni eum celeritate illuc transmittendum præuidimus. Ab eo ergo quæ sunt agenda cognoscens, esto sollicitus, & omnimodo immine, vt pax ista debeat ordinari; quia, quantum dicitur, aliqui hoc impedire conantur. Pro qua re festina solcite agere, vt labor vester sine effectu non valeat remanere. Nam iam & partes istæ, & diuersæ insulæ in graui sunt periculo positæ. Fratrem nostrum Marinianum episcopum verbis quibus vales excita, quia obdormisse eum suspicor. Nam venerunt quidam ad me, in quibus erant senes mendicantes, qui a me discussi sunt, a quibus quid acceperint, & per singula retulerunt quanta eis & a quibus in itinere data sint. Quos dum solcite de prædicto fratre requirerē quid eis dedisset, responderunt se eum rogasse, sed ab eo se omnino nihil accepisse, ita vt neque panem in via acceperint, cum dare omnibus illi ecclesiæ semper familiare fuit. Dixerunt enim: Respondit nobis, dicens: Non habeo quod vobis dare possim. Et miror si is qui vestes habet, argentum habet, cellaria habet, quod pauperibus debeat dare non habet. Dic ergo ei, vt

Concil. Tom. 13.

Qq9 ij

cum loco mutet & mentem. Non sibi credat solam lectionem & orationem sufficere, vt remotus studeat sedere, & de manu minime fructificare: sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurret, alienam inopiam suam credat; quia si hæc non habet, vacuum episcopi nomen tenet. Quædã vero eum per epistolam meam de anima sua admonui, sed nihil mihi omnino respondit: vnde credo quia eam neque legere dignatus est. Pro qua re iam necessarium non fuit vt eum per epistolam meam admonere aliquid debuissẽ; sed tantum illa scripsi quæ in causis terrenis consiliarius dictare potui. Nam ego ad hominem non legentem fatigari in dictatu non debui. Tua ergo dilectio secreto ei omnia loquatur, & admoneat qualiter se disponere debeat, ne per præsentem negligentiam vitam, quod absit, priorem perdat.

EPISTOLA XXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD RAVENNATES.

Excommunicat quemdam, qui de nocte contestatorios libellos contra Castorium posuit.

Gregorius fratribus & coepiscopo, sacerdotibus, Leuitis, & omni populo Rauennæ.

QUIDAM maligni spiritus consilio repletus contra Castorium notariũ ac responsalem nostrum nocturno silentio in ciuitatis loco contestationem posuit in eius crimine loquentẽ, mihi que etiam de faciendã pace callide contradicentem. Et quia quisquis veraciter loquitur, semetipsum innotescere non debet formidare; oportet vt publice exeat, & quæcumque in contestatione sua loqui præsumpsit ostendat: quod si non exierit, neque publice confessus fuerit, quisquis ille sit qui hoc agere præsumpsit, vel consensum in tantæ iniquitatis consilio præbuit, ex Dei & Domini nostri Iesu Christi Spiritu definimus, vt sancti eius corporis ac sanguinis participatione priuatus sit. Si vero quia latet, & quoniam nescitur, teneri a disciplina non valet, si tanti mali conscius etiam prohibitus corpus ac sanguinem Domini percipere præsumit, anathematis ultione percussus sit, & vt fallax ac pestifer a fan-

Etæ ecclesiæ corpore diuifus. Si quis autem fortasse talis est, quem nos huius facti auctorem ac participem esse nescientes, ad eum bona optantes, epistolas transmittimus, ipsa pro eo apud omnipotentem Dominum deprecatio sit vacua. Sin autem in eadem ciuitate egressus ad publicum potuerit docere quæ dixit, vel certe sciens se non posse quæ scripsit ostendere, errorem suum fuerit aperte confessus, dominici corporis ac sanguinis participatione non sit priuatus, neque a corpore sanctæ ecclesiæ alienus existat: quia nos apud omnipotentem Dominum ex nostris quotidie culpis agnoscimus, vt quatenus seruato disciplinæ moderamine, aliorum tamen erratis parcendo indulgeamus.

Mense Aprili, indictione decimaquarta.

EPISTOLA XXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Ne mancipia quæ Christianam fidem suscipere volunt Iudæis venundentur, sed precium a Christiano emptore percipiant.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

FRATERNITATE vestra ante hoc tempus scripsimus, vt hos, qui Iudaica superstitione ad Christianam fidem Deo aspirante venire desiderant, dominis eorum nulla esset licentia venundandi, sed ex eo quo voluntatis suæ desiderium prodidissent, defendi in libertatem per omnia debuissent. Sed quia, quantum cognouimus, nec voluntatem nostrā, nec legum statuta subtili scientes discretione pensare, in paganis seruis hac se non arbitrantur conditione constringi; fraternitatē vestram oportet de his esse sollicitam, & si de Iudæorum seruitio non solum Iudæus, sed etiam quisquam paganorum fieri voluerit Christianus, postquam voluntas eius fuerit patefacta, ne hunc sub quolibet ingenio vel argumento cuiquam Iudæorum venundandi facultas sit: sed is qui ad Christianam conuerti fidem desiderat, defensione vestra in libertatem modis omnibus vendicetur. Hi vero quos huiusmodi oportet seruos amittere, ne forsitan vtilitates suas irrationabiliter æsti-

Grat. dist.
54. cap. 15.
Iuo part. 13.
cap. 116.

Qq q iij

ment impediri, sollicita vos hæc conuenit consideratione seruare: vt si paganos, quos mercimonii causa de externis finibus emerint, intra tres menses, dum emptor cui vendi debeant non inuenitur, fugere ad ecclesiam forte contigerit, & velle se fieri dixerint Christianos, ve etiam extra ecclesiam hanc talem voluntatem prodiderint, precium eorum ibi a Christiano scilicet emptore percipiant. Si autem post præfinitos tres menses quisquam huiusmodi seruorum velle suum edixerit, & fieri voluerit Christianus; nec aliquis eum postmodum emere, nec dominus qualibet occasionis specie audeat venumdare, sed ad libertatis procul dubio præmia perducatur; quia hunc non ad vendendum, sed ad seruiendum sibi intelligitur comparasse. Hæc igitur omnia fraternitas vestra ita vigilanter obseruet, quatenus ei nec supplicatio quorundam valeat nec persona surrepere.

EPISTOLA XXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONEM EPISCOPVM CATANENSEM

De Samaræis, qui pagana mancipia emerunt,
& circumciderunt.*Gregorius Leoni episcopo Catanensi.*

Ioan. diac.
lib. 4. epist.
49.

RES ad nos detestabilis & omnino legibus inimica peruenit, quæ, si vera est, fraternitatē vestram vehementer accusat, quia eam de minori sollicitudine probat esse culpabilem. Comperimus autem quod Samaræi degentes Catana, pagana mancipia emerint, atque ea circumcidere ausu temerario præsumpserint. Atque idcirco necesse est, vt omnimodo zelum in hac causa sacerdotalem exercens, cum omni hoc viuacitate ac sollicitudine studeas perscrutari: & si ita repperis, mancipia ipsa sine mora in libertatē modis omnibus vindica, & ecclesiasticam eis tuitionem impende, nec quidquam dominos eorum de precio quolibet modo recipere patiaris: qui non solum hoc damno mulctandi, sed etiam alia erant pœna de legibus feriendi.

EPISTOLA XXXIII.
GREGORII PAPÆ I.

AD CASTORIVM NOTARIVM.

De vsu pallii secundum morem antiquum Andreæ
Rauennati episcopo restituendo.*Gregorius Castorio notario.*

VIR magnificus domnus Andreas crebro mihi imminet de vsu pallii secundum antiquam consuetudinem in Rauennati ecclesia restituendo. Et scis quia Ioannes episcopus mihi scripserit, quod in litaniis solennibus consuetudo fuit eiusdem ecclesiæ episcopos vt pallio. Huius ecclesiæ diaconus Adeodatus, cum me pro eadem causa fortiter rogaret, iureiurando satisfecit, quia quater in anno vt in litaniis pallio eiusdem loci episcopi solebant. Prædictus autem domnus Andreas in epistolis suis dicit, quia præterquam in quadragesima omni tempore Rauennas episcopus in litaniis pallio utebatur: & ipsas asserit litanias solennes, quas non erubescit dicere quotidianas. Vnde omnino miratus sum. Sed tua experientia nullius personam, nullius verba consideret, solum Dei timorem, & reuerentiam ante oculos habeat, & seniores personas, & eiusdem ecclesiæ archidiaconum, quem non suspicor pro alterius honore periurare, & alios antiquiores, qui in sacris ordinibus ante Ioannis episcopi tempora fuerant, requirat; vel si qui maturiores sunt extra sacros ordines, & veniant ante corpus sancti Apollinaris, & tacto eius sepulcro iurent, quæ consuetudo ante Ioannis episcopi tempora fuerat: quia sicut scis, idem vir multum præsumptor extitit, & multa sibi per superbiam conabatur arrogare. Et quidquid a fidelioribus viris & grauib; iuratum fuerit, secundum indiculum, qui subter annexus est, hoc volumus in eadem ecclesia conseruari. Sed vide ne negligenter agas, ne quis fidem tuam aut deuotionem tuam in hac causâ corrumpat; zelum enim tuum scio. Age solícite, ita tamen vt prædicta ecclesia contra iustitiam non grauetur, sed vsus qui ante Ioannis episcopi tempora extitit ei conseruetur. Personas autem non duas vel tres ad satisfaciendum tibi, sed quantas antiquiores & grauiorcs inueneris, require, vt

Ioan. diac.
lib. 4. c. 6.

neque quod vsus fuit antiquior eidem ecclesiæ denegemus, neque quod nouo ausu appetitum est concedamus. Sed omnia age blande & dulciter, vt & actio tua districta sit, & lingua mitis. Spatam quæ illic dimissa est, sicut iam pridem scripsimus, tecum reuoca, & hoc quod tibi filius noster Bonifacius diaconus, & vir magnificus Maurentius chartularius scripsit, solícite attende.

Formula iuramenti.

Iuro * ergo per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, ^{*fer. 11.} inseparabilem diuinæ potentiae Trinitatem, & hoc corpus beati Apollinaris martyris, me pro nullius fauore personæ, neque commodo aliquo interueniente testari: sed hoc scio, & per memetipsum cognoui, quia ante tempora Ioannis quondam episcopi, Rauennas episcopus præsentem apocrisiario sedis apostolicæ illo atque illo, illis atque illis diebus consuetudinem vtendi pallio habuit; & non cognoui quia hoc latenter, vel absente apocrisiario vsurpasset.

EPISTOLA XXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

De redemptione captiuorum qui in Campania tenti sunt.

Gregorius Anthemio subdiacono.

QUANTVS dolor, quantaque sit nostro cordi afflictio de his quæ in partibus Campaniæ contigerunt, dicere non possumus, sed ex calamitatis magnitudine potes ipse cognoscere. Ea de re pro remedio captiuorum qui tenti sunt, solidos experientiæ tuæ per harum portitorem Stephanum virum magnificum transmisimus, admonentes vt omnino debeas esse solícitus, ac strenue peragas, & liberos homines, quos ad redemptionem suam sufficere non posse cognoscis, tu eos festines redimere. Qui vero serui fuerint, & dominos eorum ita pauperes esse compereris, vt eos redimere non assurgant, & hos quoque comparare non desinas. Pariter etiam & seruos ecclesiæ, qui tua negligentia perierunt, curabis redimere. Quoscumque autem redemeris, subtiliter notitiam, quæ nomina eorum, vel quis, vbi maneat, siue quid agat, seu vnde sit contineat, facere mo-
dis

dis omnibus studebis, quam tecū possis afferre cum veneris. Ita autem in hac re te studiosē exhibere festina, ut ii qui redimendi sunt, nullum te negligente periculum possint incurrere, & tu apud nos postea vehementer incipias esse culpabilis. Sed & hoc quammaxime age, ut, si fieri potest, captiuos ipsos minori possis precio comparare. Substantiam vero sub omni puritate atque subtilitate describe, & ipsam nobis descriptionem cum celeritate trans mitte.

Mense Maio, indictione decimaquarta.

EPISTOLA XXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD SECVNDINVM EPISCOPVM TAVROMINITANVM.

De Sincero latore præsentis epistolæ.

Gregorius Secundino episcopo Taurominitano.

Et legum ratio & æquitas admonet naturalis, ut quisquis hereditatem aut reuit, aut parentum successione se abstinere, hereditaria non debeat onera sustinere. Quia ergo Sincerus lator præsentium Hilarum socerum suum omnino inopem defunctum innotuit, & uxorem suam filiamque ipsius in qualibet re eius se substantiæ minime miscuisse, & ad persoluendum paternum debitum eam ab eius creditoribus queritur perurgeti, idcirco fraternitas vestra diligenter inquirat, & si ea quæ ait veritate subsistunt, sacerdotalem illis studeat tuitionem impendere, nec eos contra rationis ordinem vexari, aut damnum permittat aliquod sustinere. Nam valde durum est ut unde nullum sensit commodum, sustineat iniuste dispendium. Supradictus autem portitor, si huc cum uxore sua venire voluerit, quia illic se dicit non posse subsistere, vestris propter Deum solatiis potiantur, nec cuiusquam eos illic aduersitas pro sua tantum voluntate retineat, aut eis irrationabiliter molestus existat, sed liberam habeant quo voluerint eundi licentiam: quatenus viuendi subsidium alibi saltem Deo largiente reperiant.

Mense Iunii, indictione decimaquarta.

EPISTOLA XXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD COLVMBVM EPISCOPVM NVMDIÆ.

De Petro quodam episcopo: & ne Donatistarum baptismo
baptizari permittat.*Gregorius Columbo episcopo Numidiæ.*

SCRIPTA fraternitatis vestræ sacerdotali plena dulcedi-
ne præsentium portitore * Rogatiano diacono defe-
rente suscepimus. Et valde nos eorum lætificauit benigna
locutio, præsertim quia per ea de vestra, quod desiderii
nostri est, incolumitate cognouimus. Deuotionem vero
sanctitatis vestræ & olim nouimus, & nunc, sicut scribitis,
sic habemus. Nam qualis erga nos sinceritas fraternitatis
vestræ sit, satisfactione non egemus, quia eam ex mentis
nostræ, quæ circa vos est, dilectione cognoscimus. Supra-
scripto autem latori, quem nobis epistolariter commen-
dastis, scripta ad rectorem patrimonii Siciliae dedimus,
ut aduersam partem facere quæ iusta sunt urgeat, quate-
nus frustratoria excusatione postposita, ad finem citius
perducatur totius causæ contentio. Indicamus itaque san-
ctitati vestræ venisse ad nos quemdam hominem Petrum
nomine, qui se asserit fuisse episcopum, atque causæ suæ a
nobis remedium postulasse. Et prius quidem retulit quæ
digna esse miseratione potuissent, sed requirentes, postea
multo aliter quam indicauit inuenimus, & vehementer
nos eius actio contristauit. Sed quia causæ ipsius interna
subtiliter nequaquam addiscere tam longo itineris inter-
uallo disiuncti potuimus, eam, incerti quippe, definire ne-
quiuius. Nunc vero quoniam remeans supradictus dia-
conus secum eum relaxari poposcit, & ipse ad vos se pe-
tiit debere transmitti, scientes sanctitatem vestram, ze-
lum, sicut decet, fidei, & amorem habere iustitiæ, nobis
gratum fuit, & ea quæ petiuerunt concessimus. Quia ergo
præsentis causam subtilius potestis scire, hortamur ut ei-
dem Petro ita seruare quidquid iustum canonicumque fue-
rit debeatis, quatenus & rectitudinis vigor a vobis in om-
nibus impleatur, & causæ ipsius secundum Dei timorem, &

ecclesiæ videatur regulas iudicata. Si quis vero conscius vel particeps præfato Petro in his quibus accusatur dicitur extitisse, subtiliter requirendum est, & veritate cognita, similiter canonice iudicandum. Præterea res ad nos omnino dura & rectæ fidei inimica peruenit, quia, quod dici nefas est, catholici homines, & religiosi, quod est deterius, filios mancipiaque sua, vel alios quos in potestate habent, in Donatistarum hæresi baptizari consentiunt. Et ideo, si verum est, fraternitas vestra hoc summopere studeat emendare, quatenus sinceritas fidei vestra sollicitudine intemerata consistat, & innocentes animæ, quæ catholico baptismo saluari poterant, hæreticorum infectione non pereant. Quisquis ergo de his personis, quas superius memorauimus, quemquam suorum apud Donatistas passus est baptizari, ad catholicam eos fidem omni virtute omnique instantia studeat reuocare. Si quis vero talium de cetero hoc fieri de suis qualibet excusatione pertulerit, a clero sit modis omnibus alienus.

EPISTOLA XXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Alexandriam relictam Vincomali commendat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

QVANTO viduæ bene viuentes virorum sunt solatio destitutæ, tanto eis enixius ecclesiastica est impendenda tuitio. Atque ideo huius tibi præcepti pagina deputamus, quatenus Alexandria magnificæ feminae relictæ quondam Vincomali omni instantia omnique sollicitudine, ubi necesse fuerit, seruata scilicet æquitate, ruitionem festines impendere, atque eius vtilitatibus studiosè concurrere: nec eam a quoquam vexari permittas, aut molestiam sustinere; sed ita, sicut prædiximus, ubi causa poposcerit ope tuæ sollicitudinis potiatur, ut nullus se in afflictione oppressioneque ipsius te illic coram posito teneat aliquatenus occupare.

EPISTOLA XXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

Ioannem religiosum commendat e schismate reuersum.

Gregorius Cypriano diacono.

IOANNEM religiosum præsentium latorem, qui ex Iſtricorum schismate ad sinum sanctæ ecclesiæ Deo reuelante accepta ratione reuersus est, dilectionem tuam, æquitate seruata, habere necesse est in omnibus commendatum, atque ei in quibus causa poposcerit ecclesiasticam tuitionem impendere. Cui etiam pro dispendiorum suorum subsidio, ab hac quartadecima præsentis anni indictione, annis singulis octo solidos dare te volumus, quos tuis per omnia noueris rationibus imputandos.

EPISTOLA XXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD DONVM EPISCOPVM MESSANENSEM.

Georgium, si emendare se voluerit, commendat.

Gregorius Dono episcopo Messanensi.

GEORGIVS præsentium portitor degere, vt ait, in ciuitate vestra desiderans, apud fraternitatem vestram nostra se petiit epistola commendari. Cui, quoniam a praua se promisit actione compescere, quod petebat præuidimus non negandum. Et ideo sanctitas vestra de anima eius studeat propter Deum esse sollicita, atque eum adhortationibus suis ad viam Deo placitam reuocare: & si adiuuante Domino, vt promisit, ab omni se prauitate suspendens viuere honeste voluerit, fraternitas vestra pro mercede sua, vt prospexerit, eius sustentationi subueniat, ne forsitan ad male agendum excusationem sibi ex necessitate videatur assumere. Quid autem fraternitas vestra ex eius importunitate sit passura consideret, qui ad voscum nostris epistolis venit, quem nos sine auctoritate aliqua importunum valde in prece pertulimus.

EPISTOLA XL.

GREGORII PAPÆ I.

AD RVFINVM EPISCOPVM VIVONENSEM.

De presbytero ordinando in ecclesia Massæ
Nicoteranæ.*Gregorius Rufino episcopo Viuonensi.*

Ex habitatorum Massæ Nicoteranæ, quorum episcopus pro quibusdam culpis in pœnitentiam deputatus est, relatione comperimus, nullum illic esse presbyterum qui sacra possit Missarum solennia celebrare, intantum vt etiam filios suos sine baptismo asserant remansisse. Et quia hac pro causâ magnopere petiuerunt sibi in eadem ecclesia, cui fraternitas vestra operam visitationis impendit, debere presbyterum ordinari; eapropter scriptis vos præsentibus adhortamur, vt de clero eiusdem ecclesiæ requirere debeat cuius vita & mores ad hoc possit officium conuenire, vt eum illic presbyterum festinetis auxiliante Domino consecrare. Nam valde durum est, vt quousque causâ episcopi eorum subtiliter requiratur, non habeat ecclesia illa presbyterum, qui sacrum illic opus valeat celebrare.

Mense Iulio, indictione decimaquarta.

EPISTOLA XLI.

GREGORII PAPÆ I.

AD VICTOREM EPISCOPVM PANORMITANVM.

Vt in monasterio presbyterum ordinet.

Gregorius Victori episcopo Panormitano.

VRBICVS abbas monasterii sancti Hermæ, quod Panormi situm est, a nobis cum congregatione sua magnopere postulauit in eodem monasterio presbyterum, qui sacra Missarum solennia celebrare debeat, ordinari: & quia huiusmodi non est differenda petitio, fraternitatem vestram scriptis præsentibus necessario duximus adhortandam, vt eum qui ad hoc ministerium de eadem congregatione electus fuerit, cuius vita, mores, & actio tanto possint ministerio conuenire, sine mora auxiliante Do-

Rrr iij

mino debeat consecrari; quatenus nec ille de monasterio suo hac pro causa egredi, nec extraneum sibi ad peragendum sacrum opus cogatur adducere.

EPISTOLA XLII.

GREGORII PAPÆ I.

AD VENANTIVM PATRICIVM.

De discordia inter ipsum & Ioannem episcopum Syracusanum.

Gregorius Venantio patricio exmonacho.

Ioan. diac.
lib. 3. c. 48.

MVLTVM ea quam direxistis iam nos contristatos inuenit epistola, quod inter vos & Ioannem fratrem & coepiscopum nostrum, de quorum desiderabamus gaudere concordia, scandalum prodiiſſe cognouimus. Quamuis enim causa fuisset, non vsque ad hoc debuit furor erumpere, vt armati homines vestri, sicut audiuius, in episcopum irruerent, & diuersa hostili more mala committerent, atque vos hac res a paterna caritate interim diuideret. Numquid non poterat qualibet contentio fuerit tranquille disponi, vt nec partium vtilitas detrimentum, nec sentiret gratia læsionem? Cuius autem grauitatis, cuius sanctitatis, cuius mansuetudinis supradictus frater noster sit, non habemus incognitum. Ex qua re colligimus, quia nisi vis eum doloris nimia coegisset, ad hanc rem, de qua vos contristatos asseritis, eius fraternitas nullatenus peruenisset. Nos tamen vt hoc eo scribente comperimus, illico ei scripsimus, admonentes vt & oblationes vestras sicut ante susciperet, & Missas in domo vestra non solum celebrari permetteret, sed si velitis etiam ipse perageret, causamque suam seruata caritate exequi debuisset. Et quia nullos discordes vel fieri volumus vel manere, eandem adhortationem iterandam esse prospeximus. Vnde necesse est, carissime fili, vt & vos sacerdotalem illi reuerentiam exhibere, sicut decet filios, debeatis, nec eius ad iracundiam animos prouocetis. Nam cum quo fidam estis gratiam habituri, si vobis, quod absit, cum sacerdote fuerit discordia? Itaque animi tumore deposito, sic agere causas quas habetis inuicem studete, vt & caritas inter vos intemerata permaneat, & alterutra mansuete procuretur vtilitas.

EPISTOLA XLIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De discordia inter ipsum & Venantium
patricium facta.*Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.*

QVAMVIS causa fuerit quæ fraternitatis vestræ animos ad iracundiam non immerito prouocaret, vt nec oblationes domini Venantii voluissetis suscipere, nec in domo ipsius sacra Missarum sineretis solennia celebrari; tamen quia ita terrena agi debet vtilitas, vt nullum vos iurgium a caritatis valeat connexionione disjungere; proinde caritatem vestram, sicut dudum scripsimus, adhortamur, quatenus & oblationes antedicti viri omnimodo in dulcedine & Deo placita debeatis sinceritate suscipere, & in domo ipsius Missarum peragi mysteria permittatis, vt, sicut scripsimus, si fortasse voluerit, per vos debeatis accedere, & celebrando apud eum Missas priorem gratiam reformare. Oportet namque filiis sacerdotalem in vos affectum impendere, & in causis, prout ratio suffragatur, iurisdictionem ecclesiæ vestræ minime præterire. Hoc ergo considerans, necesse est, vt ita se circa eos fraternitas vestra discretæ moderatione exhibere studeat, vt & quod negotii qualitas exigit, salubriter peragat, & a paternæ caritatis gratia non recedat.

EPISTOLA XLIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONAM ABBATISSAM.

De monasterio eius in melius transmutando.

Gregorius Bonæ abbatissæ.

ECCELESTICA damnum non sentit vtilitas, si res aliis competentes cognita veritate restituat: atque ideo cognouimus Ioannem quondam presbyterum sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui Deo auctore deseruimus, in domo iuris sui posita in hac vrbe Roma, iuxta thermas Agrippinas, oratorium construxisse; ibique quosdam redditus le-

gati titulo per testamēti sui seriem reliquisse. In quo etiam oratorio seruorum Dei congregationem esse constituit, & hæc omnia vt debuissent impleri, testamenti sui pagina sanctæ memoriæ decessori nostro Pelagio noscitur deputasse. Sed quia morte occupatus, necdum hoc occurrit implere, & domus ipsa cum horto suo ab actoribus nostræ ecclesiæ detinetur, & idcirco hæcenus necdum voluntas defuncti complera est, iustitiæ ratio nos vehementer incitat huiusmodi piæ dispositionis arbitrium vestra sollicitudine, & hoc quod decessori nostro iniunctum est adimplere; sed quoniam illic pro difficultate temporis noua seruorum Dei congregatio adhiberi non potuit, feminarum saltem congregationem constituendam esse decernimus, atque ideo & locum ipsum solenniter dedicare. Et quia monasterium, vbi tu prius fuisti, in ruinæ erat periculo constitutum, te illic cum congregatione tua consistere per omnia debere, Deo annuente, perspeximus, quatenus in superscriptæ domus monasterio iuxta voluntatem defuncti, Domino Redemptori nostro seruiens esse congregatio potuisset, & imminens posses periculum euitare. Vnde necesse est vt & nunc & in futuris temporibus Dei illic laudes per eam, quæ modo est vel successura est, congregationem modis omnibus celebrentur. Considerantes igitur antedicti presbyteri voluntatem, perpetuo illic tempore monasterium esse, atque ad id eandem domum in integro cum horto suo, & rebus inferioris designatis, quæ a testatore relicta sunt, proprietatis iure constituimus pertinere, id est, massam Magulianensem cum appendiciis suis via Nomentana, milliario plus minus vndecimo, tabernam in hac vrbe, quæ est posita iuxta Palacenas, & salgamum positum ante domum superscripti monasterii. His igitur ita concessis atque dispositis, oportet vt ita dilectio tua diligenter inuigilet, vt & Dei illic, sicuti præfati sumus, laudes salubri studio deuote, vt moris est, celebrentur, & superscriptæ res ad ius ipsius pertinentes nulla te negligente occasione depereant. Hanc enim sollicitudinem non solum te, sed etiam quæ suo loco successerint in prædicto monasterio & rebus superius designatis constituimus nihilo minus exhibere.

EPISTOLA XLV.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONTIVM EPISCOPVM ARIMINENSEM.

De ecclesia sancti Stephani dedicanda.

Gregorius Leontio episcopo Ariminensi.

BASILICAM beati Stephani martyris, quam fraternitas vestra incendio asserit concrematam, quam etiam nuper instauratam esse commemorat, facultatem tribuimus dedicandi, in qua etiam reliquiarum sanctuaria eiusdem beati Stephani martyris volumus collocari. Et ideo, frater carissime, ad prædictam te ecclesiam ire necesse est, & tam ecclesiæ quam etiam altaris nouiter constructi dedicationem solenniter exhibere, vt expectantium de eadem consecratione deuotio Domino valeat auxiliante compleri. Quidquid præterea eidem loco a fundatoribus olim concessum est in ea qua dimissum est voluntate ac firmitate volumus permanere.

EPISTOLA XLVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM EPISCOPVM PISAVRENSEM.

De Missis publicis, cathedra in ecclesia posita, in monasterio a Ioanne constructo non celebrandis.

Gregorius Felici episcopo Pisaurensi.

MIRAMVR fraternitatem vestram, quod serie præcepti neglecta, quod ad vos sanctæ memoriæ decessor noster dederat, monasterium a Ioanne præsentium portitore constructum aliter quam antiquæ consuetudinis vsus exigit consecraret. Dum etiam in eodem præcepto inter alia mandatum sit, vt locum ipsum absque Missis publicis dedicaret; vt ad nos peruenit, cathedra posita sacra illic publice Missarum solennia celebrantur. Quod si verum est, his vos hortamur affatibus, vt omni excusatione cessante cathedram vestram exinde amoueri modis omnibus faciatis, nec denuo illic Missas publicas peragatis. Sed & sicut consuetudo & præcepti tenor eloquitur, si Missas ibidem sibi celebrari voluerint, a te presbyter dirigatur. In eodem

Concil. Tom. 13.

S ff

autem monasterio congregationem seruorum Dei, sicut prædictus Ioannes petiit, & nunc esse, & cum Dei gratia semper volumus permanere. Calicem vero, quem sibi a fraternitate vestra ablatum innotuit, ei, si ita est, restituere festinate. Hæc ergo sanctitas vestra ita studeat adimplere, vt denuo ad nos prædictus portitor pro hac causa necessitatem remeandi non habeat.

EPISTOLA XLVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONEM EPISCOPVM FANENSEM.

De schismaticis ad vnitatem ecclesiæ redeuntibus.

Gregorius Leoni episcopo Fanensi.

SICVT schismatici prauo studio perdurantes obiurgandi detestandique sunt, sic ad sinum matris ecclesiæ redeuntibus consolandi, & nihilo minus refouendi. Quia igitur Ioannes religiosus præsentium lator recepta ratione ad vnitatem sanctæ ecclesiæ ab errore Istricorum Deo miserante conuersus est, eapropter fraternitatem vestram hortari præuidimus, vt eum salua ratione habere debeat in omnibus commendatum, atque suo fauore protegere. Cui etiam, ne possit post conuersionem alicui necessitati succumbere, aliquid de ecclesia illi præuidimus annis singulis consulendum. Quia ergo vestræ sanctitati se summopere petiit commendari, prouidendum vobis pro vestra mercede est, vt, sicut diximus, vestris in omnibus solatiis fulciatur.

EPISTOLA XLVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IADERTINOS.

Hortatur vt a Maximi præuaricatoris communione abstineant, & ab illis sacramenta percipiant qui Maximo non communicarunt.

Gregorius presbyteris, diaconibus, & clero, nobilibus, ac populo, Iaderæ consistentibus, & militibus qui Maximo præuaricatori communicauerant.

PERVENIT ad me quosdam vestrum, ignorantia vel necessitate deceptos, his qui ab apostolica sede culpa,

sicut nostis, exigente, communione priuati sunt communicasse; quosdam vero se salubri discretionē, protegente Domino, suspendisse; & quantum de constantibus gaudeo, tantum de deuiantibus ingemisco; quoniam sacræ communionis mysteria, quæ ad absolutionem nobis diuina pietate concessa sunt, in detrimentum magis suæ animæ perceperunt. Et quia sicut vobis omnipotens Deus innotescat vehementer, caritati vestræ medullitus & ex toto corde compatiatur, paterno affectu obtestor atque suadeo, vt ab illicita communione se quisque suspendat, & quos apostolica sedes in communionis suæ consortium non recipit omnino refugiat, ne inde reus ante conspectum æterni iudicis vnde poterat saluari consistat. Comperi autem quod quidam peruersæ mentis homines Eadem fere in epist. 26. eiusdē lib. illic insinuare conati sunt, quia ego contra Maximum quodam odio mouear, & non ea quæ canonica, sed ea potius quæ furoris sunt exequi concupiscam. Sed absit hoc, absit a sacerdotali animo, vt in qualibet causâ priuato zelo moueatur. Ego vero populo in illis partibus consistenti, ac meæ animæ prouidens, & omnipotentis Dei iudicium pertimescens, causas eiusdem Maximi exquiri volo, & cum omni sinceritate reuelante Domino quod est canonicum definire. Cui quoniam frequenter scripsimus, vt non prius sacra Missarum solennia celebraret, quam causam eius potuissēmus agnoscere, alioquin esset communione priuatus, & ex hoc iam superbix ipsius culpa in aperto monstratur, quod sapius, sicut dixi, admonitus vt ad nos veniret, diuersis excusationibus renititur, refugit, metuit. Vnde ergo trepidat, si eum de his quæ dicta Grat. 11. q. 3. c. Rogo. sunt conscientia non accusat? Hæc ergo cognoscentes, postquam vobis nullam de ignorantia excusationem assumere potestis; rogo, hortor & moneo, vt prohibita vos communionis consortio per omnia suspendatis, nec cuiquam sacerdoti, superscripto Maximo communicanti, contra animam suam quisquam vestrum communicare præsumat. Quia tamen audio, sicut præfatus sum, quosdam vestrum ignorantia lapsos, quosdam etiam ad communicandum violenter esse oppressos, omnipotentem Dominum deprecor, vt & eos, qui huic prauitati minime consenserunt, perpetua gratiæ suæ protectione custodiat,

& optata eis largitate respondeat. Et illos, quos aut studium, aut ignorantia, aut alia quælibet causa traxit in culpam, ab omni reatu peccatorum, atque ab omnibus vinculis alienæ obligationis absoluat, omnibusque in præsentī vita protectionis suæ gratiam tribuat, & nos de vobis in æternā patria gaudere concedat. Vt igitur hæc vobis intercessio apud Deum Salvatorem nostrum proficiat, adhortationibus nostris pro animæ vestræ salute obedientiam exhibete, & ab illis sacram communionem percipite, quos se ab antedicti Maximi communione abstinuissē vel abstinere cognoscitis.

EPISTOLA XLIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD VRBICVM ABBATEM SANCTI HERMETIS.

De Agathone suscipiendo, si eius quoque vxor
fieri monialis voluerit.

*Gregorius Urbico abbati monasterii sancti Hermetis, quod
in Panormo situm est.*

Grat. 27. q.
2. c. Quia
Agatho.

QVISQVIS in diuina inspiratione compunctus relictis sæculi huius actionibus ad Deum conuerti festinat, ita & cum caritate suscipiendus est, & blandis per omnia consolationibus refouendus, vt in ea quam elegit, Deo adiuuante, delectetur modis omnibus conuersatione persistere. Quia igitur Agatho præsentium lator in monasterio dilectionis tuæ conuerti desiderat, hortamur, vt cum omni eum dulcedine dilectioneque suscipias, atque ad æternam vitam eius desiderium assidua adhortatione succendas, & circa animæ ipsius salutem diligenter studeas esse sollicitus, quatenus dum in Dei nostri seruitio te admonente deuota mente perstiterit, & illi profit sæculum reliquisse, & tibi eius conuersio proficiat ad mercedem. Quem tamen ita suscipiendum esse cognosce, si & vxor ipsius similiter conuerti voluerit. Nam dum vnum utroque corpus coniugii copulatione fit factum, incongruum est partem conuerti, & partem in sæculo remanere.

EPISTOLA L.

GREGORII PAPÆ I.

AD PALLADIUM EPISCOPUM SANTONENSEM.

Mittit reliquias ad dedicationem quatuor altarium
in basilica, quam Palladius construxerat.

Gregorius Palladio episcopo Santonis.

VENIENS lator præsentium Leuparicus presbyter vester insinuauit nobis fraternitatem vestram ecclesiam in honorem beatorum Petri & Pauli apostolorum, nec non Laurentii atque Pancratii martyrum, construxisse, atque illic tredecim altaria collocasse, ex quibus quatuor necdum dedicata comperimus remansisse, ob hoc quod supradictorum sanctorum reliquias illic collocare Deo annuente disponitis. Et quia reliquias sanctorum Petri & Pauli, nec non Laurentii atque Pancratii martyrum, cum veneratione præbuimus, hortamur ut eas cum reuerentia suscipere, & collocare auxiliante Domino debeatis; prouisuri ante omnia, ut seruientibus ibidem non debeant alimoniarum deesse suffragia.

EPISTOLA LI.

GREGORII PAPÆ I.

AD BRUNICHILDEM REGINAM FRANCORVM.

Reliquias mittit, quas postulabat. Hortatur ut eorum
qui his deseruiant quieti prospiciat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

EPISTOLARVM vestrarum series, quæ religiosum animum & piæ mentis studium continebat, non solum voluntatis vestræ fecit nos laudare propositum, sed etiam libenter inuitauit postulata concedere. Non enim nos negare decuit, quod Christiana deuotio, & recti cordis desiderium flagitabat, præsertim dum illa postulari, & tota amplecti mente cognouimus, quæ & credentium fidem valde protegere, & animarum salutem operari nihilo minus poterunt ac seruare. Atque ideo congruo honore vestram excellentiam salutantes, indicamus latori præsentium Leuparico, quem vos esse presbyterum scripsistis,

SSf iij

per quem eloquia vestrarum suscepimus literarum, reliquias nos beatorum apostolorum Petri & Pauli iuxta excellentiæ vestræ petitionem cum ea veneratione qua dignum est præbuisse. Sed vt in nobis magis magisque laudabilis & religiosa possit clarere deuotio, prouidendum vobis est, vt sanctorum beneficia cum reuerentia & debito honore condantur; & seruientes ibidem nullis oneribus nullisque molestiis affligantur; ne forsitan necessitate exterius imminente in Dei seruitio inutiles segnesque reddantur, & iniuriam, quod absit, neglectumque beneficia sanctorum collocata sustineant. Quæti ergo eorum excellentia vestra prospiciat, quatenus dum vestro beneficio liberi, & ab omni fuerint inquietudine custoditi, & illi Deo nostro secunda mente laudes exoluant, & vobis in æterna vita merces accrescat.

EPISTOLA LII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PALLADIUM, PELAGIUM, ET SERENVM
EPISCOPOS.

Commendat Augustinum in Angliam euntem cum
sociis, & Candidum rectorem patrimonii.

*Gregorius' Palladio episcopo de Santonis, Pelagio de Turonis, &
Serenio de Massilia, episcopis Galliarum, a paribus.*

LICET apud sacerdotes habentes Deo placitam caritatem religiosi viri nullius commendationis indigeant; quia tamen aptum scribendi tempus ingressit, fraternitati vestræ nostra mittere scripta curauimus, insinuantes latorem præsentium Augustinum seruum Dei, de cuius certum studio, cum aliis seruis Dei illuc nos pro vtilitate animarum, auxiliante Domino, direxisse. Quem necesse est vt sacerdotali studio sanctitas vestra adiuuare, & sua ei solatia præbere festinet. Cui etiam vt promptiores ad suffragandum possitis existere, causam vobis iniunximus subtiliter indicare, scientes quod ea cognita, tota vos propter Deum deuotione ad solatiandum, quia res exigit, commo-
detis. Candidum præterea presbyterum communem filium, quem ad gubernationem patrimonioli ecclesiæ nostræ transmisiimus, caritati vestræ in omnibus commendamus.

NOTA IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Palladio de Santonis.*] Palladius Santonum episcopus ante aliquot annos Concilio Matisconensi II. interfuerat. Pelagius Gregorio episcopo in ecclesia Turonensi successerat, Serenus Theodoro in Massiliensi. Ceterum hoc eodem exemplo missa est etiam ad Ætherium episcopum Lugdunensem epistola, quam recitat Beda libro 1. cap. 24. *Reuerendissimo & sanctissimo fratri Ætherio coepiscopo Gregorius seruus seruorum Dei.* Licet apud sacerdotes, &c. *Deus te incolumem custodiat, reuerendissime frater. Data die X. Kalendarum Augustarum, imperante domino nostro Mauricio Tiberio piissimo Augusto anno 14. post consulatum eiusdem domini nostri anno 13. indictione XIV.*

EPISTOLA LIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD VIRGILIVM EPISCOPVM ARELATENSEM.

Commendat Augustinum, ac simul Candidum presbyterum; monetque vt huic patrimonii pensiones restituat, quas ipsius decessor collegerat.

Gregorius Virgilio episcopo Arelatensi, metropolitano Gallia.

QUAMVIS fraternitatem vestram bonis esse intentam operibus, & sponte se exhibere in causis Deo placitis confidamus, verumtamen vtile esse fraterna vos alloqui caritate credidimus, vt solatia, quæ vos vltro decet impendere, nostris quoque prouocati epistolis augeatis. Atque ideo indicamus sanctitati vestræ, Augustinum seruum Dei præsentium portitorem, cuius zelus & studium bene est nobis cognitum, cum aliis seruis Dei pro animarum nos illuc compendio transmississe, sicut ipse vobis coram positus poterit indicare. In qua re oratione vos eum & auxiliis adiuuare necesse est, atque vbi opus exegerit solatiorum vestrorum ei præbere suffragia, & paterna ac sacerdotali illum consolatione, sicut conuenit, refouere; quatenus dum sanctitatis vestræ fuerit solamina consecutus, si quid Deo nostro lucrifacere, sicut optamus, valeat, & vos possitis pariter mercedem acquirere, qui ad bona opera suffragii vestri deuote copiam ministratis. Candidum autem presbyterum communem filium, & patrimonium ecclesiæ nostræ, fraternitas vestra, quippe vt vnanimis nobis, studeat habere commendatum; vt aliquid

inde pauperum alimoniis sanctitate vestra valeat adiuuante proficere. Quia igitur patrimoniolum ipsum per annos plurimos prædecessor vester tenuit, & collectas apud se pensiones seruauit, fraternitas vestra cuius sint res, vel cui erogentur, consideret; atque eas animæ suæ respectu superscripto filio nostro Candido presbytero nobis restituat dirigendas. Nam valde est execrabile ut quod a regibus gentium seruatum est ab episcopis dicatur ablatum.

EPISTOLA LIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD DESIDERIVM ET SYAGRIVM EPISCOPOS.

Augustinum & Candidum commendat.

*Gregorius Desiderio Viennensi, & Syagrio Augustodunensi
episcopis Gallie, a paribus.*

DE fraternitatis vestræ sincera caritate bene confidimus, quod amore beati Petri apostolorum principis hominibus nostris vestra deuota solatia commodetis; præsertim dum causæ qualitas exigat, vbi etiam sponte concurrere & laborare magis optetis. Indicamus itaque sanctitati vestræ nos Augustinum seruum Dei præsentium portitorem, cuius zelus & studium bene nobis est cognitum, cum aliis seruis Dei pro animarum illuc causa disponente Domino direxisse; cuius relatione quid sibi iniunctum sit subtiliter agnoscens fraternitas vestra ei modis omnibus, in quibus causa poposcerit, impendat solatia, ut boni operis adiutores, sicut decet & conuenit, possitis existere. Ita ergo fraternitas vestra in hac re se deuotam studeat demonstrare, ut bona, quæ de vobis opinione narrante didicimus, vera esse opere comprobemus. Dilectissimum vero communem filium Candidum, cui patrimoniolum ecclesiæ nostræ commisimus in illis partibus constitutum vobis per omnia commendamus.

EPISTOLA LV.

GREGORII PAPÆ I.

AD PROTASIVM EPISCOPVM AQVENSEM.

Vt Virgilio episcopo Arelatenſi de penſionibus eccleſiæ inſinuet, & Candidum habeat commendatum.

Gregorius Protasio episcopo de Aquis Gallia.

QUANTVS in vobis B. Petri apoſtolorum principis amor excellat, non ſolum officii veſtri prærogatiua, ſed etiam deuotio, quam circa vtilitates eccleſiæ ipſius geritis, patefecit. Quæ quia Auguſtino ſeruo Dei præſentium latore cognouimus referente, de affectu & veritatis ſtudio quod in vobis eſt valde gaudemus, & gratias agimus, quia etſi corpore abſentes, mente tamen & animo nobiſcum vos eſſe monſtratis; quippe erga quos caritatem fraternam vt conuenit exhibetis. Vt igitur bona, quæ de vobis prædicauit opinio, rerum poſſit veritas confirmare, Virgilio fratri & coepiſcopo noſtro dicite, vt penſiones, quas prædeceſſor eius per annos plurimos de patrimoniolo noſtro percepit, & apud ſe retinuit, ad nos, quia pauperum res ſunt, ſtudeat deſtinare. Qui ſi forte aliquo ſe modo, quod non credimus, excuſare voluerit; vos qui veritatem ipſam ſubtilius noſtis, reuera qui in eccleſia ipſa tunc temporis curam vicedomini gerebatis, qualiter ſe habeat cauſa diſſerite, & ne res ſancti Petri & pauperum eius apud ſe retinere debeat imminete. Sed & ſi fortasſe hominibus noſtris neceſſarium fuerit, veſtrum in cauſa teſtimonium non negate; vt tam pro veritatis, quam pro voluntatis veſtræ deuotione beatus Petrus apoſtolus, cuius amore hæc facitis, ſua vobis & hic & in futura vita interceſſione reſpondeat. Candidum præſbyterum communem filium, cui patrimoniolum ipſum commiſimus, ſanctitati veſtræ magnopere commendamus.

AD STEPHANVM ABBATEM LIRINENSEM.

Vt sollicitus sit circa congregationem sibi commissam.

Gregorius Stephano abbati¹ de monasterio Lirino Gallie.

LÆTOS nos relatio Augustini serui Dei presentium portitoris effecit, quod dilectionem tuam, ut oportet, vigilantē esse narravit: denique & presbyteros & diaconos cunctamque congregationem vnanimes vivere ac concordēs affirmat. Et quoniam præpositorum bonitas subiectorum salubris est regula, omnipotentem Dominum deprecamur, ut in bonis te semper operibus gratia suæ pietatis accendat, & commissos tibi ab omni diabolica fraudis tentatione custodiat, & tecum cum caritate & placita sibi vivere conuersatione concedat. Quia vero humani generis inimicus insidiari nostris actibus non quiescit, sed assidua calliditate hoc nititur, ut Deo seruientes animas in qualibet parte decipiat, ideo, dilectissime fili, hortamur ut sollicitudinem tuam vigilanter exerceas, & ita commissos tibi oratione & cura providenti custodias, ut lupus circumiens nullam dilaniandi occasionem inueniat, quatenus dum Deo nostro incolumes quorum suscepisti curam reddideris, & præmia labori tuo gratia sua rependat, & tibi æternæ vitæ desideria multiplicet. Cochleares vero & circulos quos direxisti suscepimus, & caritati tuæ gratias agimus; quia qualiter pauperes diligas ostendisti, qui ad usus eorum quæ sunt necessaria transmisisti.

NOTA IACOBI SIRMONTI
SOCIETATIS IESV.

¹ *De monasterio Lirino.*] Pro *Lirino*, scriptum est apud Gregorium *Quirilino*. certa est emendatio; Stephani enim abbatis, quem ad vigilantiam & sollicitudinem hoc loco excitat, incauta remissio perstringitur in altera Gregorii epistola ad Cononem abbatem Lirinensem, Stephani successorem.

EPISTOLA LVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ARIGIVM PATRICIVM.

Commendat Augustinum & Candidum.

Gregorius Arigio patricio de Galliis.

QUANTA in vobis bonitas quantaque mansuetudo cum Christo placita caritate resplendeat, latore præsentium Augustino seruo Dei referente comperimus; atque omnipotenti Deo gratias agimus, qui hæc vobis pietatis suæ dona concessit, per quæ inter homines valde laudabiles, & ante conspectum ipsius, quod est veraciter utile, gloriosi possitis existere. Oramus ergo omnipotentem Dominum, vt hæc in vobis quæ concessit dona multiplicet, & sua vos cum omnibus vestris protectione custodiat; & ita actionem gloriæ vestræ in hoc sæculo disponat, vt & hic vobis, & in futura, quod magis optandum est, vita proficiat. Salutantes itaque gloriam vestram paterna dulcedine petimus vt lator præsentium, & serui Dei qui cum eo sunt, vestra in quibus necesse fuerit solatia consequantur, quatenus dum vestrum fauorem inuenerint, iniuncta sibi melius adiuuante Domino valeant adimplere. Præterea filium nostrum Candidum presbyterum, quem ad gubernationem patrimonioli ecclesiæ nostræ, quod illic est, transmissimus, vobis per omnia commendamus, confidentes a Deo nostro vos mercedis vicem recipere, si rebus pauperum solatia sua gloria vestra deuota mente præstiterit.

EPISTOLA LVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEODORICVM ET THEODEBERTVM REGES

FRANCORVM.

Commendat illis Augustinum, cui iniunxit vt aliquos secum e vicino presbyteros in Angliam ducat, commendat item Candidum rectorem patrimoni.

Gregorius Theodorico & Theodeberto regibus Francorum, a paribus.

POSTQUAM Deus omnipotens regnum vestrum fidei rectitudine decorauit, & integritate Christianæ religionis inter gentes alias fecit esse conspicuum;

Concil. Tom. 13.

T t t ij

Queritur
sacerdotes
Gallia Ang-
los negli-
gere delide-
rantes fieri
Christia-
nos.

Rogat vt
Augusti-
num foueat
etiam sacer-
dotes pe-
tentem.

magnam de vobis materiam præsumendi concepimus, quod subiectos vestros ad eam conuerti fidem per omnia cupiatis, in qua eorum nempe reges estis & domini. Atque ideo peruenit ad nos Anglorum gentem ad fidem Christianam Deo miserante desideranter velle conuerti, sed sacerdotes vestros e vicino negligere, & desideria eorū cessare sua adhortatione succendere. Ob hoc igitur Augustinum seruum Dei præsentium portitorem, cuius zelus & studium bene nobis est cognitum, cum aliis seruis Dei illuc præuidimus dirigendum. Quibus etiam iniunximus, vt aliquos secum e vicino debeant presbyteros ducere, cum quibus eorum possint mentes agnoscere, & voluntates admonitione sua, quantum Deus donauerit, adiuuare. In qua re vt efficaces valeant atque idonei apparere, excellentiam vestram paterna salutantes caritate quæsumus, vt hi quos direximus fauoris vestri inuenire gratiam mereantur. Et quia animarum causa est, vestra eos potestas tueatur & adiuuet, vt Deus omnipotens, qui vos in causa sua deuota mente, & toto studio solatiari cognoscit, causas vestras sua protectione disponat, & post terrenam potestatem ad cælestia vos regna perducatur. Præterea dilectissimum filium nostrum Candidum presbyterum, & patrimoniolum ecclesiæ nostræ, quod in illis partibus est constitutum, vt commendatum excellentia vestra habere debeat postulamus, quatenus beatus Petrus apostolorum princeps sua vobis intercessione respondeat, qui mercedis intuitu tuitionem in rebus pauperum eius impenditis.

NOTA IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Theodorico & Theodeberto.*] Childeberti regis filius. Ad Childebertum regem epistolam VII. scripserat Gregorius mense Septembri, indictione 14. id est anno Christi 595. Hanc ad filios reges scribit mense Iulio eiusdem indictionis, quæ nota est anni 596. Tempore igitur interiecto mortuum esse Childebertum, eique filios successisse necesse est. Errant proinde qui horum regni exordium in anno Christi 600. constituunt, vt Sigebertus in chronico.

EPISTOLA LIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD BRVNICHILDEM REGINAM FRANCORVM.

Vt suam Augustino in Angliam eunti, & Candido
rectori patrimonii, tuitionem & auxilium
impendat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

EXCELLENTIÆ vestræ Christianitas ita nobis veraciter
olim innotuit, vt de bonitate eius nullatenus dubite-
mus; sed magis certum modis omnibus teneamus, quia in
causa fidei deuote & studiose concurret, & religiosæ sin-
ceritatis suæ solatia copiosissime subministret. Ex qua re
bene confidentes, paterna caritate salutantes indicamus
ad nos peruenisse Anglorum gentem Deo annuente vel-
le fieri Christianam, sed sacerdotes qui in vicino sunt pa-
storalem erga eos sollicitudinem non habere. Quorum
ne animæ in æterna damnatione valeant deperire, curæ
nobis fuit præsentium portitorem Augustinum seruum
Dei, cuius zelus & studium bene nobis est cognitum,
cum aliis seruis Dei illuc dirigere, vt per eos potuissemus
ipsorum voluntates addiscere, & de eorum conuersione,
vobis quoque annitentibus, in quantum est possibile cogi-
tare. Quibus etiam iniunximus, vt ad agenda hæc e vicino
secum debeant presbyteros ducere. Excellentia ergo ve-
stra, quæ prona in bonis consuevit esse operibus, tam pro
nostra petitione, quam etiam diuini timoris consideratio-
ne eum dignetur in omnibus habere commendatum, at-
que ei tuitionis suæ gratiam vehementer impendat, & la-
bori eius patrocinii sui ferat auxilium; & vt plenissime pos-
sit habere mercedem, ad superscriptam Anglorum gen-
tem sua tuitione securum iter prouideat; quatenus Deus
noster, qui in hoc sæculo vos bonis sibi placitis decorauit,
hic & in æterna requie cum suis vos sanctis faciat gratulari.
Præterea dilectum filium nostrum Candidum presbyte-
rum, & patrimonium ecclesiæ nostræ, quod illic con-
stitutum est, vestræ Christianitati commendantes, peti-
mus vt tuitionis vestræ gratiam in omnibus consequatur.

Anglos vel-
le fieri Chri-
stianos, sed
sacerdotes
Galliæ non
subuenire.

Augusti-
num igitur
mitti, quem
foueat, ro-
gat.

EPISTOLA LX.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVLOGIVM EPISCOPVM ALEXANDRINVM.

De laude caritatis, & persecutione Longobardorum,
& de muneribus, quæ ab eo transmissa
susceperat.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino.

MATER & custos bonorum omnium caritas, quæ multorum corda vniendo constringit, absentem non æstimat eum, quem oculis mentis habet præsentem. In huius ergo radice cum, frater carissime, teneamur, nihil sibi in nobis corporalis absentia, nihil poterit regionum vendicare longinquitas; quippe quia scilicet longe a nobis non sumus qui vnum sumus. Hanc autem esse nobis cum ceteris fratribus communem semper optamus. Est tamen aliquid quod nos erga Alexandrinam ecclesiam quadam peculiaritate constringit, & in eius amore proniores existere speciali quodammodo lege compellit. Nam sicut omnibus liquet quod beatus euangelista Marcus sancto Petro apostolo magistro suo Alexandriam sit transmissus, sic huius nos magistri & discipuli vnitatem constringimur, ut & ego sedi discipuli præsidere videar propter magistrum, & vos sedi magistri propter discipulum. Ad hanc autem vnitatem cordium etiam vestræ sanctitatis meritis ligamur, quos auctoris sui salubriter sequi instituta cognoscimus, & semper ad magistri sui gremium unde illi prædicatio salutis exorta est, tota se conferre deuotione sentimus. Atque ideo sanctitatis vestræ susceptis apicibus, quantum cor nostrum de fraterna visitatione gauisum est, tantum de indictis quæ significastis oneribus mœstitia premitur, & fraterna compassione vobiscum gemimus quod doletis. Sed quia in diuersa se tendit ubique concussio, in communi necessitate minus est de propria dolendum, sed studendum magis est ut patienter tolerando vincamus, quod omnino deuitare non possumus. Quanta autem nos a Longobardorum gladiis in quotidiana nostrorum ciuium deprædatione vel detruncatione atque interitu patimur, narrare recusamus; ne, dum dolores nostros

loquimur, ex compassione quam nobis impenditis, vestros augeamus. Præterea ante aliquantum temporis communi filio Sabiniano diacono responsa ecclesiæ in vrbe regia facienti, scripta nostra transmisimus, quæ vestræ fraternitati dirigere debuisset. Quæ si suscepistis, miramur cur nobis ad ea minime respondistis. Et ideo quia cauendum est ne cuiuslibet superbia scandalum ecclesiis introducat, necesse est vt eadem scripta subtiliter relegentes, omni studio & tota intentione quæ ad honorem vestrum & pacem ecclesiæ pertinent conseruetis. Omnipotens autem Deus, qui pietatis suæ gratia sacerdotalem vobis animum & caritatem contulit, in suo vos seruitio protegat, atque ab omni aduersitate interius exteriusque custodiat, & conuerti ad se errantium animas vestra propitius prædicatione concedat. Latorem autem præsentium Isidorum diaconum communem filium cum ea qua oportuit caritate suscepimus, benedictionem nobis sancti Marci euangelistæ deferentem. Et vos quidem bonæ vitæ merito resplendentes, ea quæ paradiso vicina sunt bene olentia nobis ligna transmisistis. Nos vero quia videlicet peccatores sumus, ab occidente vobis ligna transmisimus, quæ construendis apta nauibus, nostræ mentis tumultum signantia, in marinis semper fluctibus agitantur; & quidem transmittere maiora volumus, sed hæc nauis angusta non recepit.

Mense Augusto, indictione decimaquarta.

EPISTOLA LXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD GENNADIUM PATRICIUM AFRICÆ.

De Paulo episcopo qui impediabatur Romam proficisci.

Gregorius Gennadio patricio Africæ.

EXCELLENTIAM vestram non ambigimus reminisci, quia ante biennium pro Paulo fratre & coepiscopo nostro scripsimus, vt ei ad nos venire desideranti, dignitatis vestræ suffragia præberetis, ob hoc quod a Donatistis insecutionis dicebatur molestiam sustinere; quatenus, postquam dum contra eos nuntiatum est habere subsi-

dium non posse, cognita veritate fraterna ei compassione potuissimus ferre consultum, & salubri dispositione quid contra pestiferæ præsumptionis insaniam debuisset fieri tractaremus. Et quantum nobis prædictus frater innotuit, non solum nullum meruit cuiusquam habere solatium, sed ut minime ad Romanam potuisset urbem accedere diuerso est impedimento prohibitus. Cui tamen dum vestram relegi fecissemus epistolam respondit se non quorundam odio quia Donatistas prohibebat laborare, sed magis pro defensione catholicæ fidei, multorum perhibet ingratitudines sustinere; multaque alia retulit, quæ quoniam aptum dicendi tempus non exitit, silentio reticere præuidimus. Quia ergo non de rebus terrenis, sed de animarum salute tractatur, & vestra atque illius diuersa existit assertio, nihil indiscussa veritate subtiliter respondere potuimus, quia tempore, quo excellentiæ vestræ scripta suscepimus, corporis aegritudine tenebamur. Sed dum nos omnipotens Deus, si ei placuerit, pristinæ saluti reddiderit, veritatem diligenti, ut possumus, inquisitione rimabimur. Et secundum ea quæ valuerimus addiscere, ita causam Deo miserante disponemus, ut animarum quarum vos curæ pro vestra mercede studere dignamini, salus non solum quæ ab errantibus iam amissa est reparetur, sed etiam quæ in veræ fidei cultoribus est, Redemptoris nostri gratia disponente, seruetur. De superscripto autem episcopo, quem communionem priuatum esse asseritis, valde mirati sumus, cur nobis hoc non primatis eius, sed excellentiæ vestræ epistola indicauit.

EPISTOLA LXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD DOMINICVM EPISCOPVM CARTHAGINIS.

De laude caritatis, & cura pastoralis.

Gregorius Dominico episcopo Carthaginis.

VERE mirabilis caritas virtus est, dilecte frater, quæ aduentu supernæ gratiæ, postquam spiritalia inclinavit ad infima, postquam ipsum sibi met unumquemque carnalibus illecebris discordantem pacauit hominem, ita in humanis se dilatauit mentibus, ut sublimia inclinaret, hu-
milia

milia sublimaret, pacaret discordantia, ferocia mansueta faceret, dissociata conglutinaret, scissa sarciret, diuisas tot aquarum terrarumque spatiis climatumque diuersitatibus hominum nationes compaginatæ ad vnum mentibus suæ vinculo suauitatis adstringeret. Huius amplitudinis præconia quando humanæ infirmitatis exponere lingua sufficiat? Huius autem laus in cælis perfecta est, in terris vero forma eius ostendenda potius est quam dicenda, vt qualis quantaque sit, postquam ore nostro plene non potest, ex nostra magis compassione monstretur. Quam & si vtrumque laudamus ore, simul necesse est vt faciamus manu; ne si laudator eius tantum est quisquam & non factor, sententiam sibi magis exacuat, quia in conspectu iudicis hoc fauoribus exaggerat quod omisit. Hanc nos licet locorum interuallis disiuncti, atque corpore longe a vobis positi, auxiliante Dei potentia erga vos studiosissime conseruamus: hanc vos non solum circa nos, sed erga fratres filiosque vestros paternis fraternisque oportet visceribus exhibere. Nam quomodo hoc non sit studiosissime faciendum, quando eius non tam in fratrum filiorumque est, quam in inimicorum quoque dilectione perfectio? Quamobrem, carissime, nos quos pastoralis curæ constringit officium diligamus fratres. Ipsos quoque aduersarios nostros propter mandatum dominicum nostro circa nos copulemus affectu. Pacem sequamur cum omnibus & sancti- Heb. 12. moniam, sine qua nemo videbit Deum. In piis versetur operibus, virtutibus polleamus, fulgeat in nostro pectore rationale iudicii cum superhumeralis actione coniunctum. Ita procedamus in conspectu Dei atque totius Israel. Huiusmodi commissio nobis gregi præbeamus exempla, vt vi- Matth. 5. deant nostra opera bona, & glorificent Patrem nostrum qui in cælis est. Sit in lingua sermo, sit zeli feruor in animo, vt vere de illorum dicamur numero, de quibus legitur: *Apparuerunt illis* Act. 2. *dispartitæ linguæ sicut ignis, seditque supra singulos eorum.* Vere enim in nobis igneæ linguæ resident, si in fratrum filiorumque exhortatione diuini feruore Spiritus accendamus. Creditum nobis agrum dominicum exerceamus dum licet, seminemus in timore dum tempus est, bonum facientes non deficiamus; tempore enim suo metemus non deficientes. Simus de illis, de quibus Psalmista dicit: *Euntes* Psalm. 135.

Concil. Tom. 13.

V u u

*Ibidem.**Psal. 26.*

ibant & flebant mittentes semina sua. Ad cuius rei fructum nos prouocans subdidit: *Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.* Vigilemus itaque, & relinquentes terrena negotia cælestibus anhelemus. Et quæ retro sunt obliuiscens, in ea quæ ante sunt nosmetipsos enixius extendamus. Mens nostra in sæculari varietate non diffuat, sed tota in vnum currat atque confluat finem, quem mira suauitate Dauid respexerat, cum dicebat: *Vnam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* Hoc amore liquefiant boni corda rectoris. In his se mens tota suspendat. Dum adhuc in terris sumus positi, frequens a nobis lacrymarum imber in cælo compunctionis nube fructificet. Tunc enim bene atque vere, dilecte mi frater, ad proximorum dilectionem descendimus, si in dilectione Dei ex toto corde, ex tota anima & mente, atque ex totis viribus persistimus. Xenia vero temporalia a vobis directæ, licet nos talibus non egeamus, tamen cum debita caritate suscepimus. Egemus autem de vestra debita caritate atque commissi vobis regiminis sollicitudine gratulari. Multo enim nobis hæc dulcissima fiunt, cum sacerdotum mentes, piæ conuersationis fuerint suauitate conditæ.

EPISTOLA LXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAVRICIVM AVGVSTVM.

De neglectis imperatoris legibus, quæ aduersus Donatistas latæ erant: & de episcopis ad eum transmissis.

Gregorius Mauricio Augusto.

INTER armorum curas & innumeras sollicitudines, quas indefesso studio pro Christianæ reipublicæ regimine sustinetis, magna mihi cum vniuerso mundo lætitiæ causa est, quod pietas vestra custodiæ fidei, qua dominorum fulget imperium, præcipua sollicitudine semper inuigilat. Vnde omnino confido quia sicut vos Dei causas religiosæ mentis amore tuemini, ita Deus vestras maiestatis suæ gratia tuetur & adiuuat. Qualiter autem pietatis vestræ serenitas contra Donatistarum flagitiosissimam prauitatem consideratione iustitiæ, & sincerissimæ religionis zelo commota sit, directarum lucidissime tenor insinuat iussio-

num. Sed venientes viri reuerendissimi ex Africana provincia episcopi, asserunt ita esse incauta dissimulatione postpositas, vt nec Dei illic iudicium haberetur in metu, nec principales hæcenus iussiones sortirentur effectum; hoc etiam subiungentes, quod in præfata prouincia Donatistarum præmiis prævalentibus, fides catholica publice venundetur. At contra gloriosus vir Gennadius de vno eorum mihi similia questus est qui talia querebatur: cui etiam duo alii certi in re eadem testimonium ferebant. Sed quia causa ipsa sæcularis iudicis intererat, eosdem episcopos ad pietatis vestræ existimaui esse vestigia dirigendos; vt per semetipsum serenissimis auribus suggerant quæ se fatentur pro fide catholica pertulisse. Eapropter obsecro vt dominorum Christianitas pro salute animæ & vita piissimæ sobolis suæ eos, quos tales esse cognoscit, districta vlcisci iussione præcipiat, & ruinam pereuntium ereptionis manu suspendat, atque insanis mentibus correptionis medicinam adhibeat, & errorum ab eis morbos expellat; quatenus dum piæ prouisionis vestræ remedio, pestiferæ prauitatis fuerit caligo depulsa, & vera illic fides radios suæ serenitatis asperferit, cælestis vos ante Redemptoris nostri oculos triumphus expectet; quia quos exterius ab hoste defenditis, etiam interius a diabolicæ fraudis veneno, quod est gloriosius, liberatis.

EPISTOLA LXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANASTASIVM PRESBYTERVM DE ISAVRIA.

Absoluit illum de hæresi suspectum.

Gregorius Anastasio presbytero de Isauria.

SICVT de eis, quos ab vnitæ ecclesiæ hæreticæ prauitatis error abscidit, affligimur & dolemus; ita his, quos intra sinum suum catholicæ fidei professio continet, congaudemus. Et vt pastorali sollicitudine illorum nos oportet impietatibus obuiare, sic piis horum professionibus congruit fauorem impendere, & sincera esse quæ sapiunt declarare. Atque ideo dum de te Athanasio presbytero monasterii sancti Mile, cui est vocabulū Tamnaco, quod in Lycaonia est prouincia constitutum, contraria integræ

Concil. Tom. 13.

Vuu ij

fidei fuisset orta suspicio, ut professionis tuæ potuisset integritas apparere, ad apostolicam sedem cui præsidemus elegisti recurrere, asserens etiam te corporaliter verberatum aliqua iniuste ac violenter fecisse. Et quamquam ea quæ vi impulsionis fiunt Canonum minime censura recipiat, & iure habeantur infirma, quia ipse ea dissoluit qui iniustum fateri fierique compellit; sed magis illa suscipienda est & amplectenda confessio, quæ ex spontanea voluntate monstratur procedere, sicut apud nos fecisse dignosceris; ne quid tamen nobis ambiguum potuisset existere, sanctissimo Ioanni quondam fratri & coepiscopo nostro Constantinopolitanæ ciuitatis antistiti de te præuidimus scribendum, ut suis nos quid actum esset epistolis informaret. Qui sæpe a nobis admonitus, rescribens innotuit, codicem apud te fuisse inuentum, in quo plurima continebantur hæretica; & ob hoc se aduersus dilectionem tuam fuisse commotum. Quem quia ad nos studuit pro satisfactione transmittere, priores eius partes sollicita lectione percurrimus. Et quoniam manifesta in eo hæreticæ prauitatis venena reperimus, ne denuo debuisset legi vetuimus. Sed quia hunc te simpliciter testatus es legisse, & ad amputandam ambiguae suspensionis materiam libellum nobis manu tua porrexisti per scriptum, in quo fidem tuam exponens omnes generaliter hæreses, vel quidquid aduersus catholicæ fidei vel professionis integritatem est, apertissime condemnasti; & cuncta quæ sanctæ quatuor vniuersales Synodi recipiunt te semper recepisse ac recipere, & quæ condemnant condemnasse condemnareque professus es; eam quoque Synodum, quæ Iustiniani imperatoris temporibus de tribus capitulis facta est, & suscipere & custodire promissisti, & prohibitus a nobis codicem ipsum legere, in quo pestifera fraudis virus innexum est, libentissime consensisti, reprobās etiam atque condemnans ea omnia quæ contra catholicæ fidei integritatem in eo dicta vel latenter inserta sunt, nec eum te legere denuo promissisti. Hac ratione permoti, postquā etiam ex probata a te libelli pagina fides tua nobis catholica Deo custodiente perclaruit, ab omni te hæreticæ peruersitatis macula iuxta professionem tuam liberum esse decernimus atque catholicū, & sinceræ fidei in omnibus professorem atque sequacem

Christi Iesu Saluatoris gratia claruisse pronuntiamus: liberam quoque tribuimus licentiam ad tuum monasterium in tuo te loco vel ordine nihilo minus remeare. De hoc quoque & dilecto fratri nostro Constantinopolitanae ciuitatis antistiti, qui in supradicti sancti Ioannis loco ordinatus est, nostra volumus scripta transmittere. Sed quia consuetudo non est, ut prius quam ad nos eius synodica deferatur, debeamus scribere; idcirco distulimus. Sed postquam ea nobis delata fuerit, ei hæc, dum opportunum fuerit, indicabimus.

GREGORII MAGNI PAPÆ I.

EPISTOLARVM LIBER VI.

INDICT. XV. ANNO ORDINATIONIS EIVS VII.

EPISTOLA I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

De muliere quadam viro iungenda.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

CVIUS rei causa cum matre sua huc compulsa anno præterito præsentium venerit latrrix, fraternitas vestra cautius nouit. Quia scilicet maritus suus vester clericus, ob hoc quod de seruili fuerat conditione pulsata, a suo noscitur eam remouisse consortio, vosque hic positos asserunt promississe, ut si probare se liberam adiuuante Domino valuisset, suo eam vos coniugi reformaretis. Fraternitas igitur vestra cognoscat, quod reuelante Deo libertatis auctore approbata sit libera, nullaque seruilis in ea macula inuenta est. His ergo cognitis, sine mora aliqua suo per vos eam volumus marito restitui, nec ulterius idem vir eius argumenta sibi aliqua occasione exquirat, quibus eam possit abiicere. Nam si a vobis, quod non credimus, minime fuerit adimpletum, eamque recipere forte distulerit, nos illum cognoscatis cum districta vindicta correcturos.

Grat. 27. q.
2. c. Cuius
rei causa.

EPISTOLAM fraternitatis vestræ harum latore diacono vestro deferente suscepimus, in qua nobis de persona Pauli episcopi, quæ apud vos acta sunt indicastis. Quod tam sero factum est, ut persona ipsa hic iam valisset minime reperiri. Nam & vir excellentissimus filius noster Gennadius patricius suum ad nos pro causa eadem cancellarium destinavit. Sed dum fecissemus inquiri, utrum cum eo nobis coram positis vellet inire conflictum, respondit ad hæc se minime fuisse transmissum, sed solummodo tres quosdam huc de eius ecclesia deduxisse, qui contra eum plurima dicere debuissent. Dum ergo neque illum ad inferendas actiones paratum inuenimus, neque personarum illarum nos qualitas mouit, quod in accusatione episcopi valuissent idonei reperiri, sæpedito Paulo episcopo ad urbem se regiam relaxari debuisse precibus speranti non potuimus contradictionis moras afferre, sed mox eum secundum petitionem suam cum aliis duobus secum deductis episcopis ambulare permisimus. Si qua ergo fuere, quæ contra eum dici rationabiliter poterant, mox eo huc veniente, vestra debuit, quod nunc fecit, fraternitas cuncta subtiliter indicare. Quod enim multorum vos inimicitias ob hoc quod nostris vos frequentius visitamus epistolis pati signastis, dubium non est, reuerendissime frater, bonos prauorum odia sustinere, diuinisque intentos operibus peruersorum aduersitatibus lacerari. Sed quanto hæc quæ sunt praua circumstant, tanto in commissi vobis cura regiminis debetis instantius occupari, & circa gregis Christi vigilare custodiam, quantoque iniquorum vos contrarietas premit, tanto alacriores, ac de promissa remuneratione certissimos, pastoralis sollicitudinis cura debet accendere, quatenus pastori summo lucrum de iuncto vobis opere valeatis offerre.

EPISTOLA III.

GREGORII PAPÆ I.

AD GENNADIVM PATRICIVM DE AFRICA.

Ruferium & Anastasium per literas commendat.

Gregorius Gennadio patricio de Africa.

HIS qui se apud excellentiam vestram nostris desiderant epistolis commendari, securi de vestra benigntate facimus quod petimur. Ruferius siquidem comes cum aliis conciuibus suis a vobis, vt cognouimus, ad Africanam euocati prouinciam, petiuerunt scriptorum nostrorum apices, sperantes sibi apud vos prodesse suffragia. Quapropter excellentiam vestram paterno salutantes affectu, petimus vt eos in nullo a quoquam patiamini apud vestros animos contra iustitiam prægrauari, sed sicut circa commissos vobis pia discretaque vos nouimus inuigilare cautela, ita & de his tranquille disponere, inspirante vobis Domino debeat, atque de insulæ ipsius sollicitius tractare cautela; ne, si illuc exercitus sine persona vtili quæ hunc gubernare valeat incauta dispositione transmittitur, adiumentum hostibus præbeatur. Quia autem Anastasium tribunum, quem illic excellentia vestra ordinauerat, bene secum egisse, atque in nulla læsione eum asserunt miscuisse se prouinciæ, quem etiam nunc & remotum grauiter ferunt, præcipiat excellentia vestra illuc eum iterum destinari, suisque adhortationibus firmari, vt qui de bona actione iam placuit, nullius ad male agendum suasionibus incitetur, ne tantorum iudicium, quod ex bona administratione habere meruit, deterius perdat, quod non optamus, agendo contraria. Ita ergo petimus, vt vestra excellentia faciat quatenus bonum vestrum quod testatur Africa etiam Corsica cognoscat.

GREGORII PAPÆ I.
EPISTOLA IV.
GREGORII PAPÆ I.

AD CYRIACVM EPISCOPVM CONSTANTINOPOLITANVM.

De custodienda caritate & vnitae sanctæ ecclesiæ.

De pastoralis muneris difficultatibus: & de
vniuersalis nomine reiiciendo.

Gregorius Cyriaco episcopo Constantinopolitano.

COMMUNES filios Georgium presbyterum & Theodo-
rum diaconum vestrum ea qua decuit caritate susce-
pimus, vosque ab ecclesiasticarum rerum cura ad anima-
rum regimen venisse gaudemus, quia iuxta Veritatis vo-
cem, qui in modico fidelis est, & in maiori fidelis erit. Et
bene ministranti seruo dicitur: *Quia in pauca fidelis fuisti, su-
pra multa te constituam.* Cui etiam mox de æterna retribu-
tione subiungitur: *Intra in gaudium Domini tui.* In scriptis
autem vestris vos magnopere requiem quæsisse narratis.
Sed per hoc ad pastorem sollicitudinem vos congrue ve-
nisse ostenditis, quia sicut locus regiminis desiderantibus
negandus est, ita fugientibus offerendus est. Et sicut scri-
ptum est: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo
tamquam Aaron.* Et rursus idem prædicator egregius dicit:
*Si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; & vnus
pro omnibus mortuus est Christus. Superest ut & qui viuunt, iam
non sibi viuunt, sed ei qui pro eis mortuus est & resurrexit.* Et pasto-
ri sanctæ Ecclesiæ dicitur: *Simon Ioannis amas me? Pisce oues
meas.* Ex quibus verbis colligitur, quia si is, qui valet, omni-
potentis Dei oues renuit pascere, ostendit se pastorem
summum minime amare. Si enim Vnigenitus Patris pro
explenda vtilitate omnium de secreto Patris egressus est
ad publicum nostrum, nos quid dicturi sumus, si secretum
nostrum præponimus vtilitati proximorum? Quies itaque
nobis & ex corde appetenda est, & tamen pro multorum
lucro aliquando postponenda. Nam sicut toto desiderio
debemus occupationem fugere, ita si desit qui prædicet,
occupationis onus libenti necesse est * humero subire.
Quod ex duorum prophetarum opere docemur, quorum
vnus prædicationis officium vitare conatus est, & alter
appetiit. Nam mittenti se Domino Ieremias respondit,
dicens:

Matth. 23.

Hebr. 5.

2. Cor. 5.

Ioan. 21.

** ad. 12.*

dicens: *A, a, a, Domine Deus, nescio loqui, quia puer ego sum.* Ier. 1.
 Et cum omnipotens Deus personam ad prædicandum
 quæreretur, dicens: *Quem mittam, & quis ibit ex vobis?* ultro Isai. 6.
 se Isaias obtulit, dicens: *Ecce ego, mitte me.* En ab vtrisque
 exterius diuersa vox prodiit, sed non a diuerso fonte dile-
 ctionis emanauit. Duo quippe sunt præcepta caritatis, Dei
 videlicet amor, & proximi. Per actiua igitur vitam prod-
 esse proximis cupiens Isaias, officium prædicationis appe-
 tit: per contemplatiua vero Ieremias amoris Condito-
 ris sui sedulo inhærere desiderans, ne mitti ad prædican-
 dum debeat contradicit. Quod ergo laudabiliter vnus ap-
 petiit, hoc laudabiliter alter expauit. Iste, ne tacita cõtem-
 plationis lucra loquendo perderet; ille, ne damna studiosi
 operis tacendo sentiret. Sed hoc in vtrisque est subtiliter
 intuendum, quia & is qui recusauit plene non restitit, & is
 qui mitti voluit ante se per altaris calculum purgatum vi-
 dit; ne aut non purgatus adire quisquam sacra ministeria
 audeat, aut quem superna gratia eligit, sub humilitatis spe-
 cie superbe contradicat. Magno autem desiderio vos in
 epistolis vestris inuenio serenitatem mentis quærere, &
 repulsa perturbatione ad tranquillitatem cogitationis an-
 helare. Sed qua ratione ad hoc vestra fraternitas pertinge-
 re possit ignoro. Qui enim regendam nauem suscipit, tan-
 to amplius necesse est vigilet, quanto amplius litus relin-
 quit, vt aliquando futuras procellas ex signis præuideat,
 aliquando venientes aut directo clauo, si paruæ sint, supe-
 ret, aut, si vehementer intumescunt, dato in obliquum la-
 tere, irruentes declinet; & sæpe solus vigilet, cum cuncti
 illi quibus nulla nauis cura commissæ est quiescant. Quo-
 modo autem suscepto pastoralis onere habere serenitatem
 cogitationum potestis, cum scriptum sit: *Ecce gigantes gemunt* Iob. 26.
sub aquis? Iuxta Ioannis etenim vocem, aquæ populi sunt.
 Et gigantes sub aquis gemere est; quia quisquis in hoc
 mundo quasi quadam corporis mole, ordine potestatis
 excreuerit, tanto pondera maioris tribulationis sentit,
 quanto super se regendorum populorum curam suscepit.
 Sed si sancti Spiritus virtus afflictam mentem afflauerit,
 protinus hoc quod Israelitico populo corporaliter factum
 est, nobis spiritaliter contingit. Scriptum quippe est: *Filii* Exod. 15.
Israel ambulauerunt per siccum & medium mare. Et per pro-
 Concil. Tom. 13.

Isa. 43.

phetam Dominus pollicetur, dicens: *Cum transferis per aquas, tecum ero, & flumina non operient te.* Illos enim flumina operiunt, quos actiones huius sæculi mentis perturbatione confundunt. Nam qui sancti Spiritus gratiam tenet in mente, transit aquas, & tamen fluminibus non operitur: quia etiam inter medias populorum turmas sic peragit gressus sui itineris, ut non submittat actionibus sæculi caput mentis. Ego quoque qui indignus ad locum regiminis veni, infirmitatis meæ conscius, secretiora loca petere aliquando decreueram, sed superna mihi iudicia aduersari conspiciens, iugo Conditoris subdidi ceruicem cordis; hoc præcipue perpendens, quia quælibet occulta loca sine Dei gratia animam saluare non possunt; quod aliquando in ipsis quoque conspiciamus erratibus electorū. Nam Lot in ipsa peruersa ciuitate fuit iustus, in monte peccauit. Sed ista cur dicimus, cum maiora nouerimus? Quid enim paradiso iucundius? quid cælo securius? & tamen homo ex paradiso, & angelus de cælo peccando cecidit. Illius ergo nobis virtus quærenda est & gratia postulanda, sine qua nusquam absque periculo & culpa, cum quo nusquam sine iustitia esse possumus. Curandum ergo est, ut perturbatione cogitationum non exuperet animum, nam repellere funditus nullatenus potest. Quisquis enim est in loco regiminis, aliquando necesse est habeat etiam terrena cogitare, & exteriorum quoque curam gerere, ut grex commissus valeat ad ea quæ sibi sunt explenda subsistere. Sed magnopere semper prouidendum est, ne hæc eadem cura modum transeat, ut cum ad cor licenter admittitur, nimis excrescere non permittatur. Vnde recte per Ezechielem

Ezech. 44.

prophetam dicitur: *Sacerdotes caput suum non radant, neque comam suam nutriant, sed tondentes attondeant capita sua.* Quid enim per significationem sunt capilli in capite, nisi cogitationes in mente? qui dum super cerebrum insensibiliter oriuntur, curas vitæ præsentis designant, quæ ex sensu negligenti quia importune aliquando prodeunt; quasi a nobis non sentientibus procedunt. Quia igitur cuncti qui præsumunt habere quidem sollicitudines exteriores debent, nec tamen eis vehementer incumbere; sacerdotes recte & caput prohibentur radere, & comam nutrire, ut cogitationes carnales de vita subditorum, nec a se

funditus amputent, nec rursus ad crescendo nimis relaxent. Vbi & bene dicitur: *Tondentes tondeant capita sua*; Ibidem. vt videlicet curæ temporalis sollicitudines, & quantum necesse est prodeant, & tamen recidantur citius, ne immoderatus excrescant. Dum igitur & per administratam exteriorē prouidentiam corporum vita protegitur, & rursus per immoderatam cordis intentio non impeditur; capilli in capite sacerdotis & seruantur vt cutem cooperiant, & refecantur ne oculos claudant. Præterea epistolas vestras directas plenas fide suscepimus, atque omnipotenti Deo gratias agimus; qui inconsutilem tunicam desuper contextam, videlicet ecclesiam suam vicaria confessione fidelium in vnitatem gratiæ ab omni erroris scissione custodit, & contra pereuntis mundi, vt ita dicam, tot culparum diluuium, ex multis lignis arcam construit, in qua omnipotentis Dei electi seruentur ad vitam. Nam cum vicissim nobis fidei nostræ confessionem transmittimus, & caritatem nostram erga nos ostendimus, quid aliud in sancta ecclesia agimus, nisi arcam bitumine linimus, ne vnda erroris intret, & vel spirituales quosque tamquam homines, vel carnales tamquam animalia occidat? Sed cum sapienter a vobis recta fides prolata sit, restat vt procul dubio debeatis pacem cordium prudentius custodire, propter hoc quod Veritas dicit: *Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos*; Marc. 9. Et Paulus apostolus admonet, dicens: *Solliciti seruare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Qui rursus ait: Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Quam videlicet pacem tunc vobiscum veraciter habebitis, si profani nominis superbiam declinetis, iuxta quod idem magister gentium dicit: *O Timothee, depositum custodi, deuitans profanas vocum nouitates.* 1. Tim. 6. Nimis quippe iniquum est, si hi, qui prædicatores humilitatis facti sunt, de vani nominis elatione gloriantur, cum verus prædicator dicat: *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi.* Galat. 6. Ille ergo vere gloriosus est, qui non de temporali potentia, sed pro Christi nomine de sua passione gloriatur. In hoc itaque vos medullitus amplectimur. In hoc sacerdotes vos esse recognoscimus, si repulsa vanitate verborum sanctitatis locum cum sancta humilitate teneatis. Ecce enim in nefandi appellatione nominis scandaliza-

Concil. Tom. 13.

Xxx ij

ti sumus, & non minimas querelas seruamus in mente, & promimus in voce. Vestra autem fraternitas nouit quia
Math. 5. Veritas dicit: *Si offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Qua in re pensandum est quia cum omnis culpa oblato sacrificio deleatur, tantum est malum scandali alieno corde generati, vt ab eo qui peccauerit nec ipsum sacrificium Dominus accipiat, quod delere peccatum solet. Curate ergo cordis vestri scandalum festine detergere, vt possit omnipotens Deus oblationis vestræ sacrificium acceptabile habere. Præterea cum recta a vobis fides veraciter & subtiliter sit prolata, inter eos quos per sanctissimas generales Synodos damnandos esse censuistis, Eudoxium quemdam vos damnasse reperimus, cuius nomen in Latina lingua neque in Synodis, neque in libris beatæ memoriæ episcoporum Epiphani, Augustini, & Philastri, quos contra hæreticos præcipue disputasse nouimus, positum reperimus. Quod si quis eum veraciter de catholicis patribus damnat, eius procul dubio sententiam sequimur. Vos tamen si in synodica vestra epistola eos quoque nominatim damnare voluistis, qui extra sanctas Synodos per patrum scripta damnantur, multos scriptis suis vestra fraternitas minus posuit, si autem eos quos generales Synodi respuunt, hunc vnum amplius. Sed inter hæc sciendum est, quia vt nobis liceat rectam fidem libere fateri, & cuncta quæ agenda sunt concorditer in pace disponere, pro serenissimorum dominorum vita, propria quoque sobole incessanter orandum est, vt omnipotens Deus eorum pedibus barbaras nationes subiiciat, longa eis & felicia tempora concedat, quatenus per Christianum imperium ea quæ est in Christo fides regnet.

EPISTOLA V.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De conseruanda pace sanctæ ecclesiæ.

Gregorius Cyriaco episcopo Constantinopolitano.

DVDVM, dum in vrbe regia responsa sedis apostolicæ facerem, bona vestræ sanctitatis agnouî. Et quia vobis animarum nunc cura commissæ est valde gaudeo. Et quamuis indignus omnipotentem Dominum quibus valeo precibus exoro, vt in vobis suam gratiam semper augeat, vosque ad æternam patriam faciat animarum lucra congregare. Quia vero ad hoc opus ad quod perducti estis infirmos vos esse dicitis, scimus quia prima virtus est cognitio infirmitatis, atque ex eo colligimus posse vos bene susceptum ministerium implere, quia vos videmus infirmitatem propriam ex humilitate cognoscere. Omnes enim infirmi sumus, sed ille est infirmior qui suam considerare non valet infirmitatem. Vos vero, beatissimi fratres, ideo fortes estis, quia de fortitudine propria diffidentes, in omnipotentis Dei virtute confiditis. Quantum vero mens mea caritati vestræ ligata sit, verbis epistolaribus explere non possum. Sed oro vt omnipotens Deus, eamdem quæ inter nos est caritatem, ex gratiæ suæ dono multiplicet, omnemque occasionem scandali auferat, ne sancta ecclesia confessione veræ fidei vnita, & coniunctis fidelium cordibus constipata, detrimentum aliquod, quod absit, sacerdotibus inter se discrepantibus sentiat. Quamuis ego in omne quod loquor, in omne quod superbis quorundam actibus contradico, ex omnipotentis Domini largitate caritatis intimæ custodiam nunquam relinquo, sed sic ea quæ sunt iustitiæ foris exequor, vt ea quæ intus amoris & dilectionis sunt minime postponam. Vos autem semper mihi amoris mei vicem reddite, & ea quæ pacis & dilectionis sunt custodite; vt vnum in mente permanentes, quo nullam dissensionem inter nos intrare permittimus, eo obtinere quæ petimus apud Dominum ex ipsa melius cordium nostrorum vnitate valeamus. Præterea Ioannem Calchedonensem presbyterum, & Athanasium Lycao-

Xxx iij

niæ sanctitati vestræ commendo, vt nullus vobis contra eos falsidica locutione surrepat, quia eorum fidem subtiliter discussi, eosque rectos in suis confessionibus, quæ & scripto datæ sunt, inueni. Sancta autem trinitas sua vos manu protegat, & circa animarum custodiam semper vos vigilantes & sollicitos reddat, quatenus in æterna retributione valeatis non solum de vestro opere, sed etiam de subditorum vestrorum melioratione coronari.

EPISTOLA VI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAVRICIVM AVGVSTVM.

De electione Cyriaci episcopi gratias agit.

Gregorius Mauricio Augusto.

OMNIPOTENS Deus, qui pietatem vestram pacis ecclesiasticæ fecit esse custodem, in ipsa vos fide seruet, quam vos sacerdotali vnitæ seruatis; cumque supernæ pietatis iugo cor humiliter subditis, cælesti gratia agitur, vt hostes vestros pede fortitudinis prematis. Non enim parua potuit esse mercedis, quod Ioanne sanctæ memoriæ de hac luce subtracto, ad ordinandum sacerdotem pietas vestra diu hæsitauit, tempus paulo longius distulit, cum metu omnipotentis Domini consiliū quæsiuit, vt videlicet causa Dei cum magno debuisset timore disponi. Vnde & aptum valde existere in pastoralis regimine fratrem atque consacerdotem meum Cyriacum existimo, quem ad eundem ordinem pietatis vestræ consilia longa genuerunt. Qui in administrandis dudum rebus ecclesiasticis quam sollicitus, & quo modo fuerit exercitatus, cuncti nouimus. Vnde & superna gestum dispositione non ambigo, vt qui bene minima gesserat, congrue maiora susciperet, atque a cura rerum ad animarum regimina transiret. Pro qua re totis precibus deprecamur, vt bonum hoc omnipotens Deus serenitati dominorum, piæque eorum soboli & in præsentis sæculo atque in perpetua remuneratione retribuat, & prædicto fratri & consacerdoti meo, qui dominico gregi prælatus est, animarum curam plena sollicitudine exhibere concedat, vt irreprehensibiliter possit subditorum suorum & praua corrigere, & recta ad crescendum

fouere; quatenus de eo pietatis vestræ iudicium, non solum ante homines, sed etiam ante supernæ quoque maiestatis oculos conualescat. Venerabiles autem viros Georgium presbyterum, & Theodorum diaconum pro iussione dominorum atque pro imminetia hiemalis temporis in hac Vrbe moras perpeti non permisi.

EPISTOLA VII.
GREGORII PAPÆ I.

AD MAVRICIVM PATRICIVM.

Reprehendit eos qui in Cyriaci ordinatione clamarunt:

Hæc dies quam fecit Dominus. Demonstrat præterea
ex culpa præsentium deteriores
fieri subditos. *Psal. 117.*

*Gregorius Mauriciopatricio, Petro Domitiano, & Elpidio
episcopis, &c.*

ORDINATIONEM viri sanctissimi Cyriaci fratris & confacerdotis mei cum magna vos lætitia suscepisse vehementer exulto, & quia Paulo apostolo prædicante dicimus: *Si gaudet vnum membrum, congaudent cetera membra;* *1. Cor. 12.* pensare vos necesse est, quanta vobis hac in re exultatione congaudeo, in qua non vnum membrum, sed multa Christi membra gauisa sunt. Sicut tamen scripta fraternitatis vestræ potui transcurrendo perpendere, magna lætitia in immoderatam eiusdem fratris mei laudem vos rapuit. Nam hunc sicut solem in ecclesia apparuisse dicitis, ita ut cuncti clamaretis: *Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.* *Psal. 117.* Et certe sequentis vitæ promissio est, qua dicitur: *Fulgebunt iusti sicut sol.* Nam in hac vita ad *Matth. 13.* huc quisque positus quantalibet virtute polleat quomodo sicut sol fulget, in qua corpus quod corrumpitur aggruat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem? In qua videmus aliam legem in membris *Rom. 7.* nostris repugnantem legi mentis nostræ, & captiuos nos ducentem in lege peccati, quæ est in membris nostris, in qua & in nobismetipsis responsum mortis habemus, ut non simus fidentes in nobis. In qua etiam propheta clamat: *Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ.* Nam & quod scriptum est: *Sapiens ut sol permanet,* *Eccles. 27.*

fatuus ut luna mutatur: non ad claritatis fulgorem, sed ad perseverantiam boni operis comparatio est solis deducta. Bonum vero ordinationis eius initium potuit videri, sed nondum potuit de perseverantia a vobis laudari. Quod autem *Hæc dies quam fecit Dominus* clamasse vos dicitis, de quo hoc dictum sit pensare debuistis: præmissum quippe est: *Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. A Domino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris.* Atque de hoc eodem lapide protinus subditur: *Hæc dies quam fecit Dominus.* Ipse enim qui pro fortitudine constructionis dicitur lapis, pro illuminationis gratia appellatus est dies, qui etiam factus est, quia incarnatus est. In quo exultare & lætari præcipimur, quia erroris nostri tenebras suæ in nobis virtutis luce superavit. In creaturæ autem laudem vox illa dari non debuit, quæ soli convenit Creatori. Sed cur ista reprehendo, qui quantum gaudia mentem rapiunt scio? Caritas etenim vestra magnam vobis lætitiā genuit, quam videlicet mentis lætitiā in fauore lingua secuta est. Quod cum ita sit, laus ista culpa iam dici non potest, quam caritas inuenit. Mihi vero de sanctissimo fratre meo dici breuiter debuit, quod sufficienter acciperem, quia scirem quis esset qui hanc mihi præcipue dudum suæ magnitudinis probationem dedit; quod in tam multis dispensationis ecclesiasticæ causis occupatus tranquillum cor inter turbulentas frequentias tenuit, seque ipsum semper sub mansuetudine restrinxit. Quod videlicet non parua laus magni & inconcussi est animi, inter causarum turbas non fuisse turbatum. Præterea assiduis insistere fraternitas tua precibus debet, ut omnipotens Deus in prædicto fratre & consacerdote nostro bene cœpta custodiat, & semper ad meliora perducatur. Hoc sanctissimis vobis, hoc subiecto ei populo semper orandum est. Nam ita sibi regentium merita coniectantur & plebium, ut sæpe ex culpa præsentium deterior fiat vita subiectorum, & sæpe ex merito plebium delinquat vita pastorum. Quia enim mala actio præsentis valde noceat subditis testantur Pharisei, de quibus scriptum est: *Clauditis regnum cælorum ante homines: vos enim non intratis, nec introeuntes finitis introire.* Et quia culpa plebium multum noceat vitæ pastorum, in Dauid factō cognosci-

Psal. 117.

Matth. 23.

2. Reg. 2. &
24.

nolci-

nosceamus. Ille enim Deo attestante laudatus, ille supernorum mysteriorum conscius, tumore repentinæ elationis inflatus, populum numerando peccauit, & tamen vindictam populus Dauid peccante suscepit. Cur hoc? quia videlicet secundum meritum plebium disponuntur corda regentium. Iustus vero iudex peccantis vitium & ipsorum animaduersione corripuit, ex quorum causa peccauit. Sed quia ipse sua scilicet voluntate superbiens, à culpa alienus non fuit, vindictâ culpæ etiam ipse suscepit. Nam ira sæuiens, quæ corporaliter populum perculit, rectorem quoque populi intimo cordis dolore prostrauit. Hæc itaque considerate inuicem, & sicut is qui vobis plebibusque prælatus est intercedere pro omnibus, ita pro eius conuersatione & moribus orare omnes debetis, vt apud omnipotentem Deum & vos illius valeatis imitatione proficere, & ille meritis vestris adiungetur. Cuncti autem concorditer pro serenissimis dominis, eorumque pia sobole cum magnis in quantum possumus assidue fletibus oremus, vt eorum vitam gratia protegens superna custodiat, & Christiano imperio gentium colla subternat.

EPISTOLA VIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD STEPHANVM EPISCOPVM.

De Maria patricia conuersa, & Constantinum præfectum commendat.

Gregorius Stephano episcopo.

SCRIPTA vestræ sanctitatis medullata mihi caritatis verba locuta sunt; ita vt per calamum, sic in epistolis animus transiret, ac si mihi per semetipsam mens ipsa loqueretur. Qua de re magnas omnipotenti Deo gratias refero, quia & diuisis corporibus, nobisque a vobis recedentibus longe, caritas inter nos permanet indiuisa. Et quidem multum mihi, & vltra quam indignus audire debui, fauorem in epistolis demonstratis. Et scriptum est: *Ne laudes hominem quamdiu viuit.* Tamen etsi audire talia dignus non fui, orationibus vestris peto, vt dignus efficiar, vt si bona in me non ideo dixistis quia sunt, ideo sint quia dixistis. De gloriosa autem Maria patricia valde lætatus

Ioan. diac.
lib. 4. c. 62.

Eccles. 11.

Concil. Tom. 13.

Y y

Pron. 14.

sum, quia in sancto Dei ouili aggregata est, quod ex vestra factum assidua prædicatione non dubito; quia ex ipso fructu ostenditis quantum pro fide catholica laboratis. Multos etiam per illam venire ad ecclesiam suspicor, quod totum vestræ laudi proficit; quia scriptum est: *Vbi plurimæ segetes, ibi maxima fortitudo bouum.* Manifestatur enim virtus prædicantium, vbi surgit seges animarum. Communem vero filium excellentissimum virum domnum Constantinum præfectum quantum plus diligitis, tantum exhortari continue debetis, vt in causis, in quibus mixtus est, semper omnipotentis Dei iudicium ante oculos cordis habeat, eique soli placere studeat, qui & in præsentī vita valet protegere, & cælestis patriæ præmia compensare.

EPISTOLA IX.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

Gratias agit de bonitate eleemosynarum, & præcipit ne sua scripta ad mensam legeret.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

BENEDICTIONEM quam pauperibus fraternitas vestra transmisit, lator præsentium homo vester Candidus nobis dispensantibus suis manibus erogauit; quod vobis secundum animum vestrum fortasse parum visum est. Nos tamen secundum modum vestræ substantiæ esse nimium & ultra modum æstimamus, vt qui illic apud vos innumeros pauperes habetis, pro explenda largitate misericordiæ, etiam loca alia & longe posita requiratis. De causis vero aliis a vobis scriptis prioribus iam respondisse memini, & nihil aliud quærere debetis, nisi vt sub consideratione solius omnipotentis Dei cuncta faciatis, & nullius persona vos a vigore disciplinæ emolliat, neque vehemens indignatio in rigore, quod absit, aliquo immoderata distriktionis obduret. Præterea audio quod aliqua de his quæ scripsisse me memini, fraternitas vestra ad mensam suam coram extraneis legi faciat; quod mihi non videtur esse faciendum, quia hoc quod vos pro caritate facitis, possunt quidam, quantum ad me est, vanæ gloriæ deputa-

re. Ideoque coram extraneis antiquorum dicta legite, ex quorum auctoritate valeant qui audierint informari.

EPISTOLA X.

GREGORII PAPÆ I.

AD AGNELLVM EPISCOPVM DE ARIMINO.

De præposito ordinando, & cura monasterii.

Gregorius Agnello episcopo de Arimino.

FILIO nostro Secundino seruo Dei renuntiante didicimus, quod dilectio tua præpositum non habens omnino in regendis fratribus elaborer. Si ergo qui vos ex ordine sequitur talis est vt circa cellæ ordinationem fratrumque custodiam, nec non & in lucrandis animabus solers valeat inueniri, is debet ad hunc locum incunctanter accedere. Si vero talis non est, qualem locus exposcit, de quolibet etiam vltimo gradu, si talis inter fratres, Domino protegente, fuerit repertus, qui vitæ meritis dignum conuersationis suæ præbeat documentum, diuiniq; in eo timoris vigor inuigilet, huius non locus, sed est vtilitas profecto prouidenda, vt tali exemplo ad bonæ imitationis normam cuncti se fratres extendant, nec eos adhuc locus inferior ad bene operandum tepidos reddat, dum in illo qui profecerit, de præsentis quod imitentur aspiciunt. Dilectioni quapropter tuæ in hac ordinatione sit nulla dubietas, quod non locus, sed actio apta perquiritur; quia & ante Deum ille prioris obtinet locum, qui in eiusdem oculis, etiam si hic abiectus sit, bonæ actionis instrumento placuerit. Circa fratres namque sollicita vos, sicut confidimus, decet inuigilare custodia, ne a recto conuersationis itinere per illicitas euagando cogitationes exorbitent, atque inimico per inertem custodiam irruptionis aditum præstent. Sed eos orationi decet instantius adherere, quatenus pia cæpta eorum, suæ propitiationis dono perficiant, & imperfecta ad cumulum faciant perfectionis ascendere.

EPISTOLA XI.

GREGORII PAPÆ I.

AD RVFINVM EPISCOPVM EPHESI.

Commendat clericum quemdam literas nescientem.

Gregorius Rufino episcopo Ephesi.

AMICITIARVM vestrarum antiqua nos caritas monuit fraternitatem vestram scriptis presentibus visitare. Magno etenim sumus gaudio releuati, quod de vestra salutis indicio prospera cuncta cognouimus; sed in his omnipotentem Dominum deprecamur, ut sicut nos in presenti vita, quæ quodammodo umbra futura est, de transitoria præstitit corporis incolumitate gaudere, ita in illa cælesti patria, in qua vita vera est, de perfecta animæ salute gratulari, communique faciat exultatione gaudere. Harum itaque lator nostris se apud vos desiderans epistolis commendari, a nobis inquisitus utrum sicut decet clericum, literas didicisset, eas se ignorare respondit. Quid ergo commendationis de eo apud fraternitatem vestram amplius agamus ignoro, nisi ut de eius anima debeatis esse solliciti, ac circa eum pastoralis inuigilare custodia, ut qui nescit legere, lingua vestra illi sit codex, ut in bono prædicationis vestra vel operis quod imitetur aspiciat. Solet enim plerumque strictius cor viuæ vox trahere quam lectio dicta per transitum. Sed dum hæc ei interius spiritalis a vobis magisterii doctrina tribuetur, exterior quoque sollicitudo non desit, ut eius adiumento ad spiritalia appetenda perueniat. Transitoria quoque percipiat; ne si hoc despicitur, desit cui prædicatio ministretur.

EPISTOLA XII.

GREGORII PAPÆ I.

AD RESPECTAM ABBATISSAM MASSILIENSEM.

Præceptum de priuilegiis eius monasterio concessis.

Gregorius Respectæ abbatissæ de Galliis Massiliæ.

PÆ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri; quatenus & deuotionis sinceritas laudabiliter enitescat, & utilitas postulata vires indubitanter assu-

mat. Proinde monasterio, quod in honorem sancti Cassiani est consecratum, in quo præesse dignosceris, iuxta petitionem filiorum nostrorum Dynamii atque Aureliani, qui id religiosa deuotione domui sui iuris iniunctis vniisse ædificiis comprobantur, hæc priuilegia præuidimus indulgeri. Constituentes vt obeunte antedicti monasterii abbatissa, non extranea, sed quam congregatio sibi de suis elegerit, ordinetur: quam tamen, si digna huic ministerio iudicata fuerit, eiusdem loci episcopus ordinet. In rebus autem, vel in dispositione monasterii eiusdem, nec episcopum, nec ecclesiasticorum quemquam aliquam habere decernimus potestatem; sed hæc ad sollicitudinis tuæ, vel quæ post te in eodem loco fuerit abbatissa, curam statuimus per omnia pertinere. Die siquidem natalis vel dedicationis supradicti monasterii episcopo illic Missarum sacra conueniat solennia celebrare. A quo tamen ita est hoc officium exoluendum, vt cathedra eius nisi prædictis diebus, dum illic Missarum solennia celebrat, non ponatur. Quo discedente, similiter etiam cathedra illius de eodem oratorio auferatur. Ceteris vero diebus per presbyterum, qui ab eodem episcopo fuerit deputatus, Missarum officia peragantur. Præterea erga vitam actusque ancillarum Dei, siue abbatissæ, quæ in suprascripto fuerit monasterio constituta, episcopo secundum Dei timorem sollicitudinem statuimus adhibere; vt si aliquam de illic habitantibus exigente culpa oportuerit ultioni submitti, ipse iuxta sacrorum Canonum vigorem modis omnibus debeat vindicare. His ergo a nobis statutis atque concessis, ita te in congregationis tuæ dispositione custodiam stude sollicitiorem enixius in omnibus exhibere, vt iniqui hostis malitia nihil ibi quod maculari possit inueniat. Hæc igitur omnia, quæ huius pagina præceptionis amplectitur, monasterio tuo in omnibus & ab omnibus in perpetuum seruari Christo protegente censemus, quatenus indultorum priuilegiorum beneficia in sua semper inuiolabiliter firmitate permaneant.

Mense Nouembri, indictione decimaquinta.

EPISTOLA XIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM FANENSEM.

Scribit sacra vasa pro redemptione captiuorum
venumdanda.*Gregorius Fortunato episcopo Fanensi.*

SICVT reprehensibile & vltione dignum est sacrata quæpiam vasa, præterquam in his quæ lex & sacri Canones præcipiunt, venumdare, ita nulla est obiurgatione vel vindicta plectendum, si pietatis causa pro captiuorum fuerint redemptione distracta. Quia ergo fraternitate vestra indicante comperimus ad redemptionem captiuorum mutuum se fecisse pecuniam, & eam vnde soluere possitis non habere, atque ob hoc cum nostra vos auctoritate sacrata velle vasa distrahere; in hac re, quia & legum & Canonum decreta consentiunt, nostrum consensum præbere curauimus, & in distrahendis sacratis vasis vobis licentiam indulgemus. Sed ne eorum venditio ad vestram possit inuidiam pertinere, oportet vt in Ioannis defensoris nostri præsentia vsque ad quantitatem debiti distrahi, & eorum solui precium creditoribus debeat; quatenus dum hæc res huiusmodi fuerit obseruatione completa, nec creditores mutuatae pecuniae damna sentiant, nec fraternitas vestra inuidiam nunc vel quandoque sustineat.

EPISTOLA XIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

De non curandis obtreccionibus malorum.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

Grat. xi. q.
i. cap. In
cunctis.

ANTIQVVS humani generis inimicus, quibus vos linguarum iaculis, & malorum cordium insidiis existimauit impetendos, relatione multorum iamdudum me audisse cognoscite. Sed in cunctis, quæ in hac vita aduersa proueniunt, sola est, sicut nostis, omnipotentis Dei distri-

ctio pensanda, atque ad cor semper proprium recurrendum, vt nullius nos ibi lingua implicet, vbi conscientia non accusat. Quem enim conscientia defendit, & inter accusationem liber est, & liber vel sine accusatione esse non potest, si sola quæ interius addicit, conscientia accusat. De vestra igitur sanctitate absit a Christianorum iudicio, vt ea quæ maledicorum hominum rumoribus conficta sunt, credamus in qualicumque modulo suspicionis adducere: quia & sacri eloquii testimonium tenemus, vt maiora mala cum forsitan dicuntur, nisi probata credi non debeant, sed probata citius vlscisci. Nam ipse qui omnia creauit, & cuncta quæ condidit intuetur Deus, malorum grauium ultione commotus ait: *Clamor Sodomæ & Gomorrhæ* Gen. 18. *ascendit ad me, descendam vt videam utrum clamorem quem audiui, opere compleuerint, & vliscar: an non est ita vt sciam?* Quo enim descenderet Deus, vt quæ essent facta cognosceret? Aut quid non is qui vbique est sciret? Sed vt nostræ ignorantia exemplum discretionis daret, quatenus deberemus mala graui audita non credere, ipse se dicit ad cognoscendum descendere, de quo omnibus liquet quia & non descendens omnia sciret. Hæc igitur dixi, vt nimia esse leuitatis ostenderem, si quis mala graui credere studeat, quæ probari non possunt. Vnde sanctitas vestra debet mentem suam a maledicorum hominum rumoribus atque obtreptione disiungere, & sola quæ æternæ vitæ sunt, atque ad vtilitatem subditorum proficiunt, cogitare; quia & ad hoc fortasse antiquus hostis tali cura implicari vos voluit, vt dum fraternitatis vestræ animus erga ea quæ sua sunt indefinenter occupatur, aliena minus cogitet, & nullum verbi solatium subditis inferat, atque peruerse agentibus nulla distractione contradicat. Sic namque in corporali prælio fieri solet, vt is qui in certamine vexillum portat, ipsum hostis vehementer impetat, quatenus si ipse qui a ceteris attenditur, vulnus acceperit, multitudo omnis citius dispersa capiatur. Hoc igitur opinionis illatæ vulnus sentire vestra fraternitas non debet, sed vitam atque meliorationem sibi commissorum curare, quatenus venturo iudici bonam possitis & de vestra innocentia, & de subiectorum melioratione ponere rationem. Cetera autem quæ ad vtilitatem temporis con-

gruunt, per Marianum defensorem nostrum vobis verbo intimanda mandauimus. Illum vero episcopum quem a fraternitate tua inuenimus esse depositum, postquam sacri Canones, sicut nostis, ultra tres menses ecclesiam præcipiant non vacare, si manifestum in eo crimen apparuit, loco eius episcopum studii vestri sit modis omnibus ordinare, quia diu sine proprio rectore esse non debet ecclesia.

Mense Maio, indictione decimaquinta.

EPISTOLA XV.

GREGORII PAPÆ I.

AD GEORGIVM ET THEODORVM.

Dominum descendentem ad inferos illos secum assumptisse ac liberasse, qui in illum crediderant, & eius præcepta seruauerant.

Gregorius Georgio presbytero, & Theodoro diacono ecclesiæ Constantinopolitanæ.

MEMOR bonitatis vestræ atque caritatis, memetipsum valde reprehendo, quod vos ad remeandum citius relaxaui: sed quia semel ac secundo importune mihi de relaxatione vestra vos insistentes vidi, perpendi ne graue esset, si vestra apud nos dilectio moraretur. Postquam vero cognouimus vos propter hiemis tempus tam longo tempore in itinere remansisse, fateor, citius dimissos esse vos dolui. Si enim iter propositum vestra dilectio peragere non valebat, melius fuerat ut apud me moram quam extra me faceret. Præterea post discessum vestrum dilectissimis filiis meis diaconis narrantibus agnoui, quod dilectio vestra dixisset: omnipotentem Dominum Salvatorem nostrum Iesum Christum ad inferos descendentem omnes qui illic confiterentur eum Deum saluasse, atque a pœnis debitis liberasse. De qua re volo ut fraternitas vestra longe aliter sentiat. Descendens quippe ad inferos, solos illos per suam gratiam liberauit, qui eum & venturum esse crediderant, & præcepta eius viuendo tenuerant. Constat autem quia post incarnationem Domini nullus etiam ex his saluari potest, qui fidem illius tenent, & vitam fidei non habent; quia scriptum est: *Confitentur se nosse Deum, factis au-*

tem

tem negant. Et Ioannes ait: *Qui dicit quia nouit eum, & mada-* 1. Ioan. 2.
ta eius non custodit, mendax est. Iacobus quoque frater Domi-
 ni scribit, dicens: *Fides sine operibus mortua est.* Si ergo fideles Iacob. 2.
 nunc sine bonis operibus non saluantur, & infideles ac re-
 probi sine bona actione Domino ad inferos descendente
 saluati sunt, melior illorum fors fuit qui incarnationem
 Domini minime viderunt, quam horum qui post incarna-
 tionis eius mysterium nati sunt. Quod quantæ fatuitatis
 sit dicere vel sentire, ipse Dominus testatur discipulis, di-
 cens: *Multi reges & prophetae cupierunt videre quæ vos videtis,* Matth. 13.
& non viderunt. Sed ne dilectionem vestram in mea dispu-
 tatione immorer, quid de hac hæresi Philaster in libro
 quem de hæresibus scripsit dixerit, cognoscat. Cuius hæc
 verba sunt: *Sunt hæretici qui dicunt Dominum in infernum de-*
scendisse, & omnibus post mortem suam etiam ibidem se nuntiasse,
ut confitentes ibidem saluarentur; cum hoc sit contrarium dicenti
prophetae Dauid: In inferno autem quis confitebitur tibi? Et Apo- Psal. 6.
stolus: Quotquot sine lege peccauerunt, sine lege peribunt. Cuius Rom. 2.
 verbis beatus quoque Augustinus in eo libro concordat
 quem de hæresibus scripsit. Hæc itaque omnia pertra-
 ctantes, nihi aliud teneatis, nisi quod vera fides per catho-
 licam ecclesiam docet: quia descendens ad inferos Do-
 minus illos solummodo ab inferni claustris eripuit, quos
 viuentes in carne per suam gratiam in fide & bona ope-
 ratione seruauit. Quod enim per euangelium dicit: *Cum* Ioan. 12.
exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum, omnia vide-
 licet electa: nam trahi ad Deum post mortem non potuit,
 qui se a Deo male viuendo separauit. Omnipotens Deus
 sua vos protectione custodiat, ut vbicumque estis, & in
 anima & in corpore gratiæ eius auxilium sentiat.

EPISTOLA XVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD AGNELLVM EPISCOPVM TERRACINENSEM.

De obitu Bacaudæ, & visitatione ecclesiæ eius.

Gregorius Agnello episcopo Terracinenfi.

OBITVM Bacaudæ antistitis directa relatio patefecit,
 quapropter visitationis ecclesiæ destitutæ fraternita-
 Concil. Tom. 13.

Z z z

ti tuæ operam solenniter delegamus: quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouectionibus clericorū, reditu, vel ornatu, ministeriisque, vel quidquid illud est in patrimonio eiusdem, a quoquam præsumatur. Et ideo fraternitas tua ad prædictam ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemque eiusdem ecclesiæ admonere festinet, vt remoto studio, vno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetat sacerdotem, qui tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis Canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos faciendus occurrat: commonentes etiam fraternitatem tuam, vt nullum de altera eligi permittatis ecclesia, nisi forte inter clericos ipsius ciuitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus, quod euenire non credimus, potuerit inueniri. Prouisurus ante omnia, ne ad hoc cuiuslibet conuersationis meritum laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinis tui, quod absit, incurras.

EPISTOLA XVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD SABINIANVM EPISCOPVM IADERTINVM.

De non communicando Maximo præuaricatori.

Gregorius Sabiniano episcopo Iadertino.

Si dispensationis ecclesiasticæ regulam & antiquæ consuetudinis ordinem sollicita studuisses consideratione pensare, nec tibi aliqua illicitæ præsumptionis culpa subreperet, nec alii occasione tui peccati discrimen incurrerent. Itaque cognouisse te non est ambiguum, quia dum ad nos quædam de Maximo peruenissent, quæ sacerdotii prouectum non leuiter impedirent, nostrum in eius persona non fuisse consensum, nec prius eum nos voluisse ad hoc quod nitebatur accedere, quam digna de his quæ dicta erant satisfactio proueniret. Quod cum seruare & tu omnino debuisses, actum magis est vt antedictus Maximus cæcæ mentis suæ auuiditate episcopatū arripiens, ad suam te incaute voluntatem contra nostrum vetitum inclinaret.

Sed ne vel tunc irrequisita quæ ad nos perlata fuerant permanerent, nostris vt huc veniret epistolis est accersitus. Quem etiam prauo studio differentē, curæ nobis fuit sub interdictione communionis iteratis epistolis admonere, vt ad nos pro sui purificatione venire excusatione postposita properaret: sed elegit excommunicationi succumbere, quam obedientiam exhibere. Vnde contingit vt peruersæ ipsius mentis prauitas in suam alios secum, quod dici nefas est, perditionem conuolueret. Nunc autem quia ab eius te nequitia cognouimus dissentire, denique vt nec ei communices, nec nominis ipsius facias inter sacra Missarum solennia mentionem, vt animæ tuæ vel sero te ab eo discordasse proficiat, scriptis te præsentibus adhortamur, quatenus ad nos mora submota venire non differas, sed & alios tecum, quos tamen potueris, episcopos ceterosque religiosos festines adducere, vt causa subtilius examinata, & nostra, si res exegerit, congrue decenterque debeat absolutio prouenire, & hi qui in peccato eiusdem temeritate collapsi sunt, ad viam salutis, auxiliante beato Petro apostolorum principe, dispositione Deo placita reuocentur. Sciat autem quisquis ad nos episcopus vel religiosus venerit, nullum se præiudicium vel iniustitiam sustinere, sed ita interim cognita veritate quæ Redemptori nostro placuerint ordinari, quatenus ex ipsa nostra dispensatione Domino suffragante cunctis appareat non nos proprio odio contra aliquem, sed Dei zelo & ecclesiastici ordinis libramine commoueri.

EPISTOLA XVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARTINVM DIACONVM ET ABBATEM.

De absolutione eius.

*Gregorius Martino diacono & abbati.**al. illi-
citis

SICVT veraciter aduersus religiosos dicta crimina digna sunt ultione plectenda, ita ab * illatis sunt nihilominus absoluendi, quando nullus eos culpæ reatus adstringit. Quia igitur aliqua nobis de te fuerant nuntiata, quæ officii tui propositum non leuiter macularent, curæ nobis fuit ea diu ac subtili inuestigatione perquirere. Et quo-

Concil. Tom. 13.

Zzz ij

niam nil quod tibi noceret inuenimus, ne qua de his quæ dicta fuerant suspicio remaneret, ad plenissimam te satisfactionem, si ab eis insons extiteris, ad sacratissimum corpus beati Petri apostolorum principis districta fecimus sacramenta præbere. Et ideo postquam nobis ut oportuit satisfactum est: dilectionem tuam præuidimus modis omnibus absoluendam, atque ad tuam te ecclesiam, in eo videlicet quo fuisti loco & ordine per omnia statuimus remeare, & nullam te a quoquam contradictionem vel inquietudinem de his quæ ad nos perlata fuerant sustinere: admonentes ut ita te de cetero cautum sollicitumque debeas exhibere, quatenus & officio tuo moribus & actione respondeas, ut omnis contra te penitus aduersæ opinioni dicendi subtrahatur occasio.

Mense Maio, indictione decimaquinta.

EPISTOLA XIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM.

Ut episcopi Siciliae Romam accedant sine prætoris impedimento, & de consolatione Libertini.

Gregorius Cypriano diacono.

NOVIT dilectio tua hanc olim consuetudinem tenuisse, ut fratres & coepiscopi nostri Romam semel in triennio de Sicilia convenirent; sed nos eorum labori consulentes, constituisse ut suam hic semel in quinquennio præsentiam exhiberent. Et quia iam diu est quod huc minime conuenerunt, eos hortari te volumus, ut natalem sancti Petri hic Deo perducente nobiscum debeant celebrare. Sed ne forte prætor aliqua possit nasci suspicio, si eos huc admonitos venire cognouerit; voluntatem nostram intelligens, ita hoc ex te facere stude, ut & ipsi, sicut prædiximus, ad diem constitutum huc veniant, & nulla de eis prætori possit esse suspicio: Liparitanum vero & Regitanum episcopos ut huc veniant pariter commonebis. Circa Libertinum vero virum magnificum esto sollicitus, ut nullus illum dolus decipiat, quia aliqua nobis de Rauen-nati vrbe scripta sunt, ipsamque ad te epistolam misimus, ut ex ea qualiter te erga eum debeas exhibere possis addi-

scere. Consolare autem eum, vt se non affligat; quia credimus quod nos dilectissimus atque excellentissimus filius noster exarchus non contristet. Nam de persona ipsius scribere non distulimus. Sed quia in Pado idem exarchus occupatus est, minime scripta eius suscepimus.

EPISTOLA XX.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM ET ANTHEMIVM.

Desponsatam in monasterio conuersam nullo damno mulctandam.

Gregorius Fortunato episcopo & Anthemio defensori.

CATELLVS præsentium lator nobis innotuit sororem suam, quæ Stephano cuidam fuerat desponsata, diuinæ propitiationis instinctu Neapoli in monasterio fuisse conuersam, atque eundem Stephanum domum & res eius aliquas indebite detinere. Et quia decreta legalia desponsatam, si conuerti voluerit, nullo omnino censuerunt damno mulctari, fraternitas tua vna cum Anthemio subdiacono veritatē diligenti curiositate studeat perscrutari. Et si, vt edocti sumus, domum vel quid aliud superscriptum Stephanum iniuste tenere cognoscitis, eum adhortatio vestra instanter admoneat, vt quæ indebite detinet, sine aliqua mora vel altercatione restituat, ne rerum alienarum restitutionem sub qualibet excusationis specie differat. Quem si adhortationem vestram negligere fortasse cognoscitis, nobis tam hoc quam etiam qualiter se causæ veritas habeat subtiliter indicate, quatenus cognito negotii merito, aliter cogatur æquitate suadente restituere, quod facere propria sponte honestatis consideratione contemnit. Latorem vero præsentium fraternitati tuæ commendantes hortamur, vt eum illic moras pati hac pro causa diutius non permittat.

EPISTOLA XXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CANDIDVM PRESBYTERVM.

Vt Christianos redimat, qui in Iudæorum seruitio
Narbone detinebantur.

Gregorius Candido presbytero nostro per Gallias.

DOMINICVS præsentium portitor lacrymabiliter nobis innotuit quatuor fratres suos de captiuitate a Iudæis redemptos esse, atque eos nunc Narbonæ in eorumdem Iudæorum seruitio detineri. Et quia omnino graue execrandumque est Christianos esse in seruitio Iudæorum, dilectionem tuam scriptis præsentibus adhorramur, vt cum omni subtilitate & sollicitudine studeat perscrutari; & si reuera ira est, atque manifesta tibi veritate constiterit, quia neque ipsi vnde se redimant neque superscriptus portitor habet, eos studii tui sit redimere; sciens quia quidquid in eis dederis tuis sine dubio rationibus imputabitur.

Mense Iunio, indictione decimaquarta.

EPISTOLA XXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD GREGORIAM CVBICVLARIAM AVGVSTÆ.

Luc. 7.

De eo quod scriptum est: *Dimissa sunt ei peccata multa,*
aliisque testimoniis multis. De misericordia Dei.

Gregorius Gregoriæ cubiculariæ Augustæ.

Ibidem.

DESIDERATA dulcedinis vestræ scripta suscepi, in quibus vos omnino de peccatorum multitudine studuistis accusare; sed scio quia omnipotentem Dominum feruenter diligitis, atque in eius misericordia confido, quia illa de vobis sententia ex ore veritatis procedit, quæ de quadam sancta muliere dicta est: *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Quomodo autem fuerint dimissa, in hoc etiam monstratum est, quod postmodum est secutum, quia ad pedes Domini sedebat, & verbum ex ore illius audiebat. In contemplatiua enim vita suspensa, iam actiuam transcenderat, quam adhuc Martha illius so-

ror tenebat. Sepultum quoque Dominum requisivit, studiose ad monumentum inclinata corpus illius non inuenit. Sed etiam recedentibus discipulis ipsa ante ianuam monumenti plorans perstitit, & quem mortuum quærebat, viuentem videre meruit, & resurrexisse Dominum discipulis nuntiavit. Et hoc quidem mira dispensatione pietatis Dei fuit, vt ex ore mulieris nuntiaretur vita, quia ex ore mulieris mors fuerat in paradiso propinata. Quæ alio quoque tempore cum Maria altera Dominum post resurrectionem vidit, & accedens, pedes eius tenuit. Duce rogo ante oculos, quæ manus, cuius tenuerunt pedes? Illa mulier quæ fuerat in ciuitate peccatrix, illæ manus quæ fuerant iniquitate pollutæ, illius tetigerunt pedes qui ad Patris dexteram super angelorum verticem sedet. Pensemus si possumus quæ sint ista supernæ pietatis viscera, vt mulier, quæ in profundo voraginis fuerat demersa per culpam, ex amoris penna sic in altum leuaretur per gratiam. Impletum est, dulcissima filia, impletum quod de hoc sanctæ ecclesiæ tempore prophetica nobis voce promissum est: *Et in die illo erit domus Dauid fons patens in ablutionem peccatoris, & menstruata.* Domus enim Dauid nobis peccatoribus fons patens in ablutionem est, quia ab iniquitatum nostrarum sordibus per Dauid filium Saluatorem nostrum aperta iam misericordia lauamur. Quod vero dulcedo tua in suis epistolis subiunxit, importunam se mihi existere, quoadusque scribam mihi esse reuelatum, quia peccata tua dimissa sunt; rem & difficilem etiam, & inutilem postulasti. Difficilem quidem, quia ego indignus sum cui reuelatio fieri debeat: inutilem vero, quia secunda de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum iam in die vitæ tuæ vltimo plangere eadem peccata minime valebis. Quæ dies quousque veniat semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lauare. Certe Paulus apostolus iam ad tertium cælum ascenderat, in paradysum quoque ductus fuerat, arcana verba audierat, quæ homini loqui non liceret, & tamen adhuc trepidans dicebat: *Castigo corpus meum, & seruituti subiicio, ne forte aliis prædicans, ipse reprobus efficiar.* Adhuc timet qui iam ad cælum ducitur, & iam timere non vult qui adhuc in terra conuersatur? Perpende, dulcissima filia, quia mater neg-

Zach. 13.

1. Cor. 9.

Prov. 28.

Psalm. 2.

ligentiæ solet esse securitas. Habere ergo in hac vita non debes securitatem, per quam negligens reddaris. Scriptum est enim: *Beatus vir qui semper est pauidus*. Et rursus scriptum est: *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore*. In paucis ergo huius vitæ tempore mentem vestram necesse est ut tremor teneat, quatenus per securitatis gaudium sine fine postmodum exultet. Omnipotens Deus sancti Spiritus sui gratia mentem vestram repleat, & post fletus, quos quotidie in oratione funditis, ad gaudia vos æterna perducatur.

EPISTOLA XXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEOTISTAM ET ANDREAM.

De duobus generibus compunctionis. Nec non gratias agit de pecunia in redemptionem captivorum collata. Et de miraculo per clauem sancti Petri facto.

Gregorius Theotistæ pariter & Andree.

Exod. 15.

Psalm. 68.

Cant. 1.

QUOD in tanto tumultu causarum vestra excellentia posita sacri verbi vbertate plena est, atque ad æterna incessanter gaudia suspirat, magnas omnipotenti Deo gratias ago, quia hoc in vobis esse impletum video, quod de electis patribus scriptum est: *Filii autem Israel ambulauerunt per siccum per medium mare*. At contra: *Ego veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me*. Vos vero ad repromissionis patriam inter vndas causarum sæcularium siccis, ut video, gressibus ambulatis. Agamus ergo gratias ei Spiritui, qui corda quæ implet leuat, qui inter tumultus hominum, solitudinem in mente facit. In cuius præsentia nullus locus compunctæ animæ est secretus. Æternæ enim suauitatis odorem trahitis, atque ideo sponsum animæ ardenter amatis; ita ut cum cælesti sponsa ei dicere possitis: *Trabe me post te, in odorem unguentorum tuorum currimus*. In epistolis autem excellentiæ vestræ hoc minus reperi, quia mihi de serenissima domina indicare noluit quam studiosè legat, vel in lectione qualiter compungatur. Prodesse quippe ei multum debet vestra præsentia, ut inter causarum fluctus, quos affli due patitur, ex quibus velit nolit foras trahitur, semper ad amorem cælestis patriæ interius reuocetur, & hoc

hoc quoque inuestigare debetis, quotiens ei pro sua anima lacrymæ dantur, vtrum adhuc ex timore, an iam ex amore compungatur. Duo quippe sunt compunctionis genera, sicut scitis: vnum quod æternas pœnas metuit, aliud quod de cælestibus præmiis suspirat; quia Deum sitiens anima prius timore compungitur, post amore. Ante enim semetipsam in lacrymis afficit, quia dum malorum suorum recolit, pro his perpeti supplicia æterna pertimescit. At vero cum longa mœroris anxietate fuerit formido consumpta, quædam iam de præsumptione veniæ securitas nascitur, & in amore cælestium gaudiorum animus inflammatur. Et qui prius flebat ne duceretur ad supplicium, postmodum flere amarissime incipit quia differtur a regno. Contemplatur etenim mens, qui sint illi angelorum chori, quæ ipsa societas beatorum spirituum, quæ visio internæ claritatis Dei, & amplius plangit, quia a bonis perennibus deest, quam flebat prius cum mala æterna metuebat; sicque fit vt perfecta compunctio formidinis trahat animum ad compunctionem dilectionis. Quod bene in sacra veracique historia figurata narratione describitur, quæ ait: *Axa filia Caleph sedens super* ^{10f. 15.} *asinam suspirauit. Cui dixit pater suus: Quid habes? At illa respondit: Da mihi benedictionem. Terram Australem & arentem dedisti mihi, iunge & irriguam. Et dedit ei pater suus irriguum inferius, & irriguum superius. Axa quidem super asinam sedet, cum irrationabilibus carnis suæ motibus anima præsidet. Quæ suspirans a patre terram irriguam petit: quia a Creatore nostro cum magno desiderio querenda est lacrymarum gratia. Sunt namque nonnulli qui iam in dono percipiunt libere pro iustitia loqui, oppressos tueri, indigentibus propria tribuere, ardorem fidei habere, sed adhuc gratiam lacrymarum non habent. Hi nimirum terram Australem & arentem habent, sed adhuc irrigua indigent. In bonis enim operibus positi, in quibus magni atque feruentes sunt, optant valde vt aut timore supplicii, aut amore regni cælestis peccata sine quibus viuere non possunt quotidie plorent. Sed quia, vt dixi, duo sunt compunctionis genera, dedit ei pater suus irriguum superius, & irriguum inferius. Irriguum quippe superius accipit anima, cum se in lacrymis regni cæ-*

Concil. Tom. 13.

A a a a

lestis desiderio affligit. Irriguum vero inferius accipit, cum inferni supplicia flendo pertimescit. Et quidem prius inferius, & post irriguum superius datur. Sed quia compunctio amoris magna dignitate præminet, necesse fuit ut prius irriguum superius, & post irriguum inferius diceretur. Vos ergo quæ operante omnipotente Domino utraque compunctionis genera experimento nostis, quantum per verba serenissimæ dominæ vestræ prodestis, quotidie solícite perscrutari debetis. Peto autem ut paruulos dominos quos nutritis, præcipue moribus instruere curetis, & gloriosos eunuchos qui eis deputati sunt admonete, ut ea illis loqui debeant, quæ eorum mentes in caritate circa se inuicem & erga subiectos in mansuetudinem compungant, ne si quid odii modo inter se conceperint, in aperto postea erumpat. Verba siquidem nutrientium aut lac dant si bona sunt, aut venenum si mala. Talia ergo nunc eis suggerant, quæ postmodum ostendant quam bona fuerint quæ a nutritorum suorum ore suxerunt. Præterea triginta auri libras dilectus filius meus Sabinianus diaconus ab excellentia vestra transmissas in redemptionem captiuorum dandas, atque pauperibus erogandas detulit, de quibus vobis gaudeo, sed mihi pertimesco; quia apud tremendum iudicem non solum de sancti Petri apostolorum principis substantia, sed etiam de vestris rebus rationem redditurus vado. Vobis autem omnipotens Deus pro terrenis cælestia, pro temporalibus æterna restituat. Indico vero quia ex Crotonensi ciuitate, quæ super Adriaticum mare in terra Italiæ posita transacto anno a Longobardis capta est, multi viri ac multe mulieres nobiles in prædam ductæ sunt, & filii a parentibus, parentes a filiis, & coniuges a coniugibus diuisi, ex quibus aliqui iam redempti sunt. Sed quia grauius precia eis indicunt, multi apud nefandissimos Longobardos hætenus remanserunt. Mox autem medietatem pecuniæ quam transmisisistis, in eorum redemptionem transmisi. De medietate vero ancillis Dei, quas vos Græca lingua monastrias dicitis, lectisternia emere disposui, quia in lectis suis graui nuditate in huius hiemis vehementissimo frigore laborant; quæ in hac vrbe multe sunt. Nam iuxta notitiam qua dispensantur, tria millia reperiuntur. Et quidem de sancti

Petri apostolorum principis rebus octoginta annuas libras accipiunt. Sed ad tantam multitudinem ista quid sunt, maxime in hac vrbe, vbi omnia graui precio emuntur? Harum vero talis vita est, atque intantum lacrymis & abstinentia districta, vt credamus quia si ipsæ non essent, nullus nostrum iam per tot annos in loco hoc subsistere inter Longobardorum gladios potuisset. Præterea benedictionem sancti Petri apostoli clauem a sacratissimo eius corpore transmisi, de qua videlicet clauis hoc est gestum quod narro miraculum. Dum eam quidam Longobardorum ciuitatem ingressus in Transpadanis partibus inuenisset, quia sancti Petri clauis esset despiciens; sed pro eo quod eam auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum vt eam incideret. Qui mox cultellum cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per spiritum, sibi in gutture defixit, eademque hora extinctus cecidit. Et dum illic rex Longobardorum Antharith atque alii multi eius homines adessent, & is qui se percusserat seorsum mortuus, clauis vero hæc seorsum iaceret in terra, factus est omnibus vehementissimus timor, vt eandem clauem de terra leuare nullus præsumeret. Tunc quidam Longobardus catholicus, qui sciebatur orationi & eleemosynis deditus, Minulfus nomine, vocatus est, atque ipse hanc leuauit de terra. Antharith vero pro eodem miraculo aliam clauem auream fecit, atque cum ea pariter ad sanctæ memoriæ decessorem meum transmisit, indicans quale per eam miraculum contigisset. Ipsam ergo vestræ excellentiæ transmittere studui, per quam omnipotens Deus superbientem & perfidum hominem peremit, vt per eam vos, qui eum timetis & diligitis, & præsentem salutem & æternam habere valeatis.

EPISTOLA XXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANASTASIVM EPISCOPVM ANTIOCHENVM.

De Cyriaco episcopo Constantinopolitano, & profano vocabulo vniuersalis, quo temere utebatur.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

DESIDERATAM suauissimæ vestræ sanctitatis epistolam communi filio meo Sabiniano diacono deferente sus-

Concil. Tom. 13.

Aaaa ij

cepi, in qua non linguæ sed animæ verba profuebant. Et non mirum si bene loquitur qui perfecte viuit. Quia enim per magistrum Spiritum in schola cordis per præcepta vitæ didicistis terrena cuncta despicere, ad cælestem patriam festinare; quantum vos in bono profecistis, tantum bona etiam de aliis sentitis. Dum vero in scriptis vestræ beatitudinis multa de me dici laudabilia audirem, intellexi studium, quia commemorare voluistis non quid sum, sed quid esse debeam. Illud vero quod me dicitis morum meorum debere reminisci, & maligno spiritui quærenti animas cribrare pro nulla causa locum dare; ego quidem me semper malis moribus fuisse recolo, atque eosdem in me mores si possum vincere ac delere summopere festino. Si tamen, ut vos creditis, aliquid boni habui, in omnipotentis Dei adiutorio confido, quia oblitus non sum. Sed sanctitas vestra, ut video, in præmissis verbis dulcedinis, & subsequenti hoc verbo epistolam suam apud esse similem voluit, quæ mel simul & aculeum portat, ut me & melle satiare, & aculeo pungeret. Sed inter hæc ego ad meditantam Salomonis vocem redeo: *Quia meliora sunt vulnera diligentis, quam inimici blandientis oscula.* Quod vero dicitis pro nulla causa dare nos locum scandalo debere, hæc mihi & piissimus dominus filius noster, pro cuius vita incessanter orandum est, iam sapius scripsit: & quod ille ex potestate, scio quia hoc vos ex amore dicitis. Nec miratus sum vos in vestris epistolis imperialia verba posuisse; quia habent inter se maximam cognationem amor & potestas. Nam utraque principaliter præsent, utraque per auctoritatem semper loquuntur. Et quidem in suscipienda fratris & confacerdotis nostri Cyriaci synodica epistola dignum non fuit ut pro causa profani vocabuli moras facerem, ne unitatem sanctæ ecclesiæ perturbarem, sed tamen de eodem superstitioso & superbo vocabulo eum admonere studii, dicens; quia pacem nobiscum habere non posset, nisi elationem prædicti verbi corrigeret, quam primus apostata inuenit. Vos tamen eandem causam nullam esse dicere non debetis, quia si hanc æquanimiter portamus, vniuersæ ecclesiæ fidem corrumpimus. Scitis enim quanti non solum hæretici, sed etiam hæresiarchæ de Constantinopolitana ecclesia sunt egressi. Et ut de ho-

Pro. 27.

noris vestri iniuria taceam, si vnus episcopus vocatur vniuersalis, vniuersa ecclesia corrui: si vnus vniuersus, cadit. Sed absit hæc stultitia, absit hæc leuitas ab auribus meis. In omnipotente autem Domino confido, quia quod promissit citius impleturus est. *Omnis qui se exaltat humiliabitur.* Hæc occupatus in multis ad epistolarum vestrarum dicta in breuitate respondi: nam quæ modo loqui per scripta non debeo, in animo signata manent. Peto vt me beatitudo vestra in suis sanctis orationibus semper ad memoriam reducat, quatenus a malis me temporalibus & æternis vestræ intercessioneripiant. Pro serenissimo autem domino imperatore studiose & feruenter orate, quia valde est eius vita mundo necessaria. Cesso autem amplius dicere, quia & vos non dubito scire.

EPISTOLA XXV.
GREGORII PAPÆ I.

AD THEODORVM MEDICVM.

Largitatem eleemosynarum eius plurimum laudat.

Gregorius Theodoro medico Constantinopolitano.

DILECTISSIMVS filius meus Sabinianus diaconus ad me reuersus, nulla mihi gloriæ vestræ scripta detulit: sed ea quæ transmissa sunt, captiuus & pauperibus deportauit, vnde & intellexi causam. Ideo enim homini loqui per epistolas noluitis, quia omnipotenti Deo verbum in bona operatione feceratis. Habet enim hæc eadem vestra operatio vocem propriam, quæ ad aures Dei secreta clamat, sicut scriptum est: *Absconde eleemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te orabit.* Et quidem mihi, fateor, triste est aliena expendere, & super eas quas de substantia ecclesiastica habeo, adhuc etiam de rebus * suauiissimi filii domni Theodori rationes ponere. Vestræ tamen benignitati congaudeo, quia solícite attenditis, atque custoditis hoc quod veritas dicit: *Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Et hoc quod scriptum est: *Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum.* Paulus quoque apostolus ait: *Vestra abundantia illorum inopiam suppleat, vt & illorum abundantia vestræ sit inopiæ supplementum.* Tobias filium admonet, dicens: *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si autem*

Luc. 14. & 18.

Eccles. 29.

Luc. 11.

Eccles. 3.

1. Cor. 8.

Tob. 4.

* al. sanctissimi

Aaaa iij

parum, etiam de exiguo libenter impartire. Vos itaque hæc omnia præcepta seruatis, sed pro nobis vt oretis petimus, ne laborum vestrorum fructus indiscrete, & non sicut necesse est dispensemus, ne vnde vos peccata minuitis, nos inde cumulemus. Omnipotens autem Deus sua vos protectione custodiat, sicque vobis in terreno palatio humanam gratiam tribuat, vt post longa vos tempora ad cælestis palatii gaudia æterna perducatur. Benedictionem vero sancti Petri apostolorum principis, quem multum diligitis, clauem a sacratissimo eius corpore vobis transmisimus, in qua ferrum de catenis eius clausum est; vt quod illius collum ligauit ad martyrium, vestrum ab omnibus peccatis soluat.

EPISTOLA XXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANDREAM SCHOLASTICVM.

De contemnendo hoc sæculo, vt cælestibus studiis vacare possit.

Gregorius Andreæ scholastico.

MAGNITVDINIS vestræ scripta suscipiens, cognita salute vestra gauisus sum, & de benignitate piissimæ domnæ, quæ erga vos suam gratiam ostendere dignata est, valde lætatus. Et quod domna * Constantina clarissima ^{* al. Constantia} puella priusquam nuptias faceret ab huius mundi illecebris est erepta, vehementer exulto. Illud autem quod vos in militiam sponsi eius intrasse dixistis, & quod serenissimo domno imperatori commendari voluistis, vt vobis aliqua iniungat, vbi vos vtilis esse existimat, mentem meam non modico mœrore tetigit, quia ego bonitatem morum vestrorum ad aliud tendere semper existimaui. Multos autem noui, qui in seruitio reipublicæ positi vehementer affliguntur, quia eis non licet vacare, & peccata sua plangere, & vos quare, nescio, occupari desideratis. Cur enim, magnifice fili, non consideras, quia mundus in fine est? Omnia vrgentur quotidie: ad reddendas rationes æterno & tremendo iudici ducimur. Quid ergo aliud nisi de aduentu illius cogitare debemus? Vita enim nostra nauiganti est similis. Is namque qui nauigat stat, sedet, iacet, vadit: quia

impulsu nauis ducitur. Ita ergo & nos sumus, qui siue vigilantes, siue dormientes, siue tacentes, siue loquentes, siue ambulantes, siue volentes, siue nolentes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus. Cum igitur finis nostri dies aduenerit, ubi nobis erit omne quod modo cum tanta cura quæritur, & cum solitudine congregatur? Non ergo honor, non diuitiæ quærendæ sunt, quæ dimittuntur: sed si bona quærimus, illa diligamus quæ sine fine habebimus: si autem mala pertimescimus, illa timeamus quæ a reprobis sine fine tolerantur. Hoc ipsum vero esse in obsequio piissimi principis, quanta est mentis occupatio in appetitu terrenæ gratiæ, & quantus est timor ne hæc eadem gratia perdatur si adepta fuerit? Perpende ergo quæ pœna sit aut prosperitatis desiderio fatigari, aut aduersitatis timore pauescere. Vnde magis suadeo ut magnitudo vestra in suo proposito quondam, in paucio tempore delectabili receptaculo peregrinationis viuere studeat, & quietam ac tranquillam vitam ducere, sacris lectionibus vacare, cælestia verba meditari, in æternitatis amore se accendere, de terrenis rebus secundum vires bona opera agere, & regnum perpetuum in eorum remuneratione sperare. Sic autem viuere, iam in æternitatis vita partem habere est. Hæc, magnifice fili, loquor, quia multum te diligo. Et quia in procellas & fluctus cordis tendis, verborum meorum funibus te ad litus reuoco: & si trahentem sequi volueris, quæ pericula euaseris, quæ gaudia inuenieris, in ipso quietis tuæ litore positus agnosces. Præterea gratias ago, quia me de duabus personis, quæ cum glorioso Gallitio venerunt, cautum reddere studuistis: quamuis personæ eius, quam prius magnitudo vestra nominauit, iam in malis non modicum experimentum tenemus. Sed quia mala sunt tempora, omnia cum gemitu portamus. Omnipotens autem Deus sua vos protectione custodiat, detque vobis & hic bene agere, & apud se in perpetuum in æterna vita gaudere.

De persecutione non timenda, & salute plurimorum
amicorum acquirenda.

Gregorius Narſi religioſo.

CVM Romanum defenſorem ad urbem regiam mitte-
rem, diu ſcripta veſtra requiſiui, ſed inueniri minime
potuerunt: poſtmodum vero inter multas aliorum epiſto-
las ſunt inuenta, in quibus mihi dulcedo veſtra ſuas affli-
ctiones & tribulationes ſpiritus indicat, & aduerſitates
malorum hominum manifeſtat. Sed rogo in his omnibus
reuoca ad mentem hoc quod credo, quia nunquam obli-
uiſceris, *quia omnes, qui pie volunt viuere in Chriſto, perſecutio-
nem patiuntur.* Qua in re ego fidenter dico, quia minus pie
viuis, ſi minus perſecutionem pertuleris. Idem quoque
doctorgentium quid aliud diſcipulis dicat audiamus: *Ipsi
ſcitis, fratres, introitum noſtrum ad vos, quia non inanis fuit, ſed
ante paſſi & contumeliis affecti.* Ecce, dulciſſime fili, prædi-
cator ſanctus ingreſſum ſuum vacuum fuiſſe perhibuit,
ſi contumelias non pertuliſſet: & tua caritas dicere bona
vult, ſed mala perpeti recuſat. Vnde neceſſe eſt, vt inter
aduerſa ſe diſtriſtius accingat, vt deſiderium ad amorem
Dei atque ſtudium bonæ operationis ipſa plus aduerſitas
augeat. Sic ſemina meſſium gelu cooperta fertilius germinant.
Sic ignis flatu premitur vt creſcat. Scio quidem quia
ex tot malarum linguarum ſermonibus peruerſis tempe-
ſtatem validam pateris, in mente contradictionum fluctus
ſuſtines. Sed redeat ad animum quod per Pſalmiſtam Do-
minus dicit: *Exaudi me in abſcondito tempeſtatis, proba me ad
aſpas contradictionis.* Si enim inter contradicentes quæ Dei
ſunt egeris, tunc verus operator probaris. Dulciſſima au-
tem veſtra caritas mihi ſcripſit, vt monaſteriis quæ per
orationes & magiſterium veſtrum a filio noſtro domno
Paulo inſtituta ſunt aliquid admonendo ſcriberem. Sed ſi
Dei ſunt vaſa, ſcio quia per compunctionis gratiam fon-
tem ſapientiæ intus habent, & meæ ſiccitatis guttas par-
uulas ſuſcipere non debent. Perfecta vero veſtra ſapientia
recolit,

2. Tim. 3.

1. Theſſ. 2.

Pſal. 80.

recolit, quia in paradiso pluuia non fuit, sed fons ascende-
bat de medio paradisi, qui irrigaret faciem terræ. Illæ ergo
animæ quæ per compunctionis gratiam fontem in semet-
ipsis habent, de aliena lingua pluuiam necessariam non ha-
bent. Per scripta autem vestra mihi transitum domnæ Efy-
chiæ nuntiastis: & magna exultatione gauisus sum, quia
illa bona anima feliciter ad suam patriam peruenit, quæ in
patria laborabat aliena. Gloriosas autem filias meas dom-
nam Dominicam, & domnam Eudochiam mea vice salu-
tate. Sed quia prædictam domnam Dominicam iam diu est
quod audio præpositam factam, in hoc circa eam vestra
caritas vigilet, vt quia iam seruire in labore terreni palatii
non compellitur, omnes mundi huius strepitus perfecte
fugiat, totam se Deo conferat, nihil de se extra se relin-
quat: sed & quantas valet animas in Creatoris sui serui-
tium colligat, vt earum mentes per verbum eius gratiam
compunctionis accipiant, & tanto celerius ipsa ab om-
nibus peccatis suis absoluta sit, quanto per eius vitam &
linguam etiam aliarum animæ peccatorum suorum ne-
xibus eruperint. Quia autem nemo hominum in hoc
mundo sine peccato est, & quid est aliud peccare nisi a
Deo fugere? fiducialiter dico etiam eandem filiam meam
peccata aliqua habere. Vt ergo dominæ suæ, id est, æter-
næ sapientiæ perfecte satisfaciatur, quæ sola fugit, cum mul-
tis redeat. Auerfionis enim suæ culpa nulli imputabitur,
quæ reuertens lucrum reportat. Domnum autem Ale-
xandrum & domnum Theodorum mea per vos peto vi-
ce salutari. Quod vero scribitis, vt excellentissimæ filiæ
meæ domnæ Gurdia, & sanctissimæ filiæ eius domnæ
Theotista, & magnificis earum hominibus domno Ma-
rino & domno Christiodoro scribere debeam, eosque
aliquid de anima sua admonere, bene scit dulcissima
vestra magnitudo, quia hodie in Constantinopolitana
ciuitate, qui de Græco in Latinum, & de Latino in Græ-
cum dictata bene transferant, non sunt. Dum enim verba
custodiunt, & sensus minime attendunt, nec verba intel-
ligi faciunt, & sensus frangunt. Pro qua re prædictæ filiæ
meæ domnæ Gurdia breuiter scripsi: nam ceteris tacui.
Duas autem camisas, & quatuor oraria vobis transmisi,
quæ prædictis viris ex benedictione sancti Petri peto hu-

militer offerri. Præterea quidam moriens vnum mihi puerulum dimisit: de cuius anima cogitans, eum dulcedini vestræ transmisi, vt in eius viuat in hac terra seruitio, per quem ad libertatem cæli valeat peruenire. Dilectissimum autem filium meum Anatolium diaconum, quem ad facienda responsa ecclesiæ in urbem regiam transmisi, peto vt frequenter dulcissima vestra caritas visitet: vt post labores quos in causis sæcularibus patitur, in verbo Dei vobiscum requiem inueniat, & quasi quodam candido linteo eiusdem laboris terreni sudorem detergat. Quem personis omnibus quæ vobis notæ sunt commendate: quamuis scio quia, si perfecte cognoscitur, commendatione non eget. Vos autem quantum sanctum Petrum apostolum, quantum me diligitis, in ipso modo monstrate. Omnipotens autem Deus dulcissimam mihi caritatem vestram ab interioribus hostibus exterioribusque custodiat, & quando ei placuerit ad cælestia vos regna perducatur.

EPISTOLA XXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYRIACVM EPISCOPVM CONSTANTINOPOLITANVM.

De submouendo profano vocabulo, vt pax ecclesiæ conseruetur, & scandala multorum auferantur.

Gregorius Cyriaco episcopo Constantinopolitano.

SCRIPTA beatitudinis vestræ suscepimus, quæ nobis non linguæ sed animæ verba loquebantur. Aperiebant enim mentem, quæ tamen mihi clausa non erat, quia per memetipsum suauitatis ipsius experimentum tenebam. Vnde omnipotenti Deo incessanter gratias refero, quia si erga nos in corde vestro virtutum mater caritas permanet, bonorum operum ramos nunquam amittitis, quia ipsam bonitatis radicem tenetis. Oportet ergo vt mihi atque omnibus fratribus vestris eiusdem caritatis pulcritudinem in hoc primum opere monstretis, vt verbum superbiæ, per quod graue scandalum in ecclesiis generatur, auferre festinetis, hoc modis omnibus implentes quod scriptum est: *Solliciti seruare unitatem Spiritus in vinculo pacis.* Et rursus: *Nullam occasionem dare aduersario maledicti*

Ephes. 4.

1. Tim. 5.

gratia. Tunc enim ostensa caritas vera est, si per typhum superbiam inter nos schisma non fuerit. Ego enim Iesum testem inuoco in anima mea, quia a summo usque ad vltimum nulli hominum dare scandali occasionem volo. Omnes magnos esse & honorabiles cupio, quorum tamen honor honor omnipotentis Dei non detrahat. Nam quis se contra Deum honorari appetit, mihi honorabilis non est. Sed ut cognoscatis quam erga vestram beatitudinem habeam voluntatem, dilectissimum filium meum Anatolium diaconum ad piissimorum dominorum vestigia transmisi, qui eorum pietati ac vestrae fraternitati satisfaciat, quia nulli in hac causa nocere appeto, sed humilitatem Deo placitam, & sanctae ecclesiae concordiam custodire. Et quia hostis omnipotentis Dei antichristus iuxta est, studiose cupio ne proprium quid inueniat, non solum in moribus, sed etiam nec in vocabulo sacerdotum. Ea ergo quae nouo modo introducta sunt, ipso ordine quo illata sunt auferantur, & pax nobis illibata in Domino permanebit. Nam quae erit inter nos dulcedo, quae caritas, si nosmetipsos voce refouemus, & rebus pungimur? Hoc ergo vestra sanctitas agat, ut bona quae dicitis, nos in cordis medulla sentiamus; quatenus dum in vnanimitate corda fuerint sacerdotum, pro piissimorum dominorum vita deprecantes tanto citius exaudiri mereamur, quanto & orationes vestras ante Dei oculos pax illuminat, & discordiae macula non obscurat.

EPISTOLA XXIX.

GREGORII PAPAE I.

AD ANASTASIVM PRESBYTERVM ISAVRIÆ.

De contentione tollenda, quae inter patrem monasterii quod Neas dicitur, & Hierosolymorum episcopum exorta erat.

Gregorius Anastasio presbytero Isauriae.

QUIA bonus homo de bono thesauro cordis sui bona profert, hoc tua caritas & spiritualiter viuendo, & modo mihi in epistola sua loquendo monstrauit: in qua inueni duos quosdam de virtutibus litigantes, te videlicet pro caritate, atque alium pro timore & humilitate con-

Concil. Tom. 13.

Bbbb ij

tendere. Et quamuis in multis occupatus, quamuis Græcæ linguæ nescius, in contentione tamen vestra iudex re-fedi, sed requisita veritate, in meo iudicio contradic-torem tuum ipse vicisti per apostolicam sententiam, quam
1. Ioan. 4. vobis contendentibus protuli: quia, *timor non est in cari-tate, sed perfecta caritas foras mittit timorem: quoniam timor pœnam habet: qui autem timet, non est perfectus in caritate.* Tua itaque fraternitas, quantum in caritate perfecta sit, scio. Et quia omnipotentem Deum multum diligit, oportet vt de proximo multum præsumat. Non enim loca vel or-dines Creatori nostro nos proximos faciunt, sed ei nos merita bona iungunt, aut mala disiungunt. Quia ergo ad-huc incertum est quis interius qualis sit, cur non audebas scribere, dum inter me & te quis sit superior ignores? Et quidem bene te viuere scio, me autem multis oneratum peccatis noui. Sed etsi ipse peccator es, me tamen multo melior: quia tu tua tantummodo, ego vero & eorum qui mihi commissi sunt peccata porto. In hoc ergo te altum, in hoc te magnū aspicio, qui ante humanos oculos in magno atque in alto loco minime profecisti; in quo sæpe dum ex-terius ab omnibus honor tribuitur, ad ima animus mergi-tur, quia curis diserpentibus grauatur. Tibi autem omni-potens Deus, iuxta hoc quod scriptum est, *ascensus in corde disposuit, in conualle lacrymarum.* Multo autem me altior, multo sublimior videri poteras, si neque ducatum mo-nasterii, quod Neas dicitur, suscepisses: quia in eodem monasterio, sicut audio, monachorum quidem species te-netur, multa vero sub sanctitatis habitu sæcularia agun-tur. Sed etiam ad hoc te existimabo cælesti gratia per-uenisse, si ea quæ in loco illo omnipotenti Deo displicent, te fuerint duce correctæ. Sed quia inter patrem eiusdem monasterii & pastorem Hierosolymorum ecclesiæ sem-per esse iurgia consueuerunt, credo quod omnipotens Deus idcirco dilectionem tuam & sanctissimum fratrem & consacerdotem meum ambos esse vno tempore Hiero-solymis voluit, vt ea quæ prædixi iurgia tollerentur. Nunc ergo ostendite quantum vos prius amastis. Scio quia vtri-que abstinentes, vtrique docti, vtrique humiles estis, vnde necesse est vt Saluatoris nostri gloria in vobis iuxta vo-cem Psalmistæ resonet, & in tympano & choro laudetur.

Grat. dist.
 40. cap. 4.
 Polyc. libro
 3. tit. 7.
 Ioan. diac.
 lib. 4. c. 61.

Psal. 83.

Psal. 149.

In tympano etenim sonus ex pelle ficca est, in choro vero vocum concordia. Quid igitur per tympanum, nisi abstinentia; quid per chorum, nisi vnanimitas designatur? Quia ergo per abstinentiam Dominum laudatis in tympano, peto vt per vnanimitatem laudetis in choro. Per semetipsam quoque Veritas dicit: *Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.* Marc. 9. Quid per sal nisi sapientia designatur? Paulo attestante qui ait: *Sermo vester in gratia semper sale sit* Col. 4. *conditus.* Quia ergo per doctrinam verbi caelestis sal habere vos nouimus, restat vt per caritatis gratiam etiam inter vos pacem toto corde teneatis. Hæc, carissime frater, dico, quia vtrosque vos multum diligo, atque omnino pertimesco ne orationum vestrarum sacrificia ex aliqua inter vos dissensione maculentur. Benedictionem vero quam & prius per Exhilaratum secundicerium, & postmodum per Sabinianum diaconum transmisistis, cum gratiarum actione suscepi; quia de sancto loco decuit vos sancta transmittere, & cui assidue ministratis, ex vestro ipso munere demonstrare. Omnipotens Deus sua vos dextera protegat, atque a malis omnibus seruet illæsos.

EPISTOLA XXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAVRICIVM AVGVSTVM.

Defendit se temere indiscretum nominatum fuisse, quod Cyriacum episcopum Constantinopolitanum, qui vniuersalem se nominat, reprehenderit.

Gregorius Mauricio Augusto.

DOMINORVM pietas prouida, ne quid fortasse scandali in vnitate sanctæ ecclesiæ ex sacerdotum dissensione generari potuisset, semel ac bis me admonere dignata est, vt responsales fratris & confacerdotis mei Cyriaci benigne susciperem, eosque ad remeandum citius relaxarem. Et licet, piissime domne, apte & prouide cuncta præcipiatis, ego tamen inuenio quia eorum iudicio indiscretus esse ex hac tali admonitione reprehendor. Numquid nam si ex superbo ac profano vocabulo meus non in modico est animus vulneratus, tantæ indiscretionis esse potui, vt nescirem quid vnitati fidei, quid concordie ecclesiasticæ

Bbbb iij

deberem, & fratris mei responsales & synodicam epistolam suscipere cuiuslibet causæ amaritudine interueniente recusarem? Absit hoc. Nimis mihi fuerat desipuissè sic sapere. Aliud namque est, quod conseruandæ vnitati fidei, atque aliud quod debemus comprimendæ elationi. Distinguenda ergo erant tempora, ne prædicti fratris mei ex quolibet articulo caritas turbaretur. Vnde & responsales eius cum magno affectu suscepi. Quidquid debui caritatis exhibui, meliusque eos quam consuetudo prisca fuerat honoravi, & mecum feci eos sacra Missarum solennia celebrare: quia sicut meus diaconus ad exhibenda sancta mysteria illi non debet ministrare qui elationis culpam aut commisit, aut commissam ab aliis ipse non corrigit, ita ministri illius in celebratione Missarum mihi adesse debuerunt, qui, custodiente Deo, in superbiæ errorem non cecidi. Eundem vero fratrem & consacerdotem meum studiose admonere curavi, vt si habere pacem omnium concordiamque desiderat, ab stulti vocabuli se appellatione compescat. De qua re mihi in suis iussionibus dominorum pietas præcepit, dicens; vt pro appellatione friuoli nominis inter nos scandalum generari non debeat. Sed rogo, vt imperialis pietas penset, quia alia sunt friuola valde innoxia, atque alia vehementer nociua. Numquid non cum se antichristus veniens Deum dixerit, friuolum valde erit? sed tamen nimis perniciosum. Si quantitatem sermonis attendimus, duæ sunt syllabæ: si vero pondus iniquitatis, vniuersa perniciēs. Ego autem fidenter dico, quia quisquis se vniuersalem sacerdotem vocat, vel vocari desiderat, in elatione sua antichristum præcurrit, quia superbiendo se ceteris præponit. Nec dispari superbia ad errorem ducitur; quia sicut peruersus ille Deus videri vult super omnes homines, ita quisquis iste est, qui solus sacerdos appellari appetit, super ceteros sacerdotes se extollit.

Luc. 14. & 18. Sed quoniam Veritas dicit: *Omnis qui se exaltat humiliabitur*; scio quia quælibet elatio tanto citius rumpitur, quanto amplius inflatur. Illis ergo pietas vestra præcipiat, ne quod per appellationem friuoli nominis scandalum gignant, qui in superbiæ typhum ceciderunt. Nam peccator ego, qui auctore Deo humilitatē teneo, admonendus ad humilitatē non sum. Omnipotens autem Deus serenif-

simi domni nostri vitam & ad pacem sanctæ ecclesiæ, & ad vtilitatem reipublicæ Romanæ per tempora longa custodiat. Certi etenim sumus quia si vos viuitis, qui cæli Dominum timetis, nullam contra veritatem superbiam praualeare permittetis.

EPISTOLA XXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVLOGIUM ET ANASTASIUM EPISCOPOS.

De responsalibus Cyriaci episcopi in causa fidei admissis.

De suo diacono cum eo non processuro. De damnatione Eudoxii sibi incognita. De historia Sozomeni ab apostolica sede reprobata. De anima Adæ, quod in peccato mortua est. Dicit quoque eum per pœnitentiam saluatum. Et quod diabolus cor hominis ingreditur.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino, & Anastasio episcopo Antiocheno.

CARITAS qua vobis valde constrictus sum, tacere me minime permittit, vt sanctitas vestra quæcumque apud nos aguntur agnoscat, & falsis rumoribus non decipra, suæ iustitiæ atque rectitudinis viam, sicut perfecte cœpit, perfectius teneat. Responsales siquidem fratris & coepiscopi nostri Cyriaci venientes, eius ad me synodicam detulerunt epistolam. Et quidem inter nos & ipsum, sicut vestra beatitudo nouit, propter appellationem profani nominis est grauis discordia: sed in causa fidei transmissos responsales eius existimaui esse suscipiendos, ne culpa elationis, quæ in Constātinopolitana ecclesia pene contra omnes sacerdotes exorta est, dissensionem fidei & rixam ecclesiasticæ faceret vnitati. Eisdem vero responsales, quia hoc omnino humiliter precabantur, Missarum solennia mecum celebrare feci; quia sicut & serenissimo domno imperatori nostro intimare studui, responsales fratris & consacerdotis nostri Cyriaci mihi communicare debuerunt, quia auctore Deo in elationis errorem non cecidi. Meus vero diaconus cum prædicto fratre nostro Cyriaco Missarum solennia celebrare non debet; quia per profanum vocabulum culpam superbiæ aut commisit, aut sequitur; ne si, quod absit, procedit, ei in tali ela-

tione posito, vanitatem stulti nominis confirmare videamur. Eundem vero fratrem admonere studui, vt sese a tali elatione corrigat; quia si hanc non correxerit, pacem nobiscum nullo modo habebit. Præterea idem frater noster omnia in suis synodicis catholice, Deo auctore, locutus est. Quemdam vero Eudoxium damnauit, quem neque in Synodis damnatum inuenimus, neque a decessoribus eius in suis synodicis reprobatur. Et Canones quidem Constantinopolitani Concilii Eudoxianos damnant; sed quis fuerit eorum auctor Eudoxius, minime dicunt. Romana autem ecclesia eosdem Canones vel gesta Synodi illius hætenus non habet, nec accipit; in hoc autem eandem Synodum accepit, quod est per eam contra Macedonium definitum. Reliquas vero hæreses, quæ illic memoratæ sunt, ab aliis iam patribus damnatas reprobatur. De Eudoxianis vero nihil hætenus agnouit. In historia autem Sozomeni, de quodam Eudoxio qui Constantinopolitanæ ecclesiæ episcopatum arripuisse dicitur, aliqua narrantur. Sed ipsam quoque historiam sedes apostolica suscipere recusat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, atque vsque ad diem obitus sui magnum doctorem ecclesiæ fuisse perhibet. Restat ergo vt si quis illam historiam recipit, Synodo quæ piæ memoriæ Iustiniani temporibus de tribus capitulis facta est contradicat. Qui vero huic contradicere non valet, illam historiam necesse est vt repellat. In Latina vero lingua de hoc Eudoxio nunc vsque, neque in Philastro, neque in beato Augustino, qui multa de hæresibus conscripserunt, neque in aliis patribus aliquid inuenimus. Caritas igitur vestra si quis apud Græcos probatorum patrum de eo sermonem fecit, suis mihi epistolis innotescat. Præterea ante triennium, cogente causâ monachorum Isauriæ, qui hæretici accusabantur, satisfaciens mihi quondam frater & confacerdos meus domnus Ioannes literas misit, quibus nitebatur ostendere eos Ephesinæ Synodi diffinitionibus contradixisse, & velut ex eadem Synodo certa nobis quibus ipsi obfisterent capitula destinauit. Inter alia autem scriptum illic continebatur de Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eo quod diabolus in cor hominis non ingrediatur, & si quis hoc dixisset, anathema esset. Quæ
cum

cum mihi relecta fuissent, valde contristatus sum. Si enim Adæ, qui primus peccauit, anima in peccato mortua non est, quomodo de ligno vetito ei dictum est: *In quacumque* Gen. 3. *die comederitis ex eo, morte moriemini?* Et certe comedit Adam & Eua de ligno vetito, & tamen in carne sua ultra nongentos annos postmodum vixerunt. Constat itaque quia in carne non est mortuus. Si ergo in anima mortuus non est, quod dici nefas est, falsam sententiam de illo protulit Deus qui dixit, quia qua die comederet, moreretur. Sed absit hic error, absit a vera fide. Nos enim primum hominem, qua die peccauit, anima mortuum dicimus, atque per hunc omne genus humanum in hac mortis & corruptionis pœna damnatum. Per secundum vero hominem & modo a morte animæ, & postmodum ab omni corruptione carnis in æterna resurrectione liberari nos posse confidimus. Sic autem & prædictis responsalibus diximus: Adæ animam in peccato mortuam dicimus, non a substantia viuendi, sed a qualitate viuendi. Quia enim aliud est substantia, atque aliud qualitas, non est eius anima ita mortua, ut non esset; sed ita mortua, ut beata non esset. Qui tamen Adam postmodum per pœnitentiam ad vitam rediit. Quod vero diabolus cor hominis ingrediatur, si euangelio creditur, non negatur: ibi enim scriptum est: *Et post buccellam introiuit in eum Satanas.* Et rursus ibi dicitur: *Cum diabolus iam semisisset in cor Iudæ, ut traderet eum Iudas.* Ioh. 13. Hoc autem qui negat, in Pelagianam hæresim cadit. Quia ergo perscrutantes Ephesinam Synodum, nihil in ea tale inuenimus contineri, de Rauennati quoque ecclesia vetustum valde codicem eiusdem Synodi ad nos deferri fecimus, & Synodo quam habemus eum ita concordare inuenimus, ut in nullo discreparet, & nihil aliud contineret in definitione anathematis & reprobationis, nisi quod duodecim capitula beatæ memoriæ Cyrilli reprobant. Hanc autem totam rationem multo latius subtiliusque prædictis responsalibus eius in præsentī positīs reddidimus, atque ei plenissime satisfacimus. Igitur ne vel hæc, vel alia similia illic surrepant, quæ sanctam ecclesiam scandalizent, necesse nobis fuit hæc ipsa sanctitati vestræ indicare. Et quamuis fratrem & coepiscopum nostrum Cyriacum nouerimus orthodoxum, tamen

propter alios cauti esse debemus, ut antequam ad publicum prodeant, errorum semina conculcentur. Scripta autem vestra sanctitatis communi filio Sabiniano diacono veniente suscepi. Sed quia harum lator iam ad egrediendum paratus retineri non potuit, ad hæc responsali meo diacono veniente respondebo.

EPISTOLA XXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD DOMINICVM EPISCOPVM
CARTHAGINENSEM.

Vt monachi contra abbates insurgentes ab episcopis
corrigantur.

Gregorius Dominico episcopo Carthaginiensi.

LICET fraternitatem tuam erga monasteriorum curam pastoralis vigilantia credamus esse sollicitam; ea tamen quæ de monasterio in Africana prouincia posito cognouimus, vobis necessario præuidimus indicare. Queritur autem Cumquodeus abbas lator præsentium, quia si quando monachos, quibus præesse dignoscitur, sub regulari voluerit disciplina restringere, monasterium temere deferant, & licite quocumque voluerint vagantes existant. Quia ergo hoc & ipsis omnino perniciosum est, & aliis perditionis monstrat exemplum, hortamur fraternitatem vestram, ut si ita est, ecclesiasticam in illos correptionem exercent, & congrua eos ultione a tali procul dubio presumptione compescat, atque ita ad obediendum salubri prouisione superbientes animos iugo disciplinæ subiiciat, ut quos ad huius prauitatis excessum eorum poterat imitatio prouocare, emendatio a culpa reuocet, & suis, ut dignum est, doceat præpositis obedire. Quia vero a quibusdam episcopis excedentes monachos perhibet defensari, fraternitas vestra in hoc studeat esse sollicita, & eos a tali defensione sua modis omnibus interminatione compescat.

Mense Iulio, indictione decimaquinta.

EPISTOLA XXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD DYNAMIVM ET AVRELIAM.

Vt ad meliora orationi semper intenti proficiant, & de codice transmittendo.

Gregorius Dynamio & Aureliæ per Franciam.

SCRIPTORVM vestrorum pagina lectione percurfa, magnam nobis studio vestro contulit indicato lætitiā; quia per hoc quod vos sacræ lectionis pabula quærere, & supernæ patriæ desiderare gaudia nuntiauit, dilectionem vestram religiosam conuersationem non solum amare nomine, sed etiam tenere vita monstrauit. Et quoniam desiderata vos adepturos esse confidimus, vehementi vobis cor nostrum exultatione congaudet. Nam quia huiusmodi desiderium gratia diuina non deserat, ipsa nos veritas testimonio suæ vocis informat dicens: *Omnis qui quærit inuenit, qui petit accipit, & pulsanti aperietur.* Matth. 7. Luc. 11. Hac itaque fulti certitudine, de eiusdem Redemptoris nostri misericordia nihil ambigere, sed spe debemus indubitata præsumere. Nec enim muneris sui largitate frustrabitur, sed vires obtinendi prorsus indulget, qui velle concessit. Nam iam hoc ipsum desideranter apperere, donum est. Quia tamen ita de gratia debemus superna præsumere, vt non simus negligentes in oratione vel opere, voce item eiusdem veritatis exprimitur: *Oportet semper orare, & non deficere.* Luc. 18. Petamus igitur orando, quæramus legendo, pulsamus operando. Sit igitur mens vigilans, sit vndique suspecta, sit vbique sollicita, vt insidiantis possit semper laqueos præcauere. Sed quia quanto hostis noster cautum contra se vnumquemque cognoscit, tanto corda sibi resistentium subtili molitur arte subuertere, omnipotentem Dominum assiduis lacrymis & deprecatione poscamus, vt nos veneni eius non sinat infectione corrumpi; sed contra certamina, & latentes suggestiones quas ingerit, potentiæ suæ nos scuto circumteget, in quo iacula illius illisa frangantur, & cor nostrum percussione ipsius contactu non vulneretur, sed gratiæ suæ dono eius nobis insidias & in-

Concil. Tom. 13.

Cccc ij

telligere donet, & vincere. Codicem vero quem dirigeremus, talem, qui vos vt petistis instrueret, minime paratum habuimus, sed in subsequenti transmittemus.

EPISTOLA XXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD DOMINICAM.

Hortatur vt ad virum suum Romæ occupatum veniat.

Gregorius Dominicæ uxori Ioannis.

LÆTOS nos vestræ nimis epistolæ reddiderunt, quod vos vnitati ecclesiæ sociatam, Deo protegente, cognouimus. Et quidem sicut & ipsa scribis ante hoc facere debuisti, quia talis viri coniugem nec ad modicum esse decuit a communionis vnitatem disunctam. Considerare enim debuisti, gloriosa filia, quanta multitudo fidelium in matris ecclesiæ sinu consistat, quantisque virtutibus sacerdotes, qui in ista fide defuncti sunt, coruscarunt, vel quanta adhuc corpora sua miracula faciant, atque eos non diiudicare, sed plus tantis viris ac sacerdotibus quam tibi credere debuisti. Inter hæc tamen omnipotenti Deo gratias agimus, qui ita cordi vestro lumen suæ veritatis infundit, vt erroris sui pulsâ caligine, rectam vobis viam, quam sequi & tenere debeatis, ostenderet. Gloriosum autem coniugem vestrum, quousque viuimus, a nobis dimittere nolumus; & ideo eum ad vos reuerti nullatenus confidatis. Et quidem ipse ad vos venire desiderat, sed postquam in ciuitate Romana est, non potest, non ei licet; quia amoris nostri omnino tenetur vinculis alligatus. Melius est ergo vt vos ad eum venire modis omnibus festinetis; quia caput suum potius membra & sequi debent, & quocumque iuerit comitari.

EPISTOLA XXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONVM EPISCOPVM MESSANENSEM.

De vasis sacris pro redemptione captiuorum distrahendis.

Gregorius Bono episcopo Messanensi.

ET sacrorum Canonum, & legalia statuta permittunt, ministeria ecclesiæ pro captiuorum esse redemptione

vendenda. Et ideo quoniam Faustinus lator præsentium, vt filias suas de iugo potuisset captiuitatis exuere, trecentorum triginta solidorum probatur debitum contraxisse, ex quibus triginta redditis, ad reliquæ quantitatis restitutionem eum certum est non posse sufficere; fraternitatem tuam his hortamur affatibus, vt de argento Meriensis ecclesiæ, cuius miles esse dignoscitur, quod apud vos est, quindecim ei libras, accepto ab eo desuscepto, dare modis omnibus debeatis; vt eo venundato, & restituto debito, necessitate valeat obligationis absolui. Sed & illud fraternitas vestra debet esse sollicita, vt si quidem de prædicta ecclesia vsuale argentum est, superscriptam quantitatem accipiat: alioquin de sacratis vos vasis hac in re eam quam prædiximus quantitatem præbere necesse est. Nam sicut omnino graue est frustra ecclesiastica ministeria venundare, sic iterum culpa est imminenti huiusmodi necessitate res maxime desolata ecclesiæ captiuis suis præponere, & in eorum redemptione cessare.

EPISTOLA XXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

Vt contentiones monasteriorum ob agri fines exortas terminentur.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

NE religiosorum virorum corda sæcularium rerum contentio a mutua, quod absit, caritate disungat, magna est sollicitudine studendum, vt facillimum finem res possit in altercationem deducta percipere. Quia ergo indicante Cæsario abbate monasterii sancti Petri, quod in loco est qui Baias dicitur constitutum, comperimus inter eum & Ioannem abbatem monasterii sanctæ Lucie, in Syracusana ciuitate constituti, grauem esse exortam de quibusdam finibus quæstionem; ne ipsa inter eos valeat contentio prolongari, certamina eorum agrimenforis definitione prospeximus finienda. Et ideo scripsimus Fantino defensori, vt Ioannem agrimenforem, qui de Romana vrbe Panormum profectus est, illuc ad fraternitatem vestram debeat destinare. Hortamur ergo vt cum eo ad loca

Cccc ij

de quibus est contentio debeatis accedere, & vtraque parte cominus constituta, per loca quæ in lite sunt, vestra faciatis præsentia terminari, quadraginta tamen annorum vtrique parti præscriptione seruata. Quæcumque vero definita fuerint, ita seruari fraternitas vestra solícite studioque prouideat, vt denuo nec iurgium exinde aliquod excitari, nec querela aliqua ad nos valeat peruenire. Cæsarius abbas venerabilis quia noster olim fuerit, fraternitatem vestram credimus non latere, & ideo eum vobis salua æquitate in omnibus commendamus. Et quia in sæcularibus causis omnino inexpertus est, vestra eum solícitudine necesse est adiuuari: sic tamen vt in cunctis, sicut decet, rationem & iustitiam conseruetis.

EPISTOLA XXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVLOGIUM EPISCOPUM ALEXANDRINUM.

De tribus apostolicis sedibus, & de lignis transmissis.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino.

SVAVISSIMA mihi sanctitas vestra multa in epistolis suis de sancti Petri apostolorum principis cathedra locuta est, dicens quod ipse in ea nunc vsque in suis successoribus sedeat. Et quidem ego indignum me esse non solum in honore præsentium, sed etiam in numero stantium agnosco. Sed cuncta quæ dicta sunt, in eo libenter accepi, quod ille mihi de Petri cathedra locutus est, qui Petri cathedram tenet. Et cum me specialis honor nullo modo deleat, valde tamen lætatus sum, quia vos sanctissimi quod mihi impendistis, vobismetipsis dedistis. Quis enim nesciat sanctam ecclesiam in apostolorum principis soliditate firmatam, qui firmitatem mentis traxit in nomine, vt Petrus a petra vocaretur? cui veritatis voce dicitur: *Tibi dabo claves regni cælorum*: cui rursus dicitur: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*: iterumque: *Simon Ioannis amas me? Pasce oves meas*. Itaque cum multi sint apostoli, pro ipso tamen principatu sola apostolorum principis sedes in auctoritate conualuit, quæ in tribus locis vnus est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit sedem, in qua euan-

*Marc. 16.**Luc. 22.**Ioan. 21.*

ues regni cælorum: cui rursus dicitur: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*: iterumque: *Simon Ioannis amas me? Pasce oves meas*.

Itaque cum multi sint apostoli, pro ipso tamen principatu sola apostolorum principis sedes in auctoritate conualuit, quæ in tribus locis vnus est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit sedem, in qua euan-

gelistam discipulum misit. Ipse firmauit sedem, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit. Cum ergo vnus atque vna sit sedes, cui ex auctoritate diuina tres nunc episcopi præsident, quidquid ego de vobis boni audio, hoc mihi imputo. Si quid de me boni creditis, hoc vestris meritis imputate: quia in illo vnum sumus, qui ait: *Vt omnes* Ioan. 17. *vnus sint, sicut & tu Pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnus sint.* Debitum autem salutationis alloquium persoluens, indico quia magno gaudio exulto, quod vos contra hæreticorum latratus assidue laborare cognoui: atque omnipotentem Dominum deprecor, vt beatitudinem vestram sua protectione adiuuet, quatenus per linguam vestram de sinu sanctæ ecclesiæ omnem radicem amaritudinis euellat, ne rursus germinans impediatur multos, & per illam coinquinentur multi. Accepto etenim talento cogitatis quod præceptum est: *Negotiamini dum venio.* Ego Luc. 19. autem etsi negotiari non valeo, lucris tamen negotii vestri congaudeo; hoc videlicet sciens, quia & si me participem operatio non facit, laboris vestri me participem caritas facit. Quia, sicut æstimo, bonum proximi etiam otioso commune sit, qui de alterius actibus gaudere communiter scit. Præterea ligna transmittere volui, sed beatitudo vestra si essent necessaria non indicauit, & maiora multo mittere possumus, sed nequaquam talis nauis huc mittitur, quæ hæc capere valeat. Minora autem mittere verendum puto. Quid tamen facere debeam, beatitudo vestra suis mihi epistolis innotescat. Paruulam vero benedictionem de amatoris vestri sancti Petri ecclesia sex minora Aquitanica pallia, & duo oraria transmisi: quia enim multum diligo, etiam de paruis præsumo. Habet enim ipsa dilectio auctoritatem suam, & omnino certa est, quia iniuria non erit in omne quod amando præsumpserit. Suscepi autem benedictionem sancti euangelistæ Marci, iuxta breue vestris epistolis insertum. Sed quia colatum ac iuritheum non libenter bibo, præsumens cognidium requiro, quod in hac vrbe post multa tempora vestra innotescere transacto anno sanctitas fecit. Nam nos hic a negotiatoribus nomen cognidii & non substantiam comparamus. Peto autem vt contra omnes amaritudines quas in hac vita patior, vestræ me sanctitatis oratio ful-

ciat, atque ab his apud omnipotentem Dominum suis intercessionibus defendat.

EPISTOLA XXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM RECTOREM SICILIÆ.

De episcopo Locrensi ecclesiæ ordinando.

Gregorius Cypriano rectori nostro per Siciliam.

HABITATORES Locrensis ciuitatis quemdam ad nos presbyterum adduxerunt, qui eis debuisset episcopus ordinari. Sed quia minime dignus inuentus est, nec diu sine proprio possunt consistere sacerdote, a nobis admoniti in scrinio promiserunt alium studiose se quærere, & ad nos consecrandum Deo adiuuante perducere. Et ideo ad dilectionem tuam latore præsentium veniente Marcianum presbyterum dioceseos Taurianensis ecclesiæ, qui nunc habitat in ecclesia quæ est in Massalargia constituta, diocesis Catanensis ecclesiæ, ad te facito modis omnibus euocari, atque eum studii tui sit de criminibus, quæ ad episcopatum accedere non permittunt, cum omni subtilitate requirere. Et si eorum se expertem esse responderit, cum præsentium portitore eum festina dirigere, ut facto in eum decreto ad nos veniat Deo adiuuante ordinandus. Si vero est aliquid quod ei possit obsistere, hunc qui ad dilectionem tuam venit cum omni cura & celeritate dimitte, ut, eo ad loca sua remeante, alter secundum ea quæ præmissa sunt requiratur. Data mense Augusti, indictione xv.

EPISTOLA XXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNÆ.

De ordinando episcopo in Corneliensi ecclesia loco alterius lapsi.

Gregorius Mariniano episcopo Rauennæ.

FRATERNITATIS vestræ epistola nuntiante comperimus, Corneliensis ecclesiæ filios assidua supplicatione in loco lapsi quondam episcopi sui consecrandum sibi a vobis

vobis poscere sacerdotem, atque vos quid de ea re fieri debeat dubitare, & nostrum euidentem expectare mandatum. Postquam ergo quemquam criminaliter abscedentem in locum de quo lapsus est nulla permittit ratio reuocari, & ultra tres menses ecclesiam vacare pontifice statuta sacrorum Canonum non permittunt, ne cadente pastore, dominicum gregem antiquus, quod absit, hostis insidiando dilaniet, fraternitas vestra deprecationi eorum consentire, & in loco lapsi debet episcopum ordinare. Nam dum non petentes eos etiam ante vestris ad hoc debueratis adhortationibus admonere, postulantes nulla vos oportet excusatione differre: quia ecclesia Dei diu viduata proprio episcopo remanere non debet.

Grat. dist.
50. cap. 11.
Anselm. lib.
8. cap. 25.

EPISTOLA XL.
GREGORII PAPÆ I.
AD EVMDEM.

De submouendo clericorum dominio in monasteriis.

Gregorius Mariniano episcopo Rauennæ.

DVDVM ad nos multorum relatione peruenerat, monasteria in Rauennæ partibus constituta omnino clericorum vestrorum dominio prægrauari, ita ut occasione quasi regiminis ea, quod dici graue est, velut in proprietate possideant. Quibus non modicum condolentes, decessori vestro epistolas misimus, ut hoc emendare per omnia debuisset. Sed quoniam vitæ est termino citius occupatus, ne hoc onus monasteriis remaneret, fraternitati vestræ hæc eadem nos scripsisse recolimus. Et quia, ut comperimus, in huius rei hætenus correctione cessatum est, hæc ad vos iterum præuidimus scripta dirigere. Hortamur ergo, ut omni mora omnique excusatione submota, ita monasteria ipsa ab huiusmodi studeatis grauamine releuare, quatenus nullam deinceps in eis clerici vel hi qui in sacro sunt ordine constituti, ob aliud habeant nisi orandi tantummodo causâ accedendi licentiam, aut si forte ad peragenda sacra Missarum fuerint inuitati mysteria. Sed ne pro cuiuslibet monachi aut abbatis promotione aliquod onus monasteria fortasse sustineant, studendum vobis est, ut si quispiam abbatum aut monachorum

Ioan. diac.
lib. 2. cap.
54.

Grat. 8. qu.
1. cap. 87.

Grat. 16. q.
1. cap. Ne
pro cuius-
libet.

Concil. Tom. 13.

D d d d

ex quocumque monasterio ad clericatus officium vel ordinem sacrum accesserit, non illic aliquam habeat ulterius, ut diximus, potestatem, ne monasteria huius occasionis velamine ea quæ prohibemus sustinere onera compellantur. Hæc itaque omnia vigilanti cura emendare iam secundo commonita sanctitas vestra non differat, ne si post hæc negligentes vos esse, quod non credimus, senserimus, aliter monasteriorum quieti prospicere compellamur. Nam vobis notum sit, quia tantæ necessitati servorum Dei congregationem amplius subiacere non patimur. Ne vero aliqua vobis excusatio de monachis oriatur, personam huc quam præviderit utilem ex opere fraternitas vestra transmittat, & ei nos, qui cum eo ad vos venire possint, monachos deputabimus, quos, ut prospexeritis, debeat in monasteriis ordinare, si tamen talia loca sunt, ut sit unde ibi subsistere valeant.

EPISTOLA XLI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CYPRIANVM DIACONVM PER SICILIAM.

De Paula, & quodam Iudæo malefico.

Gregorius Cypriano diacono per Siciliam.

QVESTA nobis est Paula præsentium latrix, quemdam Theodorum ex Iudæo sibi nimis frustra inimicum existere, intantum ut, quod dici nefas est, iniquitate malefactorum eam lædere molitur, atque ab hominibus ecclesiæ Messanensis eundem Theodorum contra hoc facinus fortius instigari. Dilectio igitur tua studeat, ut nullus ecclesiasticorum prædictæ mulieri in hac causâ tentet adversus existere. Sed ad inuestigandum hoc ipse, ut potueris, esto sollicitus. Et si superscriptus Theodorus tantæ iniquitati obnoxius esse patuerit, ita hoc districta ultione per hos quorum interest facias vindicari, ut & Deus placari possit, & aliis exemplum coercionis sit.

GREGORII MAGNI PAPÆ I.
EPISTOLARVM LIBER VII.

INDICTIONE I. ANNO ORDINATIONIS EIVS VIII.

*De causa Maximi præuaricatoris, eiusque satisfactione,
& pœnitentia.*

LEVATVS est Maximus præsumptor in Dalmatia contra votum domni papæ Gregorii a militibus, per indictionem XI. & in contumacia vel præsumptione fuit annis VII. post hæc, post castigationem & flagella beatissimiatque apostolici papæ Gregorii egressus Dalmatias, venit in ciuitatem Rauennatem ad beatissimum Marinianum archiepiscopum, & iactauit se tensus intra ciuitatem in media filice, clamans & dicens: Peccaui Deo, & beatissimo papæ Gregorio. Et acta pœnitentia per tres horas, currit exarchus Gallinicius, Castorius chartularius ecclesiæ Romanæ cum archiepiscopo Mariniano, & eleuatus cœpit ampliorem pœnitentiam coram eis agere. Tunc duxit eum ad sanctum corpus beati Apollinaris, & iurauit de omnibus quæ aduersus eum dicta de mulieribus vel ex schismate simoniaco fuerant, mixtum se non esse. Tunc reuertens Castorius chartularius adduxit secum diaconum eiusdem Maximi, nomine Stephanum, relatorem omnium quæ a Maximo satisfacta essent. Tunc motus ad misericordiam beatissimus papa Gregorius, direxit palium ad confirmationem eiusdem episcopi, id est VII. Kalendarum Septembris, indictione secunda.

EPISTOLA I.

GREGORII PAPÆ I.

AD SABINIANVM DIACONVM.

Dolet Maximum præuaricatorem contra consuetudinem ordinatum scripta sedis apostolicæ abscidisse.

Gregorius Sabiniano diacono.

DE causa Maximi præuaricatoris quid actum sit cognouisti. Sed postquam serenissimus domnus imperator

Concil. Tom. 13.

Dddd ij

iussiones transmisit vt ordinari minime debuisset, tunc ad altiorem superbiam erupit. Nam homines gloriosi viri patricii Romani ab eo pramia acceperunt, eumque ita ordinari fecerunt, vt Antonium subdiaconum & rectorem patrimonii nisi fugisset occiderent. Ego autem epistolas transmissi, postquam eum ordinatum contra rationem cognoui, & contra consuetudinem, vt Missarum solennia celebrare non præsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, quid de eius persona iussissent. Quæ scripta mea publice relecta, vel in ciuitate posita, publice scindi fecit, atque in contemptum sedis apostolicæ apertius exiliit. Quod ego qualiter patiar scis, qui ante paratior sum mori, quam beati Petri apostoli ecclesiam meis diebus degenerare. Mores etiam meos bene cognitos habes, quia diu porto: sed si semel deliberauero non portare, contra omnia pericula lætus vado. Vnde necesse est cum Dei auxilio periculo succurrere, ne cogatur excedendo peccare. Vide quæ dico, & pensa ex quanto dolore sunt. Peruenit vero ad me quia transmisit nescio quem clericum, qui diceret quia Malchus episcopus in custodia pro solidis occisus sit. De qua re vnum est quod breuiter suggeras serenissimis dominis nostris, quia si ego seruus eorum in morte Longobardorum me miscere voluisssem, hodie Longobardorum gens, nec regem, nec duces, nec comites haberet, atque in summa confusione esset diuisa. Sed quia Deum timeo, in mortem cuiuslibet hominis me miscere formido. Malchus autem episcopus neque in custodia fuit, neque in aliqua afflictione, sed die qua causam dixit, & addictus est, nesciente me, a Bonifacio notario in domum eius ductus est, cui & prandium factum est, ibique prandit, & honoratus est ab eo, & nocte subito mortuus est, quod iam dilectionem tuam arbitror cognouisse. Exhilaratum autem nostrum pro ea re dirigere volui. Sed quia iam eandem causam actam existimaui, idcirco me retinui. Domno autem Romano dilectio tua dicat, quia pro Felice, sicut scripsit, ad virum excellentissimum magistrum epistolas, si Deus iusserit, facio, & per hominem meum transmitto. Nam modo postquam nulli alteri scribo, durum mihi fuit soli magistro scribere. Cui etiam dicendum est, quia Catellus palatinus substantiam eius, quantum Virigantinus dicit,

Grat. qu. 8.
20.

male exterminat. Cui vix potui imponere, vt expensas eidem Virigantino in monasterio quo lectioni vacat, & laborare non potest, parum aliquid de substantia matris suæ dare debuisset.

EPISTOLA II.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM EPISCOPVM CORSICÆ.

De conuertendis ab idolorum cultura: & de quinquaginta solidis baptizandis transmissis.

Gregorius Petro episcopo* Corsicæ.*

*al. Chry-
santha
*al. Sp-
letino.

SVSCEPTIS epistolis fraternitatis vestræ magnas omnipotenti Deo gratias retulimus, quia de congregatione multarum animarum nos dignatus es releuare. Et ideo fraternitas vestra solícite studeat opus quod cœpit, auxiliante Domino, ad perfectionem deducere. Et siue eos qui aliquando fideles fuerunt, sed ad cultum idolorum negligentia aut necessitate faciente reuersi sunt, festinet cum indicta pœnitentia aliquantorum dierum ad fidem reducere, vt reatum suum plangere debeant, & tanto firmiter teneant hoc ad quod Deo adiuuante reuertuntur, quanto illud perfecte defleuerint vnde discedunt: siue eos qui necdum baptizati sunt admonendo, rogando, de venturo iudicio terrendo, rationem quoque reddendo, quia ligna & lapides colere non debent, festinet fraternitas tua omnipotenti Domino congregare, vt in aduentu eius, cum districtus dies iudicii venerit, in numero sanctorum possit tua sanctitas inueniri. Quod enim opus vtilius & sublimius acturus es, quam vt de animarum viuificatione & collectione cogites, & tuo Domino, qui tibi locum prædicandi dedit, immortale lucrum reportes? Transmisimus autem fraternitati tuæ quinquaginta solidos pro vestimentis eorum qui baptizandi sunt comparandis, presbytero quoque ecclesiæ, quæ in Negeugno monte sita est, possessionem quam tua fraternitas petiit dari fecimus, ita vt quantum præstat, tantum de solidis, quos accipere consueuerat, minus accipiat. Vestra autem fraternitas petiit, vt sibi episcopum in ecclesiâ, quæ non longe ab eodem monte est, facere debeat; quod omnino libenter accepi,

D d d d iij

quia quantum vicina fuerit, tantum prodesse animabus illic consistentibus amplius poterit. Latorem vero præsentium per intercessionem sanctitatis vestræ acolythum fecimus, quem ad obsequia vestra retransmisimus, ut si in lucrandis animabus amplius seruiert, proficere amplius possit.

EPISTOLA III.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANASTASIVM EPISCOPVM ANTIOCHENVN.

Consolatoriam scribit epistolam de aduersitatibus huius mundi, de barbarorum gladiis, ac diuersis aduersitatibus.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

SVSCEPI epistolas suauissimæ beatitudinis vestræ, quæ pro verbis lacrymas pluebant. Vidi namque in eis nubem more suo in altum volantem, sed quamdam caliginem tristitiæ ferentem, nec penetrare in ipso exordio facile valui, unde & quo iret, quia pro ipsa quam dixi caligine ad plenum causas non intellexi. Hoc tamen sanctissimos vos semper, sicut & facitis, reducere ad mentem decet, quod prædicator gentium dicit: *In nouissimis temporibus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, & cetera, quæ mihi labor est dicere, & vobis non est necessarium audire.* Ecce in senectute vestra sancta beatitudo multis tribulationibus laborat, sed perpendat cuius sedem teneat. Numquid non illius, cui voce veritatis dictum est: *Cum senueris, alius te cinget, & ducet quo non vis?* Sed hæc dicens recolo quod sanctitas vestra in multis aduersitatibus etiam a iuuentute desudauit. Cum bono ergo rege dicat: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Sunt autem multi qui delectationem suam, sicut scribitis, de nostris sibi vulneribus faciunt: sed scimus qui dixit: *Plorabitis, & flebitis vos; mundus autem gaudebit, vos autem contristabimini: vbi & protinus adiunxit: Sed tristitia vestra vertetur in gaudium.* Quia vero iam prædicta patimur, restat ut etiam promissa sperare debeamus. Hi enim de quibus dicitis, quia ipsi addunt onera qui subleuare debuerunt, scio quia illi sunt, qui veniunt

2. Tim. 3.

Ioan. 21.

Isa. 38.

Ioan. 16.

Matth. 7.

in vestitu ouium, & intus sunt lupi rapaces. Sed tanto magis tolerandi sunt, quanto nos non solum per malitiosam mentem, sed etiam per religiosum habitum persequuntur. In hoc autem quod soli præ aliis habere appetunt, quod dignum non fuerat ut vel cum fratribus haberent, nullo modo turbamur; quia in omnipotenti Deo confidimus, quod hi qui aliena appetunt, etiam suis citius priuantur. Scimus enim qui dixit: *Quia omnis qui se exaltat humiliabitur.* Et rursum scriptum est: *Ante ruinam exaltatur cor.* His autem diebus, sicut inuenio, noua hæreticorum bella confurgunt, de quibus vestra beatitudini iam antea scripti, ita ut prophetas, euangelia, & dicta patrum omnia euacuare moliantur. Sed permanente vita vestrae sanctitatis, in protectoris nostri gratia speramus, quod eorum ora citius obmutescant, quæ contra soliditatem veritatis aperta sunt, quia & quamlibet acuti gladii immittantur, cum saxum feriunt, fracti resiliunt. Hoc autem magna Dei omnipotentis est gratia, quod in ipsis qui a sanctæ ecclesiæ doctrina diuisi sunt, vnitas non est: *Quoniam omne regnum in se diuisum non stabit.* Et sancta ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum hæreticorum questionibus impugnatur, ita ut aperte impleatur quod per Psalmistam contra hæreticos de Deo dictum est: *Diuisi sunt ab ira vultus eius, & appropinquauit cor illius.* Nam dum ipsi in suo prauo errore diuiduntur, cor nobis Deus appropiat; quia eruditi aduersitatibus, intellectum eius subtilius inuenimus. Quæ autem mala a barbarorum gladiis, quæ a peruersitate iudicum patimur, beatitudini vestra narrare refugio, ne eius gemitum augeam, quem minuire consolando debueram. Sed in his omnibus auctoris nostri precepta consolantur dicentis: *Hæc locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis.* Penso enim quibus dictum est: *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.* Si ergo potestas lucis postea erit, quia electis dictum est: *Vos estis lux mundi:* & sicut scriptum est: *Obtinebant eos iusti in matutino:* omne quod in hora & potestate tenebrarum patimur, lugendum non est. Indicat autem mihi suauissima sanctitas vestra, quod mecum, si potuisset fieri, sine charta & calamo loqui voluisset, & dolet quod nobis orientis pene & occidentis spatium interiacet. Sed

Luc. 14.

Prov. 16.

Luc. 11.

Psalm. 54.

Ioan. 16.

Luc. 22.

Matth. 5.

Psalm. 48.

hoc quod sentio, verum dico, & in charta mihi mens vestra sine charta loquitur, quia in verba vestræ sanctitatis sola caritas sonat, & diuisi locis non sumus, qui ex dono omnipotentis Domini dilectionis vinculo coniuncti sumus. Cur igitur accipere pennas columbæ deargentatæ quæritis, quas iam habetis? Pennæ quippe eius sunt caritas Dei & proximi. Per ipsas enim sancta ecclesia euolat, per ipsas terrena omnia transcendit; quas si vestra sanctitas non haberet, ad me cum tanta caritate per epistolas non venisset. Rogo autem ut pro mei cordis infirmitate enixius oretis, quatenus omnipotens Deus mentem meam a malis omnibus pro vestra intercessione tueatur, & citius me de tot procellis huius tempestatis eripiat, atque in æternæ quietis litore perducatur. Benedictiones vero locupletissimas omnes quæ directæ sunt suscepi, quas mihi vir Dei pauper spiritu transmisisti, de quibus dicitis: Quid enim debet pauper, nisi ea quæ paupera sunt? Sed nisi vos per humilitatis spiritum pauperes essetis, benedictiones vestræ locupletes non fuissent. Omnipotens Deus sua vos a malis omnibus protectione custodiat, & quoniam vita vestra bonis omnibus valde est necessaria, post longa adhuc tempora vos ad cælestis patriæ gaudia perducatur.

EPISTOLA IV.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONVM EPISCOPVM MESSANENSEM.

De precio pro sepultura aliqua nunquam recipiendo,
vbi proponit exemplum Abrahæ,
& Sichimitarum.

Gregorius Bono episcopo Messano.

FILIVS noster Faustinus vir eloquentissimus ad nos veniens questus nobis est, quod pater eius quondam Peltrastius aliqua vestræ ecclesiæ, sepulturæ suæ gratia iuris alieni reliquerit. Et quidem quid de hac re sæculi leges habeant & ipsi nostis, & nos audiuius: quia heres ad soluendum cogitur, si auctor eius vel testator aliena legauerit. Sed quia fraternitatem vestram lege Dei, non autem lege sæculi nouimus viuere, valde mihi iniustum videtur, ut calix electrinus, & puer qui cuiusdam ecclesiæ, in possessione

fessione eius positæ, diœceseos Consentinae ecclesiæ esse
 perhibetur, a tua fraternitate teneatur. Cum enim & vir
 reuerendissimus Palumbus, nunc episcopus, tunc vero
 archidiaconus, ita fuisse testatus est, vos omnino eius fidei
 credere, & aliena restituere debuistis. * Tabulam vero au-
 ream quam prædictus vir moriens pariter reliquit confi-
 derare, ut arbitror, debuistis, quæ esset summa eius sub-
 stantiæ, si quid esset unde hi quos reliquerat sustentari
 debuissent, & tunc pro sepultura eius accipere: cum se-
 cundum nostrum institutum noueris nos illicitam anti-
 quam consuetudinem a nostra ecclesia omnino vetuisse,
 nec cuiquam assensum præbere, ut loca humani corpo-
 ris precio possint adipisci. Nam si gentiles, ut arbitramur, *Gen. 23.*
 viri Sichimitæ, Abrahæ pro Sara mortua, atque in
 loco proprio humanda sepulturam gratis obtulerunt, &
 vix magna eius importunitate coacti sunt, ut precium de
 loco sepulturæ perciperent, nos qui episcopi dicimur, de
 humandis fidelium corporibus pensâ quid facere debe-
 mus. Hoc ergo fraternitatis vestræ iudicio committimus.
 Et hoc quoque nobis prædictus eloquentissimus vir que-
 stus est, Sisinium defensore ecclesiæ tuæ irrationabiliter
 iuri suo mancipia competentia detinere. De quibus etiam
 iudicio sanctæ memoriæ Maximiani episcopi, ut ea de-
 tentor redderet, esse asserit definitum: sed eorum resti-
 tutionem hæcenus voluntarie distulisse. Hortamur ergo
 fraternitatem tuam, ut si manifeste causâ iam iudicata est,
 quæ statuta sunt compleantur. Alioquin deputato de-
 fenfore ad fratris & coepiscopi Secundini nostri partes
 fac iudicium conuenire; ut dum cuius sint iuris manci-
 pia, de quibus quæstio vertitur, eius fuerit sententia de-
 claratum, nec hic præiudicium, nec ille videatur iniuriam
 sustinere.

AD BRVNICHILDEM REGINAM FRANCORVM.

Pallium Syagrio episcopo concedit. De sacris ordinibus præmio vel gratia non conferendis, & ne ex laicis repente fiant episcopi. Laudat eius erga Augustinum caritatem, hortaturque vt schismaticos ad concordiam reuocare, atque idololatriæ reliquias, & alia in regno suo vitia coercere studeat, & de codice transmissio.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

QVANTA in omnipotentis Dei timore excellentiæ vestræ mens soliditate firmata sit, inter alia bona quæ agitis, etiam in sacerdotum eius laudabiliter dilectione monstratis: & magna nobis sit de Christianitate vestra lætitia, quoniam quos venerantes vt famulos reuera Christi diligitis, augere honoribus studetis. Decet enim vos, excellentissima filia, decet tales existere, vt subiectæ possitis esse Dominatori. In eo enim regnum potestatis vestræ & subiectis gentibus confirmatis, in quo timori omnipotentis Domini mentis colla subiicitis: & vnde vosmetipsas seruitio Creatoris subiicitis, inde vobis vestros subditos ad seruitium deuotius obligatis. Susceptis itaque epistolis vestris, valde nobis excellentiæ vestræ studium placuisse signamus, atque fratri & coepiscopo nostro Syagrio pallium dirigere secundum postulationem vestram volumus. Propter quod & serenissimi domni imperatoris, quantum nobis diaconus noster, qui apud eum responsa ecclesiæ faciebat, innotuit, prona voluntas est, & concedi hoc omnino desiderat. Atque multa de prædicto fratre nostro tam vobis, quam etiam aliis testificantibus, ad nos bona perlata sunt, maxime vitam eius Ioanne regionario ad nos remeante cognouimus. Et quid in fratre nostro Augustino fecerit audientes, Redemptorem nostrum benedicimus, quia eum sacerdotis nomen etiam operibus implere sentimus. Sed res plurimæ restiterunt, quæ nos hoc interim facere minime permiserunt. Primum siquidem quia is qui pallium ipsum venerat accepturus, schismaticorum errore tenetur implicatus. Deinde quod non id ex vestra petitione, sed ex nobis transmissum voluistis

Grat. dist.
100. cap. 2.
Anselm. l. 6.
cap. 91.

intelligi. Extra hoc autē, quia nec is qui eo uti desiderat directā ad nos hoc sibi largiri speciali petitione poposcerat, & tantam causam nullo modo præbere sine eius postulatione debuimus; maxime quia & prisca consuetudo obtinuit, ut honor pallii nisi exigentibus causarum meritis, & fortiter postulanti dari non debeat. Nos tamen, ne vestra excellentiæ desiderium sub prætextu cuiusquam excusationis forsitan videremur velle differre, dilectissimo filio nostro Candido presbytero pallium præuidimus dirigendū, iniungentes ei, ut vice nostra congrua id debeat observatione tribuere. Vnde necesse est, ut ex opere suo superscriptus frater & coepiscopus noster Syagrius, facta cum aliquātis episcopis suis petitione hoc sperare, atque eam prædicto debeat dare presbytero; quatenus digne eiusdē pallii usum cum Dei gratia valeat adipisci. Ut ergo hæc vobis cura ante oculos Creatoris nostri in fructu sit, Christianitatis vestra sollicitudo diligenter inuigilet, & nullum, qui sub regno vestro est, ad sacrum ordinem ex datione pecuniæ, vel quarumlibet patrociniū personarum, seu proximitatis iure patiatur accedere; sed ille ad episcopatus, vel alterius sacri ordinis officium eligatur, quem dignum & vita & mores ostenderint; ne si, quod non optamus, honor venalis fuerit sacerdotii, simoniaca in illis partibus hæresis, quæ prima in ecclesia prodiit, & Petri sententia est damnata, consurgat, & regni vestri, quod absit, vires imminuat. Nam graue omnino, & ultra quam dici potest, facinus est, Spiritum sanctum, qui omnia redemit, venundari. Sed & hoc curæ vobis sit, ut quia, sicut nostis, neophytum egregius prædicator ad sacerdotii regimen omnino vetat accedere, nullum ex laico patiamini episcopum consecrari. Nam qualis magister erit, qui discipulus non fuit? aut quemadmodum ducatum gregi dominico præbeat, qui disciplinæ pastoris subditus ante non fuerit? Si cuius ergo talis vita consluerit, ut ad hunc dignus sit ordinem promoueri, prius ministerio debet ecclesiæ deferuire; quatenus longæ exercitationis usu videat quod imitetur, & discat quod doceat: ne forte onus regiminis conuersionis nouitas non ferat, & ruinæ occasio de prouectus immaturitate consurgat. Qualiter autem se excellentia vestra erga fratrem & coepiscopum nostrum Augusti-

Ioan. diac.
lib. 3. c. 5.

Iuo parte 5.
cap. 90.

num exhibuerit, quantamque illi sibi Deo aspirante caritatem impenderit, diuerforum fidelium relatione cognouimus; pro qua gratias referentes, diuinæ potentia misericordiam deprecamur, vt & hic vos sua protectione custodiat, & sicut inter homines, ita quoque & post multorum annorum tempora in æterna faciat vita regnare. Præterea hos quos ab vnitæ ecclesiæ schismaticorum error dissociat, ad vnitatem pro vestra mercede studeat reuocare concordia. Nam non ob aliud in ignorantia suâ hætenus cæcitate voluuntur, nisi vt ecclesiasticam fugiant disciplinam, & peruerse habeant, vt voluerint, viuendi licentiam; quia nec quid defendant, nec quid sequantur intelligunt. Nos autem Calchedonensem Synodum, de qua illi sibi pestiferæ nebulas excusationis assumunt, per omnia veneramur & sequimur; & si quis de fide eius minuere aut addere aliquid præsumpserit, anathematizamus. Sed ita illos erroris labes imbibit, vt ignorantia suâ credentes vniuersam ecclesiam, atque omnes quatuor patriarchas, non ratione, sed malitiosa mente tantummodo refugiant; ita vt is qui ad nos a vestra excellentia missus est, cum quæreretur a nobis cur ab vniuersali ecclesia separatus existeret, se ignorare professus sit. Sed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, valuit scire. Hoc quoque pariter hortamur, vt & ceteros subiectos vestros sub disciplina debeat moderacione restringere, vt idolis non immolent, cultores arborum non existant, de animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant; quia peruenit ad nos quod multi Christianorum & ad ecclesias occurrant, & quod dici nefas est, a culturis demonum non abscedant. Quoniam vero omnino Deo nostro hæc displicent, & diuinas mentes non possidet; prouidete vt ab his debeant illicitis salubriter coerceri; ne, quod absit, non eis ad redemptionem, sed pœnam, sacri fiat baptismatis sacramentum. Si quos igitur violentos, si quos adulteros, si quos fures, vel aliis prauis actibus studere cognoscitis, Deum de eorum correctione placare festinate; vt super vos flagellum perfidarum gentium, quod quantum videmus ad multarum nationum vindictam excitatum est, non inducat; ne si, quod non credimus, diuinæ ultionis iracundia sceleratorum fuerit actione commo-

ta, belli pestis interimat quos delinquentes ad reſtitu-
tionis viam Dei præcepta non reuocant. Neceſſe eſt ergo
vt omni ſtudio & oratione aſſidua ad Redemptoris no-
ſtri conuerti miſericordiam feſtinemus, vbi tutus omni-
bus locus eſt, & magna ſecuritas. Nam illic quemquam
ſolide perſiſtentem, nec periculum conterit, nec me-
tus exagitat. Codicem vero, ſicut ſcripſiſtis, prædicto di-
lectiſſimo filio noſtro Candido præbytero vobis offe-
rendum transmittimus, quia boni veſtri ſtudii eſſe par-
ticipes feſtinamus. Omnipotens Deus ſua vos protec-
tione cuſtodiat, atque a perfidis gentibus regnum veſtrum
ſui brachii extensione defendat, voſque poſt longa anno-
rum curricula ad gaudia æterna perducatur. Data menſe
Octobri, indiſtione prima.

EPISTOLA VI.
GREGORII PAPÆ I.

AD VENANTIVM EPISCOPVM LVNENSEM.

De monaſterio ſuo conſecrando.

Gregorius Venantio epiſcopo Lunenſi.

FRATERNITATIS veſtræ inſinuatione didicimus, quæ
habentur in ſubditis, intra ciuitatem Lunenſem in do-
mo te propria monaſterium ancillarum Dei pro veſtra de-
uotione fundaſſe, quod in honore beati Petri apoſtolorum
principis, & ſanctorum martyrum Ioannis & Pauli, atque
Hermæ & Sebaſtiani deſideras conſecrari. Et ideo, frater
cariſſime, ſi nullum corpus ibidem conſtat humatum, da-
ta primitus a fraternitate tua donatione legitima, id eſt,
calicem argenteum vnum habentem vncias ſex, patenam
argenteam habentem libras duas, ſyndones duas, cooper-
torium ſuper altare vnum, lecta ſtrata numero decem, in
æramenis capita viginti, in ferramentis capita triginta, in
ceſpite fundum Faborianum, & lumbricate in integro
conſtitutum in territorio Lunenſi milliario ab vrbe ea-
dem plus minus ſecundo, iuxta fluuium Macram, cum ſer-
uis duobus, id eſt Mauro & Ioanne, & bouum parium vn-
decim tantum, geſtiſque municipalibus alligatis prædicti
monaſterii oratorium abſque Miſſis publicis ſolenniter
conſecrabis, & cetera ſecundum morem.

Eccc iij

Mense Nouembri, indictione prima.

EPISTOLA VII.

GREGORII PAPÆ I.

AD AMOS EPISCOPVM HIEROSOLYMITANVM.

De Petro acolytho fugituo.

Gregorius Amos episcopo Hierosolymitano.

CVM fraternitatem vestram confidamus Canonum statuta & vigorem diligere disciplinæ, ne clerici nostri vobis ad euitandam distractionem ecclesiastici ordinis falsitas surrepere valeat, eius culpam sanctitati vestræ indicare prospeximus, vt solitudine vestra disciplinæ possit submitti quam refugit. Comperimus autem quod Petrus acolythus, quem dilectissimo filio nostro Sabiniano diacono responsa ecclesiastica facienti obseruare in vrbe regia feceramus, fugiens ad vestram ecclesiam venerit. Quod si verum est, in tuto eum facere fraternitas vestra, & inuenta huc studeat occasione remittere. Aut si forte hoc metuens a vestra discesserit ecclesia, & per diuersa loca, ne comprehendi valeat, latitet, in omnibus parochiis vestris vt diligenter requiratur iniungite, & inuentum ad nos, sicut præfati sumus, transmittite: quem etiam volumus per vos, quia sit communione priuatus, agnoscere, nec dominici corporis ac sanguinis, quousque ad nos redeat, audeat mysteria sumere, nisi forte vicino mortis insistente periculo.

EPISTOLA VIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONEM EPISCOPVM CATANENSIVM.

De portionibus clericorum.

Gregorius Leoni episcopo Catanensium.

AD hoc locorum gradus rationis ordo distinxit, & iudicia esse constituit, vt nec præpositi in opprimendos se frustra valeant occupare subiectos, nec subiectis iterum contra suos præpositos effrenata sit resultandi licentia. Et ideo quia post decimam quintam nuper indictionem elap-

psam, ecclesiæ tuæ acolythi, dato contra te capitulari, quædam conquesti sunt; ne aut in tuæ fraternitatis inuidia remanerent, aut illos in suis videremur petitionibus non audire, dilectissimo filio nostro Cypriano diacono ea subtiliter inquirenda mandauimus. Qui iniuncta cognoscens, quid de capitulo vnoquoque decreuerit, inquisitioni nostræ est subtilius patefactum. Et quia inter alia de quarta portione clerus hoc tenendum statuit, vt vnā portionem hi qui in sacro loco sunt positi, & reliquas duas clerus accipiat, & latores præsentium Donatus presbyter, nec non & Theodosianus atque Viator diaconi, aliorum quoque qui in sacro sunt ordine constituti, relationem ad nos deferentes conquesti sunt, hoc contra antiquam consuetudinem in suo grauamine præiudicialiter statutum, quippe quia de eadem quarta semper se duas partes, & tertiam clerum perhibent consecutum, & petiuerunt ne hæc diffinitio in suo præiudicio permaneat; nos hoc fraternitatis tuæ dispositioni oportere præuidimus committendum. Volumus ergo, vt quidquid ecclesiæ tuæ ex reditu vel quolibet alio titulo fortassis accesserit, quartam exinde portionem sine diminutione aliqua debeas segregare, atque eam secundum Dei timorem presbyteris, diaconis, ac clero, vt tibi visum fuerit, discrete diuidere: ita sane vt vnicuique, sicut meritum laboris exegerit, libera tibi sit, iuxta quod præuideris, largiendi licentia; quatenus & hi qui merentur etiam temporali se sentiant hoc commodo consolari, & alii adiuuante Domino eorum ad melius contendant imitatione proficere.

EPISTOLA IX.

GREGORII PAPÆ I.

AD VITALIANVM EPISCOPVM SIPONTINVM.

De filia Tulliani magistri militiæ ad pristinum habitum reuocanda, & in monasterio detrudenda.

Gregorius Vitaliano episcopo Sipontino.

Si custos religiosi habitus aut esse nosset episcopus, filiam gloriosæ memoriæ Tulliani magistri militiæ, te illic posito, nec proiectis religiosis vestibus ad sacularem reuer-
 ti habitum, nec ad nos licuisset peruersam epistolam desti-

Iuo part. 7.
cap. 76.
Grat. 17. q.
1. cap. 18.

nare. Sed quia nimia desidia ac torpore deprimeris, in tuo dedecore res ad præsens illicita impune commissa est. Nam si, ut præfati sumus, sollicitus extitisses, prius ad nos ultio mulieris prauissimæ quam culpa debuit peruenire. Quia ergo tantum hebes, tantumque es negligens, ut nisi canonicam in te fueris coercionem expertus, in aliis distractionem & disciplinam nescias custodire; qualiter debeas esse sollicitus, congruo tibi, si Domino placuerit, tempore demonstrabimus. Præsentia igitur scripta suscipiens euigila, & excitatus saltem exequere quod pressus usque nunc ignauia distulisti. Instantiæ ergo tuæ sit prædictam mulierem una cum Sergio defensore nostro comprehendere, & statim non solum ad male contemptum habitum sine aliqua excusatione reuocare, sed etiam in monasterium, ubi omnino districte valeat custodiri, detrudere: & ita omnem circa illam sollicitudinem exhibere, ut quam sit nefarium quod commisit, ex tua possit distractione cognoscere. Qua in re si quis, quod non credimus, clericorum vel laicorum aliquo tibi ingenio tentauerit obfistendum, a sacratissimæ eum communionis participatione suspendere, nobisque renuntiare festina: ut quantum sit execrabile quod præsumpserit, postquam consideratione propria non aduertit, emendationis qualitate cognoscat. In his autem omnibus ita te cautum stude ac vigilantem ostendere, ut culpam tuam non geminare neglectus, sed aliquantisper valeat sollicitudo minuere.

EPISTOLA X.

GREGORII PAPÆ I.

AD SERGIUM DEFENSOREM.

De filia Tulliani magistri militiæ.

Gregorius Sergio defensori.

Grat. 27. q.
1. cap. Si
homo.

Si homo esses, aut discretionem aliquam habuisses, ita regularis disciplinæ debuisti custos existere, ut ea quæ illicite illic committuntur, ante vindicta corrigeret, quam ad noseorum nuntius perueniret. Sed dum nimia te facit stultitia negligentem, non solum de illis offendimur, sed etiam ad vlciscendam desidiam tuam nihilo minus prouocamur. Omni ergo dilatione omnique excusatione postposita,

posita, filiam gloriosæ memoriæ Tulliani magistri militiæ, quæ proiectis, quas sponte assumpserat, religiosis vestibus indumentis se laicis deturpauit, vna cum fratre & coepiscopo nostro Vitaliano festina comprehendere, atque ad religiosum rursus habitum reuocare, ac in monasterium mittere, vbi stricte omnino valeat custodiri. Nec eius custodiam aliquatenus releuari permittas, quousque nostra denuo scripta susceperis. Nam si quolibet modo in hac re negligens vel lentus extiteris, ita in te noueris districtissime vindicandum, vt quod ex te nescis, pœna pollis * reserante cognoscere: quia, sicut diximus, si intellectum hominis habuisses, hæc quæ modo facere præciperis a te debueramus etiam cum ultione facta cognoscere.

* al. reser-
cante

EPISTOLA XI.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVSEBIVM, VRBICIVM, &c.

De lege imperatoris: & quod ex militari habitu nullus nisi ante triennium probatus suscipiendus sit.

*Gregorius Eusebio Thessalonicensi, Urbicio Dyrrachitano, Constantio Mediolanensi, Andreæ Nicopolitano, Ioanni Corinthi, Ioanni primæ Iustinianæ, Ioanni Creteni * Scorintano, Ioanni Larissæo, Mariniano Rauennati, Ioanni Calaritano Sardinia, & omnibus episcopis Siciliae.*

* Corintano

LEGEM quam piissimus imperator dedit, ne fortasse hi qui militiæ vel rationibus sunt publicis obligati, dum causarum suarum periculum fugiunt, ad ecclesiasticum habitum veniant, vel in monasteriis conuertantur, vestræ studui fraternitati transmittere: hoc maxime exhortans, quod hi qui sæculi actionibus implicati sunt, in clero ecclesiæ præpropere suscipiendi non sunt: quia dum in ecclesiastico habitu non dissimiliter quam vixerant viuunt, nequaquam student sæculum fugere, sed mutare. Quod si etiam tales quoque monasteriū petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius rationibus publicis absoluti fuerint. Siqui vero ex militaribus * numeris in monasteriis conuerti festinant, non sunt temere suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita. Et iuxta normam regularem debent in suo habitu per triennium probari, & tunc mo-

Iuo part. 10.
cap. 124.
Grat. dist.
53. cap. 1.

* viris

Concil. Tom. 13.

Ffff

nachicum habitum Deo auctore suscipere. Qui si ita sunt probati atque suscepti, & pro anima sua pœnitentiam de perpetratis culpis agere student, pro eorum vita & lucro cœlesti non est eorum conuersio renuenda. Qua de re etiam serenissimus & Christianissimus imperator, mihi credite, omnimodo placatur, & libenter eorum conuersionem suscipit, quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit.

Mense Decembri, indictione prima.

EPISTOLA XII.

GREGORII PAPÆ I.

AD SABINIANVM EPISCOPVM IADERTINVM.

De pœnitentia eius acta propter communionem Maximi præuaricatoris, & Florentino episcopo.

Gregorius Sabiniano episcopo Iadertino.

Ioan. diac.
lib. 4. c. 11.

SICVT perseveranti culpæ debetur iure vindicta, ita resipiscientibus est venia concedenda. Nam vt res illa contra se merito iracundiam excitare, sic hæc in sua prorsus dilectione solet concordiam propagare. Et ideo quia fraternitatem tuam a consortio & communione Maximi, vbi te prius neglectus impulerat, intantum postea gravitas sacerdotii ad animum reducta suspendit, vt eius sola nullatenus patereris esse segregatione contentus, nisi & in monasterii te claustra recipiens dudum commissa desleres; eapropter in nostra te gratia ad communionem receptum esse non dubites: nam quantum nos prius culpa tuæ caritatis offenderat, tantum pœnitentia mitigauit. Hortor igitur, dilectissime frater, vt gregi dominico pastorem sollicitudinē instanter impendas, lucrumque de commissis ouibus facere diligenter inuigiles, vt tantum tibi copiosæ retributio mercedis exuberet, quantum in aduentum æterni iudicis multiplices laboris fructus obtuleris. Stude itaque in culpa lapsos erigere, stude errantibus regrediendi viam ostendere, stude communionem priuatos ad communionis salubriter gratiam reuocare. Sit ceteris caritatis vestræ reuersio ereptionis officium, sit salutis exemplum; quatenus dum errantes gressus ouium ad septa summi pastoris sollicitudinis vestræ cura direxerit, nec

EPISTOLARVM LIBER VII. 595

ipsæ luptorū dentibus relinquuntur expositæ, & te in æterna vita, quod summopere petendum est, dignæ compensationis excipiat. De causâ vero quam nobis scripsistis, vt debeamus, ne in vrbe regia contra vos surripiatur, esse solliciti, animos vestros res ista non turbet. Nam responsali nostro omnino studiose mandauimus, vt sollicitum cautumque se debeat exhibere. Et confidimus de Dei nostri potentia, quia id agitur, vt vos nullius contra rationem aut turbare quoquomodo aut premere possit aduersitas. Præterea habitatores Epidauriensis ciuitatis Florentium, quem suum esse dicunt episcopum, sibi a nobis restituendum studiosissime poposcerunt, asserentes frustra eum ad solam tantummodo voluntatem Natalis quondam episcopi detrusum exilio. Et ideo quid de eius causâ fraternitas vestra cognouit, nobis suis subtiliter epistolis innotescat. Si autem necdum cognouit, requirat, nobisque renuntiet, vt quidquid de eo statuendum sit certi deliberare adiutore Domino valeamus.

Mense Februario, indictione prima.

EPISTOLA XIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CANDIDVM ABBATEM SANCTI ANDREÆ.

Confirmat concordiam & transactionem inter monasterium sancti Andreæ, & Maurentium magistrum militiæ.

Gregorius Candido abbati monasterii sancti Andreæ ad cliuum Scauri.

SICVT loci nostri consideratio prouidere nos admonet, vt monasteriorum negotia pacis intentio salubri fine distinguat, sic iterum ratione constringimur, consensus nostri auctoritate quæ utiliter decisa fuerint roborare: ne forte cuiusquam excusationis obiectu, quod a religioso proposito, & æquitate valde dissentit, aliquid in dubium contentio recidiua perducatur, & gignat ex pace litigium. Proinde quoniam inter te & Candidum abbatem monasterii sancti Andreæ apostoli positi in hac vrbe Romana in cliuo Scauri, agentem utilitates eiusdem monasterii, & Maurentium gloriosum magistrum militiæ, causa succes-

Concil. Tom. 13.

Ffff ij

fionis hereditatisque Ioannis fratris consanguinei prædicti viri, qui in superscripto monasterio conuersus est ac defunctus, cum nostro quoque consensu commodæ sollicitæque transactionis pagina interueniente decisa est: denique quia cum fidei memorati gloriosissimi magistri militiæ sinceritas olim nobis veraciter nota sit & bene comperta, vt ad satisfactionem posset omnino sufficere etiam dato corporaliter sacramento, firmaret nihil se in fraude versatum, aut aliquid occultasse, sed omnia integre prodidisse: idcirco huius decreti præceptique nostri serie transactionem decisionemque inter te & præfatum Maurentium gloriosum habitam, ratam habentes, per omnia confirmamus, nec in totum partemve aliqua ratione conuelli, sed eam habere perpetuam decernimus firmitatem. Cui rei si quis, quod non credimus, contrariam afferre quoquo modo tentauerit voluntatem; ille quidem reum se ante Deum esse nouerit, qui nititur ea quæ vtiliter sunt finita rescindere: nam eidem decisioni transactionique nihil se derogare cognoscat. Vt ergo & sæpèdicti gloriosi Maurentii maneret illibata securitas, & tu nihil de his quæ decisa sunt valeas dubitare, simile ei præceptum pro vtraque partium munitione concessimus.

EPISTOLA XIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ADEODATVM ET MAVRENTIVM EPISCOPOS.

Perseuerantiam boni operis commendat laudatque.

Gregorius Adeodato & Maurentio episcopis Africa a paribus.

MVLTVM, frater carissime, sinceritatis tuæ bono congaudeo, quod grauitatem qua præditum te dudum audieram, præsentium portitoris Pauli fratris & coepiscopi nostri testificatio confirmauit. Qui tanto latius quanta in nobis sollicitudo ecclesiastici ordinis, quantaque cura sit rectitudinis indicauit, quanto hoc & præsens compertit, & in sua amplius defensione cognouit. Quia ergo magnum, sicut nostis, coram Deo nostro est in bonis quemquam indefinenter operibus permanere, fraternitatis vestræ se sollicitudo ad fouendas partes iustitiæ decenter exauiat, & contra ecclesiastici vigoris moderamina, prout

possibile fuerit, prouisionis suæ solatio fieri nihil permittat. Nec vos res aliqua ab huiusmodi intentione remoueat; sed si qua sunt quæ dilectionis vestræ sinceritatem offendunt, & regulas canonicæ discretionis excedunt, vigilantem studete curam impendere, atque ea hortando, suadendo, terrendo emendare, caritatis vnitatem seruare, in quantum vires suppetunt, Deo adiuuante contendite, & excessus auctorem coercionis freno sacerdotali constringite, atque eum ab inuio itinere lingua ducite, & actione reducite, & ita vestram in omnibus efficaciam exhibete, vt Deus omnipotens, qui bonæ voluntatis auctor & intentionis inspector est, velle vestrum & hic adiuuet, & in futura vita remuneret. Supradictum vero Paulum fratrem & coepiscopum nostrum fraternitati vestræ commendantes hortamur, vt idonee caritatem vestram debeat experiri quam prædicat.

EPISTOLA XV.

GREGORII PAPÆ I.

AD VICTOREM ET COLVMBVM.

De contentione parochiarum dirimenda.

Gregorius Victori & Columbo episcopis Numidiæ a paribus.

QVANTO cordi nostro lætitiā ecclesiæ ordo inculpabiliter custoditus infundit, tanto rescissus tædium doloris imponit, quod prauitatis temeritas in euerfionem disciplinæ tentat & quæ sunt olim laudabiliter statuta dissoluere, & quæ fortius punienda præsumere. Præsentium itaque portitoris Cresconii fratris & coepiscopi nostri querela ad nos insinuante peruenit, quod nulla exigente culpa, vel Concilii definiente sententia, ecclesiæ eius parochiæ antiquitus deputatæ a Valentione fratre & coepiscopo nostro ante fere quindecim annos sint irrationabiliter occupatæ, atque eum insuper res decessoris ipsius ad suum, quod dici graue est, arbitrium abstulisse. Quod si ita veritas se habet, quam peruersum, quamve sic execrandum, præcipue religioso præposito, dicere non valeamus. Hac igitur in re, quia nec lenitas nec aliqua debet esse dilatio, fraternitatem vestram præsentī epistola commonemus, vt sollicitius requiratis: & si querela eius manifesta

F fff iij

esse constiterit, ablatarum rerum & occupatarum parochiarum restitutione dilectio vestra sine mora succurri provideat, & ita omnia vobis solatiantibus cessante excusatione, iustitia fauente recipiat; vt nec hunc labor observationis afficiat, nec de eius damno aliquid lucri inuasor acquirat. Accendat ergo vos zelus æquitatis, accendat iustitiæ reëctitudo. Ad custodiendam in cunctis antiquam ecclesiastici ordinis dispositionem, operam instantè impendite, districtos sollicitosque vos inter culpas & innocentiam exhibete; quatenus & iustitiæ causam habentibus magna de reëctitudinis vestræ sit zelo fiducia, & inquietis de futuro omnis excedendi amputetur occasio.

EPISTOLA XVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD COLVMBVM EPISCOPVM NVMIDIÆ.

Paulum episcopum commendat.

Gregorius Columbo episcopo Numidiæ.

QVALITER de fraternitatis vestræ debeamus caritate præsumere, ex mentis nostræ quam circa vos habemus, qualitate colligimus. Nec aliter vos apostolicam sedem diligere, quam ipsa vos diligit arbitramur. Vnde necesse est vt eos quos in ecclesia beati Petri apostolorum principis, vt oportet, deuotos esse cognoscimus, vobis, cuius vitam & actio sacerdotis ornat & dignitas, peculiarius commendemus, de cuius scilicet sinceritate firmum experimentum de præteritis iam tenemus. Frater igitur & coepiscopus noster Paulus præsentium portitor, quantis illis fluctibus quantisque aduersitatibus quatiatur, sanctitatem vestram memorat non latere. Qui quoniam querelas quas de eo ad vos peruenisse signastis, non veras esse, sed instigatione aduersantium contra se asserit excitari, & omnia se fudit patrocinate veritate, vobis cognoscentibus, adiutore posse Domino superare: hortamur, dilectissime frater, vt ei, in quibus fuerit iustitiæ ratio manifesta, manum decenter præbere solatii, atque sacerdotali eum compassionem debeas adiuuare. Nulla ergo vos res ab æquitatis studio, nulla suspendat potentia personarum. Sed innitens præceptis dominicis, omnia quæ sunt reëctitudini aduersa

contemne. In defendendis partibus iustitiæ constanter insiste. Odiapro veritate, si qua sunt, sustinere non renuas; vt tanto maiorem in aduentu Redemptoris nostri fructum mercedis inuenias, quanto eius mandata non negligens, in fauorem iustitiæ & defensionem impenderis.

Mense Martio, indictione prima.

EPISTOLA XVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONIFACIUM PRIMVM DEFENSOREM.

Vt defensores septem existant, qui regionariorum, notariorum & subdiaconorum priuilegiis vtantur.

Gregorius Bonifacio primo defensori.

ECCLESIASTICIS vtilitatibus fideliter insudantes congruæ remunerationis sunt beneficio prosequendi, vt & nos respondisse eorum digne obsequiis videamur, & illi ex indulta consolationis gratia vtiliores existant. Quia igitur defensorum officium in causis ecclésiæ & obsequiis noscitur laborare pontificum, hac eos concessa prospeximus recompensationis prærogatiua gaudere; constituentes, vt sicut in schola notariorum atque subdiaconorum per indultam longe retro pontificum largitatem sunt regionarii constituti, ita quoque in defensoribus septem qui ostensa suæ experientiæ vtilitate placuerint, honore regionario decorentur. Quos quolibet per absentiam pontificis & sedendi in Conuentu clericorum habere licentiam, & honoris sui priuilegia in omnibus statuimus obtinere. Præterea si quis ad prioris locum veniens in alia fortasse prouincia propter vtilitatem propriam deget, hunc necesse est primatus locum per omnia curare, vt ille prior defensorum omnium possit existere, qui & ante prioratus locum in ecclesiasticis vtilitatibus obsequiisque pontificis non destitit per sedulam præsentiam permanere. Hæc itaque constitutionis nostræ decreta, quæ pro defensorum sunt priuilegiis & ordinatione disposita, perpetua stabilitate & sine aliqua constituimus refragatione seruari; siue quæ scripto decreuimus, seu quæ in eis in nostra præsentia videntur esse disposita: nec a quoquam pontificum

in totum partemve ea qualibet occasione conuelli discernimus vel mutari. Nam nimis est asperum, & præcipue bonis sacerdotum moribus inimicum, niti quempiam quacumque rationis excusatione, & quæ bene sunt ordinata rescindere, & exemplo suo docere ceteros sua quandoque post se constituta dissoluere.

Mense Aprili, indictione prima.

EPISTOLA XVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNATEM.

Concedit priuilegia monasterio sanctorum Ioannis & Stephani in vrbe Classitana constituto.

Gregorius Mariniano episcopo Rauennati.

Grat. 18. q.
1. c. Quam
sit.

QVAM sit necessarium monasteriorum quieti prospicere, & de eorum perpetua securitate tractare, antea actum vos officium, quod in regimine monasterii exhibuistis, informat. Et ideo quia monasterium beatorum Ioannis & Stephani, quod in Classitana est ciuitate constitutum, cui communis filius Claudius abbas præesse dignoscitur, multa a prædecessoribus vestris præiudicia atque grauamina pertulisse cognouimus; oportet ut fraternitatis vestræ prouisio eorum de futuro quietem salubri ordinatione disponat; quatenus conuersantes illic in Dei seruitio, ipsius quoque gratia suffragante, mente libera perseuerent. Sed ne ex ea quæ magis emendanda est consuetudine quisquam illic quolibet tempore quidquam molestiæ præsumat inferre; necesse est ut hæc quæ inferius enumeranda curauimus, ita fraternitatis vestræ studio debeant custodiri, ut ex eis non possit ulterius inferendæ inquietudinis occasio reperiri. Interdicimus igitur, ut nullus episcoporum aut sæcularium ultra audeat de redditibus, de rebus vel chartis prædicti monasterii, vel de loco aliquo qui ad id pertinet, quocumque modo qualibet occasione minuere, nec immisiones dolosas aliquas facere. Sed si qua forte causa inter Rauennatem ecclesiam & præfatum monasterium euenerit, & pacifice non potuerit ordinari apud electos a partibus, timentes Deum, sine voluntaria dilatione, mediis sacrosanctis euangelis finiat.

niatur. Defuncto vero abbate, cuiuscumque congregationis non extraneus nisi de eadem conuersatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit, & qui electus fuerit, sine dolo vel venalitate aliqua ordinetur: quod si aptam inter se personam inuenire nequiverint, solerter de aliis monasteriis sibi similiter eligant ordinandum. Neque viuenti abbati quæcumque persona qualibet occasione in suo monasterio præponatur, nisi forte extantibus, quod absit, criminibus quæ sacri Canones punire monstrantur. Pariter autem custodiendum est, vt inuito eiusdem monasterii abbate ad ordinanda alia monasteria, aut ad ordines sacros vel clericatus officium tolli exinde monachi non debeant. Sed si abundantes fuerint, & ad celebrandas Deo laudes vel vtilitates monasteriorum complendas sufficiant, abbas cum deuotione de his qui superfuerint offerat, quos dignos coram Deo inuenire potuerit. Quod si sufficienter habens dare noluerit, tunc Ratiennas episcopus ad ordinanda alia monasteria de his qui supersunt tollat. Ad ecclesiasticum tamen officium nullus exinde producat, nisi quem abbas loci admonitus propria voluntate obtulerit. Quisquis autem ex prædicto monasterio ad ecclesiasticum ordinem peruenerit, vltius illic nec aliquam potestatem, nec licentiam habeat habitandi. Obseruandum quoque est, vt descriptio rerum, aut chartarum eiusdem monasterii ab ecclesiasticis fieri non debeat, si quando res exigit, sed abbas loci cum abbatibus aliis rerum inuentarum attestationem faciat. Quotiens autem pro vtilitate monasterii sui ad Romanum pontificem abbas venire vel transmittere forte voluerit, ei modis omnibus liceat. Præterea cum episcoporum aduentus desideranter a monasteriis debeant expectari, quia tamen hospitandi occasione prædictum monasterium temporibus decessoris vestri nobis fuisse nuntiatum est prægrauatum; oportet vt hoc sanctitas vestra decenter debeat temperare, vt visitandi exhortandique gratia ad monasterium, quotiens placuerit, ab eiusdem ciuitatis antistite accedatur. Sed sic caritatis officium illic episcopus impleat, vt grauamen aliquod monasterium non incurrat. Vestram quoque fraternitatem prædictus abbas non solum non metuat ad monasterium fre-

quenter accedere, sed etiam desiderabiliter concupiscat; sciens quod per vos substantia monasterii omnino grauari non possit. Data Mense Aprili, indictione prima.

EPISTOLA XIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Claudium abbatem commendat.

Gregorius Mariniano episcopo Rauennati.

QUOD communem filium Claudium abbatem latorem presentium longa apud nos hactenus mora retinuit, res illa fecit, quod magnum nobis, sicut nostis, erat in verbo Dei solatium: quem etiam hic adhuc volueramus diutius retinere, nisi & ipsum ad suum monasterium festinare, & nos congregationi fratrum eius presentiam esse omnino necessariam sciremus. Et ideo quia illum, sicut petiit & exigebat utilitas, relaxandum esse prospeximus, commendantes eum, hortamur, ut sanctitas vestra sacerdotali eum affectione suscipiat, paternam illi monasterioque ipsius caritatem, sicut decet, impendat; benignitatis suæ eum consolatione refoueat, in eius se tuitionem instanter accomodet, & præsidii sui beneficio liberum ab omni inquietudine redditum, quieti & utilitatibus fratrum vacare permittat, atque peculiariter, sicut a nobis eum scit diligere, diligat; quatenus & caritatis vestræ affectum, quem olim expertus est, in se multiplicius recognoscat, & nos in vobis inuenisse se gaudeat.

EPISTOLA XX.

GREGORII PAPÆ I.

AD AGNELLVM EPISCOPVM TERRACINENSEM.

De his qui idola colebant & arbores.

Gregorius Agnello episcopo Terracinenſi.

PERVENIT ad nos quosdam illic, quod dici nefas est, arbores colere, & multa alia contra Christianam fidem illicita perpetrare. Et miramur cur hoc fraternitas vestra districta emendare ultione distulerit. Eapropter scriptis

vos præsentibus adhortamur, vt hos diligenti inuestigatione perquiratis, & veritate cognita, talem in eis faciatis exerceri vindictam, quatenus & Deus placari possit, & aliis eorum vltio correptionis exemplum sit. Scripsimus autem & Mauro nunc vicecomiti, vt fraternitati vestræ in hac re debeat adhibere solatia, dummodo ad comprehendendos eos inuenire excusationem aliquam non possitis. Quia vero comperimus multos se a murorum vigiliis excusare, sit fraternitas vestra sollicita, vt nullum neque per nostrum vel ecclesiæ nomen aut quolibet alio modo defendi a vigiliis patiat, sed omnes generaliter compellantur; quatenus cunctis vigilantibus, melius auxiliante Domino ciuitatis valeat custodia procurari.

EPISTOLA XXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNÆ.

Commendat vxorem Ioannis, quæ in controuersiam suæ conditionis vocabatur.

Gregorius Mariniano episcopo Rauennæ.

* al. Ge-
orgii IOANNES præsentium portitor queritur vxorem suam, molestias * Gregorii cuiusdam refugientem, diu in septis venerabilibus residere, & nullum hæcenus inuenisse solatium. Cuius quia de conditione esse controuersiam asserit, & vestræ eam fraternitati perit commendandam, his vos hortamur affatibus, vt eidem mulieri, seruata æquitate, debeatis tuitionem impendere, & a nullo eam contrarationis ordinem grauari aliquo modo permittatis. Sed si de statu eius quæstio perseverat, studii vestri sit, vt sine oppressione aliqua, legali modo ad iudicium veniatur; quatenus dum veritate cognita quod iuris ordo suaferit fuerit definitum, neutra se pars aliquod doleat præiudicium pertulisse.

Mense Maio, indictione prima.

EPISTOLA XXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM

De Felice quodam Christiano a Samaræi seruitio
liberato.*Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.*

Iuo part. 13.
cap. 103.
Ioan. diac.
lib. 4. c. 48.

FELIX præsentium portitor questus nobis est, cum sit de Christianis natus parentibus, a quodam Christiano Samaræo se, quod dici scelus est, esse donatum. Et dum huiusmodi superstitionis homines Christiana quolibet modo mancipia possidere nec ratio legis nec reuerentia religionis admittat; se tamen per decem & octo annos in eius asserit seruitio permanisse. Sed cognoscente hoc sanctæ memoriæ decessore vestro Maximiano, ab eo se, zelo, sicut decuit, sacerdotali commoto, de Samaræi seruitio nefario dicit liberatum. Sed quia eiusdem Samaræi filius post quinque annos factus dicitur Christianus, & supradictum Felicem in eius seruitium, quantum ipse dicit, quidam nituntur redigere, sanctitas vestra hæc quæ edocti sumus diligenter inquirat: & si ita ei esse constituerit, eum tueri studeat, & a nullo sub qualibet occasione grauari permittat; quia dum superstitionis sectæ mancipia dominos suos ad fidem præcedentia seruitio eorum aperte redigi iura prohibeant, quanto magis hic de Christianis parentibus natus, & factus a paruulo Christianus, hanc non debet quæstionem aliquo modo sustinere, maxime quia nec patris eius esse seruus potuit, quem liquet ex praua potius præsumptione pœnam posse venientem de legibus sustinere. Et ideo, sicut diximus, ita eum sanctitatis vestræ defensio rationabiliter tueatur, vt nulli eum sub quolibet argumento sit aliquatenus affligendi licentia.

EPISTOLA XXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD RVSTICIANAM.

Hortatur vt Romam veniat. Et de precio in captiuos
expenso.

Gregorius Rusticianæ patriciæ.

IAMDVDVM vestræ excellentiæ me scripsisse, & sæpius monuisse reminiscor, vt beati Petri apostolorum principis limina reuidere festinet. Et quæ tanta sit Constantinopolitanæ ciuitatis delectatio, quæve Romanæ vrbis obliuio, ignoro: obtinere apud vos hac ex re nunc vsque nihil merui. Quantum enim ad colligendas æternæ vitæ mercedes vestræ animæ expedire possit, quantum etiam glorioſæ filiæ vestræ domnæ Eusebiæ in omnibus congruat, & nos subtiliter attendimus, & vos considerare subtilius potestis. Filium vero meum Petrum hominem vestrum, quem vltra ætatem suam sapere, & maturitati studere cognoui, si requiritis, inuenietis quantus hic omnium habitantium circa excellentiam vestram amor sit, quantumque desiderium vt vos reuidere mereantur. Et si præcipiente Domino sacris eloquiis admonemur, vt etiam inimicos diligere debeamus, pensandum nobis est quantæ culpæ sit etiam amantes minime amare. At si forte dicitur quod amamur, nos certissime scimus, quia nemo potest diligere quos non vult videre. Sin vero gladios Italiæ ac bella formidatis, solícite debetis aspicere quanta beati Petri apostolorum principis in hac vrbe protectio est, in qua sine magnitudine populi, & sine adiutoriis militum, tot annis inter gladios illæsi, Deo auctore, seruamur. Hæc nos, quia amamus vos, dicimus. Sed omnipotens Deus quidquid animæ vestræ in perpetuum, quidquid opinioni domus in præſenti conspicit expedire, concedat. Decem vero auri libras, quas in captiuorum redemptionem excellentia vestra transmisit, præfato filio meo deferente suscepit. Sed peto vt superna gratia, quæ vobis concessit eas pro animæ vestræ mercede tribuere, mihi etiam concedat sine aliquo peccati contagio dispensare, ne vnde vos peccata detergitis, nos inde maculemur. Omnipotens Deus qui

Gggg iij

debilitatem corporis vestri & peregrinationem vestram conspiciat, de sua semper gratia & dulcissimi filii mei domini Strategii vos vita & salute consoletur, quatenus eum & vobis per longa tempora, & sibi ad æternitatem nutriet, vosque cum omni domo vestra & bonis præsentibus repleat, & supernam gloriam habere concedat. Gloriosum vero domnum Eudoxium nostra petimus vice salutari.

EPISTOLA XXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD FAVSTINVM DEFENSOREM.

De conuersione Iudæorum in Agrigentino territorio.

*Gregorius Faustino defensori.*Ioan. diac.
lib. 2. c. 49.

DOMNINA abbatissa monasterii sancti Stephani, quod in Agrigentino est territorio constitutum, indicante comperimus, multos Iudæorum ad Christianam fidem diuina gratia inspirante velle conuerti, sed esse necessarium vt aliquis illuc ex nostro mandato debeat proficisci. Proinde huius tibi auctoritatis tenore præcipimus, vt omni excusatione submota, ad prædictum locum pergere, & desiderium eorum tuis, Deo propitio, adhortationibus adiuuare festines. Quibus tamen si longum vel triste videtur solennitatem sustinere paschalem, & eos nunc ad baptisma festinare cognoscis, ne, quod absit, longa dilatio eorum retro possit animos reuocare, cum fratre nostro episcopo loci ipsius loquere, vt poenitentia ac abstinentia quadraginta diebus indicta, aut die dominico, aut si celeberrima festiuitas fortassis occurrerit, eos omnipotentis Dei misericordia protegente baptizes: quia & temporis qualitas propter eam quæ sibi imminet cladem, impellit vt desideria eorum nulla debeant dilatione differri. Quoscumque vero ex eis pauperes, & ad vestem sibi emendam non sufficere posse cognoscis, te eis vestem, quam ad baptisma habeant, comparare volumus ac præbere: in quibus precium quod dederis tuis noueris rationibus imputandum. Si vero sanctum pascha elegerint expectare, iterum cum episcopo loquere, vt modo quidem catechumeni fiant, atque ad eos frequenter accedat, geratque sollicitudinem, & animos eorum admonitione suæ adhortationis accen-

EPISTOLARVM LIBER VII. 607

dat: vt quanto expectatur eis longa festiuitas, tanto se præparare & eam desiderio feruenti debeant sustinere. Præterea cum omni studio ac diligentia studii tui sit perscrutari, vtrum supradictum monasterium, cui antedicta Domina præest, sufficiens sibi sit, an necessitatem aliquam patiat. Et quidquid in veritate cognoueris, vel quid de his qui baptizari desiderant actum fuerit, nobis subtiliter indicare festina.

Mense Iunio, indictione prima.

EPISTOLA XXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD SABINIANVM EPISCOPVM IADERTINVM.

Obedientiam eius laudat, & ob contumaciam Maximi turbari non debere suadet.

Gregorius Sabiniano episcopo Iadertino.

SATIS, frater carissime, de sinceritate tua latifcor, quod eam solliciti discretionis iudicii & vbi obediendum est obedire, & vbi resistendum est resistere, studio sacerdotali cognosco. Cum quanta namque te deuotionis alacritate submiseris his quæ ob culpam præteriti excessus indiximus, literarum tuarum, quas per latorem præsentium direxisti, pagina reserauit. Nec enim poterat aliter a dilecto fratre suscipi, quam a diligente mandatum est. Vnde in omnipotentis Dei miseratione confido, quia ita eius te gratia protegit, vt per hoc etiam ab aliis absolutus, salubriter paruisse te gaudeas. De hoc vero quod se contristari caritas tua Maximi præuaricatoris & excommunicati æmulatione signauit, turbari non debet, sed decet vt ad modicum tumentes inaniter fluctus patienter tolerando sustineas, & vndarum spumas perseuerantiæ virtute substernas. Nouit enim patientia leuigare quod graue est, & constantia superare quod fœuit. Animos ergo tuos aduersitas non deiiciat, sed accendat. Audaciorem te in omnibus vigor sacerdotalis ostendat. Nam vera documenta veritatis sunt, promptiorem in duris, & fortiorem se quemquam in contrariis exhibere. Vt igitur rectitudinis robura bono deliberationis suæ nulla valeat impulsione conuelli, mentis gressus in eius petra soliditatem, sicut cœ-

pistis, dirigite, in qua Redemptorem nostrum per totum mundum fundasse nostis ecclesiam, quatenus recta sincer cordis vestigia in deuio itinere non offendant. Ea vero quæ nobis scripsistis, vel præsentium lator coram positus explicauit, nos non credatis negligenter omittere, sed de his omnino solícite cogitamus. Dilectissimo autem filio nostro Anatolio diacono iam & prius & nunc iterum omnia subtiliter indicauimus, hortantes vt quidquid ad utilitatem ac quietem caritatis vestræ vel filiorum vestrorum pertinet, Creatoris nostri auxilio suffragante augere stricte ac studiose festinet. Et ideo fraternitatem vestram nec mœror afficiat, nec inimicitia cuiuslibet affigat. Nam diuinitatis gratia opitulante in proximo adesse confidimus, vt & præfati præuaricatoris & excommunicati præsumptio districtius reprimatur, & vestra quies, sicut desideratis, adueniat. Excellentissimo quoque filio nostro exarcho, qui nobis eum studet commendare, de prauitate ipsius scribere nequaquam omisimus. Presbyterum vero, de quo nos fraternitas tua latoris præsentium relatione consuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum aut permanere aut reuocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius agendum est, propterea quod commissum facinus facili dicitur professione confessus. Præterea pariter hic portitor quædam ecclesiæ vestræ priuilegia a nostris concessa prædecessoribus intimaui. De quibus scriptis caritatis vestræ nos subtilius volumus informari, vel si qua ex eis scripta in ecclesiæ vestræ scrinio reiacent, eorum huc exemplaria transmitti necesse est, vt quidquid ad honoris vestri reuerentiam vel gentium præfata ecclesiæ pertinet, libenti animo parare possimus. Glorioso autem communi filio domno Marcello, si huc venire voluerit, instantius suadete, quia omnino eum videre desidero. Si vero illic stare elegerit, ita vosei in caritate qua conuenit exhibete, vt affectui ipsius quem circa vos habet respondere, sicut condecet, valeatis. Omnipotens Deus gratiæ suæ dono vos & custodia protegat, & cor vestrum in ea quæ ei sunt placita semper accendat.

EPISTOLA XXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD VICTOREM EPISCOPVM PANORMITANVM.

De Iudæis non opprimendis iniuste.

Gregorius Victori episcopo Panormitano.

SICVT Iudæis non debet esse licentia quidquam in synagogis suis ultra quam permissum est lege præsumere: ita in his quæ eis concessa sunt nullum debent præiudicium sustinere. Quæ autem nobis in hac vrbe Romana habitantes Hebræi pro his qui Panormi degunt conquesti sunt, data vos ab eis petitio, quæ in subditis tenetur, informat. Si igitur querimonia eorum veritate fulcitur, oportet vt fraternitas vestra, legis serie diligenter inspecta, ita eis quidquid hac de re decretum est custodire debeat ac seruare, vt nec ipsa aliquid iniustum facere, nec illi pati præiudicium videantur. Si vero est aliquid quod ad restituendum ea quæ sunt postulata rationabiliter possit obistere, iudices a partibus eligantur, qui ea quæ æquitati conueniunt valeant definire. Quod si forte illic contentio ipsa finiri nequiverit, ad nos venire causam necesse est; quatenus sine vestra inuidia quæ amica iustitiæ visa fuerint decernantur. Quousque ergo causa ipsa finem accipiat, a consecratione locorum quæ ablata dicuntur fraternitas se vestra suspendat.

EPISTOLA XXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De clericis sacra vasa vendentibus.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

QVIA peruenit ad nos, quod quidam ex Italiae ecclesiis clerici vasa sacra in Sicilia venundarunt, idcirco Pantaleonem notarium nostrum direximus, vt eadem vasa sollicita * inuestigatione requireret. Qui postquam in vestrae sanctitatis est obsequio occupatus, eandem causam eum cognouimus neglexisse. Oportet ergo vt fraternitas vestra cōgrua debeat sollicitudine prouidere, vt tem-

*al. inquisitione

Concil. Tom. 13.

Hhhh

pore quo vtile esse crediderit, eum ad peragenda ea ipsa debeat relaxare; quatenus & ipsa de illo possit habere solatium, & ipse salubriter valeat quæ sibi sunt mandata Deo adiuuante peragere: quia necesse est vt indiçtione subsequenti huc veniat, & subtiliter nos coram positus de cunctis informet.

EPISTOLA XXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De præsumptione clericorum Catanensium, qui in ecclesia compagis calceati incedebant.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

ECCLESIASTICI vigoris ordo confunditur, si aut temere illicita præsumantur, aut impune non concessa tententur. Peruenit itaque ad nos diaconos ecclesiæ Catanensis calceatos compagis procedere præsumpsisse: quod quia nulli hætenus per totam Siciliam licuit, nisi solis tantummodo diaconis ecclesiæ Messanensis, quibus olim a prædecessoribus nostris non dubitatur esse concessum, bene recolitis. Quia ergo tantæ temeritatis ausus non est leuiter attendendus, cum omni hoc fraternitas vestra subtilitate perquirat: & si ita, sicut ad nos peruenit, inuenerit verum esse, vtrum vel a se, vel alicuius hoc auctoritate præsumpserint, nobis subtiliter innotescat; vt, cognita veritate, quid fieri debeat disponamus. Nam si negligenter ea quæ male vsurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus.

Mense Iunio, indiçtione prima.

EPISTOLA XXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVLOGIUM EPISCOPVM ALEXANDRINVM.

De libris Eusebii, & lignis transmissis.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino.

VTILIS semper est docti viri allocutio; quia aut discit audiens quod nescire se nouerat, aut cognoscit, quod est amplius, id quod se & nescisse nesciebat. Qua in re ex

audientium numero ego nunc factus sum, cui sanctissima vestra beatitudo scribere studuit, vt cunctorum martyrum gesta, quæ piæ memoriæ Constantini temporibus ab Eusebio Cæsariensi collecta sunt, transmittere debeamus. Sed hæc neque si collecta non sint, neque si sint, ante vestræ beatitudinis scripta cognoui. Ago ergo gratias, quia sanctissimæ vestræ doctrinæ scriptis eruditus cœpi scire quod nesciebam. Præter illa enim quæ in eiusdem Eusebii libris de gestis sanctorum martyrum continentur, nulla in archiuo huius nostræ ecclesiæ, vel in Romanæ vrbs bibliothecis esse cognoui, nisi pauca quædam in vnus codicis volumine collecta. Nos autem pene omnium martyrum, distinctis per dies singulos passionibus, collecta in vno codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Missarum solennia agimus. Non tamen in eodem volumine quis qualiter sit passus indicatur, sed tantummodo nomen, locus & dies passionis ponitur. Vnde fit vt multi ex diuersis terris atque prouinciis per dies, vt prædixi, singulos cognoscantur martyrio coronati. Sed hæc habere vos beatissimos credimus. Ea vero quæ transmitti voluistis, quærentes quidem non inuenimus, sed adhuc non inuenientes quærimus, & si potuerint inueniri, transmittemus. De lignis autem, quod scribitis quia breuia fuerint, nauis per quam transmissa sunt qualitas fecit: quia si maior nauis venisset, potuimus ligna etiam maiora transmittere. Quod autem dicitis, quia si maiora transmittimus, precium dabitur; largitati quidem gratias agimus, sed accipere precium, euangelio interdidente, prohibemur. Nos enim ea quæ transmittimus ligna non emimus, & quomodo possumus precium accipere, cum scriptum sit: *Gratis accepistis, gratis date?* Nunc ergo iuxta modum nauis per nauclerum parua ligna transmisi-
mus, quorum notitia subter annexa est. Sequenti vero anno, si omnipotenti Deo placuerit, maiora præparabimus. Benedictionem autem sancti Marci euangelistæ, imo, quod est verius, sancti Petri apostoli in ea dulcedine qua est transmissa suscepimus, & salutationis alloquium persoluentes, petimus vt beatitudo vestra pro nobis orare dignetur, quatenus & a malis præsentibus mereamur citius eripi, & a futuris gaudiis non excludi.

Ioan. diac.
lib. 3. c. 26.

Math. 10.

Concil. Tom. 13.

Hhhh ij

AD EVLOGIUM EPISCOPVM ALEXANDRINVM.

Agit de conuerfione gentis Anglorum, commemoratque in sancta Calchedonenfi Synodo papam Romanum vniuerfalem appellatum fuiſſe.

Gregorius Eulogio epifcopo Alexandrino.

De Anglo-
rum con-
uerfione.

Proff. 14.

Eulogium
fuiſſe in
cauſa miſ-
ſionis Au-
guſtini.
Is in Ger-
mania fa-
ctus eſt epi-
ſcopus.

COMMVNIS filius præſentium lator ſanctitatis veſtræ ſcripta deferens, ægrum me reperit, ægrum reliquit: qua ex re contigit vt ad largum veſtræ beatitudinis fontem breuis epiſtolæ meæ vix parua potuiſſet aqua reſudare. Superni autem muneris fuit, vt in dolore corporis poſitus ſuauiſſimæ veſtræ ſanctitatis ſcripta ſuſciperem, quæ me de doctrina Alexandrinæ eccleſiæ, de conuerſione hæreticorum, de concordia fidelium ſublimiter lætificaret, quatenus ipſa mentis lætitia immanitatem mihi moleſtiæ temperaret. Et quidem de bonis veſtris noua ſemper exultatione gaudemus, ſed tamen ita vos perfectè agere, noua eſſe nullo modo deputamus. Quod enim creſcit ſanctæ eccleſiæ populus, quod ad cæleſte horreum ſpirituales ſegetes multiplicantur, hoc de omnipotentis Dei gratia, quæ in beatiffimis vobis large influit, nunquam habuimus incertum. Gratias itaque omnipotenti Deo ſoluimus, quia impletum videmus in vobis eſſe quod ſcriptum eſt: *Vbi plurimæ ſegetes, ibi manifeſta eſt fortitudo boum.* Si enim bos fortis aratrum linguæ in terram cordis audientium non traſiſſet, tanta fidelium ſeges minime ſurrexiſſet. Sed quoniam vere in bonis quæ agitis accreſcit quod & aliis congaudetis, veſtræ vobis gratiæ vicem reddo, & non diſſimilia nuntio: quia dum gens Anglorum in mundi angulo poſita, in cultu lignorum ac lapidum perfidia nuncuſque remaneret, ex veſtræ mihi orationis adiutorio placuit, vt ad eam monaſterii mei monachum in prædicationē tranſmittere Deo auctore debuiffem. Qui data a me licentia, a Germaniarū epifcopis epifcopus factus, cum eorum quoque ſolatiis ad prædictam gentem in finem mundi perductus eſt, & iam nunc de eius ſalute & opere ad nos ſcripta peruenerunt; quia tantis miraculis vel ipſe vel hi qui

cum eo transmissi sunt in gente eadem coruscant, vt apostolorum virtutes in signis quæ exhibent imitari videantur. In solennitate autem dominicæ natiuitatis quæ hac prima indictione transacta est, plus quam decem millia Angli ab eodem nuntiati sunt fratre & coepiscopo nostro baptizati. Quod idcirco narraui, vt cognoscatis quid in Alexandrino populo loquendo, & quid in mundi finibus agitis orando. Vestræ enim orationes sunt in eo loco vbi non estis, quorum operationes sanctæ monstrantur in eo loco in quo estis. Præterea de Eudoxii hæretici persona, de cuius errore in Latina lingua nihil reperi, mihi a vestra beatitudine largissime gaudeo satisfactum. Virorum quippe fortissimorum Basilii, Gregorii, atque Epiphanii testimonia protulistis, & manifeste peremptum cognoscimus eum in quem heroes nostri tot iacula dederunt. De his vero erroribus qui nunc in Constantinopolitana ecclesia probantur exorti, doctissime omnia, & vt iudicium tantæ sedis proferre decuit, respondistis. Vnde omnipotenti Deo gratias agimus, quia adhuc arcæ Dei insunt tabulæ testamenti. Quid est enim sacerdotale cor nisi arca testamenti? in qua quia spiritalis doctrina viget, procul dubio tabulæ legis iacent. Indicare quoque vestra beatitudo studuit, iam se quibusdam non scribere superba vocabula, quæ ex vanitatis radice prodierunt, & mihi loquitur, dicens: Sicut iussistis. Quod verbum iussionis peto a meo auditu remouete; quia scio quis sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo iussi, sed quæ vtilia visa sunt indicare curauim. Non tamen inuenio vestram beatitudinem, hoc ipsum quod memoriæ vestræ intuli, perfecte retinere voluisse. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere: & ecce in præfatione epistolæ, quam ad meipsum qui prohibui direxistis, superbæ appellationis verbum, vniuersalem me papam dicentes, imprimere curastis. Quod peto dulcissima mihi sanctitas vestra vltra non faciat; quia vobis subtrahitur quod alteri plus quam ratio exigit præbetur. Ego enim non verbis quæro prosperari, sed moribus. Nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est honor vniuersalis ecclesiæ. Meus honor est, fratrum meorum solidus vigor.

H h h h iij

Augustini
& aliorum
miracula.

Plus quam
10000. Ang-
los vna
die bapti-
zat.

Eudoxius
hæreticus.

Hæreses
Constanti-
nopolitanæ
suppressæ.

Iubendi &
vniuersalis
papæ attri-
buita explo-
dit Grego-
rius.

Tunc ergo vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim vniuersalem me papam vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse quod me fateatur vniuersum. Sed absit hoc. Recedant verba quæ vanitatem inflant, & caritatem vulnerant. Et quidem in sancta Calchedonenſi Synodo, atque poſt a ſubſequentibus patribus hoc deceſſoribus meis oblatum veſtra ſanctitas nouit. Sed tamen nullus eorum vti hoc vnquam vocabulo voluit, vt dum in hoc mundo honorem ſacerdotum diligereſt omnium, apud omnipotentem Deum cuſtodireſt ſuum. Proinde debitum ſalutationis alloquium ſoluens peto, vt in ſanctis orationibus veſtris mei memores eſſe dignemini, quatenus a peccatorum meorum nexibus, quia meis meritis non valeo, veſtris interceſſionibus me Dominus abſoluat.

EPISTOLA XXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD SECVNDINVM EPISCOPVM TAVROMINITANVM.

De querimonia monachorum monaſterii
Caſtelliensis.*Gregorius Secundino epiſcopo Taurominitano.*

QVERIMONIAM monachorum monaſterii Caſtelliensis oblata ab eis petitio; quæ tenetur in ſubditis, patefecit. Proinde fraternitas veſtra hæc quæ aſſerunt ſollicita perſcrutari cura ſtudeat. Et ſi ea inuenerit veritate ſubſiſtere, rationem tuitionis illis impendat, & monaſterium, quod monaſterio eorum vnitum eſt, ſecundum conſuetudinem deputatis de congregatione eorum illic monachis prouideat ordinari: quia rationis ordo non patitur vt monaſterium ipſum, & maxime contra voluntatem fundatorum, ab eorum diſpoſitione ad arbitrium ſuum præfertim laica perſona ſubducatur, aut aliquis ſibi in id ius debeat vendicare.

Gregorius Dominico episcopo Carthagenensi.

SCRIPTA sanctitatis vestræ, quæ latore præsentium deferente suscepimus, ita sacerdotalem modestiam loquebantur, ut auctoris sui corporalem nobis quodammodo præsentiam blandirentur. Nec enim sermo rarus aliquid officit, ubi manet in animis continuus dilectionis affectus. Magna autem caritas virtus est, dilecte frater, quæ sinceritatis suæ vinculo alterna mutuo affectu corda constringit, & ea a gratiæ non finit compage dissolui, disiuncta coniungit, vnita custodit, & ignotos sibi imagine reddit cognitos per amorem. Quisquis igitur in huius cardine mentem figit, eum de supernæ patriæ habitaculo cuiuslibet aduersitatis impulsio non euellit; quoniam quocumque se verterit, a mandatorum limite non excedit. Vnde & in eiusdem caritatis laude per egregium prædicatorem dicitur: *Quæ est vinculum perfectionis.* Quantæ itaque sit laudis aspicimus, quæ perfectionem non solum in mente generat, sed etiam ligat. Quia igitur huius virtutis igne succensum tuarum te prodit locutio literarum, vberi in Domino exultatione latificor, atque opto ut hæc in te magis magisque resplendeat; quia lux gregis flamma est pastoris. Decet enim pastorem, decet dominicum sacerdotem moribus & vita clarescere; quatenus in eo tamquam in vitæ suæ speculo plebs commissa & eligere quod sequatur, & videre possit quod corrigat. Scientes præterea vnde in Africanis partibus sumpserit ordinatio sacerdotalis exordium, laudabiliter agitis quod sedem apostolicam diligendo ad officii vestri originem prudenti recordatione recurritis, & probabili in eius affectum constantia permanetis. Certum quippe est, quia vestro honori additis, quidquid reuerentiæ ac deuotionis ordini sacerdotali exhibetis; quia per hoc ut vicaria erga vos dilectione adstringi debeat inuitatis. Quod superest, carissime frater, omnipotentem Dominum assidua oratione posca-

Coloss. 3.

mus; quatenus cordis nostri gressus in veritatis suæ trā-
mitem dirigat, & vt ad cælestia regna perducatur, nominis
officium protectionis suæ gratia operibus nos exhibere
concedat.

Mense Augusto, indictione prima.

EPISTOLA XXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SQVILLATINVM.

De oppressione monachorum Castellienſis monasterii.

Gregorius Ioanni episcopo Squillatino.

GRAVE nimis & contra sacerdotale constat esse propo-
situm, velle cuiusquam monasterii priuilegia olim in-
dulta confundere, & ad irritum quæ sunt pro quiete dis-
posita niti deducere. Questi itaque nobis sunt monachi
Castellienſis monasterii, quod in fraternitatis vestræ ciui-
tate est constitutum; quia eidem monasterio quædam
contra ea quæ a prædecessoribus vestris promissa ac con-
suetudine longa seruata sunt festinetis superinducere, &
antiquam ordinationem quadam præiudicii nouitate tur-
bare. Proinde his fraternitatem vestram hortamur affati-
bus, vt, si ita est, ab eius molestia se sine aliqua excusatione
contineat, & quæ ei sunt diutius custodita, nullius occa-
sionis tentet vsurpatione conuellere: sed cuncta illibate, &
sine aliqua studeat reſragatione seruare, & plus sibi in eo-
dem monasterio, quam prædecessoribus suis licuit, noue-
rit non licere. Quia vero pariter questi sunt fraternitatem
tuam quædam de monasterio sub xenii quasi specie abſtu-
liſſe; neceſſe est vt si quid te indecenter recolis accepiſſe,
sine dilatione restituas, ne auaritiæ te grauiter culpa redar-
guat, quem largum erga monasteria sacerdotalis magis de-
buerat munificentia demonstrare. Seruatis itaque omni-
bus, quæ a tuis, sicut diximus, prædecessoribus promissa
sunt ac seruata, curæ tuæ sit circa actus ac vitam consiſten-
tium illic monachorum te vigilantem inſiſtere; & si quem-
piam illic prauè conuerſari, aut in aliquam immunditiæ,
quod abſit, culpam inueneris incidisse, districta ac regu-
lari emendatione corrigere. Nam sicut ab iis quæ incon-
grue vsurpantur fraternitatem vestram volumus abſtine-
re,

re, ita in his quæ ad disciplinæ rectitudinem vel animarum custodiam pertinent, esse sollicitam modis omnibus admonemus. Indicauerunt etiam prædicti monasterii monachi, castrum quod Squillitanum dicitur, in solo iuris monasterii eorum esse fundatum, atque ob hoc habitantes illic factis libellis solatium annis singulis spondidisse persolvere, sed postea contempsisse, & ab eadem se præstatione superuacue suspendisse. Fraternitas ergo vestra subtiliter veritatem curet addiscere, & si ita repererit, instanter studeat ut ea quæ promiserunt, quia & ratio exigit, præbere non differant; quatenus & illi quiete quod tenent possideant, & monasterii iura præiudicium non incurrant. Præterea questi nobis sunt prædicti monasterii monachi, abbatem suum terram intra Squillitanum castrum, quæ in sexcentos pedes extenditur, sub prætextu fabricandæ ecclesiæ fraternitati tuæ donationis titulo concessisse; & ideo volumus, quantum parietes possunt ædificatæ ecclesiæ circumdare, iuri ecclesiæ vendicari: quidquid vero extra parietes eiusdem ecclesiæ esse potuerit, ad iura monasterii sine difficultate aliqua reuertatur; quia nec mundanarum legum, nec sacrorum Canonum statuta permittunt res monasterii de iure eius quolibet titulo segregari. Eapropter donationem eiusdem terræ, quæ contra rationem facta est, sine aliqua dilatione restitue.

EPISTOLA XXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEONTIVM EXCONSVLEM.

De cælesti Ierusalem & Babylone.

Gregorius Leontio exconsuli.

QVIA in magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam; quis ignoret quod & in vniuersæ ecclesiæ sinu alii velut vasa contumeliæ rebus deputantur infimis, alii vero ut honoris vasa rebus aptantur mundis? Et tamen plerumque contingit, ut & ciues Babyloniæ in angaria seruiant Ierusalem, & ciues Ierusalem, id est, cælestis patriæ, in angaria de-

Concil. Tom. 13.

Iiii

putentur Babylonix. Cum enim electi Dei magnis moribus præditi, modestia ornati, lucra propria non quærentes, terrenis deputantur rebus, quid aliud quam sanctæ Ierusalem ciues in Babylonix opere seruiunt? Et cum quidam in prauis moribus effrenati locum sancti honoris tenent, atque in ipsis quæ benefacere videntur propriam laudem quærunt, quid aliud quam ciues Babylonix supernæ Ierusalem angarias exoluunt? Sic enim Iudas apostolis admixtus diu Redemptorem humani generis prædicauit, signa cum ceteris fecit. Sed quia Babylonix ciuis fuerat, Ierusalem cælesti opus suum in angaria persoluit. At contra Ioseph in Ægyptum ductus terreno palatio seruiuit, curam ministerii in rebus temporalibus gessit, quidquid iuste regno transitorio debebatur, exhibuit. Sed quia sanctæ Ierusalem ciuis extitit, seruitium Babylonix in sola, vt prædictum est, angaria ministravit. Huius ergo, bone vir, esse te sequacem credo, quem terrenis actibus implicatū, mansueto spiritu agere, humilitatis arcem per omnia custodire, & singulis quæ iusta sunt tribuere cognosco. Tanta enim de vestra gloria a multis bona referuntur, vt mihi hæc non libeat audire, sed cernere; eiustamen, quem videre non licet, bona me pascit opinio. Sanctæ autem ecclesiæ, id est, omnium electorum typum tenens mulier, quæ alabastrum fudit, domum repleuit vnguento. Et nos quotiens de bonis aliquid audimus, suauitatis auram quasi per narem trahimus. Et Paulus apostolus cum dicebat, *Christi bonus odor sumus Deo*, patenter datur intelligi, quia saporem se quidem præsentibus, sed odorem absentibus exhibebat. Nos itaque qui per præsentix saporem non possumus, per odorem vestræ absentix nutrimur. De hoc etiam valde gaudemus, quod munera quæ transmisistis vestris moribus dissimilia non fuerint. Oleū quippe sanctæ Crucis & aloes lignum suscepimus: vnum quod tactu benedicat, aliud quod incensum bene redoleat. Decebat igitur vt bonus vir ea transmitteret, quæ iram nobis Domini placare potuissent. Alia quoque in cellariis multa misistis; quia sicut & mente & carne subsistimus, necessarium fuit vt a vobis nunc in vtroque contineri deberemus. De quibus transmissis cur dulcissima mens vestra valde se erubescere fatetur, atque eidem verecundiæ scu-

Luc. 7.

1. Cor. 2.

tum caritatis opponere? Sed in his ego verbis omnimodo gaudeo, quia in tali mentis attestatione cognosco, quod nunquam possit aliena tollere, qui & hoc ipsum erubescit, quod propria largitur. Parua vero appellatis munera vestra, quæ magna sunt: sed credo vt adhuc amplius ex ipsa gloria vestra humilitate proficiant. Et petitis vt hæc bona mente suscipiam. Sed inter ista ad memoriam cuiusdam viduæ duo minuta reducite. Si enim illa Deo placuit, quæ Luc. 21. bono animo pauca obtulit; cur non hominibus placeat, qui mente humili multa dedit? Præterea benedictionem vobis sancti Petri apostolorum principis, clauem sacratissimi sepulcri eius, in qua benedictio de catenis illius est inserta, transmisimus, vt quod eius collum ligauit ad martyrium, hoc vestrum ab omnibus peccatis absoluat.

LIBRI SEPTIMI PARS ALTERA.

Mense Septembri, indictione 11.

EPISTOLA I.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

De exarata messe cuiusdam ante Missarum solennia dominicorum die, & terminis eradicatis post Missarum solennia.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

PRÆDicator omnipotentis Domini Paulus apostolus dicit: *Seniorem ne increpaueris.* Sed hæc eius regula 1. Tim. 5. tunc in eo seruanda est, cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda iuniorum. Vbi autem senior iuuenibus exemplum ad interitum præbet, ibi districta increpatione feriendus est; nam scriptum est: *La-* Isa. 42.
queus iuuenum omnes vos. Et rursus propheta dicit: *Et puer* Isa. 65.
centum annorum maledictus est. Tanta autem nequitia ad aures meas de tua senectute peruenit, vt eam, nisi adhuc humanitus pensarem, fixa iam maledictione feriremus. Dictum quippe mihi est, quod dominico die, priusquam Missarum solennia celebrares, ad exarandam messem latoris præsentium perrexisti, & post exarationem eius Missarum solennia celebraisti. Post Missarum solennia

Concil. Tom. 13.

Iiii ij

etiam terminos possessionis illius eradicare minime timuisti. Quod factum quæ pœna debeat insequi omnes qui audiunt sciunt. Dubii autem de tanta hac peruersitate fueramus, sed filius noster Cyriacus abbas a nobis requisitus, dum esset Calaris, ita se cognouisse perhibuit. Et quia adhuc canis tuis parcimus, hortamur ut aliquando resipiscas, miser senex, atque a tanta te leuitate morum & operum peruersitate compescas. Quanto morti vicinior efficeris, tanto fieri sollicitior atque timidior debes. Et quidem pœnæ sententia in te fuerat iaculanda, sed quia simplicitatem tuam cum senectute nouimus, interim taceamus. Eos vero, quorum consilio hæc egisti, in duobus mensibus excommunicatos esse decernimus; ita tamen ut, si quid eis intra duorum mensium spatium humanitus euenerit, benedictione viatici non priuentur. Deinceps autem ab eorum consiliis cautus existe, te quoque sollicitè custodi, ne si eis in malo discipulus fueris, quibus in bono magister esse debuisti, nec simplicitati tuæ ulterius, nec senectuti parcamus.

EPISTOLA II.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De pace facta cum rege Longobardorum, & de messe die dominicorum exarata.

Gregorius Januario episcopo Calaritano.

QUID in Sardinia hostes nostri fuerint operati, priusquam fraternitatis vestræ epistola ad nos perueniret, agnouimus. Et quia hoc futurum dudum metuimus euuisse quod præuidimus, nobiscum nunc gemimus. Quod si secundum ea, quæ tam vobis quam excellentissimo filio nostro Gennadio hoc fore nuntiantes scripsimus, sollicitudo fuisset adhibita, inimici illuc aut non accederent, aut accedentes periculum quod fecerunt incurrerent: vel nunc ergo ea quæ contigerunt vigilantiam vestram in futuris exacuant. Nam & nos quidquid prodesse possumus facere, Domino auxiliante, nequaquam omittimus. Cognoscatis autem abbatem quem ad Agiulphum ante multum iam tempus transmisiimus, pacem cum eo, Deo propitio quantum

nobis ab excellentissimo exarcho scriptum est, ordinasse. Et ideo quousque pacta de cōfirmatione pacis ipsius conscribantur, ne forte hostes nostri in hac dilatione ad partes illas iterum velint accedere, murorum vigilias & sollicitudinem in locis facite omnibus adhiberi. Et confidimus in Redemptoris nostri potentia, quia aduersariorum nobis incursum vel insidiā denuo non nocebunt. Hoc vero quod scribitis, multos contra vos nobis querelas deponere, verum est: sed inter diuersas non nos sic res alia contristauit, quomodo id quod nobis dilectissimus filius noster Cyriacus abbas retulit: quia die dominico ante Missas messem de agro quem Donatus possidebat feceris exarari. Quod ne parum esset, expleto sacrificio, per temetipsum illuc accedens terminos effodisse. Ob quam rem hortor, vt officium quod geris sollicita mente consideres, & quidquid grauare potest aut opinionem tuam aut animam omnino refugias, & te committere illud nullius suasionē consentias. Nam non terrenarum rerum curam, sed animarum te ducatum suscepisse cognosce. Ibi ergo cor figere, ibi sollicitudinem, ibi totum debes studium adhibere, atque de earum lucro diligentius cogitare, vt, dum venienti Domino multiplicata quæ tradidit talenta reddideris, retributionis ab eo fructum consequi, & inter fideles famulos in æterna merearis gloria exaltari. Hoc autem quod obiurgo vel increpo, non ex asperitate, sed ex fraterna scito dilectione descendere: quia sacerdotem te apud omnipotentem Deum non nomine, quod solum ad pœnam est, sed etiam meritis, quod ad mercedem respicit, inueniri desidero. Nam dum vnum in Redemptoris nostri corpore membrum sumus, sicut in culpa tua dilaceror, ita quoque & in bona actione lætificor. Illud præterea quod vultis, vt personam a nostro latere deputemus, cui causas vestras insinuare nobis referendas subtiliter debeatis, dilectissimo filio Petro & Theodoro consiliario quæcumque vultis scribite, vt per eos nobis insinuata, quidquid de his ratio suaserit Domino valeat reuelante disponi. De fratre autem & coepiscopo nostro Mariniano, dum pax cum prædicto Agiulpho perfecte fuerit confirmata, erit cognitio, & fiet quidquid rationis ordo dictauerit.

EPISTOLA III.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARCELLINVM PROCONSVLEM.

Redarguit de fauore Maximo præuaricatori præstito.

Gregorius Marcellino proconsuli Dalmatiæ.

EPISTOLAM magnitudinis vestræ suscepimus, in qua vos nostram incurrisse ingratitudinem indicastis, atque ob hoc per directam satisfactionem habere nostram velle vos gratiam. Et quidem tanta ad nos de vestra magnitudine peruenerunt, quanta a fidei viro minime committi debuerant. Vos enim tanti mali de causâ Maximi omnes astruunt auctores existere, per quos spoliatio illius ecclesiæ, vel tantarum animarum perditio, atque inaudita præsumptionis audacia sumpsit initium. Et quidem quod nostrâ vos velle gratiam habere petitis, conuenit vt Redemptori nostro pro his talibus satisfacere tota intentione mentis, vt dignum est, cum lacrymis debeatis: quia si illi satisfactum non fuerit, quid nostra relaxatio vel gratia poterit certe conferre? Dum tamen adhuc in præsumptorum ruinis vel errantium defensionibus inesse vos cernimus, qualis vel Deo vel hominibus vestra sit satisfactio non videmus. Tunc enim Deo & hominibus se satisfacere magnitudo vestra patenter euidenterque cognoscat, si & deuia ad rectitudinem, & præsumptiua ad humilitatis normam reducat. Quod si factum fuerit, per hoc vos & Dei percepturos & hominum gratiam cognoscatis.

EPISTOLA IV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANDREAM SCHOLASTICVM.

Castorium chartularium commendat.

Gregorius Andreæ scholastico.

QVALITER de gloriæ vestræ debeamus sinceritate præsumere, cognitæ deuotionis qualitas, quam beato Petro apostolorum principi olim exhibuistis, ostendit. Cuius licet causis mente vos adesse promptissima confidamus, non tamen ab re est, si ea quæ sponte egistis, nostra ex abun-

danti epistola deposcamus. Atque ideo salutantes paternæ caritatis affectu petimus, vt quia latorem præsentium Castorium chartularium nostrum pro necessariis illic causis direximus, vestra eum ope in omnibus adiuuetis, atque illi bonitatis vestræ consilio quocumque necesse fuerit concurratis; quatenus fultus Christianitatis vestræ solatio, ad explenda quæ sibi iniuncta sunt solers & idoneus possit inueniri. Sic etenim & vos quæ vestra sunt facitis, & nos pro vobis enixius orare compellitis. Omnipotens Deus gratiæ suæ vos tuitione præmuniat, & ita actus vestros in suo sicut desideratis propitius timore disponat, vt & a malis omnibus hic exuat, & ad gaudia vos æterna perducatur.

EPISTOLA V.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

Scribit vt excessum Petri neophyti contra Iudæos emendet diligenter, & synagogam a Iudæis vi ablatam restitui iubeat.

Gregorius Januario episcopo Calaritano.

IUDÆI de ciuitate vestra huc venientes questi nobis sunt, quod synagoga eorum, quæ Calaris sita est, Petrus, qui ex eorum superstitione ad Christianæ fidei cultum Deo volente perductus est, adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti die baptismatis sui, hoc est dominico, in ipsa festiuitate paschali, cum graui scandalo sine vestra occupauerit voluntate, atque imaginem illic genitricis Dei Dominique nostri, & venerandam crucem, & birrum album, quo de fonte resurgens indutus fuerat, posuisset. De qua re & filiorum nostrorum Eupaterii gloriosi magistri militum, atque magnifici pii in Domino præsidis, aliorumque nobilium ciuitatis vestræ ad nos hæc eadem scripta attestantia cucurrerunt. Qui etiam adiecerunt a vobis hoc præsumptum, & prædictum Petrum ne hoc auderet fuisse prohibitum. Quod cognoscentes, omnino laudauimus: quia sicut reuera bonum decuit sacerdotem, nihil fieri vnde iusta esset reprehensio voluistis. Sed quia per hoc quod minime vos in his quæ prauè acta sunt mi-

Psal. 53.

scuistis, displicere vobis quod factum est demonstrastis, considerantes hac de re vestræ voluntatis intentum, ac magis iudicium, his hortamur affatibus, vt sublata exinde cum ea qua dignum est veneratione imagine atque cruce, debeatis quod violenter ablatū est reformare: quia sicut legalis diffinitio Iudæos nouas non patitur erigere synagogas, ita quoque eos sine inquietudine veteres habere permittit. Ne ergo supradictus Petrus, vel alii qui ei in hac indisciplinationis prauitate præbuere solatium, sine consensu hoc zelo fidei se fecisse respondeant, vt per hoc quasi eis necessitas fieret conuertendi, admonendi sunt, atque scire debent, quia hac circa eos temperantia magis vtendum est, vt trahatur ab eis velle non reniti, non vt adducantur inuiti, quia scriptum est: *Voluntarie sacrificabo tibi*: id est, ex voluntate mea confitebor tibi. Sanctitas ergo vestra gratiam inter ciuitatis suæ habitatores, adhibitis sibi filiis suis, quibus vna vobis hæc displicent, sacerdotali adhortatione, sicut eam decet, studeat facere: quia in hoc maxime tempore quando de hoste formido est, diuisum habere populum non debetis. Quia vero non minorem de vobis quam de nobis sollicitudinem gerimus, hoc quoque pariter indicandum curauimus, quod finita hac pace Agiulphus Longobardorum rex pacem non faciet. Vnde necesse est vt fraternitas vestra, dum licet, ciuitatem suam vel alia loca fortius muniri provideat, atque immineat vt abundanter in eis condita procurentur, quatenus dum hostis illuc Deo sibi irato accesserit, non inueniat quod lædat, sed confusus abscedat. Sed & nos pro vobis quantum possumus cogitamus, & iis quorum interest, vt se ad obfistendum Deo adiutore præparare debeant, imminemus: quia sicut vos nostras tribulationes vestras attenditis, ita quoque nos vestras afflictiones nostras similiter reputamus.

De pacis laudibus. Et de Luca & Petro hæreticis, qui
Concilium Calchedonense reiiciebant.

Gregorius Eusebio archiepiscopo Thessalonicensi.

Si quam magna sit, frater carissime, pacis virtus attendi-
mus, quo a nobis studio sit colenda agnoscimus. Hanc
quippe Dominus & Redemptor noster in magno munere
discipulis suis relinquere ac dare dignatus est, vt eos qui fir-
mitate ei fidei cohærebant, per hanc sibi pia faceret partici-
patione consortes. Scriptum namque est: *Beati pacifici, quo-* *Matth. 5.*
niam filii Dei vocabuntur. Quisquis ergo patris heres esse desi-
derat, filius existere, hanc custodiendo non renuat. Nam
qui locum præbet discordiæ, ipse profecto tanti se muneris
exortem esse constituit. Cum igitur fidei tuæ sinceritas
catholica nobis, vt oportuit, Deo propitio sit rectitudine
declarata; magna nimis admiratione suspendimur, vt eos
quos bene credere, & recte sentire cognoscis, frustra quo-
rumdam scandalizari vitio patiaris, vt aliorum culpa frater-
nitatis tuæ fuscetur opinio. Nam quomodo sine erroris su-
spicione sit qui patientiam præstat erranti? Aut quam de se
æstimationem præbeat, si ea quæ feruor fidei postulat, aperta
purgari satisfactione non præuidet? Fertur siquidem Lu-
cam presbyterum tuum & Petrum Calchedonensem Sy-
nodum nolle suscipere, atque ex hoc filiorum tuorum ortho-
dorum corda non leui scandalo perturbari. Quorum quia
zelus non solum laudandus, verum etiam omnino fouden-
dus est, hortamur te vt cum omni viuacitate ac sollicitudi-
ne fraternitatis hoc vestræ rimari cura non desinat. Et si in
hac eos fontes prauitate repererit, scandalum de filiorum
suorum mentibus habita eorum satisfactione remoueat,
atque inter omnes hæreses specialiter Seuerum ac Nesto-
rium anathematizent, vt quibus sinistra de eis suspicio ge-
nuit discessionem, amor fidei remoueat, gignatque purifi-
catio caritatem. Et salubriter vnus concordie nectat affe-
ctus, quos catholice sincera & vna tenet confessio verita-
tis. Nec satisfactio dubitantibus æstimetur indigna, quia

Concil. Tom. 13.

K k k k

Math. 18.

dominica voce præcipitur: *Ne contemnatis unum ex his minimis.* Qui ergo non despici a præcipiente desiderat, præceptoris verba non renuat: quia & is quem vas electionis

Ephes. 4.

Redemptor sibi noster testatus est esse, seruare nos vnitatem spiritus in vinculo pacis admonuit. Vnde quisquis hoc se teneri salutis vinculo non recusat, quæ sunt pacis studeat, & locum hosti non præbeat, vt facta fortius valeat vnitatem calcari, qui in fratrum sæua poterat diuisione grafari. Si vero, quod non optamus, erroris huius deprehenduntur iaculo vulnerati, ecclesiasticæ adhortationis est eis adhibenda curatio, vt aut inter oues dominicas, si sanati fuerint, permaneant, aut ab vnitatem ecclesiastici corporis excidantur; quatenus & magnum ex damno modico lucrum fiat, & totum faciat liberum pars amissa. Nam & prouidi sollicitudo pastoris ouem languidam quæ curationem non recipit, ne alias languoris sui labe contamine, a sanarum consortio non differt eiicere, sciens ceterarum se sanitatem non aliter nisi huius posse eiectione seruare. Proinde iterum fraterna caritate commoneo, vt summa hoc vigilantia perscrutari, & summo quæ scripsimus seruare studio debeatis, ne rectam fidem quam geritis, dubiam aliorum consortio faciatis. Nam qui non corrigit refecanda, committit. Itaque magna vobis solitudine, magna omnino prouisione pensandum est, vt nec aliis eorum persona scandalum, nec vobis opinio sit nociua, quatenus tanto fraternitati vestræ de commissis ouibus pastoris lucra proficiant, quanto vos ad earum custodiam & sincera dilectio & credita fecerit cura sollicitos.

EPISTOLA VII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

De Grauinix abbatissæ sacramento.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

Grat. 19. q.
3. c. Quia ingredi-
bus.

QVIA ingredientibus monasterium conuertendi gratia vltius nulla sit testandi licentia, sed res eorum eiusdem monasterii iuris fiant, aperta legis definitione decretum est. Quod cum pene omnibus notum sit, in magnam nos Grauinix abbatissæ monasterii sanctorum

Grauiini atque Luxorii insinuatio admirationem perduxit. Quæ Siricam monasterii sui abbatissam, postquam regendi suscepit officium, condito testamento legata quibusdam asseruit reliquisse. Et dum de sanctitatis vestræ sollicitudine quæreremus, cur res monasterio competentes ab aliis pertulerit detineri, communis filius Epiphanius archipresbyter vester præsens inuentus respondit, præmemorata abbatissam vsque ad diem obitus indui se monachica veste noluisse, sed in vestibus quibus loci illius vtuntur presbyteræ permansisse. Ad hæc replicabat prædicta Grauinia hoc pene ex consuetudine licuisse, adeo vt abbatissam quæ ante superscriptam Siricam fuerat, talibus vsam fuisse vestibus allegaret. Cum ergo de qualitate vestium nec nos mediocriter cœpissimus ambigere, necessarium visum est nobis, tam cum consiliariis nostris, quam cum aliis huius ciuitatis doctis viris, quid esset agendum de lege tractare. Qui tractantes responderunt: Postquam solenni more abbatissa ab episcopo ordinata est, & in monasterii regimine per annos plurimos vsque ad vitæ suæ transitum præfuit; vestis qualitatem ad culpam forte episcopi respicere, qui eam sic esse permiserit, non tamen potuisse monasterio præiudicium irrogare, sed res ipsius eidem loco, ex eo quo illuc ingressa & abbatissa constituta est, manifesto iure competere. Et ideo quia ex dimissis illicite rebus xenodochium possessionem asserit indebite retinere; his vos hortamur affatibus, vt quia & monasterium & xenodochium ipsum in vestra est ciuitate positum, omni cura ac studio providere debeatis, quatenus si possessio ipsa ex nullo præcedenti contractu, sed ex memoratæ Siricæ legato descendit, antedicto monasterio postposito strepitu vel excusatione reddatur. Si vero ex alio forte dicitur obuenisse contractu, aut fraternitas vestra, inter partes cognita veritate, quod legalis suaferit ordo definiat, aut mutuo sibi consensu arbitros eligant, qui earum valeant allegationes discindere. A quibus quidquid fuerit statutum, ita vestra prouisione seruetur, vt nullum inter venerabilia loca iurgium remaneat, quæ magnopere alterna pacis sunt fouenda concordia. Alia igitur omnia quæ ex testamento prænominatæ Siricæ detinentur, quippe quod nullum esse legali sanctione permittitur, necesse

est vt iuri monasterii fraternitatis vestræ sollicitudine sacerdotali per omnia studio reparentur : quia imperiali constitutione aperte sancitum est, vt ea quæ contra leges fiunt, non solum inutilia, sed etiam pro infectis habenda sint.

EPISTOLA VIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD INNOCENTIVM, MARINIANVM, &c.

De tempore paschæ requirendo a metropolitano, & de licentia abeundi a prouincia ab eodem postulanda.

Gregorius Innocentio, Mariniano, Libertino, Agathon & Victori Sardiniae episcopis.

COGNOVIMVS quod mos vestræ sit insulæ post paschalem festiuitatem, vobis euntibus, aut directis responsalibus vestris ad metropolitano vestrum, vtrum sciatis, an minime, ipse vobis de venturo pascha scripta debeat denuntiatione mandare. Et quantum dicitur quidam vestrum hoc facere secundum consuetudinem postponentes, aliorum quoque ad non obediendum corda peruertunt. Additur etiam quod ex vobis aliqui pro ecclesiæ suæ emergentibus causis transmarina petentes, sine prædicti metropolitani sui cognitione, vel epistolis, sicut Canonum ordo constituit, audeant ambulare. Hortamur ergo fraternitatem vestram, vt antiquam ecclesiarum vestrarum consuetudinem exequentes, tam de suscipienda paschali denuntiatione, quam etiam si quemdā vestrum pro causis propriis vbicumque compulerit ambulare necessitas, ab eodem metropolitano vestro secundum indictam vobis regulam petere licentiam debeatis, nec eum postponere in aliquo præsumatis; excepto si, quod non optamus, contra eundem metropolitano vestrum habere vos aliquid causæ contingat, vt ob hoc sedis apostolicæ iudicium requiratis. Nam iis qui petere festinant licentiam, quod scitis, per Canones etiam antiquorum patrum institutione habere permissum est.

EPISTOLA IX.

GREGORII PAPÆ I.

AD GALLINICVM EXARCHVM ITALIÆ.

De schismaticis, & de peruerso consilio Iustini.

*al. Basilio

*Gregorius * Gallinico ex archiepo Italiae.*

INTER hæc quod mihi de Sclauis victorias nuntiastis, magna me lætitia releuatum esse cognoscite, quod latrores præsentium de Capritana insula, vnitati sanctæ ecclesiæ coniungi festinantes, ad beatum Petrum apostolorum principem ab excellentia vestra transmissi sunt. In hoc enim contra hostes vestros amplius præualetis, si eos quos Dei esse hostes agnoscitis sub iugo veri Domini reuocatis; tantoque vestras causas apud homines fortiter agitis, quanto Dei causas in hominibus sincera ac deuota mente feceritis. Quod autem exemplar iussionis quæ ad vos pro schismaticorum defensione transmissa est mihi ostendi voluistis, pensare solícite dulcissima mihi vestra excellentia debuit; quia quamuis iussio ipsa subrepta est, non tamen in ea vobis præceptum est, vt venientes ad vnitatem ecclesiæ repellatis, sed vt venire nolentes hoc incerto tempore minime compellatis. Vnde necesse est vt hæc ipsa piissimis imperatoribus nostris suggerere festine debeatis; quatenus cognoscant quod eorum temporibus schismatici cum omnipotentis Dei solatio & labore nostro sua sponte reuerti festinant. Quæ autem de insulæ Capritanæ ordinatione decreuerim, per reuerendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Marinianum vestra excellentia agnoscet. Illud vero cognoscite, quia me non modice contristauit, quod maior domus vestræ, qui petitionem episcopi volentis reuerti suscepit, eam se perdidisse professus est, & postmodum ab aduersariis ecclesiæ tenebatur. Quod ego non negligentia, sed venalitate eius factum arbitror. Vnde miror quia in eo culpam hanc minime vestra excellentia vindicauit. Sed tamen quia hoc miratus sum, memetipsum citius reprehendi. Nam vbi dominus Iustinus consilium præbet, qui pacem cum catholica ecclesia non habet, ibi non possunt hæretici adduci. Præterea sancti Petri apostolorum principis natalitium diem in Roma-

K k k k iij

na ciuitate vos facere velle perhibetis. Et oramus omnipotentem Dominum vt sua vos misericordia protegat, & vota vestra implere concedat. Sed prædictus vir eloquentissimus peto vt simul veniat: qui si non venerit, a vestris obsequiis recedat. Vel certe si vestra excellentia fortasse emergentibus causis venire nequiuert, ipse aut sanctæ ecclesiæ vnitati communicet, aut peto vt vestrorum consiliorum particeps non sit: bonum enim virum audio, si pessimi non esset erroris. De causa vero Maximi, quia importunitatem dulcedinis vestræ iam ferre non possumus, quid decreuimus, Castorio notario suggerente, cognoscetis.

EPISTOLA X.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNÆ.

De episcopis Istriae, scilicet Nouano & Caprulenfi.

Gregorius Mariniano episcopo Rauennæ.

LATORES ad nos præsentium viri clarissimi vicedominus atque defensor venerunt, asserentes quod in castello quod Nouas dicitur, episcopus quidam, Ioannes nomine, de Pannoniis veniens fuerit constitutus; cui castello eorum insula, quæ Capritana dicitur, erat quasi per diœcesim coniuncta. Adiungunt autem quod eodem episcopo violenter ab Istrico episcopo expulso, alius illic fuerit ordinatus. De quo tamen hoc placuisse referunt, vt non in prædicto castro, sed in sua insula habitare debuisset. Qui cum illic cum eis degeret, in errore se schismaticis detinere noluit, atque cum omni plebe sua excellentissimo filio nostro Callinico exarcho petitionem dedit, vt catholicæ ecclesiæ cum omnibus qui cum ipso erant, sicut prædiximus, vniri debuisset. Qui, vt aiunt, a schismaticis persuasus post semetipsum rediit, & nunc omnis ille populus qui in prædicta insula consistit, sacerdotis protectione priuatus est; quia dum sanctæ ecclesiæ vniri desiderat, illum iam recipere non potest qui ad schismaticorum errorem reuersus est, & petunt sibi ordinari alium debere. Sed nos, quia cuncta necesse est districte ac subtiliter perscrutari, hoc ordinandum esse præuidimus, vt fraternitas tua

ad eundem episcopum mittat, eumque reuerti ad ecclesiam catholicam unitatem & ad propriam plebem admoneat. Qui si iam monitus redire contempserit, grex Dei decipi non debet in errore pastoris. Et idcirco sanctitas tua illic episcopum ordinet, eandemque insulam in sua diœcesi habeat, quousque ad fidem catholicam Istrici episcopi reuertantur: vt & vnique ecclesie sue diœceseos iura seruentur, & destituto a pastore populo non desit protectio & cura regiminis. In his tamen omnibus fraternitatē tuam decet solícite vigilare, vt plebs eadem quæ ad ecclesiam venit studiosius admoneatur, quatenus constanter in sua reuerfione fixa sit, ne vagis cogitationibus in erroris iterum foueam relabatur. Excellentissimum vero exarchum petere studeat, vt hæc ipsa suis suggestionibus piissimis imperatorum auribus innotescat: quia quamuis iussio quæ ad eum delata est subrepta esse videatur, non tamen in ea iussione ei præceptum est, vt volentes ad ecclesiam redire non permittat, sed vt inuitos hoc interim tempore minime compellat. Huius ergo causæ ordinationem in suam curam prædictus filius noster suscipiat; quatenus suis responsis agat, vt quidquid ordinauerit dubium non fiat. Quod tamen & nos communi filio Anatolio scripsimus, vt hæc piissimis principibus subtiliter innotescat. Excellentissimi filii mei domni Callinici exarchi assidue & importune pro persona Maximi scripta suscepi. Cuius importunitate victus, nihil habui quod amplius facere debuisssem, nisi eiusdem Maximi causam tuæ fraternitati committerem. Si igitur ad fraternitatem vestram venerit idem Maximus, deducatur & Honoratus eius ecclesie archidiaconus, vt cognoscat sanctitas tua si recte ordinatus est, si in simoniacam hæresim lapsus non est, si ei de criminibus corporalibus nihil obuiauit, si se non cognouit excommunicatum quando Missas facere præsumpsit, & quidquid sub timore Dei tibi visum fuerit decerne, vt nos dispositioni tuæ consensum Deo auctore præbeamus. Si autem tuam fraternitatem suspectam prædictus filius noster habuerit, etiam reuerendissimus vir frater noster Constantius Mediolanensis episcopus Rauennam veniat, tecum resideat, & de eadem causa pariter decernite, & quod vtrisque vobis placuerit, mihi placitum esse cer-

tum tenete. Sicut enim obstinati esse humilibus non debemus, ita districti existere superbis debemus. Vestra ergo fraternitas sicut in scripturæ sacræ paginis didicit, quidquid iustum perpenderit, in eius negotio decernat.

EPISTOLA XI.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM SVRRENTINVM, AGNELLMVM, &c.

De reliquiis concedendis Gregorio expræfecto.

*Gregorius Ioanni episcopo Surrentino, Agnello episcopo Tarracinen-
si, Felici episcopo Portuensi, Fortunato episcopo Neapolis,
Primerio episcopo Nucerinæ, Glorioso episcopo
Ostiensis, Aluino episcopo Forminæ.*

GLORIOSVS filius noster Gregorius expræfectus sanctuaria beatorum martyrum in diocesis vestræ locis quiescentium sibi postulat debere concedi, in quorum honorem basilicam propriis sumptibus ædificari desiderat. Et ideo, fratres carissimi, præfati viri desideriis ex nostra vos præceptione conuenit obedire, ut deuotionis suæ in consecratione quam postulat potiatur effectu.

Mense Nouembri, indictione secunda.

EPISTOLA XII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CHRYSANTHVM EPISCOPVM SPOLETANVM.

De reliquiis collocandis in ecclesia sanctæ Mariæ.

Gregorius Chrysantho episcopo Spoletano.

PAVLVS ecclesiæ Reatinæ diaconus petitoria nobis insinuatione poposcit, ut ad fontes in basilica beatæ Mariæ semper Virginis genitricis Dei & Domini nostri Iesu Christi, quæ est intra ciuitatem Reatinam posita, reliquiæ beatorum martyrum Hermetis & Hyacinthi & Maximi debeant collocari. Et ideo, frater carissime, si in eodem loco nullum corpus constat humatum, sanctuaria prædictorum martyrum cum reuerentia sine ambiguitate suscepta diligenter consecrabis.

EPISTOLA XIII.
GREGORII PAPÆ I.
AD SEVERVM EPISCOPVM ANCONITANVM.
De argento ecclesiæ apud Serenum diaconum
deposito requirendo.

Gregorius Severo episcopo Anconitano.

VIR reuerendissimus Passius frater & coepiscopus noster ad nos veniens indicauit, argentum ecclesiæ suæ a decessore suo Fabio apud Serenum diaconum tuum pro temporis qualitate esse depositum. Cuius parte aliqua restituta, partem apud eum asserit reiacere, & restituere eam quadam excusatione differre. Proinde his fraternitatem tuam hortamur affatibus, vt eum admonere studeat, quatenus quæ accepit, sine contentione restituat. Aut si forte ab eius restitutione aliqua se excusari ratione confidit, necesse est vt inter eum & actores Firmanæ ecclesiæ vna cum Armenio fratre & coepiscopo nostro cognoscere debeatis; & subtiliter veritate discussa ita huic causæ finem imponere, vt nec antedictus diaconus pati præiudicium, nec præfata iniuste damnum videatur ecclesia sustinere.

EPISTOLA XIV.
GREGORII PAPÆ I.
AD DEMETRIANVM ET VALERIANVM.
De pecunia expensa ab ecclesia pro eorum
redemptione.

Gregorius Demetriano & Valeriano clericis Firmanis.

ET sacrorum Canonum statuta, & legalis permittit
auctoritas licite res ecclesiasticas in redemptionem captiuorum impendi. Et ideo quia edocti a vobis sumus, ante annos fere decem & octo, virum reuerendissimum quemdam Fabium episcopum ecclesiæ Firmanæ pro redemptione vestra, ac patris vestri Passiui fratris & coepiscopi nostri, tunc vero clerici, nec non matris vestræ, libras vndecim argenti de eadem ecclesia hostibus impendisse, atque vos ex hoc quamdam habere formidinem, ne hoc quod datum est, a vobis quolibet tempore repetatur; huius præcepti auctoritate suspensionem vestram præuidimus aufe-

Grat. 11. q.
2. c. 15. Iuon
p. 3. c. 145.

Concil. Tom. 13.

LIII

rendam, constituentes nullam vos exinde heredesque vestros quolibet tempore repetitionis molestiam sustinere, nec a quoquam vobis aliquam obiici quæstionem; quia ratio æquitatis exposcit, ut quod studio pietatis impensum est, ad redemptorum onus vel afflictionem non debeat pertinere.

EPISTOLA XV.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Quod consecret ecclesiam sancti Petri apostoli, & sancti Michaelis archangeli.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

THEODOSIVS abbas monasterii sancti Martini petitoria nobis insinuatione suggessit, quæ habetur in subditis, in domo quondam Martini, ex eius voluntate decessorem suum Andream abbatem monasterium, in quo monachi habitare debeant, construxisse. Et quia id in honorem beati Petri apostolorum principis & sancti archangeli Michaelis postulat dedicari, dilectionem tuam presentibus apicibus duximus adhortandam, quatenus ad prædictum locum, cum postulauerit, ingrauanter accedas, venerandæ solennia dedicationis impendens. Et quotiens necesse fuerit, a presbyteris ecclesiæ tuæ in loco sancto deferuentibus celebrentur sacrificia veneranda Missarum, ita ut in eodem monasterio nec fraternitas tua, nec presbyteri, præter diligentiam disciplinæ, aliquid molestiarum inferant, aut si quid illic pro diuersorum deuotione commoditatis acceperit, sibi existiment vendicari, cum monachis in eodem loco deferuentibus debeat proficere quidquid a fidelibus offerri contigerit.

EPISTOLA XVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD ROMANVM DEFENSOREM.

De monasterio in Sicilia construendo.

Gregorius Romano defensori.

FILIVS noster Theodosius abbas monasterii a Libero quondam patricio in Campaniæ parte constructi,

nobis noscitur intimasse, Rusticam quondam illustrem feminam ante nos fere viginti & vno annis condito testamento Felicem iugalem suum heredem instituisse, eique de construendo illic in Sicilia monasterio hac conditione interposita delegasse, vt si intra anni spatium omnia libertis dimissa legata non solueret, vel prædictum monasterium ita vt voluit minime ordinaret, tunc sancta Romana ecclesia portionem quam in fundo Cumas habere visa est sibi deberet sine dubio vendicare, & ipsa ad persoluenda eadem legata, vel constructionem ipsius monasterii solatia commodare. Vnde quia, quantum dicitur, dimissa res haftenus minime ipsi monasterio est completa, atque ab eius punctusque heredibus possessionis pars aliqua detinetur; cum omni subtilitate experientia tua causam exquirat atque discutiat. Et primum quidem si in conditione testamenti heres incidit, per quod nostra habeat causas ecclesia, inuestigare te volumus atque euidenter addiscere, & vtilitatem pauperum, sicut rei ordo poposcerit, exequi: & tunc pro ordinatione cellæ illius, vel redintegratione dimissæ rei instanter esse sollicitum; quatenus pia testatrix voluntas in vtroque valeat adimpleri, & detentores iniusti culpam retentionis indebitæ ex iusta amissione cognoscant. Cum omni ergo viuacitate causam hanc & exquirere, & ad effectum te volumus, Domino auxiliante, perducere, vt pia ordinantis deuotio tandem sortiatur effectum. Sed & monasterio ipsi in omnibus, salua iustitia, solatiarite volumus, vt laicæ personæ quasi ex conditoris nomine, quæ iuuaminis debuerunt ferre solatium, lædendi non habeant, sicut asseritur, facultatem.

EPISTOLA XVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Patrimonium ecclesiæ in Sicilia commendat.

Gregorius Romano defensori.

PROPOSITI nostri cura nos admonet ecclesiasticas utilitates strenuis agendas mandare personis. Et ideo, quia te Romanum defensorem fidelem sollicitumque probauimus extitisse, patrimonium sanctæ Romanæ, cui Deo

Concil. Tom. 13.

LIII ij

miserante deseruimus ecclesiæ, in partibus Syracusanis, Catanensibus, Agrigentinis, vel Milensibus constitutum, a præsentī secunda indictione gubernationi tuæ præuidimus committendum. Vnde necesse est te illuc indifferenter accedere, vt diuini consideratione iudicii, nostræ quoque admonitionis memoria te efficaciter ac fideliter studeas exhibere, vt nullius neglectus vel fraudis, quod absit, inueniaris sustinere periculum. Magis autem id agas, quatenus de fide & industria tua diuinæ possis gratiæ commendari. Ad familiam vero eiusdem patrimonii secundum morem præcepta direximus, vt nihil sit quod te ad peragenda ea, quæ tibi iniuncta sunt, in aliquo valeat impedire.

EPISTOLA XVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD COLONOS PATRIMONII SYRACVSANI.

Vt obediant Romano defensori.

Gregorius colonis patrimonii Syracusani.

COGNOSCATIS volo, quia ad sollicitudinem vos defensoris nostri dispositio nostra pertinere constituit. Et ideo præcipimus, vt ea quæ vobis peragenda pro vtilitatibus ecclesiasticis præuiderit, & iniunxerit, sine aliqua debeat difficultate obedire. Cui talem dedimus potestatem, vt eos qui inobedientes, vel attentauerint contumaces existere, districta ultione corripiat. Pariterque illi demandauimus, vt mancipia quæ foris latitant, vel a quouam aliqui fines inuasi sunt, sollicitudinis suæ instantia iure ecclesiastico reuocare non differat. Noueritis etenim cum periculo suo fuisse commonitum, vt nullam aliquando violentiam rebus alienis, vel raptum qualibet excusatione facere præsumat.

EPISTOLA XIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD PETRVM SICILIENSEM.

Quod Romano patrimonium ecclesiæ commendasset.

Gregorius Petro Siciliensi.

SCIENTES deuotionis affectum paternis commenda-
tionibus ampliari, necesse est vt ea quæ agere vos
sponte confidimus, gloriæ vestræ in his fauorem nostris
augere epistolis festinemus. Indicamus itaque Romano
defensori latori præsentium, patrimonium ecclesiæ nostræ,
quod in Syracusanis, Catanensibus & vicinis locis nosci-
tur esse constitutum, Dei protegente gratia credidisse. Et
propterea salutantes paterno affectu petimus, vt vestra
eum fouere prouidentia debeatis, atque ei in omnibus ve-
strum, sicut de vobis confidimus, auxilium commodetis;
vt dum in gloriæ vestræ solatio, vel fauore subsidium con-
solationis habuerit, & vos qualem circa nos caritatem ge-
ritis manifestius ostendatis, & nos voluntati vestræ re-
spondere, dum necesse fuerit, per omnia festinemus.

EPISTOLA XX.

GREGORII PAPÆ I.

AD LIBERTINVM EXPRÆFECTVM.

De patrimonio in Sicilia Romano commendato.

Gregorius Libertino expræfecto.

GLORIÆ vestræ & experta & cognita nos deuotio
prouocat epistolari vos alloquio causis ecclesiasticis
exhibere adiutores. Et ideo quia Romano defensori præ-
sentium portitori curam patrimonii ecclesiæ nostræ, quod
in Syracusano atque Catanensi territorio situm est, Deo
auctore commisimus, salutantes gloriam vestram peti-
mus, vt concurrere illi, ac ferre solatium in omnibus de-
beatis. Et ne forsân de nouitate minus aliqua quæ sunt vti-
lia comprehendat, vestris eum subtiliter consiliis informa-
te, atque ad agenda hæc vestram illi, sicut consueuistis,
operam adhibere; quatenus dum vobis opitulantibus vti-
liter quæ ei iniuncta sunt peregerit, & vos de bono vestro

mercedem recipere valeatis, & nos pro gloriæ vestræ vita omnipotentis Dei misericordiam exorare enixius inuitemur. De capitulo autem de quo mihi lator præsentium est locutus, vel reuerendissimus frater noster Ioannes episcopus scripsit, interim vel tentari vel agi nil potuit: quia persona apud quam agi poterat, necdum est in potestate aliqua confirmata.

EPISTOLA XXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD LIBERTINVM CIRIDANVM.

Romanum defensorem commendat.

Gregorius Libertino Ciridano.

GLORIÆ vestræ bonitas, nuntio veraci diffusa, tantam nobis de se certitudinem præbet, ut in nullo de ea diffidere, sed magis sicut reuera sapienti filio ecclesiæ nostræ debeamus specialiter causam commendare. Et ideo Romanum defensorem nostrum præsentium portitorem, ad gubernationem patrimonii ecclesiæ nostræ in Catanensibus ac Syracusanis partibus constituti, Deo protegente transmisiimus. Salutantes igitur paterna dilectione gloriam vestram, petimus ut in cunctis affectum vestræ caritatis inueniat, & fauoris vestri solatiis quocumque necesse fuerit potiatur: ut vobis præsentibus nos absentes esse non sentiat; quatenus cum iniuncta sibi salubriter vestra ope expleuerit, & nos vobis gratiarum possimus existere debitores, & beatus Petrus apostolorum princeps, in cuius causis vos impenditis, hic vobis & in futuro compenset.

EPISTOLA XXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De querimonia Leontii contra Leonem episcopum.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

FILIUS noster gloriosus vir Leontius exconsul de fratre & coepiscopo nostro Leone grauiter est questus, nosque eius querela omnimodo turbauit: quia ita præcipitanter & leuiter ab episcopo agi non debuit. Quam cau-

sam subtiliter exequendam venienti Romano defensori commisimus. De vestra autem fraternitate is qui ab eo directus est queritur, quod Marchilai viri clarissimi medici defensione fratris & coepiscopi nostri Domitiani metropolitæ utilitas grauetur. Et quidem tueri iuste filios suos, vel, sicut est forte, sanctæ ecclesiæ negotia fraternitas vestra debet, & nullam occasionem dare aduersariis maledicti gratia. Quod tamen vos per omnia custodire etiam ista loquendo non ambigo: eidem tamen Romano venienti etiam de hac causâ iniunximus, vt vobiscum debeat quæ sunt recta disponere.

EPISTOLA XXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ROMANVM DEFENSOREM.

De Stephania & Calixeno filio eius.

Gregorius Romano defensori.

QVAMQVAM ea quæ ad ecclesiæ iura perueniunt alienari legis ratio non permittat, temperanda tamen interdu est censura distriktionis, vbi misericordiæ respectus inuitat: maxime quando tanta est quantitas, quæ nec dantem onerat, & accipientis pauperiem iuxta aliquid consolatur. Et ideo quia Stephania præsentium latrrix cum Calixeno filio suo paruulo, quem de Petro quondam viro suo se suscepisse & nimia asserit pauperie laborasse, huc veniens assidua obsecratione & lacrymis a nobis exegit, vt domum possessionis in ciuitate Catanensium, quam Ammonia quondam focrus eius ecclesiæ nostræ titulo donationis obtulerat, eidem Calixeno restitui faceremus, memoratam Ammoniam asserens alienandi eam non habere licentiam, sed antefati Calixeni filii sui per omnia iuris esse. Cui rei dilectissimus filius noster Cyprianus diaconus, qui causam cognitam habuit, contradictor exitit, inquiens quod prædictæ mulieris querimonia non haberet iustitiam, nec posset rationabiliter ad filii sui nomen domum ipsam vendicare siue repetere. Sed ne superscriptæ mulieris lacrymas inanes relinquere, & plus sequi rigoris viam quam causas videamur pietatis complecti, hac tibi præceptione mandamus, vt memoratam domum

saepato Calixeno, simul & donationem ab Ammonia factam de domo ipsa, quæ illic in Sicilia esse noscitur, reddere debeas: quia, sicut diximus, melius est in dubiis non distractionem exequi, sed ad benignas potius partes inflecti, præsertim dum ex parvæ rei cessione nec ecclesia grauetur, & orphano atque pauperi misericorditer subuenitur.

EPISTOLA XXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Laicis non temere tuitionem ecclesiasticam
impendendam.

Gregorius Romano defensori.

PERVENIT ad nos quia quidam homines, minorem omnimodo discretionem tenentes, in suis nos periculis implicari desiderant, atque ita volunt ab ecclesiasticis personis defendi, ut ipsæ quoque personæ ecclesiasticæ ex eorum culpa teneantur. Idcirco præsentem te præceptione admoneo, & per te fratrem & coepiscopum nostrum domnum Ioannem, vel ceteros qui interesse possunt, ut patrocinia ecclesiastica, siue mea suscipiatis scripta, siue etiam minime fuerint directæ, sub tanto moderamine debeatis impendere, quatenus hi qui in furtis publicis implicati sunt, a nobis non videantur iniuste defendi, ne opinionem male agentium ex indiscretæ defensionis ausu in nos vlllo modo transferamus: sed, quantum decet ecclesiam, admonendo, & verbum intercessionis adhibendo, quibus valetis succurrere, ut & illis opem feratis, & opinionem sanctæ ecclesiæ non inquinatis.

EPISTOLA XXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Visitationem Messenatensis ecclesiæ iniungit.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

COGNOSCENTES Messenatem ecclesiam sacerdotis regimine destitutam, visitationis eiusdem ecclesiæ fraternitati tuæ operam solenniter delegamus. Quam ita te
conuenit

conuenit exhibere, vt nihil de prouectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid aliud est in patrimonio eiusdem, a quoquam præsumatur ecclesiæ. Et ideo caritas tua ad prædictam ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemque eiusdem ecclesiæ admonere festinet, vt remoto contentionis diuerso studio, vno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis Canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos sacrandus occurrat. Commouentes etiam fraternitatem tuam, vt nullum de altera eligi permittas ecclesiæ, nisi forte inter clericos ipsius ciuitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus, quod euenire non credimus, potuerit inueniri: prouisurus ante omnia ne aut cuiuslibet conuersationis vel meriti laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinis tui, quod absit, incurras.

EPISTOLA XXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MESSANENSES.

De eligendo episcopo.

Gregorius clero, ordini & plebi consistenti Messanæ.

COGNOSCENTES ecclesiam vestram sacerdotis regimine destitutam, curæ nostræ fuit visitationem eiusdem ecclesiæ fratri & coepiscopo nostro Fortunato solenniter delegare. Cui dedimus in mandatis, vt nihil de prouectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpari patiatur. Cuius vos assiduis adhortationibus conuenit obedire, & remoto strepitu, vno eodemque consensu, talem vobis præficiendum expetere sacerdotem, qui & a venerandis Canonibus nulla discrepet ratione, & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus: prouisuri ante omnia, ne cuiuslibet vitæ vel meriti laicam personam præsumatis eligere.

Concil. Tom. 13.

M m m m

Et non solum ille ad episcopatus apicem nulla ratione prouehetur, verum etiam vos nullis intercessionibus veniam promereri posse cognoscite, sed omnes quos ex vobis de laica persona aspirasse constiterit, ab officio & a communione alienos faciendos procul dubio noueritis.

EPISTOLA XXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTONIVM ET DOMETIANVM.

De concordia facta inter ecclesias & monasteria.

Gregorius Antonio subdiacono, & Dometiano abbati atque presbytero a paribus.

SICVT graue & plenum vituperationis est, inter personas omnipotenti Deo militantes de secularibus negotiis ortam diu controuersiam permanere, ita laudabile & studio est religioso conueniens, terrenis gratam Deo pacem præferre compendiis, & ex rebus transitoriis mansura semper caritatis lucra mercari. Et ideo quia de possessionibus Faiano, Nafoniano, & Labiniano, positis in prouincia Sicilia territorio Panormitano, de quibus inter præpositos monasterii sanctorum Maximi & Agathæ, quod Lucufianum dicitur, & e diuerso administratores xenodochii in hac vrbe Roma constituti, quod Valerii nuncupatur, longa se traxit contentio: nunc vero inter te Antonium subdiaconum nostrum memorati xenodochii præpositum, & e diuerso dilectissimum filium nostrum Dometianum abbatem atque presbyterum prædicti monasterii pactis interuenientibus salubris processit, Deo auctore, decisio; necesse est, vt omnis discordiæ possit occasio præueniri, ea quæ gesta sunt, interueniente auctoritate firmari. Proinde per huius præcepti seriem hoc decernendum esse perspeximus, vt omnia instrumenta, vel quidquid est aliud quod partibus, quod absit, adinuicem contra se venire cupientibus, quoquomodo vel ex temporis præscriptione, seu aliter opem de lege, aut quocumque priuilegio poterat ministrare; sit, sicut & vos poscitis, vacuum & omni virtute cassatum, & sola pactorū inter vos nunc habitōrū pagina validum perpetuumque robur obtineat. Cui si quid forte incuria vel imperitia minus firmi-

tatis insertum est, vires plenissimæ munitionis & soliditatis ex hac nostra auctoritate suscipiat, nec superesse aliquid valeat, vnde ea quæ religioso studio provide, vt oportuit, ac pacifice terminata sunt, ne quocumque tempore quidquam dubietatis incurrant: sed omnia quæ in eisdem pactis tenentur adscripta, firma, illibata, & sine aliqua refractione persistant, quatenus amota penitus totius altercationis materia, inter eos quos caritatis immutabiliter decet manere concordia, nulla queat deinceps litigiosæ contentionis occasio generari. Pro munitione vero superscripti monasterii memorato Dometiano abbati atque presbytero præceptum simile dedimus.

Mense Ianuario, indictione secunda.

EPISTOLA XXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD VENANTIUM EPISCOPVM LVNENSEM.

De contentione Adeodata & matris eius.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

QUÆ sit Adeodata ancillæ Dei latricis præsentium aduersus Fidentiam matrem suam querimonia, ex pagina petitionis oblata, quæ tenetur in subditis, fraternitas vestra cognoscet. Et quoniam æquitatis censura admonet vt maximū conuersis salua ratione episcopale debeat adesse solatium; idcirco his fraternitatem vestram epistolis adhortamur, vt prædictam matrem ipsius ad se faciat euocare, & tranquilla ei adhortatione suadeat, vt facere sponte non desinat, ad quod legali potest ratione compelli; quatenus nec illa affligi, nec ista videatur præiudicium sustinere. Quæ si, quod non credimus, admonitionē vestram differre voluerit, prædictæ Adeodatae religiosæ contra eam tuitionē impendite, atque vestris eam solatiis apud iudicem, vel quocumque vsus exegerit, instantius adiuuate. Et ita in exequendam vos hanc causam impendite, vt legali ratione constricta, inuita vrgeatur facere quod sponte postponit. Memoratam vero latricem fraternitas vestra ita seruata æquitate habeat in omnibus commendatam, vt vobis ei tuitionem impendentibus, in eo quem assumpsit habitu sine aliqua, Deo protegente, concussionem permaneat.

Concil. Tom. 13.

M m m m ij

EPISTOLA XXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

De massa Veneris Stephano abbati restituenda.

Gregorius Anthemio subdiacono Neapolitano.

AQVITATIS ius exigit, vt hoc quod a prædecessoribus nostris cognita veritate est redditum, nostra indebite denuo ecclesia tenere non debeat: ne quod omnino contra religiosum constat esse propositum, non vera, sed imaginaria ac magis dolosa fuisse restitutio videatur. Et ideo quoniam Stephanus abbas monasterii sancti Marci, quod constitutum iuxta muros Spoletanæ ciuitatis esse dignoscitur, questus est nobis massam Veneris in prouincia Campania sitam, territorio Minturnensi, quam ei beata memoriæ decessoris nostri Benedicti redditam præceptione cognouimus, ab ecclesia nostra nunc indebite detineri; idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, vt si manifeste ab ecclesiæ nostræ hominibus detinetur, in iura eam prædicti monasterii sine aliqua mora vel altercatione restituas. Si vero non a nostris, sed a quibusdam forsitan extraneis detinetur, strenua te agere sollicitudine volumus, vt in iure modis omnibus memorati debeat monasterii reformari, quatenus & ipse quod suum est, te solatiante, sine aliqua fatigatione recipiat, & alter de dispendio monasterii iniuste lucrum non habeat.

EPISTOLA XXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD FAVSTVM.

De ministeriis ecclesiasticis a filio Constantii recipiendis.

Gregorius Fausto.

SICVT res ecclesiasticæ competentibus personis sine aliqua sunt dilatione reddendæ, ita restituentis * attendenda cautela est, vt nulla ei possit postmodum ex ipsa nasci restitutione molestia. Et ideo quoniam tempore quo quondā Consentius defensor paternæ gloriæ vestræ commissi sibi patrimonii Campaniæ curam gessit, ministeria

* adhibenda

ecclesiæ Vulternæ, quæ erat pro peccatis clero & pontifice destituta, apud se propter iniunctam sibi sollicitudinem tulisse dignoscitur, quæ vos nunc reddere sine nostro consensu dubitare cognouimus; eapropter his vos hortamur epistolis, vt ea Anthemio subdiacono sub defuscepti emissionem restituere sine aliqua difficultate debeatis; quatenus & res ecclesiæ in tuto apud eos quos conuenit habeantur, & gloria vestra ab omni dubitatione sit libera.

EPISTOLA XXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

De ministeriis ecclesiæ Vulternæ.

Gregorius Anthemio subdiacono.

COMPERIMVS ministeria ecclesiæ Vulternæ, quæ Consensus defensor propter iniunctam sibi sollicitudinem deficiente clero vel episcopo eiusdem ecclesiæ tulerat, apud heredem ipsius remansisse. Et quia gloriosum virum Faustum filium ipsius ea reddere sine nostro consensu dubitare cognouimus, nostris eum hortati sumus epistolis, vt experientia tuæ ministeria eiusdem ecclesiæ reddere sine dubietate aliqua debuisset. Et ideo experientia tua ministeria ipsa sub defuscepti emissionem suscipiat, atque in tuto habere studeat, & modum ac qualitatem ipsorum nobis facta notitia omni subtilitate innotescat.

EPISTOLA XXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANDREAM SCHOLASTICVM.

De infirmitate eius, & quod flagellat Deus omnem filium quem recipit.

Gregorius Andreæ scholastico.

AVDIENS quod gloriam vestram vehementer afflixerit luctus & ægritudo, valde condolui. Sed protinus agnoscens quod te morbus perfecte reliquerit, dolorem mox in lætitiā verti, magnasque omnipotenti Deo gratias retuli; quia percussit, vt sanaret; afflixit, vt ad gaudia vera perduceret. Hinc enim scriptum est: *Quem diligit Do-* Heb. 12.

Mmm iij

IOH. 15.

minus castigat, flagellat autem omnem filiū quem recipit. Hinc per semetipsam Veritas dicit: Pater meus agricola est, & omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum: omnem vero qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat. Palmes enim infructuosus tollitur, quia peccator funditus eradicatur. Palmes vero fructuosus purgari dicitur, quia per disciplinam reciditur, ut ad vberiore gratiam perducatur: sic enim spicarum grana tribulis attrita, aristis & paleis nudantur: sic oliuæ prælo pressæ, in olei pinguedinem defluunt: sic botri vinearum tunsi calcibus, in vinum liquescunt. Gaude igitur, bone vir, quia in hoc flagello tuo & prouectu conspicias, quod ab æterno iudice amaris. Præterea filiam meam Gloriosam coniugem vestram mea peto vice salutari. Omnipotens autem Deus cælesti vos protectione custodiat, vosque & modo consoletur de largitate donorum, & postmodum de retributione præmiorum.

EPISTOLA XXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD VENANTIVM EPISCOPVM LVNENSEM.

De presbyteris & diaconis Aldioni ordinandis.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

QVOTIENS ea quæ hortari nos conuenit postulamus, moras ad concedendum facere non debemus, ne differre bona desideria, quæ magis fouenda sunt, videamur. Et ideo quia gloriosus Aldio magister militum in ciuitate ipsius presbyteros vel diaconos omnino, sicut suis nobis epistolis indicauit, desiderat ordinari, eos qui ad consecrandum eliguntur fraternitas vestra diligenter inquirat. Et si nihil est quod canonice eorum ordinationem impediat, Deo illos propitio studeat ordinare. Cum quibus etiam loqui vos conuenit, ut adhortationis suæ solitudine degentem illic populum ab infidelitate reuocare, ac contendat a gentiliū cultu suspendere, atque eos in omnipotentis Dei doceant timore persistere, & præmia æternæ vitæ diligere; quatenus hæc consecratio & illis ante Deum ad gloriam, & habitanti illic populo proficiat ad salutem.

EPISTOLA XXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

De Virgilio qui commendationis occasione
pecuniam mutuo accepit.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

QVAMVIS ita fraternitas vestra conuenienti sibi graui-
tate discreta sit, vt non admonita, sed ex se quid cui
sit impendendum intelligat, verumtamen quia lator præ-
sentium Ioannes vir memorandus, qui præfecturæ vices
illic acturus aduenit, nostra se petiit epistola commenda-
ri, sanctitas ei vestra, dum necesse fuerit, salua ratione
præsidium sui fauoris impendat, & ita eum sacerdotaliter
suis studeat solatiis adiuuare, quatenus vobis præsentibus
nec aliorum debeat iniuste oppressiõibus laborare,
nec ipse aliis contra rationem grauis existat. Quia vero
peruenit ad nos, quod Virgilius, qui vices illic ante hunc
præfecturæ gessit, per scriptorum nostrorum occasionem,
quibus eum petitione eius compulsi commendauimus,
mutuas a vobis, vt ita dicamus, pecunias exegisset, ægre
si verum est sustinemus, vt hoc non ex se, sed quasi per no-
stram epistolam obtineret. Et ideo fraternitatem vestram
scire necesse est, ita sibi a nobis eos qui hoc exigant com-
mendari, vt eis adesse in quantum possibile & iustum est
debeat, non tamen vt ecclesiæ suæ huius rei occasione ali-
quod grauamen imponat. Data mense Septembri, indi-
ctione secunda.

EPISTOLA XXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

De Iudæis & Christianis mancipiis.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

COGNOSCENTES qualis fraternitatem vestram zelus
pro Christianis mancipiis, quæ Iudæi de Galliarum fi-
nibus emunt, accenderit, adeo nobis sollicitudinem ve-
stram placuisse signamus, vt inhibendos eos ab huiusmo-

di negotiatione nostra etiam deliberatio iudicaret. Sed Basilio Iudæo cum aliis Hebræis veniente comperimus, hanc illis a diuersis iudicibus reipublicæ emptionem iniungi, atque euenire vt inter paganos & Christiani pariter comparentur. Vnde necesse fuit ita causam cauta ordinatione disponi, vt nec mandantes frustrari, nec hi, qui contra voluntatem suam se inquit obediunt, aliqua sustineant iniuste dispendia. Proinde fraternitas vestra hoc vigilantī sollicitudine obseruari ac custodiri prouideat, vt reuertentibus eis a præfata prouincia, Christiana mancipia, quæ ab ipsis adduci contigerit, aut mandatoribus contradantur, aut certe Christianis emptoribus intra diem quadagesimum venundentur. Et transacto hoc dierum numero, nullus apud eos quolibet modo remaneat. Si autem quædam ex eisdem mancipiis talem ægritudinem fortassis incurrerint, vt intra statutos dies vendi non valeant, adhibenda sollicitudo est, vt dum saluti fuerint pristina restituta, similiter modis omnibus distrahantur; quia res quæ culpam caret, ad damnum vocari non conuenit. Quoniam vero quotiens nouum quid statuitur, ita solet futuris formam imponere, vt multis dispendiis præterita non * commendent; si qua apud eos mancipia de emptione anni præteriti remanserunt, vel a vobis nuper ablata sunt, dum apud vos sunt posita, ea habeant alienandi licentiam; ne detrimentum ante prohibitionem possint ignorantes incurrere, quod eos dignum est postmodum veritos sustinere. Nuntiatum præterea nobis est, superscriptum Basilium filiis suis Deo propitio Christianis quædam mancipia ad hoc velle titulo donationis concedere, vt ei huius occasionis obtentu, domini solummodo nomine ablato, deserviant, & post hoc si ad ecclesiam confugiendum fore crediderint, vt fieri debeant Christiana, non in libertatem, sed eorum dominio quibus antea donata sunt vendicentur. In qua re fraternitatem vestram decenter conuenit vigilare. Et si qua filiis suis mancipia donare voluerit, vt cuncta fraudis tollatur occasio, fiant modis omnibus Christiana, & in domo eius non maneant, sed cum res exegerit, vt eorum debeat vti solatiis, hoc illi iubeatur impendere, quod etiam a suis filiis ei decet, & propter Deum conuenit exhiberi.

* al. commo-
dent;

EPI-

EPISTOLA XXXVI.
GREGORII PAPÆ I.
AD CHRYSANTHVM EPISCOPVM SPOLETANVM.

De monachis ab eo non defensis.

Gregorius Chrysantho episcopo Spoletano.

CVM sit proprium disciplinæ ab illicitis prohibere, & excessus culpas salubriter refecare, studiosè eius seruanda censura est. Nam si negligitur, cuncta in confusione deueniunt, dum alter destruit quidquid ea custodiendo alter ædificat. Valentinus itaque presbyter questus est nobis, quia si monachus monasterii ipsius exigente culpa fuerit communione priuatus, ad loca vestra se conferat, & communionē sine aliqua reservatione percipiat. Quod si ita se res habet, quoniam non solum regularis ordo dissoluitur, sed etiam perditionis ex hoc materia ministratur, qui sub vobis sunt presbyteris districte ac sollicitius interdicare vos necesse est, vt hoc facere de cetero non præsumant. Sed si forte iniuste se excommunicatum quis queritur, fraternitas vestra subtili indagatione cognoscat; & ita causam cognita veritate disponat, vt nec iniustitia diu infontis afflictione præualeat, nec disciplinæ vigor aut frangi, aut indiscreta valeat præsumptione dissolui. Et quia pariter superscriptus presbyter nobis questus est, diaconum quemdam duo iuris sui sub hac conditione manumississe mancipia, vt monachi fieri, & in eodem monasterio debuissent, vbi ipse fuerat, permanere; adiiciens vt si quis contrafacere præsumpsisset, iugo iterum seruitutis per omnia subderetur, atque vnum ex eis hanc omnino conditionem despexisse, & monasterium temerario ausu deseruisse, atque se inter clericos sociasse. Fraternitas igitur vestra & hoc subtili indagatione discutiatur, & si ita repperit, sic sacerdotali se zelo hac in re decenter exhibeat, vt nec illi monasterium deferendi facultas sit, & manumittentis voluntas nihilo minus conseruata aliqua præteriri excusatione non valeat.

De Mauro multis debitis obligato.

Gregorius Anthemio subdiacono.

MAVRVS præsentium portitor in quadringentis solidis quasdam merces a Felice viro memorando se asserit suscepisse, atque promississe sex filiquas per solidum lucri causa persolvere precii. Quam lucri quantitatem in vno congestam, duas se cautiones, id est, vnam de quadringentis quinquaginta, & alteram de quinquaginta solidis emisisse, spondens certo tempore quod debeat exolvere. Sed quia, ut perhibet, in eisdem mercibus passus est non leue dispendium, & restitutis quadringentis decem solidis, quod reliquum lucri est implere compellitur, atque ex hoc maiori se necessitati ac potius desperationi ingemit subiacere, & propterea aliquo sibi subueniri petit auxilio; experientia tua, si ita est, apud magnificum filium nostrum vna cum reuerendissimo fratre & coepiscopo nostro Fortunato, ac glorioso filio nostro Maurentio magistro militum, quia & ipsi scribimus, agere studeat, ut hac in re, sicut Christianum decet & nobilem, plus benignus quam rigidus, plus misericors esse debeat quam districtus, & lucrum de damno alterius non expectet, sed recepta precii sit sorte contentus; quatenus quidquid pauperi cesserit, omnipotens ei Deus multiplicata sicut promisit restitutione compenset. Ita ergo studiose experientia tua agat, ut illi modis omnibus hoc pro mercede ipsius imponere, & hunc ab afflictione possit obligationis exuere.

De Gaudiofi penuria sustentanda.

Gregorius Romano defensori Siciliae.

DIVINORVM nos admonent eloquia præceptorum, necessitatem patientibus ecclesiasticum præbere

subsidium. Quia ergo dilectissimus filius noster Cyprianus diaconus, Gaudiosum defensorem sedis nostræ, qui Syracusis degere comprobatur, paupertatis asserit inopia constringi; idcirco experientiæ tuæ præsentium auctoritate mandamus, vt a præsentis secunda indictione sex solidos annis singulis ei dare non differas, vt & ille huius remedii solatio potiatur, & tu quod dederis, tuis sine dubio noueris rationibus imputandum.

EPISTOLA XXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD ROMANVM, FANTINVM, &c.

Vt episcopi cum mulieribus non habitent.

Gregorius Romano defensori, Fantino defensori, Sabiniano subdiacono, Hadriano notario, Eugenio notario, Felici subdiacono, Sergio defensori, Bonifacio defensori, a paribus, & sex patronis.

QVIA sicut cauta prouisio & culparum vias obstruere, & nouit quæ sunt noxia declinare, ita neglectus parer excessibus, & quæ sunt cauenda solet incurrere; magnam nos sollicitudinis oportet curam impendere, & fratrum sacerdotumque nostrorum opinioni pariter & cautela prospicere. Peruenit autem ad nos quosdam episcoporum sub prætextu quasi solatii in vna domo cum mulieribus conuersari. Et ideo ne per hoc aut subsannatoribus iusta obtrectationis detur occasio, aut facilem antiquus humani generis inimicus materiam deceptionis assumat, huius tibi serie præceptionis iniungimus, vt strenuum te studeas & sollicitum exhibere. Et si qui episcoporum, quos commissi tibi patrimonii finis includit, cum mulieribus degunt, hoc omnino compescas, & de cetero eas illic habitare nullo modo patiaris, exceptis eis quas sacrorum Canonum censura permittit, id est, matre, amita, germana, & aliis huiusmodi, de quibus praua non possit esse suspicio. Melius tamen faciunt, si etiam a talium se cohabitatione contineant. Nam legitur quod beatus Augustinus nec cum sorore sua habitare consenserit, dicens: *Quæ cum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt.* Docti ergo viri cautela, magna nobis esse debet instructio. Nam incautæ præsumptionis

est, quod fortis pauet, minus validum non timere. Sapienter enim illicita superat, qui didicerit etiam non vti concessis. Et quidem nos nullos in hoc nolentes astringimus: sed, sicut facere solent medici, etsi ad tempus tristem curam, tamen pro salute dictamus. Et idcirco non necessitatem imponimus: sed si imitari doctum sanctumque virum elegerint, ipsorum voluntati relinquimus. Tua igitur experientia, vt seruari debeant ea quæ prohibenda mandauimus, studium & sollicitudinem gerat. Nam si aliter postmodum inueniri contigerit, non leue se apud nos nouerit periculum incurfuram. Præterea curæ tuæ sit eosdem fratres nostros episcopos adhortari, vt subiectos sibi in sacris videlicet ordinibus constitutos, quod ipsi seruant, ad similitudinem sui modis omnibus seruare commoneant; hoc tantummodo adiecto, vt hi, sicut canonica decreuit auctoritas, vxores, quas caste debent regere, non relinquant. Data Mense Martio, indictione secunda.

EPISTOLA XL.

GREGORII PAPÆ I.

AD ROMANVM DEFENSOREM.

Vt Calixeno filio Stephanix donationem restituat.

Gregorius Romano defensori.

MENSE Nouembri præsentis secundæ indictionis experientia tuæ præceptione nostra mandauimus, vt Calixeno filio Stephanix domum Catinae possessionis, quam Ammonia auia eiusdem Calixeni ecclesiæ nostræ facta donatione contulerat, reddere ei donationem eandem tandem debuisses. Quod hac, vt dicitur, excusatione facere distulisti, quia notitia eiusdem donationis non esset de polyptychis charaxata. Quod incongrue te dixisse cognoscas, dum ad munitionem tuam præcepti nostri pagina posset valde sufficere. Proinde præsentis auctoritate suscepta, prædictam domum & donationem antefato Calixeno orphano sine mora restitue. Nam quod iustum & ipse sentias nouimus, & nos tamen prædicto eidem orphano supradictam domum ex benignitate largimur.

EPISTOLA XLI.

GREGORII PAPÆ I.

AD AGILVLPHVM REGEM LONGOBARDORVM.

Gratias agit de pace facta.

Gregorius Agilulpho regi Longobardorum.

GRATIAS excellentiæ vestræ referimus, quia petitionem nostram audientes, pacem quæ vtrisque esset partibus profutura, sicut de vobis confidentiam habuimus, ordinastis. Ex qua re excellentiæ vestræ prudentiam & bonitatem valde laudauimus, quia pacem diligendo, vos Deum, qui ipse est auctor, amare monstrastis. Nam si, quod abesse gaudemus, facta non fuisset, quid aliud agi debuit, nisi ut cum peccato, & periculo partium, miserorum rusticorum sanguis, quorum labor vtrisque proficit, funderetur? Sed ut prodesse nobis eandem pacem quemadmodum a nobis facta est sentiamus, paterna caritate salutantes petimus, ut quotiens se occasio dederit, ducibus vestris per diuersa loca & maxime in his partibus constitutis, vestris præcipiatis epistolis, ut hanc pacem, sicut promissum est, ^{* al. pure} summopere custodiant, & occasiones sibi aliquas non quærant unde aut contentio quædam, aut seditio aliqua, aut ingratitude nascatur, quatenus voluntati vestræ amplius agere gratias valeamus. Latores vero præsentium, sicut reuera homines vestros, in eo quo decuit affectu suscepimus: quia iustum fuit ut viros sapientes, & qui pacem factam Deo propitio nuntiauerunt, cum caritate & suscipere & dimittere deberemus.

Paulus diaconus libro 4. cap. 3.

EPISTOLA XLII.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEODOLINDAM LONGOBARDORVM REGINAM.

Gratias refert de pace facta.

Gregorius Theodolindæ Longobardorum reginæ.

QUIA excellentia vestra ad faciendam se pacem studio-
sius & benigne, sicut solet, impenderit, renuntiante filio nostro Probo abbate cognouimus. Neque enim aliter de Christianitate vestra fuerat confidendum, nisi quia

Paulus diaconus libro 4. cap. 3.

Nnnn iij

in causa pacis laborem & bonitatem vestram modis omnibus monstraretis. Vnde omnipotenti Deo gratias agimus, qui ita cor vestrum sua pietate regit, ut sicut rectam fidem tribuit, ita quoque placita sibi vos semper operari concedit. Non enim, excellentissima filia, de sanguine, qui ab utraque parte fundendus fuerat, parvam te credas acquisisse mercedem. Ex qua re voluntati vestræ gratias referentes, Dei nostri misericordiam deprecamur, ut bonorum vobis vicem & retributionem in corpore & in anima, hic & in futuro compenset. Salutantes vos præterea paternam dilectione hortamur, ut apud excellentissimum coniugem vestrum ita agatis, quatenus Christianæ reipublicæ societatem non reiiciat. Nam, sicut & vos scire credimus, multis modis est utile, si se ad eius amicitias conferre voluerit. Vos ergo more vestro, quæ ad gratiam & conciliationem partium pertinent, semper studete: atque ubi causa mercedis se dederit laborate, ut bona vestra amplius ante omnipotentis Dei oculos commendetis.

EPISTOLA XLIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD FELICEM.

De reuerentia & iustitia Ioannis episcopi, qui cum Felice iudicium inire volebat.

Gregorius Felici in Sicilia.

CUM reuerendissimi fratris nostri Ioannis episcopi bene nobis nota sit grauitas, mirari nos gloriæ vestræ valde fecit epistola, quod nihil eum secundum admonitionem nostram facere voluisse signabat. Et quidem durum nobis videbatur, aut vobis non credere, aut de illo talia suspicari: quippe cuius cogniti nobis mores & actio non permittebant tale habere iudicium. Cum ergo noster animus dubius in utroque penderet, comperimus eum inter vos & ecclesiam suam voluisse esse iudicium, sed vestram magis gloriam distulisse: quod negare neque homo vester lator presentium potuit. Et contristati sumus cur gloria vestra, quæ iudicium refugit, contra eum queri voluerit, postquam constat, quia quod rationis fuit, vel ultro, ut scripsimus, obediuit. Nec ei scribere iterum necessarium

erat, ne distulisse prius secundum animum videretur. Sed ne vos contristare forsitan videremur, ex abundanti rursus præuidimus scribendum. Et quoniam certi sumus quia quidquid æquitas ordinauerit facere non recuset, oportet vt gloria vestra animos suos contra eius inuidiam non accendat, sed studeat inire iudicium, in quo vna eademque cognitione & momenti & proprietatis causa valeat distingui. Nam nos venire ad iudicium cupienti præiudicialiter scribere quædam non possumus: quia ita nos vni parti accommodare decet auditum, vt tamen alteri, præsertim inaudita allegationis, sine dubio rem integram reseruemus. Et ideo agite, sicut diximus, vt negotiorum vestrorum merita veritate cognita iudicii censura definiat. Nam dum nullum velimus præiudicium sustinere, multo magis vobis, sicut re vera filiis, volumus seruari quod iustum est.

EPISTOLA XLIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

Hortatur vt de possessionibus iniuste peruasus iudicium cum Felice subeat.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

ANTE aliquantum temporis filius noster vir gloriosus Felix suis nobis epistolis questus est, quarumdam possessionum suarum fines ab hominibus ecclesiæ vestræ violenter esse peruasos, & nullam se apud vos inuenire iustitiam. Sed nobis incredibile visum est hoc aut vobis esse præsentibus perpetratum, aut certe, si ad aures vestras peruenit, non fuisse correctum. Ne tamen eius prætermittere querimoniam videremur, fraternitati vestræ scripsimus, vt aut ea, si vera essent, compesci, aut certe actores ecclesiæ suæ cum eo faceret subire iudicium. Post hæc vero hominem cum epistola ad nos dirigens, indicauit nihil vos facere voluisse. De qua re, scientes sanctitatis vestræ discretionem, dum noster animus dubitaret, comperimus illum magis distulisse: nam vos paratos extitisse, vt debuisset esse iudicium. Et quamuis hac de causa denuo vobis non fuerat scribendum, quippe quia ea quæ rationis sunt, ante vos

manifestum est facere voluisse: verumtamen ne querelam ipsius neglexisse forsitan videamur, hanc ad vos idcirco epistolam dedimus, hortantes ut cum eo etiam nunc mora postposita vestros ad iudicium homines transmittatis, in quo & momenti & proprietatis valeat quaestio terminari: ut post hoc nec ille habeat quod queratur, nec ecclesia vestra tenere aliquid præiudicialiter videatur. Quia vero homo quem ad nos misit schedam compromissi ac iudicati protulit, ubi legebatur possessionem eam, quæ Asinaria dicitur, quam ab hominibus vestris inuafam nuper asseruit, decessoris vestri recordandæ memoriæ Maximiani temporibus esse ex iudicio restitutam, necessarium esse præuidimus eius exemplar transmittere: & ideo si ita actum manifeste cognoscitis, id est, si possessio ipsa decessore vestro consentiente restituta est, & a prædicto viro possessa, sine aliqua eam facite contentione restitui, manente scilicet proprietatis, sicut in eodem iudicio constitutum est, quaestione. Si vero aliter est, & hoc pariter iudicii necesse est diffinitione distingui. Hæc igitur omnia ita fraternitas vestra indita sibi tranquillitate sine aliqua mora fieri prouideat, quatenus nec contra vos murmur exciteatur inuidiæ, nec nobis prædictus vir importunus denuo cogatur existere.

EPISTOLA XLV.

GREGORII PAPÆ I.

AD SERGIUM DEFENSOREM.

De Pantaleone notario, & de substantia auunculi eius, qui intestatus decesserat.

Gregorius Sergio defensori.

QUIA Pantaleon notarius sit in ecclesiasticis utilitatibus occupatus, experientia tua non habet incertum. Et ideo quia Ioannes auunculus Megalis socrus ipsius nullo alio proximior existente obiisse intestatus & sine filii memoratur, ne per absentiam generi sui illa damnum possit incurrere, (quia si ita est, lex prædictam mulierem ad intestati auunculi successionem vocare dignoscitur) hac tibi præceptione iniungimus, ut reuerendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Vitalianum atque Bonifacium no-
tarium

* al. totum,
 tarium in solatio tuo adhibeas, & quascumque res eum qui defunctus est constiterit reliquisse, sub breui annotare, quousque prædictus Pantaleon redeat in * tutum, studiose facere debeas. Quod vt melius possis implere, filium nostrum Ioannem virum memorandum tribunum in tuo pariter stude adhibere solatio. De quo omnino confidimus, quia, si ei voluntatem nostram prodideris, deuote se tibi accommodare non deneget. Pariter etiam studii tui sit, quoniam quædam apud se sacrata prædictus Ioannes habuisse ministeria perhibetur, & ea diligenter inquirere, & cum omni cautela in tutum facere, nobisque subtiliter quidquid inuentum fuerit indicare. Ita ergo experientia tua hac quæ scripsimus facere solicite & curare festinet, vt non possit esse culpabilis. Nam si negligens esse potueris, ita te nostros noueris motus incurrere, vt nulla te postmodum possis excusatione defendere. Data mense Aprili, indictione secunda.

EPISTOLA XLVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD SABINVM DIACONVM.

Vt Bonifacii episcopi a clero suo accusati causâ diligenter vna cum quinque episcopis inquiratur.

Gregorius Sabino diacono.

CLERVS ecclesiæ Regitanæ multa contra reuerendissimum fratrem nostrum Bonifacium episcopum suum data nobis petitione conquestus est, petens vt ad nos debuisset habere veniendi licentiam, quatenus causæ ipsæ hic subtiliter probarentur. Sed quia nos interim prædictum fratrem nostrum huc modo non præuidimus deducendum, visum nobis est illic deputare personam ad causam eandem cognoscendam. Et ideo mediis sacrosanctis euangelis experientia tua vna cum Paulino, Proculo, Paulumbo, vel Venerio, atque Marciano reuerendissimis fratribus coepiscopisque nostris, sine cuiusquam personæ respectu, tam clericorum querela, quam aduersus suum, sicut diximus, habent episcopum, vel si quam forte ille contra eos habuerit, cum omni æquitate ac sollicitudine perscrutetur. Et quidquid in veritate cognouerit, nobis vna

Concil. Tom. 13.

O o o o

cum prædictis fratribus nostris subtiliter diligenterque significet, vt renuntiatione vestra redditus certiores, quid fieri debeat decernamus.

EPISTOLA XLVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PAVLINVM, PROCVLVM, &c.

*Gregorius Paulino episcopo Taurenfi, Proculo episcopo Nicotera,
Palumbo episcopo Consentia, Venario episcopo Vinomensi,
Marciano episcopo Locrensi.*

CLERVS ecclesiæ Regitanæ multa contra reuerendissimum fratrem nostrum Bonifacium episcopum suum data nobis petitione conquestus est, petens vt ad nos debuisset habere veniendi licentiam, quatenus causæ ipsæ subtiliter probarentur. Sed quia nos interim prædictum fratrem nostrum huc modo non præuidimus deducendum, visum nobis est, illic personam deputare ad causam eandem cognoscendam: & ideo mediis sacrosanctis euangelis, fraternitas vestra vna cum Sabino diacono resideat: & sicut officio est sacerdotali conueniens, sine cuiusquam personæ respectu, & cetera vt supra.

EPISTOLA XLVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANASTASIVM EPISCOPVM ANTIOCHENVM.

De cura pastoralis. De eo quod non rectæ fidei homines ad sacros ordines minime prouehi debeant. Et de corrupta Synodo Ephesina ab hæreticis. Et de damnatione Pelagii & Calestii.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

FRATERNITATIS tuæ scripta suscepi, professionem fidei recte seruantia: magnasque omnipotenti Deo gratias retuli, quod & immutatis gregis sui pastoribus fidem quam semel sanctis patribus tradidit, etiam eam post eos immutabilem custodit. Prædicator autem egregius dicit: *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus.* Quisquis ergo cum dile-

1. Cor. 3.

ctione Dei & proximi fidei, quæ in Christo est, firmitatem tenet, eundem Iesum Christum Dei & hominis filium apud se posuit fundamentum. Sperandum ergo est, quod ubi Christus fundamentum est, bonorum quoque operum sequatur ædificium. Ipsa quoque per se Veritas dicit: *Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fure est & latro: qui autem per ostium intrat, pastor est ouium.* Qui paulo post subiicit, dicens: *Ego sum ostium.* Ille ergo ad ouile ouium intrat per ostium, qui intrat per Christum. Ipse autem per Christum ingreditur, qui de eodem creatore ac redemptore humani generis vera sentit & prædicat, & prædicata custodit: culmen regiminis ad officium portandi oneris suscipit, non ad appetitum gloriæ transitorii honoris. Curæ quoque suscepti ouilis solerter inuigilat, ne oues Dei aut peruersi homines praua loquentes dilanient, aut maligni spiritus oblectamenta vitiorum suadentes deuaſtent. Certe beatum Iacob qui pro vxoribus suis diu seruierat dixisse meminimus: *Viginti annis fui tecum, oues tuæ & capræ tuæ steriles non fuerunt. Arietes tui gregis non comedi, nec captum a bestia ostendi tibi. Ego damnum omne reddebam: quidquid furto perierat, a me exigebas. Die noctuque æstu urebar & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis.* Si igitur sic laborat & vigilat qui pauit oues Laban, quanto labori quantisque vigiliis debet intendere qui pascit oues Dei? Sed in his omnibus ipse nos instruat, qui propter nos homo factus est, qui dignatus est fieri quod fecit. Ipse & infirmitati meæ, & tuæ caritati spiritum sui amoris infundat, atque in omni sollicitudine & custodia circumſpectionis oculum nostri cordis aperiat. Quod vero ad sacros ordines rectæ fidei viri perducantur, eidem omnipotenti Deo gratiæ sine cessatione soluendæ sunt, & pro vita piissimi & Christianissimi domni nostri imperatoris, & tranquillissima eius coniuge, & mansuetissima eius sobole semper orandum est, quorum temporibus hæreticorum ora conticescunt: quia etsi eorum corda in insania peruersi sensus ebulliunt, catholici tamen imperatoris tempore praua quæ sentiunt eloqui non præsumunt. Præterea dum de sanctorum Conciliorum custodia tua fraternitas loqueretur, sanctam Ephesinam Synodum primam se custodire professæ est. Sed quia ex annotatione

Concil. Tom. 13.

O o o o ij

hæretici codicis, qui ad me ex regia vrbe transmissus est, agnoui per hoc quod quædam capitula catholica cum hæreticis fuerant reprehensa, quia quidem illam Ephesinam primam Synodum in eadem vrbe existimant, quæ quondam ab hæreticis traditur esse composita, omnino necesse est vt caritas vestra eamdem Synodum apud sanctam Alexandrinam atque Antiochenam ecclesiam requirat, & qualiter in veritate habeatur inueniat. Vel, si placet, hinc dirigemus quæ ab antiquitate seruata in scriniis habemus. Illa enim Synodus quæ sub primæ Ephesinæ imagine facta est, quædam in se oblata capitula asserit approbata, quæ sunt Cælestii atque Pelagii prædicamenta. Et cum Cælestius atque Pelagius in ea Synodo sint damnati, quomodo poterant illa capitula recipi, quorum damnabantur auctores. Quia vero peruenit ad nos in orientis ecclesiis nulum ad sacrum ordinem nisi ex præmiorum datione peruenire, si ita esse vestra fraternitas agnoscit, hanc primam oblationem omnipotenti Deo offerat, vt a subiectis sibi ecclesiis errorem simoniacæ hæreseos compescat. Nam, vt alia taceam, quales esse in sacris ordinibus poterunt, qui ad hoc non merito, sed præmiis euehuntur? Omnipotens Deus dilectionem tuam gratia cælesti custodiat, & de iis qui sibi commissi sunt fructum multiplicem ac mensuram supereffluentem ad æterna gaudia reportare concedat.

EPISTOLA XLIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD BONAM ABBATISSAM.

De monasterio eius in melius transmutando.

Gregorius Bonæ abbatissæ.

Hæc epist.
eadem est
cum 44. li-
bri 5

ECCLESIASTICA damnum non sentit vtilitas, si res aliis competentes cognita veritate restituat. Cognouimus itaque Ioannem quondam presbyterum sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui auctore Deo deseruimus, in domo iuris sui posita in hac vrbe Roma iuxta thermas Agrippinas oratorium construxisse, atque illic quosdam redditus legati titulo reliquisse: in quo etiam oratorio seruorum Dei congregationem esse constituit. Et hæc omnia vt debuif-

sent impleri, testamenti sui pagina sanctæ memoriæ Pelagio decessori nostro mandauerat. Sed quia morte occupatus hoc non occurrit implere, & domus ipsa cum horto suo ab actoribus nostræ ecclesiæ detinetur; iustitiæ nos ratio vehementer incitat huiusmodi piæ dispositionis arbitrium adimplere. Sed quoniam illic pro difficultate temporis noua seruorum Dei congregatio adhiberi non potuit, feminarum saltem ibi congregationem constituendam esse decreuimus, atque ideo & locum ipsum solenniter dedicare. Et quia monasterium tuum, vbi prius fuisti, in ruinæ erat periculo constitutum; te illic cum congregatione tua constituere Deo annuente perspeximus, quatenus & in supradictæ domus monasterio, iuxta voluntatem defuncti, Domino redemptori nostro seruiens habitare congregatio debuisset, & imminens potuisset periculum euitare. Præterea considerantes antedicti presbyteri voluntatem, perpetuo illic tempore monasterium esse, atque ad eandem domum in integro cum horto suo & rebus inferius designatis, quæ a testatore relictæ sunt, proprietatis iure constituimus pertinere, id est, massam Magulianensem cum appendiciis suis via Nomentana miliario plus minus vndecimo, tabernam in hac vrbe, quæ est posita iuxta Palacenas, & salgamum positum ante domum supradicti monasterii. His igitur ita concessis atque dispositis, dilectio tua diligenter inuigilet, vt & Dei illic laudes salubri studio deuotissime, vt moris est, celebrentur, & supradictæ res ad ius ipsius pertinentes nulla, te negligente, occasione depereant. Hanc enim sollicitudinem non solum te, sed etiam eas quæ loco tuo successerint in prædicto monasterio & rebus superius designatis constituimus nihilo minus exhibere. Data mense Maii, indictione vndecima.

EPISTOLA L.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM ARCHIEPISCOPVM RAVENNÆ.

De Ariminensi ecclesia propter infirmitatem episcopi destituta. Atque hortatur ciues alium eligere.

*Gregorius Mariniano archiepiscopo Rauennæ.*Iuo part. 5.
cap. 305.
Broc. lib. 1.
cap. 389.Grat. 7. q. 1.
cap. 13.
Ioan. diac.
lib. 4. c. 39.

QVALITER ordinati a nobis sacerdotis, capitis, vt notum est, impediende molestia, Ariminensis ecclesia pastoralis hactenus & sacerdotali sit regimine destituta, dum fraternitas vestra cognouit. Quem dum habitatorum loci illius precibus permoti sapius hortaremur, vt si de eadem capitis qua detinebatur molestia melioratum se esse sentiret, ad suam, auxiliante Domino, reuerteretur ecclesiam: qui datis induciis in hoc quadriennio expectatus est. Quem dum monitu cleri ciuiumque illinc venientium, nosque precibus arguentium, instantius hortaremur, vt, si valeret, cum eis auxiliante Domino remearet; data in scriptis supplicatione nos petiit, vt quia ad eiusdem ecclesiæ regimen vel susceptum officium pro eadem qua detinetur molestia assurgere nullatenus posset, ecclesiæ ipsi ordinare episcopum deberemus. Vnde quia cunctarum ecclesiarum iniuncta nos sollicitudinis cura constringit, ne diutius gregi fidelium desit custodia pastoralis, illorum precibus, huiusque ex sui impossibilitate renuntiatione compulsi, visum nobis est eidem Ariminensi ecclesiæ debere episcopum ordinari; & datis ex more præceptis clerum plebemque eiusdem ecclesiæ non destitimus admonere, quatenus ad eligendum sibi antistitem concordii prouisione concurrant. Hortamur igitur vt fraternitas vestra eum quem vno consensu omnes elegerint, sicut & ipsi a nobis poposcisse noscuntur, ad se faciat euocari, quem cauta ex omnibus examinatione discutite. Et si ea in eo quæ in textu heptateuchi morte mulctata sunt minime Domino fuerint opitulante reperta, atque fidelium personarum relatione eius vobis quidem vita placuerit, ad nos eum cum decreti pagina vestræ quoque addita testificationis epistola destinate; quatenus eiusdem a nobis ecclesiæ disponente Domino consecratur antistes.

EPISTOLA LI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CLERVM ET PLEBEM ARIMINENSEM.

Propter infirmitatem episcopi sui præcipit alium
eligendum.*Gregorius clero & plebi consistenti Arimini.*

PASTORALIS nos cura constringit ecclesiis sacerdotis moderamine destitutis sollicita consideratione concurrere : & ideo quia ecclesia vestra diu sacerdotis proprii, capitis quam nostis impediende molestia, pastoralis est regimine destituta; vestris precibus permoti, eundem episcopum non destitimus admonere, vt si ex eadem molestia se melioratum esse sentiret, ad suscepti sacerdotii debuisset remeare ministerium. Qui semel a nobis sapiusve commonitus, eadem urgente molestia, nunc in scriptis nobis supplicatione porrecta noscitur intimasse, nullatenus se ad regimen eiusdem ecclesiæ vel susceptum officium, impediende molestia, assurgere posse. Qua personæ eiusdem desperatione compulsi, necessarium duximus de ordinatione nos eiusdem ecclesiæ cogitare. Hortamur ergo vt vno omnes eodemque consensu, remoto strepitu, talem vobis præficiendum eligatis auxiliante Domino sacerdotem, qui & a venerandis Canonibus nullatenus respuatur, & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus, quatenus ecclesia vestra, disponente Domino, proprium habere valeat sacerdotem. Volumus autem vt eum quem vnanimitas vestra elegerit, ad fratrem & coepiscopum nostrum Marinianum Rauennam sine dilatione aliqua perducatis, vt ab eo subtiliter inquisitus atque perspectus, ipsius quoque ad nos veniens testimonio roboretur.

EPISTOLA LII.

GREGORII PAPÆ I.

AD SEBASTIANVM EPISCOPVM.

De eligendo episcopo in Arimino.

Gregorius Sebastiano episcopo.

PASTORALIS nos cura constringit ecclesiis sacerdotis moderamine destitutis sollicita consideratione concurrere. Et ideo quia Ariminensis ecclesia, cui fraternitas vestra visitationis impendit officium, diu sacerdotis proprii, capitis quam nostris impediante molestia, pastoralis est regimine destituta, cleri vel ciuium precibus permoti, eundem episcopum non destitimus admonere, ut si ex eadem molestia se melioratum esse sentiret, ad suscepti sacerdotii debuisset ministerium remeare. Qui semel a nobis sapiusve commonitus, eadem urgente molestia, nunc in scriptis nobis supplicatione porrecta noscitur intimasse, nullatenus se ad regimen eiusdem ecclesiæ vel susceptum officium impediante molestia assurgere posse. Qua personæ eius desperatione compulsi, necessarium duximus de ordinatione nos eiusdem ecclesiæ cogitare. Hortamur ergo ut clerum plebemque ecclesiæ eiusdem sollicita debeatis admonitione compellere, ut sibi cum Domini auxilio talem præficiendum eligant sacerdotem, qui & aptus tanto ministerio valeat inueniri, & a venerandis Canonibus nullo modo respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, vestrarum quoque testimonio literarum, huc sacrandus occurrat; quatenus ecclesia ipsa proprium auxiliante Domino habere valeat sacerdotem.

EPISTOLA LIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANTHEMIVM CAMPANIÆ SVBDIACONVM.

De testamento Importuni Attellanæ ciuitatis episcopi.

Gregorius Anthemio Campaniæ subdiacono.

QVORVMDAM ad nos relatione peruenit, quod Importunus Attellanæ ciuitatis episcopus dum de hac
luce

luce migraret, condito testamento in octo vnciis totius substantiæ suæ nulum suam heredem instituerit, & ecclesiam suam in residuis quatuor. Hortamur ergo experientiam tuam, vt sollicita inquisitione discutias, & quidquid ecclesiæ ipsius esse patuerit, a qualibet persona detineri nullatenus patiaris, nisi hoc solum quod eum ante episcopatus ordinem proprium habuisse constiterit. Quidquid vero vel ante ecclesiæ ipsius esse cognoueris, vel in episcopatus ordine prædictum episcopum acquisisse, in eiusdem ecclesiæ conseruetur dominio, ne quisquam exinde aliquid usurpare qualibet occasione præsumat. Clerum vero plebemque eiusdem ecclesiæ cum omni te volumus instantia commonere; quatenus præficiendum sibi sine dilatione aliqua eligant sacerdotem, qui clerum plebemque vel res ecclesiæ ipsius cauta regularique valeat obseruatione disponere. Pariter etiam clerum plebemque ipsius ecclesiæ, vel quæ ei unitæ sunt Cumanæ instantius commoneto; quatenus & ipsi, omni mora dilationeque postposita, aptum sibi eligere debeant sacerdotem, ne diu, & tali præsertim tempore, pastoris proprii sint regimine destituta.

EPISTOLA LIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD SECVNDINVM.

I. De insidiis antiqui hostis.	tuendo.
II. De Calchedonensi Synodo omnimode recipienda.	V. De ordinatione apostolicæ sedis.
III. De Iba & Cyrillo.	VI. De paruulorum animabus, quæ sine baptismo moriuntur.
IV. De sacerdotali officio post lapsam, si pœnitentia secuta fuerit, in pristinum gradum restituen-	VII. De muneribus ab eo transmissis.
	VIII. Et de imaginibus transmissis.

Gregorius Secundino seruo Dei incluso.

DILECTIONIS tuæ scripta suscepi, quæ in meo sensu amoris melle condita sapuerunt. O quanta aspiratione vitæ plena sunt, quæ per gratiam Spiritus proferuntur. Non in eis cultus eloquentiæ, non verborum typhus apparebat, sed solam veritatis atque caritatis radicem tenentia, per omne quod locuta sunt, cælestis patriæ amorem efflabant. In eis vero tua a me dilectio petere studuit, vt

* al. flagrabant.

Concil. Tom. 13.

Pppp

ad hanc libellum exhortatorium scribere deberem. Sed scire te necesse est, fili carissime, quia tantis podagræ doloribus, tantisque curarum tumultibus premor, ut quamvis nunquam me aliquid fuisse reminiscar, valde tamen me videam non esse qui fuerim.

I.

Prov. 18.

Quod autem tua se caritas & ultra ætatem quinquagenariam adhuc iuuenilibus desideriis asserit subiacere, in hoc quoque divini oraculi implet præceptum, quod scriptum est: *Iustus in principio accusator est sui.* Nec tamen dubito maiores te infidias hostis callidi perpeti, qui maiora contra eum bella præparasti. Tanto quippe ille deceptionis molimina ardentius exquirat, quanto te cælesti patriæ feruentius inhiare cognoscit. Et nos quidem qui vitam cum pluribus ducimus, etsi formidolosi ac timidi, tamen quia contra antiquum hostem bella proposuimus, quasi in acie stamus. Vos autem qui solitariam vitam ducitis, quid aliud quam monachos dixerim, qui feruore virtutis etiam ante aciem exire festinatis? Cur ergo eum non singulariter hostis impetat, a quo se impeti singulariter spectat? Et nos quidem qui inter homines vivimus, sæpe per homines a callido hoste tentamur. Vos autem qui viam vitæ præsentis extra hominum frequentiam ducitis, tanto maiora certamina pati necesse est, quanto ad vos ipse temptationum magister accedit. Neque enim vacare orationibus ac laudibus Dei sine aliqua interruptione temporis potestis: quia etsi intentio continue prompta est, ipsa tamen humanitatis infirmitas ad semetipsam relabitur, ut aliquando fessâ iaceat, atque ab studii sui exercitatione torpescat. Antiquus vero hostis mox ut otiosam mentem inuenerit, ad eam sub quibusdam occasionibus locuturus accedit, & quædam ei de gestis præteritis ad memoriam reducit, audita quondam verba indecenter cogitationi resonat; & si qua dudum turpiter acta sunt, eorum species oculis cordis apponit; ut quem de præsentibus non valet inquinare, de malis transactis violet. Et decepta mens sæpe inde in delectationem rapitur, unde diu iam se per poenitentiam afflixit; ita ut vere cum Psalmista dicat: *Computruerunt & deterioratæ sunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ.* Cicatrix quippe figura est vulneris, sed

Psalm. 37.

fanati. Cicatrix ergo ad putredinem redit, quando peccati vulnus, quod iam per pœnitentiam sanatum est, in delectatione sui animum concutit. Sæpe quod nunquam fecimus, per hostis callidi insidias cordis oculis videmus. Cumque insensibiliter in hoc delectatio surripit, quamuis iam plangat quæ fecerat, tædet tamen infelicem animum quædam non fecisse quæ plangat. Hæ sunt cordis nostri tenebræ, quas in hac vita volentes nolentesque sustinemus. Quis contra hæc quærendus est, nisi adiutor in opportunitatibus in tribulatione?

II.

Valde autem libenter accepi quod tua me caritas de sua dubitatione requisivit, an orientales ecclesiæ fidem atque doctrinam sanctæ memoriæ Leonis sequantur; ne fortasse earum sensus inter semetipsas pro trium capitulorum defensione diuisus sit. Vnde certam dilectionem tuam esse desidero, quia prædictæ sanctissimæ orientales ecclesiæ vno sensu, vna doctrina fidem eiusdem sanctæ memoriæ Leonis tenent, sanctamque Calchedonensem Synodum ita nobiscum custodiunt atque venerantur, vt nullus esse episcopus reputetur, qui eiusdem Synodi defensor sectatorque non fuerit. Hinc est enim vt quotiens in quatuor præcipuis sedibus antistites ordinantur, synodales sibi epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Calchedonensem Synodum cum aliis generalibus Synodis custodire fateantur: sicut & nos auersamur, atque anathemate plectendos ducimus, si quis de fide eiusdem Synodi aliquid imminuere, vel aliquid in ea addere præsumit. Nam Synodus quæ post eam generaliter facta est, idcirco a nobis recipitur, quia eiusdem Synodi in omnibus sequax, honorem illius auctoritatemque custodit. Vnde necesse est vt dulcissima mihi tua dilectio, in hoc quod præcipue in bonis moribus viuit, quod se per abstinentiam affligit, quod doctrinæ Dei vehementius insistit, hoc studiosius cogitet, ne errorem schismaticorum sequens, a sancta vniuersali ecclesia diuisa possit inueniri. Et quid tot labores proderunt, si in vnitæte fidei inuenta non fuerit quæ ante Dei omnipotentis oculos in bonis actibus animam præcipue custodit? Hinc enim dicitur: *Vna est* Cant. 6. *solumba mea, perfecta mea.* Hinc ad Moysen Dominus dicit:

Concil. Tom. 13.

Pppp ij

Exod. 33.

Est locus penes me, & stabis super petram. Quis est locus qui non sit in Deo, dum cuncta ab ipso, per quem creata sunt, continentur? Sed tamen est locus apud eum, videlicet sanctæ ecclesiæ vnitas; in qua super petram statur, dum confessionis eius soliditas humiliter tenetur. De quo loco subiungitur: *Tunc videbis posteriora mea.* In petra enim, id est, in sancta ecclesia stantes, Dei posteriora videbimus, quando iam ea quæ in fine promissa sunt cælestis patriæ gaudia contemplabimur. Peruersi autem homines, qui trium capitulorum occasione reperta ecclesiasticam disciplinam fugiunt, de suis carnalibus actibus reprehendi pertimescunt, subesse sedis apostolicæ præceptis nolunt, & nos quasi de fide reprehendunt, quam ipsi nesciunt. Et dum neque in fide recti sunt, neque in bonis operibus intenti, student vt certare pro fide videantur. Sicque fit vt quotidie deteriores fiant, dum in eis culpa grossescit, qui quasi de zelo feruoris videri etiam laudabiles appetunt. Sed iuxta hoc quod scriptum est: *Ex operibus eorum cognoscetis eos*, vitam eorum tua caritas attendat, & meritum intentionis aspiciat. Vt enim dilectioni tuæ de eadem re breuiter loquar, sancta Calchedonensis Synodus vsque ad definitionem fidei, & prolationem Canonum, de generalibus causis locuta est. Nam post prolationem Canonum specialia episcoporum certamina sopire curauit.

Matth. 7.

III.

Epistolam vero quam in ea reuerendissimus Ibas denegat suam, quod in extrema parte Synodi iaceat, agnoscis. Quæ videlicet epistola Nestorium inauditum & inquisitione non facta damnatum asserit, Cyrillum vero in Apollinaris dogma cecidisse suspicatur. Et si totus superior textus prædictæ Synodi legitur, quantum hæc epistola eidem Synodo aduersetur inuenitur; quia scilicet sancta Synodus & Nestorium, sicut est, hæreticum denuntiat, & beatum Cyrillum patrem catholicum veneratur. Epistola ergo quæ illum defendit qui a Synodo damnatus est, & eum accusat qui a Synodo veneratus est, proculdubio definitioni sanctæ Synodi probatur aduersa. Sed quia eius defensores solent dicere, quod hanc Ibas eo tempore scripsit, quo adhuc Cyrillus propter duodecim capitula, quæ necdum exposuerat, dubius

habebatur ; in ipsa hac epistola perpende , quia legitur quod inter orientales episcopos & beatum Cyrillum pax fuerit celebrata. Si ergo post concordiam pacis, post satisfactionem amoris dubitationis , hæc eadem epistola scripta est, constat quia non est catholica, quæ patrem catholicum, atque in toto Synodi volumine laudatum, hæreticum appellat. Hæc paucis dixi, quia ex quibus præcipue causis hac in re dubitationem tua caritas habet, in epistolis non inueni.

IV.

Et quia tua sanctitas hoc a nobis requisivit, vt sibi de sacerdotali officio post lapsum resurgendi auctoritates scriberemus, dum se dicit de hoc Canones diuersos legisse, & diuersas sententias inuenisse, alias resurgendi, alias nequaquam posse : ideo sanctas nos generales Synodos, a Nicæna incipientes, hanc cum reliquis quatuor veneramur : quia ipsam sequentes, ceteræ in cunctis canonicis sententiis vnanimiter concordant. Nam & nos præcedentes patres sequi debemus, qui auctore Deo a sacra doctrina illorum non discordamus. A capite itaque incipientes, vsque ad quartum altaris ministrum, hanc formam seruandam cognoscimus: vt sicut minorem maior præcedit in honore, ita & in crimine, & quem maior sequitur culpa, maiori plectatur vindicta, & sic postea poenitentia credatur esse fructuosa. Quid enim prodest triticum seminare, & fructum illius non colligere? aut domum construere, & non illic habitare? Post dignam igitur satisfactionem credimus posse rediri ad honorem, dicente Propheta. *Numquid qui cadit non adiciet vt resurgat?* Et: *Qui auersus est non reuertetur?* Et peccatori ait: *In quacumque die conuersus ingemueris, tunc saluus eris.* Vnde & Psalmista ait: *Cor mundum crea in me Deus, & Spiritum tuum rectum innoua in visceribus meis. Ne proicias me a facie tua, & Spiritum sanctum ne auferas a me.* Dum enim petiit, ne a Domino proiiceretur pro culpa sua, alienam rex Propheta simul rapuisse vxorem tremefactus expauit, & Propheta indicante flagitium suum, poenitentiam agens addebat: *Redde mihi lætitiā salutaris tui, & Spiritu principali confirma me.* Si enim condignam Deo poenitentiam non fecisset, nequaquam aliis prædicaret. Ait enim: *Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te conuertentur.* Dum enim peccata pro-

Psal. 40.

Ier. 8.

Isaia 30.

Psal. 50.

Ibidem.

spexit Propheta mundatus per pœnitentiam, non dubitauit prædicando curare aliena, & sacrificium de semetipso Deo offerre studuit, cum dicebat: *Sacrificium Deo spiritus contritus.* Ad hoc ista sufficerent: sed omnis sententia quo plus sacræ scripturæ testimoniis confirmatur, facilius creditur. De hoc enim propheta dicit: *Nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur, & uiuat.* De hoc peccantibus dicitur: *Peccator in quacumque die conuersus ingemuerit, saluus erit: omnes iniquitates eius obliuioni tradentur.* Si enim Redemptor noster, qui peccatores non perdere, sed iustificare venit, in obliuione peccantium delicta dereliquit: quis hominum condemnanda referuat, cum Apostolus dicat: *Si Deus iustificat, quis est qui condemnet?* Ad fontem misericordiæ recurrentes, euangelii proferamus sententiam: *Gaudeo, inquit, super uno peccatore pœnitentiam agente, magis quam super nonagintanovem iustis, qui non indigent pœnitentia.* Et ouem perditam, nonagintanovem non errantibus relictis, humero pii pastoris ad ouile reportatam Dominus ipse testatur. Si ouis perdita errans post inuentionem ad ouile humero reportatur, cur iste post pœnitentiam ad ecclesiæ ministerium lapsus non reuocetur? Sicut in Apocalypsi dicitur de ministerio ecclesiæ: *Memento unde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac.* Quid enim est grauius, aut carnale delictum admittere, sine quo pauci inueniuntur, aut Dei filium iureiurando negare? In quo verbo hunc ipsum beatum Petrum apostolorum principem, ad cuius sacrum corpus indigni sedemus, lapsum esse cognoscimus. Sed post negationem pœnitentia secuta est, & post pœnitentiam misericordia data est: quia postea ab apostolatu eum non expulit, qui ante quidem ipsum se negare prædixit. Tibi hæc, fili carissime, dicta sufficiant, ut illum quem conspicias delicta fletu delere, in conspectu diuinitatis non dubites misericordiam consequi: quia ille peccatorem reuersum non despicit, qui peccatores sanguine suo redimere venit.

V.

De ordinationibus vero apostolicæ sedis pontificum, utrum post beatissimum virum Hormisdam aliqua sint addita, vestra caritas requirit. Sed vsque ad Vigiliæ papæ tempora expostas ordinationes præsulum esse cognoscas.

Aloem vero, thymiama, styracem & balsamum, sanctorum martyrum corporibus offerenda, latore presentium deferente transmissimus.

VI.

In extremo vero epistolæ quæstisti, quid eis respondendum sit, qui dilectionem tuam de paruulorum animabus requirunt, qui sine gratia baptismatis moriuntur, dicens: Si corpus originali tenetur culpa, vnde anima quæ a Deo datur rea erit, quæ adhuc in actuali delicto corpori non consensit? Sed hac de re dulcissima mihi tua caritas sciat, quia de origine animæ inter sanctos patres requisitio non parua versata est: sed vtrum ipsa ab Adam descenderit, an certe singulis detur, incertum remansit, eamque in hac vita insolubilem fassi sunt esse quæstionem. Grauis enim est quæstio, nec valet ab homine comprehendi: quia si de Adam substantia anima cum carne nascitur, cur non etiam cum carne moritur? si vero cum carne non nascitur, cur in ea carne quæ de Adam prolata est obligata peccatis tenetur? Sed cum hoc sit incertum, illud incertum non est: quia nisi sacri baptismatis gratia fuerit renatus homo, omnis anima originalis peccati vinculis est obstricta. Hinc enim scriptum est: *Non est mundus in conspectu eius, nec vnus diei infans super terram.* Hinc Dauid ait: *In iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea.* Hinc ipsa Veritas dicit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non introibit in regnum cælorum.* Hinc Paulus apostolus ait: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.* Cur ergo infans, qui nihil legit, in conspectu omnipotentis Dei non valet esse mundus? Cur Psalmista, ex legitimo coniugio prolatus, in iniquitate conceptus est? Cur nisi qui mundatus aqua baptismatis fuerit, mundus non est? Cur in Adam omnis homo moritur, si originalis peccati vinculis non tenetur? Sed quia genus humanum in parente primo velut in radice putruit, & ariditatem traxit in ramis, & inde omnis homo cum peccato nascitur, vnde primus homo permanere noluit sine peccato. De his autem subtilius & latius loqui debueram: sed dum me & curarum tumultus premunt, & harum portitor vt laxari debuisset importunus extitit; vnde multa debui, pauca locutus sum. Rogo autem omnipotentem Deum, vt sua

psal. 50.

Ioan. 3.

1. Cor. 15.

te gratia protegat, & beati Petri apostolorum principis intercessione a malis omnibus illæsum seruet, quatenus feruor cælestis desiderii in tua mente quotidie ardentius excrescat, vt semper nouus, & semper seipso robustior ad cælestia præmia multiplicius percipienda pertingas.

VII.

Transmisi autem duos homiliarum codices, quas dixi in ecclesia dum adhuc loqui præualerem, vt quia ipse te videre, tibi que sedulo colloqui non possum, caritati tuæ, vel per ea quæ scribere valui, absens non sim. Exiguum quoque vestimentum transmittere studui, per quod tua caritas, quia Australi in animo calore feruet, foris a corpore Arcturi frigus repellat. Peto autem vt pro me orare enixius debeas, vt tuæ intercessionis ope & a malis præsentibus eripi, & æternis merear gaudiis præsentari.

VIII.

Imagines quas tibi dirigendas per Dulcidum diaconum rogasti, misimus. Vnde valde nobis tua postulatio placuit, quia illum toto corde, tota intentione^{* al. diligis,} quaris, cuius imaginem præ oculis habere desideras, vt te visio corporalis quotidiana reddat exercitatum: vt dum picturam illius vides, ad illum animo inardescas, cuius imaginem videre desideras. Ab re non facimus, si per visibilia inuisibilia demonstramus. Sic homo qui alium ardentem videre desiderat, aut sponsam amans videre conatur, si contigerit eam ad balneum aut ad ecclesiam ire, statim per viam incedenti se præparat, vt de visione eius hilaris recedat. Scio quidem quod imaginem Saluatoris nostri non ideo petis, vt quasi Deum colas, sed vt recordatione filii Dei in eius amore recalescas, cuius te imaginem videre desideras. Et nos quidem non quasi ante diuinitatē ante illam prosternimur, sed illum adoramus quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura in memoriam filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi furtarias duas, imaginem Dei Saluatoris, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque apostolorum Petri & Pauli continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & vnā crucem, clauem etiam pro benedictione a sanctissimo

etissimo corpore Petri apostolorum principis, ut per ipsum a maligno defensus permaneat, cuius signo te esse munum credis, & ex eo te protegat qui iuuenilia semper suggerit recordari: ut in bonis tuis actibus perseueres: ut in eius amore usque ad finem permaneat, pro cuius amore solitarius desideras habitare: ut alios in eius amore accendas, propter quem te fecisti * haberi: ut vitæ huius mala, quæque inimicus suggerit retro acta, mentis prouentibus quasi facibus inardescas, pro cuius amore vitam etiam velis finire: ipse quoque te protegat usque in finem, qui cunctum mundum dignatus est redimere Iesus Christus Dominus noster, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

EPISTOLA LV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ADEODATAM.

Eam ad superna meditanda corroborat.

Gregorius Adeodatae illustri.

MAGNAM nobis lætitiæ gloriæ vestræ ingessit epistola, quæ æternæ vitæ desiderium vos habere signauit: sed quia huiusmodi studium fugitiua solet mundi gloria præpedire; hortamur ut mentis vestræ saluberrimam deliberationem res quælibet transitura non reuocet, nec ab incepto eam tramite deuiet: sed magis supernæ patriæ amor accendat, præmia mansura sollicitent, & ad venturi iudicis promissionem certam semper aspiret, atque ex temporalibus æterna mercetur: ut ex hoc & in vera gloria esse, & inter matronas possitis cælestes adscribi. Reducite ad animos prosperitates temporum, multitudines hominum, dignitatum pompas, matronarum gloriam, diuitiarum abundantiam. Attendite hæc omnia ubi vel quid facta sunt, & ex hoc pensate quod nulla sint, & quia qui ista diligit somnium vigilans videt. Hæc itaque recordatio magna vobis debet esse instructio, quoniam pro magno diligi non debet quidquid sine concluditur. Illa ergo appetenda, illa summopere diligenda sunt, quæ nec inuenta transeunt, nec adepta deficiunt. Sed quia ad horum desiderium anhelare sine diuinæ misericordiæ gratia nullus valet; ora-

Concil. Tom. 13.

Qqqq

mus omnipotentem Dominum, ut hæc vobis & eligendi velle, & posse tribuat obtinendi, quatenus & hic vos in suo vivere timore concedat, & postea in sanctorum matronarum sorte recipiat. Paterna itaque caritate gloriam vestram salutantes, indicamus de causa fratris & coepiscopi nostri Decii hoc nobis visum fuisse, ut eam audiendam fratri & coepiscopo nostro Ioanni & Leontio viro glorioso, quia bonus & iustus vir dicitur, committere deberemus; securi maxime quia ubi prædicti fratris & coepiscopi nostri in iudicio caritas interest, nec eis surripiatur, nec pars ecclesiæ possit præiudicium sustinere.

EPISTOLA LVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

Quod nihil pro sepultura exigendum aut accipiendum est, nisi sponte pro luminaribus ecclesiæ aliquid offeretur.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

Grat. 13. qu.
2. cap. 12.
Iuo par. 12.
cap. 10.

QVESTA est nobis Nereida clarissima femina, quod ab ea centum solidos pro filia suæ sepultura fraternitas vestra non erubescat exigere: atque ei super doloris gemitum maiorem dispendii studeat inferre molestiam. Quod si ita se veritas habet, quia graue nimis est, & procul nimis est a sacerdotis officio precium de terra concessa putredini quærere, & de alieno velle facere luctu compendium; ab hac se petitione fraternitas vestra contineat, & molestia ei de cetero non existat: maxime quia & Hortulanum quondam, de quo se ipsam asserit filiam suscepisse, ecclesiæ vestræ non in parua quantitate munificum memorat extitisse. Hoc autem vitium & nos postquam, Deo auctore, ad episcopatus honorem accessimus, de ecclesiâ nostra omnino vetuimus, & prauam denuo consuetudinem nequaquam usurpari permisimus, memores quia dum Abraham a filiis Hemor, hoc est, Ephron filio Seor sepulcrum precio ad humandum corpus coniugis postularet, precium accipere renuit, ne commodum videretur de caduere consecutus. Si ergo tantæ considerationis paganus vir fuit, quanto magis nos qui sacerdotes dicimur hoc facere non debemus? Vnde ne hoc auaritiæ vitium, ne vel in alie-

Genes. 23.

nis denuo tentari præsumatur admoneo. Sed si quando aliquem in ecclesia vestra sepeliri conceditis, siquidem parentes ipsius, proximi vel heredes pro luminaribus sponte quid offerre voluerint, accipere non vetamus. Peti vero aut aliquid exigi omnino prohibemus: ne, quod valde irreligiosum est, aut venalis fortasse, quod absit, dicatur ecclesia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari, si ex eorum cadaueribus studeatis quærere quolibet modo compendium. Alias vero causas, quas prædictæ Nereidæ est complexa petitio, hortamur vt aut pacifica, si fieri potest, ordinatione definias, aut certe in deputatum a nobis iudicium personam instructam dirigere non omittas; quia ad hoc Redemptum defensorem nostrum præsentium portitorem illic direximus, vt & partes in iudicio obseruare compellat, & executionis suæ instantia ad effectum quæ fuerint iudicata perducatur.

EPISTOLA LVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Promittit clericis Comanis ad vnitatem ecclesiæ redeuntibus possessionem Aurianam, licet in ea nullum ius habeant.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

LATORE præsentium communi filio Euentio diacono, qui fraternitatis vestræ nobis scripta detulit referente cognouimus, clericos ecclesiæ * Comensis, quos sacerdotali studio reuerti ad vnitatem ecclesiæ monuistis, respondisse, non sibi talem a vobis affectum impendi, vt ad hoc redire caritate suadente præualeant, asserentes res diuersas suas iniuste ab aliis, inter quos & a nostra ecclesia possessionem quæ villa Auriana dicitur, detineri. Nos quidem sanctitatis vestræ sollicitudinem omnino laudauimus; quia quod vos oportuit facere minime neglexistis. Sed nec nos prædictam possessionē, si eis iure competit, etiam si ad communionem forte reuerti distulerint, contra rationis ordinem patimur detineri, sed eam cognita volumus veritate restitui. Si vero ad vnitatem ecclesiæ, quod

* al. Cumenis,

Concil. Tom. 13.

Q999 ij

optamus, Deo se inspirante conuerterint, etiamsi nihil illis competat, eam illis parati sumus concedere. Nam nulla occasione excusare se volumus, quos ad matris ecclesiæ sinum redire desiderabiliter expectamus. De hortis vero quos in capitulare transmissio ex substantia tali ecclesiæ vestræ competere signastis, vel prædictus vobis portitor indicabit, vel in subsequenti illuc personam transmittemus, cui inter alia curabimus euidenter iniungere, ut veritatem congrua indagatione cognoscat, & quidquid iustum fuerit faciat. Nam nos qui alios contristare contra æquitatem non patimur, multo magis vos, quos valde diligimus, tristes relinquere non valemus. De aliis autem causis, quale nostrum ad singula sit responsum, supradicti communis filii relatione cognoscetis. Scripta vero ad dilectissimum filium nostrum Anatolium diaconum pro commendatione hominum vestrorum, sicut voluistis, fecimus.

EPISTOLA LVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANATOLIUM DIACONUM

CONSTANTINOPOLITANUM.

Homines Constantii episcopi commendat.

Gregorius Anatolio diacono Constantinopolitano.

REVERENDISSIMVS frater & coepiscopus noster Constantius suos homines illuc pro ecclesiæ suæ utilitatibus festinans transmittere, tuæ eos dilectioni voluit commendari. Proinde in quantum, Deo iubente, potueris, eis saluatione, vbi necesse fuerit, concurras, atque solatium feras; quatenus dum tua fuerint, sicut dignum est, opitulatione suffulti, & ipsi illic minus valeant laborare, & prædictus frater noster ecclesiæ suæ melius utilitates adiutas, te suffragante, cognoscat.

EPISTOLA LIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD FANTINVM DEFENSOREM PANORMITANVM.

De synagogis Iudæorum irrationabiliter occupatis.

Gregorius Fantino defensori Panormitano.

ANTE aliquantum tempus Victori fratri & coepiscopo nostro scripsimus, vt quoniam quidam Iudæorum data nobis petitione questi fuerunt, synagogas in ciuitate Panormitana positas cum hospitibus suis fuisse ab eo irrationabiliter occupatas, quousque causa, vtrum iuste factum esset, potuisset agnosci, ab eorum suspenderet se congregatione; ne forte in eorum sola voluntate versari præiudicium videretur. Et quidem nos prædictum fratrem nostrum incongrue aliquid egisse, sacerdotii eius respectus facile credere non permisit. Sed quia Salerio notario nostro, qui illic præfens postea inuentus est, renuntiante comperimus, nullam extitisse causam pro qua potuissent rationabiliter occupari, atque eas esse inconsulte ac temere consecratas, idcirco experientiæ tuæ præcipimus, vt quia quod semel consecratum est Iudæis vltra non valet restitui, quantum a filiis glorioso Venantio, Patricio & Urbicio abbate synagogæ ipsæ cum his hospitibus quæ sub ipsis sunt, vel earum parietibus cohærent, atque hortis ibi coniunctis æstimatæ fuerint, studii tui sit, vt præfatus frater & coepiscopus noster dare precium debeat; quatenus hoc quod occupari fecit, in ius ecclesiæ ipsius valeat prouenire, & illi opprimi, aut aliquam pati iniustitiam nullo modo videantur. Codices vero vel ornamenta pariter ablata quærantur. Quæ si manifeste tulta sunt, & ipsa sine ambiguitate aliqua volumus restitui; quia sicut illis quidquam in synagogis suis facere, vt & ipsi prius scripsimus, vltra quam lege decretum est, non debet esse licentia, ita eis contra iustitiam & æquitatem nec præiudicium nec aliquod debet inferri dispendium.

INDICAVIT nobis Iamnus Iudæus præsentium portitor, Inauem suam atque res suas Candidum defensorem nostrum cum aliis creditoribus occupasse, atque eas pro credita quam dederat pecunia venumdedisse, & a cunctis debitis cautionibus restitutis solum apud se præfatum defensorem obligationis chirographum tenuisse, & sapius se supplicantem ideo reddere contempsisse, quia, ut ait, fors est debiti satisfacta: experientia ergo tua præcipimus, ut cum omni subtilitate curet addiscere; & si ita repererit, districta compulsionem perurge; quatenus omni mora postposita, cautionem prædicti portitoris restituat. Ita ergo sollicitudo tua studeat, ut denuo ad nos hac de causa querela non redeat.

Gesta inter ipsum & Fantinum defensorem approbat.

Gregorius Proiectæ illustri.

QVOTIENS in conuentionibus quibusdam noster expectatur assensus, ne in dubium veniant quæ geruntur, ratio ea pro securitate partium debet habita solidare. Proinde cognoscentes quid inter dilectionem tuam & Fantinum defensorem nostrum ac rectorem patrimonii partium Panormitanarum conuenerit de portionibus tibi competentibus in Massalenas & Samanteria, in prouincia Sicilia, & in territorio Panormitano, & domo in Panormitana ciuitate sita, quam ecclesiæ nostræ dudum titulo donationis obtuleras, nostrum his accommodamus assensum, atque omnia, sicuti inter vos gesta sunt, per huius^{*} tuitionis^{al. ratio-} paginam confirmamus, nec quidquam eorum a nobis successoribusque nostris deduci in irritum profite-
mur;

quia valde ecclesiasticæ est moderationi conueniens, vt quæ ordinata fuerint vel decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari.

EPISTOLA LXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARTINVM SCHOLASTICVM.

Quod episcoporum causæ magna cum diligentia sunt perscrutandæ.

Gregorius Martino scholastico.

* ad. cu-
insubet

CVM de negotiis* ciuilibus exorta causatio maioris, vt magnitudini tuæ notum est, requisitionis indigeat; quanta cura, quantaque vigilantia episcoporum causæ debeant perscrutari sapientia tua consideret. In eâ vero epistola, quam per latorem præsentium transmisti, pro quibus ad nos causis a Clementio fratre & coepiscopo nostro transmissus fueris, superficie tenus indicasti, & earum radicem penitus tacuisti. Quarum si nobis origo vel fuisset qualitas interius manifesta, quid de his diffiniendum esset, prædicti fratris nostri animos responsione utique patienti ac congrua firmaremus. Illud tamen nobis omnino displicuit, quod aliquos episcoporum sine primatis sui epistolis ad comitatum profectos esse, vel Conuentus significas illicitos celebrare. Sed quia, sicut præfati sumus, causarum origo vel qualitas omnino nobis ignota est, pronuntiare aliquid definitiue non licet nec possumus; ne, quod reprehensibile nimis est, de rebus non bene cognitis proferre sententiam videamur. Vnde valde necessarium fuerat, si hic pro plenissima instructione nostra magnitudo tua nostris interrogationibus responsura, tempore quo in Sicilia dilata est, perrexisset. Sed tamen postquam fratrem & coepiscopum nostrum Ioannem vidistis, in eo & nos vidisse vos credimus. Et ideo quia de eisdem nobis & ipse causas scribere studuit, ei quæ nobis sunt visa rescripsimus. Qui quoniam maturi prouidique consilii sacerdos est, si cum ipso causas, pro quibus missus est, tractare volueris, certi sumus quia in eo & quod utile est, & quod rationem habet, inuenies.

Ad deponendum Lucillum episcopum quatuor
episcopos adhibeat.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

QUÆ aduersus Lucillum Melitæ ciuitatis episcopum querela commota sit, ex epistolarum vestrarum & gestorum quæ ad nos direxistis pagina declaratum est. Et ideo quia tanti facinoris ultio nulla debet dilatione differri; fraternitas vestra tres vel quatuor de fratribus ac confacerdotibus sibi nostris adhibeat, vt ipsis quoque præsentibus prædicta ac satisfacta veritate prædictum Lucillum de episcopatus ordine, quem huiuscemodi sceleris contagio maculauit, studeat sine ambiguitate deponere. Quia vero presbyteri vel quidam diaconi prodita iniquitatis fuisse conscii ac participes memorantur; sanctitas vestra subtili indagatione discutiatur. Et si ita repererit, ab honoris sui & ipsos similiter gradu deiiciat, & in monasteriis, vbi digne valeant pœnitentiam agere, deputet. Sed quia per hos multi in huius labem peccati perhibentur esse collapsi, cunctos qui rei esse claruerint dominici corporis ac sanguinis participatione priuare vos conuenit, atque eos vestris epistolis districtius admonere, vt litanis & orationibus operam dent, & peccati quam contraxerunt maculam flendo tergant. Quibus quando sit secundum modum pœnitentiæ reddenda communio, iudicio vestro committimus. Hoc tamen solícite vos prouidere necesse est, vt iis qui mortis vrgentur periculo viaticum non negetur. Curæ præterea sit vobis clerum & populum Melitæ ciuitatis hortari, vt quia sine proprio pastore esse non poterunt, ordinandum sibi eligant Deo propitio sacerdotem. Causam vero presbyterorum ac diaconorum, qui in lapsu accusati sunt, solícite omnino rimamini. Et si rei criminis esse patuerint, seueram in eis ultionem & canonicam exhibete; vt quanto illorum iniquitas Deum potuit ad iracundiam prouocare, tanto eum vos placare emendatione districtissima valeatis.

EPI-

EPISTOLA LXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

Contra aliquorum murmurationem rationem reddit
de Missæ ordinatione.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

VENIENS quidam de Sicilia mihi dixit, quod aliqui amici eius, vel Græci vel Latini, nescio quid quasi sub zelo sanctæ Romanæ ecclesiæ de meis dispositionibus murmurarent, dicentes: Quomodo ecclesiam Constantinopolitanam disponit comprimere qui eius consuetudines per omnia sequitur? Cui cum dicerem: Quas consuetudines sequimur? respondit: Quia *alleluia* dici ad Missas extra pentecostes tempora fecistis: quia subdiaconos spoliatos procedere: quia *Kyrie eleison* dici: quia orationem dominicam mox post Canonem dici statuistis. Cui ego respondi: Quia in nullo eorum aliam ecclesiam secuti sumus. Nam ut *alleluia* hic diceretur de Hierosolymorum ecclesia, ex beati Hieronymi traditione, tempore beatæ memoriæ Damasi papæ traditur tractum; & ideo magis in hac sede illam consuetudinem amputauimus, quæ hic a Græcis fuerat tradita. Subdiaconos autem ut spoliatos procedere facerem, antiqua consuetudo ecclesiæ fuit. Sed quia placuit cuidam nostro pontifici, nescio cui, qui eos vestitos procedere præcepit. Nam vestræ ecclesiæ numquid traditionem a Græcis acceperunt? Vnde habent ergo hodie, ut subdiaconi lineis in tunicis procedant, nisi quia hoc a matre sua Romana ecclesia perceperunt? *Kyrie eleison* autem nos neque diximus, neque dicimus sicut a Græcis dicitur; quia in Græcis simul omnes dicunt, apud nos autem a clericis dicitur, & a populo respondetur: & totidem vicibus etiam *Christe eleison* dicitur, quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autem Missis alia quæ dici solent tacemus, tantummodo *Kyrie eleison*, & *Christe eleison* dicimus, ut in his deprecationis vocibus paulo diutius occupemur. Orationem vero dominicam idcirco mox post precem dicimus; quia mos apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis

Ioan. diac.
lib. 2. c. 21.

Concil. Tom. 13.

Rrrr

hostiam consecrarent. Et valde mihi inconueniens visum est, vt precem quam scholasticus composuerat super oblationem diceremus, & ipsam traditionem quam Redemptor noster composuit super eius corpus & sanguinem taceremus. Sed & dominica oratio apud Græcos ab omni populo dicitur, apud nos vero a solo sacerdote. In quo ergo Græcorum consuetudines secuti sumus, qui aut veteres nostras reparauimus, aut nouas & vtilis constituimus, in quibus tamen alios comprobamur imitari? Ergo vestra caritas, cum occasio dederit vt ad Catanaensem ciuitatem pergat, vel in Syracusana ecclesia, eos quos credit aut intelligit quia de hac re murmurare potuerunt facta collatione doceat, & quasi alia ex occasione eos instruere non desistat. Nam de Constantinopolitana ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi apostolica esse subiectam? Quod & piissimus domnus imperator, & frater noster Eusebius eiusdem ciuitatis episcopus assidue profitentur. Tamen si quid boni vel ipsa vel altera ecclesia habet, ego & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus est enim qui in eo se primum existimat, vt bona quæ viderit discere contemnat.

EPISTOLA LXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De episcopo Byzaceno prouinciæ Africæ de crimine accusato.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

Ioan. diac.
lib. 4.

FRATERNITATIS vestræ scripta suscepi, in quibus indicatis Martinum virum eloquentissimū de Africana prouincia Syracusas venisse, vobisque aliquid secretum locutum fuisse. Et quidem fraternitas vestra, quotiens occasionem reperit, amorem suum circa beatum Petrum apostolum non cessat ostendere. Vnde omnipotenti Deo gratias agimus, quia vbi illa est, ibi nos absentes non inuenimur. Causam tamen de qua agitur, necdum sanctitas vestra subtilius agnouit. In quodam enim crimine Byzacenus primas fuerat accusatus, & piissimus imperator eum iux-

ta statuta canonica per nos noluit iudicari. Sed acceptis decem auri libris, tunc Theodorus magister militum obstitit vt minime fieret. Tamen piissimus imperator admonuit vt transmitteremus, & quidquid esset canonicum faceremus. Sed videntes contrarietates hominum, eamdem causam inire noluimus. Nunc autem idem primas aliqua de consilio suo loquitur. Et valde dubiū est vtrum pure an certe: quia a coepiscopis suis impetitur, nobis modo talia loquatur. Nam quod se dicit sedi apostolicæ subiecti, si qua culpa in episcopis inuenitur, nescio quis ei episcopus subiectus non sit. Cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt. Tamen quod vestræ fraternitati placet cum prædicto eloquentissimo Martino loquimini. Vos enim tractate quid agere debeat. Cui nos de causâ breuiter rescripsimus; quia & hominibus incognitis passim nos credere non debemus. Si tamen vos, qui eum in præsentî conspiciatis, ei loquendum fixius aliquid iudicatis; vestræ hoc caritati committimus, de cuius amore in omnipotentis Dei causâ certi sumus. Quæ autem vos agitis, nos egisse non dubitetis.

EPISTOLA LXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD VITALEM DEFENSOREM SARDINIÆ.

Quod præsidium defensionis non præstet clericis ab episcopis suis punitis pro eorum excessibus.

Gregorius Vitali defensori Sardiniae.

INDICATVM nobis est, quod quidam Calaritanæ ecclesiæ clerici disciplinam sui refugientes episcopi, contra eum solatium tuæ defensionis exquirant, atque per hoc illi, quod dici graue est, contumaces existant. Quam rem, si ita est, omnino dure suscepimus. Dicitur etiam quod suæ actus deferentes ecclesiæ, in aliorum se obsequiis ac laboribus occupantes, vbi nomen dederunt militiæ, inueniantur extranei. Experientiæ ergo tuæ denuntiamus, vt nihil deinceps tale aliquid facere præsumat: sed si cuiusquam clerici, vt assolet, culpæ casus emerferit, in qua te sibi petere debeat adiutorem, ad eundem episcopum reuerenter accede, & sicut causæ meritum cognoueris,

Concil. Tom. 13.

Rrrr ij

apud eum non defensor culpæ, sed potius intercessor existere, ut hac prouisione & poscenti feras auxilium, & iura præpositi non turbentur. Si qui vero sunt qui iusta poposcerint, eis per te auxilium sedis apostolicæ non est negandum. Sed tamen ita seruandum est, ut vniuscuiusque episcopi reuerentia & clericorum disciplina per defensionis tuæ experientiam minime soluatur. Dictum est nobis etiam quod rustici possessionis eiusdem Calaritanæ ecclesiæ iura propria deferentes in priuatorum possessionibus culturam laboris exhibeant. Ex qua re agitur, ut possessiones ecclesiæ proprio in alias occupato cultore depereant, atque ad tributa sua persoluenda idoneæ non existant. In qua re experientiam tuam volumus omnino esse sollicitam, ne tale quidquam fieri posthac nostra auctoritate data tibi permittere debeas, sciturus quod si neglexeris, nostros exinde de minori tua sollicitudine contra te animos commoueri. Cognouimus etiam quod monasteria seruorum Dei vel etiam feminarum pro suo quisque libitu & diuersarum causarum executione perturbet; quod omnino non grate suscipimus, tuamque experientiam ex hoc commonemus, ne quemquam hoc usurpare denuo accepta nostra auctoritate permittas; sed ut episcopis loci ipsius, sub cuius degunt moderamine, curæ sit eorum causas utilitatesque disponere. Valde enim est incongruum, ut omisso eo, alius quilibet eorum se causis admisceat. Sed ille eorum vitam competenti regularique debet moderatione disponere, qui pro commissis eorum sibi animabus compellitur reddere rationem.

EPISTOLA LXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

De clericis suis ei non obedientibus, & de sortilegis, & idolorum cultoribus puniendis.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

PERVENIT ad nos quod quidam de vestris clericis spiritus elationis inflati, quod dici graue est, fraternitatis vestræ iussionibus obedire postponant, atque in aliorum se magis obsequiis ac laboribus occupantes, suæ deferant, ubi

sunt necessarii, actus ecclesiæ. Ex qua re nimium admiramur, cur in eis ecclesiasticæ non teneatis regulam disciplinæ, nec eos dissolute vagantes in deuiis ad normam suscepti officii, districti moderaminis freno restringatis. Dicitur etiam quod aliqui ex eisdem contumacibus clericis, vt defendi contra vos valeant, ad Vitalis defensoris nostri patrocinia conuolarint. Vnde ad eum scripta nostra direximus, ne quemquam clericorum vestrorum contra vos irrationabiliter denuo audeat defensare: sed si culpæ casus emergerit, & grauis non est, sed veniam mereatur, intercessor apud vos magis accedere debeat, quam defensor. Ne ergo tale ad nos deinceps de subiectorum vestrorum contemptu quidquam perueniat, præcauete. Cognouimus etiam quod monasterio sancti Iuliani quædam vidua suam substantiam derelinquens, a clerico vestro, qui eiusdem defunctæ mulieris actus, dum adhuc viueret, gubernabat, ipsa sit direpta substantia, nuncque callidum ad reddendum existere. Hortamur ergo vt eum, si, vt dicitur, ita verum esse patuerit, districta faciatis executione constringi, quatenus res monasterio derelictas restituere sine immutatione festinet, & quod adire seruata fidei suæ puritate non debuit, vel cum pudoris sui damno reddere compellatur. Quam vero verecundum sit, vt fraternitatem vestram nos admonere videamur, quatenus clericum suum sub disciplinæ vigore restringat, credo quod eadem fraternitas vestra tacita etiam ipsa consideret. Contra idolorum namque cultores vel aruspicum atque sortilegorum, fraternitatem vestram vehementius pastoralis hortamur inuigilare custodia, atque publice in populo contra huius rei viros sermonem facere, eosque a tanti labe sacrilegii & diuini intentatione iudicii, & præsentis vitæ periculo, adhortatione suasoria reuocare. Quos tamen, si emendare se a talibus atque corrigere nolle repereris, feruenti comprehendere zelo te volumus: & si quidem serui sunt, verberibus cruciatibusque, quibus ad emendationem peruenire valeant, castigare: si vero sunt liberi, inclusione digna districtaque sunt in pœnitentiam dirigendi: vt qui salubria & a mortis periculo reuocantia audire verba contemnunt, cruciatus saltem eos corporis ad desiderandam mentis valeas reducere sanitatem. Indicarum etiam

Grat. 25. q.
c. Contra.

Grat. dist.
8. 9. cap. 5.
Anselm. lib.
6. cap. 146.

nobis est, quod laicis quibusdam curam vestri patrimonii committentes, postmodum in rusticorum vestrorum depredationibus, atque per hoc ex fatigationibus fuerint deprehenfi, & reddere res quas indecenter retinent habitas, quasi suæ ditionis, quippe vestræ non suppositi curationi, postponant, vobisque despiciant actuum suorum reddere rationem. Quod si ita est, districtè a vobis discuti conuenit, atque inter eos ecclesiæque vestræ rusticos causam examinare subtilius. Et quidquid in eis fuerit fraudis inuentum, cum poena legibus statuta reddere compellantur. De cetero vero cauendum a fraternitate vestra est ne sæcularibus viris, atque non sub regula vestra degentibus, res ecclesiasticæ committantur, sed probatis de vestro officio clericis. In quibus si quid reperiri poterit prauitatis, vt in subditis, emendare quod illicite gestum fuerit valeatis, quos apud vos habitus sui magis officium commendet, quam excuset.

EPISTOLA LXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ANATOLIVM DIACONVM.

De his qui ex Istriæ schismate ad vnitatem fidei venerunt.

Gregorius Anatolio diacono Constantinopolitano.

LATORES præsentium, qui de Istricorum schismate ad vnitatem ecclesiæ Deo miserante reuerfi sunt, multa de prauitate episcoporum qui in illis partibus sunt conueruntur. Et quia ea pro re Constantinopolim festinantes tua sibi petunt adesse debere solatia, dilectionem tuam his hortamur affatibus, vt eis salua ratione solatiari debeat atque concurrere, quatenus te opitulante & minus illic fatigari, & quod iustum est facilius valeant adipisci.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Maximi Salonitani episcopi causam, quam Mariniano commiserat, episcopo Mediolanensi iniungit.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

MAXIMVS Salonitanæ ecclesiæ præuaricator, post-
quam per potestates maiores sæculi obtinere nihil
valuit, ad minores sese contulit, nobisque tam nimietate
precum, quam attestatione bonorum operum præua-
lere contendit. Ex qua re inhumanum credidi, si is qui se
multum timere me dicit, in aliquo me temperatiorem mi-
nime inuenire potuisset. Et ideo decreui vt reuerendissi-
mus frater & coepiscopus noster Marinianus eius causam
debeat in Rauennati vrbe cognoscere. Si autem persona
eius suspecta forsitan habetur, volumus vt vestra quoque
fraternitas, si ei laboriosum non est, ad eandem ciuita-
tem fatigare se debeat, & cum prædicto fratre in eodem
iudicio pariter sedere. Quidquid autem vestræ vtrorum-
que sanctitati placuerit, scitote mihi modis omnibus pla-
citurum. Vestrum ego iudicium meum deputo: & quæ
vtrique vos relaxanda esse censetis, me relaxare certum
tenete: hoc tamen solícite pensantes, ne aut cum peccato
remissi, aut cum iniuria sanctæ ecclesiæ esse videamur au-
steri. Huius autem causæ executionem Castorio chartu-
lario iniunximus, vt ipse nobis debeat cuncta quæ acta
fuerint subtiliter renuntiare.

Ioan. diac.
lib. 4. c. 12.

Iubet ob superbiam Ioannis episcopi Constantinopolitani, & Cyriaci, qui superbum vniuersalis nomen vsurpabant, ne quisquam in illorum subscriptionibus hanc vocem vniuersalis adiiciat.

Gregorius Eusebio Thessalonicensi, Urbicio Dyrrachitano, Andrea Nicopolitano, Ioanni Corinthio, Ioanni primæ Justinianæ, Ioanni Cretensi, Ioanni Larissæo & Scodritano, aliisque compluribus episcopis.

SVSCEPTI regiminis cura constringimur officii nostri sollicitudinem vigilanter extendere, & fratrum nostrorum animos sermone admonitionis instruere, vt nec ignorantes præsumptio praua decipere, nec scientes dissimulatio quædam valeat excusare. Cognoscat siquidem fraternitas vestra Ioannem quondam Constantinopolitanæ ciuitatis antistitem contra Deum, contra pacem ecclesiæ, in omnium despectu & iniuria sacerdotum, modestiæ ac mensuræ suæ terminos excessisse, & illicite in Synodo superbum ac pestiferum œcumenicum, hoc est, vniuersalis sibi vocabulum vsurpasse. Quod beatæ recordationis Pelagius decessor noster agnoscens, omnia gesta eiusdem Synodi, præter illa quæ illic de causâ venerandæ memoriæ Gregorii episcopi Antiocheni sunt habita, valida omnino districtione cassauit, districtissima illum increpatione corripiens, vt se a nouo & temerario superstitionis nomine cohiberet: adeo vt suum illi diaconum, nisi tantum nefas emendaret, procedere prohiberet. Cuius nos rectitudinis zelo per omnia inhærentes, statuta ipsius sine refragatione Deo protegente seruamus; quia dignum est vt rectam decessoris sui viam gressibus inoffensis incedat, quem de eodem loco ad reddendam rationem æterni iudicis tribunal expectat. In qua re ne quid omittere quod ad pacem ecclesiæ pertinet videremur, nostris eundem sanctissimum Ioannem scriptis semel iterumque conuenimus, vt amoto superbiæ vocabulo cordis sui elationem ad humilitatem, quam magister & Dominus noster docuit,
incli-

inclinarer. Quem quoniam neglexisse comperimus hæc eadem, & beatissimū fratrem & confacerdotem nostrum Cyriacum successorem ipsius concordie studio non destitimus admonere. Sed quia hoc iam, vt videmus, mundi huius termino propinquante, in præcursione sua apparuit humani generis inimicus, vt ipsos qui ei contradicere bene atque humiliter viuendo debuerunt, per hoc superbie vocabulum præcursores habeat sacerdotes; hortor atque suadeo vt nullus vestrum hoc nomen aliquando recipiat, nullus consentiat, nullus scribat, nullus vbi fuerit scriptum admittat, vel subscriptionem suam adiiciat: sed, sicut omnipotentis Dei ministros decet, integrum se ab huiusmodi venenata infectione custodiat, & callido insidiatori in se locum non præbeat: quoniam & hoc in totius ecclesie iniuriam ac discissionē, & sicut diximus, in omnium vestrum despectum fit. Nam si vnus, vt putat, vniuersalis est, restat vt vos episcopi non sitis. Præterea peruenit ad nos, quod fraternitas vestra ad urbem Constantinopolim sit conuocata. Et quamuis piissimus noster imperator agi illic illicita non permittat, tamen ne peruersi homines Conuentus vestri occasione reperta, aut pro huius nominis superstitione locum surreptionis requirant, aut ob aliam rem facere Synodum cogitent, quatenus hoc in ea callidis machinationibus inducant, quamuis sine apostolicæ sedis auctoritate atque consensu nullas quæcumque acta fuerint vires habeant; verumtamen coram omnipotenti Deo contestor & admoneo, vt nullius vestrum illic quibuscumque suasionibus, quibuscumque blandimentis, quibuscumque præmiis, quibuscumque terroribus teneatur assensus: sed pro æterni iudicii consideratione aduersus praua desideria salubriter atque vnanimiter vos exhibere, & pastoralis constantia atque apostolica auctoritate suffulti prædonem irruentemque lupum excludite, & in discissionem ecclesie sæuienti non cedere, ne de hac re quacumque surreptione Synodū patiamini, quæ neque legitima quidem nec Synodus dicenda est, celebrari. Hoc quoque pariter admonemus, vt si forte nil actum de huius peruersi nominis mentione fuerit, sed de alia re Synodus forte colligitur, omnino sitis cauti, circumspecti, vigilantes, atque soli-

* al. circa citi, ne quid illic * contra locum aliquem vel personam
Concil. Tom. 13.

præiudicialiter siue illicite, vel aduersus Canones censeatur. Sed si quid incidentis vtilitatis causa tractandum est, sic causa de qua agitur formam accipiat, vt statuta vetera nulla conuellat. Vnde iterum coram Deo & sanctis ipsius admonemus, vt hæc omnia summo studio, & tota mentis intentione seruetis. Nam si quis, quod non credimus, scripta præsentia aliqua in parte neglexerit, a beati Petri apostolorum principis pace se nouerit segregatum. Ita ergo fraternitas vestra agat, vt cum pastor pastorum in iudicio venerit, de loco regiminis quem accepit reatum habere non possit.

EPISTOLA LXXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAURENTIVM MAGISTRVM MILITVM.

Theodorum oppressum commendat.

Gregorius Maurentio magistro militum.

VALDE mirati sumus quod vobis in Neapolitana ciuitate positis, venire ad nos pro quibusdam causis Theodorus vir memorandus præsentium portitor cogeretur, maxime dum in illa se re contra antiquum morem a fratre & coepiscopo nostro Fortunato queratur præiudicium pertulisse: quam ad curam dispositionemque patroni ciuitatis eiusdem gloria vestra teste asserit sine dubio pertinere. Quod si ita se res habet, omnino contristamur, cur in eius vos defensione veritas non permouit, vt & libere quod esset ratio diceretis, & reseruari quod longa sibi consuetudo iure vendicat faceretis. Quia ergo graue nimis est contra veterem vsum sacerdotes sibi quidquam arripere, vnde in laicorum videntur actus incidere, prædicto fratri coepiscopoque nostro scribere quæ nobis sunt visa curauimus, ipsorumque ad vos scriptorum exemplar transmisiimus, vt ex eis quid debeat quamcitius scrutari gloria vestra cognoscat. Præterea indicauit nobis supradictus portitor, Vectano, qui comes fuit in Missinati castello, propterea quod eum nobilem fuisse nouerat, & paupertate nimia laborabat, viginti urnas vini per duos annos de insula Prochyta, quæ ei vicina erat, misericordiæ intuitu se fuisse largitum, & nunc eas de eadem insula successore

rem ipsius tamquam debitas violenter exigere. Et quoniam hoc ne de cetero tentari debeat postulat prohiberi, gloria vestra curet addiscere. Et si hoc quod quaritur veritate subsistit, & hæc ante consuetudo non fuit, huiusmodi grauamen iustitia suadente compescat, & studeat vt pietatis administratio in præfata insula onus præiudicii non imponat. Quia vero priuilegia ciuitatis suæ, vel causas insulæ illius a nobis gloriæ vestræ petiit commendandas, hortamur vt vestram eis tuitionem impendere seruata æquitate quocumque necesse fuerit debeatis: & si qua in re vtilitas populi cui præest contra rationis, sicut ait, ordinem prægrauatur, imposita onera vsque ad modum iustitiæ vobis suffragantibus releuentur, nec priuilegia eorum quolibet modo calcentur: sed omnia quæ vsus antiquitatis statuit in omnibus intemerata seruentur. Ita ergo in his gloria vestra se decenter exhibeat, vt & ipsa partes fouere iustitiæ comprobetur, & hi qui commendati sunt bona nobis vestra quæ de vobis cupimus semper audire renuntient.

EPISTOLA LXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD PASSIVVM EPISCOPVM FIRMANVM.

Mandat consecrare oratorium sancti Sauini.

Gregorius Passiuo episcopo Firmano.

VALERIANVS notarius ecclesiæ Firmanæ fraternitatis tuæ petitoria nobis insinuatione suggessit, quæ habetur in subditis, in fundo Vissiano iuris sui iuxta muros ciuitatis Firmanæ oratorium se pro sua deuotione fundasse, quod in honorem beati martyris Sauini desiderat consecrari. Et ideo, frater carissime, si in tuæ parochiæ memorata constructio iure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, percepta primitus donatione legitima, id est, in reditu solidos tres liberos a tributis fiscalibus, gestisque municipalibus alligata, prædictum oratorium absque Missis publicis solenniter consecrabis: ita vt in eodem loco nec temporibus futuris baptisterium construatur, nec presbyterum constituas cardinalem. Et si Missas ibi fieri forte maluerit, a dilectione tua presbyterum

Concil. Tom. 13.

Ssss ij

nouerit postulandum, quatenus nihil tale a quolibet alio sacerdote vllatenus præsumatur. Sanctuaria vero suscepta sui cum reuerentia collocabis.

EPISTOLA LXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CHRYSANTHVM EPISCOPVM SPOLETANVM.

Mandat sanctuaria sancti Sauini Valeriano notario Firmano dari.

Gregorius Chrysantho episcopo Spoletano.

VALERIANVS notarius ecclesiæ Firmanæ sanctuaria beati martyris Sauini oblata petitione sibi postulat debere concedi, quatenus in eius nomine oratorium propriis constructum sumptibus possit solenniter consecrari. Et ideo, frater carissime, præfati desideriis ex nostro te mandato conuenit obedire, vt deuotionis suæ in consecratione quam postulat potiatur effectū.

EPISTOLA LXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM PANORMITANVM.

Ecclesiæ Tarracinensis visitationem committit.

Gregorius Constantio episcopo Panormitano.

FRATERNITATI vestræ ecclesiæ Tarracinensis visitationis operam nos olim mandasse recolimus. Sed quia peruenit ad nos, quod peccatis facientibus nec clerus illic, nec plebs tanta remanserit, quibus debeat interim episcopus ordinari, vtile esse perspeximus eandem ecclesiam, vel quidquid ipsius est, quousque illam vt Domino placuerit ordinemus, vestræ, Deo auctore, dispositioni committere. Et ideo sollicitudinem vos conuenit adhibere, vt quidquid possessionibus ecclesiæ ipsius in qualibet re accedere potuerit, vobis in reparatione eiusdem ecclesiæ siue cleri ipsius subuentione proficiat, quatenus & nos remedium pro vestro labore capere, & illi aliquod valeant sustentationis habere solatium. Mobilia vero prædictæ ecclesiæ facta subtiliter volumus describi notitia, nobisque transmitti, vt ex hoc quid fieri debeat, auctore Domino,

disponamus. Circa actus autem vel disciplinam cleri vel filiorum ecclesiæ ipsius magnam te habere curam necesse est, atque ita super pastorali studio vigilare, vt de animabus eorum non culpabilis sis, sed apud omnipotentem Deum mercedem potius possis acquirere.

EPISTOLA LXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAURENTIVM MAGISTRVM MILITVM.

Theodosium abbatem commendat, ne grauius in murorum vigiliis affligatur.

Gregorius Maurentio magistro militum.

EDEIVS noster Theodosius abbas monasterii quod a Liberio quondam patricio in Campania partibus noscitur esse constructum, a nobis precibus impetrauit, vt eum cum congregatione sua vestræ deberemus gloriæ commendare. Afferit enim se in murorum vigiliis vltra vires suas vehementer affligi. Petimus ergo gloriam vestram, vt, siquidem est possibile, de eodem per vos onere releuetur. Si vero ex toto, vt non fiat, hoc est omnino difficile, vel ira illi ex nostra commendatione ipsum leuigantes pondus solitudinis temperetis, vt dum in Dei laudibus liberior vacare voluerit, pro vobis, cuius opere vt leuationem aliquam habeat factum est, securior valeat Dominum exorare, sed & nostram sibi apud gloriam vestram sentiat epistolam profuisse.

EPISTOLA LXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CHRYSANTHVM EPISCOPVM SPOLETANVM.

De ordinatione clericorum Viuanienſis ecclesiæ.

Gregorius Chrysantho episcopo Spoletano.

ANTE hoc biennium fraternitati tuæ Viuanienſis ecclesiæ visitationis deputaueramus officium, in quo de more scrinii nostri nihil vos de prouectionibus facere volumus clericorum. Nunc vero venientes huc præsentium portitores prædictæ ecclesiæ clerici, dixerunt sacerdotes se neque in eadem ecclesia, neque in eius parochiis

habere. Hortamur igitur fraternitatem tuam, ut si quidem talem potuerit reperire personam, quæ digna ad episcopalis officii apicem valeat promoueri, huc eam cum solennitate decreti vestrarumque testimonio literarum celerius dirigatis. Sin vero hoc nunc inueniri non potest, cum omni studio ac viuacitate personas exquirite, quæ illic in presbyterii ordine valeant consecrari. Quarum vitam actusque subtili prius inquisitione discutite, ut in nullo eis vel sacri Canones, vel ecclesiasticæ regulæ valeant obuiare; ut hac prouisione populus illic degens communionem, qua se priuatos ob sacerdotum necessitatem flebiliter conqueruntur, recepisse se gaudeant, & in ecclesiis illis sacra Missarum solennia deesse non debeant. Sed & pro consignandis infantibus fraternitas tua illuc curet accedere, ut nihil sit quod pastoralis sollicitudinis neglecta vos cura remordeat.

EPISTOLA LXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CASTORIVM NOTARIVM RAVENNÆ.

Ut de legitimo vsu pallii quo archiepiscopus Rauennas utebatur, inquirat.

Gregorius Castorio notario Rauennæ.

Ioan. diac.
lib. 4. c. 7.

DVM Florentinus Rauennatis ecclesiæ diaconus apud nos pro reuerendissimo fratre & coepiscopo nostro Mariniano de vsu pallii ageret, requisitus a nobis quæ esset antiqua consuetudo, respondit quod in omnibus litaniis pallio Rauennatis ecclesiæ episcopus vteretur. Quod ita non esse & ab aliis didicimus, & ex epistolis Ioannis quondam episcopi, quas ei ostendi fecimus, euidenter apparuit. Sed hoc asseruit quod dicere iussus est. Nam tempore quo a te idem Ioannes quondam episcopus est inhibitus, ne pallio inordinate ac temere uti præsumeret, scripsit nobis hanc fuisse priscam consuetudinem, ut ciuitatis ipsius episcopus pallio in litaniis solennibus vteretur. Quorum tibi literarum exemplaria pro tua informatione transmissimus. Adeodatus vero prædictæ ecclesiæ diaconus, dum apud nos tempore quo hic fuit similiter de eiusdem vsu pallii agere enixius studeret, volentes cognoscere ve-

ritatem, eum similiter quæ esset consuetudo curauimus requirendum. Qui vt credi sibimet suaderet, atque a nobis valeret quod petebat exigere, sub iureiurando testatus est antiquam consuetudinem fuisse, vt in quatuor aut in quinque solennibus litanis pallio ciuitatis suæ episcopus vteretur. Experientia ergo tua diligenter inuigilet, & cum omni sollicitudine quot litanæ solennes ab antiquitate fuerint requirat. Nec eas solennes nominando requirere studeat, sed maiores, vt per hoc, quod nobis præfatus Adeodatus diaconus testatus est, & prædicti Ioannis episcopi fateretur epistola, dum constiterit quantæ litanæ solennes fuerint, quotiens indui solebat in litanis pallium cognoscentes, libentissime concedamus. Sed hoc non ab illis perquirat, qui ab ecclesiasticis exhibentur, sed ab aliis quos sine fauore partis esse cognouerit, & quæque sollicita indagatione repererit nobis subtiliter indicet; vt veritate, sicut diximus, cognita, fratris coepiscopi nostri reuerendissimi Mariniani animos releuemus.

Mense Iulii, indictione secunda.

EPISTOLA LXXVIII.
GREGORII PAPÆ I.
AD DONELLVM.

De eo quod anima amat amantem se.

Gregorius Donello erogatori.

IN nostra mente vestra magnitudo quantæ sit dulcedinis, ex vestra, vt suspicor, mente pensatis; quia, sicut scriptum est, Amat anima amantem se. In eo ergo quod me diligitis, vos quoque a me diligi scitis. Et quod prius illuc Castorio chartulario nostro veniente vobis minime scripsi, non torporis fuisse credite, sed & ægritudinis & occupationis. Nam nos & præsentem vos videre cupimus, & absentibus colloqui saltem per epistolam desideramus. Vnde & optamus vt vos beatus Petrus apostolorum princeps ad sua limina feliciter perducatur; quatenus in omnipotentis Dei gratia perfrui præsentia vestra mereamur.

SCRIPTA dulcissimæ vestræ sanctitatis latore præsentium deferente suscepi, quæ mihi de eius causa citius terminanda locuta sunt. Sed mox ut venit, qualiter possessio quam quærebat ab ecclesia nostra tenebatur agnouit, sibi que ipsi citius rationem reddidit. Ea autem quæ cum aliis habuit, sine strepitu decedit. De causa vero de qua mihi omnino scribendum fuerat, nihil vestra sanctitas scripsit: in qua me & tardum esse iudicauit: quæ ne fortasse in scandalo diuisionis erumperet, eiusdem diuisionis nolui auctor existere. Elegi enim ut ea quæ secutura sunt per alios exirent. Sed subsequenti tempore Deo auctore probabitur, quia in causa in qua Deo placere cupio, homines non formido. De qua vobis iam etiam in Constantinopolitanam urbem venientibus scribere curavi. Ligna vero, sicut beatitudo vestra scripserat, maiora paraueram; sed ita parua naus huc transmissa est, ut nisi rescissa essent, ferre non posset. Quæ rescindi nolui, sed vestro iudicio quid de his fieri debeat reseruari. Si autem non sunt necessaria vobis, hic ea in aliis vobis aptabimus. Peto autem ut prome enixius vestra sanctitas orare debeat; quia & podagræ doloribus, & barbarorum gladiis, & curarum afflictionibus incessanter premor. Sed si mihi orationis vestræ opem impenditis, credo quod me contra aduersa omnia fortiter iuuabitis.

Grat. 2. q. 5.
cap. 9.
Ioan. diac.
lib. 9. c. 13.

QUÆ de causa Maximi sint agenda, ex epistolis quas ad vos ante transmisimus agnouistis. Sed quia qualis hac
de

de re fraternitatis vestrae voluntas sit, ac magis petitio, praesentium latore Castorio chartulario nostro renuntiantem cognouimus, ideoque si idem Maximus coram vobis & praedicto chartulario nostro de simoniaca haeresi praestito se sacramento purgauerit, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris, sicut scripsimus, tantummodo requisitus liberum se esse responderit, causam ipsius fraternitatis vestrae, de eo quod excommunicatus Missarum solennia agere praesumpsit, iudicio committimus, qua debeat poenitentia talis culpa purgari. Et ideo quidquid vobis secundum Deum placet, securi disponite, nec aliquid de nobis dubium habeatis. Nam quidquid a vobis hac de causa fuerit ordinatum, nos & grate suscipimus, & libenter admittimus. Hortamur tamen, ut debeatis esse solliciti, & ita quae fienda prospicitis temperetis, quatenus & illi, si ita videbitur, benigne praestetis, & vigoris ecclesiastici genium, ut oportet, congrua dispensatione seruetis. Suprascriptum vero portitorem in praesenti, quid vobiscum ei sit agendum, instruximus. A quo cuncta subtiliter addiscentes, sic vos in omnibus exhibete, ut in vestra solitudine nostram fuisse praesentiam sentiamus.

EPISTOLA LXXXI.
GREGORII PAPAE I.

AD CASTORIVM NOTARIVM.

Post poenitentiam consolatoriam Maximo dare iubet epistolam.

Gregorius Castorio notario.

QVANTO credi tibi a nobis & necessarias vides causas iniungi, tanto te strenuum debes & sollicitum exhibere. Proinde si Maximus Salonitanus praestito sacramento firmauerit se simoniaca haeresi non teneri, atque de aliis, ante corpus sancti Apollinaris tantummodo requisitus, innoxium se esse responderit, & de inobedientia sua poenitentiam, sicut deputauimus egerit; volumus ut ad consolandum illum epistolam, quam ad eum scripsimus, ubi ei & gratiam nostram & communionem nos reddidisse signauimus, experientia tua dare debeat. Quia sicut in contumacia persistentibus seueros nos esse conuenit,

Concil. Tom. 13.

TTTT

sic iterum humiliatis & pœnitentibus negare locum veniæ non debemus. Præterea de fratre nostro Sauiniano episcopo Iadertino, atque Honorato archidiacono Salonitano, vel aliis qui se ad sedem apostolicam contulerunt, cum eodem Maximo omnino studiose agendum est, ut illos in ea qua decet caritate suscipiat, & dolorem contra eos nullo modo in corde retineat, sed pura cum eis gratia & sincera dilectione viuat.

EPISTOLA LXXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMUM EPISCOPUM SALONITANVM.

Admittit ad communionem, & vsum pallii confert.

Gregorius Maximo episcopo Salonitano.

Grat. 2. q.
4. c. 8. Poly.
lib. 2. tit. 37.

QVAMVIS culpabilibus ordinationis tuæ primordiis graue malum per inobedienciæ culpam addideris, nos tamen sedis apostolicæ auctoritatem eo quo decuit moderamine temperantes, nunquam contra te vsque adhuc, quod causa poscebat, exarsimus. Sed ut longius se ingratitude nostra quam tu tibi excitasti produceret, credita nos sollicitudo vehementer angebat, ne quædam illicita, quæ de te audieramus, negligenter omittere videremur. Quæ si bene consideres, ipse per te satisfacere differendo firmabas, atque ex hoc aduersum te zelum nostrum acrius incitabas. At ubi tandem salubri consilio vsus, iugo te obedienciæ humiliter submisisti, & tua dilectio pœnitentiam agens, digna se, ut deputauimus, satisfactione purgavit, redditam tibi gratiam fraternæ caritatis intellige, atque in nostro te receptum consortio gratulare: quia sicut perseuerantibus in culpa districtos, ita resipiscentibus nos benignos esse decet ad veniam. Postquam ergo fraternitas tua apostolicæ sedis communionem se reparasse cognoscit, personam ad nos transmittat, quæ pallium tibi deferendum ex more percipiat. Nam quemadmodum illicita perpetrari non patimur, sic quæ sunt consuetudinis non negamus. Licet autem & ad hæc concedenda dispensatio nos loci nostri vocauerit; multum tamen a nobis petitio dulcissimi atque excellentissimi filii nostri domni Gallinici exarchi, ut temperantius erga te agere-

mus, exegit. Cuius carissimam voluntatem nec pertulimus nec potuimus contristare.

EPISTOLA LXXXIII.
GREGORII PAPÆ I.

AD ANATOLIVM DIACONVM CONSTANTINOPOLITANVM.

Marcellinum commendat.

Gregorius Anatolio diacono Constantinopolitano.

BONIS deuotisque filiis ita nos opere dignum est respondere, vt quia debitum reddimus, id quod vltro nos conuenit impendere, duplicemus. Quia igitur lator præsentium filius noster magnificus Marcellinus sic in causa se fratris & coepiscopi Maximi atque Iſtricorum exhibuit, & in ecclesiæ nostræ vtilitates festinat impendere, vt sinceritatis suæ affectum non solum verbis, sed etiam opere magis magisque valeat demonstrare; idcirco dilectionem tuam his hortamur affatibus, vt ei in vrbe regia venienti toto studio totaque intentione concurras, atque eum ita in omnibus tuis studeas solatiis adiuuare, vt omnipotentis Dei actus fultus auxiliis, minus illic debeat laborare. Quem etiam ita sicut reuera nostrum proprium attendere, atque ei affectum tuæ caritatis in omnibus studebis impendere; quatenus & de præteritis sibi vicem redditam recognoscat, & magnam de futuro deuotionis suæ, quam se ecclesiasticis exhibere vtilitatibus pollicetur, spem possit retributionis assumere. Quoniam vero, quantum didicimus, prædictum magnificum filium nostrum serenissimus domnus imperator ad sua sub festinatione iusserat vestigia properare, quæ sita opportunitate inferre te conuenit; quia non inobedientiæ culpa, sed fratris & coepiscopi nostri Maximi eum causa retinuit. Quæ, etsi tarde, finem tamen eo studente percepit. Hoc autem dilectionem tuam volumus solícite attendere, ne se in quacumque causa, vbi grauamen est pauperum, misceri consentiat; ne forte potentia personarum aliquatenus pressus, cogatur agere quod animæ illius non possit expedire. Cuncta ergo cum Dei timore tractantes æternam maxime mercedem perpendite.

Concil. Tom. 13.

Ttt ij

EPISTOLA LXXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD FANTINVM DEFENSOREM PANORMITANVM.

De molestia Ianuariæ ab Anastasio.

Gregorius Fantino defensori Panormitano.

IANVARIA præsentium latrrix maximam se molestiam ab ingenuo Anastasio atque Bonifacio contra iustitiam pati commemorat, adeo ut de possessione, quam per plurimos annos asseritur possedisse, eam, sicut ipsa ait, nitantur expellere. Et quia contra eos se ecclesiastica debere petitione defendi, experientia tua prædictos viros ad se euocet, eosque admoneat, ut illi mali facere nihil præsumant. Sed si quid sibi contra superscriptam mulierem credunt iuste posse competere, iudices cum ea eligant, & quæ inter eos fuerint diffinita tuo pro quiete partium solatio compleantur. Si vero eos differre cognouerit, antefata mulieri, salua æquitate, tuitionem impendat, & eam contra rationis ordinem nullo modo grauari permittat.

EPISTOLA LXXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD BENENATVM EPISCOPVM FVNDARITANVM.

Vt oratorium in honorem sanctorum Seuerini
& Iulianæ consecret.

Gregorius Benenato episcopo Fundaritano.

IANVARIA religiosa femina petitoria nobis insinuatione suggessit, quod habetur in subditis, in massa Furiana iuris sui oratorium se pro sua deuotione fundasse, quod in honorem sanctorum Seuerini confessoris & Iulianæ martyris desiderat consecrari. Et ideo, frater carissime, si in tuæ parochiæ memorata constructio iure consistit, & nullo corpus ibidem constat humatum, percepta primitus donatione legitima, id est, in reditu præstantes liberos a tributis fiscalibus solidos decem, gestisque municipalibus alligata, prædictum oratorium absque Missis publicis solenniter consecrabis, ita ut in eodem loco nec futuris temporibus baptisterium construatur, nec pre-

sbyterum constituas cardinalem. Sed si Missas ibi fieri superscripta conditrix forte voluerit, a dilectione tua presbyterum nouerit postulandum, quatenus nihil tale a quolibet alio sacerdote nullatenus præsumentur. Sanctuaria vero suscepta sui cum reuerentia collocabis.

EPISTOLA LXXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Ianuaria reliquias sanctorum Seuerini & Iulianæ dare iubet.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

IANVARIA religiosa femina sanctuaria beatorum Seuerini confessoris & Iulianæ martyris oblata petitione sibi postulat debere concedi, quatenus in eorum nomine oratorium propriis sumptibus constructum possit solenniter consecrari. Et ideo, frater carissime, præfata Ianuariæ desiderii ex nostra te præceptione conuenit obedire, ut deuotionis suæ, in consecratione quâ postulat, potiatur effectu.

EPISTOLA LXXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

De reliquiis sanctorum Pauli apostoli, Ioannis & Pancratii martyrum.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

LATOR præsentium Euentius diaconus fraternitatis vestræ nobis talia intimaui sibi a vobis iniuncta, ut reliquias beati Pauli apostoli, sed & beatorum Ioannis & Pancratii per eum ad vos dirigere deberemus. Quam petitionem vestram curauimus effectu mancipandam. Fraternitas ergo vestra solito studio perscrutari non differat, quatenus in locis quibus recondendæ sunt luminaria vel alimoniarum ibidem seruientium ante dedicationem loci ipsius debeant erogari, & tunc in eisdem locis directa sanctuaria sui cum reuerentia collocentur; ne loca Deo dicata, si prædicta prouisio omissa nunc fuerit, futuris temporibus destituta, quod absit, seruientium reperiantur obsequiis.

EPISTOLA LXXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD GAVDIOSVM EPISCOPVM EVGVBINVM.

De visitatione Tadinatis ecclesiæ.

Gregorius Gaudioso episcopo Eugubino.

COGNOSCENTES ecclesiam Tadinatem diu sacerdotis proprii regimine destitutam, fraternitati tuæ eiusdem ecclesiæ visitationis operam solenniter delegamus. Quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouectionibus clericorum, redditu, ornatu, ministeriisque vel quidquid illud est in patrimonio eiusdem, a quoquam præsumatur ecclesiæ. Et ideo fraternitas tua ad prædictam ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clericum plebemque eiusdem ecclesiæ admonere festinet, vt remoto studio, vno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis Canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos sacrandus occurrat. Commonentes etiam fraternitatem tuam, vt nullum de altera eligi permittas ecclesiæ, nisi forte inter clericos ipsius ciuitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus, quod euenire non credimus, potuerit inueniri: prouisurus ante omnia, ne ad hoc cuiuslibet conuersationis seu meriti laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinationis tuæ, quod absit, incurras.

EPISTOLA LXXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD TADINATES.

De episcopo eligendo.

Gregorius clero, ordini & plebi Tadinati.

COGNOSCENTES ecclesiam vestram diu sacerdotali regimine destitutam, curæ nobis fuit eiusdem ecclesiæ visitationem fratri & coepiscopo nostro Gaudioso Eu-

gubina ecclesiæ solenniter delegare. Cui dedimus in mandatis, vt nihil de prouectionibus clericorū, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam vsurpari patiatur. Cuius vos assiduis adhortationibus conuenit obedire, & remoto strepitu, vno eodemque consensu talem vobis præficiendum expetere sacerdotem, qui & a venerandis Canonibus nulla discrepet ratione, & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus: prouisuri ante omnia, ne cuiuslibet vitæ vel meriti laicam personam præsumatis eligere. Et non solum ille ad episcopatus apicem nulla ratione prouehetur, verum etiam vos nullis intercessionibus veniam promereri posse cognoscite. Sed omnes quos ex vobis de laica persona aspirasse constiterit, ab officio & a communione alienos faciendos procul dubio noueritis.

EPISTOLA XC.

GREGORII PAPÆ I.

AD SEVERVM EPISCOPVM ANCONITANVM.

Visitationem iniungit Ausinæ ciuitatis.

Gregorius Seuero episcopo Anconitano.

POSTQVAM ciuitas Ausina, Deo iuuante, recuperata est, atque a republica teneri dignoscitur, magna de ecclesia ipsa sollicitudo habenda est, maxime quia gloriosus filius noster Bahan magister militum a nobis pro hac re auxilium sperasse dignoscitur: atque ideo ad fraternitatem tuam præsentia curauimus scripta dirigere, vt eidem ecclesiæ ex more visitator accedas. Quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouectionibus clericorum, &c. vt supra, epistola LXXXVIII.

EPISTOLA XCI.

GREGORII PAPÆ I.

AD CLERVM AVSINÆ CIVITATIS.

De eligendo episcopo.

Gregorius clero, ordini & plebi Ausinæ ciuitatis.

COGNOSCENTES ecclesiam vestram diu pastorali sollicitudine destitutam, postquam ciuitatem vestram recuperatam, & in iure reipublicæ, auxiliante Domino, cognouimus restitutam; curæ nobis fuit ecclesiæ vestræ visitationem fratri & coepiscopo nostro Seuero Anconitanæ ciuitatis episcopo solenniter delegare. Cui etiam dedimus in mandatis, &c. ut supra epistola LXXXIX.

EPISTOLA XCII.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

De abbate instituendo & ordinando.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

QVIA seruorum Dei pater, quem in Neapolitana ciuitate transmiseram, Deo, sicut ei placuit, disponente defunctus est; visum mihi est latorem præsentium Barbatianum monachum pro eorumdem monachorum gubernatione transmittere. Quem ad præsens præpositum esse decernimus, ut si eius vita tuæ fraternitati placuerit, hunc post aliquantum temporis eorum patrem debeas ordinare: sunt enim bona quæ in eo placent. Sed hoc est in illo vehemens vitium, quia valde sibi esse sapiens videtur. Ex qua radice quanti rami peccati valeant prodire, patenter agnoscitur. Tua itaque sanctitas circa eum instanter inuigilet, & si hunc & cautum in regimine, & humilem in suo sensu fieri cognouerit, tunc eum ad abbatis honorem, Deo auctore, perducatur. Si vero minus in humilitate proficit, eius ordinationem differat, mihi que renuntiet.

EPI-

EPISTOLA XCIII.
GREGORII PAPÆ I.
AD VICTOREM EPISCOPVM PANORMITANVM.

De ordinando sacerdote in monasterio Præcoritano.

Gregorius Victori episcopo Panormitano.

DESIDERIVM quod ad religiosum propositum, & animarum salutem pertinere monstratur, sine aliqua, Deo auctore, est dilatione complendum. Et ideo quia monachorum congregatio quæ in monasterio Præcoritano consistit, pro sacris Missarum solennibus peragendis presbyteri indigere probatur officio, atque de sua sibi congregatione in hoc ordine postulant consecrandum; fraternitatem vestram scriptis præsentibus adhortamur, vt eum quem sibi de congregatione sua vnanimis duxerint eligendum, in prædicto monasterio sine mora velexcussatione aliqua presbyterum debeat ordinare, atque eum nec in ecclesia, nec in loco alio obseruare, sed illic iugiter permanere ex nostra quoque auctoritate constituat; quatenus & ille, dum alibi non fuerit occupatus, in officio suo assiduus possit & utilis inueniri, & congregatio quæ sibi eum postulat ordinari, quotiens necesse fuerit, ipso sacrificii solennitatem veneratione debita celebrante, valeat refoueri.

EPISTOLA XCIV.
GREGORII PAPÆ I.
AD BASILIVM.

De schismate Istricorum.

Gregorius Basilio.

MVLTVM cor nostrum vestræ magnitudini congau-
det, quod sic vos studiosos in vestris actibus inueni-
mus, vt vobis & apud homines gloriam, & apud omnipo-
tentem Deum præmia mercedis acquiratis. Inter alia igitur laudanda quæ agitis, qualiter vos contra Istricorum schisma pro vnitæ ecclesiæ amoris olim feruor accenderit, & multorum testificatione, & nostrorum modo plene relatione cognouimus. Vnde Redemptoris nostri

Concil. Tom. 13.

Vuuu

miserecordiam exoramus, vt sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu vos implere tribuat quod velle concessit. Quia ergo hac in re tanto commoda retributionis accrescunt, quanto & studium laboris augetur, paterna vos dilectione salutantes hortamur, vt opportunitate occasionis inuenta efficaciam vestram exercere enixius debeatis: atque id modis, quibus possibile fuerit, omni studio agere contendatis, quatenus prædicabile desiderium vestrum de reuersione errantium adiuuante Domino compleatis. Præsentium vero portitorem Castorium chartularium nostrum, quem pro quibusdam illic causis transmisiimus, magnitudo vestra, vt bona sua multiplicet, suis in omnibus studeat solatiis adiuuare. Omnipotens Deus sua vos protectione cum filiis & omni domo vestra ab omni aduersitate tueatur atque custodiat, vobisque & præsentis vitæ prosperitatem, & lætitiâ futurâ concedat.

EPISTOLA XCV.

GREGORII PAPÆ I.

AD MASTALONEM.

Laudat zelum eius iustum pro Domino.

Gregorius Mastaloni.

RESPONSALIVM nostrorum relatione comperimus, quod pro amore vnitatis ecclesiæ tantus vos diuini zeli ardor accenderit, vt quoscumque valueritis non desinatis ad sinum matris ecclesiæ reuocare, atque vt bonus fidelisque famulus lucrum quotidie de accepto dono tuo Domino & redemptori nostro cum summa mentis intentione facere non desistatis. Et quidem venientem ad nos vt potuimus ex corporalis visus ostensione didicimus: bonum vero quod ex diuina inspiratione in mentis tuæ caritate manebat occultum, desiderabilius nunc operis attestacione cognoscimus. Vnde diuinæ misericordiæ gratias ineffabili laude reddentes, hortamur dilectionem tuam, atque quibus valemus admonitionibus confortamus, vt quantum te acceptum talentum occultantis poena perturbabat, tantum lucrum facientium, atque per hoc de cælestis regni perceptione latantium, dominicæ vocis imitatio te

desiderabiliter ad petenda corroboret. Scire te namque, dilectissime fili, conuenit, quod fructus huius quem apprehendisti studii, retributionis suæ non careat fine. Et ideo præpedientium te nulla, vel si est, debet contrarietas perturbare, quia quanto ex difficultate causæ bonum perfici Domino cooperante valuerit, tanto tibi erit & gloriosior retributionis spes. Excellentior namque nascitur ex desperatione victoria, quæcumque fuerit laboris nimii adepta sudoribus. Cognouimus etiam quod Theodosius filius noster tui sequax, bonique cooperatore studii, pariter tecum in solitudine lucrandarum animarum solerter inuigilet. Cui omnipotentem Deum intercessione beati Petri apostolorum principis retributorem citius esse confidimus.

EPISTOLA XCVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD GULFAREM MAGISTRVM MILITVM.

Vt melius quotidie proficiat in schismaticis reducendis ad ecclesiam.

Gregorius Gulfari magistro militum.

LATORES præsentium de Istria ad nos partibus venientes, tanta nobis bona gloriæ vestræ retulerunt, ut in reddendam nos vobis gratiarum actionem vehementer accenderent. Cognouimus namque quod inter curas iniunctæ vobis gubernationis illarum partium præcipuā de animarum lucris sollicitudinem habeatis, & ita errantium corda ad vnitatem festinare vos ecclesiæ reuocare, ut quantum ad desiderium vestrum pertinet, nullum illic ab apostolica segregatum remanere velitis ecclesia: tantusque vos beati Petri apostolorum principis amor accenderit, ut ouile ipsius, cui a Domino omnes creaturæ sunt traditæ, summo redintegrare cum desiderio cupiatis. Habe, gloriose fili, ex tanto talique opere præfixam de diuina retributione fiduciam, in qua vos non solum nostra adhortatio, sed & apostolicus quoque sermo confirmat: *Quia is qui conuerſi fecerit peccatorem ab errore viæ suæ,* ^{*Iacob. 5.*} *saluabit animam eius a morte, & operiet multitudinem peccatorum.* Quantalibet enim sit temporalis affluentia vel

Concil. Tom. 13.

V u u u ij

certe prosperitas, habet finem suum terminum mortis. Hoc vero quod de animarum lucris apprehendistis studium, tenet fixam spei suæ certitudinem, æternæ scilicet vitæ retributionem. Quapropter præmissis paterno salutationis affectu hortamur gloriam vestram, ut pro vnitæ sanctæ fidei zelum, quem vobis ipse vnitatis auctor tribuit, studiosius peragatis, & quousque potueritis, in sinum matris ecclesiæ ab schismatis sui reuocantes errore, adhortatione continua foueatis. Hoc etiam peragentes, ut & quos per vos Dominus suo ouili redintegrari concesserit, ita defensionis vestræ solatiis protegatis, ut non sit quo hi qui adhuc in errore sunt positi, reuertentes ad salubre consilium valeant applicare. Dum enim vos causas Dei in terra agitis, ipse & hic actus vestros protectionis suæ feliciter ope disponit, & in æterna vobis vita, quam cupitis, pro tanto bono vestro retributio existet.

EPISTOLA XCVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ROMANVM DEFENSOREM.

De Istrianis ad vnitatem ecclesiæ reuersis.

Gregorius Romano defensori.

PRÆSENTIVM portitores huc de Istriæ partibus venientes, ad episcopum suum, qui nunc in Sicilia degit partibus, cum nostro se pergere solatio poposcerunt. Quos hinc ordinantes fecimus ambulare. Suscipiens ergo eos experientia tua ordinet, qualiter ad prædictum episcopum suum velocius valeant peruenire, ne, sicut astruunt, schismaticorum illarum partium eos alii ad persuadendum præueniant. Quantum enim indicant, ipse episcopus pro vnitæ fidei ad nos habet desiderium veniendi. Concurrendum ergo illis est, ut bona quæ cupiunt, Domino adiuvante, valeant perficere. Sed experientia tua aut per se, si in vicino est, aut suis epistolis eundem episcopum adhortetur, ut propitiantem Domino ad apostolorum limina properare festinet; sciturus quod a nobis cum omni suscipietur affectu. Cui expensam itineris, qualiter ad nos perueniat, præbere te volumus. Sin vero onerosum illi est huc venire & Siciliam habitare disponit, atque in vnitæ

ecclesiæ apud scripturarum peruersores cum cautela permanere consentit, & hoc nobis tua suggestionem indicare non differas, vt qualiter illic consultum habere valeat, expensare auxiliante Domino disponamus. Sed & harum latores quemadmodum ad eundem episcopum suum veniant, tuæ concursione sit atque solatii, vt venientes a nobis nihil minus sentiant.

EPISTOLA XCVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD GALLINICVM EXARCHVM ITALIÆ.

De schismaticis ad ecclesiam redeuntibus.

Gregorius Gallinico exarcho Italiae.

APVD excellentiam vestram tanto nobis quæ petimus velut impetrata iam credimus, quanto & hoc quod petitur ab officio nostro non discrepat, & vos inter curas fluctuationum sæcularium æternæ quoque ex hoc cumulus retributionis expectat. Harum siquidem latores de Istria ad nos partibus venientes, schismaticorum, inter quos erant positi, vitantes errorem, vnitati ecclesiæ subdi salubriter cupierunt. Quorum boni intentionem operis perpendentes, in sinum matris ecclesiæ competenti cum exhortatione suscepimus, eosque nostræ desiderantes ecclesiæ militare grate concessimus. Præmissis quapropter excellentiæ vestræ paternæ salutationis affectu, petimus vt eos pro bono desiderii sui, quo ad apostolorum principis petram solidam concurrerunt, ne fluctuantium adhuc erroribus mixti naufragium desperatæ salutis incurrerent, habere dignemini commendatos; quatenus ad propria remeantes, nullis propter hoc bonum quod appetiisse noscuntur peruersorum inquietudinibus perturbentur, sed magis in omnibus auxilium vestræ tuitionis inueniant, vt ex eorum quiete, aliorum adhuc in schismate positorum corda flectantur, atque horum per bonum vestri patrocinii prouocati sequaces existant. Ad augmentum namque mercedis vestræ pertinet, si inter curas bellicas, sicut corpus ab exteriori hoste, sic animam ab interni insidiatoris impugnatione protegatis.

EPISTOLA XCIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNÆ.

De schismaticis ad ecclesiæ vnitatem reuersis.

Gregorius Mariniano episcopo Rauennæ.

LATORES præsentium ad nos de Istriæ partibus venientes, vnitati se ecclesiæ subdi auxiliante Domino cupierunt. Quos pro sui laude desiderii cum affectu suscepimus, eosque de conseruatione adeptæ vnitatis præmissa exhortatione nostræ quoque, sicut eorum desiderium erat, ecclesiæ fecimus militare. Quos fraternitas vestra gratanter excipiat, eisque opem, cum exegerint, libenter impendat; quatenus ad propria reuertentes, nullis, * vt bonum operis sui peragere valeant, peruersorum inquietudinibus fatigentur. Magis autem apud excellentissimum filium nostrum exarchum id studiosius peragite, vt suis illos iussionibus apud eos, quorum illic interest, securos in omnibus reddat; vt horum quiete aliorum quoque adhuc in schismate positorum animi ad conuersionis gratiam prouocentur.

* al. vt
boni o-
peris sui
peni-
teant,

EPISTOLA C.

GREGORII PAPÆ I.

AD HABITATORES CAPRÆ INSVLÆ.

De episcopo eis constituendo, si schismaticus vnitatem fidei amplecti noluerit.

Gregorius habitatoribus Capræ insulæ.

REDEMPTOR noster Dei hominumque mediator conditionis humanæ non immemor, sic imis summa coniungit, vt ipse in æternitate permanens, ita temporalia occulto instinctu pia consulens moderatione disponit; quatenus de eius manu antiquus hostis nullatenus rapiat, quos ante sæcula intra sinum matris ecclesiæ coadunandos esse præsciuit. Nam etsi quisquam eorum, inter quos corporaliter degit, flatibus motus ad tempus vt palmes titubet, radix tamen rectæ fidei, quæ ex occulto prodit, diuino iudicio virens manet, quæ accepto tempore fructum de se

ostentare valeat qui latebat. Quod in vobis nunc ex desiderio vestro gestum esse superni respectus illustratione cognoscimus, qui schismaticorum inter quos habitatis pertinaciam refutantes, coadunari ouili dominico mente promptissima ipsa rei operatione monstratis. Quibus enim scissura displicet, sanos se velle esse testantur, & reprobantes errorem, ostenditis vos amare quod rectum est, vitare quod deuium. Hinc est quod nos & vestra dudum directa petitio, & latorum presentium, & responsaliū vestrorum salubria postulantium latificauit aduentus, per quos significastis vos & deuios reprobare gressus errantium, & rectum salutis iter quærere, per quod vnitati vos sanctæ ecclesiæ reformantes, ad retributionem bene operantium, qui intra eius sinum constituti sunt, debitam tenderetis. Vnde sic laudabilem vestræque in æternum animæ profuturam voluntatem vestram cum omni gaudio sumus libenter amplexi; hoc cum Domini auxilio disponentes, vt si quidem episcopus, quem vobis in vestra reformari petueratis ecclesia, a schismaticorum lapsu se segregans, ecclesiæ voluerit vnitati coniungi, fratri & coepiscopo nostro Mariniano euidenter scripsimus, qualiter petitionem vestram ex nostra auctoritate debeat confirmare. Sin vero, quod optandum nobis non est, ab illorum se noluerit schismate separare, idem, quomodo vestra ecclesia proprium habere valeat sacerdotem, prædicto fratri & coepiscopo nostro scripsimus; quatenus in vtroque & pia mentis vestræ deuotio sortiatur effectum, & grex dominicus contra insidiantis inimici iacula sit securus.

EPISTOLA CI.
GREGORII PAPÆ · I.

AD FELICEM.

Conqueritur ab ecclesia suas possessiones fuisse occupatas.

Gregorius Felici in Sicilia.

SVSCEPTIS magnitudinis vestræ epistolis contristati sumus, quod ab actoribus ecclesiæ Syracusanæ quasdam possessiones, quas vos tenuisse dicitis, occupatas irrationabiliter indicastis. Sed credimus quia hoc ad fra-

tris & coepiscopi nostri Ioannis notitiam non peruenit. Nam absolute poterat cognita veritate, si quid illicite factum est, emendare. Et ideo quia legali prouisione decretum est tam momenti quam proprietatis causam in vno eodemque iudicio debere cognosci, nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire, prædicto fratri nostro scripsimus, vt actores ecclesiæ suæ deputare debeat, qui vobiscum sine mora electorum possint subire iudicium; ne aut vos res vestras sine cognitione, sicut querelam facitis, amittere, aut pars altera videatur præiudicium sustinere. Gloria ergo vestra nullas ad eligendos iudices moras aut difficultates interferat, vel differat ad causam accedere: nam omnino de supradicti fratris & coepiscopi nostri moribus certi sumus, quia facere quidquid rationis ordo exegerit non recuset.

EPISTOLA CII.

GREGORII PAPÆ I.

AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

Quod cum Felice iudicium subeat.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

FELIX vir memorandus suis nobis epistolis questus est, fraternitatis vestræ actionarios possessiones quas tenerat illicite & contra iuris ordinem peruasisse, petens ablata sibi restitui, & se cum eis, si tamen causam voluerint dicere, paratum esse in iudicio sine aliqua dilatione consistere. Quod si ita est, quia quid legalis ratio habeat non nescitis, oportet vt omni mora postposita actores vestræ ecclesiæ deputetis, vt cum eo debeant eligere cognitores, qui tam momenti quam principalis rei quæstiones cognoscere valeant & finire; ne si qualibet occasione dilatum fuerit, & ipse pati præiudicium, & partes ecclesiæ non habere iustitiam videantur. Ita ergo agite, vt sub omni celeritate iudicium eligatur. Nam nos sic causas ecclesiæ vestræ fieri volumus, vt nec dispendium contra æquitatem sustineat, nec ad vestram possit aliquid inuidiam
* pertinere.

* al. sustinere.

EPI-

EPISTOLA CIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEODORVM CVRATOREM RAVENNÆ.

De pace facta cum Longobardis.

Gregorius Theodoro curatori Rauennæ.

LICET multa de vobis ad nos olim, referentibus respon-
salibus nostris, quæ animos nostros lætificarent per-
uenerint; nunc tamen remeans filius noster Probus abbas,
tanta de gloriæ vestræ amplius caritate retulit, quanta de
bono reuera & Christianissimo decet filio prædicari. Et
quoniam tantum sibi affectum a vobis impensum, ac ta-
le studium in ordinanda pace vos habuisse narrauit, quale
nec in nostris ciuibus, qui illic ante inuenti sunt, extitit,
supernæ protectionis misericordiam postulamus, vt hanc
vobis vicem in corpore & in anima, & hic & in futuro re-
tribuat, qui pro multorum salute vigilanter agere quæ e-
rant vtilia non cessastis. Indicamus itaque Arnulfum de
seruanda pace, non vt rex ipsius iurauit, sed sub conditio-
ne si sibi in quoquam excessum non fuerit, aut si nullus
contra Arogis exercitum ambulauerit, sacramenta præ-
stitisse. Quod quia omnino iniquum & dolosum est, nos
tamquam si non iurasset habemus; quia in aliquid parum
facilem sibi excedendi occasionem inueniet, & plus nos,
quasi de eo suspecti non fuerimus, decipiet. Vuarilfrida
vero, ad cuius consilium idem Arnulfus cuncta agit, om-
nino iurare despexit. Et id contingit vt ex pace quam mul-
tum desiderauimus, nos in his partibus nullum pene re-
medium habere possimus; quia de eisdem hostibus, de qui-
bus suspecti nuncusque fuimus, adhuc & in posterum sus-
pecti sumus. Cognoscat præterea gloria vestra homines
regis, qui huc transmissi sunt, imminere, vt in pacto de-
beamus subscribere. Sed recordantes eorum quæ Agilul-
phus Basilio viro clarissimo conuicia super nos in beati
Petri dixisse fertur iniuriam, quamuis hoc penitus idem
Agilulphus negauerit, a subscriptione tamen abstinere
præuidimus; ne nos qui inter eum & excellentissimum
filium nostrum domnum exarchum petitores sumus &
medii, si quid forte clam sublatum fuerit, falli in aliquo

Concil. Tom. 13.

XXX

videamur, & nostra ei promissio in dubium veniat: & si qua de futuro, quod absit, necessitas fuerit, occasionem inueniat qualiter nostræ petitioni consentire non debeat. Et ideo petimus, vt sicut & a prædicto filio nostro excellentissimo poposcimus, gloria vestra ea qua nobis caritate vnita est peragat; quatenus antequam homines ipsi ab Arogis reuertantur, rex eis sub festinatione scripta transmittat, quæ tamen ad nos deferantur, in quibus eis præcipiat vt nos subscribere non petat. Sed si tantum est, Gloriosum fratrem nostrum, vel de episcopis vnum, aut certe archidiaconum subscribere faciemus. De persona vero Augusti gratias agimus, atque studemus, vt cum aduersario suo causam suam secundum æquitatem definiat, qui ita illi, ne illuc exhiberetur, laborem imponi nolimus, vt tamen aduersario ipsius iustitiam non negemus. De aliis autem, quia digne vobis gratias agere necdum occurrimus, in subsequenti responsalem dirigemus, per quem in caritate, qua ad alterutrum nexi sumus, amplius miserante Domino constringamur. Præterea gloriæ vestræ mœror nos vehementer afficit: sed quia vir sapiens ea quæ per consolationem dicenda sunt cuncta nouit, verbis vos consolari cessamus, sed oratione prosequimur; petentes vt omnipotens Deus vitam & salutem vestram vestrorumque omnium pietatis suæ protectione custodiat, & cor vestrum in afflictione positum consoletur.

EPISTOLA CIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD OCCILLIANVM.

Sabinum episcopum commendat.

Gregorius Occilliano tribuno Hydruntino.

COGNOSCENTES magnitudinem vestram de Rauennatis partibus cum ordinatione excellentissimi filii nostri domni exarchi ad Hydruntinam ciuitatem feliciter remeasse, grate suscepimus, & Dominum exoramus, quo actus vestros suæ propitiationis opitulatione disponat. Sabinus siquidem frater & coepiscopus noster ad nos veniens, graues nobis ciuium suorum querelas innotuit, asserens a Viatore ex tribuno Hydruntinæ ciuitatis multa se

hactenus illicita pertulisse. Magnitudinem ergo vestram paterno salutantes affectu hortamur, vt quidquid pridem male gestum esse cognoscitis, iudiciaria debeatis emendatione corrigere. Scitis etenim quod locus ipse ecclesiæ nostræ sit proprius, & ipsi pauci qui illic rustici remanserunt, si in aliquibus incompetentibus angariis vel oppressionibus affliguntur, locum ipsum deserunt, & quod non optamus, hostibus datur illum occasio peruadendi. Prædictum ergo episcopum, omnesque habitatores loci ipsius vobis peculiariter commendamus, vt non solum nullis illicitis iniunctionibus onerentur, sed magis ex commendatione nostra, vestra sibi in omnibus sentiant adesse solatia, vt & beatus Petrus apostolorum princeps, cuius res ipsa est, vobis retributor existat, & nos in vestris promptius vtilitatibus commodemus.

EPISTOLA CV.

GREGORII PAPÆ I.

AD SABINIANVM EPISCOPVM CALLIPOLITANVM.

Ne patiatur res ecclesiæ angariis prægrauari.

Gregorius Sabiniano episcopo Callipolitano.

INDICATVM nobis est quod homines Callipolitani castri, in quo te propitiantem Domino esse constituimus sacerdotem, grauibz diuersorum molestiis affligantur, atque in longinquis angariis multisque dispendiis conterantur. Hortamur ergo fraternitatem tuam, vt quia & locus ipse nostræ, sicut cunctis notum est, ecclesiæ esse dignoscitur, sollicitudinem tuam rectæ defensionis zelo succendas, eosque non permittas illicitis prægrauari: quia & exemplaria tibi priuilegiorum ecclesiæ de scrinio nostro ob hoc fecimus dari, quatenus informatus ex omnibus, qualiter habitatores loci illius defensare valeas non ignores. Volumus etiam vt massæ ipsius Callipolitanae homines sub sollicitudinis tuæ cura a futura tertia indictione habere debeas, atque de eorum releuandis molestiis esse cautissimum, & adhibita sollicitudinis cura, vniuscuiusque vires quid præstare de sua pensione ecclesiæ vtilitatibus valeant, caute cognoscere, ac secundum vires suas ad persoluendum quemque disponere. De qua

Concil. Tom. 13.

Xxxx ij

ordinatione fraternitas tua subtiliter facta notitia quid dare ipsi homines totius Callipolitanae massae possunt, indicare non differat, ut sciamus quid exinde disponere, auxiliante Domino, valeamus. Ad Sergium vero defensorem praecepta direximus, ut in hac vobis re non solum non audeat esse contrarius, sed vobis magis ubi valuerit solatia subministret.

EPISTOLA CVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD SERGIUM DEFENSOREM.

De Fruniscendo obnoxio ecclesiae Hydruntinae.

Gregorius Sergio defensori.

REVERENDISSIMVS frater noster Petrus Hydruntinae ciuitatis episcopus, questus est nobis per Vincentium diaconum suum, Fruniscendum ecclesiae suae quondam filium in multis existere debitorem, & non solum nolle satisfacere de his quibus teneretur obstrictus, sed etiam contemnere subire iudicium. Vnde experientiae tuae praesenti auctoritate praecipimus, ut eum admonere studeat; quatenus si quid de obstrictu ecclesiae se redhibere cognoscit, satisfacere dilatione postposita non desistat. Alioquin mora cessante ad electorum te compellente accedat iudicium. Et quidquid veritate cognita mediis sacrosanctis euangeliiis fuerit statutum ita ad effectum executionis tua instantia perducatur, ut huius rei querela ad nos denuo non redeat.

EPISTOLA CVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De Petro puero fuga lapso.

Gregorius Sergio defensori.

FILIUS noster vir magnificus Occillianus tribunus Hydruntinae ciuitatis ad nos veniens puerum vnum Petrum nomine, artis pistoriae ex iure germani nostri ad eum noscitur perduxisse. Quem nunc fuga lapsum ad partes illas reuerti cognouimus. Experientia ergo tua ante-

quam ad Hydruntinam ciuitatem valeatis ipse contingere, sub qua valueris celeritate, vel ad episcopum Hydruntinæ ciuitatis, vel ad prædictum tribunum, vel ad alium quem in loco tuo te habere cognoscis, scripta dirigas, vt vxorem vel filios prædicti mancipii sub omni habere debeant cautela, atque de ipso sollicitudinem gerere, vt perueniens valeat detineri, & mox cum rebus suis omnibus, quæque ad eum pertinent, naui impositis per fidelem personam huc modis omnibus destinari. Experientia itaque tua cum omni hoc studeat efficacia solertiaque perficere, ne de neglectu vel mora nostros, quod non optamus, animos offendas.

EPISTOLA CVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

Ne milites in monasterio virginum hospitentur.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

INSINVAUIT nobis latrrix præsentium Agnella abbatissa, Ino part. 7. cap. 88. quod intra monasterium ipsius milites hospitentur. Et omnino de fraternitatis vestræ sollicitudine mirati sumus, cur hoc patienter tulerit, & non illud cum omni celeritate fecerit emendari. Vnde hortamur, vt vel nunc studii vestri sit instanter eis quorum interest imminere, quatenus sine aliqua exinde excusatione tollantur, vt nullus illic vltius hospitium & metatum accipiat: ne callidus hostis occasionem inueniens de deceptione religiosi habitus, quod absit, valeat exultare.

EPISTOLA CIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD EVMDEM.

De diuisione populi Neapolitani.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

QVORVMDAM in Neapolitana consistentium ciuitate relatione de quibusdam capitulis Stephano deferente suscepimus. De quibus Theodorus vir magnificus maior populi ad nos veniens, ante conquestus iam fuerat,

Xxxx iij

a fraternitate tua in eis fuisse præiudicia irrogata. Sed & alteram quorundam relationem in prædicta vrbe degentium, qui prædicti maioris populi partem sequuntur, accepimus. Ex quibus liquido comperimus in duas se partes populum diuissse. Et quia nobis triste & tibi graue est inter habitatores memoratæ ciuitatis prodisse discordiam, quorum vnitati studere debueras ac concordia, ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus, vt cessante omni excusatione, personam huc instructam sub festinatione transmittas, quæ aut in electorum, aut certe in deputatorum a nobis iudicio, si qua pro tuis partibus sunt agenda, aduersariorum intentionibus ac obiectis per omnia valeat respondere, vt veritate cognita, salubrem hic finem causa suscipiat, quatenus rationabiliter omnibus capitulis quæ in altercationem venerant terminatis, nullas in hac contentione ingrauedo vires accipiat, sed sola inter te & filios tuos pax, sicut decet, & caritas perseueret. Quia ergo exortæ contentiones nulla illic possunt ratione distingui, quippe vbi tanta in habitatoribus est nata dissensio, vt nullus sit qui possit in iudicio respondere, siue defendendæ alternæ partis studio remanere; ita fraternitas tua agat, vt in transmittenda persona, sicut diximus, nullam tarditatem qualibet excusatione subiungat.

EPISTOLA CX.

GREGORII PAPÆ I.

AD SERENVM EPISCOPVM MASSILIENSEM.

Cyriacum abbatem ad Syagrium euntem commendat,
monetque imagines in ecclesiis non esse
confringendas.

Gregorius Sereno episcopo Massiliensi.

QUOD fraternitati vestræ tam fero scripta transmittimus, non hoc torpori, sed occupationi deputate. Latorem vero præsentium dilectissimum filium nostrum Cyriacum monasterii nostri patrem vobis in omnibus commendamus, vt nulla hunc in Massiliensi ciuitate mora detineat; sed ad fratrem & coepiscopum nostrum Syagrium cum sanctitatis vestræ solatio Deo protegente proficiscatur. Præterea indico dudum ad nos peruenisse, quod

fraternitas vestra quosdam imaginum adoratores aspiciens, easdem ecclesiæ imagines confregit atque proiecit. Et quidem zelum vos, ne quid manu factum adorari possit, habuisse laudamus; sed frangere easdem imagines non debuisse iudicamus. Idcirco enim pictura in ecclesiis adhibetur, ut hi, qui literas nesciunt, saltem in parietibus videndo legant quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas & illas seruare, & ab earum adoratione populum prohibere debuit, quatenus & literarum nescii haberent unde scientiam historiæ colligerent, & populus in picturæ adoratione minime peccaret.

EPISTOLA CXI.

GREGORII PAPÆ I.

AD SYAGRIVM, ÆTHERIVM, VIRGILIVM
ET DESIDERIVM EPISCOPOS.

Contra simoniacos, ac neophytos, & vetita mulierum contubernia, atque ut Synodi quotannis fiant. De his omnibus in Synodo tractari iubet, & ad se per Cyriacum abbatem referri.

Gregorius Syagrio, Ætherio, Virgilio & Desiderio episcopis Galliarum, a paribus.

CAPVT nostrum, quod Christus est, ad hoc sua esse membra nos voluit, ut per compagem caritatis & fidei vnū nos in se corpus efficeret. Cui ita corde adharere nos conuenit, ut quia sine ipso nihil esse possumus, per ipsum possimus esse quod dicimur. Ab arce capitis nostri res nulla nos diuidat, ne ab ea, si eius esse membra refugimus, relinquamur, & velut eiectione vite palmites arescamus. Ut ergo Redemptoris nostri esse habitaculum mereamur, in dilectione ipsius toto mentis studio maneamus. Ipse namque ait: *Qui diligit me sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Sed quoniam bonorum auctori harere aliter non valemus, nisi cupiditatē a nobis, quæ omnium malorum radix est, abscindamus; per scripta præsentia, quæ alterno adinuicem desideratæ visitationis sermone nos sociant, fraternitatem vestram institutis apostolicis conuenimus, ut patrum regulis & præceptis dominicis innitentes, de

templo fidei auaritiam, quæ idolorum est seruitus, exclu-
damus; vt in domo Domini nihil noxium, nihilque fina-
mus adesse confusum. Nuntio siquidem apud nos olim
discurrente vulgatum est, quod in Galliarum partibus sa-
cri ordines per simoniacam hæresim conferantur. Et ve-
hementi tædio mœroris afficimur, si in ecclesiasticis offi-
ciis quemquam habeat locum pecunia, & fiat sæculare
quod sacrum est. Quicumque vero hoc precii studet da-
tione mercari, dum non officium sed nomen attendit, sa-
cerdos non esse, sed dici tantummodo inaniter concupi-
scit. Quid scilicet, quid per hoc aliud agitur, nisi vt nulla
de actu probatio, nulla sollicitudo de moribus, nulla sit
de vita discussio; sed ille solummodo dignus, qui dare pre-
cium suffecerit, æstimetur? Ex qua re si recti libraminis
examen pensetur, dum improbe ad inanem gloriam lo-
cum festinat vtilitatis arripere, eo ipso magis quod hono-
rem quærit, indignus est. Sicut autem is qui inuitatus re-
nuit, quæsitus refugit, sacris est altaribus admouendus; sic
qui vltro ambit, vel importune se ingerit, est procul dubio
repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere,
quid agit nisi vt crescendo decrescat, & ascendendo exte-
rius interius ad profunda descendat? Itaque, fratres carissi-
mi, in sacerdotibus ordinandis sinceritas vigeat, sit simplex
sine venalitate consensus, pura præferatur electio, vt ad
summa sacerdotii non suffragio venditorum prouectus,
sed Dei credatur esse iudicio. Nam quam graue omnino
sit facinus, Dei donum velle precio comparare vel vende-
re, euangelica est testis auctoritas. Templum enim Do-
minus & Redemptor noster ingressus, cathedras venden-
tium columbas euertit. Quid aliud est columbas vende-
re, nisi precium de manuum impositione percipere, &
sanctum Spiritum, quem omnipotens Deus hominibus
tribuit, venundare? Quorum sacerdotium ante Dei ocu-
los cadere, cathedrarum vtique patenter euerfione signa-
tum est. Et tamen exerit adhuc nequitiae prauitas vires
suas. Nam cogit vendere quos decepit vt emerent: & dum
non attenditur quod diuina voce præcipitur, *Gratis acce-*
pistis, gratis date, agitur vt crescat, & geminata fiat in vno
eodemque delicti contagio, ementis scilicet & vendentis.
Et cum liqueat hanc hæresim in ecclesia ante omnes ra-
dice

Grat. 1. qu.
6. cap. 3.

Matth. 21.

Matth. 10.
Grat. 1. qu.
1. cap. 13.
Ioan. diacon.
lib. 3. cap. 4.

dice pestifera subrepisse, atque in ipsa sua origine apostolica esse detestatione damnatam, cur non cauetur, cur non perpenditur, quia benedictio illi in maledictionem conuertitur, qui ad hoc ut fiat hæreticus promouetur? Plerumque ergo aduersarius animarum, dum non potest in his quæ ad faciem sunt praua surrepere, callide specie quasi pietatis iniecta nititur supplantare; suadetque forsitan debere ab habentibus accipi, ut sit quod possit non habentibus erogari; dummodo vel sic venena mortifera eleemosynæ celata obumbratione transfundat. Nam nec venator feram, aut auem auceps deciperet, vel piscem piscator caperet, si aut illi laqueum in aperto proponeret, aut ille hamum esca absconditum non haberet. Omnino ergo metuenda & cauenda est hostis astutia, ne quos aperta nequit tentatione subuerrere, latente telo sauius valeat trucidare. Neque enim eleemosyna reputanda est, si pauperibus dispenseretur quod ex illicitis rebus accipitur: quia qui hac intentione male accipit, ut quasi bene dispenset, grauatur potius, quam iuuatur. Eleemosyna Redemptoris nostri oculis illa placet, quæ non de illicitis & iniquitate congeritur, sed quæ de rebus congestis & bene acquisitis impenditur. Vnde etiam illud certum est, quia etsi monasteria, aut xenodochia, vel quid aliud de pecunia quæ pro sacris ordinibus datur construantur, mercedi non proficit: quoniam dum peruersus emptor honoris in locum sanctum transmittitur, & alios ad suam similitudinem sub commodi datione constituit; plura male ordinando destruit, quam ille potest ædificare qui ab eo pecuniam ordinationis accepit. Ne ergo sub obtentu eleemosynæ cum peccato aliquid studeamus accipere, aperte scripturæ sacræ ordo nos prohibet dicens: *Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere.* Prov. 21. Quicquid enim in Dei sacrificio ex scelere offertur, omnipotentis Dei non placat iracundiam, sed irritat. Hinc rursus scriptum est: *Honora Dominum de tuis iustis laboribus.* Prov. 3. Qui ergo male tollit, ut quasi bene præbeat, constat sine dubio quia Dominum non honorat. Hinc quoque per Salomonem dicitur: *Qui offert sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris.* Eccles. 34. Quantus autem dolor patris sit perpendamus, si in eius conspectu filius victimetur. Et hinc facile cognoscimus, quan-

tus apud Deum dolor exasperatur, quando ei sacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergo declinandum est, dilectissimi fratres, sub obtentu eleemosynæ peccata simoniacæ hæreseos perpetrare. Nam aliud est propter peccata eleemosynas facere, aliud propter eleemosynas peccata committere. Hoc quoque ad nos peruenisse non dissimili dignum detestatione complectimur, quod quidam desiderio honoris inflati, defunctis episcopis tonsurantur, & fiunt repente ex laicis sacerdotes, atque inuerecunde religiosi propositi ducatum arripiunt, qui nec esse adhuc milites didicerunt. Quid putamus quod isti subiectis præstaturi sunt, qui antequam discipulatus limen attingant, tenere locum magisterii non formidant? Qua de re necesse est, ut si & quamuis inculpati quisquam sit meriti, ante tamen per distinctos ordines ecclesiasticis exerceatur officiis: videat quod imitetur, discat quod doceat, informetur quod teneat, ut postea non debeat errare qui eligitur viam errantibus demonstrare. Diu ergo religiosa meditatione poliatur ut placeat, & sic lucerna super candelabrum posita luceat, ut aduersa ventorum vis irruens conceptam eruditionis flammam non extinguat, sed augeat. Nam cum scriptum sit, ut prius quis probetur, & sic ministret, multo amplius ante probandus est qui populi intercessor assumitur, ne fiant causa ruinæ populi sacerdotes mali. Nulla igitur contra hoc excusatio, nulla potest esse defensio: quia cunctis liquido notum est, quæ sit in huius rei diligentia sancti & egregii sollicitudo doctoris, qui neophytum ad ordines vetat sacros accedere. Sicut autem tunc neophytus dicebatur, qui initio in sanctæ fidei erat conuersatione plantatus: sic modo neophytus habendus est, qui repente in religionis habitu plantatus ad ambiendos honores sacros irrepserit. Ordinate ergo ad ordines ascendendum est: nam casum appetit qui ad summa loci fastigia postpositis gradibus per abrupta quærit ascensum. Et cum idem apostolus doceat inter alia sacri ordinis instituta discipulum, manum non esse cuiquam citius imponendam; quid hoc celerius, quidve præcipitanti, quam ut exoriat a summitate principium, & ante esse incipiat episcopus quam minister? Quisquis ergo sacerdotium non ad elationis pompam, sed ad vtilitatem adipisci

1. Tim. 3.

1. Tim. 3.

1. Tim. 5.

desiderat, prius vires suas cum hoc quod est subiturus onere metiatur; & si impar abstineat, & ad id cum metu etiam cui se sufficere existimat accedat. Ab re autem non facimus, si ad argumentū * rationabilium vsum rerum irrationalium colligamus. Aptae namque ædificationibus de siluis ligna succiduntur, nec tamen adhuc viridibus ædificii pondus imponitur, nisi eorum viriditatem multorum dierum mora siccauerit, & apta ad necessarium vsum effecerit. Quæ obseruantia si forte negligitur, citius superposita mole franguntur, & gignit ruinam ad auxilium res prouisa. Hinc etenim & medici, qui curam gerunt de corpore, quædam adiutoria recenti adhuc confectioe formata indigenti non offerunt, sed maceranda temporibus derelinquunt. Nam si immature quis dederit, dubium non est quin sit causa periculi res salutis. Discant itaque, discant in officio suo sacerdotes, quibus animarum credita est cura, seruare quod diuersarum etiam artium homines docente ratione custodiunt, & a præcipiti se ambitione, etsi non metu, saltem pudore contineant. Sed ne forsân ab hoc se prauæ consuetudinis quisquam velit obiectu defendere, fraternitatis vestræ discretio rationis eos freno coerceat, & labi in illicitis non permittat: quia quidquid ultione dignum est, non ad imitationis, sed in exemplum potius debet correptionis adduci. Neque autem hoc quod similiter corrigendum est patimur negligenter omittere. Nam quid prodest cuncta munisse, si per vnum locum pernicioso hosti prabeatur accessus? Cum his itaque qui in sacro sunt ordine constituti habitare mulieres prohibeantur. De quibus ne antiquus humani generis inimicus exultet, omnium definiendum consensu est, vt præter eas, quas sacri Canones complectuntur, alias secum mulieres habere non debeant. Quæ interdictio etsi forte aliquibus ad tempus amara est, certum est quia postmodum ex ipsa animæ utilitate dulcescit, si vnde inimicus superare potuit superetur. Nec hoc quoque in hac sollicitudinis parte relinquimus, quod de habendis per parochias Conciliis patrum prouidentia utilitatis causa sancitum est. Vnde ne qua inter fratres dissensio, ne qua inter præpositos & subiectos sint fomenta discordiæ, in vnum cōuenire sacerdotes necesse est, vt & de incidentibus causis disceptatio, & sit salubris de

Concil. Tom. 13.

Yyyy ij

Matth. 18.

ecclesiastica obseruatione collatio, quatenus dum per hoc & præterita corriguntur, & regulam futura suscipiunt, omnipotens Dominus fratrum concordia collaudetur. Cuius vobis adesse præsentiam, si hæc obseruabitis, scitote; quia scriptum est: *Vbi fuerint congregati duo aut tres in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Si ergo adesse dignatur vbi duo vel tres fuerint, quanto magis non deerit vbi plures conuenerint sacerdotes? Et quidem quia de habendo bis in anno Concilio patrum sit regulis statutum, non latet. Sed ne forte aliqua impleri hoc necessitas non permittat, semel tamen in anno sine excusatione aliqua decernimus congregari; vt expectatione Concilii nihil prauum, nihil præsumatur illicitum. Nam plerumque, etsi non amore iustitiæ, metu tamen examinis abstinetur ab hoc quod omnium notum est posse displicere iudicio. Hanc, fratres carissimi, obseruantiam nostris relinquendam posteris tenemus, & omnia quæ ad eruditionem nostram sacris apicibus scripta sunt meditemur, atque ad ea quoscumque possumus incitemus. Certum quippe est, quia si toto corde præceptis nos salutaribus occupamus, omnem vitiorum labem effugimus: quia dum in his quibus ædificamur innitimur, locum sine dubio deceptionis excludimus. De his itaque quæ superius dicta sunt fraternitatem vestram auctore Deo volumus Synodum congregare, atque in ea, reuerendissimo fratre nostro Syagrio coepiscopo & dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate mediantibus, omnia quæ sanctis Canonibus, sicut prædiximus, sunt aduersa, districte sub anathematis interpositione damnentur. Id est, vt nullus pro adipiscendis ecclesiasticis ordinibus dare aliquid commodum præsumat, vel pro datis accipere; nec ex laico habitu quisquam repente valeat ad locum sacri regiminis peruenire; neque vt aliæ mulieres cum sacerdotibus habitent, nisi hæc quæ sacris, vt prædictum est, Canonibus sunt permissæ. De quibus cunctis, reuerendissimus frater noster Syagrius episcopus, cum omni Synodo, dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate remeante, nobis quæ acta sunt studeat renuntiare; vt subtiliter agnoscentes, quid & cum qua cautela, vel qualiter sit decretum, omnipotenti Deo de vita vestra ac moribus gratias incessabiliter persoluamus.

NOTA IACOBI SIRMONTI
SOCIETATIS IESV.

* *Aetherio.*] Lugdunensi episcopo, vt dixi. Fallitur enim Beda, qui Arelatensem fuisse putat libro 1. historiae. reliquorum vero sedes notae sunt ex superioribus.

EPISTOLA CXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD AREGIVM EPISCOPVM VAPINCENSEM.

Consolatur de obitu suorum, hortaturque vt solícite suo munere fungatur. Dalmaticarum vsum illi, & archidiacono eius permittit, iubetque vt Synodo per Syagrium cogendæ interfuit.

Gregorius Aregio episcopo de Galliis.

FRATERNITATIS vestræ afflictio, quam de amissione vestrorum vos hominum habuisse cognouimus, tantam nobis causam mœroris iniecit, vt quia nos de duobus caritas vnum fecit, cor nostrum in vestris specialiter vribus tribulationibus sentiremus. Sed in hoc dolore multum me consolata est sanctitatis tuæ ad animum reducta discretio, quam & patienter ferre tristitiam, & decet de morte spe vitæ alterius longam non habere mœstitiam. Ne tamen aliqua adhuc tribulatio in vestra mente remaneat, hortor quiesce dolere, desine tristis esse. Nam indecens est de illis tædio afflictionis addici, quos credendum est ad veram vitam moriendo peruenisse. Habent forsitan illi iustam longi doloris excusationem, qui vitam alteram nesciunt, qui de hoc sæculo ad melius esse transitum non confidunt. Nos autem qui nouimus, qui hoc credimus & docemus, contristari nimium de obeuntibus non debemus, ne quod apud alios pietatis tenet speciem, hoc magis nobis in culpa sit. Nam diffidentiae quodammodo genus est, contra hoc quod quisque prædicat torqueri mœstitia, dicente Apostolo: *Nolumus autem vos ignorare, fratres, de dormientibus, vt non contristemini, sicut & ceteri, qui spem non habent.* 1. Thess. 4. Hac itaque, frater carissime, ratione perspecta, studendum nobis est, vt, sicut diximus, de mortuis non affligamur, sed affectum viuentibus impendamus, quibus &

Yyyy iij .

pietas ad vtilitatem, & sit ad fructum dilectio. Proinde obiurgando, hortando, suadendo, blandiendo, consolando prodesse quibus possumus festinemus. Lingua nostra bonis fomentum sit, prauis aculeus, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros exacuat, desides hortatu succendat, refugientibus suadeat, asperis blandiatur, desperatos consoletur; & quia ductores dicimur, viam salutis gradientibus ostendamus. Simus in custodia vigilantes, aditus contra hostis insidias solliciti muniamus. Et si quando per deuia ouem de commissis gregibus error abduxerit, toto illam annisu ad caulas reuocare dominicas contendamus, vt de pastoris nomine quod habemus non supplicium, sed præmium consequamur. Quia ergo in his omnibus diuinæ gratiæ adiutorio opus est, omnipotentis Dei assiduis precibus clementiam exoremus, quatenus ad hæc nobis operanda & velle tribuat, & posse concedat: atque in ea nos via, cum fructu boni operis, quam se pastor pastorum esse testatus est, dirigat; vt sine quo facere nihil assurgimus, per ipsum implere omnia valeamus. Præterea communis filius Petrus diaconus nobis innotuit, quod fraternitas vestra tempore quo hic fuit poposcerit, vt sibi & archidiacono suo vtendi dalmaticis licentiā præberemus. Sed quia ita hominum suorum infirmitate compulsus festinanter abcessit, vt nec ipsum mœror incumbens diutius, vt dignum erat, & res desiderata poscebat, fineret imminere, & nos in multis implicitos ecclesiasticæ rationis consideratio nouum hoc inconsulte & subito non permetteret indulgere; idcirco postulata rei prolongatus effectus est. Nunc vero caritatis tuæ bona reuocantes ad animum, huius auctoritatis nostræ serie petita concedimus, atque te & archidiaconum tuum dalmaticarum vsu decorandos esse concessimus, easque dalmaticas dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate deferente transmisimus. Præterea in ea Synodo, quam contra simoniacā hæresim per fratrem & coepiscopum nostrum Syagrium decreuimus congregari, sanctitatem vestram volumus interesse, atque eidem fratri ita pallium quod transmisimus tribui, si prius se promiserit illicita quæ prohibuimus, per definitionem synodicam a sancta ecclesia remouere. De qua Synodo omnem nobis subtiliter ordinem tuam fra-

ternitatem volumus scriptis decurrentibus nuntiare, vt ipse, cuius nobis sanctitas valde experta est, nos reddas de omnibus certiores.

NOTA IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV.

¹ *Aregio episcopo.*] Vapincensem episcopum fuisse docuit nos ipse sancti Arigii vita in codice Siluiniacensi, in qua & Valatonii archidiaconi, dalmaticæque illi a Gregorio concessæ fit mentio his verbis: *Ergo & beatissimo viro Valatono, qui tunc temporis archidiaconus sub sepedicto pontifice Vapincensem regebat ecclesiam, visus est dalmaticam causa muneris indulgisse. Et quia compererat quod esset sacris literis decoratus, quod ipse in sui magistri succederet sede beatissimus Gregorius papa palam suis pronuntiauit oraculis.*

EPISTOLA CXIII.
GREGORII PAPÆ I.
AD SYAGRIVM EPISCOPVM.

Laudans ob operam Augustino nauatam, pallii vsum illi concedit, statuitque vt ecclesia Augustodunensis primum in ea prouincia post Lugdunensem locum obtineat. & de Synodo iterum.

Gregorius Syagrio episcopo Augustodunensi.

MAGISTRA bonorum omnium caritas, quæ nihil sapit extraneum, nil asperum, nil confusum, ita exercet corda & corroborat, vt nihil graue, nil difficile existimet, sed fiat totum dulce quod agitur. Huius igitur cum sit proprium nutrire concordiam, seruare coniuncta, dissociata cõiungere, praua dirigere, & virtutes ceteras perfectionis suæ munimine solidare; quisquis in eius radices se inserit, nec a viriditate deficit, nec a fructibus inanescit: quia humorem fecunditatis opus efficax non amittit. Atque ideo multum tibi, dilectissime fratrum, in Domino condelector atque congaudeo, quod sic eadem caritate te præditum multorum testificatione comperio, vt & ipse quæ sacerdotis sunt decenter exhibeas, & aliis te laudabiliter imitandū ostendas. Quia igitur in prædicationis opere, quamdiu cogitans Anglorum genti per Augustinum quondam monasterii mei præpositum, nunc fratrem & coepiscopum nostrum, impendere studui, ita sollicitum ac deuotum adiu-

Caritatis
proprium.

Caritas
Syagrii er-
ga Augusti-
num in An-
glis conuer-
tendis.

Syagrius
pallio do-
natur.

Pallii usus.

Augusto-
dunensis
ecclesiæ lo-
cus & dig-
nitas.

Monet ut
eius cura
cum hono-
re collato
crescat.

Matth. 25.
Luc. 19.

toresque in omnibus te, ut oportuit, fuisse cognouimus, ut multum me sibi fraternitas tua hac de re faceret debito-rem; tantæ rei consideratione commotus, ne infructuo-
sus erga te viderer existere, fraternitatis tuæ petitionem nulla pertuli ratione postponere. Proinde secundum po-
stulationis tuæ desiderium, pallii te usu, quod intra eccle-
siam tuam habere debeas, ad sacra tantum Missarum so-
lennia celebranda, Deo auctore præuidimus honoran-
dum. Quod tamen ita tibi dandum esse decreuimus, si
prius per Synodi definitionem emendare promiseris, quæ
corrigenda mandauimus; quia dignum profecto esse cre-
dimus, ut cum mentis grauitate, qua Deo te propitio pol-
lere didicimus, habitus quoque exterioris clarior in te cul-
tus accresceret; præsertim cum te non ad superflua elatio-
nis pompam, sed pro genio & honore tuæ arbitramur ec-
clesiæ petiuisse. Cuius ne indumenti munificentiam nu-
dam videamur quodammodo contulisse, hoc etiam pari-
ter prospeximus concedendum, ut metropolitæ suo per
omnia loco & honore seruato, ecclesia ciuitatis Augusto-
dunæ, cui omnipotens Deus præesse te voluit, post Lug-
dunensem ecclesiam esse debeat, & hunc sibi locum ac or-
dinem ex nostræ auctoritatis indulgentia vindicare. Cete-
ros vero episcopos secundum ordinationis suæ tempus si-
ue ad confidendum in Concilio, siue ad subscribendum,
vel in qualibet alia re, sua attendere loca decernimus, &
suorum sibi prærogatiuam ordinum vindicare; quia om-
nino rationis ordo nos admonet, ut cum usu pallii aliqua
simul, sicut diximus, largiri priuilegia debeamus. Sed quo-
niam cum honoris augmento cura quoque sollicitudinis
debet accrescere, ut cultui vestium actionis quoque orna-
menta conueniant, oportet ut enixius in cunctis studium
se vestræ fraternitatis exerceat, & circa subiectorum actus
sit cura vigilans, ut vestrum illis exemplum instructio, &
vita magistra sit. Linguae vestræ exhortatione discant quod
metuant, & doceantur quod diligant; ut dum talenta cre-
dita lucro multiplicata reddideris, in die retributionis
audire sis meritis: *Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium
Domini tui.* Curam præterea congregandæ Synodi, quam
vobis atque aliis fratribus nostris pro illicitarum rerum
prohibitione fiendam scripsimus, vestræ specialiter solici-
tudini

tudini noueritis incumbere. Vnde quia præcellentissimos filios nostros Francorum reges magnam vobis nouimus dilectionem impendere, omni vos studio omnique agere annisu necesse est, vt quod de Synodo congreganda mandauimus, fraternitatis vestræ vigilantia compleatur, atque omnia illic quæ pro animarum salute scripsimus censeantur; quatenus per hoc & vos zelum vestrum, & qualiter vobis illicita displiceant ostendatis, & nos vtiliter prouidisse, qui vestram ad hoc præ ceteris personam eligimus, videamur.

De Synodo
bene per
eum ordi-
nanda.

EPISTOLA CXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD BRVNICHILDEM REGINAM FRANCORVM.

De iis qui ex laicis repente fiunt episcopi, aut per simoniam ordinantur. vt Synodum ad hæc extirpanda futuram promoueat, atque edicto constituat ne Iudæis Christiana mancipia habere liceat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

POSTQVAM excellentiæ vestræ sollicitudo regia est vbiq; gubernatione laudabilis, ad augmentum gloriæ suæ vigilantior se debet & prouidam exhibere; vt quos consilio regit exterius, perire interius non permittat: quatenus per fructum piæ sollicitudinis, post huius quod geritis temporalis regni fastigium, ad æterna Deo auctore gaudia possitis & regna pertingere. Quod quidem hac vobis confidimus posse ratione contingere, si inter alia bona de ordinandis curam sacerdotibus gesseritis. Quorum officium in tantam illic, sicut didicimus, ambitionem perductum est, vt sacerdotes subito, quod graue nimis est, ex laicis ordinentur. Sed quid isti acturi, quid populo præstaturi sunt, qui non ad vtilitatem, sed fieri ad honorem episcopi concupiscunt? Hi ergo qui necdum quod docere debeant didicerunt, quid aliud agunt, nisi vt paucorum prouectus illicitus fiat multis interitus, & in confusionem ecclesiasticæ moderationis obseruantia deducatur? quippe vbi nullus regularis ordo seruatur. Nam qui ad eius regimen im-

Concil. Tom. 13.

Zzzz

prouidus, & ob hoc præcipitatus accedit, qua admonitione subiectos ædificet, cuius exemplum non rationem docuit, sed errorem? Pudet profecto, pudet aliis imperare quod ipse nescit custodire. Nec illud quidem quod simili emendationi tradendum est præterimus, sed omnino execrabile, & esse grauissimum detestamur, quod sacri illic ordines per simoniacam hæresim, quæ prima contra ecclesiam orta & districta maledictione damnata est, conferantur. Hinc ergo agitur, ut sacerdotii dignitas in despectu, & sanctus sit honor in crimine. Perit utique reuerentia, adimitur disciplina; quia qui culpas debuit emendare committit, & nefaria ambitione honorabilis sacerdotii ducitur in deprauatione censura. Nam quis denuo veneretur quod venditur, aut quis non vile putet esse quod emitur? Vnde valde contristor, & terræ illi condoleo; quia dum sanctum Spiritum, quem per manus impositionem omnipotens Deus hominibus largiri dignatur, diuino munere habere despiciunt, sed præmiis assequuntur, sacerdotium illic subsistere diu non arbitror. Nam ubi dona supernæ gratiæ venalia iudicantur, ad Dei seruitium non vita quaritur, sed magis contra Deum pecuniæ venerantur. Quia igitur tantum facinus non solum illis periculum, verum etiam vestro regno satis est noxium; salutantes excellentiam vestram paterno affectu petimus, ut de huius prauitatis emendatione Deum vobis placabilem faciatis. Et ut nulla deinceps valeat occasione committi, Synodum fieri iussio vestra constituat, ubi præsentem dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate, sub districta anathematis interpositione debeat interdici, ne ullus ex laico habitu subito ad episcopatus audeat gradum accedere, neque pro ecclesiasticis ordinibus cuilibet quidquam dare, vel ausus sit accipere, ut Dominus & Redemptor noster sic quæ vestra sunt faciat, sicut excellentiam vestram in iis quæ sua sunt pia esse viderit deuotione sollicitam. Curam vero & sollicitudinem eiusdem Synodi, quam fiendam decreuimus, fratri coepiscopoque nostro Syagrio, quem vestrum propriū nouimus, specialiter delegare curauimus; quem petimus, ut & supplicanti libenter audire, & ope iuuare dignemini, quatenus quod ad mercedem vestram respiciat, remoto huius mali contagio, in cunctis fini-

bus iuri vestro subiectis, pia & Deo placita procedat ordinatio sacerdotum. Cui fratri nostro, pro eo quod se in ea prædicatione quæ Anglorum genti, auctore Domino, facta est deuotum vehementer exhibuit, pallium ad Misfarum solennia vtendum transmisimus, vt quia adiuuare spiritalia studuit, apostolorum principis solatio in ipso quoque inueniatur spiritali ordine profecisse. Omnino præterea admirati sumus, cur & in regno vestro Iudæos Christiana mancipia possidere permittitis. Quid enim sunt Christiani omnes, nisi membra Christi? Quorum videlicet membrorum caput cuncti nouimus quia fideliter honoratis. Sed quam diuersum sit, excellentia vestra perpendat, caput honorare, & membra ipsius hostibus calcanda submittere. Atque ideo petimus, vt excellentiæ vestræ constitutio de regno suo huius prauitatis mala remoueat, vt in hoc vos amplius dignas cultrices omnipotentis Domini demonstretis, quod fideles illius ab inimicis eius absoluitis.

EPISTOLA CXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD THEODORICVM ET THEODEBERTVM
REGES FRANCORVM.

Quod multi per simoniam ordinentur, tributa a prædiis ecclesiasticis exigantur, ex laicis repente fiant episcopi. vt Synodum ad hæc emendanda futuram promoueat, statuanteque ne Iudæis Christiana mancipia habere liceat.

*Gregorius Theodorico & Theodeberto regibus Francorum,
a paribus.*

CVM regni vestri nomen inter ceteras gentes gratia olim Christianæ religionis effulserit, valde studendum est, vt vnde gloriosiores ceteris gentibus eminetis, inde omnipotenti Domino qui dat salutem regibus perfectius placeatis, & fidem quam colitis adiutricem in omnibus habeatis. Optaueramus quidem, præcellentissimi filii, nostrum ad vos solita dirigere visitatione sermonem, vt caritatis officiis paternum monstrarem affectum. Sed quia Ioan. diac. lib. 3. cap. 1. nimirum nos res contristat illicita, sic vnum conuenit exhibe-

Concil. Tom. 13.

Zzzz ij

Grat. 1. q. 1.
cap. 28.
Ino part. 5.
cap. 141.
Anselm. lib.
9. cap. 68.

Jacob. 2.

re, vt aliud sub silentio, quod emendatione indiget, minime relinquamus. Quod si diligenter attenditis, pro salutis vestræ nos loqui prorsus incolumitate cognoscetis. Fertur autem simoniacam hæresim, quæ prima contra Dei ecclesiam diabolica supplantatione surrepsit, & in ipso ortu suo telo apostolicæ vltionis percussa atque damnata est, in regni vestri finibus dominari, cum in sacerdotibus fides sit eligenda cum vita. Si enim vita deest, fides meritum non habet, beato Iacobo attestante, qui ait: *Fides sine operibus mortua est.* Quæ enim opera esse valeant sacerdotis, qui honorem tanti sacramenti conuincitur obtinere per præmium? Ex qua re agitur, vt ipsi quoque qui sacros ordines appetunt, non vitam corrigere, non mores componere studeant, sed diuitias, quibus honor sacer emitur, satagant congregare. Hinc fit etiam, vt infantes & pauperes a sacris ordinibus prohibiti despectique resiliant. Et dum innocentia pauperis displicet, dubium non est quod præmium illic delicta commendet; quia vbi aurum placet, ibi & vitium. Hinc igitur non solum in ordinatoris & ordinati animam lethale vulnus infligitur, verum etiam excellentiæ vestræ regnum vestrorum episcoporum culpa, quorum magis intercessionibus iuuari debuerat, prægrauatur. Si enim is dignus in sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed præmiorum copia suffragatur, restat vt nihil sibi ad honores ecclesiasticos grauitas, nihil defendat industria, sed totum auri profanus amor obtineat: & dum vitia remunerantur honore, in locum vltoris is qui fortasse fuerat vlciscendus adducitur, atque hinc sacerdotes non proficere, sed perire potius iudicantur. Vulnerato namque pastore, quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se hostilibus feriendum exponit? aut qualem de se fructum producturus est, cuius graui peste radix infecta est? Maior ergo metuenda est locis illis calamitas, vbi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in se magis iracundiam prouocant, quam per semetipsos populis placare debuerant. Audiuius autem quia ecclesiarum prædia tributa nunc præbeant, & magna super hoc admiratione suspendimur, si ab eis illicita quærantur accipi, quibus etiam licita relaxantur. Nec hoc quoque malum

solicitude nostra patitur negligenter omittere, quod quidam instinctu gloriae inanis illecti, ex laico repente habitu sacerdotii honorem arripiunt, &, quod dicere pudet, & graue tacere est, regendi rectores, & qui docendi sunt doctores, nec erubescunt fieri, nec metuunt. Ducatum animarum impudenter assumunt, quibus via omnis ignota ductoris est, & quo vel ipsi gradientur ignari sunt. Quod quam prauum, quamve sit temerarium, saeculari etiam ordine & disciplina monstratur. Nam dum dux exercitus non nisi labore & solitudine expertus eligitur, quales animarum duces esse debeant, qui ad episcopatus culmen immatura cupiunt festinatione conscendere, huius saltem rei comparatione considerent, & aggredi repente inexpertos labores abstineant, ne caeca honoris ambitio, & ipsis in poenam sit, & aliis pestifera erroris semina iaciat; quippe qui non didicerunt quod ipsi doceant. Proinde paterno salutantes affectu petimus, praecellentissimi filii, ut hoc tam detestabile malum de regni vestri studeatis finibus prohibere, & nulla apud vos excusatio, nulla contra animam vestram suggestio locum inueniat: quia facientis procul dubio culpam habet, qui quod potest corrigere negligit emendare. Qua de re, ut magnū omnipotenti Domino munus valeatis offerre, Synodum congregari praecipite: in qua, sicut fratribus coepiscopisque nostris mandauimus, praesente dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate, sub anathematis debeat obligatione constitui, nullum pro ecclesiastico ordine aliquid vnquam dare, nullum accipere, nec quemquam ex laicis ad sacerdotium repente transire, quatenus hanc vobis mercedem & hic & in futura vita Redemptor noster, cuius sacerdotes interius ab hoste perire non finitis, recompenset. Omnino praeterea admirati sumus, quod in regno vestro Iudaeos Christiana mancipia possidere permittitis. Quid enim sunt Christiani omnes, nisi membra Christi? Quorum videlicet membrorum caput cuncti nouimus quia fideliter honoratis. Sed quam diuersum sit, excellentia vestra perpendat, caput honorare, & membra ipsius hostibus calcanda permittere. Atque ideo petimus, ut excellentiae vestrae constitutio de regno suo huius prauitatis mala remoueat, ut in hoc vos amplius dignos cultores omnipo-

tentis Domini demonstretis, quod fideles illius ab inimicis eius absoluitis.

EPISTOLA CXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD VIRGILIVM EPISCOPVM ARELATENSEM.

Confirmat priuilegia per Vigilium papam concessa monasterio Arelatenfi.

Gregorius Virgilio episcopo Arelatenfi.

Grat. 25.
qu. 2. cap.
Cum piæ.

CVM piæ desiderium voluntatis, & laudandæ deuotionis intentio sacerdotilibus sit semper studiis adiuuanda; cura est sollicitudinis adhibenda, vt ea quæ pro quiete monachorum religiosæque conuersationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quædam valeat præsumptio perturbare. Sed sicut hoc, quod ratio exigebat vtilitatis, oportuit definiri, ita quod definitum est, nisi forte vbi maior est auctoritas, non debet violari. Igitur gloriøsæ memoriæ Childebertus Francorum rex, catholicæ religionis amore succensus, intra muros Arelatenfis ciuitatis monasterium virorum, vt scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quædam ibidem pro habitantium sustentatione concessit. Cuius ne voluntas vnquam duceretur in irritum, & ea quæ pro quiete monachorum disposita fuerant turbarentur, quæque contulit in iure eiusdem monasterii, epistolis suis apostolica petiit auctoritate firmari; hoc quoque suæ petitioni subiungens, vt eidem monasterio, tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis, quædam pariter priuilegia largirentur; sciens quippe eam apostolicæ sedi reuerentiam a fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent decreto disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur. Vnde quia effectum & regia voluntas, & res valde desiderata poscebat, a prædecessore nostro Vigilio, Romanæ sedis antistite, ad prædecessorem vestrum Aurelium scripta transmissa sunt, vbi omnia, quæ amplectendæ voluntatis studium deposcebat, apostolicæ auctoritatis libenter annisu firmata sunt: quia difficultatem pati non potuit huiusmodi res petita. Sed vt fraternitas vestra quæ fuerint tempore illo decreta cognoscat, antedicti prædecessoris nostri

scripta his præuidimus scriptis adiungi. Quibus lectione percursis hortamur, vt omnia sacerdotali, sicut decet, studio inuiolata conserues, nihilque illi de indebitis, nihil permittas de illicitis irrogari, nec ea quadam patiaris vsurpatione conuelli. Nam licet ea, quæ semel apostolicæ sedis auctoritate sancita sunt, nil egeant firmitatis, ex abundantia tamen nostra, cuncta quæ pro huius rei quiete a prædecessore nostro statuta sunt, nostra iterum auctoritate in omnibus roboramus. Fraternitas ergo vestra ita se in custodiendis eis exhibeat, quatenus & omnem occasionem inquietudinis excludat, & aliis hæc operari suadeat, dum se in custodienda defuncti piissima voluntate sollicitam, vt decet, exhibuerit & deuotam.

EPISTOLA CXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD DESIDERIVM EPISCOPVM GALLIÆ.

De pallio ipsius prædecessoribus concessio nihil in ecclesiæ Romanæ scriniis reperiri: mittat proinde, si quid in ecclesiæ suæ chartis inuenerit.

Gregorius Desiderio episcopo Galliarum.

FRATERNITATIS vestræ desiderium Ioannis regionarii relatione cognouimus; quod quidem libenter parati sumus implere, si diligenter fuerimus de his quæ retulit informati. Inquit autem a vestra sibi relatum dilectione, quod ecclesiæ vestræ quædam olim priuilegia ab apostolica sede concessa sunt, atque vsum pallii eitis sacerdotes antiquitus habuisse. Quod quia vobis magnopere poscitis reformari, in ecclesiæ nostræ scrinio requiri fecimus, & inueniri nihil potuit. Sed quoniam quanto studiosius ista cupitis adipisci, tanto vos arbitramur esse sollicitos, in requirendis chartis ecclesiæ vestræ vigilantius curam impendite; & si qua exinde scripta inueniri potuerint, quæ nos valeant informare, huc curæ vestræ sit transmittere. Nam qui noua concedimus, vetera libentissime reparamus.

AD SYAGRIVM EPISCOPVM AVGVSTODVNENSEM.

Vt Menatem & Theodorum episcopos in Italiam
redire compellat.*Gregorius Syagrio episcopo Augustodunensi.*

CVM sacerdotalis dignitas aliis videatur dignitatibus
Ceminere, ita quisquis ea ornatus est, cunctis se imitan-
dum debet ostendere; vt exemplo suo nulli nocere, sed
vitam potius valeat componere subiectorum. Nam si
actus dissentiat a nomine, quanto pontificatus ipse plus
erigit, tanto magis addicit. Itaque Menatem quemdam
episcopum, qui illic de diœcesi Romanæ ecclesiæ nostra
ordinatione profectus est, in tanta se leuitate didicimus
exhibere, vt & nobis de eo maior sit verecundia, & illi
episcopatus nomen non sit in honore, sed onere. Quod
quia pudoris nobis est de eo illa cognoscere, quæ in alia-
rum prouinciarum omnino reprehendimus sacerdotibus,
fraternitas vestra cum illic immorari amplius non permit-
tat, sed ad nos quantocius reuerti compellat, ac magis in-
uenta per omnia occasione transmittat: vt sub ea qua di-
gnum est obseruantia refrenatus, sæculares mores ad sa-
cerdotalem studeat conuertere grauitatem. Nam satis no-
xium atque perniciosum est, vt imitatione ipsius quæ ædi-
ficari debuerant destruantur. In qua re non solum ille cul-
pabilis, sed etiam qui non restiterit inuenitur: nam con-
sentire videtur erranti, qui corrigenda vt ressecari debeant
non corrigit. Quia vero Theodorus quidam episcopus, de
diœcesi reuerendissimi fratris nostri Constantii Mediola-
nensis ecclesiæ episcopi, disciplinam, vt dicitur, euitans, il-
lic venisse firmatur, hortamur vt & isto diligentius requi-
sito, ad episcopum suum vestra fraternitas retransmittat.
Et quia, sicut legitur: *Qui abiicit disciplinam infelix est*, nulla
eum illic se excusatione patiamini retinere, quatenus ipsi,
qui leuitatis eorum vitio possunt decipi, liberentur, & de
ipsis habere mercedem, ne in hac stultitia pereant, va-
leatis.

Sap. 3.

EPI-

EPISTOLA CXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD VIRGILIVM ET SYAGRIVM EPISCOPOS.

De suscipienda causa Syagriæ, quæ religionem professâ cum esset, marito violenter iuncta dicebatur.

Gregorius Virgilio & Syagrio episcopis Gallie.

COMMISSI officii qualitas me, fratres carissimi, in vocem cogit doloris erumpere, & dilectionem vestram anxietate caritatis exasperare, quod illic vos nimium negligentes & remissos dicitur extitisse, vbi studium vestrum acriter iustitiæ rectitudo & zelus debuit castitatis accendere. Peruenit autem ad nos Syagriam quondam viram religiosam mutatis etiam vestibus affecutam, posteaque marito violenter esse, quod dici iniquum est, sociatam, & nullo vos in eius defensione dolore permotos. Quod si ita est, vehementius ingemisco, ne apud omnipotentem Dominum, quod absit, mercenarii officium, & non pastoris meritum habeatis; quippe qui in ore lupi ouem laniandam sine certamine reliquistis. Quid enim dicturi, quamve rationem futuro estis iudici reddituri, quos stupri scortatio non commouit, quos ad defendendum fauor nequaquam religiosi habitus excitauit, quos ad tutandam pudicitiae integritatem sacerdotalis consideratio non erexit? Vel nunc ergo neglectus ad memoriam redeat, huius recordatio culpæ sollicitet, & officii vestri consideratio ad prædictæ mulieris vos adhortationem impellat. Et ne forte per tempus transisset in voluntatem necessitas, lingua illi vestra medela sit, atque admonentibus vobis orationibus operam det, de memoria lamenta pœnitentiæ non recedant, Redemptori nostro cor pœnitens exhibeat, & castitatis damna, quam ei corpore seruare non licuit, fletu resarciat. Quia ergo prædicta mulier res suas etiam nunc piis, vt fertur, desiderat causis impendere; hortamur vt fraternitatis vestræ hac in re fauorem inueniat, solatiis potiatur, & seruata competenti filii portione, fas illi sit de substantia sua iudicare quod velit. Vestrum enim sine dubio bonum facitis, si bona volentibus opem fertis. Hæc igitur, dilectissimi fratres,

Concil. Tom. 13.

A a a a

quæ loquimur, ex quanto procedant amore pensate, & omnia cum ea qua dicuntur caritate suscipite. Nam dum vnum in Redemptoris nostri corpore corpus sumus, in his quæ vobis nocere sentio simul vror. Qua autem intentione, quove affectu hanc vobis epistolam miserim, cordi vestro veritatis auctor aperiat. Et ideo hæc fraterna vos admonitio non contristet: quia & asperum poculum libenter accipitur, quod intentione salutis offertur. Quod superest, carissimi fratres, iunctis Dei nostri misericordiam precibus exoremus, vt vitam nostram in suo propitius timore disponat, quatenus & hic illi sacerdotaliter deferuire, & in conspectu ipsius in futuro securi assistere & sine metu valeamus.

EPISTOLA CXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD SYAGRIVM EPISCOPVM AVGVSTODVNENSEM.

De parochiis episcopo Taurinensi subtractis, & episcopo in iisdem constituto. vt eas illi restituendas curet.

Gregorius Syagrio episcopo Augustodunensi.

SI in rebus sæcularibus suum cuique ius & proprius ordo seruandus est, quanto magis in ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci confusio, ne ibi discordia locum inueniat, vnde pacis debent bona procedere? Quod hac ratione seruabitur, si nihil potestati, sed totum æquitati tribuitur. Perlatum siquidem ad nos est, dilectissimum fratrem nostrum Vrsicinum Taurinæ ciuitatis episcopum, post captiuitatem & deprædationem quam pertulit, graue in parochiis suis, quæ in Francorum sitæ terminis perhibentur, præiudicium pertulisse. Denique vt alter illic contra ecclesiastica statuta, nullo eius crimine deposcente, constitueretur antistes. Et ne leue forsitan videretur huius rei præiudiciale commissum, etiam aliquid doloris est additum, vt res ei ecclesiæ suæ, quas habere potuit, tollerentur. Quod si hæc veritate subsistunt, quia crudele nimis est, & aperte sacris Canonibus inimicum, vt ab altari proprio infontem ambitio remoueat sacerdotem, qui non meretur ex crimine successor; suam in huius præiudicii cuncti causam attendant, vt

qui nolunt perpeti, nec aliis imponant. Nam si prauæ rei aditus antequam diu patefcat non clauditur, vsu fit latior; & erit consuetudine licitum quod ratione constat esse prohibitum. Sed præ ceteris fraternitatis vestræ sollicitudo pro nostra commendatione, ac diuinæ considerationis intuitu, in eius se enixius defensione impendat, & a suis illum amplius contra rationem remotum esse parochiis non permittat: sed tam per se, quam supplicando præcellentissimis regibus, quos vos in nullo credimus contristare, id peragat, vt & hoc quod male factum est corrigatur, & quæ violenter ablata sunt veritate patrocinate reddantur: quia dum scriptum sit: *Frater fratrem adiuvans exaltabitur*; tanto se ab omnipotente Deo caritas vestra nouerit recepturam, quanto præcepta ipsius in adiuvando fratre libenter atque constanter fuerit executi.

NOTA IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV.

¹ *In parochiis suis.*] Segusiensibus nimirum, in finibus Italiæ. Longobardorum enim duces, cum in Gallias temere irrupissent, victique & prostrati a Mummulo fuissent, Augustam & Segusium ciuitates cum integro illarum territorio Guntramno regi, vt Fredegarius cap. 45. scribit, multæ nomine cesserunt. Segusium porro Guntramnus cum pago vniuerso, vt in codice Anitiensi annotatum obseruauimus, ab Italis receptum Mauriennensi ecclesiæ subiecit. Quare ab episcopo Taurinensi, cuius antea fuerant, eadem nunc parochiæ repetebantur.

EPISTOLA CXXI.
GREGORII PAPÆ I.
AD THEODORICVM ET THEODEBERTVM
REGES FRANCORVM.

Vt episcopo Taurinensi restituantur ipsius parochiæ in regno Francorum sitæ, in quibus ordinatus fuerat nouus episcopus.

Gregorius Theodorico & Theodeberto regibus Francorum.

SVM MV M in regibus bonum est iustitiam colere, ac sua cuique iura seruare, & subiectis non sinere quod potestatis est fieri, sed quod æquum est custodire.

Concil. Tom. 13.

A a a a ij

Quod quia vos & diligere, & omnino confidimus studere, excellentiæ vestræ indicare ea quæ emendationem expetunt inuitamur; vt per hoc & oppressis succurrere, & vobis mercedem acquirere nostris epistolis valeamus. Fratrem itaque & coepiscopum nostrum Vrsicinum, Taurinæ ciuitatis antistitem, in parochiis suis, quæ intra regni vestri sunt terminum constitutæ, graue omnino dicitur præiudicium sustinere; adeo vt contra ecclesiasticam obseruantiam, contra sacerdotalem grauitatem, & contra sacrorum Canonum instituta, nullo eius exigente crimine, alter illic non metuerit episcopus ordinari. Et quia parum visum est, si illicitis non iungerentur illicita, etiam res ecclesiæ suæ, vt fertur, ablatae sunt. Quod si ita se veritas habet, quoniam intolerabile nimis est, vt vi opprimeretur, cui culpa non nocuit, præmissa paterna caritate salutationis alloquio, petimus vt quod excellentiæ vestra amore ecclesiasticæ reuerentiæ, & æquitatis contemplatione sponte potest impendere, nostra studeat benignius intercessione concedere, & iustitiam illi, sicut de æquitatis eius bono confidimus, faciat in omnibus custodiri, atque patefacta veritate, & quod illicite actum est corrigi, & res ei violenter ablatas æquitate iubeat fauente restitui. Nec quod ad tempus ab hostibus eius ecclesiæ detinetur debet illi aliquid officere: sed hoc ad subueniendum Christianitatis vestræ magis magisque debet animos permouere; vt largitatis vestræ munere consolatus, captiuitatis quam pertulit non possit damna sentire. Pro vtilitate ergo animæ vestræ hac nostra apud vos exhortatio locum inueniat, vt ad mercedem vestram deiectionem ipsius porrecta manu iustitiæ releuetis, quatenus per hoc quod æquitatem sacerdotibus custoditis, eorum precibus ante Dei semper oculos floreatis.

EPISTOLA CXXII.

GREGORII PAPÆ I.

AD BRVNICHILDEM REGINAM FRANCORVM.

Hilarium commendat, vt illum tuitione sua
protegit.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

CVM in regni regimine virtus iustitia, & potestas egeat
cæquitate, nec ad hoc alterum sine altero possit suffi-
cere; quanto in vobis amore horum cura præfulgeat, ex
hoc vtique patenter ostenditur, dum turbas gentium lau-
dabiliter gubernatis. Quis ergo hæc considerans de excel-
lentiæ vestræ bonitate diffidat? aut de impetratione sit du-
bious, quando illa a vobis, quæ subiectis vos libenter posse
nouit impendere, duxerit postulanda? Lator itaque præ-
sentium Hilarius, excellentiæ vestræ famulus, nostra se
interuentione apud potestatem vestram æstimans adiuua-
ri, commendationis nostræ sibi poposcit epistolas suffra-
gari; certum tenens vberius, sicut ceteris conceditis,
promereri, si nostra pro eo intercessio loqueretur. Pro-
inde paternæ caritatis affectu salutationis persoluentes al-
loquia petimus, vt quia quorundam se perhibet nequitia
aduersitatibus laborare, excellentiæ vestræ eum tutio
muniat, & ne contra rationem valeat prægrauari, sua il-
lum iussione tutum esse præcipiat; quatenus dum vobis
iubentibus atque propitiis nullius aduersitas iniuste, &
pro sola tantummodo voluntate locum habuerit, & nos
de impetratis, quæ pro vestra magis mercede poscimus,
gratias referamus, & excellentiæ vestræ beatus Petrus
apostolorum princeps, quem in nobis concedendo quæ
petimus Christiana deuotione veneramini, recompenset.

EPISTOLA CXXIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD VANTILONVM ET AREGIVM.

Hilarium commendat, vt illi suum patrocini-
um impendant.

Gregorius Vantilono & Aregio.

Ad magnam gloriæ vestræ laudem accedit, quod Hilarium præsentium lator valido se fudit patrocini-
o releuari, si assequi fauorem tuitionis vestræ meruerit. Quod adeo, sicut est, magnum existimat, vt ad hoc obtinendum etiam nostram sui commendationem adhibere studuerit adiutricem. Hunc igitur quoniam ad vestrum patrocini-
um videmus desideranter velle confugere, scribere pro eo non iudicauimus differendum; confidentes tanto vos defensionem petentibus libenter impertiri, quanto & eam in tristitia, & in stricto positos cognoscitis suppliciter expectare. Ea de re gloriam vestram paterna dulcedine salutantes, petimus vt quia prædictus portitor aliquorum inimicitias se contra rationem asserit subiaccere, patrocini-
um vestrum quod magnopere cupit inueniat, & nullam illum contra æquitatem molestiam, nullam vexationem patiamini sustinere; sed ab omni eum afflictione, quam non ratio, sed aduersantium voluntas ingesserit, patrocini-
um vestri gratia tueatur; vt & hic optatum se in vobis, vt sperat, lætetur inuenisse refugium, & aliquid vobis ad mercedem proficiat, ac vestrum quidem in nobis alii si-
militer quærere discant in tribulatione solatium.

EPISTOLA CXXIV.

GREGORII PAPÆ I.

AD ASCLEPIODOTVM PATRICIVM.

Hilarium commendat, vt eius patrocini-
um suscipiat.

Gregorius Asclepiodoto patricio in Galliis.

Qui terrenis regibus adhærent, quantum eis præstan-
di locus conceditur, tanto debent in causis mercedis prouiores existere, vt fructu boni operis & hic eorum qui-
bus seruiunt gratia perfruantur, & cælestis regni aulam in-

troire postea mereantur. Vnde licet hoc diligere, & in hoc
 vose esse confidamus intentos: verumtamen quia pater-
 num alloquium aliquid bonis mentibus semper addit, hor-
 tamur vt quoties congruum iuuandi tempus adstiterit,
 nequaquam quod operandum vobis est differatis. Nam
 qui fratrem luctu releuat, oppressum erigit, mœrentem
 consolatur, ab illo sibi retribui, cui totum impendit, non
 dubitet, quia ait: *Quod vni ex minimis istis fecistis, mihi fecistis.* *Matth. 25.*
 Quia igitur Hilarius praesentium portitor, pro eo quod
 frustra contra se quorundam perhibet inimicitias exarsis-
 se, vestrae se tuitioni nostra petiit epistola commendari,
 certus quod patrocinantibus vobis cuiusquam contra ra-
 tionem aduersitas ei nocere non valeat; idcirco paterno
 gloriam vestram salutantes affectu, petimus vt fauoris ve-
 stri gratia muniatur, & quod ceteris iusta petentibus in-
 dulgetis, huic quoque pro nostra intercessione largius im-
 pendatis; atque eum contra æquitatem opprimi non sin-
 tis, sed manum illi auxilii, vbi rationis ordo vocauerit,
 porrigatis; quatenus mercedem gloriae vestrae & ipse in
 vobis quod omnino arduè quaesivit inueniat, & vos affli-
 cto & humiliter supplicanti videamini, quod valde glo-
 riosum est, subuenisse.

EPISTOLA CXXV.

GREGORII PAPÆ I.

AD CLAVDIUM IN HISPANIIS.

Ei familiariter regibus Gothorum vso Cyriacum mona-
 chum commendat.

Gregorius Claudio in Hispaniis.

QVIA vnguenti more bonorum fragrat opinio vestrae
 gloriae, de occidentibus partibus hucusque odor te-
 tendit. Cuius profecto auræ suauitate resperfus, multum,
 fateor, quem nesciebam dilexi, atque intra sinum cordis a-
 moris manu te rapui; nec iam eum nesciens diligebam, cu-
 ius bona cognoueram. Qui enim mihi magna intentione
 notus, sed corporis visione manet incognitus, de eo pro-
 cul dubio veraciter dicere possum, quia personam illius
 scio, sed domum nescio. Magna autem vestrae laudis da-
 tur assertio, quod excellenti Gothorum regi vestra gloria

Prov. 4.

sedulo adhærere perhibetur; quia dum malis boni semper displiceant, bonos vos esse certum est, qui bono placuistis. Propterea debitum salutationis alloquium soluens, opto vos in his quæ cœpistis exerceri, ut in vobis compleatur veridica Salomonis illa sententia quæ ait: *Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem.* Nunc enim cum lux nobis veritatis infulget, cum sese regni cælestis suauitas mentibus aperit, iam quidem dies est, sed adhuc perfectus non est. Tunc autem dies perfectus erit, quando iam quidquam de nocte peccati in mente nostra non erit. Vos autem usque ad perfectum diem crescite; ut quousque patria æterna videatur, bonorum hic operum augmenta dilatentur, quatenus tanto post in retributione maior sit fructus muneris, quanto nunc studium creuerit laboris. Propterea dilectissimum filium nostrum Cyriacum monasterii nostri patrem vestræ gloriæ commendamus, ut peractis quæ ei iniuncta sunt nulla illum remeandi mora præpediat. Omnipotens Deus cælestis vos brachii protectione tueatur, & nunc gloriosos inter homines, & post longa annorum curricula inter angelos esse concedat.

EPISTOLA CXXVI.

GREGORII PAPÆ I.

AD LEANDRVM EPISCOPVM HISPALENSEM.

De laude caritatis. De onere suæ prælationis. De pallio ad sacra tantum Missarum solennia transmissio.

Gregorius Leandro episcopo Hispalensi.

SANCTITATIS tuæ suscepi epistolam, solius caritatis scalamo scriptam. Ex corde enim lingua tinxerat quod in chartæ pagina refundebat. Boni autem sapientesque viri cum legeretur adfuerunt, quorum statim viscera in compunctione commota sunt. Cœpit quisque amoris manu in suo corde te rapere; quia in illa epistola tuæ mentis dulcedinem non erat audire, sed cernere. Accendebantur & mirabantur singuli, atque ipse ignis audientium demonstrabat qui fuerit ardor dicentis. Nisi enim prius in se faces ardeant, alium non succendunt. Ibi ergo vidimus, quanta
cari-

caritate tua mens arserit, quæ sic & alios accendit. Vitam vero vestram, cuius ego semper cum magna veneratione reminiscor, minime nouerant, sed eis altitudo vestri cordis patuit ex humilitate sermonis. Vitam autem meam cunctis esse imitabilem illa vestra epistola loquitur. Sed quod non est ita vt dicitur, sit ita quia dicitur, ne qui non solet mentiatur. Ad hæc autem breuiter cuiusdam bonæ mulieris verba loquor: *Nolite me vocare Noemi, id est pulcram, Ruth 1. sed vocate me Mara, quia amaritudine plena sum.* Neque enim, bone vir, hodie ego sum ille quem nosti. Multum fateor exterius proficiendo interius cecidi; meque de eorum numero esse pertimesco, de quibus scriptum est: *Deiecisti eos Psal. 71. dum alleuarentur.* Cum alleuatur enim deiicitur qui honoribus proficit, & moribus cadit. Ego enim vias mei capitis sequens summopere esse decreueram opprobrium hominum, & abiectio plebis; atque in eius sortem currere, de quo rursus per Psalmistam dicitur: *Ascensus in corde suo dispositus in conualle lacrymarum: vt videlicet tanto verius intus ascenderem, quanto per conuallem lacrymarum foris humilior iacerem.* At me multum nunc deprimunt honor onerosus, curæ innumeræ perstrepunt, & cum sese ad Deum animus colligit, hunc suis impulsibus quasi quibusdam gladiis scindunt. Nulla cordis quies est. Prostratum in infimis iacet suæ cogitationis pondere depressum. Aut rara valde aut nulla hoc in sublimia penna contemplationis leuat. Torpet ignauia mens, & circumlatrantibus curis temporalibus iam pene ad stuporem deducta, cogitur modo terrena agere, modo etiam quæ sunt carnalia dispensare. Aliquando vero fastidio exigente compellitur quædam etiam cum culpa disponere. Quid multa loquar? Victa suo pondere sanguinem sudad. Nisi enim sanguinis nomine culpa censeretur, Psalmista non diceret: *Libera me de sanguinibus. Psal. 50.* Cum vero culpas culpis iniungimus, hoc quoque quod per alium prophetam dictum est implemus: *Sanguis sanguinem tetigit. Osee 4.* Sanguis enim sanguinem tangere dicitur, cum culpa culpæ adiungitur, vt iniquitatis cumulus multiplicetur. Sed inter hæc per omnipotentem Deum deprecor, vt in perturbationis fluctibus lapsam tuæ orationis manu me teneas. Quasi enim prospero flatu nauigabam, cum tranquillam vitam in monasterio ducerem.

Sed procellosis subito motibus tempestas exorta, in sua perturbatione me rapuit, & prosperitatem itineris amisi; quia quiete perdita mentis naufragium pertuli. Ecce nunc in vndis versor, & tuæ intercessionis tabulam quaero, vt qui naui integra diues peruenire non merui, saltem post damna ad litus per tabulam reducar. De podagræ vero molestia sanctitas vestra, vt scribit, affligitur, cuius dolore assiduo & ipse vehementer attritus sum. Sed facilis erit consolatio, si inter flagella quæ patimur, quæcumque fecimus ad memoriam delicta reuocamus; atque hæc non iam flagella, sed dona esse conspiciamus, si quæ carnis delectatione peccauimus, carnis dolore purgemus. Præterea ex benedictione beati Petri apostolorum principis pallium vobis transmisimus, ad sola Missarum solennia vtendum. Quo transmissio, valde debui qualiter vobis esset viuendum admonere. Sed locutionem supprimo, quia verba moribus anteitis. Omnipotens Deus sua vos protectione custodiat, atque ad cælestis remunerationem patriæ cum multiplici animarum fructu perducatur. Ego autem quanta occupatione deprimor ex debilitate breuis attestatur epistola, in qua ei, quem multum diligo, parum loquor.

EPISTOLA CXXVII.

GREGORII PAPÆ I.

AD RECCAREDVM REGEM HISPANIÆ.

Laudate eius ope gentem Gothorum ad catholicam fidem conuersam. Agit de muneribus sancto Petro transmissis, commendans eius animum, quod licet summa pecuniarum a Iudæis offerretur, constitutionem in eos editam mutare noluerit. Denique crucem transmittit, in qua de ligno Domini erat, & de capillis sancti Ioannis Baptistæ.

Gregorius Reccaredo regi Vvisigothorum.

EXPLERE verbis, excellentissime fili, non valeo, quantum tuo opere, tua vita delector. Audita quippe noui diebus nostris virtute miraculi, quod per excellentiam tuam cuncta Gothorum gens ab errore Arianae hæresis in

fidei rectæ soliditatem translata est, exclamare cum Propheta libet: *Hæc est immutatio dexteræ excelsi*. Cuius enim ^{Psal. 76.} vel faxeum pectus tanto hoc opere cognito, non statim in omnipotentis Dei laudibus, atque in tuæ excellentiæ amore mollescat? Hæc me, fateor, quæ per vos acta sunt, sæpe conuenientibus filiis meis dicere, sæpe cum eis pariter admirari delectat. Hæc me plerumque etiam contra me excitant, quod piger ego & inutilis tunc inertio torpeo, quando in animarum congregationibus pro lucro caelestis patriæ reges elaborant. Quid itaque ego in illo tremendo examine iudici venienti dicturus sum, si tunc illuc vacuus venero, ubi tua excellentia greges post se fidelium ducet, quos modo ad veræ fidei gratiam per studiosam & continuam prædicationem traxit? Sed est mihi, bone vir, hoc ex Dei munere in magna consolatione, quia opus sanctum quod in me non habeo, diligo in te. Cumque de tuis actibus magna exultatione gaudeo, ea quæ per laborem tua sunt, per caritatem mea fiunt. De conuersione igitur Gothorum in vestro opere & in nostra exultatione libet cum angelis exclamare: *Gloria in excelsis Deo*, ^{Luc. 2.} & *in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Nos enim, ut existimo, gratiarum amplius omnipotenti Domino debitores existimus; quia etsi vobiscum nihil egimus, vestro tamen operi congaudendo participes sumus. Beatus vero Petrus apostolorum princeps quam libenter munera excellentiæ vestræ suscepit, ipsa cunctis liquido vita vestra testatur. Scriptum quippe est: *Vota iustorum* ^{Psalm. 15.} *placabilia*. Neque enim in omnipotentis Dei iudicio quid datur, sed a quo datur aspicitur. Hinc est enim quod scriptum est: *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius: ad* ^{Genes. 4.} *Cain autem & ad munera eius non respexit*. Dicturus quippe, quia Dominus respexit ad munera, præmisit solícite, quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens a muneribus, sed munera ab offerente placuerunt. Vestra itaque oblatio quam sit grata ostenditis, qui daturi aurum, prius ex conuersione gentis subditæ animarum munera dedistis. Quod vero transmissos abbates, qui oblationem vestram beato Petro apostolo deferrebant, vi maris dicitis fatigatos ex ipso itinere ad Hispanias remeasse, non munera vestra repulsa sunt

Concil. Tom. 13.

B b b b ij

quæ postmodum peruenerunt, sed eorum qui transmissi fuerant constantia est probata, an scirent sancto desiderio obiecta pericula vincere, & in fatigatione corporis mente minime lassari. Aduersitas enim quæ bonis votis obiicitur, probatio virtutis est, non iudicium reprobationis.

Act. 27. Quis enim nesciat quam prosperum fuit quod beatus Paulus apostolus prædicaturus ad Italiam veniebat, & tamen veniens naufragium pertulit? Sed naus cordis in marinis fluctibus integra stetit. Præterea indico, quia creuit de vestro opere in laudibus Dei hoc quod dilectissimo filio meo Probino presbytero narrante cognoui: quia cum vestra excellentia constitutionem quamdam contra Iudæorum perfidiam dedisset, hi de quibus prolata fuerat rectitudinem vestræ mentis inflectere pecuniarum summam offerendo moliti sunt: quam excellentia vestra contempsit, & omnipotentis Dei placere iudicio requirens, auro innocentiam prætulit. Qua in re mihi Dauid regis factum ad memoriam venit; cui dum concupita aqua de cisterna Bethlehemitica, quæ inter hostiles cuneos habebatur, ab obsequentibus militibus fuisset allata, protinus dixit: *Absit a me ut sanguinem iustorum hominum bibam.* Quam quia fudit & bibere noluit, scriptum est: *Libauit eam Domino.* Si igitur ab armato rege in sacrificium Dei versa est aqua contempta, pensemus quale sacrificium omnipotenti Deo rex obtulit, qui pro amore illius non aquam, sed aurum accipere contempsit? Itaque, fili excellentissime, fidenter dicam, quia libasti aurum Domino, quod contra eum habere noluisti. Magna sunt hæc & omnipotentis Dei laudi tribuenda. Sed inter hæc vigilantissimi sunt studio antiqui hostis insidiæ cauendæ, qui quanto maiora in hominibus dona conspicit, tanto hæc auferre subtilioribus insidiis exquirat. Neque enim latrunculi in via capere viatores vacuos expetunt, sed eos qui auri vascula vel argenti ferunt. Via quippe est vita præsens. Et tanto quisque necesse est ut insidiantes spiritus caueat, quanto maiora sunt dona quæ portat. Oportet ergo excellentiam vestram in tanto hoc de conuersione gentis subditæ munere quod accepit summopere custodire prius humilitatem cordis, ac deinde munditiam

I. Luc. 14. & 18. corporis. Cum enim scriptum sit: *Omnis qui se exaltat hu-*

miliabitur, & qui se humiliat exaltabitur; profecto liquet quia ille veraciter alta amat, qui mentem suam ab humilitatis radice non defecat. Sæpe namque malignus spiritus, ut bona destruat quibus prius aduersari non valuit, ad operantis mentem post peractam operationem venit, eamque tacitis cogitationibus in quibusdam suis laudibus excutit, ita ut decepta mens admiretur ipsa, quam sint magna quæ fecit. Quæ dum per occultum tumorem apud semetipsam extollitur, eius qui donum tribuit gratia priuatur. Hinc est enim quod per prophetæ vocem contra superbientem animam dicitur: *Habens fiduciam in pulcritudine tua, fornicata es in nomine tuo*. Fiduciam quippe animam in pulcritudine sua habere, est in semetipsa de iusta actione præsumere. Quæ in suo nomine fornicatur, quando in hoc quod recte egit non conditoris laudem dilatari appetit, sed suæ opinionis gloriam requirit. Hinc rursus per prophetam scriptum est: *Quo pulcrior es, descende*. Anima etenim unde est pulcrior, inde descendit, quando ex virtutis decore, quo exaltari apud Deum debuit, ab eius gratia per suam elationem cadit. Quid ergo in his agendum est, nisi ut malignus spiritus cum nobis ad eleuandam mentem reducit bona quæ egimus, nos semper ad memoriam mala nostra reuocemus; quatenus & nostra cognoscamus esse quæ peccando fecimus, & solius omnipotentis Dei munera, cum peccata declinamus. Custodienda est quoque munditia corporis in studiis bonæ actionis; quia iuxta vocem prædicantis Apostoli: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos*. Qui rursus ait: *Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra*. Quam sanctificationem quid dixerit, ostendens protinus adiunxit: *Vt abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione & honore, & non in passionibus desiderii*. Ipsa quoque regni gubernacula erga subiectos magno sunt moderamine temperanda, ne potestas mentem surripiat. Tunc enim regnum bene regitur, cum regnandi gloria animo non dominatur. Curandum quoque est, ne ira surrepat: ne fiat citius omne quod licet. Ira quippe etiam, cum delinquentium culpas exequitur, non debet menti quasi domina præire, sed post rationis tergum velut ancilla famulari, ut ad faciem iussa veniat. Nam si semel mentem possidens

Ezech. 16.

Ezech. 32.

1. Cor. 3.

1. Thess. 4.

*Jacob. 1.**Ibidem.*

ceperit, iustum esse deputat etiam quod crudeliter facit. Hinc enim scriptum est: *Ira viri iustitiam Dei non operatur.* Hinc rursus dicitur: *Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram.* Hæc autem vos auctore Deo omnia seruare non ambigo. Sed occasione admonitionis exorta, bonis vestris actibus me furtiue subiungo, vt quod non admoniti facitis, quando vobis & admonens additur, iam non soli faciatis. Omnipotens autem Deus in cunctis actibus vestris cælestis brachii extensione vos protegat, vobisque & præsentis vitæ prospera, & post multa annorum curricula gaudia concedat æterna. Clauum vero paruulam a sacratissimo beati Petri apostoli corpore vobis pro eius benedictione transmisimus, in qua inest ferrum de catenis eius inclusum, vt quod collum illius ad martyrium ligauerat, vestrum ab omnibus peccatis soluat. Crucem quoque dedi latori præsentium vobis offerendam, in qua lignum dominicæ crucis inest, & capilli beati Ioannis Baptistæ: ex qua semper solatium nostri Saluatoris per intercessionem præcursoris eius habetis. Reuerendissimo autem fratri & coepiscopo nostro Leandro pallium a beati Petri apostoli sede transmisimus, quod & antiquæ consuetudini, & nostris moribus, & eius bonitati atque grauitati debeamus. Item in anagnostico ante longum tempus dulcissima mihi vestra excellentia, Neapolitano quodam iuvene veniente, mandare curauerat, vt piissimo imperatori scriberem; quatenus pacta in chartophylacio requireret, quæ dudum inter piæ memoriæ Iustinianum principem & iura regni vestri fuerant emissa, vt ex his colligeret, quid vobis seruare debuisset. Sed ad hoc faciendum duæ res mihi vehementer obstiterunt. Vna, quia chartophylacium prædicti piæ memoriæ Iustiniani principis tempore ita surripiente subito flamma incensum est, vt omnino ex eius temporibus pene nulla charta remaneret. Alia autem, quia, quod nulli dicendum est, ea quæ contra te sunt apud temetipsum debes documenta requirere, atque hæc pro me in medium proferre. Ex qua re hortor vt vestra excellentia suis moribus congrua disponat, & quæque ad pacem pertinent studiosè peragat, vt regni vestri tempora per longa sint annorum curricula in magna laude memo-

randa. Præterea transmisimus clauim aliam a sacratissimo beati Petri apostoli corpore, quæ cum digno honore reposita, quæque apud vos inuenerit benedicendo multiplicet.

EPISTOLA CXXVIII.

GREGORII PAPÆ I.

AD ITALICAM ET VENANTIVM.

Conqueritur de doloribus eius, & de temporis calamitatibus, & morbis qui se, Romam, Africam, & orientem vexabant.

Gregorius Italicæ patriciæ, & domno Venantio cancellario Italiæ.

QUOS DAM de Sicilia venientes, affectu quo debui de-
 sospitate vestræ excellentiæ requirere curavi. Sed de
 assiduitate ægritudinum mihi tristitia responderunt. Hæc
 autem dicens, nec ego vobis de meipso inuenio aliud
 quod debeam nuntiare, nisi quod peccatis meis exigenti-
 bus, ecce iam vndecim menses sunt quod valde rarum est
 si de lecto surgere aliquando potuero. Tantis enim poda-
 græ tantisque molestiarum doloribus premor, vt vita mea
 mihi grauissima pœna sit. Quotidie enim in dolore defi-
 cio, & mortis remedium expectando suspiro. In clero ve-
 ro huius vrbs & populo tanti febrium languores irrue-
 runt, vt pene nullus liber, nullus seruus remanserit, qui
 esse idoneus ad aliquod officium vel ministerium possit.
 De vicinis autem vrbibus strages quotidie mortalitatis
 nobis nuntiantur. Africa autem qualiter mortalitate &
 languoribus vastetur, quanto viciniore estis, tanto credo
 quod subtilius cognouistis. De oriente vero qui veniunt,
 grauiore desolationes nuntiant. In his itaque omnibus
 quia appropinquante fine mundi generalem percussio-
 nem esse cognoscitis, affligi nimis de propriis molestiis
 non debetis. Sed, sicut sapientes nobiles decet, cor omne
 ad animarum curam reducite, districtum iudicium quan-
 to fit vicinius, plus timete: studiis pietatis intendite, de
 qua scriptum est, quod promissionem habeat vitæ præ-
 sentis & futuræ: Potens est autem omnipotens Deus vi-
 tam vestræ excellentiæ & hic in longo tempore conserua-

Ioan. diac.
lib. 4. c. 67.

1. Tim. 4.

Bbbbb iij

re, & post multa annorum curricula ad gaudia æterna perducere. Dulcissimas filias meas domnam Barbaram & domnam Antoniam mea peto vice salutari. Quas oro ut superna gratia protegat, eisque prosperari in omnibus concedat.

EPISTOLA CXXIX.

GREGORII PAPÆ I.

AD DONELLVM EROGATOREM.

De prouisione Romanæ ciuitatis.

Gregorius Donello erogatori.

EPISTOLAM gloriæ vestræ plenam boni filii caritate suscepimus, ex qua quidem de molestia corporis vestri noster est animus contristatus. De diuina tamen miseratione confidimus, quod qui vos miseram & deiectam diligere fecit Italiam, ipse vobis & corporis salutem restituat, & in æterna retributione compenset. De militari enim roga, quam vos contra voluntatem vestram principali significastis iussione iterum suscepisse, omnino sumus libenter complexi: scientes quia magnitudo vestra cautiori salubriorique prouisione militari necessitati concurrat. De sex vero centenariis qui in cimeliarcho Rauennati ecclesiæ fuerant commendati, sicut vestra testatur epistola, ab excellentissimo exarcho in quotidiana militum præfectura sunt mutuati, qui ut hætenus minime restituantur, cuius sit causâ cognoscitis. Quod enim scripsistis, hoc prædicto filio nostro exarcho visum esse, ut quia pax ad conclusionem tenuit de pecuniis hinc competentibus, primum ut rogam illarum partium faciatis gloria vestra caute prospiciat, si vel fieri debet, vel sit quoquo modo præsumendum ut si præfectura illarum partium acceptas pecunias recuperare negligit, hæ partes ob hoc periculum de militis nuditate sustineant. Sed ii quibus mutuata ipsæ dicuntur pecuniæ, debent a mutuante constringi; quatenus sicut nouerunt expensâ centenaria ipsi restituant, & pecuniæ quæ sine erogantis non possunt tangi periculo, subtractæ quibus debentur, admissio quod nobis imminet periculo, minime aliis dispergantur indebite. Et hoc quidem nos nec cum nouo in causâ viro, nec Romanarum

partium ignaro agimus. Cui quippe constat, quod si pax reparata minime fuerit, belli tempore in his locis nisi solius diuinæ potentia maiestatis humanum non præualet subuenire remedium. Sciens ergo magnitudo vestra voluntatem dominorum principum, quanta de Romanæ ciuitatis cura præcipue subuentione sit prouida, quod ex donis eorum euidenter agnoscitur, sed & partium istarum imminens periculum, omnino curæ tuæ est, & ciuitatis, cum pecuniis huc venire. Quod si omissum fuerit, & aduersi aliquid, quod non optamus, euenerit, neque apud Deum, neque apud rerum dominos cuiuslibet obtentu personæ vos excusare quoquo modo valeatis. Romana enim ciuitas, peccatis nostris facientibus, diuersis est attrita languoribus, ut nec qui in murorum custodia sint, idonei persistant.

EPISTOLA CXXX.

GREGORII PAPÆ I.

AD MAXIMVM EPISCOPVM SALONITANVM.

Deusu pallii, & ratione significationeque eius.

Gregorius Maximo episcopo Salonitano.

SVSCEPTIS fratris & coepiscopi nostri Mariniani epistolis, sed & Castorio chartulario nostro remeante, fraternitatem vestram plenissime de his quibus dubietas fuerat satisfecisse cognouimus, magnasque omnipotenti Deo gratias agimus, quia de meo corde medullitus omnis rancor sinistrae suspicionis euulsus est. Pro qua re Stephanum communem filium diaconum vestrum cum summa volui celeritate laxare. Sed hunc apud me vel paucis diebus immorari, dolores crebri mearum ægritudinum compulerunt. At postquam meliorari vel modicum cœpi, eum protinus cum gaudio retransmittere curauim. Itaque pallium ad sacra Missarum solennia utendum ex more transmisi- mus, cuius vos volumus per omnia genium vendicare. Huius enim indumenti honor, humilitas atque iustitia est. Tota ergo mente fraternitas vestra se exhibere festinet in prosperis humilem, & in aduersis, si quando eueniunt, cum iustitia erectam; amicam bonis, & peruersis contrariam. Nullius vnquam faciem pro veritate loquentis premens,

misericiordiæ operibus iuxta virtutem substantiæ insistent, & tamen insistere etiam vltra virtutem cupiens, infirmis compatiens, bene valentibus congaudens, aliena damna propria deputans, de alienis gaudiis tamquam de propriis exultans: in corrigendis autem vitiis sæuiens, in fouendis virtutibus adiutorum animos demulcens, in ira iudicium sine ira tenens, in tranquillitate autem seueritatis suæ censuram non deferens. Hæc est, frater carissime, pallii acceptatio, quam si solícite seruaueris, quod foris accepisse ostenderis, intus habes. Præterea fratrem & coepiscopum nostrum Sabinianum fraternitati vestræ in omnibus commendo, & si quæ causæ sint, interim postponantur. Caritas inter vos fixa permaneat, vt sic de exterioribus, si quando contentio vertitur, examen veniat, quatenus mentem caritas non relinquat. Communem quoque filium Honoratum archidiaconum commendamus. De quo si ita est, sicut per Castorium chartularium nostrum didicimus, quia per eum iam tres antea archidiaconi seruare consuetudinem ecclesiasticam, qui quinquennio expleto exeundo compulsi sunt, tuæ quidem volumus vt caritatem sanctitatis inueniat. Nam flagitari iudicium non debet de causa quam ipse iudicauit. Sin vero ita non est, omni mentis tumore depresso, omni que odio postposito, debet in caritate recipi, & nullatenus a loco in quo inuentus est amoueri. Messianum quoque clericum, qui ad nos confugerat, communi filio Stephano diacono fiducialiter dedimus: certi quia quem nos vestræ fraternitati transmittimus, vos in eo non odium sed gratiam potestatis ostendere debeatis. Omnipotens Deus sua vos protectione custodiat, detque nobis ita agere, vt post huius temporalitatis fluctus ad æterna valeamus simul gaudia peruenire.

AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Philagrium cæcum episcopo commendat.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

LICET multum fraternitatem vestram ad seruandam sibi iustitiam Philagrii portitoris præsentium flagellum cæcitat inuitet: verumtamen quia ad restauranda quæ sibi præiudicialiter asserit detineri per nos vos voluit fieri promptiores, præsentia ad vos scripta præuidimus dirigenda. Questus autem est campum cum vinea sua ab ecclesiæ vestræ hominibus irrationabiliter occupatum. Quod si ita est, quamquam ante iudicium possessio ei debuerat violenter ablata restitui, tamen quia peruenit communis filius Euentius diaconus vester, consentiente præfato latore, constituit per quinque testes partem ecclesiæ vestræ satisfacere posse, eiusdem ecclesiæ iuris illum esse. Ideoque fraternitas vestra prædictum Philagrium contra iustitiam laborare non faciat, sed modis quibus potuerit veritatem diligenter inquirat. Et si manifeste, sicut hic constituit, probari potuerit vestri iuris esse, huic propter Deum citius satisfaciendum est, vt a sua intentione sine labore discedat. Alioquin ante omnem contentionem res eius tulta vestra prouisione reddatur, vt sua cuique parti integra post hoc maneat de proprietate cognitio. Quia vero pro eo quod vobis nescientibus inde discessit vestros se æstimat animos offendisse, fraternitas vestra ei dulcedinem suæ caritatis ostendat, vt cognoscat se longe aliter quam debuit de sacerdote credidisse. Sed quoniam & sanctorum apostolorum se sæpe liminibus, vt ait, præsentare desiderat; quoties venire voluerit, nullius impedimento auertatur, sed vestrū magis habeat in hac parte solatium. Indicauit præterea prædictus portitor, quod collecta facta inter alios ciuitatis Ianuensis habitatores, & ipse dare pariter compellatur. Et miramur quod qui magis misericordia dignus est, vobis præsentibus prægrauetur. Quod si ita est, denuo ab eo per quemlibet exigì vestra sanctitas non permittat: quia eum quem cæcitas sua grauat, inhu-

manum nimis est in collatione affligere, cui, si esset magna necessitas, debuit ex collatione misereri. Quia vero ab ecclesia Dertonensi puerum suum iniuste queritur detineri, fraternitas tua prædictæ ciuitatis episcopo curet scribere, vt, si ita est, sine aliqua illum contentione restituat. Qui si aliter esse forte responderit, aut apud vos, aut apud arbitros causa hæc cognoscenda sine excusatione est aliqua facienda. Nam idem Philagrius puellam suam cum filiis & nepotibus, de qua, vt ait, nulla est questio, eundem puerum suum nomine Maurum maritum suum secutam innotuit. Ex qua re actum est, vt per eum de quo est contentio etiam alii, de quibus nulla est questio, teneantur. Quod si veritate subsistit, puella illi cum filiis & nepotibus sine aliqua altercatione reddenda est: & tunc de superscripto Mauro questione ventilata quod ratio suaserit terminetur. Quod si forte & de vxore ipsius aliqua dicitur esse contentio, & hoc quoque ita interuentu iudicii finiatur, vt vobis illic præsentibus ad nos de memoratis causis de nouo prædictus portitor necessitatem remeandi non habeat.

.
agna
bec-
neri,
bere,
Qui si
arbi-
na fa-
liis &
pue-
n in-
nten-
Quod
fine
cripto
nine-
esse
atur,
de-
ha-

CONCILI
ORUM.
TOM. XIII.

Th
1001a